

PDF By : Meer Zaheer Abass Rustmani

Cell NO : +92 307 2128068 - +92 308 3502081

ماہانہ رسائل کے خصوصی شمارے

عبدالحمید کھوکھر یادگار لائبریری گوجرانوالہ
کے ذخیرہ رسائل میں ۱۹۰۲ء سے ۲۰۰۵ء تک موجود
خصوصی شماروں کا اشاریہ

مرتب
ضیاء اللہ کھوکھر

عبدالحمید کھوکھر یادگار لائبریری گوجرانوالہ (پاکستان)

ماہانہ رسائل کے خصوصی شمارے	نام کتاب
ضیاء اللہ کھوکھر	مرتب
مُس شازیہ	کمپوزنگ
عبدالمجید کھوکھر یادگار لائبریری گوجرانوالہ	ناشر
قدوسیہ اسلامک پریس لاہور	طابع
۲۰۰۶ء	اشاعت اول
۴۳۲	صفحات
۱۰۰۰	تعداد

عبدالمجید کھوکھر مرحوم کی یاد میں بلا قیمت تقسیم

باہتمام
 ضیاء اللہ کھوکھر ۸۳ بی ماڈل ٹاؤن گوجرانوالہ

انتساب

ادیبانہ اور محققانہ صحافت

کی

آبرو

جناب گربچن چندن (دہلی)

کے نام

o ڈاکٹر ابوسلمان شاہ جہان پوری

پیش گفتار

محترم ضیاء اللہ کھوکھر سے تعلقات کو ایک قرن گزر گیا۔ الحمد للہ کہ تعارف کے بعد رفتہ رفتہ اعتماد بڑھا۔ تعلقات مستحکم ہوئے اور ایک درجے تک پہنچ کر ان میں ایک ٹھہراؤ پیدا ہو گیا۔ پھر جس طرح تعلقات میں ایک خاص حد سے زیادہ نہ کبھی جوش و سرگرمی کی کیفیت پیدا ہوئی تھی، اور نہ کبھی سرد مہری کا دور آیا۔ میں نے انھیں ہمیشہ اپنا مخلص اور ہی خواہ پایا۔ اللہ تعالیٰ نے انھیں اخلاق کے بہترین محاسن اور سیرت کے اعلیٰ خصایص سے نوازا ہے۔ وہ متحمل مزاج، بلند خیال، متواضع اور ملن سار شخصیت کے مالک ہیں۔ ان کے ذوق و شوق کے کئی دائرے اور ان کی دینی اور علمی خدمات کے کئی میدان ہیں۔ ان کے کتابوں کے شوق کا مجھے تعلقات کے آغاز ہی میں اندازہ ہو گیا تھا بلکہ تعارف کا موجب بھی یہ شوق ہی تھا۔ مطالعے کے ذوق اور تحریر و نگارش کے شوق کا شروع میں مجھے کوئی اندازہ نہ تھا۔ پھر پتا چل گیا کہ مضمون نویسی کے شوق سے بھی بیگانہ نہیں۔ چوں کہ ان کا بیشتر وقت رسالوں کی فراہمی، ان کی ترتیب و تنظیم اور پھر متفرق شماروں کی جلدوں کی تکمیل کی تگ و دو میں صرف ہوتا تھا، اس لیے یہ شغل ایک خاص حد سے آگے نہ بڑھ سکا۔ ان کے دوستوں کا وسیع حلقہ ہے، کبھی کسی دوست کی شکایت سے ان کی زبان کو آشنا نہیں پایا اور جہاں تک میں ان کے دوستوں سے واقف ہوں، کسی کو کسی بات میں ان کا شاکی نہیں پایا۔ ان کی زندگی میں سادگی، انکساری، مزاج میں عاجزی اور گفتگو میں نرمی ہے۔ غرور اور تمکنت سے ان کے دل و دماغ نا آشنا ہیں۔

کوئی کاروبار کرے یا قوم و ملت اور دین و سیاست کی خدمت کے میدان میں اترے، وہ اپنے

ذوق کی تسکین کے سرو سامان اور مال و معیشت کے فوائد کو ضرور دیکھ لیتا ہے۔ بعض کام عوام یا اُن کے کسی طبقے کی کسی ضرورت اور مفاد و خدمت کے لیے ہوتے ہیں، ان کے اجرا میں ذوق کی تسکین کا عنصر ضرور شامل ہوتا ہے۔ لیکن تجارت اور نمود و نمائش کا جذبہ و شائبہ ہرگز اس میں شامل نہیں ہوتا۔ اس قسم کے کاموں کا شمار اللہ و فی اللہ میں ہوتا ہے لیکن وہی کام شہرت اور نیک نامی کا ذریعہ بن جاتے ہیں۔ محترم ضیاء اللہ کھوکھر کالا بھیریری قائم کرنا سچائی اور اخلاص کے ایک بیج کا زمین کے سپرد کرنے کا ایک ایسا ہی صالح و مفید عمل تھا، جس نے بہت جلد اپنے برگ و بار پیدا کیے اور شجر طیبہ کے سایہ جہان بخش اور ذائقہ فرحت افزا کی صفات کو دنیا پر ظاہر کر دیا۔ ان کا یہ کتب خانہ تیس ہزار سے زائد کتابوں اور ہزاروں رسائل و جرائد کی مجلدات اور اُن کے تقریباً ڈیڑھ لاکھ شماروں کے ذخیرے پر مشتمل ہے۔ کھوکھر صاحب کے لیے اس کا قیام و وجود موجب از دیاد عزت و نیک نامی بن گیا۔ یہ اس بات کا ثبوت بھی ہے کہ اللہ تعالیٰ نے ان کے اخلاص عمل اور ذوق خدمت علمی کو قبول فرمایا ہے!

ہم اُن کے جمع کردہ ذخیرہ علمی کو لا بھیریری کہہ کر اُس کے تعارف کا حق ادا نہیں کر سکتے۔ یہ لا بھیریری اس طرح جمع نہیں ہو گئی کہ شوق مطالعہ کے نتیجے میں جو کتابیں جمع ہوتی رہیں یا دوست احباب سے جو کتابیں تحفے میں ملی تھیں اور رفتہ رفتہ گھر کے کسی گوشے میں ڈھیر لگ گیا تھا یا ان کے والد مرحوم گرامی مرتبت نے جو کتابیں اپنے علمی و ادبی ذوق کی نشانی اور شوق مطالعہ کی یادگار وراثت چھوڑی تھیں انھیں جھاڑ پونچھ کر رکھ دیا اور عبد المجید کھوکھر یادگار لا بھیریری کے قیام کا اعلان کر دیا ہو۔

اس لا بھیریری کی بعض ایسی خصوصیات ہیں جس نے اسے پورے براعظم پاک و ہند میں امتیاز بخش دیا ہے۔ اس کی صرف یہی خوبی نہیں کہ اس میں بعض نادر و نایاب کتابیں محفوظ ہیں بلکہ اس میں ہندوستان اور پاکستان کے بعض قدیم اردو اخبارات و رسائل کے ایسے فائل موجود ہیں، جو کسی اور جگہ موجود نہیں۔ اس کے بعض مخطوطات و موجودات کا حوالہ کسی میوزیم کی خصوصیت کے سلسلہ بیان ہی میں دیا جاسکتا ہے۔

پھر لا بھیریری کی خصوصیات کے ضمن میں یہ کہہ دینا ہی کافی نہیں کہ اس میں بعض نادر موجود ہیں جیسے کہ میوزیم میں موجود ہوتے ہیں، شیشے کے مقفل شوکیس میں بند جن کا صرف دُور سے نظارہ ہی کیا

جاسکتا ہے، ان کے مضامین و مندرجات سے استفادہ ممکن نہیں ہوتا۔ عبدالمجید کھوکھر یادگار لائبریری کے نوادر سے شایقین تصنیف و تالیف، جامعات کے اسکالرز، تاریخی و تحقیقی اداروں اور اکیڈمیز کے فیلوز کے لیے استفادے کا باب بند نہیں۔ اس ذخیرہ علمی کی فراہمی کے لیے انھوں نے کثیر رقم صرف کی ہے اور اپنے مکان کی ایک پوری منزل صرف لائبریری کے نوادر علمیہ کے لیے مخصوص کر دی ہے۔ لائبریری کے امتیازات کے اظہار میں چند نوادر کا ذکر ہی موجب فخر نہیں، بلکہ اس وقت پاکستان اور ہندوستان میں نج کے کتب خانوں میں رسائل و اخبارات کا اگر سب سے بڑا ذخیرہ نہیں تو ایک بہت بڑا اور قیمتی ذخیرہ اپنے دامن میں سمیٹے ہوئے ہے۔

لائبریری کے اس امتیاز و خصوصیت کے علاوہ خود ضیاء اللہ صاحب کی سرگرمیاں اور اُن کا ذوق خدمت لائق تحسین ہے۔ سیکڑوں شایقین تصنیف و تالیف اور محققین اس سے گھر بیٹھے استفادہ کرتے ہیں لیکن ان کی خدمت گزاری اور جواب و مراسلت کی مستعدی میں فرق نہیں آتا۔ میری رائے میں اسے قائمہ لائبریری یا کتب خانہ قائمہ کے بجائے اوپن لائبریری یا مراسلاتی کتب خانہ کہنا زیادہ موزوں رہے گا۔

کھوکھر صاحب نے ۱۹۷۵ء سے شایقین علم کو ان کے مطلوبہ مضامین کے فوٹو اسٹیٹ بلا معاوضہ فراہم کرنے کا جو سلسلہ شروع کیا تھا وہ تاحال خوش اسلوبی کے ساتھ بدستور جاری ہے۔ ”داستان تاریخ رپورتاژ نگاری“ کی تالیف و تدوین کے دوران کھوکھر صاحب ڈاکٹر ظہور احمد اعوان کو اُن کے مطلوبہ فوٹو اسٹیٹ برابر بھجواتے رہے حالانکہ ان کے تعلقات اس وقت تک ابتدائی مراحل میں تھے اور باہمی ملاقات کی نوبت بھی نہ آئی تھی۔ اس ضخیم کتاب کے صفحات کی تعداد ۱۱۲۶ ہے۔ ڈاکٹر اعوان صاحب ”داستان تاریخ رپورتاژ نگاری“ میں اُن کے تعاون کے اعتراف میں رقم طراز ہیں:

”پھر سب سے بڑھ کر گجرانوالہ کے ایک کتاب شناس اور انسان دوست مہربان ضیاء اللہ کھوکھر نے اپنے دل اور کتب خانے کے دروازے مجھ پر کھول دیئے۔ میری کتاب کی آدھی سے زیادہ رپورتاژیں جناب ضیاء اللہ کھوکھر کی فراہم کردہ ہیں“

معروف محقق مشفق خواجہ کلیات ریگانہ کی ترتیب و تدوین میں مصروف تھے تو کھوکھر صاحب اُن کو

بھی یگانہ کی نگارشات کے فوٹو اسٹیٹ ارسال کرتے رہے۔ خواجہ صاحب مواد کی فراہمی کے سلسلے میں ان کے انہماک اور بے لوث تعاون کا تذکرہ ان الفاظ میں کرتے ہیں:

”پرانے رسالوں میں شائع شدہ یگانہ کی تحریروں کے حاصل کرنے میں ضیاء اللہ کھوکھر گجرانوالہ نے میری بے حد مدد کی، کھوکھر صاحب نے سیکڑوں صفحات کے فوٹو اسٹیٹ عنایت کیے اور ”حساب دوستاں در دل“ پر عمل کرتے ہوئے مجھے شرمندہ کیا“

گورنمنٹ کالج گوجرانوالہ میں شعبہ اُردو کے صدر پروفیسر محمد اقبال جاوید نے ریٹائرمنٹ کے بعد بیسویں صدی کے رسول نمبر مرتب کی تو اس میں ضیاء اللہ کھوکھر کے تعاون کی دل کھول کر داد دی:

”میں مکرّمی ضیاء اللہ کھوکھر کا شکر یہ ادا کرتا اگر میرے الفاظ جذبات بن سکتے انہوں نے اپنے والد مرحوم کی یاد میں عبد المجید کھوکھر یادگار لائبریری قائم کی ہے وہاں قدیم، نادر اور کمیاب رسائل کا انتہائی قیمتی ذخیرہ ہے۔ میں نے ان سے جی بھر کر استفادہ کیا ہے“

ضیاء اللہ کھوکھر کے سامنے کتب خانے کے نوادروذ خیرہ علمیہ کے تعارف اور اس سے استفادے کے عمل کو زیادہ سے زیادہ سہل بنانے کے لیے مندرجہ ذیل منصوبوں پر کام جاری ہے:

(۱) لائبریری میں موجود انیسویں صدی کے رسائل و اخبارات کی فہرست

(۲) لائبریری میں موجود اہل حدیث رسائل کے حوالے سے اہل حدیث صحافت کی کتابیات

(۳) لائبریری میں موجود گوجرانوالہ سے شائع ہونے والے اخبارات و رسائل کی فہرست

(۴) لائبریری میں موجود ہفتہ وار رسائل کے خصوصی شماروں کی فہرست

(۵) لائبریری میں موجود منتخب ادبی رسائل کی فہرست

(۶) لائبریری میں موجود منتخب مذہبی رسائل کی فہرست

(۷) لائبریری میں موجود تعلیمی اداروں کے رسالوں اور میگزینوں کی فہرست سازی

(۸) لائبریری میں موجود رسائل کے اولین شماروں کی فہرست

اوپر کی سطروں سے عبد المجید کھوکھر یادگار لائبریری میں عزیز محترم ضیاء اللہ کھوکھر کے زیر نگرانی جن

کاموں کے اجرا کا ذکر آیا ہے، وہ تمام کام اپنی اہمیت اور افادیت رکھتے ہیں اور سبھی کام میرے ذوق کے

ہیں، لیکن دو کام ایسے ہیں جن کی تکمیل اور ان کے نتائج کے ظہور کا میں بے چینی سے انتظار کروں گا! ایک گوجراں والے کی صحافت کی کتابیات ہے جس کی بنا پر آئندہ پاکستان کی تاریخ صحافت میں اس شہر علم و فن کے حوالے سے ایک اہم باب کا اضافہ ہوگا۔

دوسرا براعظم ہند پاکستان میں قدیم زمانے سے آج تک نکلنے والے اہل حدیث مکتب فکر کے ان رسائل و جرائد کی کتابیات کی تالیف جن کا کوئی ایک شمارہ بھی مذکورہ بالا لائبریری میں موجود ہے۔

چوں کہ یہ دونوں کتابیات عبد المجید کھوکھر یادگار لائبریری میں محفوظ ذخیرے پر مبنی ہوں گی۔ اس لیے فن کی بنیاد پر تو یہ کامل و مکمل نہیں ہو سکتیں۔ لیکن افادیت کی عمومی حیثیت سے ان کا ایک ایک اندراج فیض رسانی کے رس میں ڈوبا اور ذائقہ علمی سے بھر پور ہوگا۔ جو کام بھی ان ہر دو حوالوں کی مدد سے انجام پائے گا وہ نہ صرف پاکستان کی تاریخ صحافت کا ایک حصہ بنے گا بلکہ گوجراں والے کی تاریخ علم و فن کا بھی ایک حصہ ہوگا جو اس شہر کے اصحاب علم و ذوق کے لیے یقیناً موجب فخر ہوگا۔

دوسرا کام اگرچہ گوجراں والے سے شائع ہونے والے رسائل سے مشروط نہیں۔ لیکن گوجراں والے کے اس مکتب فکر کے جو رسائل لائبریری میں موجود ہیں انہیں تو شامل کیا ہی جائے گا اور مجھے یقین ہے کہ ان کی تعداد بھی دہائیوں سے کم میں نہ ہوگی۔ اُن سے پاکستان اور ہندوستان کے اہل حدیث مکتب فکر کے رسائل و جرائد کی کتابیات کی تالیف میں جہاں پورے براعظم میں اہل حدیث صحافت کے آثار و نقوش کا پتا چلے گا۔ وہاں گوجراں والے کی قسمت بھی جاگ اُٹھے گی اور آئندہ اس بلدہ تاریخی کی جو تاریخ علم و تہذیب لکھی جائے گی اس سے مورخ کے سامنے بیش قیمت میٹریل کے حصول کے لیے راہ آسان ہوگی اور دروازہ کھلے گا۔

میں نے صرف راہ کی آسانی اور دروازہ کھلنے کی بات لکھی ہے۔ اس لیے کہ کسی موضوع پر کتابیات کی تیاری کے عمل کو ایک مرحلہ سفر کا طے ہونا ہی کہا جاسکتا ہے۔ سفر کے مقصد کا پالینا اور حاصل سفر نہیں ہے۔ کسی علم و فن یا کسی موضوع فکر و شخصیت کی بے یوگرانی کا نہ ہونا ایک اسکالر کے لیے تاریک عالم اور راستے میں پہاڑ ہونے کا مترادف ہوتا ہے اور میرا ایمان ہے کہ جو مخلص اور صاحب ایثار حصول علم کے راستے کی رکاوٹ دور کرتا ہے وہ طالب حق، مسافر علم اور شایقین تصنیف و تالیف اور تحقیق کا بڑا محسن

اور علم کا بڑا خدمت گزار ہوتا ہے۔ ضیاء اللہ کھوکھر کے ذوق علمی اور توفیق ایثار و خدمت نے ان کی اس مقام کی طرف رہنمائی کی ہے۔ لیکن اس کا فیصلہ کر دینا آج کے مبصر کا کام نہیں، مستقبل کے مورخ علمی کا فرض قرار پائے گا!

اگرچہ ایک کتابیات کی تالیف سے کسی علم و فن اور دعوت و ارشاد کے اثرات و فیضان کی حیثیت کا فیصلہ نہیں کر دیا جاسکتا لیکن اہل علم اور اصحاب ذوق لفافے سے اس کے اندر رکھے ہوئے مضمون کو بھانپ لیتے ہیں وہ کتابیات کے مطالعے کی روشنی میں انجام پانے والے علمی کاموں کے موضوعات کی اہمیت اور افادیت کا اندازہ کر لیتے ہیں اور پھر ضرورت مندوں اور شایقوں کو توجہ دلانے والی شوق کو ہمیز دینے والی اور بزمِ مے میں آگے بڑھ کر مینا اٹھالینے کی ہمت پیدا کرنے والی چیز تو یہ کتابیات ہی ہوتی ہے۔ اگر شایقین کو کسی موضوع ہی کا پتہ نہ چلے اور تحقیق کا اس پر دروازہ ہی نہ کھلے تو ان سے فتوحات اور کارناموں کے وقوع کی اُمید ہی کیوں کر کی جاسکتی ہے؟

اگرچہ اردو زبان میں ہر علم و فن کا نہایت اہم ذخیرہ مستقل رسائل و کتب کی شکل میں جمع ہو گیا ہے لیکن اس سے زیادہ اور بیش قیمت ذخیرہ اخبارات اور رسائل و جرائد کے صفحات میں چھپا ہوا ہے۔ رفتہ رفتہ میری یہ رائے پختہ یقین میں بدل گئی ہے کہ ہمارے بزرگ تہذیب و تالیف اور تحقیق کے معاملے میں ہم سے زیادہ محنتی، زیادہ غور و فکر کرنے والے، قلم کے استعمال میں زیادہ محتاط اور ہر معاملے میں وہ ہم سے زیادہ ذمے دار تھے۔ اس لیے قدیم علمی ذخائر اور مدفون آثارِ علمیہ کی بازیافت اور ان سے استفادے کی جو تحریک پیدا ہوئی ہے، یہ ذہن و فکر کی نہایت مثبت، صحیح اور قابلِ قدر تبدیلی ہے اور اب نئے علمی مآخذ کی جستجو کا جو دور شروع ہوا ہے اور رُخ ان اخبارات اور رسائل و جرائد کی طرف پھرا ہے جو اپنے اپنے وقت میں مختلف معاشرتی، تمدنی، سیاسی، تعلیمی، تہذیبی اور علوم و فنون کے میدانوں میں قوم و ملت کی رہنمائی کا فرض انجام دینے کے بعد تاریخ کا حصہ اور کتب خانوں کی زینت بن گئے لیکن نوع بہ نوع آثارِ علمیہ اپنے بعد کے دور میں آنے والوں کی رہنمائی کے لیے چھوڑ گئے تھے۔

اب تک جو دو منصوبے مکمل ہو چکے ہیں ان میں ایک تالیف ”فہارس الاہفار“ کے عنوان سے منصوبہ

شہود پر آچکی ہے۔ اس وقت اس کتب خانے میں پندرہ سو سفر نامے موجود ہیں، لیکن ۲۰۰۴ء میں جب یہ کتابیات مرتب ہوئی تھی تو تیرہ سو سفر نامے تھے۔ محترم ضیاء اللہ کھوکھر نے کتابیات کے فن اور اصولوں کے مطابق مرتب کر کے شائقین و محققین کے لیے ان سے استفادے کو بہت آسان بنا دیا ہے۔ محترم مولانا محمد الحق بھٹی صاحب نے ”فہارس الاسفار“ پر نہایت جامع فلیپ لکھا ہے۔ میں یہاں آں موصوف کے افادات مستعار لیتا ہوں، فرماتے ہیں:

”یہ لائبریری مختلف موضوعات کی ہزاروں کتابوں اور رسائل و جرائد کی کثیر تعداد کے علاوہ تیرہ سو سے زائد سفر ناموں کو اپنے وسعت پذیر دامن میں سمیٹے ہوئے ہے۔ سفر ناموں کا یہ عظیم مجموعہ علم و ادب کا دلاویز مرقع اور جغرافیہ و تاریخ کا جاذب فکر و نظر ذخیرہ ہے۔ سفر ناموں کو ہر دور میں اہمیت دی گئی ہے۔ اس لیے کہ سفر ناموں کو جہاں مسافر اور سیاح رہنمائی کا ذریعہ بناتے اور سیر و سیاحت کی صحیح سمتوں کا تعین کرنے میں ان سے مدد لیتے ہیں وہاں اہل علم ان کے مندرجات سے تحقیق و کاوش کی مٹی بر حقیقت جہتیں تلاش کرتے اور اپنی محققانہ تصانیف میں ان کے حوالے دیتے ہیں۔ ضیاء اللہ کھوکھر صاحب نے ان گونا گوں سفر ناموں کی فہرست سازی کر کے محققین کو اس صنف ادب کے کئی گوشوں سے متعارف کرایا ہے۔ یہ امر بھی قابل ذکر ہے کہ یہ کارنامہ محض ان کی ذاتی لگن اور کاوش سے معرض وجود میں آیا“

اسی طرح کا ایک اور کام بچوں کی صحافت کے سلسلے میں انجام دیا ہے۔ یہ ”بچوں کی صحافت کے سو سال“ کے عنوان سے پاکستان اور ہندوستان سے شائع ہونے والے بچوں کے دو سو رسائل کی کتابیات ہے۔ لائبریری میں دو سو رسائل کے تین ہزار شمارے محفوظ ہیں۔ مذکورہ کتابیات نہایت بیش قیمت معلومات و تفصیلات کی جامع ہے، لیکن کتابیات کا سب سے قیمتی مضمون اس کے فاضل مرتب ضیاء اللہ کھوکھر کے قلم سے اس کا ”تعارف“ ہے۔ یہ دراصل اس تالیف کا مقدمہ ہے، جو بچوں کی صحافت کے آغاز اس کے رواج، فروغ، خصوصیات اور بچوں کے ادب کے نشو و نما وغیرہا مباحث میں تحقیقی معلومات اور نہایت مفید افکار و افادات پر مشتمل ہے۔ اس کا دیباچہ حفیظ الرحمن احسن ایڈیٹر ”سیارہ“ لاہور کے قلم سے یادگار اور لائق مطالعہ ہے۔

یہ عبد المجید کھوکھر یادگار لائبریری کے زیر اہتمام کاموں کا آغاز ہے، پچھلے صفحات میں مستقبل کے

بعض کاموں کے بارے میں آپ نے ملاحظہ فرمایا کہ متعدد نادر و نایاب اور بعض تاریخی، علمی، ادبی رسائل کے اشاریے اور بعض موضوعات پر کتابیات زیر تکمیل ہیں۔

ایک اہم کام جو اردو رسائل کے خصوصی شماروں کی کتابیات کے بارے میں ہے اس کی ترتیب و تدوین اہمیت و افادیت اور اس کی جامعیت کے بارے میں کچھ کہنا مناسب معلوم نہیں ہوتا۔ اس لیے کہ یہ کارنامہ قارئین کے زیر مطالعہ آچکا ہے اور ہمیں اُمید ہے کہ قارئین کرام کی تنقیدی نظر اور علمی ذوق خود فیصلہ کر دے گا کہ یہ موضوع کتنا اہم اس کا دائرہ کتنا وسیع اور کتنے علوم و فنون کا جامع ہے اور اس کام میں شائقین علم و تحقیق اور ریسرچ اسکالرز کے لیے کتنے اہم مآخذ کی نشان دہی کر کے ان کے لیے کتنی سہولتیں پیدا کر دی ہیں۔

اس کتابیات کی تالیف اس کے موضوعات کی ترتیب ان کی اہمیت اور افادیت کے پہلوؤں اور اس کی دیگر خصوصیات کے بارے میں جو معلومات اور افکار اس کے فاضل مرتب نے اپنی تعارفی تحریر میں بیان کر دیے ہیں اس کے بعد اس موضوع پر کچھ لکھنے کی گنجائش باقی نہیں ہے۔ مجھے یقین ہے کہ کھوکھر صاحب کے پہلے دو کاموں کی طرح اس کام کی پذیرائی بھی اہل علم اصحاب نظر اور شائقین تصنیف و تحقیق میں کی جائے گی۔

تعارف

گزشتہ چند برسوں سے اُردو رسائل و جرائد کی اشاریہ سازی پر خصوصی توجہ دی جا رہی ہے۔ رسائل کے اشاریے تحقیقی مواد اور موضوعاتی مندرجات تک رسائی میں مدد و معاون ہوتے ہیں۔ کسی بھی زیر تحقیق موضوع پر موثر پیش رفت کے لیے ضروری ہے کہ زیر نظر موضوع پر موجود تمام مواد محقق کے پیش نظر رہے، تحقیقی مقاصد کے لیے رسائل میں لوازمے تک آگاہی کے لیے اشاریے کو بنیادی حیثیت حاصل ہے۔ موضوع سے متعلق مواد کی تلاش اور اُس کا حصول خاصا دُشوار، محنت طلب اور پیچیدہ کام ہے۔ اشاریے کی مدد سے محقق کے علم میں یہ آتا ہے کہ کس رسالے میں اس کے کام کا لوازمہ موجود ہے اور یہ اشاریہ ہی ہے جس کے باعث کسی رسالے کے تمام شماروں کی ورق گردانی کی زحمت سے نجات مل جاتی ہے

اس حقیقت سے انکار نہیں کیا جاسکتا کہ تحقیق کے میدان میں رسائل و جرائد کا کردار کتابوں سے کہیں بڑھ کر ہے، رسائل اپنے عہد کے عکاس ہوتے ہیں، وہ اپنے دور کی ثقافت، تہذیب، معاشرت، سیاست، معیشت اور صنعت و تجارت کے علاوہ مذہب اور زندگی کے دیگر شعبوں کو موضوع بحث بناتے ہیں۔ رسائل معاشرتی اور ملی زندگی کا آئینہ ہوتے ہیں اور اُن کے حسن و قبح سے ملی مذاق اور کردار کی خوبیاں یا برائیاں سامنے آ جاتی ہیں۔ رسائل نے ایک موضوع پر مختلف زاویوں سے تحریر شدہ کئی مقالہ نگاروں کی نگارشات کو اپنے دامن میں سمیٹ رکھا ہوتا ہے اور یہ ایسے متنوع، پراز معلومات اور یکسانیت سے معرئی مضامین کا مجموعہ ہوتے ہیں جو عام طور پر کتابوں میں دستیاب نہیں ہو سکتے۔ یہ کہنا بے جا نہ ہو گا کہ بعض اوقات رسائل کے مضامین اپنے تنوع، تحقیق اور

معیار کے اعتبار سے کتاب سے زیادہ اہمیت حاصل کر جاتے ہیں۔ رسائل کے اشاریے اپنی افادیت اور اہمیت کی بنا پر طالبانِ علم کی رہنمائی کرتے ہیں اور محققین انہیں حزرِ جاں بٹھا کر رکھتے ہیں۔ رسائل کی اشاریہ سازی ایک کٹھن، اعصاب شکن، صبر آزما اور فنی اعتبار سے اساسی نوعیت کا کام ہے۔ کسی بھی رسالے کی اشاریہ سازی کے لیے اس رسالے کے مکمل فائل تک رسائی، ہر شمارے سے متعلق معلومات حاصل کرنا اور محققین کو ان سے روشناس کرانا اشاریہ سازی کے بنیادی عناصر میں شامل ہے۔ ادھر صورتِ حال یہ ہے کہ اکثر رسائل بعض معلوم اور غیر معلوم مقامات پر غیر مرتب و غیر منظم انداز میں بے اعتنائی، اور کس مہر سی کا شکار ہیں۔ ان کی ترتیب و تہذیب، جلد بندی اور فہرست سازی کو کارِ لا حاصل سمجھ کر نظر انداز کر دیا جاتا ہے۔ ان سے استفادے اور اکتسابِ فیض کا خاطر خواہ اور معقول انتظام بھی نہیں، اکثر رسائل اب علم دوست حضرات کے علم اور دسترس میں نہیں رہے اور منظر سے معدوم ہو چکے ہیں۔ ان حالات میں اگر کوئی صاحبِ ذوق و تحقیق کسی رسالے کی اشاریہ سازی پر کمر ہمت باندھتا ہے تو اس کے وقت کا بیشتر حصہ اس رسالے کے تمام شماروں کی تلاش اور پھر ورق گردانی کی نذر ہو کر رہ جاتا ہے۔ اس لیے یہ ضروری ہے کہ جن کتب خانوں میں رسائل کے قابل لحاظ ذخائر موجود ہوں، ان کو منظرِ عام پر لانے کے لیے ان کی فہارس مرتب اور شائع کرنے کا بندوبست کیا جائے اور انہیں لائبریریوں کی زینت بنایا جائے تاکہ یہ معلوم ہو سکے کہ کس کتب خانے میں رسائل و جرائد کے کون کون سے متفرق شمارے اور ان کی کس قدر مکمل / نامکمل جلدیں محفوظ ہیں اور ان کی نوعیت کیا ہے؟

رسائل کے اشاریوں کی ابتدا

اس میں شک نہیں کہ اردو رسائل کی باضابطہ اور کتابی صورت میں اشاریہ سازی کی اہمیت و افادیت کا ادراک سب سے پہلے اورینٹل کالج میگزین کے فاضل مدیر مولوی محمد شفیع مرحوم کو ہوا، ان ہی کی تحریک پر اس کے ۱۹۲۵ء سے ۱۹۴۱ء تک کے تمام شماروں کا اشاریہ محمد ابراہیم اور ڈاکٹر سید محمد عبداللہ نے مرتب کیا جو مئی ۱۹۴۲ء کے شمارے میں شائع ہوا، ایسا معلوم ہوتا ہے کہ ”محزن“ لاہور کے ایڈیٹر شیخ عبدالقادر بھی رسائل کے اشاریوں کی افادیت سے بخوبی آگاہ

تھے۔ ”محزن“ کی جلد چھ شماروں پر مشتمل ہوا کرتی تھی، جلد کے اختتام پر اس کے شماروں کی مکمل فہرست بلحاظ مضامین شائع کی جاتی تھی۔ گیارھویں جلد (اپریل تا ستمبر ۱۹۰۶ء) کا ایسا ہی ایک اشاریہ راقم کی لائبریری میں محفوظ ہے، جو ستمبر ۱۹۰۶ء کے شمارے کے آخر میں منسلک کیا گیا تھا۔ چار صفحات پر مشتمل یہ اشاریہ تصاویر، نثر اور نظم کے اعتبار سے بالترتیب مرتب کیا گیا ہے۔ اس فہرست کے مندرجات کو اردو رسائل کے فن اشاریہ سازی کا نقطہ آغاز کہنا بے جا نہ ہوگا۔ لیکن یہ امر تحقیق طلب ہے کہ کیا ”محزن“ نے پہلی جلد کی اشاعت کے ساتھ ہی اشاریے کی اشاعت کے سلسلے کا آغاز کر دیا تھا؟ ماہنامہ ”زمانہ“ کانپور کی جلد بھی چھ شماروں پر محیط ہوا کرتی تھی، اس کی جلد ۷ کے شماروں جولائی۔ دسمبر ۱۹۰۶ء کا اشاریہ جنوری ۱۹۰۷ء کے پرچے کے ساتھ مہیا کیا گیا تھا۔ دو ورقوں پر مشتمل یہ اشاریہ راقم کی لائبریری میں موجود ہے، ماہنامہ ”ادیب“ الہ آباد کا ایک ورق اشاریہ اگست ۱۹۱۱ء کے شمارے کے ساتھ منسلک کیا گیا، بعد میں اس سلسلے کو چار صفحات تک توسیع دے دی گئی، ہمارے ہاں ”دلگداز“ جنوری۔ دسمبر ۱۹۱۴ء کا ایک ورق اشاریہ بھی موجود ہے جس کا تعلق جلد ۱۶ کے شماروں سے ہے، اسی طرح ماہنامہ ”معارف“ اعظم گڑھ ہر جلد کے اختتام پر اس کا اشاریہ نئی جلد کے افتتاحی شمارے کے ساتھ مہیا کرتا چلا آ رہا ہے۔ راقم کی لائبریری میں ”معارف“ کی جلد یازدہم (جنوری۔ جون ۱۹۲۳ء) کا اشاریہ محفوظ ہے جو جولائی ۱۹۲۳ء کے شمارے کے ساتھ منسلک ہے اور چھ صفحات پر مشتمل ہے۔ اشاریے میں اس جلد کے مضمون نگاروں کی ایک فہرست بہ حروف تہجی مرتب کی گئی ہے جبکہ دوسری فہرست مضامین کے اعتبار سے ترتیب دی گئی ہے۔ ان مضامین کی تقسیم دس موضوعات کے تحت کی گئی ہے۔ جلد کے اختتام پر قارئین کو اشاریہ پیش کرنے کا جو مفید سلسلہ ”معارف“ نے متعارف کرایا تھا وہ ابھی تک بہ اہتمام و کمال جاری ہے، لیکن یہ وثوق سے نہیں کہا جاسکتا کہ اس سلسلے کی ابتدا ”معارف“ کی کس جلد سے ہوئی؟

رسائل کے اشاریے کتابی صورت میں

اس کے بعد ”اورینٹل کالج میگزین“ کے ۱۹۲۵ء تا ۱۹۶۷ء کے شماروں کا اشاریہ ۱۹۷۰ء میں ”اورینٹل کالج میگزین“ کے سائز اور انداز پر منظر عام پر آیا، اسے اردو رسائل کا ایسا اولین اشاریہ

کہنا چاہیے جو کتابی صورت میں شائع ہوا لیکن ظاہری شکل و صورت میں اس نے کتاب کا محض چولا ہی پہن رکھا تھا۔ اسے زیادہ سے زیادہ ”اورینٹل کالج میگزین“ کا ایک خصوصی شمارہ اشاریہ نمبر ہی قرار دیا جاسکتا ہے۔ اس کے بعد پھر ۱۹۸۵ء میں معروف کتابی وضع قطع اور سائز اپنا کر سامنے آنے والا اشاریہ ماہنامہ ”ترجمان القرآن“ حیدرآباد دکن / پٹھانکوٹ / لاہور کا تھا۔ یہ اشاریہ ۱۹۳۲ء تا ۱۹۷۶ء کے شماروں کو محیط ہے۔ اشاریہ ترجمان القرآن کے مرتب حکیم نعیم الدین زبیری پہلی جلد (رجب - ذی الحجہ ۱۳۵۱ھ) کے شماروں تک رسائی حاصل کرنے میں کامیاب نہ ہو سکے یہ جلد رسالے کے بانی مولانا ابومحمد مصلح کی ادارت میں حیدرآباد دکن سے شائع ہوئی تھی، زبیری صاحب افسوس کے ساتھ لکھتے ہیں:

”ترجمان القرآن“ کی پہلی جلد باوجود کوشش کے کہیں دستیاب نہ ہو سکی“

۱۹۷۰ء سے تا حال اشاریوں کی کس قدر تعداد کتابی صورت میں شائع ہوئی، اس کے متعلق حتمی طور پر کچھ کہنا ہمارے لیے ممکن نہیں لیکن اس دوران میں جو اشاریے ہمیں اپنی لائبریری کے لیے دستیاب ہو سکے، ان کے تجزیے سے معلوم ہوتا ہے کہ ۲۰۰۰ء سے ۲۰۰۶ء کا دور کتابی صورت میں شائع شدہ اشاریوں کی تعداد کے لحاظ سے سرفہرست رہا ہے

کتابی صورت میں حاصل شدہ اشاریوں کی مختصر فہرست حسب ذیل ہے:

○ سہ ماہی اورینٹل کالج میگزین لاہور، مرتبہ: ڈاکٹر محمد بشیر حسین

۱۹۲۵ء - ۱۹۶۷ء چا پخانہ پنجابی ادبی اکادمی لاہور ۱۹۷۰ء ص ۱۱۲

○ سہ ماہی اُردو اورنگ آباد / کراچی، مرتبہ: سید سرفراز علی رضوی

۱۹۲۱ء - ۱۹۶۰ء انجمن ترقی اُردو پاکستان کراچی ۱۹۷۶ء ص ۱۳۰

○ ماہنامہ / سہ ماہی فکر و نظر کراچی / اسلام آباد، مرتبہ احمد خان

۱۹۶۲ء - ۱۹۷۸ء ادارہ تحقیقات اسلامی اسلام آباد ۱۹۷۹ء ص ۲۵۴

○ ماہنامہ ترجمان القرآن حیدرآباد دکن / پٹھانکوٹ / لاہور، مرتب: حکیم نعیم الدین زبیری

۱۹۳۲ء - ۱۹۷۶ء ادارہ معارف اسلامی کراچی ۱۹۸۵ء ص ۴۴۳

- پندرہ روزہ / ماہنامہ آج کل دہلی (جلد اول) مرتبہ: جمیل اختر
۱۹۴۲ء-۱۹۸۶ء اردو اکادمی دہلی ۱۹۸۸ء ص ۶۸۳
- ☆☆☆ راوی لاہور مرتب: بدر منیر الدین
۱۹۱۱ء-۱۹۴۷ء یونیورسل بکس اردو بازار لاہور ۱۹۸۹ء ص ۱۱۲
- ماہنامہ طلوع اسلام دہلی / لاہور مرتبہ: خادم علی جاوید
۱۹۳۸ء-۱۹۹۰ء النور پرنٹرز و پبلشرز لاہور ۱۹۹۱ء ص ۵۵۲
- سہ ماہی اردو انٹرنیشنل ٹورنٹو مرتب: ڈاکٹر سید معراج نیر
۱۹۸۲ء-۱۹۸۷ء شعبہ اردو گورنمنٹ کالج لاہور ۱۹۹۶ء ص ۱۳۶
- ماہنامہ برہان دہلی ترتیب: ڈاکٹر شائستہ خان
۱۹۳۸ء-۱۹۶۵ء خدا بخش اور نیشنل پبلک لائبریری پٹنہ ۱۹۹۶ء ص ۸۰
- ☆☆☆ خدا بخش لائبریری جرنل پٹنہ مرتب: عابد رضا بیدار
۱۹۷۷ء-۱۹۹۵ء خدا بخش اور نیشنل پبلک لائبریری پٹنہ ۱۹۹۶ء ص ۶۰
- ماہنامہ ضیائے حرم بھیرہ مرتبہ: عابد حسین شاہ
۱۹۷۰ء-۱۹۹۰ء بہاء الدین زکریا لائبریری چھوٹی (چکوال) ۱۹۹۷ء ص ۳۳۶
- سہ ماہی اردو نامہ کراچی مرتبہ: مصباح العثمان
۱۹۶۰ء-۱۹۷۷ء اردو ڈکشنری بورڈ کراچی ۱۹۹۷ء ص ۱۲۸
- سہ ماہی اسلام اور عصر جدید نئی دہلی مدیر: اختر الواسع
۱۹۶۹ء-۱۹۹۹ء جامعہ ملیہ اسلامیہ نئی دہلی ۱۹۹۹ء ص ۵۶
- ہفت روزہ سچ لکھنؤ مرتبہ: عبدالعلیم قدوائی
۱۹۲۵ء-۱۹۳۲ء خدا بخش اور نیشنل پبلک لائبریری پٹنہ ۲۰۰۰ء ص ۵۷۸
- ماہنامہ / سہ ماہی عالم اسلام اور عیسائیت اسلام آباد ترتیب: سفیر اختر
۱۹۹۰ء-۲۰۰۰ء انسٹی ٹیوٹ آف پالیسی اسٹڈیز اسلام آباد ۲۰۰۰ء ص ۸۸

○ دو ماہی / سہ ماہی **نیا دور** بنگلور / کراچی، مرتب: نثار احمد فیضی

۱۹۴۶ء-۱۹۸۹ء خدا بخش اور نیشنل پبلک لائبریری پٹنہ ۲۰۰۱ء ص ۲۱۰

○ پندرہ روزہ / ماہنامہ **آج کل** دہلی، مرتبہ: ڈاکٹر جمیل اختر

۱۹۴۲ء-۲۰۰۰ء انٹرنیشنل اردو فاؤنڈیشن دہلی ۲۰۰۲ء ص ۱۱۵۸

○ سہ ماہی **اردو** کراچی، مرتبہ: مصباح العثمان

۱۹۶۶ء-۱۹۹۸ء انجمن ترقی اردو پاکستان کراچی ۲۰۰۲ء ص ۱۸۰

○ ماہنامہ **دلگداز** (جلد اول) لکھنؤ، مرتب: محمد قمر سلیم

۱۸۸۷ء-۱۹۱۸ء محمد قمر سلیم واشی، نوی ممبئی ۲۰۰۳ء ص ۲۴۰

○ ہفت روزہ **صدق** لکھنؤ، ترتیب: عبدالعلیم قدوائی

۱۹۳۵ء-۱۹۵۰ء خدا بخش اور نیشنل پبلک لائبریری پٹنہ ۲۰۰۳ء ص ۶۸۶

○ ماہنامہ **الرشاد** اعظم گڑھ، مرتب: ڈاکٹر محمد الیاس الاعظمی

۱۹۸۱ء-۲۰۰۲ء جامعۃ الرشاد رشاد نگر اعظم گڑھ ۲۰۰۴ء ص ۲۳۲

ماہنامہ **رحیق** لاہور، مولف: سفیر اختر

۱۹۵۶ء-۱۹۵۹ء دارالمعارف لوہسر شرفو واہ کینٹ ۲۰۰۴ء ص ۵۶

○ ماہنامہ **الرحیم** حیدر آباد، مرتب: سفیر اختر

۱۹۶۳ء-۱۹۶۹ء دارالمعارف لوہسر شرفو واہ کینٹ ۲۰۰۴ء ص ۷۶

○ ماہنامہ **جامعہ** نئی دہلی، مصنفہ: ڈاکٹر فرزانہ جلیل

۱۹۲۳ء-۱۹۴۷ء تخلیق کار پبلی شرز نئی دہلی ۲۰۰۴ء ص ۵۱۲

○ ششماہی **علوم القرآن** علیگزہ، مرتبہ: ڈاکٹر ظفر الاسلام اصلاحی

۱۹۸۵ء-۲۰۰۳ء ادارہ علوم القرآن علیگزہ ۲۰۰۵ء ص ۵۴

○ ماہنامہ **ادب لطیف** لاہور، مرتب: ڈاکٹر شگفتہ حسین

۱۹۳۵ء-۱۹۹۵ء بہاء الدین زکریا یونیورسٹی ملتان ۲۰۰۶ء ص ۲۴۷

۵۰ ماہنامہ معارف اعظم گڑھ، مرتبہ: محمد سہیل شفیق

۱۹۱۳ء-۲۰۰۵ء، قرطاس کراچی ۲۰۰۶ ص ۶۴۴

ان اشاریوں کے علاوہ ایسی فہرستیں بھی افادیت کے اعتبار سے اہم مقام کی حامل ہیں جن سے بعض رسائل اور اخبارات کے بارے میں ضروری اور بنیادی معلومات حاصل ہوتی ہیں، اس نوعیت کے کام کی فہرست پیش خدمت ہے:

۵۰ پاکستان کے اردو اخبارات اور رسائل (کتابیات) جلد اول، مرتبہ: محمود الحسن

مقتدرہ قومی زبان اسلام آباد ۱۹۸۵ء ص ۲۵۶

۵۰ پاکستان کے اردو اخبارات اور رسائل (کتابیات) جلد دوم مرتبہ: ڈاکٹر ابوسلمان شاہجہان پوری

مقتدرہ قومی زبان اسلام آباد ۱۹۸۵ء ص ۲۶۳

۵۰ پاکستان کے اخبارات اور رسائل (۱۹۴۷ء تک) مرتبہ: ڈاکٹر ابوسلمان شاہجہان پوری

مقتدرہ قومی زبان اسلام آباد ۱۹۸۷ء ص ۲۳۹

کتب خانوں میں محفوظ رسائل کی مطبوعہ فہرستیں

رسائل و جرائد کی ایسی فہرستیں بھی منظر عام پر آ رہی ہیں جو کسی کتب خانے میں صرف محفوظ رسائل کے شماروں کی حد تک تفصیل مہیا کرتی ہیں، اس انداز کی فہارس کی تفصیل حسب ذیل ہے:

۵۰ پُرانے رسائل کی ڈائریکٹری، مرتبہ: وحید الدین نظامی

نظامی بک ایجنسی بدایوں ۱۹۵۷ء ص ۴۸

۵۰ اردو رسائل کی ڈائریکٹری (جلد اول)، مرتبہ: سید محمد حسین رضوی

مولانا آزاد لائبریری علی گڑھ مسلم یونیورسٹی علی گڑھ ۱۹۷۳ء ص ۲۹۲

۵۰ کتابچہ غالب لائبریری کراچی، مرتبہ: مرزا ظفر الحسن

غالب لائبریری کراچی ۱۹۸۲ء ص ۱۶

۵۰ اردو رسائل کا ذخیرہ راجپور رضا لائبریری میں، مرتبہ: عابد رضا بیدار

خدا بخش اورینٹل پبلک لائبریری پٹنہ ۱۹۹۲ء ص ۳۶

○ اُردو رسائل کا ذخیرہ خدا بخش لاہوری میں (ماہنامہ سہ ماہی) مرتب: عابد رضا بیدار

خدا بخش اور نیشنل پبلک لاہوری پٹنہ ۱۹۹۴ء ص ۲۱۴

○ اُردو جرائد پندرہ روزہ ہفت روزہ سہ روزہ خدا بخش لاہوری میں مرتب: عابد رضا بیدار

خدا بخش اور نیشنل پبلک لاہوری پٹنہ ۱۹۹۵ء ص ۶۶

○ مجمل فہرست اخبارات و رسالہ جات لاہور مرتبہ: رشید احمد ایم اے پی ای ایس

عجائب گھر لاہور ص ۳۰

○ بچوں کی صحافت کے سو سال مرتب: ضیاء اللہ کھوکھر

عبد المجید کھوکھر لاہوری گوجرانوالہ ۲۰۰۴ء ص ۱۱۰

تحریک آزادی کے حوالے سے روزناموں کی اشاریہ سازی

جہاں تک روزناموں کا تعلق ہے اُن کے جو اشاریے منظر عام پر آئے ہیں انہیں صرف تحریک آزادی کے موضوع تک محدود رکھا گیا ہے۔ تفصیل پیش خدمت ہے:

○ روزنامہ نوائے وقت لاہور مرتبہ: سرفراز حسین مرزا

۱۹۴۴ء-۱۹۴۷ء پاکستان سٹڈی سنٹر پنجاب یونیورسٹی لاہور ۱۹۸۷ء ص ۶۶۰

○ روزنامہ زمیندار لاہور مرتبہ: احمد سعید

۱۹۱۳ء-۱۹۴۰ء مقتدرہ قومی زبان اسلام آباد ۱۹۸۸ء ص ۳۶۰

○ روزنامہ پیسہ اخبار لاہور مرتبہ: احمد سعید

۱۹۰۷ء-۱۹۴۷ء مغربی پاکستان اُردو اکیڈمی لاہور ۲۰۰۳ء ص ۳۵۶

اقبالیات کے حوالے سے رسائل کی اشاریہ سازی

اسی طرح اقبالیات کے حوالے سے بھی بعض رسائل کی اشاریہ سازی تیز رفتاری کے ساتھ جاری ہے، لیکن عبد المجید کھوکھر یادگار لاہوری میں اس نوعیت کے صرف تین اشاریے موجود ہیں:

○ اقبالیات راوی مرتبہ: ڈاکٹر صدیق جاوید

الفیصل ناشران و تاجران کتب لاہور ۱۹۸۹ء ص ۳۴۴

۱۰ اقبالیات نقوش، مرتبہ: تسلیم احمد تصور

۱۹۹۳ء ص ۳۶۰

بزم اقبال لاہور

۵ سہ ماہی اقبال لاہور، مرتبہ: اختر النساء بیگم

۱۹۹۳ء ۲۷۶

۱۹۵۲ء-۱۹۹۲ء بزم اقبال لاہور

۱۰ اقبالیات نیرنگ خیال، مرتبہ: محمد وسیم اکرم

۲۰۰۰ء ص ۳۶۸

انجم پبلشرز کمال آباد ۳ راولپنڈی

موضوعاتی اشاعتیں

اُردو رسائل کے خصوصی شماروں کی اشاریہ سازی پر بھی مختلف انداز سے کام ہو رہا ہے۔ کتب خانہ ہمدرد کراچی نے اپنے ہاں موجود خصوصی شماروں کی توضیحی فہرست جاری کی جس میں ہر شمارے کے مندرجات کا اندراج بھی کیا گیا ہے

پروفیسر محمد اقبال جاوید صاحب کا خصوصی شماروں کے حوالے سے ایک نئی جہت سے تحقیقی کام بھی منظر عام پر آچکا ہے انہوں نے پہلے تو اُردو رسائل کے رسول نمبروں کی توضیحی فہرست مرتب کی اور پھر قرآن نمبروں کی وضاحتی فہرست بھی تیار کی۔ ان فہرستوں کی ایک خوبی یہ ہے کہ ان میں اہم مضامین کے اقتباسات کو بھی شامل کیا گیا ہے جس سے متعلقہ رسائل کے تعارف کو جامعیت حاصل ہوئی ہے۔ پروفیسر صاحب کے اسی تحقیقی کام سے متاثر ہو کر راقم بھی عبدالمجید کھوکھر لاہوری

گوجرانوالہ میں موجود اُردو رسائل کے خصوصی شماروں کی فہرست سازی پر راغب ہوا

خصوصی شماروں کے حوالے سے شائع ہونے والی کتابیات کی فہرست:

۵ توضیحی فہرست کتب خانہ ہمدرد اشاعت ہائے خاص اُردو رسائل مرتبہ: حکیم نعیم الدین زبیری

۱۹۸۴ء ص ۲۷۰

ہمدرد فاؤنڈیشن پریس کراچی

۵ بیسویں صدی کے رسول نمبر مرتبہ: پروفیسر محمد اقبال جاوید

۱۹۹۹ء ص ۵۹۲

فروع ادب اکادمی گوجرانوالہ

۵ بیسویں صدی کے قرآن نمبر مرتبہ: پروفیسر محمد اقبال جاوید

فروغ ادب اکادمی گوجرانوالہ ۲۰۰۲ء ص ۲۴۰

ہفت روزہ رسائل کے اشاریے

ماہوار رسالوں کی نسبت ہفت روزہ رسائل کی اشاریہ سازی زیادہ مشقت و محنت اور دیدہ ریزی کی متقاضی ہے اور اس میں وقت بھی بہت زیادہ صرف ہوتا ہے جہاں تک راقم کی محدود معلومات کا تعلق ہے ہفت روزہ ”الہلال“ کلکتہ وہ ہفت روزہ تھا جس نے سب سے پہلے جلد کی تکمیل پر اشاریہ مرتب اور شائع کرنے کی روایت قائم کی۔ ”الہلال“ امام الہند مولانا ابوالکلام آزاد کی ادارت میں ۱۳ جولائی ۱۹۱۲ء میں کلکتہ سے اُفقِ صحافت پر طلوع ہوا۔ مولانا اسے بڑے اہتمام کے ساتھ ۹ x ۱۴ کے ۱۶ صفحات پر ٹائپ میں شائع کرتے، سرورق سے لے کر آخری ورق تک مولانا کی نفاست پسندی لطافت شناسی اور خوش مذاقی کا ثبوت ملتا ہے۔ ”الہلال“ با تصویر رسالہ تھا جس کی لوح ”ایک ہفتہ وار مصور رسالہ“ سے مزین رہا کرتی، اس کی پہلی جلد ۲۵ دسمبر ۱۹۱۲ء کو مکمل ہوئی، جس کے تمام شماروں کا اشاریہ دوسری جلد کے افتتاحی شمارے کے ساتھ چار صفحات پر شائع کیا گیا، فہرست مضامین نثر بترتیب حروف تہجی کے بعد دوسرے حصے میں منظومات کو مرتب کیا گیا، تیسرے حصے میں جلد اول میں شائع ہونے والی تصاویر کی فہرست کا اشاریہ بھی مرتب کیا گیا اس کے بعد ہفت روزہ ”الہمدیث“ امرتسر ہی ایسا ہفت روزہ ہے جس کی کسی جلد کا اشاریہ راقم کی نظر سے گزرا ہے ”الہمدیث“ ۱۳۔ نومبر ۱۹۰۳ء میں منصہ شہود پر آیا، اس کی جلد ۲۲ کے شماروں ۷ نومبر ۱۹۲۴ء تا ۲۳۔ اکتوبر ۱۹۲۵ء کا اشاریہ جلد کے اختتامی شمارے ساتھ منسلک کیا گیا جو ۴ صفحات پر مشتمل تھا، بعد میں اس اشاریے کو ۸ صفحات تک وسعت دے دی گئی۔ زیر نظر تالیف کو اگرچہ صرف ماہوار رسالوں کے خصوصی شماروں تک محدود رکھا گیا ہے، ہفت روزہ صحافت سے اسے کوئی سروکار نہیں لیکن اس مقام پر فن اشاریہ سازی کے ارتقا کے سلسلے میں ہفت روزہ ”الہلال“ اور ہفت روزہ ”الہمدیث“ کے کردار کا تذکرہ بے جا نہ ہوگا

چند اولین خصوصی شمارے

زیر نظر فہرست رسائل کے اُن خصوصی شماروں کو محیط ہے جو عبد المجید کھوکھریا دگار لائبریری کے

ذخیرہ رسائل میں موجود ہیں۔ اُن کی بنیاد پر حتمی طور پر یہ طے کرنا ممکن نہیں کہ اُردو صحافت میں کس رسالے نے سب سے پہلے خاص شمارہ متعارف کرانے کی روایت قائم کی، تاہم پیش نظر سرمایہ علمی کا تجزیاتی جائزہ لیا جائے تو ماہنامہ ”محزن“ لاہور کا دربار نمبر اولین خصوصی شمارہ قرار پاتا ہے

محزن

”محزن“ کا یہ دربار نمبر دسمبر ۱۹۰۲ء میں ایڈورڈ ہفتم کی تاج پوشی کی تقریب کے موقع پر منظرِ عام پر آیا تھا۔ نومبر ۱۹۰۲ء کے شمارے میں ”دربار نمبر“ کے بارے میں مندرجہ ذیل تحریر کا سراغ ملتا ہے:

”دربارِ دہلی کی تقریب پر محزن کا ایک خاص پرچہ غیر معمولی آب و تاب سے شائع کرنے کا ارادہ ہے۔ اس میں ہر مجبشی شاہنشاہ اذورڈ ہفتم قیصر ہند اور ملکہ الکزندرا۔ ہراکسلینسی لارڈ کرزن اور لیڈی کرزن کی تصاویر ہوں گی۔ اور اُن کے علاوہ ایک مرقع مضمون نگارانِ محزن کی تصاویر کا ہوگا۔ جس سے ناظرین ”محزن“ کو اُن اصحاب سے جو اوراقِ رسالہ میں عموماً اپنے خیالات ظاہر کرتے رہتے ہیں۔ غائبانہ روشنائی کا بھی موقع مل جائے گا۔ اور وہ تصویریں جن میں ہندوستان کے اکثر اُبہرنے والے صاحبانِ تالیف و تصنیف کی تصویریں شامل ہیں۔ اس عالیشان دربارِ قیصری کی ایک نشانی رہیں گی۔ اور جہاں اور بڑی بڑی قیمتی اور دلچسپ یادگاریں اس شاہجہان آباد کے جشنِ قیصری کی قائم ہوں گی۔ وہاں یہ ایک چھوٹی سی نشانی بھی اُس مناسبت کی بنا پر جو ”محزن“ کو شاہجہان آباد کی زبان سے ہے۔ اس تاریخی واقعے کو یاد دلانے کی۔ اور بتائیں گی۔ کہ ملک کے اخباری لٹریچر کی اُس وقت کیا حالت تھی“

لیکن اس شمارے میں کوششِ بسیار کے باوجود بعض تصاویر شاملِ اشاعت نہ ہو سکیں اور کئی مضامین بھی شائع ہونے سے رہ گئے۔ چنانچہ جنوری ۱۹۰۳ء میں ”محزن“ کا ”دوسرا دربار نمبر“ شائع کرنے کی ضرورت محسوس کی گئی۔ اس خصوصی شمارے کے بارے میں ”ناکامی مرقع“ کے عنوان سے ایڈیٹر نے اپنے تأسف کا اظہار ان الفاظ میں کیا ہے:

”نہایت افسوس ہے کہ مضمون نگارانِ محزن کے مرقع کی تجویز میں تاحال ناکامی ہوئی۔ اس خیال سے کہ مرقع عالیشان دربار کے متناسب ہو۔ ہم نے کوشش کی تھی۔ کہ معمولی لیتھو کی تصاویر سے بہتر تصاویر چھپیں اور اسلئے جست کی پائیں صرف کثیر سے تیار کروائی تھیں۔ لاہور میں ایک ہی دوکان اس کام کو کرنے والی ہے۔ پہلے تو انہوں نے دیر کی۔ کچھ اُن کے کام میں نقص رہ گئے۔ جن سے تصویریں چھپنے میں بگڑنے لگیں۔ اس

پر مزید دقت یہ پڑی کہ لاہور میں کوئی چھاپہ خانہ اس قسم کے کام کے لئے تیار نہیں ملا اور کسی کے ہاں مطلوبہ کاغذ دستیاب نہ ہوا۔ کچھ باہر بھیجیں۔ وہاں سے مصروفیت کاغذ رکھا گیا۔ ناچار نا کام ہو کے رہ گئے۔ قصہ یہ ہے کہ اب بجائے ان تصاویر کو مرقعہ کی صورت میں پیش کرنے کے وقتاً فوقتاً ایک ایک دودھ کر کے رسالہ میں چھاپ دیں۔ تاکہ اس طرح کچھ عرصہ کے لئے مستقل دلچسپی کا سلسلہ قائم رہے۔ اب کے موعودہ مرقعہ کی کمی کی تلافی پھر رسالہ کا حجم بڑھانے سے کی جاتی ہے۔ اور یہ پرچہ جو دوسرا دربار نمبر ہے۔ دسمبر کے پرچے کی طرح ۹۶ صفحہ کا چھپتا ہے۔ خوش قسمتی سے ہر مجبسی قیصر ہند اور قیصرہ ہند کی تصاویر تیار ہو چکی ہیں جو ہدیہ ناظرین ہیں۔“

مندرجہ بالا ”دربار نمبروں“ کے جو شمارے ہماری لائبریری میں موجود ہیں، شومی قسمت سے یہ دونوں ان تصاویر سے محروم ہیں۔ گمان یہ ہے کہ کسی صاحب ذوق نے ان دیدہ زیب تصاویر کو اپنی تسکین نظر کے لیے ان شماروں سے اُچک لیا ہو

عصر جدید

اس کے بعد ستمبر ۱۹۰۵ء میں ”عصر جدید“ مالیر کوئٹہ کا ”دین و دنیا کا نمبر“ منظر عام پر آیا۔ ”عصر جدید“ کے ایڈیٹر خواجہ غلام الثقلین تھے، انہوں نے نومبر دسمبر ۱۹۰۵ء کا مشترکہ شمارہ ”حدوثِ مادہ کا نمبر“ کے عنوان سے شائع کیا

”عصر جدید“ کا آغاز جنوری ۱۹۰۳ء میں میرٹھ سے ہوا تھا لیکن بعد میں جلد ہی مالیر کوئٹہ سے شائع ہونے لگا۔ جنوری ۱۹۰۶ء میں ”عصر جدید“ کا محل اشاعت مالیر کوئٹہ سے لکھنؤ منتقل ہو گیا اور وہیں سے جنوری ۱۹۰۶ء ہی میں ”عصر جدید“ کا ”کانفرنس نمبر“ منصفہ شہود پر آیا

خواجہ صاحب طبعاً معتدل مزاج اور مسلکاً شیعہ تھے۔ انہوں نے فروعی اور فرقہ وارانہ اختلافات سے اپنے دامن کو کبھی آلودہ نہیں ہونے دیا، حالانکہ ان کا شمار شیعہ کانفرنس کے بانیوں میں ہوتا ہے۔ خواجہ صاحب محدثان ایجوکیشنل کانفرنس کے ساتھ گہرا تعلق رکھتے تھے۔ کانفرنس کا قیام ۱۸۸۶ء میں عمل میں آیا، اس کا مقصد تعلیم کی اشاعت کے لیے تعلیمی اداروں کا قیام تھا۔ ۱۹۰۳ء میں کانفرنس میں ”اصلاح تمدن“ کے عنوان سے ایک الگ شعبہ قائم کیا گیا، خواجہ صاحب اس شعبے کے سکریٹری مقرر ہوئے

”آل انڈیا محمدن اینگلو اورینٹل ایجوکیشنل کانفرنس کی ستائیس سالہ خدمات کا مختصر تذکرہ“ میں خواجہ صاحب کی خدمات کا اعتراف ان الفاظ میں کیا گیا ہے:

”جناب ممدوح نے کئی سال تک نہایت سرگرمی کے ساتھ اصلاح تمدن کا کام نہایت خوبی سے انجام دیا

اور اپنے رسالہ عصرِ جدید کے ذریعہ سے ان خیالات کی اشاعت کی“

۱۹۰۴ء میں کانفرنس کا جو اجلاس لکھنؤ میں منعقد ہوا تھا اُس میں انہوں نے ۳۰ دسمبر کو ”قومی

ترقی کے اصول اور اصلاح کا راستہ“ کے عنوان سے لیکچر دیا جس میں آپ نے مسلمانانِ ہند کی

اخلاقی، تعلیمی، سماجی اور معاشی پستی کے اسباب کی نشاندہی کی اور اُن کے تدارک کے لیے مفید

تجاویز پیش کیں۔ خواجہ صاحب شادی بیاہ اور دیگر سماجی و مذہبی تقریبات پر بے جا اخراجات کے

سخت مخالف تھے سگریٹ و حقہ نوشی اور منشیات کو ترقی کی راہ میں بڑی رکاوٹ خیال کرتے تھے اُن

کی یہ پختہ رائے تھی کہ اس سے سُستی، کاہلی اور مفلسی کے سوا اور کچھ حاصل نہیں ہوتا۔ اپنے ان

خیالات کی اشاعت میں اُن کا قلم خوب چلا اُنہوں نے نثر کو اپنے اظہارِ خیال کا موثر ذریعہ بنائے

رکھا۔ اُن کی نظر میں جو مفہوم نثر میں ادا ہو سکتا ہے، نظم اس سے عاری ہے۔ خواجہ صاحب شعرو

شاعری اور غزل سرائی کو تفریحِ طبع اور تزیینِ اوقات سمجھتے لیکن کبھی کبھار ”عصرِ جدید“ کے صفحات

میں مولانا حالی اپنی بامقصد اور پُر شکوہ شاعری کے ساتھ جلوہ افروز نظر آتے۔ ”عصرِ جدید“ ۱۹۰۵ء

اور ۱۹۰۶ء کی دو مکمل جلدیں ہماری لائبریری کی زینت ہیں ان کے سرسری مطالعہ سے یہ حقیقت

کھلتی ہے کہ ”عصرِ جدید“ خالصتاً ادبی نہیں بلکہ اصلاحی رسالہ تھا ”عصرِ جدید“ نے ”مسلمانوں کو

ایک عملی، سنجیدہ اور کفایت شعار قوم بنانا“ کا مانوا اپنی پیشانی پر سجا رکھا تھا اس کے علاوہ ”ایک ماہانہ

ریویو، مقاصد، تمدنی، اصلاحی، قومی ترقی، پائلکس“ بھی اس کی لوح پر ثبت رہتا۔

زمانہ

عبدالمجید کھوکھریا دگار لائبریری میں ماہنامہ ”زمانہ“ کانپور کا ”قومی نمبر“ بھی موجود ہے جو نومبر

۱۹۰۶ء میں نمودار ہوا۔ ”زمانہ“ کے ایڈیٹر منشی دیا نرائن گم ملک کے تمام فرقوں کے درمیان بھائی

چارے رواداری اور یکجہتی کا فروغ چاہتے تھے۔ وہ عوام الناس اور حکمرانوں کے مابین مفاہمت کی

فضادیکھنے کے بھی متمنی تھے۔ اُنہوں نے اس خاص شمارے کو ایسی نثری اور شعری نگارشات سے

آراستہ کیا جس سے اتفاق اور اتحاد کے بارے میں اُن کے نظریات اور اندازِ فکر و عمل پر روشنی پڑتی ہے
منشی شیو برت لال ورسن ایم اے نے فروری ۱۹۰۳ء میں ماہنامہ ”زمانہ“ بریلی سے جاری کیا
وہی اس کے مالک اور بانی ایڈیٹر تھے۔ نومبر دسمبر ۱۹۰۳ء کے شمارے سے منشی دیانرائن نگم بی اے کا
نام ”زمانہ“ کے مرتب کی حیثیت سے درج ہونے لگا۔ اُس وقت اُن کی عمر ۲۲ سال کے قریب تھی، زمانہ
۱۹۰۵ء میں بریلی سے لکھنؤ منتقل ہو گیا

”زمانہ“ کے صفحات اخلاقیات، معاشیات، لسانیات، سیاسیات کے علاوہ تہذیب، صحافت،
تاریخ اور فلسفہ کے موضوعات پر نہایت عمدہ اور ٹھوس مضامین سے مزین ہوتے۔ مزاج کے اعتبار
سے ”زمانہ“ کو نیم ادبی رسالہ ہی قرار دیا جاسکتا ہے
جنوری ۱۹۰۴ء کے ”زمانہ“ میں منشی صاحب رقم طراز ہیں:

”..... کافی غور فکر اور صلاح مشورہ کے بعد یہ طے پایا ہے کہ زمانہ محض شاعری اور انشاء پر دازی کے ہاتھ
رہن نہ رکھ دیا جائے۔ زمانہ میں حتی الوسع ترقی زبان کا خیال لیے ہوئے اصلاح خیالات، درستی مذاق، توسیع
معلومات، ترقی اتحاد وغیرہ کا زیادہ خصوصیت سے التزام رکھا گیا ہے....“
منشی دیانرائن نگم عملیت پسند تھے شعراء کے کلام میں حسن عشق، آہ و فغاں، نالہ زاری اور شکوے
شکایت سے انہیں کوئی سروکار نہیں تھا، ان کا مزاج شعر و شاعری کی لطافتوں اور شوخیوں سے کبھی ہم
آہنگ نہ ہو سکا وہ دیگر احباب سے بھی شاعری کی خیالی دُنیا سے کنارہ کشی کی توقع رکھتے تھے
ماہنامہ ”الناظر“ کے ایڈیٹر ستمبر ۱۹۱۵ء کے شمارے میں نگم کی اس روش پر کس خوبی سے چٹکی لیتے ہیں:
”العصر کے ایڈیٹر شاکر کے کمالات شاعری کو منشی دیانرائن نگم نے خود تسلیم کریں اور نہ دوسروں کو ماننے دیں“
نگم خود کہا کرتے:

”خدا نے میرے ساتھ ایک یہی تو احسان کیا ہے کہ مجھے اس غم سے آزاد پیدا کیا ہے، ورنہ رسالے کے
بجائے دیوان شائع کرتا“

منشی دیانرائن نگم نے اس خصوصی شمارے کا آغاز اپنی اس ”دعائے خیر“ سے کیا ہے:
”آج کل ہمارے مادری ملک کے سب حصوں میں ہمارے بھائیوں میں ایثار نفسی کی اُنگ کا جو اظہار
ہونے لگا ہے اُس کی عزت اور بزرگی تیرے ہی رحم و کرم کا نتیجہ ہے۔ ہم اس مغائرت کیلئے جو بد قسمتی سے

ہمارے ملک کی بعض قوموں میں پھیلی ہوئی ہے تاسف کرتے ہیں اور وہ کشیدگی جو بعض مقامات پر ہم میں اور ہمارے حکام میں پیدا ہو گئی ہے۔ ہم کو تاسف اور ملول کیے ہوئے ہے۔ اے پاک پروردگار! تو اپنے فضل و کرم سے سب کو ایسی توفیق دے کہ جو کچھ وہ دل میں سوچیں اور زبان سے کہیں یا جس تجویز پر عمل کریں اس میں ایک دوسرے سے تخل اور فراخ دلی سے پیش آئیں کہ سچی یگانگت، صلح اور موافقت استواری سے قائم ہو۔

اس شمارے میں ”اکبر کی تمدنی اصلاحیں“ کے عنوان سے مولوی عبدالحق صاحب بی اے پرنسپل مدرسہ آصفیہ کا نہایت علمی، تحقیقی اور فکر انگیز مضمون دامن کش قلب و نظر ہے۔ ایک دوسرے مضمون میں ”عقائد قومی“ کے زیر عنوان مسٹر شیون رائن ایم اے بی ایس سی باہمی اتفاق و اتحاد کے لیے بیس نکات پیش کرتے ہیں۔ جس کا پہلا اور بارہواں نکتہ قابل غور و فکر ہے:

”۱۔ میں ہندوستان کی یگانگت اور یکتائی کا معتقد ہوں اور یقین رکھتا ہوں کہ کل ملک ایک ہے۔ اس میں کسی قسم کی تقسیم ناممکن ہے

۱۲۔ میں ان سب لوگوں کو جو سرزمین ہند سے اٹھے ہیں بلحاظ مذہب و ملت ذات و قوم آپس میں بھائی بھائی سمجھتا ہوں“

”زمانہ“ کانپور کی ادبی حیثیت کے بارے میں ماہنامہ ”نقاد“ آگرہ اگست ۱۹۱۷ء کے شمارے میں یوں تبصرہ کرتا ہے:

”ایک زمانہ میں اسکی دھوم تھی اور اس میں کوئی کلام نہیں کہ ادب اردو کی خدمت اس نے نہایت تندہی سے کی مشہور زمانہ انشا پرداز اس کی رونق بڑھانے میں سرگرم تھے۔ اس کا دائرہ عمل مذہب و غیرہ سے ہمیشہ الگ صرف ادب و زبان اور کبھی کبھی علمی خدمت گزاری کے اندر محدود رہا پہلے مصور شائع ہوتا تھا مگر اب بوجہ سامان طباعت و تصویر کشی کے قحط کے تصویروں کا اہتمام نہیں ہمیں افسوس ہے جب سے غم صاحب کی توجہ اخبار آزاد کی طرف جذب ہوئی زمانہ کارنگ پھیکا پڑ گیا اب اس میں پہلی سی بات نہیں رہی نہ وہ ادبی دلچسپیوں کی فراوانی ہوتی ہے اور نہ تنوع کی دلفریب گونا گونی۔ تاہم اب بھی وضع داری کو نبھائے جاتا ہے گو وہ پہلی سی دل آویزیاں نہ ہوں مگر موجودہ حالت میں بھی کچھ کم دلچسپ نہیں ہوتا“

دکن ریویو

جولائی ۱۹۰۲ء میں مولانا ظفر علی خان نے حیدر آباد دکن سے ماہنامہ ”افسانہ“ جاری کیا۔ اس میں رینالڈ [George W.M Renaulds] کے ناول مسٹریز آف دی کورٹ آف لندن

[Mysteries of the Court of London] کا ترجمہ ”فسانہ لندن“ کے نام سے مولانا کے قلم سے شائع ہونے لگا۔ ”افسانہ“ کے اجرا کا مقصد مولانا کے اپنے الفاظ میں ”سلیس اور فصیح اردو میں دلچسپ اخلاقی اور نتیجہ خیز انگریزی ناولوں کے تراجم کا ماہواری سلسلہ“ تھا، گویا انگریزی ناولوں کے تراجم اور ان کی قسط وار اشاعت سے مولانا قارئین میں اخلاقی اور تہذیبی اقدار کا تحفظ چاہتے تھے۔ جنوری ۱۹۰۴ء کے شمارے میں مولانا رقم طراز ہیں:

”... ناول اور افسانے فی نفسہ ایسے قابلِ مذمت نہیں ہوتے۔ بلکہ اگر انصاف سے دیکھا جائے تو تہذیبِ نفس اور علمِ اخلاق کا سب سے مرغوب ذریعہ ہیں... انہی وجوہ کی بنا پر ہم نے افسانے کا جاری کرنا مناسب سمجھا۔ اس کا اندازہ خود ناظرین کر سکتے ہیں کہ آیا ان ۶۰۰ صفحوں میں جو اس وقت تک افسانہ ان کی خدمت میں پیش کر چکا ہے کوئی امر ان کی نظر سے ایسا گزرا جو خلافِ تہذیب یا باعثِ تخریب یا منافی مقاصد ترقی زبان متصور ہو...“

”افسانہ“ اپنی مسلسل اشاعت اور ندرتِ زبان و بیان کی بنا پر شائقین کی توجہ حاصل کرنے میں کامیاب ہوا لیکن جلد ہی بحران کی زد میں ایسا آیا کہ بے وقت موت کی آغوش میں چلا گیا۔ جب ۱۹۰۴ء میں مولانا نے ”دکن ریویو“ جاری کیا تو ”افسانہ“ کی راکھ کو اس کی بنیادوں میں دفن کر دیا لیکن ”دکن ریویو“ میں فسانہ لندن کے علاوہ دیگر ادبی، علمی، اخلاقی اور تحقیقی مضامین بھی شائع ہونے لگے

”دکن ریویو“ اگست ۱۹۰۵ء تک متواتر باقاعدگی سے نکلتا رہا، دسمبر ۱۹۰۵ء میں اس کے ستمبر اکتوبر نومبر دسمبر کے جڑواں شمارے یک جا شائع ہوئے۔ اس کے ساتھ ہی ”دکن ریویو“ کا دورِ اولین تمام ہوا

مولانا کی طبیعت ہمہ وقت مستعد اور موزوں رہتی تھی۔ ترجمہ اس مہارت سے کرتے کہ اصل کا گماں ہوتا، اس میدان میں کوئی ان کا ہمسرہ نہ تھا، انہوں نے کئی کتابوں کو اردو میں منتقل کیا اور بے شمار طبع زاد اصطلاحات کو متعارف کرایا، جولائی طبع کی مثال نہ تھی، ان کے ذہن میں نت نئے اور فکر انگیز خیالات موج زن رہتے تھے۔ اپنے ان خیالات اور ان سے حاصل شدہ تجربات سے اخلاقی

اور سماجی ماحول کو متاثر کرنا چاہتے تھے۔ اس مقصد کے لیے رسالے کو اظہار خیال کا بہترین ذریعہ سمجھتے تھے۔ مولانا اپنی افتادِ طبع، خود اعتمادی، مہم جوئی اور ذہنی و فکری صلاحیتوں کی بنا پر رسالے کے بغیر زیادہ دیر تک نہیں رہ سکتے تھے۔ چنانچہ صومالی لینڈ میں مختصر قیام کے بعد جب بمبئی اترے تو وہیں سے نومبر ۱۹۰۶ء میں ”دکن ریویو“ کو از سر نو جاری کیا۔

مارچ ۱۹۰۷ء میں حیدر آباد دکن میں قیام کی راہ ہموار ہوئی تو اسے بھی اپنے ساتھ لے آئے اور وہیں سے اپریل مئی جون جولائی ۱۹۰۷ء کا مشترکہ شمارہ ”اسلام نمبر“ (سلک اول) شائع کیا اور پھر ستمبر اکتوبر ۱۹۰۷ء میں اس کا ”اسلام نمبر“ (سلک دوم) بخوبی تمام مرتب کیا۔ فروری مارچ ۱۹۰۸ء میں مولانا نے ”دکن ریویو“ کا ”ہندو نمبر“ بھی شائع کیا۔ ان خاص شماروں کے عنوانات اور موضوعات سے یہ اندازہ لگانا مشکل نہیں کہ اس دور میں مولانا پر مذہبی رنگ کس حد تک غالب رہا ہوگا، تقابلی ادیان اُن کا دل پسند موضوع تھا۔ ماہنامہ ”زبان“ دہلی کے ایڈیٹر مائل دہلوی نے ”دکن ریویو“ کے ان خاص نمبروں کی اشاعت پر جو تاثر قبول کیا، اُس کا اظہار اپریل ۱۹۰۸ء کے شمارے میں یوں کرتے ہیں:

”... اس کے ایڈیٹر مولوی ظفر علی خان صاحب بی اے ہیں جو کہ ایک مذہبی آدمی معلوم ہوتے ہیں اس سے پہلے آپ ایک اسلام نمبر بھی شائع کر چکے ہیں اور اب یہ ہندو نمبر غیر متعصبانہ پالیسی کا ثبوت دینے کے لیے نکالا گیا ہے“

”دکن ریویو“ مارچ ۱۹۰۹ء تک مولانا کی ادارت میں نکلتا رہا۔ اس کے بعد مولانا سے مولوی سید مودود احمد قادری کے سپرد کر کے اپنے آبائی مقام کرم آباد لوٹ آئے

مسلمان

مئی ۱۹۰۸ء میں مولانا ثناء اللہ امرتسری نے ماہنامہ ”مسلمان“ امرتسر سے جاری کیا۔ مارچ ۱۹۰۹ء میں اس کا خاص نمبر بعنوان ”تبرا سلام“ شائع ہوا۔ ۱۴ جولائی ۱۹۰۳ء میں ایک شخص عبد الغفور نے مرتد ہو کر ہندو دھرم اختیار کیا اور دھرمپال کا نام اپنا کر اسلام کے خلاف ایک دل آزار اور نفرت انگیز کتاب ”ترک اسلام“ لکھی۔ مولانا نے فوری طور پر قلم برداشتہ ”ترک اسلام“ لکھ کر نہایت مدلل، محقق اور موثر جواب دیا۔ ”مسلمان“ کے اس خاص نمبر میں مولانا نے دھرمپال کی

دو کتابوں نخل اسلام اور اساطیر الاولین کا تعاقب کیا اور اُن کا مؤثر جواب دیا ہے۔ دھرم پال جب بیمار ہوا تو مولانا امرتسری عیادت اور مزاج پرسی کے لیے اُس کے پاس لاہور تشریف لے گئے، مولانا کے حسن سلوک سے دھرم پال متاثر ہوئے بغیر نہ رہ سکا۔ ۱۹۱۳ء میں حلقہٴ بگوش اسلام ہوا، محمود دھرم پال کا نام اختیار کیا اور اسلام کے حق میں اس کا قلم خوب چلا۔ محمود دھرم پال ماہنامہ ”اندر“ لاہور دسمبر ۱۹۱۲ء میں مولانا ثناء اللہ امرتسری کی آمد اور اُن سے تعلق کی روداد ان الفاظ میں لکھتے ہیں:

”میری گذشتہ ایک سال کی بے ایذا زندگی نے میرے مسلمان بھائیوں کے دلوں میں بھی میرے لیے بھی اس قدر محبت پیدا کر دی ہے کہ جب ان کو میری بیماری کا حال معلوم ہوا تو وہ جوق در جوق میرے پاس آنے لگے۔ ان میں مولوی ثناء اللہ صاحب کا نام خاص کر قابلِ ذکر ہے، مولوی صاحب کے ساتھ تحریری دست پنچہ تو سالہا سال تک ہوتا رہا مگر زور و زور ہونے کا غالباً یہ پہلا ہی موقع تھا جس کو ایک مبارک موقع ہی سمجھنا چاہئے خواہ وہ بیماری کی شکل میں ہی نمودار ہوا ہو مولوی صاحب فطرتاً خوش مذاق اصحاب میں سے ہیں.... اس سے پیشتر میرا یہ خیال تھا کہ مولوی ثناء اللہ جو احمدیہ فرقے کے ساتھ ملائوں جیسی چھیڑ چھاڑ کرتا رہتا ہے وہ ضرور کوئی ”کٹھ ملاں“ ہوگا۔ یہی وجہ تھی کہ باوجود اُن کے کوشش کرنے کے میں کبھی اُن سے ملنا نہیں چاہتا تھا لیکن پہلی ہی ملاقات میں مجھے معلوم ہوا کہ مولوی ثناء اللہ ایک خوش مزاج، خوش مذاق، خوبصورت اور خوب سیرت جٹلمین ہے اور قدرت نے اُس کو ایک دلربا ادا دی ہے۔ سچ تو یہ ہے کہ اس ”ابن یعقوب“ کو دیکھ کر مجھے اپنے دل کو تھامنے میں بڑی دقت پیش آئی وہ ہر تیسرے روز امرتسر سے میری خبر لینے کیلئے لاہور پہنچتے تھے“

مولانا ثناء اللہ امرتسری نامور صحافی، مصنف، ادیب، مفسر اور مناظر تھے۔ ان کی تحریروں اور خطبات میں مناظرانہ رنگ ہمیشہ غالب رہا۔ مولانا نے عربی اور اردو تفاسیر کے علاوہ مختلف موضوعات پر سو سے زائد کتابیں لکھیں، انہوں نے مئی ۱۹۰۸ء میں ماہنامہ ”مسلمان“ امرتسر سے جاری کیا۔ جب ”مسلمان“ کا حلقہ اشاعت وسیع ہوا تو مولانا نے ۷ جون ۱۹۱۰ء میں اسے ماہوار سے ہفتہ وار کر دیا، اُن کی زندگی کا بڑا حصہ صحافت کی خدمت میں گزرا۔ مولانا نے ایک کامیاب اور لائق مدیر کی حیثیت سے مختلف النوع موضوعات سے قارئین کو روشناس کرایا اور میدانِ صحافت میں اہم اور باوقار مقام حاصل کیا۔ انہوں نے ۱۳- نومبر ۱۹۰۳ء میں ہفت روزہ ”المحدث“ جاری

کیا جو اگست ۱۹۴۷ء تک ایک ہموار تسلسل کے ساتھ شائع ہوتا رہا۔ اس کے علاوہ مولانا نے ایک اور ماہنامہ ”مرقع قادیانی“ کا اجرا بھی کیا جس کا پہلا شمارہ ۱۹۰۷ء میں شائع ہوا اس رسالے کا دور اول اکتوبر ۱۹۰۸ء میں مکمل ہوا۔ پھر اپریل ۱۹۳۱ء میں اس کے دورِ جدید کا آغاز ہوا غالباً مارچ ۱۹۳۳ء تک چلتا رہا یہ شمارہ ہماری لائبریری میں موجود ہے

مذکورہ بالا اوراق میں بیسویں صدی کی پہلی دہائی [۱۹۰۱ء-۱۹۱۰ء] میں شائع ہونے والے صرف ان رسائل کے خاص شماروں کا مختصر تعارف پیش کیا گیا ہے جو عبدالمجید کھوکھریا دگار لائبریری میں موجود ہیں یہ تمام رسائل خالص ادبی نوعیت کے نہیں تھے۔ ”مخزن“ نے ایڈورڈ ہفتم کی تقریبات تاج پوشی کی مناسبت سے دربار نمبروں کی صورت میں قیصر ہند اور قیصرہ ہند کے حضور میں دو توپوں کی سلامی پیش کی اگرچہ مزاج کے اعتبار سے اس کے مضامین کو غیر ادبی نہیں کہا جاسکتا۔ ”عصر جدید“ تمدنی و معاشرتی اصلاحات کا علم بردار تھا۔ ”زمانہ“ قومی وحدت اور ہم آہنگی کا مناد تھا۔ ”دکن ریویو“ اردو زبان کی سلاست اور فصاحت کے پیرائے میں اخلاقیات کا مبلغ تھا۔ ”دکن ریویو“ کی ان خصوصی اشاعتوں کا تعلق براہ راست مذہب سے تھا حالانکہ مولانا بلند پایہ شاعر ادیب اور مترجم کی حیثیت سے اپنی صلاحیتوں کا لوہا منوا چکے تھے۔ ان کی تحریر خوبصورت الفاظ دلکش تراکیب نادر تشبیہات نفیس استعارات اور طبع زاد اصطلاحات سے مزین ہوا کرتی تھی

”مسلمان“ نے اپنی پیشانی کو ”مقصد اعلیٰ اس رسالہ کا اسلام کی خوبیاں دکھانا اور منافقین اسلام کے اعتراضات کے محققانہ جوابات دینا“ سے مزین کر رکھا تھا۔ گویا یہ اسلام کی حقانیت اور مدافعت کا نقیب تھا اور اس نے ادب کے ساتھ براہ راست اپنے تعلق کا اظہار کبھی نہیں کیا

چند خاص دینی تاریخی و تہذیبی نمبر

بیسویں صدی کی دوسری دہائی [۱۹۱۱ء-۱۹۲۰ء] میں شائع ہونے والے رسائل کے جو خصوصی شمارے ہماری لائبریری میں موجود ہیں ان میں غالب تعداد کی نوعیت ایسی ہے جنہیں موضوع اور عنوان کے اعتبار سے مذہبی اور تہذیبی شمارے ہی کہا جاسکتا ہے۔ جیسا کہ مندرجہ ذیل فہرست سے ظاہر ہو رہا ہے:

ماہنامہ صوفی پنڈی بہاؤ الدین	عرس نمبر	مئی ۱۹۱۱ء
ماہنامہ زمانہ کانپور	شاہی دربار نمبر	دسمبر ۱۹۱۱ء
ماہنامہ رہنمائے تعلیم لاہور	دربار نمبر	جنوری ۱۹۱۲ء
ماہنامہ نظام المشائخ دہلی	تمتہ رسول نمبر	مارچ ۱۹۱۲ء
ہفت روزہ اہل حدیث امرتسر	نبی نمبر	۲۶ جولائی ۱۹۱۲ء
ہفت روزہ اہل حدیث امرتسر	طرابلس کا جنگی نمبر	یکم نومبر ۱۹۱۲ء
ماہنامہ ظل السلطان بھوپال	غیر معمولی نمبر	مارچ ۱۹۱۳ء
ہفت روزہ سناتن دھرم پرچارک امرتسر	رام نمبر	۲۴ مارچ ۱۹۱۵ء
ماہنامہ اسوہ حسنہ میرٹھ	نبوت نامہ یعنی نبی نمبر	جنوری ۱۹۱۵ء
ماہنامہ تاج حیدر آباد دکن	میلا دن نمبر	جنوری ۱۹۱۶ء
ہفت روزہ ستارہ صبح لاہور	پیمبر نمبر	۱۶ جنوری ۱۹۱۷ء
ماہنامہ عصمت دہلی	رسول نمبر	جنوری ۱۹۱۷ء
عشرہ وارا اتحاد امرتسر	بسنقی نمبر	۱۵ فروری ۱۹۱۸ء
ہفت روزہ اتحاد امرتسر	عید نمبر	۴ جولائی ۱۹۱۸ء
ہفت روزہ اتحاد امرتسر	نبی نمبر	۱۲ دسمبر ۱۹۱۸ء
ہفت روزہ اتحاد امرتسر	نبی نمبر	۲۰ دسمبر ۱۹۱۸ء
ماہنامہ گلشن لاہور	بسنت نمبر	فروری ۱۹۱۹ء

صحافت کی ترویج و ترقی میں مذہبی رسائل کا کردار

ایسا معلوم ہوتا ہے کہ بیسویں صدی کے ابتدائی بیس سالوں میں ادبی رسائل عوامی مزاج کے لیے کچھ زیادہ باعث کشش نہیں ہو پا رہے تھے۔ حقیقت یہ ہے کہ اردو ادب کی نشوونما مذہبی مباحث اور مناظرات کے ماحول میں ہوئی۔ ہندوستان پر ایسٹ انڈیا کمپنی کا سیاسی غلبہ اور معاشی تسلط مستحکم ہوتے ہی عیسائی مشنریاں عیسائیت کی تبلیغ اور اشاعت کے لیے سرگرم عمل

ہو گئیں، انھوں نے کئی اشاعتی مراکز قائم کیے جہاں سے شائع ہونے والی کتابوں کو عوام میں تقسیم کرنے کی کوشش کی جاتی تو عوام ان کو قبول نہ کرتے، وہ ان کتابوں کو اپنے مذہب اور تہذیب کے لیے خطرناک اور مضمر محسوس کرتے، جس کے بعد عیسائی مشنریوں نے اپنی حکمت عملی تبدیل کی اور مختلف مقامات سے جو رسائل و جرائد جاری کیے ان میں عوامی دلچسپی پر مبنی تاریخی اور معلوماتی مضامین بھی شامل کیے گئے، ان کا اولین مقصد عیسائیت کو عوام کے لیے لائق قبول مطالعہ بنانا تھا۔ یہ حربہ کارگر ثابت ہوا، ہندو اور مسلمان عیسائی تعلیمات سے متاثر ہو کر تبدیلی مذہب پر آمادہ ہونے لگے۔ ان رسائل کے جواب اور اپنے مذہب کے دفاع میں ہندوؤں اور مسلمانوں نے بھی اپنے اپنے رسالے میدان کارزار میں اُتارے، جب نوبت یہاں تک پہنچی تو عیسائیوں کا رویہ جارحانہ ہونے لگا اور انھوں نے مخالف مذاہب کو نہایت دیدہ دلیری کے ساتھ دل آزار اور ناروا حملوں کا نشانہ بنانا شروع کر دیا، اس دور میں جو مذہبی رسالے میدان عمل میں برسرِ پیکار رہے وہ تعداد میں تو کچھ زیادہ نہیں تھے، لیکن اپنے مخصوص حلقوں میں بے حد مؤثر تھے

اس مقام پر چند اہم مذہبی رسالوں کا تذکرہ دلچسپی سے خالی نہ ہوگا:

عیسائی رسائل

- ماہنامہ خیر خواہ ہند بنارس، ۱۸۳۷ء ایڈیٹر: پادری شرم
- ماہنامہ خیر خواہ ہند مرزا پور، اگست ۱۸۳۷ء ایڈیٹر: پادری ماتھر
- پندرہ روزہ خیر خواہ خلق آگرہ، جنوری ۱۸۶۲ء ایڈیٹر: فادری جے ڈابلی
- پندرہ روزہ کوکپ ہند لکھنؤ، ۱۸۶۹ء مالک پادری سمور، مہتمم پادری ارٹی کریول
- ہفت روزہ نور افشاں لدھیانہ، یکم مارچ ۱۸۷۳ء ایڈیٹر: بابونبی
- ہفت روزہ وکیل ہندوستان امرتسر، یکم جنوری ۱۸۷۴ء ایڈیٹر: پادری رجب علی
- ہفت روزہ سفیر ہند امرتسر، ۲۱ مئی ۱۸۷۷ء ایڈیٹر: پادری رجب علی

مسلمان رسائل

دس روزہ منشور محمدی بنگلور، ۲۵- اگست ۱۸۷۲ء ایڈیٹر: محمد شریف

ماہنامہ اشاعت السنۃ لاہور جنوری ۱۸۷۸ء ایڈیٹر: محمد حسین بٹالوی
 ہفت روزہ شمعہ ہند میرٹھ ۲۰ جنوری ۱۸۸۳ء ایڈیٹر: احمد حسن شوکت میرٹھی
 دس روزہ حامی اسلام دہلی ۱۰ جون ۱۸۸۳ء ایڈیٹر: عبدالوہاب
 پندرہ روزہ انوار الاسلام سیالکوٹ دسمبر ۱۸۹۸ء ایڈیٹر: منشی کریم بخش
ہندو رسائل

ہفت روزہ نسیم آگرہ آگرہ یکم جنوری ۱۸۷۸ء ایڈیٹر: منشی سوہن لال بابو جمنہ داس
 پندرہ روزہ دھرم پرچارک فتح گڑھ یکم اگست ۱۸۸۲ء مالک: انبا پرشاد
 ہفت روزہ دلش اپکارک لاہور ۱۸۸۳ء مالک: رائے سالک رام مہتمم: پنڈت ہرگوپال
 ہفت روزہ آریہ مہترام ترس یکم جنوری ۱۸۸۴ء ایڈیٹر: بادانرائن سنگھ
 ہفت روزہ آریہ گزٹ فیروز پور ۱۵ جولائی ۱۸۸۵ء ایڈیٹر: منشی گوبند لال سہارن پوری
 ہفت روزہ آریہ مسافر آگرہ جالندھر ایڈیٹر: وزیر چند
 اردو صحافت کی ایک خصوصیت

ایک طرف تو اردو صحافت میں ترقی کا عمل ایک مخصوص انداز میں جاری تھا تو دوسری جانب
 اردو صحافت کے مختلف شعبوں کو ایسی باکمال اور بے مثال شخصیات کا دستِ رفاقت نصیب ہوا۔
 جنہوں نے اپنی ذہانت، بصیرت، جدت طرازی اور ندرتِ فکر سے اس فن کو ایک نئے اسلوب اور
 آہنگ سے روشناس کرایا۔ افقِ صحافت پر ایسے بلند پایہ اور خیال افروز رسائل نمودار ہونے
 لگے جن کے ایڈیٹر تعلیم یافتہ اور مغرب کے جدید ادبی تصورات و رجحانات سے بھی آگاہ تھے یہ
 حضرات قدیم ادبی روایات سے اپنا تعلق قائم رکھنے سے گریزاں تھے، قدامت پسندی سے اپنا
 دامن وابستہ رکھنا انہیں گوارا نہیں تھا۔ بالفاظِ دیگر انہیں ادب برائے زندگی کا نظریہ مرغوب نہیں
 تھا۔ یہ لوگ ادب برائے ادب یا جدیدیت کے قائل تھے۔ انہوں نے قدیم ادبی اقدار سے
 بغاوت کرتے ہوئے جدت پسندی کا راستہ اختیار کیا۔ اُن کے خیال میں ادب کا زندگی کی اخلاقی
 اقدار سے براہِ راست کوئی واسطہ نہیں، ادب کو کسی مقصد کی تکمیل کا ذریعہ بنانا بھی مناسب نہیں نیز

ادب انسان کو سکون اور آسودگی کے لمحات فراہم کر سکتا ہے

دلگداز کا ظہور

اس نظریے کو عملی طور پر مولانا عبدالحلیم شرر نے ”دلگداز“ میں اپنے مخصوص رنگ اور دلکش اسلوب میں پیش کیا۔ بلاشبہ مولانا کا طرز نگارش اس قدر سحر آفرین تھا کہ وہ قاری کے دل و دماغ کو براہ راست متاثر کرتا تھا۔ اس دور کے اکثر ادیب اور صحافی مولانا کے انداز تحریر سے متاثر

ہوئے بغیر نہ رہ سکے انہوں نے اسے اپنے جذبات و خیالات کی اشاعت کا مؤثر ذریعہ خیال کیا

مولانا کی ابتدائی تعلیم قدیم روایتی انداز میں ہوئی۔ انہوں نے اردو اور فارسی کے علاوہ عربی پر بھی دسترس حاصل کی۔ خاندانی اعتبار سے مولانا کا تعلق حنفی مسلک سے تھا لیکن اپنے تحقیقی رجحانات، جذبہ تجسس، وسیع مطالعہ، بحث و مباحثہ اور کسی حد تک مناظرانہ گفتگو کی بدولت عامل بالحدیث ہو گئے۔ چنانچہ ۱۲۹۸ھ میں حدیث شریف کی اعلیٰ تعلیم کے لیے انہوں نے دہلی کا رخ کیا، جہاں سید نذیر حسین محدث دہلوی کے درس حدیث کا سلسلہ جاری تھا جس نے ہندوستان بھر کے علاوہ بلاد عرب و یمن اور افغانستان کے طالبان حدیث کو اپنے حلقے کا اسیر بنا رکھا تھا۔ انہوں نے ڈھائی سال تک سید نذیر حسین محدث کے سامنے زانوئے تلمذ تہہ کیا

مولانا شرر اپنی خودنوشت میں رقم طراز ہیں:

”مدرسہ میں قیام کرتے ہی میں بخاری شریف کے سبق میں شریک ہو گیا جو صبح کو کچھ دن چڑھے سے شروع ہوتا اور یہی وہاں کا معرکہ لآ را سبق تھا۔ جس میں مختلف عقائد اور خیال کے چالیس پچاس طلبہ شریک ہوتے اور احادیث سے جو فقہی مسائل اخذ کیے جاتے ہیں اور مسالک فقہائے سلف کے متعلق بحث ہوتی سخت رد و قدح ہوتا اور میاں صاحب اپنے تبحر سے سب کو قائل کر کے ثابت کر دیتے کہ بخاری کا مذہب ہی صحیح ہے۔ میں دو ڈھائی سال میاں صاحب کے مدرسے میں رہا۔ پوری بخاری ختم کی جس کا سلسلہ سال بھر رہا۔ صحیح مسلم، ابوداؤد اور نسائی اور مؤطا امام مالک دوسرے اوقات میں ختم کیں۔ ماہ مبارک رمضان میں تفسیر جلالین پڑھی۔ سبق کے علاوہ طلبہ میں باہم ہمیشہ مناظرہ ہوتا رہتا اور احادیث اور رجال پر نظر وسیع ہوتی جاتی“

مولانا شرر کو جب علی گڑھ جانے کا اتفاق ہوا تو انہوں نے سرسید احمد خان سے ملاقات کا شرف

حاصل کیا اس ملاقات کا احوال یوں بیان کرتے ہیں:

”سید صاحب نے میرا حال پوچھا اور میں نے کہا کہ لکھنؤ کا ایک طالب علم ہوں دہلی میں مولوی نذیر حسین صاحب سے حدیث پڑھتا ہوں.... سن کر خوش ہوئے اور کہا دہلی جا کر مولانا نذیر حسین کو میرا سلام کہہ دینا میں ان کا احترام کرتا ہوں اور قدیم سے ان کی خدمت میں نیاز حاصل ہے“

شرر کی شستہ شگفتہ دل نواز اور رنگین تحریروں نے نوجوان اہل قلم اور صحافت پر جو خوشگوار اثرات مرتب کیے مولانا حسرت موہانی اس کا اعتراف کھلے دل کے ساتھ کرتے ہیں:

”جنوری ۱۹۱۰ء سے لکھنؤ کا مشہور رسالہ دگلداز پھر اپنی قدیم آب و تاب کے ساتھ نکلنے لگا ہے۔ حضرت شرر کا اردو زبان کے بہترین نثر نگاروں میں عدیم المثال افسانہ نویس ہونا مسلم ہے۔ چنانچہ زمانہ موجودہ کے نوجوان انشا پردازوں میں شاید ہی کوئی ایسا ہوگا، جسے دگلداز کے ابتدائی لٹریچر سے استفادہ نکلیا ہو، اور اسلئے حضرت شرر کے فضل تقدم کا دل سے قائل نہ ہو“

اردوئے معلیٰ اپریل ۱۹۱۰ء

مولانا شرر کی وفات پر اختر شیرانی ”بہارستان“ فروری ۱۹۲۷ء میں اُن کی علمی و ادبی فتوحات کا جس بے خودی اور سرشاری کے عالم میں اپنے جذبات رنج و الم کا نذرانہ پیش کرتے ہیں اُس سے یہ حقیقت بخوبی معلوم ہو جاتی ہے کہ مولانا کی شخصیت اپنے عہد کے اہل علم و قلم پر کس حد تک گہرے اثرات مرتب کر چکی تھی، اختر شیرانی رقم طراز ہیں:

”ادبستان اردو میں محشر اندوہ پیا ہے سیرت نگاری کا گھر بے چراغ ہو گیا۔ عروسِ زبان اپنے لٹ جانیوالے سہاگ کی ماتم گسار ہے اور افسانہ کی نازک خیالیاں فریاد کر رہی ہیں کہ آج اردو دنیا سے انکاسب سے بڑا سرپرست اٹھ گیا.... ۱۸۷۹ء میں مولانا کا شوقِ علم آپ کو دہلی بھیج کر لے گیا۔ اور اس عہد کے نامور محدث جناب مولوی نذیر حسین صاحب سے صحاح ستہ مؤطا امام مالک اور تفسیر جلالین ختم کر کے لکھنؤ واپس آئے“

سید مقبول حسین وصل بلگرامی مدیر ماہنامہ ”مرقع“ لکھنؤ جنوری ۱۹۲۷ء کے شمارے میں مولانا شرر کی علمی و ادبی خدمات کا اعتراف اور اُن کی جدائی پر اظہارِ رنج و الم دل کی کس گہرائی سے کرتے ہیں:

”بزمِ ادب میں آج صفِ ماتم پچھی ہے وہی شمع ہے وہی بزم ہے وہی اہل بزم لیکن ایک اداسی ہے کہ چاروں طرف چھائی ہوئی ہے شمعِ فردہ ہے اہل بزم شکستہ دل ہیں ”گرمی بزم“ ”تبسم شرر“ تک تھی اُس ایک شرر کے ساتھ رخصت ہو چکی شمعِ اردو کے خاکستر میں یہی شرر تھا جسکے نام سے روشنی باقی تھی آج وہ بھی رخصت ہو گیا ایک شرر سے بزمِ ادب میں کتنی شمعیں روشن تھیں اب جو شمع ہے خاموش جو بزم ہے تیرہ

وتار۔ اے بزمِ ادب وہ شمع بجھ گئی جسکے دم سے تیری محفل میں پروانوں کا ہجوم تھا۔ اے دُنیاے ادب وہ آفتاب غروب ہو چکا جسکی ضوفشانیوں سے تیری زمین منور تھی۔ اے زبانِ اُردو تیرا باغ اُجر گیا۔ اے خوشہ چینانِ زبانِ اُردو وہ تمہارا خرمن بکلیونگی نذر ہو چکا زبانِ اُردو رو لے دل کھول کر رو لے۔ اب ایسا سحر طراز انشا پرداز تیری دنیا کہاں سے پیدا کر گئی۔ ایسا بمثالِ مورخ کہاں سے لائیگی۔ جس نے مسلمانوں کے دلوں میں نصف صدی تک وہی 'عہدِ کہن' کی یاد تازہ کر دی تھی جسکی بدولت بچہ بچہ اپنے مختلف ممالک کی تاریخ سے اس طرح آشنا تھا کہ آج بہزار کدو کاوش بھی جتنا مواد ایک ناول میں ہوتا ہے کسی تاریخ کی ایک کتاب میں دستیاب نہیں ہو سکتا شرر وہ شرر جو سیرت نگاری میں فرد تھا افسانہ نویسی میں یکتا تھا۔ جو فنِ تاریخ میں اپنی مثال آپ تھا جو ادبِ اُردو کی روح رواں تھا آج دنیا سے اُٹھ گیا۔ مولانا مرحوم کے انتقال سے مرقع اور مدیر مرقع کو جو نقصان پہونچا ہے وہ ناقابلِ تلافی ہے۔ مدیر مرقع کو جو خصوصیت مولانا نے مرحوم سے تھی اُسکا اندازہ شاید اس امر سے ہو سکے کہ ۸- دسمبر کو میرے زمانہ علالت میں مرحوم بغرض عیادت میرے غریب خانہ پر باوجود پیرانہ سالی تشریف لائے' کے خبر تھی کہ ۲۴- دسمبر ۱۹۲۶ء کو مجھے باز دید کے بجائے تجہیز و تکفین کے لیے جانا ہوگا۔ مرحوم کو برابر اس ناچیز کا خیال رہا بیمار ہونے کے چند منٹ پہلے میری علالت کا تذکرہ فرما رہے تھے۔ انتقال سے ایک دن پہلے بھی میری خیریت دریافت فرماتے رہے۔ مرقع مولانا نے مرحوم کے احسانات سے گرانبار ہے باوجود اس سن و سال کے مرحوم مرقع کو اپنے رشحاتِ قلم سے سرفراز فرماتے رہے۔ تربت جناب مولوی عبدالحلیم [۱۳۴۵ھ] سے آپ کے انتقال کی تاریخ نکلتی ہے جو لوحِ تربت پر کندہ کرنے کے لیے میرے خیال میں مناسب ہے۔

دلگداز کے اثرات ادبی صحافت پر

”دلگداز“ نے جنوری ۱۸۸۷ء میں لکھنؤ کے علمی و ادبی ماحول میں آنکھ کھولی اور دیکھتے ہی دیکھتے ہندوستان بھر میں اس نے اپنی علمی، ادبی، سوانحی، تاریخی اور تحقیقی طرزِ نگارش کی عظمت کا سکہ جمالیا

”دلگداز“ زیادہ تر مولانا ہی کی تحریروں سے مزین رہا کیا، مولانا کے قلم سے تحقیقی، تاریخی، سوانحی، معاشرتی اور رومانی و شاعرانہ مضامین ”دلگداز“ کے صفحات کی زینت بنتے رہے۔ مولانا نے جس جدید طرزِ انشا اور اسلوبِ نگارش کو اپنایا اُس کے مؤسس و موجد وہ خود ہی تھے۔ ”دلگداز“ کے ابتدائی شماروں کا بیشتر حصہ تنقیدی، تحقیقی اور تاریخی مضامین پر مشتمل رہا کرتا، اگرچہ اس دور کے

”دگداز“ میں شاعرانہ نثر کے دل آویز نمونے بھی کہیں کہیں نظر نواز ہو جاتے ہیں۔ لیکن بعد میں شرر نے خیالی اور شاعرانہ مضامین پر خصوصی توجہ دی

اپریل ۱۹۰۵ء کے دگداز میں ”دگداز کا لڑپچر“ کے زیر عنوان لکھتے ہیں:

”مضامین کا کیا رنگ ہو؟ اس کے بارے میں بھی ہمیں یہی فیصلہ کرنا پڑا کہ دگداز کے لیے خیالی اور شاعرانہ مضامین کی زیادہ ضرورت ہے۔ اور محققانہ اور موثر خانہ مضامین کی ان کے بعد۔ اس لیے دگداز جس لڑپچر کا موجد ہے۔ جس رنگ کے مضامین کے ساتھ اُس کو شہرت ہے۔ اور اُس کے ملاحظہ کرنے والے اس کی قدر افزائی کر کے اس قسم کے لڑپچر سے لطف اٹھانے کی اُمید کرتے ہیں وہ وہی خیالی اور شاعرانہ مضامین کا لڑپچر ہے“

مولانا کی تحریر میں لطافت اور شعریت کا عنصر غالب نظر آتا ہے۔ اُن کی تحریروں کا اُردو ادب پر اثر یہ ہوا کہ اس سے رومانی تحریک کا باقاعدہ آغاز اور پھر ارتقا ہوا، اس تحریک کے علمبرداروں نے قدیم ادبی روایات سے بغاوت کی اور اپنی تحریروں کو عشق و محبت کے جذبات اور معاملات سے رنگین بنایا۔ اس مکتب فکر کے بعض جذباتی پرستاروں نے حقیقت پسندی کے بجائے تخیل آمیز اور غیر حقیقت پسندانہ رویہ اختیار کیا جس کا مقصد محض تفریح اور غیر فطری جذبات سے تسکین حاصل کرنا تھا ادبی صحافت کا ارتقا

ابتدائی دور میں شائع ہونے والے ادبی رسائل پر سرسری نظر ڈالنے ہی سے محسوس کیا جاسکتا ہے کہ ان رسالوں نے اپنی کامیابی اور مقبولیت کے لیے ”دگداز“ کے نقش قدم پر چلنے کی کوشش کی۔ ان رسائل نے اپنی پیشانیوں پر اپنے نصب العین اور ادب سے وابستگی کا اظہار جس انداز میں پیش کیا، اُس کی ایک جھلک ذیل میں دیکھی جاسکتی ہے:

○ ماہنامہ مخزن لاہور/دلی/لاہور آغاز: اپریل ۱۹۰۱ء ایڈیٹر: شیخ عبدالقادر بی اے
”اُردو علم ادب کی دل چسپیوں کا ماہوار مجموعہ“
اپریل ۱۹۰۱ء

شیخ عبدالقادر نے اپریل ۱۹۰۱ء میں ”مخزن“ کا اجرا لاہور سے کیا، ۱۹۰۴ء میں وہ وکالت کی اعلیٰ تعلیم کے لیے انگلستان چلے گئے۔ ۱۹۰۷ء میں واپس آئے تو پریکٹس کے لیے دہلی کا انتخاب کیا۔ ”مخزن“ اُن کی غیر موجودگی میں لاہور ہی سے نکلتا رہا لیکن اب اپنے مربی و محبی اور مؤسس

سے مزید جدائی اُس سے برداشت نہیں ہو رہی تھی، غالباً اکتوبر ۱۹۰۷ء میں اس نے دلی کی راہ لی اور یہ ثابت کر دکھایا کہ ”ہنوز دلی دور است“ کا محاورہ اُس پر صادق نہیں آتا۔ ”مخزن“ مئی ۱۹۱۰ء تک دہلی سے نکلتا رہا، اس مختصر سے عرصے میں اہل دلی پر ”مخزن“ کی علمی و ادبی وجاہت کی دھاک بیٹھ گئی اور ”مخزن“ کے ساتھ اُن کا قلبی و روحانی رشتہ استوار ہوا۔ ”مخزن“ نے بھی دلی کی اُردو نکسال اور زبان دانی کی نزاکتوں اور لطافتوں سے اپنے دامن کو آراستہ کیا

۱۹۱۱ء میں شیخ صاحب ”مخزن“ کو مفارقت کا چرکا لگا کر لائل پور منتقل ہو گئے ”مخزن“ کا انصرام مولوی غلام رسول کے سپرد ہوا، اس دور میں ہر چند کہ مولانا تاجور نجیب آبادی اور بیدل شاہ جہان پوری نے ”مخزن“ کی وضع داری اور سحر طرازی کو برقرار رکھا لیکن مولوی غلام رسول کی رحلت کے بعد ”مخزن“ میں وہ پہلی سی آب و تاب اور آن بان نہ رہی پھر بھی جنوری ۱۹۲۲ء تک نکلتا رہا

مارچ ۱۹۲۷ء میں حفیظ جالندھری کی ادارت میں ”مخزن“ کے دور ثانی کا آغاز ہوا تو اُس کے شاندار دورِ ماضی کی یاد میں ”اُردو زبان کا اولین صحیفہ“ اُس کے سرورق کی زینت بنا ہوا تھا ”مخزن“ نے اپنی شستہ، سلیس اور فصیح زبان کی بدولت اُردو کے ادبی رسائل میں نہایت معتبر اور باوقار مقام حاصل کر لیا، کسی رسالے کا اگر اچھے انداز سے ذکر کرنا مقصود ہوتا تو اُسے ”مخزن“ کے ساتھ تشبیہ دی جاتی۔ جنوری ۱۹۰۸ء میں جب ”زبان“ دہلی سے جاری ہوا تو کچھ ایسی ہی صورت حال پیدا ہو گئی۔ وجاہت حسین جھنجھالی اڈیٹر ”اصلاح سخن“ لاہور نے ”زبان“ پر طویل تبصرہ کیا، ذیل کا مختصر اقتباس اسی طویل تبصرے سے لیا گیا ہے:

”.... یہ رسالہ کئی وجہ سے خاص اہمیت رکھتا ہے بعض احباب اس کو رسالہ مخزن کا مد مقابل سمجھ کر اس کے اجرا سے کھٹک گئے ہیں.... اگر زبان رسالہ مخزن کا حریف بنا کر نکالا گیا ہے تو یہ علمی مقابلہ کچھ برا نہیں.... مخزن کے دلی جانے سے پہلے ہماری یہ دلی آرزو تھی کہ دلی سے کوئی لٹریچر پرچہ شائع ہو خیر اب بھی ہم اس رسالے کا بڑی خوشی سے خیر مقدم کرتے ہیں....“

”تمدن“ کا ذکر کرتے ہوئے مولانا رازق الخیری بڑے اہتمام اور افتخار کے ساتھ اسے ”مخزن“ کا ہم پلہ قرار دیتے ہیں۔ ”عصمت“ کراچی راشدا الخیری نمبر میں لکھتے ہیں:

”اپریل ۱۹۱۱ء میں تمدن نکلا تو اس نے مضامین کی دلچسپی کے اعتبار سے مخزن کی جگہ لے لی، بہت مقبول ہوا“

”محزن“ کے شمارہ اولین میں ’کوہستان ہمالہ‘ کے عنوان سے علامہ اقبال کی مشہور نظم شائع ہوئی، فاضل مدیر نے علامہ اقبال کا تعارف ان الفاظ میں کرایا:

”شیخ محمد اقبال صاحب۔ اقبال ایم اے قائم مقام پروفیسر گورنمنٹ کالج لاہور۔ جو علوم مغربی و مشرقی۔ دونوں میں صاحب کمال ہیں۔ انگریزی خیالات کو شاعری کا لباس پہنا کر ملک الشعراء انگلستان ورڈس ورثہ کے رنگ میں کوہ ہمالہ کو یوں خطاب کرتے ہیں“

”محزن“ نے مقالہ نگاروں کے ناموں کے ساتھ القاب، منصب، تعلیمی معیار اور پتہ بھی لکھنے کی روایت قائم کی، محزن کے نقش اول کی فہرست ہی سے مضمون نگاروں کا مختصر تعارف سامنے آ جاتا ہے، ملاحظہ فرمائیں:

○ کوہستان ہمالہ: شیخ محمد اقبال صاحب ایم اے قائم مقام پروفیسر انگریزی گورنمنٹ کالج لاہور

○ ندی کاراگ: محمد ظفر علی خاں صاحب بی اے مترجم دفتر ہوم سکرٹری سرکار دکن

○ نیرنگ شفق: میر غلام بھیک صاحب نیرنگ بی اے وکیل انبالہ

○ دل و دماغ: حافظ سید فضل حق صاحب آزاد رئیس اعظم عظیم آباد (پٹنہ)

○ حسن طلب: چودہری خوشی محمد صاحب بی اے ناظر روینواسٹنٹ ریاست جموں و کشمیر

○ مطالعہ الفاظ: مولوی احمد دین صاحب بی اے وکیل لاہور

○ غدر سے پہلے: لالہ سری رام صاحب ایم اے دہلوی

ماہنامہ ”نقاد“ آگرہ کے ایڈیٹر شاہ دلگیر ”محزن“ کے بارے میں اپنے خیالات کا اظہار ان الفاظ میں کرتے ہیں:

”ایک زمانہ میں اس کی دھاک بیٹھی ہوئی تھی اور حق یہ ہے کہ اردو ادب کے جیسی شاندار خدمات انجام

دینے کا موقع اس کو ملا کم رسائل و مجلات کو نصیب ہوا درمیان میں شیخ عبدالقادر کی بے التفاتی سے محزن کا

رنگ پھیکا پڑ گیا تھا مگر اب تاجور کے حسن سعی سے دوبارہ جان آگئی ہے“

○ ماہنامہ نشر لاہور، آغاز: دسمبر ۱۹۰۶ء، ایڈیٹر: محمد افضل خان ہمد

”اردو علم ادب کی دلچسپیوں کا ایک ماہوار۔ مجموعہ“ دسمبر ۱۹۰۶ء

○ ماہنامہ زبان دہلی، آغاز: جنوری ۱۹۰۸ء، ایڈیٹر ”مائل“ دہلوی

”دلی۔ قلعہ معلّٰی یا اردو کی نکسال“

ماہنامہ ”زبان“ دہلی اسی سائز اور وضع قطع کے ساتھ میدانِ صحافت میں اُترا جس سے منحرف ہونے کا ارتکاب ”محزن“ نے کبھی نہیں کیا تھا۔ بعض احباب کو یہ اندیشہ لاحق ہوا کہ ”زبان“ اصل میں ”محزن“ کی ٹکر لینے کو نکلا ہے۔ مائل کو حضرت داغ دہلوی کے جانشین آغا شاعر دہلوی سے شرفِ تلمذ حاصل تھا اور اُن کا شمار آغا شاعر کے چہیتے اور ہونہار شاگردوں میں ہوتا تھا، بعض احباب کو یہ گماں ہوا کہ آغا شاعر نے داغ دہلوی سے اپنی جانشینی کو شہرت دینے کی خاطر مائل کو یہ رسالہ جاری کرنے پر اُکسایا ہے ”زبان“ کا سرورق قلعہ معلّٰی کے نقش سے مزین تھا جس کے اوپر ”دلی۔ قلعہ یا اردو کی نکسال“ کے الفاظ کندہ تھے جس سے یہ تاثر دینا مقصود تھا کہ ”زبان“ دلی کی مشہور نکسالی زبان کا فروغ اور چلن چاہتا ہے

○ ماہنامہ الناظر لکھنؤ، آغاز: جولائی ۱۹۰۹ء ایڈیٹر: ظفر الملک علوی

”فلسفی تاریخی تمدنی اخلاقی معاشرتی ادبی مضامین کا ماہوار رسالہ“ جولائی ۱۹۰۹ء

○ ماہنامہ ادیب الہ آباد آغاز: جنوری ۱۹۱۰ء ایڈیٹر: نوبت رائے نظر لکھنوی

”ادبِ اردو کا با تصویر ماہوار رسالہ“ جنوری ۱۹۱۰ء

جنوری ۱۹۱۰ء سے مئی ۱۹۱۱ء تک نوبت رائے نظر لکھنوی کی ادارت میں شائع ہوتا رہا، جون ۱۹۱۱ء سے دسمبر ۱۹۱۲ء تک پیارے لال شا کر میرٹھی اس کے ایڈیٹر رہے، جنوری ۱۹۱۳ء سے جون ۱۹۱۳ء تک حسیب آبادی کی ادارت میں اس کا دورِ آخری مکمل ہوا

نفیس کتابت و طباعت سے مزین ”ادیب“ کے صفحات میں نامور شخصیات، تاریخی عمارات کی تصاویر اور اعلیٰ مصوری کے نمونے بکثرت نظر نواز ہوتے ہیں۔ جنوری ۱۹۱۲ء میں جارج پنجم کی رسم تاج پوشی کے موقع پر ادیب کا ”دربار نمبر“ شاہانہ ٹھاٹھ باٹھ کے ساتھ شاہی دربار میں جلوہ نما ہوا

○ ماہنامہ پنجاب ریویو کرم آباد آغاز: اگست ۱۹۱۰ء ایڈیٹر: مولانا ظفر علی خاں بی اے (علیگ)

”اردو علم ادب کا ماہوار رسالہ“ اگست ۱۹۱۰ء

اعلیٰ درجے کا علمی و ادبی پرچہ تھا۔ ادبی حلقوں میں اس کا پُر جوش خیر مقدم کیا گیا، یکم مئی ۱۹۱۱ء میں

مولانا نے ہفت روزہ ”زمیندار“ لاہور سے جاری کیا تو ”پنجاب ریویو“ کا خاتمہ بالخیر ہو گیا اس کا آخری شمارہ جو ہماری لائبریری کی زینت ہے وہ مئی جون ۱۹۱۱ء سے متعلق ہے

○ ماہنامہ تمدن دہلی آغاز: اپریل ۱۹۱۱ء ایڈیٹر: شیخ محمد اکرام بیرسٹریٹ لاء محمد عبدالرشید الخیری
”معاشرتی- تمدنی- ادبی- فلسفی- اخلاقی- تاریخی- اور علمی مضامین کا مخزن“ اپریل ۱۹۱۱ء

”تمدن“ مولانا راشد الخیری کی ادارت میں غالباً ۱۹۱۵ء تک باقاعدگی کے ساتھ دہلی سے نکلتا رہا لیکن اس کی اشاعت میں مسلسل گراوٹ آتی رہی مولانا کو شدید ذہنی کوفت اور مالی خسارے کا سامنا کرنا پڑا نامساعد حالات کے باوجود بھی انہیں اسے بند کرنا گوارا نہ ہوا بلکہ قاری عباس حسین کے سپرد کر دیا جو اسے لکھنؤ لے گئے اور وہیں سے نومبر ۱۹۱۵ء میں اس کا پہلا شمارہ منظر عام پر آیا تو اس کے ایڈیٹر کے طور پر ”ایم اے قاری (علیگ) دہلوی خلف اکبر جناب قاری سرفراز حسین صاحب عزتی دہلوی سیاح جاپان و انگلستان“ کا نام چھپنے لگا لیکن بعد میں یہ پھر دہلی ہی سے شائع ہونے لگا غالباً دسمبر ۱۹۲۳ء کے بعد یہ اپنی جائے ولادت دلی ہی میں سپرد خاک ہوا دسمبر ۱۹۲۳ء کا شمارہ عبدالمجید کھوکھر لائبریری میں موجود ہے

”تمدن“ کے اولین شمارے کے لیے مضمون حاصل کرنے کی غرض سے راشد الخیری ۱۵ مارچ کو ایک بجے کے قریب مولوی نذیر احمد دہلوی کی خدمت میں حاضر ہوئے تو مولانا نے موصوف اس وقت لحاف اوڑھے لیٹے تھے انہوں نے اپنی آرزو ظاہر کی تو فرمایا ”میاں اب چل چلاؤ کا وقت ہے جو کرنا تھا وہ کر لیا اور جو لکھنا تھا لکھ چکے شب و روز کی غذا چند چمچے دودھ کے رہ گئے ہیں“ تمدن اپریل ۱۹۱۱ء

○ ماہنامہ ادب پٹیالہ آغاز: جنوری ۱۹۱۳ء مرتبہ: مصطفیٰ خاں بی اے

”باادب بانصیب ○ اردو علم ادب کا ماہوار رسالہ“ جنوری ۱۹۱۳ء

○ ماہنامہ شاہد سخن حیدر آباد دکن آغاز: جنوری ۱۹۱۳ء ایڈیٹر: گو بند پرشاد احسان

”علمی- ادبی- اخلاقی- تمدنی- معاشرتی- تاریخی- فلسفی مضامین کا ذخیرہ“ جنوری ۱۹۱۳ء

○ ماہنامہ نقاد آگرہ آغاز: جنوری ۱۹۱۳ء جامع: سید نظام الدین شاہ دلیگیر اکبر آبادی

”آگرہ کا ادبی علمی اور تاریخی رسالہ“ جنوری ۱۹۱۳ء

”خالص ادبی رسالہ“

ستمبر ۱۹۱۳ء

”نقاد“ جنوری ۱۹۱۳ء سے مارچ ۱۹۱۵ء تک باقاعدگی کے ساتھ شائع ہوتا رہا، اپریل ۱۹۱۷ء میں دوبارہ جاری ہوا تو شاہ دلیگیر نے اپنی خوشی کا اظہار یوں کیا:

”آج نقاد پورے دو سال بعد حاضر ہوتا ہے“

اس شمارے میں دلیگیر نے ”نقاد کی زندگی کا دوسرا دور اور میں!!“ کے عنوان سے جذباتی افتتاحیہ روایتی کتابت کے بجائے اپنے دست و قلم سے سرشاری و بے خودی کے عالم میں تحریر کیا:

”نقاد فنا ہو چکا تھا۔ مٹ چکا تھا۔ کون کہہ سکتا تھا۔ کہ وہ پہر زندہ ہو جائے گا۔ کس کو یقین تھا کہ پہر اس کی صورت ہمیں نظر آئی گی۔ اس کے مسیحا کی کس کو خبر تھی“

شاہ دلیگیر جس فرضی خاتون کے جھانے میں آ گئے تھے اُسی خاتون کا خط اسی شمارے میں قمر زمانی کے نام سے شائع ہوا ہے، ملاحظہ فرمائیں:

”اس قدر تمہید کے ساتھ اب میں اُس باب کا افتتاح کرتی ہوں جو نقاد کی دوسری زندگی کا عنوان ہے اور التجا کرتی ہوں کہ خدا کے لیے اس کو فنا نہ ہونے دیجئے گا کہ اب اس میں ایک نسوانی عزت بھی شامل ہے جس کی توہین شاید آپ کو گوارا نہ ہو“

روزنامہ صداقت ۲۸- اگست ۱۹۱۷ء کی اشاعت میں ”نقاد“ کے دوبارہ اجرا پر یوں تبصرہ کرتا ہے:

”آگرہ کا مشہور ادبی رسالہ جو میدانِ ادب میں جناب شاہ دلیگیر کی کوششوں کا نتیجہ ہے کچھ عرصہ تک بند رہنے کے بعد اب پھر اس شان سے نکلا ہے کہ دُنیا ہمہ تن؟“

جنوری ۱۹۱۹ء میں ”نقاد“ نے پھر آنکھ کھولی لیکن سنبھل نہ سکا، بالآخر دسمبر ۱۹۲۰ء میں یہ نہایت بلند پایہ علمی و ادبی پرچہ دلیگیر کو داغِ مفارقت دے کر راہی عدم آباد ہوا

”نقاد“ نے عدیم المثال ادبی رسالے کی حیثیت سے شہرت حاصل کی، علمی و ادبی حلقوں میں اسے غیر معمولی مقبولیت بھی حاصل ہوئی، لیکن ”نقاد“ کو مسلسل اشاعت کی سعادت نصیب نہ ہو سکی۔ بار بار گرنے اور سنبھلنے کے باوجود کیا مجال کہ اس کے معیار میں کبھی گراوٹ آئی ہو

شاہ دلیگیر نے ”نقاد“ کی اشاعت کے سات مقاصد متعین کیے جن میں سے پہلے تین حسب ذیل ہیں:

”۱- نقاد کا فرض اولین ”فن تنقید“ کا زندہ کرنا ہے

۲۔ نقاد خالص ادبی، علمی اور تاریخی میگزین ہے، پالیٹکس اور مذہبی مناقشوں سے اُسے کچھ واسطہ نہ ہوگا

۳۔ نقاد اپنی زبان کو کلاسیکل بنانے کی ہر امکانی سعی کرے گا۔“

”نقاد“ کے صفحات کو چوٹی کے اہل قلم نے اپنی نگارشاتِ عالیہ سے رونق بخشی، اس کے مقالہ نگاروں میں مولانا ابوالکلام آزاد، اکبر الہ آبادی، عبدالحلیم شرر، مرزا سلطان احمد، ریاض خیر آبادی، نیاز فتح پوری، نوبت رائے، نظر، صفدر حسین، صفدر مرزا پوری، سید شمس اللہ قادری، ایم مہدی حسن افادی، حسرت موہانی، امتیاز علی تاج، عبدالمجید سالک، جوش ملیح آبادی اور رضا علی وحشت جیسے نامور اہل قلم، انشا پرداز اور شاعر شامل تھے

○ ماہنامہ اُردو لاہور، آغاز: ستمبر ۱۹۱۳ء، ایڈیٹر: فتح محمد خان

”تمام ہندوستان میں اپنی قسم کا ایک ہی علمی و ادبی رسالہ“

ستمبر ۱۹۱۳ء

○ ماہنامہ تاج حیدر آباد دکن، آغاز: جنوری ۱۹۱۴ء، ایڈیٹر: ابوالوفا غلام محمد انصاری وفا

”اُردو لٹریچر کی دلچسپیوں کا ماہوار مجموعہ“

مارچ ۱۹۱۴ء

”اُردو علم ادب کی دلچسپیوں کا ماہوار مجموعہ“

جنوری ۱۹۱۶ء

○ ماہنامہ نظارہ میرٹھ، آغاز: نومبر ۱۹۱۵ء، ایڈیٹر: محمد عبدالمجید حمید میرٹھی

”اُردو ادب کا ایک ماہوار رسالہ“

نومبر ۱۹۱۵ء

”اُردو ادب کا آفتاب“

جنوری ۱۹۱۶ء

”نظارہ“ شمارہ اول کے مقالات اور مقالہ نگار:

○ نظارہ: حضرت مجدد الوقت مولانا سید احمد حسن صاحب شوکت میرٹھی

○ نظارہ: خان بہادر مرزا سلطان احمد صاحب وزیر بہاولپور

○ لطفِ نظارہ: حضرت قیصر ایڈیٹر الحجاب

○ تحریرِ تقریر [نظم]: مولانا محمد شعیب احمد ندرت میرٹھی

○ لمعاتِ اکبر [نظم]: اکبر الہ آبادی بیگم صاحبہ بھوپال کی مدح و توصیف میں

○ ایک دوست کی یاد [نظم]: حمید میرٹھی

۵ رباعیات: مرزا واجد حسین صاحب یاس عظیم آبادی
 ۵ شمع و پروانہ [فارسی نظم]: حضرت مجدد الوقت شوکت میرٹھی

”نظارہ“ کے صفحات میں دو کالم ہوا کرتے تھے مضمون نگار کا نام مضمون کے اختتام پر درج کیا جاتا، اس کے فوراً بعد نیا مضمون شروع کر دیا جاتا۔ اس طرح مزید مواد کی کھپت کے لیے کافی گنجائش پیدا کر لی جاتی، سرورق سادگی کا اعلیٰ نمونہ تھا، مضامین کی فہرست سرورق پر ہی کھپادی جاتی

جنوری ۱۹۱۶ء کے شمارے میں مجدد الوقت مولینا احمد حسن شوکت میرٹھی مدظلہ کے قلم سے ”اردو لڑیچر“ کے عنوان سے نہایت معلوماتی اور تحقیقی مضمون شامل اشاعت ہے ایڈیٹر ”نظارہ“ نے شاہ دلگیر کو ”نظارہ“ کے دو نمبر بھجوائے اور ان سے قلمی معاونت کی فرمائش کی۔ شاہ دلگیر نے اپنی علالت کے باعث معذرت کا اظہار کیا اور نہایت دل سوزی کے ساتھ اپنی حالت زار کو ایک دلدوز نظم میں موزوں کرنے سے پہلے لکھتے ہیں:

”مجھ پر یہ شرعی آپکا نوازشی کارڈ اور نظارہ کے دو نمبر ملے۔ ممنون تو جہات فرمایا۔ بیمار ہوں اسلئے باوصف حسرت دید نظارہ کو اب تک نہ دیکھ سکا۔ نقاد کی اشاعت میری علالت کی وجہ سے ملتوی ہے جسوقت شائع ہوگا برابر حاضر خدمت ہوگا۔ نظارہ دیکھنے کے بعد اپنی محقر رائے دے سکونگا ابھی اس قابل نہیں دعائے صحت کا طالب ہوں میری حالت حسب ذیل نظم سے ظاہر ہوگی جو مرمر کے لکھی ہے

دشوار ہے دو قدم بھی چلنا وہ ضعف کی پاؤں میں زنجیر
 مضمون اگر نہ لکھ سکوں میں تم کر دو معاف میری تقصیر
 یہ نظم گیارہ شعروں پر مشتمل ہے، دو شعر نظر نواز ہوئے

مارچ ۱۹۱۶ء کے شمارے میں مولینا سید علی حیدر صاحب نظم طباطبائی اور مجدد الوقت مولینا شوکت میرٹھی نے اپنے مقالات میں لفظ ”نظارہ“ کی تحقیق اور اس کے ظاہری، معنوی، صوتی، صوری اور اعرابی رموز پر بیش قیمت اور سیر حاصل گفتگو کی ہے

مولانا شوکت کو شعری تنقید میں کمال حاصل تھا، اپریل مئی ۱۹۱۶ء کے شمارے میں مولانا کے زور قلم سے ایک تنقیدی اور تحقیقی مضمون ”حضرت غالب کے مطبوعہ غلط اشعار“ شائع ہوا، اس میں مولانا شوکت نے غالب کے پانچ اشعار کے اغلاط کی نشان دہی اور ان کی اصلاح کی ہے۔ شوکت میرٹھی

غالب کے زبردست نقاد تھے غالب کا یہ مشہور شعر بھی اُن کی اصلاح سے محفوظ نہ رہ سکا
یہ فتنہ آدمی کی خانہ ویرانی کو کیا کم ہے ہوئے تم دوست جسکے دشمن اُسکا آسمان کیوں ہو
”شعر میں غور کرنے کی بات یہ ہے کہ مخاطب کوئی مجازی معشوق نہیں بلکہ حقیقی معشوق خدائے واجب
الوجود ہے کیونکہ آدمی سے مراد کل بنی نوع انسان ہے جنکا تعلق خدا سے یکساں ہے ورنہ مصرع میں
آدمی کا لفظ نہوتا بلکہ اس قبیل سے ہوتا یہ فتنہ کم نہیں ہے خانہ ویرانی کو عاشق کی

ظاہری مطلب یہ بیان کیا جاتا ہے کہ آدمی کی خانہ ویرانی کے لئے تمہارا دوست بننا کچھ کم فتنہ نہیں۔ اب
آسمان کو کیا پڑی ہے کہ کسیکا دشمن بنے تمہاری دوستی ہی لاکھ دشمنیوں کی بانی بلکہ ثانی ہے۔ حاشا دکھا کہ
حضرت غالب کا ایسا بھدا مفہوم ہو۔ یہ فتنہ کا مشار” الیہ تمام وکمال دوسرا مصرع ہے نکلے اُس کا ایک جز (تمہارا
دشمن ہونا) اب صحیح مطلب سمجھئے.... یہ فتنہ یعنی یہ خیال یا یقین کہ جس کے تم دوست ہو گے آسمان اُسکا دشمن
کیوں ہونے لگا۔ بڑی برباد کرنیوالی سہل انگاری ہے بلکہ جسکے تم دوست ہو گئے آسمان اُسکا ضرور دشمن ہوگا
کیونکہ وہ رقیب ہے۔ حضرت غالب اپنی جدت آفرینی اور نازک خیالی سے اس قول مشہور کی تردید فرماتے
ہیں چہرہ ہر رب ادھر سب۔ رقیب یعنی آسمان اپنے رقیب کی کامیابی نہیں دیکھ سکتا خواہ معشوق کسی پر کیسا ہی
مہربان ہو۔ یہ مطلب گویا کوزے میں دریا ہے اور حضرت غالب کی شان کے موافق“

اسی شمارے میں شوکت میرنہی کا ایک نہایت فکر انگیز اور عمدہ مضمون ”کتابوں کا مطالعہ اعلیٰ فرض انسانی
ہے“ بھی شامل اشاعت ہے۔ جون ۱۹۱۶ء میں ”شیعہ کالج کی امداد“ کے عنوان سے مولانا کی
ایک موثر اور زوردار نظم شائع ہوئی ہے۔ مقطع ملاحظہ ہو:

تھم گڑیگا شوکت اُنکا گلشن فردوس میں دینگے بارہ لاکھ جو بارہ اماموں کے لیے
یہ امر ملحوظ خاطر رہے کہ مولانا شوکت مسلکاً اہل حدیث تھے لیکن وضع داری اور علم دوستی کا یہ عالم
تھا کہ انہیں تعلیم کے فروغ کے سلسلے میں شیعہ کالج کے ساتھ قلمی تعاون میں تامل نہیں ہوا
”نقاد“ نومبر ۱۹۱۷ء کے شمارے میں ”نظارہ“ کا تعارف ان الفاظ میں کرایا گیا ہے:

”یہ ایک ادبی رسالہ ہے جو حضرت حمید میرنہی کے زیرِ ادارت ادبی دلچسپیوں سے مزین ہو کر ہر ماہ نظر
افروز بزم ادب ہوتا ہے۔ اس رسالہ میں مجددیت کا رنگ اکثر غالب رہتا ہے اور کیوں نہ ہو حضرت حمید آخر
مجدد الوقت سے شرف تلمذ رکھتے ہیں۔ مضامین نثر کے فراہم کرنے میں کوشش ضرور کی جاتی ہے اور اکثر
دلچسپ اور دل آویز مضامین شائع بھی ہوتے رہتے ہیں بہر حال نظارہ بحیثیت مجموعی ادبی دلچسپیوں اور

لٹری خویوں کا جامع ہے اور اردو علم ادب کی خدمت کافی محنت کے ساتھ ادا کر رہا ہے“
 ○ ماہنامہ گلزار میرٹھ، آغاز: مئی ۱۹۱۶ء، ایڈیٹر و پبلشر: رگھیر سرنداس بھٹناگر

”اردو زبان کا عجیب و غریب رسالہ“ مئی ۱۹۱۶ء

○ ماہنامہ ادیب لاہور، آغاز: نومبر ۱۹۱۶ء، مرتبہ: فخر الدین محمود

”اردو علم ادب کا ایک دلچسپ مصور رسالہ“ نومبر ۱۹۱۶ء

○ ماہنامہ کہکشاں لاہور، آغاز: ستمبر ۱۹۱۸ء، ایڈیٹر: سید امتیاز علی تاج

”اردو کا ادبی رسالہ“ ستمبر ۱۹۱۸ء

○ ماہنامہ انتخاب جاوہر، آغاز: ستمبر ۱۹۱۹ء، چیف ایڈیٹر: مولوی سید محمد عبدالسلام ایم اے

”ہندوستان بھر کے تمام مشہور ادبی رسالوں کا بہترین ماہانہ“ ستمبر ۱۹۱۹ء

○ ماہنامہ شباب اردو لاہور، آغاز: اپریل ۱۹۲۰ء، ایڈیٹر: خان احمد حسین خان بی اے ممبر ایشیاٹک

سوسائٹی بنگال و ممبر رائل آرٹس سوسائٹی لندن

”ادبی رسائل کا سرتاج“ جولائی ۱۹۳۳ء

○ ماہنامہ ادیب اردو لکھنؤ، آغاز: جنوری ۱۹۲۱ء، مرتبہ: خاکسار نور الحسن نیر بی اے ال ال بی

اغراض و مقاصد ”ادیب اردو“ کے اجراء کا مقصود اصلی زبان کی خدمت، ترقی اور اشاعت ہے ہماری دلی
 کوشش یہ ہوگی کہ یہ رسالہ اپنے رنگ میں فرد اور اسکے مضامین کی نوعیت حسب ذیل ہو

(۱) اہل علم کے ادبی مضامین اور وہ بحثیں جو الفاظ و محاورات کے متعلق ہوں (۲) تنقید جو تہذیب اور سنجیدگی
 کے ساتھ ہو (۳) نامی شعرا کا منتخب کلام اور مشہور شارون کے مفید علم و فن مضامین (۴) ایسے اہل کمال کی
 سوانح عمریان جن کے کمال کا ذکر علم و فن کو مفید ہو کے اردو کے ادب کی ترقی زبان کی اصلاح، محاورات اور
 اصطلاحات کی تصحیح اور علم و فن کی اشاعت کا سبب ہو (۵) علمی اصطلاحات محاورات اور اردو زبان کے متعلق
 ہر مفید بحث (۶) فارسی کا منتخب کلام (۷) نور اللغات کا ایک جز ہر نمبر کے ساتھ شائع ہوتا رہیگا تاکہ ملک کو
 رائے قائم کرنے اور مناسب مشورہ دینے کا موقع ملتا رہے (۸) نظم و نثر دونوں میں حتی الامکان صحت زبان کا
 سختی کے ساتھ لحاظ رکھا جائیگا“

نور اللغات نے اسی ”ادیب اردو“ کے صفحات کی گود میں آنکھ کھولی اور پھلی پھولی، بعد ازاں

کتابی صورت میں شائع ہوئی، اسے اردو کا مستند لغت تسلیم کیا جاتا ہے
 ”ادیب اردو“ کے لیے اکبر الہ آبادی سے قلمی معاونت کی فرمائش کی گئی، جنوری ۱۹۲۱ء کے
 شمارے میں مولانا کی معذرت بہ اندازِ ایں زیب اور اراق ہے:

”جناب عالی۔ یاد آوری کا شکر گزار ہوں آپ نے مجھ کو قابل خدمت فرض کر لیا کاش ایسا ہی ہوتا لیکن میرا
 حال ان اشعار سے ظاہر ہے

امید کا گھر ہے یاد مجھ کو اس مین مین بھی کبھی رہا ہوں
 ہوتی ہے مری مزاج پُرسی شاید اب تک مین جی رہا ہوں
 عمر و آلام نے کیا پامال دل مین باقی رگ جہندہ نہیں
 سانس لینا ہی زندگی ہے اگر تو مین زندہ ہوں ورنہ زندہ نہیں

بیمار ہوں بالکل افسردہ ہوں مہینوں سے ارادہ ہے ہنوز لکھنؤ نہیں آسکا زندگی ہے تو شاید ملنا ہو۔ لغت کے
 کام سے پوری ہمدردی ہے۔ خدا راست لائے“

○ ماہنامہ ہمایوں لاہور آغاز: جنوری ۱۹۲۱ء ایڈیٹر: میاں بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹریٹ لا
 ”اردو کا علمی و ادبی ماہور رسالہ“
 جنوری ۱۹۲۱ء

”ہمایوں“ کے صفحات تعداد میں کچھ زیادہ نہیں ہوتے تھے لیکن مضامین کی ندرت، بلاغت اور
 فصاحت اس کی پر غالب رہتی۔ ہمایوں کا ایک وصف یہ بھی ہے کہ اس نے جو سادہ اور مخصوص روش
 اختیار کر رکھی تھی، نہایت خوش اسلوبی اور مستقل مزاجی کے ساتھ اسی راہ پر گامزن رہا۔ ”ہمایوں“ کو
 ایک قابل ذکر اعزاز یہ بھی حاصل ہے کہ ایک عرصے تک اس کا ہر شمارہ بلا تاخیر اور بروقت شائع
 ہوتا رہا۔ ”ہمایوں“ نے محدودے چند خصوصی شمارے ہی شائع کیے لیکن ہر سال جنوری میں اس کے
 سالگرہ نمبر باقاعدگی اہتمام کے ساتھ شائع ہوتے اور قارئین کے دل و دماغ کو متاثر کرتے رہے۔

ہمایوں کے ان نمبروں نے اُسے اردو کے علمی و ادبی رسائل کی صفِ اول میں بلند مقام عطا کیا

○ ماہنامہ نگار بھوپال/آگرہ/لکھنؤ/رام پور آغاز: فروری ۱۹۲۲ء مدیر: نیاز فتح پوری

”مجلہ علمیہ و ادبیہ بھوپال“ ○ ”ایک علمی و ادبی رسالہ“ فروری ۱۹۲۲ء

”نگار“ کا آغاز آگرہ سے ہوا، اُس وقت مولانا کا قیام بھوپال میں تھا۔ چنانچہ فروری ۱۹۲۲ء

کے شمارے میں تصریح کی گئی ہے کہ ”مضامین و رسائل تبادلہ حضرت نیاز فتح پوری کے نام بھوپال کے پتہ پر ارسال فرمائیے“ اور ”ترسیل زر و مراسلت خریداری بنام مینجر نگار منٹولہ آگرہ ہونی چاہیے“

”نگار“ بروقت اشاعت میں اپنا ثانی نہیں رکھتا اس نے گھاٹ گھاٹ کا پانی پیا لیکن اس کے مزاج اور تسلسل میں کوئی جھول نہیں آنے پائی۔ اس کے مختلف مقام ہائے اشاعت کی تفصیل حسب ذیل ہے:

فروری ۱۹۲۲ء - دسمبر ۱۹۲۲ء آگرہ

جنوری ۱۹۲۳ء - جون ۱۹۲۷ء بھوپال

جولائی ۱۹۲۷ء - جولائی ۱۹۶۲ء لکھنؤ

جولائی ۱۹۶۲ء میں نیاز فتح پوری کراچی چلے آئے اور ”نگار“ کراچی ہی سے شائع ہونے لگا اس کے ساتھ ہی ساتھ رام پور سے بھی ”نگار“ شائع ہوتا رہا اس کی عنانِ ادارت اکبر علی خان کے ہاتھ میں تھی جو مولانا امتیاز علی خاں عرشی کے صاحبزادے تھے۔ اُن کی تنخواہ کا بیشتر حصہ ”نگار“ کے اخراجات کی نذر ہو جاتا، مولانا عرشی سے اُن کے احباب کہتے کہ آپ اکبر کو اس اسراف سے منع کیوں نہیں کرتے، عرشی صاحب مسکراتے اور کہتے:

”اکبر اس رسالے پر خرچ تو بہت کرتے ہیں مگر میں یہ سوچ کر خاموش رہ جاتا ہوں کہ وہ یہ رقم جوئے شراب

یا خرافات پر تو نہیں اڑا دیتے“

”نگار“ ہر سال جنوری میں اپنا خاص نمبر کسی ایک موضوع پر شائع کرنے کی روایت پر کار بند رہا جو عام طور پر نیاز ہی کے زورِ قلم کا نتیجہ ہوا کرتا تھا۔ ۱۹۲۸ء میں ”نگار“ نے ”مومن نمبر“ شائع کیا، جو ”نگار“ کا اولین خصوصی شمارہ تھا۔ ”نگار“ نے مختلف النوع موضوعات پر پچاس سے زائد خصوصی شمارے شائع کیے، جنہیں اردو ادب میں اہم دستاویزات کی حیثیت حاصل ہے

نیاز شعائرِ اسلام اور مذہب کے بنیادی عقائد کے بارے میں اپنے غیر سنجیدہ اور دل آزار خیالات سے ”نگار“ کے صفحات کو آلودہ نہ کرتے تو اُن کے خلاف نفرت و حقارت کے وہ شدید جذبات پیدا ہوتے اور نہ ہی انہیں اپنے رویے پر بار بار معذرت کی ضرورت پیش آتی، جنوری

۱۹۲۲ء کے شمارے میں نیاز کی طرف سے جو معذرت نامہ شائع ہوا ہے اُس سے اُن کی قلمی بے راہ روی حدود شکنی اور پست ذہنی کیفیت کا اندازہ کیا جاسکتا ہے:

”رسالہ نگار میں اس وقت تک اسلامی علوم و تعلیم شعار مذہبی و اعمال اللہ تعالیٰ جل شانہ و حضرات انبیاء کرام علیہم السلام و اصحاب اہل بیت رسالت مآب صلعم و دیگر بزرگان دین و ائمہ دین و علمائے سلف کے متعلق جو مضامین میرے یا دیگر مقالہ نگاروں کی طرف سے شائع ہوئے ہیں ان کو میں اپنے خیال سے اسلام کی خدمت سمجھتا تھا۔ لیکن اب مجھے یقین ہو گیا ہے کہ میرے خیالات احترام اسلام و شریعت کے خلاف تھے جن پر میں منفعل ہوں۔ اس لیے میں اعلان کرتا ہوں کہ اب میں ان تمام امور سے باز آتا ہوں، اور وعدہ کرتا ہوں کہ آئندہ میری طرف سے ایسے مقالات نہ شائع ہونگے جن سے مذہبی شکایت کا سبب پیدا ہو مجھے افسوس و ندامت ہے کہ ان مضامین سے مسلمانوں کو صدمہ پہونچا اور یقین دلانے کے لئے کہ میں ایک مسلمان کی حیثیت سے یہ سب کچھ لکھ رہا ہوں“

○ ماہنامہ پیمانہ آگرہ آغاز: جنوری ۱۹۲۳ء زیر نظر: ساغر نظامی سیمابی علیگ

”دارالانشاد اکبر آباد کا مصور مجلہ علمیہ و ادبیہ“

فروری ۱۹۲۵ء

”نگار خانہ ارض تاج“ کا نقش مصور

فروری ۱۹۲۶ء

○ ماہنامہ اردوئے معلیٰ دہلی آغاز: جون ۱۹۲۳ء ایڈیٹر و پراپرٹس: قربان علی بگل

”اردو علم ادب کا ماہواری رسالہ“

جون ۱۹۲۳ء

”ادب اردو کا ایک دلچسپ صحیفہ“

اگست ۱۹۲۳ء

اگست ۱۹۲۷ء کے شمارے میں ایڈیٹر اس کی کیفیت یوں بیان کرتا ہے:

”اردوئے معلیٰ ۱۹۲۳ء سے شائع ہو رہا ہے ۱۹۲۶ء تک پرچہ جس پابندی سے ناظرین تک پہنچتا رہا اس کا حال ناظرین سے پوشیدہ نہیں“

تاہم ۱۹۲۸ء تک اس کی اشاعت بے قاعدگی کے ساتھ جاری رہی، جنوری ۱۹۳۱ء میں ایک مرتبہ پھر منظر عام پر آیا ایڈیٹر پرچے کے از سر نو اجرا پر اپنے جذبات کا اظہار اس طرح کرتا ہے:

”۱۹۲۸ء تک اردوئے معلیٰ شائع ہوتا رہا اس کے بعد حوادث روزگار نے ایسی مجبوریوں میں پہنچایا کہ متواتر دو برس تک اس کی اشاعت نہ ہو سکی۔ اب کسی قدر اطمینان نصیب ہوا۔ تو جنوری ۱۹۳۱ء سے پھر اس کو جاری کیا جاتا ہے“

○ ماہنامہ عالمگیر لاہور آغاز: جون ۱۹۲۴ء ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

”ایک ماہوار علمی ادبی تاریخی اور مذہبی رسالہ“ جون ۱۹۲۴ء

○ ماہنامہ نیرنگ خیال لاہور آغاز: جون ۱۹۲۴ء ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

”ماہوار رسالہ“ ○ ”مصور رسالہ“ جون ۱۹۲۴ء

”نیرنگ خیال ہندوستان بھر کی علمی ادبی رسائل میں سب سے زیادہ چھپتا اور سب سے زیادہ مقبول ہے“

”مضامین کے لحاظ سے نیرنگ خیال ادبی رسائل میں یکتا اور لاثانی ہے“ جولائی ۱۹۲۹ء

○ ماہنامہ صحیفہ اناوہ جنوری ۱۹۲۵ء ایڈیٹر: ابوالمعانی مرزا یاس یگانہ چنگیزی

”اردو کا ماہوار ادبی رسالہ“ جنوری ۱۹۲۵ء

○ ماہنامہ شمع آگرہ آغاز: جنوری ۱۹۲۵ء مدیران: محمد حبیب آکسن بیرسٹرایٹ لاء حسن عابد

جعفری آکسن بیرسٹرایٹ لاء

”اردو زبان کا ماہوار رسالہ“ جنوری ۱۹۲۵ء

○ ماہنامہ قوس قزح لاہور آغاز: ستمبر ۱۹۲۵ء مدیر: محمد وحید کیلانی

”علمی-ادبی-طبعی-تاریخی اور صنعتی ماہوار مجموعہ“ ستمبر ۱۹۲۵ء

”نگارستان ادب کا مصور مجلہ“ ستمبر ۱۹۲۶ء

○ ماہنامہ نقاد لاہور آغاز: اکتوبر ۱۹۲۵ء جامع ترجمان حقائق: کوثر لکھنوی

”اردو زبان کا-”علمی و ادبی“-ماہوار رسالہ“ اکتوبر ۱۹۲۵ء

○ ماہنامہ انتخاب لاہور آغاز: اکتوبر ۱۹۲۵ء مدیر: ابولمعانی اختر شیرانی الافغانی

”اردو کا علمی ادبی ماہوار رسالہ“ جنوری ۱۹۲۵ء

اکتوبر ۱۹۲۵ء کے شمارے میں اختر شیرانی انجمن ارباب علم پنجاب کا تعارف یوں کراتے ہیں:

”انجمن ارباب علم (پنجاب) جسکے جنرل سکریٹری، بلخ الملک علامہ تاجور نجیب آبادی اور لائف پریذیڈنٹ

آنریبل خان بہادر شیخ عبدالقادر بی اے بار ایٹ لا وزیر تعلیم پنجاب ہیں۔ گزشتہ نو سال سے پنجاب میں اردو

زبان کی اصلاح و ترقی کے ضروری اور شاندار فرائض انجام دے رہی ہے دو تین ماہ ادھر سے اس نے اپنی علمی

و ادبی مساعی کی رفتار کو تیز کر دیا ہے چنانچہ جدید انتظام اور شعبہ نثر کے قیام کے علاوہ پنجاب کے بعض

شہروں میں اس کی شاخیں بھی قائم ہو چکی ہیں“

اس سلسلے میں انجمن کا ایک اجلاس شملہ میں منعقد ہوا تھا، صدارت نواب بہادر لوہارو نے کی تھی اختر شیرانی اس اجلاس کی منظر کشی کس منفرد اور دلکش انداز میں ضبط تحریر میں لائے ہیں کہ رپورتاژ کا ایک اعلیٰ نمونہ وجود میں آ گیا اور اجلاس کا نقشہ آنکھوں میں گھوم جاتا ہے:

”شاعروں کے قطع نظر ایک طرف کونسل اور اسمبلی کے ممبر اپنے صاحبیت کے لباس میں ڈٹے ہوئے تھے دوسری طرف محترم محمد علی ایڈیٹر کا مرید اپنے ”حجازی نما“ قبائیں اور پنڈت کرشن مالوی ٹھیٹ ”سنسکرتی“ عبا میں گونج رہے تھے ایک طرف دہلی کے مستانہ صوفی خواجہ حسن نظامی پر حال کی کیفیت طاری تھی، علما کی قائم مقامی کے لئے مولانا ثناء اللہ امرتسری ایڈیٹر الحمد یٹ کو سمجھنا چاہیے۔ خاموش طبقہ کی نمائندگی کیلئے صاحبزادہ آفتاب احمد خاں موجود تھے“

۵ ماہنامہ مرقع لکھنؤ، آغاز: جنوری ۱۹۲۶ء، مرتبہ: سید مقبول حسین وصل بلگرامی

”دارالادب - لکھنؤ کا علمی و ادبی رسالہ“

جنوری ۱۹۲۶ء

اردو صحافت میں آرٹ پیپر پر شعرا کے کلام اور خطوط کے عکس شائع کرنے کی جدت ”مرقع“ کے حسن لطافت سے وجود میں آئی، اولین شمارے میں علامہ اقبال اور عزیز لکھنوی کے کلام کا عکس شائع ہوا ہے فروری ۱۹۲۶ء میں شاہجہان اور گلبدن بیگم بنت ظہیر الدین بابر کی تحریروں کا عکس زیب اوراق ہے، مارچ کے شمارے میں غالب کے دو خطوط کا عکس آرٹ پیپر پر شائع کیا گیا ہے۔ ستمبر ۱۹۲۶ء میں مولانا صفی لکھنوی کے دست و قلم سے رباعی، سید مقبول حسین ظریف کا قطعہ اور مولانا شبلی و مولانا حالی کے خطوط کے عکس بھی شامل اشاعت ہیں

”مرقع“ کے صفحات کو دو کالموں میں تقسیم کیا جاتا، مضمون نگار کا نام مضمون کے اختتام پر درج کیا جاتا۔ ”مرقع“ کے دو خصوصی شمارے خاص نمبر جنوری ۱۹۲۷ء اور افسانہ نمبر جنوری ۱۹۲۸ء ہماری لائبریری میں موجود ہیں لیکن روایتی طور پر ان کا ذکر سرورق پر نہیں، بلکہ ایڈیٹوریل کے بین السطور میں کیا گیا ہے، جن کا سراغ لگانا ہر کسی کے بس میں نہیں!

۵ ماہنامہ اقتباس بمبئی، آغاز: مارچ ۱۹۲۶ء، آنریری ایڈیٹر: شہر بدایونی

مارچ ۱۹۲۶ء

”اردو علم ادب کا ماہوار رسالہ“

۵ ماہنامہ بہارستان لاہور آغاز: مئی ۱۹۲۶ء، مسئول: اختر شیرانی، معاون: رفیعہ جمیری
 ”اُردو علم ادب کی دلچسپیوں کا ماہور مجموعہ“ جون ۱۹۲۷ء

۵ ماہنامہ تفریح بجنور آغاز: جنوری ۱۹۲۷ء ایڈیٹر غار فیق بلند شہری، محمد رفیق
 ایک علمی-تاریخی-سیاسی-تفریحی اور زرعی مضامین کا ماہوار مجموعہ جنوری ۱۹۲۷ء
 ”اُردو کا علمی-ادبی ماہوار رسالہ“ ستمبر ۱۹۲۹ء

۵ ماہنامہ ادبی دُنیا لاہور آغاز: مئی ۱۹۲۹ء، چیف ایڈیٹر: مولانا تاجور نجیب آبادی
 ”مشرق و مغرب کے جدید و قدیم ادبیات کا مرجع“ مئی ۱۹۲۹ء

سر ورق نگران: سر عبدالقادر ایڈیٹر: حنیف ہاشمی

”ادبی دُنیا“ کے ایڈیٹر مولانا تاجور مشرقی اور مغربی ادبیات کا بہت وسیع اور عمیق مطالعہ رکھتے تھے مختلف زبانوں کے عصری رجحانات سے کما حقہ واقف تھے، تاجور کی ایک خوبی یہ بھی تھی کہ ادب میں انہیں کوئی فنی لغزش یا لسانی غلطی نظر آ جاتی تو فوراً اُن کا قلم حرکت میں آ جاتا۔ انہوں ایک عرصہ صحافت کی وادی پر خاکی آبلہ پائی میں گزار دیا۔ وہ عملی طور پر کئی رسائل سے وابستہ رہے، ایسا معلوم ہوتا ہے کہ رسائل کے بغیر زندہ رہنے کے تصور سے وہ آشنا نہیں تھے، انہوں نے ۱۹۱۱ء میں لدھیانہ سے ماہنامہ ”آفتاب اُردو“ جاری کیا۔ ۱۹۱۲ء میں ”نالہ بلبل“ مولانا تاجور کی نگرانی میں لدھیانہ سے نغمہ سرائے محفل آرا ہوا۔ مئی ۱۹۱۶ء میں نجیب آباد سے ماہنامہ ”تاج الکلام“ مولانا تاجور کی ادارت میں منصف شہود پر آیا۔ دسمبر ۱۹۱۶ء کے ”مخزن“ میں اُن کا مضمون عرب کی شاعری شائع ہوا جس کے اختتام پر ابوالعرفان تاجور مدیر مخزن کے اندارج سے ان کے ”مخزن“ کے مدیر ہونے کی شناخت ہوتی ہے۔ جنوری ۱۹۱۷ء۔ جون ۱۹۲۰ء ماہنامہ ”مخزن“ لاہور کے سر ورق پر اُن کا نام جائنٹ ایڈیٹر کے طور پر چھپتا رہا۔ انہوں نے جنوری ۱۹۲۱ء۔ جنوری ۱۹۲۶ء ماہنامہ ”ہمایوں“ کے جائنٹ ایڈیٹر کی حیثیت سے اپنی غیر معمولی ادبی صلاحیتوں کا لوہا منوایا اور ”ہمایوں“ کے معیار کو برقرار رکھا۔ تاجور نے ”ہمارا پنجاب“ کی ادارت کے علاوہ اپنے ذاتی رسائل بچوں کے ہفت روزہ ”پریم“ لاہور (۱۵-اپریل ۱۹۲۶ء) ”ادبی دُنیا“ لاہور (مئی ۱۹۲۹ء) اور ”شاہکار“ لاہور (اپریل ۱۹۳۵ء) میں اپنے قلم کے خوب جوہر دکھائے

”ادبی دُنیا“ کا سر ورق سر عبدالقادر کا تجویز کردہ تھا جس کی رنگین تکمیل مشہور مصور لالہ رام لعل

کے موئے قلم کی منت پذیر تھی، سرورق کو مشتاق خطاط منشی عبدالمجید پرویس رقم نے اپنی ماہرانہ خطاطی کے اعلیٰ نمونے سے جلا بخشی تھی۔ نفیس کاغذ، اعلیٰ کتابت اور طباعت پر ۹۶، اور پھر ۸۰ صفحات پر نکلتا رہا، سالانہ چندہ صرف تین روپے تھا۔ ابتدا میں ”فرہنگ الفاظ“ کے تحت شمارے میں شائع ہونے والے مشکل الفاظ اور ان کے معانی کے لیے تین صفحات وقف کیے جاتے رہے مقبولیت کا یہ عالم تھا کہ جنوری ۱۹۳۰ء میں اس کی اشاعت پانچ ہزار سے تجاوز کر گئی، اور یہ تعداد گورنمنٹ سے تصدیق شدہ تھی

”ادبی دنیا“ مارچ ۱۹۳۱ء کے شمارے میں مولانا تاجور لاہور میں آمد اور صحافت کے ساتھ بے لوث، جذباتی اور طویل وابستگی کی داستان ان الفاظ میں بیان کرتے ہیں:

”آج سے پندرہ برس پہلے اسی لاہور میں چار روپے ماہوار کی ایک ٹیوشن سے جس غریب الوطن طالب علم نے اپنی کاروباری زندگی شروع کی تھی، آج پندرہ برس کے بعد وہی بے وطن و بے مددگار چار روپے کا نوکر ادبی دنیا-پریم-اتحاد-اور شعبہ تصنیف و تالیف پر پچاس ہزار روپے ہر سال صرف کر دیتا ہے“

○ ماہنامہ ساقی، دہلی آغاز: جنوری ۱۹۳۰ء، مدیر شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی

”اُردو کا علمی و ادبی ماہور صحیفہ“ جنوری ۱۹۳۰ء

مقاصد:

- ۱۔ ادب اُردو کی نظماً و نثر اشاعت اور تحقیقات کے جدید و قدیمہ کا نشر ”ساقی“ کا مقصد ہے
- ۲۔ ساقی کی اشاعت سے بڑی غرض یہ ہے کہ ملک میں پاکیزہ ادب کا مذاق پیدا کیا جائے اور زبان اُردو کی قدردانی کی طرف بنائے وطن کو مائل کیا جائے
- ۳۔ ساقی کوشش کریگا کہ اُردو میں ”نثر شاعری“ (ادب لطیف) کے نمونے پیش کر سکے
- ۴۔ ساقی خالص ادبی و علمی رسالہ ہے۔ سیاسیات اور مذہبی مناقشوں سے اسے مطلق سروکار نہ ہوگا
- ۵۔ خلاف تہذیب اور ذلتیات پر مبنی مضامین ساقی میں درج نہ ہونگے
- ۶۔ ساقی کے ذریعہ کوشش کی جائے گی کہ ادبی محاسن و کمالات کی پوری پوری داد دی جائے

○ ماہنامہ شاعر آگرہ / بمبئی آغاز: ۱۵ فروری ۱۹۳۰ء ایڈیٹر: سیماب اکبر آبادی

”مجلہ ادبیہ“

”مشہور فنی و ادبی مصور ماہنامہ ○ ہندوستان کے چار کروڑ شعرا کا واحد آرگن“ [آگرہ اسکول نمبر]

”بیس ہزار ادبا اور شعرا کی نظر سے گزرنے والا خالص ادبی و فنی ماہنامہ“ جنوری ۱۹۳۸ء

ابتدا میں پندرہ روزہ تھا بعد میں ماہوار ہو گیا۔ جنوری ۱۹۵۱ء میں آگرہ سے بمبئی منتقل ہوا

○ ماہنامہ معاون گوجرانوالہ آغاز: اپریل ۱۹۳۰ء ایڈیٹر: مولوی محمد ابراہیم مدیر اعزازی: چوہدری

غلام مصطفیٰ بی اے ایل ایل بی بیرسٹریٹ لاء

”علمی ادبی۔ زرعی۔ امداد باہمی۔ اصلاحی۔ طبی اور اقتصادی مضامین کا اردو ماہوار مصور صحیفہ“

○ ماہنامہ خیالستان لاہور آغاز: اپریل ۱۹۳۰ء پرنٹر پبلشر، مسؤل: اختر شیرانی معاون: لطیفی بی اے

”اردو علم و ادب کی رنگینیوں کا ماہوار مجموعہ“

○ ماہنامہ ندیم گیا آغاز: جولائی ۱۹۳۱ء مدیر: انجم معین مدیر: عبدالقدوس ہاشمی ندوی

”صوبہ بہار میں ہندوستانی زبان کا واحد علمی و ادبی ماہنامہ“

”صوبہ بہار میں علم ادب، تعلیم اور زبان کا ترجمان“

”ندیم“ کی ورق گردانی سے یہ حقیقت سامنے آتی ہے کہ اُس کے بانی مدیر انجم علم ادب اور مصوری کا اعلیٰ ذوق رکھتے تھے لیکن اُن کے بارے میں معلومات حاصل کرنے کا ہمارے پاس کوئی ذریعہ نہیں۔ اُن کے اصل اور مکمل نام تک بھی رسائی حاصل نہیں ہو سکی البتہ فروری ۱۹۳۴ء کے شمارے کی پرنٹ لائن سے دو شخصیتوں کے نام سامنے آتے ہیں:

”باہتمام منظر علی ندوی برقی پریس سبزی باغ بانگی پور میں چھپا اور محمد یعقوب پرنٹر پبلشر نے دفتر ندیم پنجابتی اکھاڑا گیا سے شائع کیا“

مارچ ۱۹۳۷ء کے شمارے تک مدیر کی حیثیت سے انجم کا نام چھپتا رہا اس کے بعد نومبر ۱۹۳۷ء کے شمارے پر مرتب کی حیثیت سے ریاست علی ندوی کا نام ملتا ہے

مئی ۱۹۳۴ء کے شمارے میں حضرت سلیمان کی ایک تصویر شائع ہوئی تھی جس میں آپکو کرسی عدل پر جلوہ فروز دکھایا گیا ہے اور دو عورتوں کے درمیان ایک بچے کی ملکیت کا فیصلہ فرما رہے ہیں

○ ماہنامہ سدا بہار لاہور آغاز: جنوری ۱۹۳۲ء ایڈیٹر: رگھیر داس چوڑہ چیف ایڈیٹر: بی آرا و برائے

بی اے ایل ایل بی معاون حصہ نظم: احسان دانش

”اردو علم و ادب اور دنیا کے سینما کا مشہور و معروف ماہوار رسالہ“ جنوری ۱۹۳۲ء

○ ماہنامہ یادگار لاہور، آغاز: جنوری ۱۹۳۲ء مدیر: نیر بی اے
 ”اُردو ادب کا ماہوار مصور مجلہ“

○ پندرہ روزہ / ماہنامہ شاہجہان دہلی، آغاز: اگست ۱۹۳۳ء ایڈیٹر: سید ولایت حسین دہلوی
 ”علمی ادبی و تنقیدی نیم ماہی جریدہ“

۱۵ دسمبر ۱۹۳۳ء

”ادب اُردو کا ماہوار مصور صحیفہ“

مئی ۱۹۳۴ء

”افسانوں اور ڈراموں کا واحد مصور ماہنامہ“

دسمبر ۱۹۳۴ء

کیم فروری ۱۹۳۴ء - ۱۵ جولائی ۱۹۳۴ء شاہد احمد (بی اے آنرز) دہلوی اس کے مدیر رہے ۱۵ جولائی
 ۱۹۳۴ء تک پندرہ روزہ رہا۔ مئی ۱۹۳۵ء میں سید وصی اشرف دہلوی کے دورِ ادارت میں ماہوار ہوا

○ ماہنامہ شاہد بریلی، آغاز: جنوری ۱۹۳۵ء ایڈیٹر: ساحر بریلوی، آنریری معاون: حسرت بریلوی
 ”دنیا کے ادب کا ماہوار مصور صحیفہ اُردو“

جنوری ۱۹۳۵ء

○ ماہنامہ ادب لطیف لاہور، آغاز: مارچ ۱۹۳۵ء ایڈیٹر: چودھری برکت علی بی اے
 ”علمی ادبی و تنقیدی ماہوار مرقع“

مارچ ۱۹۳۵ء

○ ماہنامہ شاہکار لاہور، آغاز: اپریل ۱۹۳۵ء ایڈیٹر: مولانا تاجور نجیب آبادی
 ”اُردو مرکز لاہور کا علمی، تعلیمی، فنی و ادبی ماہنامہ“

اپریل ۱۹۳۵ء

○ سہ ماہی / ماہنامہ ایشیا میرٹھ، آغاز: اگست ۱۹۳۵ء ایڈیٹر: ساغر نظامی، سرپرست: آنرہیل ڈاکٹر
 سید محمود بارایت لاء

”ہندوستانی ادب - مشرقی تہذیب - کلچر اور مشرق کی انقلابی روح کا علمبردار“ ستمبر ۱۹۳۶ء
 ”ادبی مرکز میرٹھ کا علمی ادبی ماہوار رسالہ“

اگست ۱۹۴۰ء

○ ماہنامہ رومان لاہور، آغاز: نومبر ۱۹۳۵ء ایڈیٹر: اختر شیرانی
 ”علمی ادبی اور مذہبی معلومات کا بے بہا ذخیرہ“

مارچ ۱۹۳۷ء

”اُردو کے نوجوان اہل قلم کا ادبی و فنی ماہنامہ“

ستمبر ۱۹۳۷ء

”رومان“ اپنے دور میں کس قدر ہر دلعزیز رہا ہوگا اس کا اندازہ احمد ندیم قاسمی کے اس جذباتی

مراسلے سے بخوبی ہو سکتا ہے جو دائرہ رومان کے تحت ستمبر ۱۹۳۷ء کے شمارے میں شائع ہوا ہے:

”انتظار کرتے کرتے آنکھیں سفید ہو گئیں۔ مگر نہ رومان ملانہ آپ کا گرامی نامہ۔ کل عزیز شفیق قاسمی کے ہاتھ میں رومان کا اگست نمبر دیکھا۔ مانگ کر پڑھا.... رومانی محفل قائم کرنے میں جس ذوق شوق کا مظاہرہ کیا جا رہا ہے وہ بہت قابل ستائش ہے۔ کیا لطف آئے اس وقت جب رومان کے وہ دور افتادہ بھی خواہ ایک دوسرے کو گلے لگائیں گے جو ایک دوسرے کی نگارشات عالیہ مدتوں سے پڑھتے آئے ہیں۔ اور ایک دوسرے کی صورت دیکھنے کے لئے ترس رہے ہیں“

اختر شیرانی نے لاہور سے شائع ہونے والے رسائل انتخاب آغاز: اکتوبر ۱۹۲۵ء، بہارستان آغاز: مئی ۱۹۲۶ء، خیالستان آغاز: اپریل ۱۹۳۰ء اور رومان آغاز: نومبر ۱۹۳۵ء میں مدیر کی حیثیت سے خدمات انجام دیں۔ ان کی خداداد علمی و ادبی صلاحیتوں کی بدولت ان رسائل کا شمار اپنے دور کے بہترین اور صف اول کے رسائل میں ہوا کرتا تھا۔ اختر شیرانی اپنی سیمابی طبیعت، لائبرالی پن اور متلون مزاجی کے باعث کسی رسالے کو زیادہ دیر تک سنبھالنے سے قاصر رہے۔ ان کے نام نہاد دوستوں کی ریشہ دوانیوں سے رسالے اُن کے ایک ہاتھ میں آتے اور دوسرے ہاتھ سے نکل جاتے۔ ”قوس قزح“ اکتوبر نومبر ۱۹۲۷ء کے شمارے میں ”گلفر وش“ کے اجرا کا اعلان اس خوشخبری کے ساتھ کیا گیا کہ اسے اختر شیرانی کی ادارت کا شرف حاصل ہوگا:

”غالباً یہ خبر نہایت مسرت سے سنی جائیگی کہ میرے محترم عزیز ابوالمعانی حضرت اختر شیرانی الافغانی کی ادارت میں لاہور سے عنقریب ایک نہایت زبردست بلند معیار مقرر رسالہ گلفر وش ہونیکو ہے۔ گلفر وش عالم صحافت میں ایک نئی چیز ہوگا۔ اس کے لئے ابھی۔۔۔ اپنا نام رجسٹرڈ کرا لیجئے۔ سالانہ چند اپنا پانچ روپیہ ہوگا مولینا ساحل بلگرامی منیجر رسالہ گلفر وش سے خط و کتابت کیجئے“

اکتوبر نومبر قوس قزح ۱۹۲۷ء

۵ ماہ نامہ سب رس حیدر آباد دکن آغاز: جنوری ۱۹۳۸ء ایڈیٹر: ڈاکٹر سید محی الدین قادری زور

”ادارہ ادبیات اردو کا ماہ نامہ“

جنوری ۱۹۳۸ء

رسائل اور اُن کی پیشانیاں

اردو کے قدیم اخبارات اور رسائل بڑے اہتمام کے ساتھ اپنے سرورق نہایت دیدہ زیب اور خوشنما حاشیوں، نیل بوٹوں اور نقش و نگار سے آراستہ کرتے۔ یہ محنت طلب کام اُس دور کے خوش

نویس بڑی مہارت اور جاں فشانی سے انجام دیتے۔ ناظرین کو ترغیب دینے کے لیے شعر اور مصرعے مناسب مقام پر نمایاں طور پر خوش نما اور اعلیٰ کتابت سے مزین کیے جاتے۔ رسالے کے اغراض و مقاصد، قواعد و ضوابط، شرح تبادلہ، اجرت اشتہارات اور مضامین کی فہرست سے آگہی رسالے کے سرورق ہی سے ہو جاتی۔ گویا رسالے کے پورے جدول کی رنگینوں کو سرورق میں سمو دیا جاتا۔ اس اہتمام کا مقصد یہ تھا کہ رسالے کے حسن و کمال کی رونمائی کی جائے اور شائقین کو رسالے کی خریداری پر راغب کیا جائے۔ یہ کوشش بھی کی جاتی کہ شعر کا انتخاب رسالے کے نام کی مناسبت سے کیا جائے، بعض رسالوں کی لوح پر قطعہ تاریخ اجرا کا اندراج بھی کیا جاتا۔ یہ انداز اور اہتمام کسی حد تک بیسویں صدی کے ابتدائی برسوں تک برقرار رہا، اب اس روایت کا نام و نشان تک مٹ چکا ہے، بعض نہایت اہم اور معیاری پرچوں نے اس روایت پر عمل کیا اور خوبصورت شعروں اور مصرعوں کو اپنی پیشانیوں کی زینت بنایا اور اپنے اپنے رسائل کا نام بڑی خوبصورتی کے ساتھ جزو شعر و سخن بنایا:

☆ ماہنامہ سرسوتی بھنڈارا لاہور آغاز: اپریل ۱۹۱۰ء ایڈیٹر: پنڈت شیو برت لال درمن ایم اے

مثل مہر منیر ہاں یک بار ہو درخشاں سرسوتی بھنڈار

اپریل ۱۹۱۰ء

☆ ماہنامہ اردو لاہور

مطبوع دل پیر و جواں ہے اردو نور نظر اہل زباں ہے اردو

ہے ہند کی جان لیکن از روئے عدد کہہ سکتے ہیں ہم جان جہاں ہے اردو

ستمبر ۱۹۱۳ء

☆ ماہنامہ تاج الکلام نجیب آباد آغاز: مئی ۱۹۱۶ء مرتبہ: ابوالعرفان احسن اللہ خاں تاجور نجیب آبادی

مداح اُس کا خلق میں ہر خاص و عام ہے لاریب الکلام یہ تاج الکلام ہے

مئی ۱۹۱۶ء

☆ ماہنامہ گلزار میرٹھ

بابلیں تنکے لیے بیٹھی ہیں کیوں منقار میں ہر طرح کے پھول تازہ ہیں مرے گلزار میں
مئی ۱۹۱۶ء

☆ ماہنامہ شباب اردو لاہور

ضیائے شمس و قمر آب و تاب اردو ہو بہارِ خلدِ آئینی شباب اردو ہو
اپریل ۱۹۲۰ء

☆ ماہنامہ گلچین دہلی، آغاز ستمبر ۱۹۲۱ء، ایڈیٹر: عبدہ

شگفتہ پھول چھوڑا ہی نہیں کوئی گلستاں میں بہاریں آج گل گل ریز ہیں گلچین کے داماں میں
ستمبر ۱۹۲۱ء

☆ ماہنامہ ہمایوں لاہور

زمانِ ابلقِ ایام در دستِ ہمایوں شد نویدِ دورِ خوش کامی انیس طبعِ موزوں شد
جنوری ۱۹۲۲ء

☆ ماہنامہ سہیلی امرتسر، آغاز: اکتوبر ۱۹۲۳ء، مدیر مسئول: زہرا بتول قریشی

ہے ناصحِ نسواں بھی، یہ رسالہ اور دلسوز سہیلی، بھی باورِ چن بھی، مغلانی بھی، استانی بھی، بہیلی، بھی
اکتوبر ۱۹۲۳ء

☆ ماہنامہ انتخاب لاہور

باغِ ادب میں جو گلِ معنی کھلا کبھی دامن میں رکھ لیا نظرِ انتخاب نے
اکتوبر ۱۹۲۵ء

☆ ماہنامہ بہارستان لاہور

زہے خوشبوئے گلہائے مضامین طرب افزا کہ از فرطِ مشامِ او خیالم شد بہارستان
پے تاریخِ ایں باغِ معانی فکرِ مے کر دم ندا آمد ”تماشائے دو عالم شد بہارستان“
گل چمن اختر ۱۳۴۲ھ

مندرجہ بالا قطعات تاریخِ اجرائے بہارستان محمد امین الرحمن امین صدیقی کی سخن طرازی کا نتیجہ ہیں

☆ ماہنامہ فردوس لاہور، آغاز: مئی ۱۹۲۷ء مدیر مسئول: شیخ غلام مصطفیٰ حیرت

اگر فردوس برزوی زمین است ہمیں است ہمیں است ہمیں است

مئی ۱۹۲۷ء

☆ ماہنامہ سروش لاہور

آتے ہیں غیب سے یہ مضامین خیال میں غالب صریر خامہ نوائے سروش ہے

جنوری ۱۹۲۹ء

☆ ماہنامہ ساقی دہلی

اس دور میں مے اور ہے جام اور ہے جم اور ساقی نے بنا کی روشِ لطف و گرم اور

جنوری ۱۹۳۰ء

ایڈیٹر ”ساقی“ شاہد احمد دہلوی نے علامہ اقبال کے شعر میں تصرف سے کام لے کر لطف و ستم کو لطف و کرم بنادیا

☆ ماہنامہ ندیم گیا

عشرت کدہ نہ قصرِ معلیٰ بنائے اک گنجِ عافیت لبِ دریا بنائے
گھبرائے دل تو مونہسِ تنہائی ہوندیم چھوٹی سی اک سکون کی دنیا بنائے

دسمبر ۱۹۳۶ء

☆ ماہنامہ سب رس حیدرآباد دکن

یہہ تحفہ ہے لا جواب از بس لے لو مرغوبِ دل ہر کس و ناکس لے لو
سب کا لینا تو امرِ ناممکن ہے سب میں بہتر یہہ ہے کہ ”سب رس“ لے لو

جنوری ۱۹۳۸ء

خوبصورت مصہ عیوں اور قطعوں سے بھی رسائل نے اپنے شائقین کو متوجہ اور راغب کرنے کی کوشش کی، بعض سے ان کی تاریخِ اجرا بھی برآمد ہوتی ہے:

☆ ماہنامہ الناظر لکھنؤ

جولائی ۱۹۰۹ء

جاے است جہان نمائے ہر صفحہ درین

☆ ماہنامہ ادیب الہ آباد

جنوری ۱۹۱۰ء

آزاد ہوں میرا مسلک ہے صلح کل

☆ ماہنامہ نقاد آگرہ

شاہد و شمع و شراب و شکر و نالے و سرود

ایں خراباتِ مغال است دریں رندانند

جنوری ۱۹۲۰ء

”نقاد“ کے اجرا پر نیاز فتح پوری نے قطعہ تاریخ کس خوبی سے موزوں کیا:

نہال حضرت دلیگیر نقاد

۱۹۱۳ء

الہی سایہ دارو پر شرباد

☆ ماہنامہ ادیب اُردو لکھنؤ

غارِ تگر ہوش ما جرائے سخن ست

آشوبِ زمانہ درہائے سخن ست

بیگانہ خلق آشنائے سخن ست

آزادہ دلان اسیر دام و گرند

جنوری ۱۹۲۱ء

☆ ماہنامہ صحیفہ اناوہ

یاس کس دن کیلئے ناحق پرستی کیجئے

خود پرستی کیجئے یا حق پرستی کیجئے

جنوری ۱۹۲۵ء

☆ ماہنامہ مرقع لکھنؤ

تا تو بیدار شوی نالہ کشیدم ورنہ عشق کارے است کہ بے آہ و فغان نز کنند

[عطیہ علامہ سراقبال] جنوری ۱۹۲۶ء

فروری ۱۹۲۶ء

”دائر الادب لکھنؤ کا مقبول و جہان عزیز جریدہ“

☆ ماہنامہ ادیب پشاور

کساں آئے کوئی راہوارِ وحشت پر سوار اب بھی

ہوائے درّہ خیبر ہے وقف انتظار اب بھی

جنوری ۱۹۳۰ء

☆ ماہنامہ خیالستان لاہور

آنچہ من در بزمِ شوق آوردہ ام دانی کہ چیست یک چمن گل، یک نیستاں نالہ یک خنخانہ مے

[اقبال] اپریل ۱۹۳۰ء

☆ ماہنامہ رومان لاہور

کہو زاہد سے کیوں ہے اسقدر فردوس پر نازاں ہزاروں جنتیں آباد ہیں تخیل اختر میں
یہ شعر آغا حشر کاشمیری کے حسن قلم کا نتیجہ ہے اس سے ”رومان“ کی تاریخ اجرا نومبر ۱۹۳۳ء
برآمد ہوتی ہے

☆ ماہنامہ نقاد لاہور

داند آں کس کہ فصاحت بکا اے دارد ہر سخن موقع و ہر نکتہ مقام دارد

مارچ ۱۹۳۵ء

رسائل کا تابناک دور

”محزن“ لاہور ۱۹۰۱ء سے لے کر ”سب رس“ حیدر آباد دکن جنوری ۱۹۳۸ء تک کا دورانیہ ایسا روشن اور تابناک ہے کہ اسے اردو صحافت کا دورِ زریں کہا جاسکتا ہے۔ اس میں شک نہیں کہ کسی زبان کی ترقی میں رسالے انتہائی اہم کردار ادا کرتے ہیں۔ ابتدائی دور میں چھاپہ خانہ ہاتھ پاؤں کی مدد سے چلایا جاتا تھا۔ بعد میں چھاپہ خانوں کو بھاپ کی قوت سے چلایا جانے لگا۔ طباعت کا معیار پست اور رفتار سست تھی۔ پھر نئی اور جدید پر ننگ مشینوں کی آمد سے طباعت میں نفاست پیدا ہونے لگی اور برقی قوت کے استعمال سے رفتار میں تیزی آنے لگی۔ دنوں کا کام گھنٹوں میں ہونے لگا۔ اس خوش آئند تبدیلی سے اہل علم و ادب کو میدانِ صحافت میں طبع آزمائی کا حوصلہ ملا۔ چنانچہ بے شمار رسالے نہایت آب و تاب، شان و شوکت اور بلند بانگ دعوؤں کے ساتھ میدانِ صحافت میں اترنے لگے لیکن مختصر عمر پا کر معدوم ہوتے چلے گئے۔ نہایت سنجیدہ، بلند پایہ اور معیاری رسالے اپنی اشاعت میں تسلسل برقرار رکھنے سے قاصر رہے اور دو دو ماہ کے شمارے ایک ہی پرچے کی صورت میں رونمائی پر مجبور ہوئے، زیادہ تر رسائل آمدنی اور اخراجات کے لحاظ سے غیر

متوازن تھے اور اپنے پاؤں پر کھڑے ہونے کی سکت نہیں رکھتے تھے، لیکن اس کے باوجود وہ رسالے مستقل مزاجی کے ساتھ میدان میں ڈٹے رہے جن کے اولوالعزم ایڈیٹروں نے محنت و لگن سے سرشار ہو کر علم و ادب کی خدمت کو اپنی سرگرمیوں کا مرکز و محور بنائے رکھا۔ اکثر رسائل خسارے میں چلتے، جس کا اظہار مدیر حضرات نہایت دل سوزی اور بے بسی کے ساتھ اداریوں میں کرتے رہتے۔ ماہنامہ ”کلیم“ دہلی نے جب اپنی زندگی کے تین برس مکمل کر لیے تو اس کے ایڈیٹر جوش ملیح آبادی رسائل کی بے قدری اور وسائل کی کمی کو زیر بحث لاتے ہوئے جنوری ۱۹۳۸ء کے شمارے میں کس قدر افسردگی، مایوسی اور پستی کا اظہار کر رہے ہیں:

”کلیم کی بقا کے واسطے جتنے دروازے کھٹکھٹائے جاسکتے تھے میں نے ان سب کو کھٹکھٹایا۔ اور بے حیا بن کر متعدد بار کھٹکھٹا چکا ہوں، مگر ایک دروازہ بھی نہیں کھلا، دروازہ کھلنا تو بڑی بات ہے۔ کسی در پر یہ اندازہ بھی نہیں ہو سکا کہ اس مکان کی چار دیواری کے اندر سانس لینے والے زندہ لوگ بھی موجود ہیں کہ نہیں... خانہ نشینی اختیار کر لوں، ایسی مکمل خانہ نشینی کہ تادم مرگ نہ تو کسی جلسے میں شریک ہوں، نہ کسی اخبار اور رسالے میں اپنا کلام چھپواؤں اور نہ تمام عمر کسی سے ملاقات ہی کروں“

ایسا معلوم ہوتا ہے کہ رسائل نکالنے والے کسی مالی منفعت یا مصلحت سے بے نیاز ہوا کرتے تھے، وہ محض اپنے جذبات اور ادبی ذوق کی آبیاری کے لیے اس میدانِ کارزار میں بے خوف و خطر کود جایا کرتے تھے

اسی دوران میں اخبارات کی طرح رسائل کا بھی شہروں اور قصبوں تک ترسیل کا منظم اور باقاعدہ سلسلہ جڑ پکڑ چکا تھا۔ شائقین کو یہ سہولت بھی حاصل ہو گئی کہ انہیں نہایت کم خرچ پر بذریعہ ڈاک اپنی پسند کا رسالہ گھر میں موصول ہو جائے نیز ریلوے بک سٹال اور ریلوے وہیلر بھی اخبارات و رسائل کی فراہمی کے اہم مراکز بن چکے تھے۔ رسائل و جرائد تک عام آدمی کی رسائی آسان ہونے سے عوام میں مطالعہ کا شوق اور علمی و ادبی شعور پیدا ہوا۔ قارئین کو راغب کرنے کی خاطر رسالے جاذبِ نظر کتابت اور خوش نمائندیت سے آراستہ ہونے لگے

رسائل کے باذوق ایڈیٹر خوش نویسی کے حسن و کمال اور اسرار و رموز سے بخوبی آگاہ تھے۔ وہ عمدہ اور نفیس کتابت کے لیے بے حد تک دود کرتے اور ماہر خوش نویسوں اور پختہ کار کاتبوں کی خدمات حاصل کرتے۔ چنانچہ ”پیما نہ“ مئی ۱۹۲۵ء میں ساغر نظامی جبرعات کے تحت اپنے ادارتی

جذبات کا اظہار ان الفاظ میں کرتے ہیں:

”ہندوستان کے تمام موقت الشیوع رسائل میں صرف پیمانہ ایک ایسا ادبی رسالہ ہے جو بے اعتبار کتابت بھی ممتاز و مخصوص ہے کتابت کی رعنائیاں اور حسن ترتیب ابوالاقبال منشی شفیع احمد و فامتھراوی کا ممنونِ قلم ہے جنہیں حسن کتاب میں یدِ طولیٰ حاصل ہے۔ آج پیمانہ اُن کی خدمت میں ”برقِ رقم“ کا خطاب پیش کرتا ہے“

تصاویر کی اشاعت اور فنونِ لطیفہ

رفتہ رفتہ مصوری کو علم و ادب کی بنیادی اور فطری شاخ تصور کیا جانے لگا، چنانچہ جاذبِ نظر کتابت اور خوش نظر طباعت کے ساتھ ساتھ شخصیات، تاریخی عمارات اور فطری مناظر کی خوش رنگ اور رنگین تصاویر اور ظاہری نفاست سے آراستہ مصوری کے اعلیٰ شہ پاروں کی اشاعت پر خصوصی توجہ دی جانے لگی۔ تصاویر کی اشاعت کو رسالے کی کامیابی اور مقبولیت کا پیمانہ سمجھا جانے لگا۔ اس طرزِ عمل سے یہ فائدہ ضرور حاصل ہوا کہ اُس دور کے معروف اور غیر معروف ادیبوں، شاعروں اور مشاہیر کی تصاویر رسائل کے صفحات کی زینت بننے لگیں اور شخصی تصاویر کا ایک بڑا اہم اور نادر ذخیرہ رسائل کے صفحات میں محفوظ ہو گیا، مصوری کے اعلیٰ فن پاروں کی اشاعت سے کئی نووارد اور گمنام مصور اور فن کار شہرت پانے میں کامیاب ہوئے۔ عوام کی توجہ حاصل کرنے کے لیے بعض رسالوں نے شائقین کے جذبات سے کھیلنا شروع کر دیا اور فحش، عریاں اور بیہودہ تصاویر بھی شائع ہونے لگیں رفتہ رفتہ اس رجحان نے ایسا زور پکڑا کہ کئی رسالے مسابقت کی دوڑ میں کود پڑے لیکن تصاویر پر اٹھنے والے اخراجات کے باعث اپنی زندگی ہی سے ہاتھ دھو بیٹھے

ادبی رسائل میں تصاویر کی اشاعت کا آغاز بیسویں صدی کے ابتدائی سالوں ہی سے ہو گیا تھا لیکن ان کی اشاعت برائے نام اور معیار میں کم تر ہوتی۔ عام طور پر انہیں انگریزی رسائل اور کیلنڈروں سے اُچک لیا جاتا۔ لیکن نفاست اور فراوانی کے ساتھ تصاویر کی اشاعت کا سلسلہ ”نیرنگ خیال“ کے خوش مذاق ایڈیٹر کے غیر معمولی انہماک، بلندیِ خیال اور تصاویر کی اشاعت پر اٹھنے والے بے پناہ اخراجات برداشت کرنے کی بدولت ہم عصر رسائل کے لیے باعثِ کشش ہوا

ادبی رسائل میں ”نیرنگ خیال“ کو تصاویر کی اشاعت کا بانی مانا جاتا ہے۔ ”نیرنگ خیال“ کے جدت پسند ایڈیٹر حکیم یوسف حسن اکتوبر ۱۹۳۱ء کے شمارے میں ”نیرنگ خیال“ کی اس خصوصیت کا تذکرہ کس فخر و انبساط کے ساتھ کرتے ہیں:

”نیرنگ خیال سب سے پہلا ادبی پرچہ ہے جس نے اردو رسائل کو مصور بنانے کی داغ بیل ڈالی“
 حکیم صاحب ”نیرنگ خیال“ اور تصاویر کی اشاعت کو لازم ملزوم خیال کرتے تھے۔ اکتوبر
 ۱۹۳۱ء کے شمارے میں رقم طراز ہیں:

”بے تصویر کا پرچہ باوجود کوشش کے بھی بیشتر ادیبوں کی تصاویر حاصل نہ ہو سکیں اس کی تلافی یوں کر دی
 ہے کہ اس یادگار نمبر کو بینک پیپر پر شائع کیا جا رہا ہے جو بہت قیمتی ہے“
 حکیم صاحب لطافت اور نفاست کے کس اعلیٰ درجے پر فائز تھے اس کا اندازہ ”نیرنگ
 خیال“ دسمبر ۱۹۳۱ء کے شمارے کی اس تحریر کیا جاسکتا ہے:

”رسالہ ڈاک میں بغیر شکن ڈالے لفافہ میں بند کر کے بھیجا جاتا ہے جس سے تصویروں کی دلکشی میں کسی قسم
 کا نقص واقع نہیں ہوتا“

مارچ ۱۹۲۶ء میں ”قوس قزح“ کا بہار نمبر بڑی آن بان سے منصہ شہود پر جلوہ نما ہوا، اس
 خاص شمارے کو ہندوستانی فن مصوری کے نادر شہ پاروں سے آراستہ کیا گیا تھا۔ فاضل مدیران
 تصاویر کی اشاعت کو اپنے لیے کس قدر باعث افتخار تصور کرتا ہے اس کا اظہار مندرجہ ذیل تحریر سے
 بخوبی ہو جاتا ہے:

”اس نمبر کی تصاویر سیادت پناہ حضرت فقیر سید جلال الدین صاحب ای اے سی (لاہور) کی عنایات
 بے غایات کی ترجمان ہیں۔ حضرت موصوف کے میوزیم (عجائب گاہ) میں اس قسم کی صد ہا نادر تصاویر
 موجود ہیں۔ جو باعتبار فن واقعی بے عدیل ہیں اور اصلی ہندوستانی فن مصوری کا نمونہ ہیں! حضرت موصوف
 کا تہ دل سے شکر گزار ہوں کہ انہوں نے انتہائی لطف و کرم سے مجھے اپنی بیش بہا تصاویر کے بلاک تیار
 کرانے کی اجازت بخشی اور آئندہ کیلئے بھی وعدہ فرمایا! آئندہ وقتاً فوقتاً قوس قزح ایسی جاذب نظر تصاویر سے
 مزین ہوا کریگا،“

”انکشاف“ جولائی ۱۹۳۰ء کے شمارے میں معروف مزاح نگار شوکت تھانوی ”انکشاف“
 کے ”سالگرہ نمبر پر طائرانہ نظر“ کے عنوان سے اپنے جذبات کا اظہار ان الفاظ میں کرتے ہیں:

”سرورق کے بعد جو چیز سب سے زیادہ جاذب نظر ہوتی ہے وہ رنگین تصاویر ہیں لہذا سرورق کے بعد ہر
 صاحب ذوق سب سے پہلے پنجرنگی پھر چورنگی پھر سہ رنگی پھر دورنگی پھر یک رنگی تصاویر دیکھے گا۔ اس لئے کہ
 مضامین تو اطمینان سے دیکھنے کی چیز ہوتے ہیں“

رسالوں میں تصاویر کی باقاعدہ اور منظم اشاعت کا بانی ”نیرنگ خیال“ کو تصور کیا جاتا ہے۔ لیکن پنجاب سے شائع ہونے والے دیگر رسالے بھی اس دوڑ میں پیچھے نہیں رہے۔ یوپی سے شائع ہونے والے رسالے وقتاً فوقتاً پنجاب کی اس اختراع پر ناگواری کا اظہار تلخ انداز میں کرتے رہتے ایڈیٹر ماہنامہ ”انکشاف“ لکھنؤ نسیم انہونوی جون ۱۹۳۰ء کے شمارے میں اس صورت حال پر اپنی بیزاری اور بے بسی کا اظہار یوں کرتے ہیں:

”ہندوستان میں تصاویر شائع کرنے کا سہرا پنجاب کے رسائل کے سر ہے اور اس میں شک نہیں کہ اس صورت سے صحافت میں ایک نمایاں ترقی اور ذوق کی صورت پیدا ہوگئی۔ لیکن ساتھ ہی ساتھ اس سے بھی انکار نہیں کیا جاسکتا کہ ان تصاویر نے ادبی حلقہ کے ذوقِ سلیم کو ایک حد تک بگاڑ دیا ہے اس لیے کہ فی زمانہ کوئی رسالہ بغیر تصاویر کے کامیاب نہیں ہوتا۔ تصاویر کیسی ہوں اس کا سوال نہیں رہتا مگر تعداد میں درجنوں کا ہونا کامیابی کی شہادت ہے“

فاضل ایڈیٹر ”انکشاف“ آگے چل کر تصاویر کی اشاعت اور پنجاب کے رسائل کے رویے پر اپنی ناگواری کا اظہار کرتے ہوئے حکیم یوسف حسن کو بھی ہدفِ تنقید بناتا ہے:

”میرا خیال ہے کہ پنجاب کے وہ سربراہ آوردہ رسائل جو فخر کے ساتھ آرٹ کی بہترین تصاویر شائع کرنے کے دعویٰ دار ہیں۔ اس وقت پریشانیوں میں مبتلا ہیں اور سال بھر میں انہیں ایک آدھ تصویر سے زیادہ ایسی تصاویر نصیب نہیں ہوتیں جو کسی خصوصیت سے مملو ہوں۔ لیکن ذوق اتنا بگڑ چکا ہے کہ اب اچھے اور برے کی تمیز ہی باقی نہیں رہی۔ ہر شخص یہ دیکھ لیتا ہے کہ رنگین تصویر ہے جو نگاہوں کو بھلی معلوم ہوتی ہے لیکن وہ یہ غور نہیں کرتا کہ اس کی اشاعت کے لیے اڈیٹر کو کتنے مصارف خواہ مخواہ برداشت کرنے پڑتے ہیں۔ اور یہی وجہ ہے کہ مضامین کی طرف کم تر توجہ کی جاتی ہے۔ اس لیے کہ رسائل کی آمدنی محدود ہوتی ہے اور اس کا ایک بڑا حصہ مصور اور بلاک وغیرہ کی اجرت کے نذر ہو جاتا ہے۔۔۔ افسوس ہے کہ پنجاب کی طرح یوپی کے لوگوں کو اپنے باکمال اور اہل ہنر لوگوں کے لیے پراپیگنڈا کرنا ہی نہیں آتا۔ ورنہ صاحبِ حکیم [حکیم یوسف حسن] پنجاب کے مایہ ناز مصور چغتائی [سے] کسی طرح کم نہیں ہیں“

”انکشاف“ لکھنؤ کے ایڈیٹر نسیم انہونوی ظریف نمبر ۱۹۳۰ء میں تصاویر کی اشاعت کے رجحان پر مزید رقم طراز ہیں:

”ارداہ یہ تھا کہ ظریف نمبر میں صرف کارٹونس ہی شائع کئے جائیں مگر اس خیال سے کہ اکثر حضرات رنگین

تصاویر کے بغیر رسالے کو بغیر نمک کا گوشت خیال کرتے ہیں اس لئے یہ اضافہ بھی کر دیا گیا ہے۔
 ”پیما نہ“ آگرہ جون ۱۹۳۰ء تصاویر کے بارے میں اپنا نقطہ نگاہ پیش کرتے ہوئے لکھتا ہے:

”آج تمام اُردو دنیا بہتر سے بہتر جرائد و رسائل شائع کرنے کا افتخار حاصل کر رہی ہے اور تصاویر کی جنگ ”حسن ظاہری“ کے نمائشی مقابلے نے بہت سے جوان مردوں کو عذر لنگ پر مجبور کر دیا ہے مگر پیما نہ کسی جنگ اور کسی مقابلے کی شرکت کے لئے پابند نہیں۔ وہ اپنے اصول پر شائع ہوگا اور جو کچھ پیش کرے گا اُس کے اظہار کے لیے فطرت رہ رہ کر مجھے خاموش کرتی ہے“

ماہنامہ ”سروش“ لاہور اپریل ۱۹۳۱ء کے شمارے میں تصاویر کے بارے میں اپنا موقف ان الفاظ میں بیان کرتا ہے:

”میں آج تک یہ سمجھنے سے قاصر رہا کہ ہمارے رسائل میں (خاص نمبروں میں بالخصوص) اس قدر تصاویر شائع کرنے سے مقصد کیا ہے؟ آیا وہ کوئی معروف ہستیاں ہوتی ہیں یا غیر ارضی مخلوق؟.... پھر یہ تصاویر پر نظم کہنا کیا معنی رکھتا ہے۔ اس قسم کی کم و بیش نظمیں غالب کی اس نظم کی یاد دلاتی ہیں۔ ہے جو صاحب کے کف دست پہ چکنی ڈلی“

مدیر ”سروش“ حیرت امرتسری سالگرہ نمبر جنوری ۱۹۳۲ء میں تصاویر کی اشاعت کے بارے میں رسائل کی مشکلات پر حقیقت پسندانہ انداز میں گفتگو کرتے ہیں:

”تصاویر کے مسئلہ میں پنجاب کی فضا نہایت مکدر ہو رہی ہے۔ رسالہ کو مصور بنانا متعدی مرضی ہو چکا ہے۔ سروش بھی پنجاب کی پیداوار ہے۔ اور اپنی بقا و حیات کے لئے بڑی سے بڑی قربانی کر کے بھی اس رو میں بہنے کے لئے مجبور ہے۔ یہی وجہ ہے کہ وہ ہزاروں روپے کے محیر العقول اخراجات برداشت کر کے اس فضا میں سبقت لے جانے کی ہر ممکن کوشش کر رہا ہے اور مالی مشکلات کے باوجود بھی سروش کی یہ مصورانہ شان حیرت انگیز ہے۔ سالنامہ زیر نظر میں چھ تصویریں سہ رنگی دی جا رہی ہیں جو محض آرٹ سے تعلق رکھتی ہیں۔ علاوہ ازیں اڑھائی درجن سے زائد کیرنگی ہیں۔ جن میں مشاہیر اہل قلم بھی شامل ہیں۔ گویا سالنامہ صوری و معنوی خصوصیات کے لحاظ سے ادب اُردو کی ایک قابل فخر اور غیر فانی یادگار ہے“

اس کے برعکس ”ادبی دنیا“ تصاویر کی اشاعت پر کس قدر تنازاں و شاداں ہے۔ اس کی ایک جھلک ”ادبی دنیا“ جون ۱۹۲۹ء کے شمارے میں علامہ تاجور نجیب آبادی کی اس تحریر میں دیکھی جاسکتی ہے:

”ادبی دنیا کی تصاویر کے متعلق اس قدر کہنا اور باقی ہے کہ اول تو اسمیں اس قدر تصاویر شائع کی جاتی ہیں

جو اردو کے کسی رسالہ میں نہیں ہوتیں اور دوسرے ہر تصویر بصری فکر پر پیش کی جاتی ہے۔ ہمارے رسالے کا صفحہ اس قدر بڑا ہے کہ ہر تصویر چار تصویروں کے برابر ہوتی ہے.....“

یاد رہے کہ ادبی دنیا ۲۶ x ۲۰ / ۴ [۹ x ۱۲] کی تقطیع پر دو کالم میں شائع ہوا کرتا تھا جسے عرف عام میں جہازی سائز کہا جاتا تھا

آگے چل کر جولائی ۱۹۳۰ء کے شمارے میں مولانا تاجور ”ادبی دنیا“ میں شائع ہونے والی تصاویر کے حسن معیار کو ناقابل تقلید و تسخیر خیال کرتے ہوئے کس قدر شاداں نظر آتے ہیں:

”ادبی دنیا کی تصاویر: یہ عرض کرنا خود ستائی نہیں بلکہ اظہار حقیقت ہوگا کہ ادبی دنیا نے تصاویر کا جو معیار قائم کیا ہے وہ اپنی نظیر آپ ہے۔ اس کی تصاویر کی رفعتوں تک نہ پہلے کسی حریف کا رکا گزر ہوا تھا اور نہ اب تک باوجود ہزاروں کوششوں کے وہاں تک کسی کی رسائی ہوئی ہے.... بلکہ ہم تو ہمیشہ اس بات کی کوشش کرتے ہیں کہ ادبی دنیا کے لئے ایسی تصویریں منتخب کی جائیں۔ جن میں باعتبار فن کوئی نقص نہ ہو۔ تصاویر میں عریانی اور سو قیّت نہ ہو۔ ایسی تصویریں نہ ہوں جو ذوق سلیم پر گراں گزریں۔ وہ جاذبیت اور کشش سے بھی عاری نہ ہوں“

”ادب لطیف“ سالنامہ نمبر ۱۹۳۷ء میں تصاویر کی اشاعت پر اپنا نقطہ نظریوں بیان کرتا ہے:

”اردو رسالوں میں یہ بات دیکھی جاتی ہے کہ ان کی تصویریں پست اور فنی نقطہ نظر سے لغو و بیہودہ ہوتی ہیں۔ تصویر طرح طرح کے رنگوں کے امتزاج کا نام نہیں ہے، تصویر نام ہے رنگوں کے مناسب و موزون امتزاج، خطوط کی ہم آہنگی اور ان تاثرات کے پورے پورے اظہار کا جو مصوّر خود محسوس کرتا ہے اور پھر انہیں مصوّرانہ نقوش کے ذریعے دنیا کے سامنے پیش کرتا ہے“

نومبر ۱۹۲۵ء کے شمارے میں شذرات کے زیر عنوان ایڈیٹر نے ”انتخاب“ کی غیر معمولی پذیرائی کی ایک وجہ مصوری کے ایک شاہکار ”انجام ہستی“ کو قرار دیا ہے:

”اس حسن قبول کی ایک اہم وجہ ماسٹر عبدالعزیز صاحب میسوری کی تصویر ”انجام ہستی“ بھی ہے جو کمال نقاشی کی ایک بے مثال یادگار ہے! میرے لئے اس خاص وجہ کا اظہار ایک نہایت خوشگوار فرض ہے۔ کیونکہ ماسٹر صاحب کو اردو صحافت میں متعارف کرانے کا فخر پہلے پہل ”انتخاب“ ہی کو حاصل ہے یہ تصویر اس قدر مقبول ہوئی تھی کہ اس کا بلاک دوبارہ درست کروا کر آرٹ پیپر پر الگ سے شائع کی گئی تھی“

”پیمانہ“ میں سیماب اکبر آبادی نے ”انکشاف“ لکھنؤ کے سالگرہ نمبر پر یوں تبصرہ کیا ہے:

”محکمہ عالیہ اسلامیہ ایک آنہ فنڈ لکھنؤ کا رسالہ جو جناب نسیم انہونی کی ادارت میں ۳ سال سے جاری ہے یوپی کے رسالوں میں ایک ممتاز رسالہ ہے۔ اس کا ضخیم سالگرہ نمبر اس وقت ہمارے سامنے ہے اب پنجاب کے مالکان رسائل کو یہ کہنے کا موقع نہیں رہا کہ سالنامے شائع کرنا صرف ہمیں جانتے ہیں یوپی میں گو پنجاب کی سی دولت نہیں، تاہم سب سے بڑی دولت جو اُسے دوسرے صوبوں سے یقیناً زیادہ میسر ہے وہ اس کا ”ذوق“ ہے۔۔۔ تصویروں کا دم اب تک نہ آنے سے آپ خیال کر رہے ہوں گے کہ تصاویر کی اشاعت صرف پنجابی رسائل کا حصہ ہے۔ لیکن یہ معلوم کر کے آپ اپنا خیال بدل دیں گے کہ انکشاف کے سالگرہ نمبر میں دو چار نہیں بلکہ ۳۰ تصویریں ہیں۔ چورنگی ۲، سہ رنگی ۳، دو رنگی ۴، باقی سادہ آرٹ کی تصویروں کے علاوہ ۵ تصویریں سلطنتِ مغلیہ کی تاریخ سے تعلق رکھتی ہیں، ۴ تصویریں ’غالب‘، ’امیر‘، ’داغ‘ اور ’ذوق‘ (مرحوم) کی ہیں۔ اور موجودہ مشاہیر میں جناب جوش ملیح آبادی، جگر مراد آبادی، ساغر نظامی، شوکت تھانوی کی تصویریں بھی زیبائش رسالہ ہیں“

پیانہ اگست ۱۹۳۰ء، اردو رسائل پر ایک نظر

”پیانہ“ اگرہ ایک اور مقام پر تصاویر کی اشاعت کے حوالے سے اپنی رائے کا اظہار ان الفاظ میں کرتا ہے:

”دسمبر میں متعدد تصاویر شائع کرنے پر بھی اُسے کچھ ناز نہیں ہے۔ اور اپنی سلامت روی کو نبھانے کی کوششوں میں ہر لمحہ منہمک ہے۔ اسکی وجہ صرف یہی ہے کہ پیانہ اپنے بعض معاصرین کی طرح تجارتی خطوط سے بالاتر ہے اور خدمتِ ادب اُس کا واحد مطمح نظر ہے جسے وہ کسی طرح بدل نہیں سکتا“

رسائل کی باہمی آویزش اور چشمک

ہر دور کے رسائل و جرائد اور اخبارات کے درمیان باہمی آویزش، معاصرانہ رقابت اور نوک جھوک ہمیشہ ہوتی رہی ہے۔ پنجاب اور یوپی کے رسائل اس کشمکش سے اپنا دامن محفوظ نہیں رکھ سکے اور ان کے درمیان بھی ادبی اور لسانی پس منظر میں کشاکش ہوتی رہی

یوپی سے شائع ہونے والے رسائل پنجاب سے نکلنے والے رسالوں میں استعمال ہونے والی زبان کو غیر معیاری، غیر مستند اور غیر فصیح قرار دیتے، بعض اوقات اُن کا لب و لہجہ نہایت سخت اور ناموزوں ہوتا۔ حکیم یوسف حسن ”نیرنگ خیال“ فروری ۱۹۲۵ء کے شمارے میں اُن کے اعتراضات کو سختی کے ساتھ رد کرتے ہوئے رقمطراز ہیں:

”ہمیں ممالک متحدہ کے رسائل پر اس کے سوا کوئی اعتراض نہیں کہ ان کے ہاں ادبیات کا زوال ہو چکا

ہے اور وہ کسی لحاظ سے بھی مستند قرار نہیں دیئے جاسکتے اور ہم بار بار اس نظریہ کو دہراتے ہیں کہ اردو کا مستقبل پنجاب اور دکن کے ساتھ وابستہ ہے اور پنجابیوں اور اہل دکن کو پورا حق حاصل ہے کہ وہ ایسے محاورات کو جو یوپی میں مستعمل نہیں اپنی تحریروں میں جا بجا برتیں اور اہل زبان کے ہونے کو دل سے نکال دیں۔

اس سے پہلے ”زبان“ دہلی فروری ۱۹۱۰ء میں ”محزن“ دسمبر ۱۹۰۹ء پر تبصرہ کرتے ہوئے لکھتا ہے: ”ورق اُلٹتے ہی ہماری نظر معذرت پر پڑی اور یہ دیکھ کر افسوس ہوا کہ چند سطروں کا مضمون بھی پنجابیت اور زبان کے نقائص سے نخالص ہے“

چنانچہ ”پیمانہ“ مئی ۱۹۲۵ء جرعات کے تحت اڈیٹر اپنے مخالفین کی خبر ان الفاظ میں لیتا ہے: ”مخالفین کے مسلسل سفیانہ حملوں سے میں ایک لمحہ بھی کبھی اثر گیر نہ ہوا مگر آخر کار اکثر احباب نے مجبور کر دیا کہ بیہودہ سرایانِ عہد کی زبانیں بند کر دی جائیں چنانچہ باضابطہ کئی نوٹس دیدیئے گئے ہیں بعض نے تحریری معذرت نامے بھیج دیئے ہیں اور جو در انداز باقی ہیں ان سے قانونی چارہ جوئی کا ارادہ کر چکا ہوں‘ کاش وہ اب بھی اپنی سفلہ نوائی سے باز آجائیں اور عدالت کے کمرے صورِ ساغر سے نہ گونجیں‘ ورنہ دُنیا ہنسگی اور دیکھے گی کہ جو لوگ لفظی عریانیوں سے تہرک رہے ہیں ان میں کس قدر حقیقی عریانیاں پنہاں ہیں اور ان کا زہد ریائی کس قدر ”گناہِ دربر“ ہے اور معصیت بکنار!“

ایڈیٹر ”پیمانہ“ جون ۱۹۲۵ء کے شمارے میں رسائل کی ابتر اور مخدوش صورتِ حال پر اظہارِ تاسف کس تلخ انداز میں کرتے ہیں:

”ملک میں بعض حریفانِ ادارت اور حریفانِ ادب نے اردو رسائل کی طرف سے تعلیم یافتہ طبقہ کو کافی سے زیادہ بد دل اور بد گمان بنانے کی کوشش کی ہے اور یہ ایک ایسا گناہ ہے جو کبھی دامنِ غفوکو نہیں چھو سکتا‘ یوپی میں خاص طبقہ ہے جو ادبی رسائل کی نوازش میں ہمیشہ بیش از بیش رہتا ہے مگر بعد رسائل کے اجراء و احتجاب میں (جن کے بدنام کوش تذکرہ سے میں عمداً گریز کرتا ہوں) وہ جوشِ نوازش ان کے دل سے قطعی نکال دیا ہے اور اب فی صدی ۷۵ ہستیوں کو اعتبار نہیں کہ کوئی رسالہ چھ مہینے بھی زندہ رہ سکتا ہے“ ”ستارہ“ نکلا اور غروب ہو گیا۔ ”عندلیب“ چکا اور بے معنی بولی بول کر غائب‘ مولانا یاس عظیم آبادی نے تو غضب ہی کر دیا ”صحیفہ“ کا ایک نمبر شائع کیا اور اُس طبقے سے جس میں ان کی وقعت و عزت کا تہی کافی روپیہ حاصل کر کے خاموش جا بیٹھے۔ میں اعادہ کرتا ہوں غور سے سنئے : کہ

”میرے خون کی آخری بوند بھی پیمانہ شائع کر گئی“ میری تو روح کانپ جاتی ہے اور میں چونک پڑتا ہوں

کہ میرا یہ دعویٰ آج کل کی فطرتِ صحافت و ادارت کے خلاف تو نہیں“

”شاعر“ نومبر ۱۹۳۷ء کے شمارے میں ”جرعات“ کے زیر عنوان فاضل ایڈیٹر نے اردو کے ارتقا اور انحطاط پر بحث کرتے ہوئے پندرہ سوالات قائم کیے اور ہمدردانِ اردو سے ان سوالوں کے جواب طلب کیے۔ جنوری ۱۹۳۸ء کے شمارے میں سید محمود مورخ ام اے نے ”اردو زبان و ادب“ کے عنوان سے اپنے خیالات کا اظہار ان الفاظ میں کیا:

”اردو رسائل میں اردو نگار، ہمایوں، ہندوستانی اور شاعر کے علاوہ اور کوئی ایسا رسالہ ہی نہیں جس کے مطالعہ سے سوائے تصنیع اوقات کے کچھ حاصل ہو سکے۔ ساقی میں البتہ کبھی کبھی عمدہ مضامین شائع ہوتے ہیں مگر بہت کم تعداد میں نیرنگ خیال، عالمگیر وغیرہ میں شاذ و نادر ہی علمی و ادبی مضامین دیکھنے میں آتے ہیں۔ یہ رسالے تفریحی اور وہ بھی ایک حد تک اخلاق سوز مضامین و افسانے شائع کرنا اپنا مقصدِ حیات خیال کئے ہوئے ہیں اور ایمان کی بات تو یہ ہے کہ اردو دان حضرات کا مذاق پست ہونے کی وجہ سے وہی رسالے مارکیٹ میں کامیاب ہو سکتے ہیں جو تھرڈ کلاس لٹریچر سے اپنے صفحات کو مزین کریں“

اسی شمارے میں محمود بریلوی ”اردو زبان و ادب کا رخ“ کے زیر عنوان اپنے جذبات کا اظہار یوں کرتے ہیں:

”حیدر آباد، خصوصاً انجمن ترقی اردو دارالمصنفین اعظم گڑھ جامعہ ملیہ دہلی، ہندوستانی اکیڈمی الہ آباد وغیرہ کے علاوہ دیگر مقامات خصوصاً پنجاب سے جو اردو کتب شائع ہوتی ہیں وہ اردو ادب کو بجائے ترقی کے تنزل کی جانب لیجا رہی ہیں۔ میں یہ نہیں کہتا کہ پنجاب اردو کا کوئی مفید کام کر ہی نہیں رہا ہے یا وہاں سے کوئی قابلِ قدر تصنیف شائع ہی نہیں ہوئی“

اس شمارے میں سوال نمبر ۱۲ کے جواب میں محمود بریلوی اپنے مضمون میں اظہار خیال کرتے ہوئے مزید لکھتے ہیں:

”اس کا جواب کتاب ”شعلے“ اور دوسری مطبوعات ”انگارے“ وغیرہ کی قسم کی بالخصوص ”داستان“ دے گی جو پنجاب سے حال میں شائع ہوئی ہے اور جو پیرے لوئی، فرانسیسی مصنف کی مشہور عریاں کتاب ”ایفرو ڈائٹ“ کا نہایت ناقص ترجمہ ہے“

”شاعر“ جنوری ۱۹۳۸ء کے شمارے میں اردو کے ارتقا اور انحطاط کے موضوع پر جو مضامین شائع ہوئے انہوں نے ”ادب لطیف“ کو برا فروختہ کر دیا۔ جواب میں مدیر ”ادب لطیف“ کی مارچ ۱۹۳۸ء

کے شمارے میں تلخ نوائی صاف محسوس کی جاسکتی ہے:

”یادش بخیر ہمارا محترم، معاصر شاعر آگرہ تخریبی تنقیدیں شائع کرنے میں ”خاص امتیاز“ رکھتا ہے۔ اسکے جنوری نمبر میں دو مضمون شائع ہوئے ہیں جنہیں تنقید سے دور کا بھی تعلق نہیں، پہلا مضمون ہے اردو زبان و ادب اسکے مصنف سید محمود مورخ صاحب ہیں معلوم ہوتا ہے سید صاحب کو ہمہ دانی پر کچھ غرور سا ہو گیا ہے اور اسی غرور کے زیر اثر وہ ایسی باتیں لکھ گئے ہیں جو انکی پستی تحکیل پر شاہد ہیں..... دوسرا مضمون محمود بریلوی کے قلم سے ہے۔ ہم محترم ”نقادوں“ کی خدمت میں گزارش کریں گے کہ یہ موقع صوبائی ”تعصب“ کے اظہار کا نہیں ہمیں سر جوڑ کر اردو کے فروغ و ترقی کے لئے کوشاں ہونا چاہئے۔ آپ جس قسم کے مضامین لکھ رہے ہیں وہ اردو کیلئے زہر ہلاہل کا حکم رکھتے ہیں“

”زبان“ کا اجرا جس شان و شوکت اور آن بان سے عمل میں آیا اُس سے کوئی قابل ذکر رسالہ متاثر اور لا تعلق ہوئے بغیر نہ رہ سکا، اسے مفصل تبصروں کا موضوع بناتے ہوئے اس کی خوبیوں اور خامیوں پر ہر پہلو سے گفتگو کی گئی، اپریل ۱۹۰۸ء کے ایڈیٹوریل میں مائل نے ”زبان“ کے بارے میں مختلف رسائل میں شائع ہونے والے حریفانہ اور مخالفانہ تبصروں کو بھی نہایت خندہ پیشانی اور وسیع الظرفی کے ساتھ شائع کیا اور ان پر مختصر نوٹ لکھے البتہ کہیں کہیں مائل کے لہجے میں آنے والی تندہی اور تلخی کو بھی محسوس کیا جاسکتا ہے۔ وکیل امرتسر کے ایڈیٹر منشی غلام محمد نے ”زبان“ کے بارے میں جن تنقیدی خیالات کا اظہار کیا اُس کا ایک اقتباس ”زبان“ ہی کے حوالے سے نقل کیا جاتا ہے:

”زبان“ دہلی سے نیا پرچہ نکلا ہے اور کوشش کی گئی ہے کہ ہر طرح مخزن کا حریف مقابل ہو خیر ظاہر شکل و صورت میں تو اُس سے کم نہیں۔ مائل دہلوی ایڈیٹر جن نظم و نثر دونوں درج کئے جاتے ہیں پہلا نمبر سامنے ہے۔ اس میں ایک مضمون بھی ایسا نہیں جسکے برتے پر ہم رسمی الفاظ میں بھی تعریف کر سکیں مضمونوں پر ایڈیٹر کے نوٹ بڑی بد مذاقی اور بے احتیاطی سے لکھے گئے ہیں۔ تعریف کر کے لکھنے والوں کی ہمت بڑھانا اچھا ہے مگر نہ اس قدر کہ اصلیت معدوم ہو جائے۔ اردو میں پرچے تو بہت سے نکلتے ہیں مگر افسوس علمی پایہ کسی کا بلند نہیں“

اس کے بعد کسی دوسرے شمارے میں ”وکیل“ نے ”زبان“ کے انداز کو موضوع گفتگو بناتے ہوئے مزید تبصرہ کیا۔ مائل نے ”منشی فاضل صاحب کا دوسرا خوشنودی مزاج کا سارٹیکفٹ“ کی سرخی جما کر اس تبصرے کو نقل کیا ہے جس کا ایک اقتباس پیش خدمت ہے:

”کسی پچھلی اشاعت میں ہمارے رسالہ ”زبان“ پر ریویو کرتے ہوئے لکھا تھا کہ پہلا نمبر مستقبل کا نمونہ ہوتا

ہے مگر افسوس کہ یہ نمونہ کسی طرح امید افزا نہیں۔ ایڈیٹر زبان اس پر از خود رفتہ ہو کر کہتا ہے کہ ”وکیل“ کسی ہندو رسالہ کی تعریف کرنا نہیں چاہتا“

اس تبصرے پر مائل کی تنقید ملاحظہ ہو:

”منشی فاضل صاحب! یہ تو بالکل جھوٹ ہے اور ایک اخلاقی جرم ہے ہماری طرف سے کوئی جواب تحریری یا زبانی نہیں دیا گیا“

اپریل ۱۹۰۸ء کے ایڈیٹوریل ہی میں ”دکن ریویو“ میں شائع ہونے والے مولانا ظفر علی خاں کے تحریر کردہ ریویو کو بھی نقل کیا گیا ہے:

”زبان دہلی سے نکلنا شروع ہوا ہے ایڈیٹر مائل دہلوی کوئی ہندو بزرگ ہیں پہلا نمبر بابت ماہ جنوری ہمارے سامنے رکھا ہوا ہے۔ جسے حسن صوری میں مخزن کا مد مقابل بنانے کی کوشش کی گئی ہے سرورق پر لال قلعہ کا نقشہ ہے۔ دو تصویریں بھی دین ہیں جن میں ایک مولانا نے خواجہ حسن نظامی کی ہے دوسری راجہ روی ورمائی ہے۔ چھپائی لکھائی بھی اچھی ہے غرض دیدہ زیب ہونے کے لحاظ سے یہ پرچہ مخزن سے ملتا جلتا ہے۔ کاش حسن معنوی میں بھی اسکا ہمسر ہوتا مگر ہم اپنے محترم ہمعصر وکیل امرت سر کی طرح اس کی نسبت رائے ظاہر کرنے میں حد سے زیادہ سختی برتنا خلاف شعار سمجھتے ہیں۔ ہمیں سچے دل سے امید ہے کہ ”زبان“ روز افزون ترقی کر کے دلی کی لاج رکھ لے گا بلکہ اسکا نام روشن کرے گا“

مائل نے اس پر مندرجہ ذیل مختصر تبصرہ کیا ہے:

”مولوی ظفر علی خان صاحب بی اے بھی اپنے محترم ہمعصر ”وکیل“ امرتسر ہی کے ہم آہنگ رہے۔ مگر مہذب الفاظ میں۔ غنیمت ہے۔ لہذا ہم اُن کا بھی شکریہ ادا کرتے ہیں“

”دکن ریویو“ کے ہندو نمبر پر تبصرہ کرتے ہوئے مائل رقم طراز ہیں:

”ہم اسی دکن ریویو کے موجودہ نمبر کو دیکھ رہے ہیں۔ اس میں غریب اردو کو وہ ناگفتہ بہ چر کے لگائے گئے ہیں کہ خدا کی پناہ۔ ہم یہ بات مانتے ہیں کہ اسکے ایڈیٹر جناب مولوی ظفر علی خان صاحب بی اے بہ لحاظ لیاقت علمی ایک قابل آدمی معلوم ہوتے ہیں۔ مگر خود اُنکی زبان میں ہزاروں لغزشیں موجود ہیں مثلاً ایڈیٹوریل ہی میں صفحہ ”واو“ کی پہلی سطر میں تحریر ہوا ہے ”اُس شخص نے جھک ماری“ حالانکہ اُس شخص نے جھک مارا بولتے ہیں یا صفحہ ”ہ“ کی پانچویں سطر میں ”ڈلیا ہی ڈھونا ہو“ لکھا گیا ہے۔ اور یہ محاورہ ایڈیٹر صاحب نے اُس نظم میں برتا ہے جو بڑے دعوے سے لکھی گئی ہے۔ ہم خدا کے فضل سے اردو کے گہر میں پیدا ہوئے اور جب

سے ہوش سنبھالا مان باپ اور ارد گرد کے لوگوں کو اردو ہی بولتے سنا ہے مگر ڈلیا ڈھونا کبھی نہیں سنا۔ البتہ ٹوکری ڈھونا تو سنا ہے۔ اسطرِح صفحہ ”س“ میں کمیت بہ معنی کی اور صفحہ ۳۶ نظم کے چوتھے شعر میں ”ع جہوم کر اٹھی گھٹا۔ برسی۔ برس کر چٹ گئی باندھا ہے۔ گھٹا چھٹنا نہیں بولتے بلکہ گھٹا اتر جانا بولتے ہیں۔ صفحہ ۳۹ میں ”دل کی گھنڈی کھولنا“ بجائے دل کی گرہ کھولنے کے استعمال کیا گیا ہے۔ اسطرِح میں نے اور بھی سینکڑوں نشان لگائے ہیں کہانتک لکھوں؟ مگر اسمین کچھ اُنکا قصور بھی نہیں کیونکہ وہ اہل زبان نہیں ہیں.....“

”نیرنگ خیال“ نومبر ۱۹۳۰ء کے شمارے میں حکیم یوسف حسن بعض رسائل کے سالناموں کی تشہیر کو موضوع گفتگو بناتے ہوئے اپنے خیالات کا اظہار ان الفاظ میں کرتے ہیں:

”بعض رسائل نے اپنے سالناموں کا اشتہار اس ڈھنگ سے دیا ہے گویا وہ نیرنگ خیال پر حملہ کرنا چاہتے ہیں۔ ہم اپنے بھائیوں کی خدمت میں پھر عرض کرتے ہیں کہ اگر وہ نیرنگ خیال سے بڑھ جائیں تو چشم ما روشن دل ماشاد۔ اس سے بڑھ کر خوشی کی بات اور کیا ہو سکتی ہے کہ ان رسائل کا معیار ترقی نیرنگ خیال ہے اور وہ نیرنگ خیال سے مقابلہ کرنے اور اس کو شکست دینے میں کوشاں نظر آتے ہیں۔ اس قسم کے اعلانات پڑھ کر ہمیں دلی مسرت ہوتی ہے اور ہم اسے نیرنگ خیال کی سب سے بڑی کامیابی سمجھتے ہیں کہ جو بھی ترقی کے لیے قلم بکف ہوتا ہے اُس کی منزل مقصود نیرنگ خیال ہی ہوتی ہے“

”نیرنگ خیال“ کی اس بے ضرر سی تحریر یا احباب کے ساتھ حکیم صاحب کی کسی نجی گفتگو نے مولانا تاجور کو سخت مشتعل کر دیا۔ ”ادبی دنیا“ مارچ ۱۹۳۱ء کے شمارے میں اُن کی نہایت سخت اور تند و تیز تحریر سامنے آئی جس میں حکیم صاحب کی ذات کو تیر و نشتر کا نشانہ بنایا گیا تھا:

”حکیم یوسف حسن ایڈیٹر نیرنگ خیال کو ہر اُس آدمی سے خدا واسطے کا بیر ہو جاتا ہے۔ جسے وہ اپنے خیال میں (۱) نسبی حیثیت سے بلند (۲) علمی حیثیت سے مسلم الثبوت (۳) صحافتی حیثیت سے کامیاب (۴) اور ادبی حیثیت سے قادر التحریر سمجھتے ہوں۔ انہی حیثیات کو مد نظر رکھ کر انہوں نے اپنی موت کا نام تاجور اور اُس بیماری کا نام جو اُن کے لئے موت کا پیام بنکر آئیگی ادبی دنیا رکھ دیا ہے“

لیکن جلد ہی مشترکہ احباب کی کوششوں سے معاملہ رفع دفع ہو گیا۔ مولانا تاجور یک دم نرم پڑ گئے جس کا اظہار اپریل ۱۹۳۱ء کے شمارے میں اُن کی تحریر سے ہوتا ہے:

”معاصر نیرنگ خیال سے پچھلے نمبر میں کچھ نوک جھونک شروع ہوئی تھی۔ شکر ہے وہ آغاز اپنا انجام ثابت ہوا۔ میں طبعی طور پر اس قسم کی ناسزا نویسی کو ناروا سمجھتا ہوں“

اسی طرح بعض اوقات مختلف اوقات میں ایک ہی نام سے ایک سے زائد رسالے نکلتے رہے۔ ایسی صورت میں ایڈیٹر حضرات جب آپس میں اُلجھتے تو نوبت عدالتی چار جوئی تک جا پہنچتی۔ مولوی محبوب عالم نے ”زمیندار باغبان و بیطار“ جنوری ۱۸۸۶ء میں گوجرانوالہ سے جاری کیا ۱۸۸۹ء میں مولوی صاحب لاہور منتقل ہوئے تو اس کا سلسلہ اشاعت لاہور سے جاری رہا۔ بعد میں یہ ”زمیندار“ کے نام سے چھپنے لگا۔ اسی اثنا میں مولوی سراج الدین نے لاہور سے ”زمیندار“ کے نام سے روزنامہ جاری کیا تو مولوی محبوب عالم نے اس پر اعتراض کیا کہ یہ ہمارے رسالے کا نام ہے اسے آپ نے کیوں استعمال کیا اور اس کے ساتھ ہی انہیں قانونی نوٹس دے دیا کہ اپنے اخبار کا نام تبدیل کریں۔ حالانکہ اس وقت مولوی محبوب عالم کا ”زمیندار“ اپنا زمانہ اشاعت پورا کر چکا تھا۔ پھر جب ”لاہور اخبار“ کے ایڈیٹر بھگت رام بیرسٹریٹ لانے اپنے اخبار کی پیشانی پر شیخ سعدی کا یہ مصرع تحریر کیا۔ تو پاک باش برادر مدار از کس باک۔ تو ان کو بھی منشی محبوب عالم نے قانونی نوٹس جاری کر دیا کہ یہ ہمارے اخبار کا ماٹو ہے آپ اسے استعمال کرنے کا حق نہیں رکھتے رسائل ایک دوسرے کو یہ الزام دیتے رہتے کہ وہ ہمارے مضامین نقل کر لیتے ہیں۔ اسی طرح اخبارات بھی ایک دوسرے کو یہ طعنے دیتے رہتے کہ اُس نے ہمارے اخبار سے مضامین اور خبریں بلا حوالہ نقل کر کے چوری، سینہ زوری اور سر قہ سازی کا ارتکاب کیا ہے

”قوس قزح“ مارچ ۱۹۲۶ء کے شمارے میں اس صورت حال پر اپنے خیالات کا اظہار یوں کرتا ہے:

”مجھے یہ دیکھ کر نہایت مسرت ہوتی ہے کہ اس وقت اکثر جرائد و رسائل قوس قزح کے مختلف مضامین نقل کر رہے ہیں! لیکن اس کے ساتھ ہی یہ عمل قابل افسوس بھی ہے کہ انہیں بعض رسائل قوس قزح کا حوالہ دینا اپنی کسر شان سمجھتے ہیں! مضامین کا نقل کر لینا اور پھر ان کا حوالہ نہ دینا جرم صحافت ہے اور میں نہیں سمجھتا کہ ایسے حضرات اس جرم کا مرتکب ہونا کیوں پسند فرماتے ہیں!“

خصوصی شماروں کی اشاعت اور اُس کے اثرات

رسالوں کی تعداد میں غیر معمولی اضافے سے ان میں کاروباری رقابت اور باہمی آویزش کا رجحان پیدا ہوا، بعض رسالوں نے سالناموں، سالگرہ نمبروں اور خصوصی شماروں کی اشاعت سے عوام کی توجہ حاصل کرنے کی کوشش کی۔ ان خصوصی شماروں کی تیاری پر زور پر زور صرف کیا جاتا اور

اشاعت سے پہلے ان کی وسیع پیمانے پر تشہیر کی جاتی۔ خصوصی شماروں کی بدولت علمی اور ادبی رسائل نے تھوڑے ہی عرصے میں اتنا رسوخ اور عروج حاصل کر لیا جس کی مثال نہیں ملتی۔ اہل علم اور شائقین خصوصی شماروں کے انتظار میں بے قرار رہتے۔ خاص نمبروں کی سب سے بڑی خصوصیت یہ ہے کہ ان کو صرف بلند پایہ اور معیاری مضامین کا مجموعہ بنانے کی کوشش کی جاتی ہے اور ان میں محض ایک مقررہ موضوع سے متعلق بلند پایہ مضامین ہی یک جا کیے جاتے ہیں

خصوصی شماروں میں موضوعات اور عنوانات کے اعتبار سے بڑی ندرت اور وسعت پائی جاتی ہے۔ سب سے اہم دلچسپ اور کردار ساز خصوصی اشاعتیں وہ ہیں جو مقدس ہستیوں اور نامور شخصیتوں کے لیے وقف کی جاتی ہیں۔ ان میں شمارے کی مکمل اشاعت میں زیر بحث شخصیت کا مختلف پہلوؤں سے جائزہ لیا جاتا ہے۔ افسانہ، ڈراما، نظم، غزل اور دیگر ادبی اصناف پر خصوصی شمارے شائع کرنے کی روایت کا آغاز ۱۹۲۵ء کے لگ بھگ ہوا لیکن زیادہ توجہ افسانہ نمبروں کی اشاعت پر مرکوز رہی، قارئین کے علمی مزاج و ادبی ذوق کی تسکین کے لیے اہل علم و قلم سے نہایت بلند پایہ اور معیاری غیر مطبوعہ افسانے حاصل کرنے کی سر توڑ کوشش کی جاتی۔ نامور اور معروف اہل قلم سے ان کی نگارشات حاصل کرنے کے لیے مدیر حضرات دور دراز کا طویل سفر کرتے اور ان سے مضامین نواز نے کے وعدے لیتے۔ حکیم یوسف حسن اور شاہد احمد دہلوی جیسے کامیاب اور کہنہ مشق مدیر ایسے دورے کرتے تو ان کی روداد اپنے اپنے رسالوں میں شائع کرتے۔ ”سفیرِ سخن“ پشاور نے شوکت تھانوی سے اپنے سالنامے کے لیے مضمون بھجوانے کی فرمائش کی تو جواب میں شوکت تھانوی نے ۲۵ ستمبر ۱۹۳۴ء کو لکھنؤ سے ایڈیٹر ”سفیرِ سخن“ کے نام جو خط لکھا، اُس سے اندازہ کیا جاسکتا ہے کہ ایڈیٹر حضرات مشاہیر سے مضامین حاصل کرنے کے سلسلے میں کس اذیت اور کیفیت سے گزر رہے ہوں گے:

”شوکت نواز۔ آداب نیاز۔ آپ کا گرامی نامہ موصول ہوا۔ میں سفیرِ سخن کے لیے مضمون لکھ سکتا ہوں مگر آپ کو شاید معلوم نہیں ہے کہ میں نے اس مشغلہ کو ذریعہ معاش بنالیا ہے اور بلا اجرت کوئی مضمون کبھی نہیں لکھتا لہذا آپ میرا مضمون چاہتے ہیں تو بواپسی ذاک ۱۰ روپے منی آرڈر کر دیجئے۔ یہ وہ کم از کم اجرت ہے جس سے کم میں کسی حالت میں نہیں لیتا چونکہ یہ ایک تجارتی بات ہے لہذا مجھ کو اُمید ہے کہ آپ میری اس صاف گوئی کو معاف فرمائیے گا“

”سروش“ لاہور، ”ساقی“ دہلی، ”نیرنگ خیال“ لاہور، ”عالمگیر“ لاہور، ”ادبی دنیا“ لاہور ”ادیب“ پشاور اور دیگر ادبی رسائل خصوصی شماروں کی اشاعت کی دوڑ میں سبقت حاصل کرنے کے لیے غیر معمولی طور پر سرگرم عمل رہتے۔ ”ادیب“ پشاور نے ۱۹۳۰ء میں چار خصوصی شمارے عید نمبر (مارچ) افسانہ نمبر (مئی) جالب نمبر (اگست) اور کابل نمبر (ستمبر) شائع کیے۔ اس کے ساتھ ہی ”ادیب“ نے پھر چار خصوصی شمارے عید نمبر افسانہ نمبر مزاحیہ نمبر اور کابل نمبر ۱۹۳۱ء میں شائع کرنے کا اعلان کیا لیکن اسی سال اس کے پاؤں ڈگمگائے اور اشاعت میں تسلسل برقرار نہ رہ سکا۔ اسی طرح ”ساقی“ دہلی نے ۱۹۳۰ء میں عید نمبر (مارچ) افسانہ نمبر (جولائی) اور دہلی نمبر (نومبر) شائع کیے۔ دہلی نمبر میں شائع ہونے والی تمام نگارشات دہلی والوں ہی کے زورِ قلم کا نتیجہ تھیں۔ ”ساقی“ ہی نے ۱۹۳۱ء میں سالگرہ نمبر (جنوری) ظریف نمبر (اپریل) افسانہ نمبر (جولائی) اور دہلی نمبر (اکتوبر) کی اشاعت کا اہتمام کیا جسے ایک قابل ذکر کارنامہ قرار دیا جاسکتا ہے۔ ”نیرنگ خیال“ کو جدید طرز اور انداز سے سالنامے شائع کرنے میں خاص کمال حاصل تھا۔ ”نیرنگ خیال“ جنوری ۱۹۳۷ء کے شمارے میں حکیم یوسف حسن شذرات کے تحت سالناموں کے ساتھ اپنی خصوصی وابستگی کا اظہار کرتے ہوئے لکھتے ہیں:

”سالنامے اُردو رسائل میں نیرنگ خیال نے سب سے اول سالنامہ کی بنیاد رکھی۔ خدا کا شکر ہے کہ تمام معاصرین نے اس پر لبیک کہی اور اچھے اچھے سالنامے ہمارے معاصرین شائع کر کے علم و ادب کی خدمت بجالاتے ہیں... اقتصادی بد حالی اور دو سال کے کثیر مالی نقصانات کے بعد ایسا سالنامہ شائع کرنا حسن اقدام اور حسن ذوق کے سوا کچھ نہیں“

”نیرنگ خیال“ سالنامہ ۱۹۳۱ء پر تبصرہ کرتے ہوئے ”زمیندار“ ۱۸ جنوری ۱۹۳۱ء کے شمارے میں ”نیرنگ خیال“ کو خراج تحسین ان الفاظ میں پیش کرتا ہے:

”اُردو کے رسائل میں خاص نمبروں اور سالناموں کے اشاعت کی بدعت جاری کرنے کا سہرا حکیم یوسف حسن ہی کے سر ہے اور واقع یہ ہے کہ اس میدان میں بھی نیرنگ خیال کا اب تک کوئی مقابلہ نہیں کر سکا“

دسمبر ۱۹۳۵ء میں اس کا سالنامہ ۱۹۳۶ء ۱۱ X ۴ کی غیر معمولی تقطیع پر بڑے اہتمام کے ساتھ شائع ہوا۔ اس سے پہلے کسی رسالے کے خاص نمبر اتنے بڑے سائز پر شائع ہونے کی نظیر نہیں ملتی

کا مسطر ۳۵ سطری دو کالمی تھا، صفحات کی تعداد ۱۹۰ تھی

ایک جانب تو حکیم صاحب نے غیر معمولی بڑے سائز پر خصوصی نمبر شائع کیے دوسری جانب انہوں نے ڈائجسٹ سائز پر بھی خاص نمبر نکالنے کا تجربہ کیا۔ جولائی ۱۹۳۹ء میں انہوں نے حرب و ضرب نمبر شائع کیا جس کی پیمائش

جنگِ عظیم دوم کے تناظر میں لکھے گئے تھے۔ حکیم صاحب دُنیاۓ اسلام نمبر شایانِ شان طریقے سے ایک ہزار بڑے صفحات پر نکالنے کے متمنی تھے اور اس کو دو سو تصاویر سے مزین کرنا چاہتے تھے لیکن اُن کا یہ منصوبہ پایہ تکمیل کو نہ پہنچ سکا پھر بھی انہوں نے جولائی اگست ۱۹۴۷ء کا مشترکہ شمارہ سالنامہ اسلام کے نام سے ڈائجسٹ سائز پر شائع کیا۔ گویا حکیم صاحب کو اردو میں ڈائجسٹ رسائل کا بانی مانا جاسکتا ہے اگرچہ قیام پاکستان کے بعد ”نیرنگ خیال“ کے ساتھ ڈائجسٹ کی پیوند کاری ۱۹۶۳ء میں عمل میں آئی۔ راقم کے پاس ایسے تین شمارے موجود ہیں جن کا اجرا ”نیرنگ خیال ڈائجسٹ“ کے نام سے ہوا ہے۔ قدرت نے حکیم صاحب کو ذہنی اعتبار سے ایجاد و اختراع کی بے پناہ صلاحیتوں سے نواز رکھا تھا انہیں مختلف موضوعات اور عنوانات کے تحت خصوصی شمارے متعارف کرانے میں خاص مہارت حاصل تھی۔ انہوں نے ادبی نمبر، فلم نمبر، اقبال نمبر، اپریل فول نمبر، جبلی نمبر، نگارشات لطیف نمبر، مشرق نمبر، ایڈیٹر نمبر اور افغانستان نمبر جیسے مختلف النوع عہد ساز اور دستاویزی نمبر شائع کیے جنہیں اردو ادب میں اہم مقام حاصل ہے اور ان کے ذکر کے بغیر اردو کی ادبی صحافت تاریخ مکمل نہیں ہو سکتی

”عالمگیر“ کا زیادہ زور عید نمبروں اور خاص نمبروں کی اشاعت پر رہا، تاہم اس نے روسی نمبر اور تاریخ نمبر بھی نکالے۔ حافظ محمد عالم ہر سال دو دو عید نمبر بڑے اہتمام کے ساتھ شائع کرتے رہے مذہبی رسائل نے رسول نمبر، قرآن نمبر، حج نمبر، رمضان نمبر اور عید نمبر متعارف کرائے، مذہبی رسائل کے عید نمبر عید کے فقہی مسائل و احکام تک ہی محدود رہتے، بعد میں ادبی رسائل بھی اس دوڑ میں کود پڑے لیکن ادبی رسائل کے عید نمبر ادبی چاشنی اور خوش نما تصاویر سے معمور ہوتے، اس مقام پر خصوصی اشاعتوں کی مختلف النوع اقسام کا مختصر تذکرہ بے جا نہ ہوگا:

سیرت النبیؐ نمبر

ہادی اعظم حضرت محمد ﷺ کائنات کی وہ اعلیٰ اور عظیم ہستی ہیں جن کی ذات گرامی کے معمولات اور اوصاف و کمالات کو خصوصی شماروں کی ایک کثیر تعداد کا مرکز و محور بنایا گیا ہے۔ زیر نظر خصوصی شماروں کی فہرست کا تعلق صرف اُن اشاعتوں سے ہے جو عبد المجید کھوکھریا دگار لائبریری کی زیب و زینت ہیں، آخری صفحات میں خاص نمبروں کا اشاریہ بائیس عنوانات کے تحت مرتب کیا گیا ہے جس پر ایک سرسری نظر ڈالنے ہی سے یہ حقیقت کھل کر سامنے آ جاتی ہے کہ رسول اللہ ﷺ کی سیرت مبارکہ ہی رسائل کے خصوصی شماروں کا مقبول اور پسندیدہ عنوان چلا آتا ہے

ہماری لائبریری میں اس عنوان پر شائع شدہ قدیم ترین نمبر ماہنامہ ”نظام المشائخ“ دہلی کا رسول نمبر ہے جو ربیع الثانی ۱۳۳۰ھ [مارچ ۱۹۱۲ء] میں اُفق صحافت پر طلوع ہوا تھا، اُردو صحافت میں جس ماہوار رسالے نے رسول نمبر شائع کرنے میں اولیت حاصل کی وہ ”نظام المشائخ“ ہی ہے۔ پروفیسر محمد اقبال جاوید نے ”بیسویں صدی کے رسول نمبر“ میں قوی دلائل اور ٹھوس حقائق کی بنیاد پر یہ موقف اختیار کیا ہے کہ مارچ ۱۹۱۱ء میں ”نظام المشائخ“ کا جو رسول نمبر منظر عام پر آیا تھا وہی اولین رسول نمبر ہونے کا شرف رکھتا ہے لیکن تعداد کے لحاظ سے دیکھا جائے تو معلوم ہوتا ہے کہ ماہنامہ ”مولوی“ دہلی کو اس معاملے میں ”نظام المشائخ“ پر فوقیت حاصل ہے۔ ماہنامہ ”پیشوا“ دہلی نے بھی کافی تعداد میں رسول نمبر شائع کیے۔ گویا یہ دہلی ہی ہے جسے نہ صرف اولیں بلکہ سب سے زیادہ رسول نمبر شائع کرنے کا اعزاز بھی حاصل ہے۔ یہ امر بھی قابل ذکر ہے کہ رسول نمبر شائع کرنے والا سب سے پہلا ہفت روزہ رسالہ ”الہمدیث“ امرتسر ہے، یہ خصوصی شمارہ نبی نمبر کے نام سے جولائی ۱۹۱۲ء میں اُفق صحافت پر جلوہ گر ہوا

ماہنامہ ”اسوۂ حسنہ“ میرٹھ کا نبی نمبر جنوری ۱۹۱۵ء میں مطلع صحافت پر نمودار ہوا، مندرجات میں ۱۳ مضامین اور ۳ منظومات شامل ہیں:

مضامین

اسوۂ حسنہ: قاضی محمد سلیمان سلمان منصور پوری، لوح مسطور و مستور: خواجہ حسن نظامی، انسان کامل: شیخ نور الدین تاجر چرم گوجرانوالہ، اسوۂ نبی: مولوی غلام الحسنین پانی پتی، خلق عظیم کی ایک

جھلک: مابندہ محمد و آل محمدؐ برگزیدہ نبی کے برگزیدہ خصائل: مولوی محمد عظیمؒ نبی آخر الزمان اور اصلاح عباد و رسوم: شیخ نور الدین گوجرانوالہؒ طلوع آفتاب ہدایت: مولوی عبدالکریم خان امی نبی کی حکیمانہ تعلیم: سید حسن مرتضیٰ شفق عماد پوریؒ ربیع الاول: مولوی حاجی احمد مختار حفظِ صحت کے متعلق رسول اللہ کا اسوۂ حسنہ: حکیم فرید احمد عباسیؒ شان حبیب خدا اور اقتضاء محبت: سید عرفان علی رضویؒ دکن کی محافل شریف میں اصلاح کی ضرورت: منشی بدیع الزماں خاں نظامی

منظومات

رسول عربی کا استقبال: شفق عماد پوریؒ بعثت نبی آخری الزماں: نذیر احمد صبر صدیقی میرٹھؒ خطاب بہ ارض یثرب: منشی انوار حسین رسوا

ماہنامہ ”عصمت“ دہلی جنوری فروری ۱۹۱۷ء کے شمارے کو نبی نمبر کے طور پر شائع کیا گیا۔ ۶۴ صفحات کے اس شمارے میں ۳۲ صفحات سیرت رسول کے لیے مختص کیے گئے۔ منظومات کے قطع نظر مقالات کی فہرست:

رسول کی چاہتی: مولانا حسن نظامیؒ نور محمدی: اشرف حسین بی اےؒ رسول پاک اور خدیجۃ الکبریٰ: محمد رضی حسین بی اےؒ خلق محمدی: ایڈیٹر پیارا نبی: محمد طفیلؒ رسول اللہ اپنی بیبیوں میں: سید ظفر احسن علوی

اقبال نمبر

”نیرنگ خیال“ کا اقبال نمبر علامہ اقبال کی زندگی میں ستمبر اکتوبر ۱۹۳۲ء کے مشترکہ شمارے کی صورت میں نمودار ہوا اسے حکیم محمد یوسف حسن نے بدرالدین حسن کے تعاون سے مرتب کیا وہ اس شمارے کو جنوری ۱۹۳۲ء میں منظر عام پر لانے کے متمنی تھے، ”نیرنگ خیال“ عام طور پر بڑے سائز پر شائع ہوا کرتا تھا۔ بانگ درا کا نقش اول ۱۹۲۲ء میں ۸ ۱/۲ x ۱۷ کی تقطیع سائز پر شائع ہوا اقبال اور بانگ درا سے جذباتی تعلق کی بنا پر حکیم صاحب نے اس خصوصی شمارے کو کتابی صورت میں اسی تقطیع اور انداز میں پیش کیا۔ ۴۰۸ صفحات پر مشتمل یہ عظیم الشان نمبر چھ ہزار کی تعداد میں شائع ہوا اس دور میں اس تعداد کو غیر معمولی اور باعث افتخار خیال کیا جاتا تھا اگر کوئی رسالہ پانچ سات سو

کی تعداد میں نکل جاتا تو اُسے بہت کامیاب اور مقبول تصور کیا جاتا، شذرات کے عنوان سے حکیم یوسف حسن رقم طراز ہیں:

”ہمارے صفحہ اول کا یہ علان کہ ”ایجاد ہمارا حصہ ہے اور تقلید دوسروں کا“ محض اس لیے روک دیا گیا ہے کہ اس سے ہمارے بعض معاصرین کے قلوب پر پھٹس لگتی تھی.... ہمارے دوست اور دشمن دونوں کو اس حقیقت کا اعتراف ہے کہ نیرنگ خیال کے خاص نمبر واقعی لا جواب اور بے مثل ہوتے ہیں۔ ان خاص نمبروں کی اشاعت سے نیرنگ خیال کے ناظرین کی ذہنی تربیت کا سامان بہم پہنچایا جاتا ہے.... نیرنگ خیال کا یہ خاص نمبر کتابی صورت میں شائع کرنے پر ہمیں زیادہ اخراجات برداشت کرنے پڑے ہیں۔ اور ہر قسم کی تکلیفات کا سامنا کرنا پڑا ہے۔ اس لئے اگر اس میں کسی قسم کی کمی نظر آئے تو ہمیں معذور سمجھا جائے“

اقبال نمبر میں حامد علی خاں بی اے مدیر ”ہمایوں“، مجید ملک بی اے ایل ایل بی ایڈیٹر ”سنی رائز“، غلام قادر اثر، راغب احسن ایم اے کلکتہ، منشی محمد الدین فوق ایڈیٹر اخبار کشمیری لاہور، چراغ حسن حسرت، شیخ آفتاب احمد بی اے آنرز علیگزہ، ملک عبدالقیوم بی اے (علیگ) بیرسٹریٹ لالہ پور، قاضی عبدالغفار رئیس مراد آباد، مالک رام ایم اے، سید زبیر ایم اے ہزاروی، مولینا حافظ محمد اسلم جیراچپوری، استاد جامعہ اسلامیہ ملیہ دہلی، ممتاز حسن ایم اے اسٹنٹ اکونٹنٹ جنرل پنجاب، ڈاکٹر نکلسن کیمرج یونیورسٹی انگلستان، صوفی غلام مصطفیٰ تبسم ایم اے اورینٹل کالج لاہور، ظفر قریشی دہلوی بی اے، پروفیسر یوسف سلیم چشتی بی اے اور دیگر اقبال شناس حضرات کے مقالات شامل ہیں۔ ”نقوش“ نے ”نیرنگ خیال“ کے اس اقبال نمبر کا نقشِ ثانی ۱۹۷۷ء میں شائع کیا، تو اس میں حکیم یوسف حسن کی رضامندی سے کئی نئے مضامین کا اضافہ کر دیا

علامہ اقبال کی زندگی میں جس دوسرے رسالے نے اقبال نمبر شائع کرنے کی سعادت حاصل کی وہ ماہنامہ ”اختر“ لاہور ہے۔ ۱۹۳۸ء میں فروری مارچ کا مشترکہ شمارہ ۱۲۰ صفحات پر مشتمل تھا، اس خاص شمارے میں علامہ اقبال کے فکر و خیال پر کئی اہم مقالے اور نظمیں ملتی ہیں:

[مقالات] ایشیا کی عظیم المرتبت شخصیت: مرزا محمد سعید فارغ قادری، مصلح قوم: مبارک الدین عشرت، اقبال ایک سیاسی مفکر کی حیثیت میں: عبدالرحیم شبلی بی کام، اقبال و فردوسی: ملک الشعرای ملک ناصر علی خاں ناصر، ایک وطن پرست شاعر: مضطر ہاشمی، اقبال: خان نور الہی خان، ضربِ کلیم: سید

فارغ بخاری سرحدی، اقبال کی ظریفانہ شاعری: صاحبزادہ م۔ رفیق صدیقی، اقبال - شاعر غیر فانی:
بلیقیں جمال نگہت ناگیور قابل ذکر ہیں

[منظومات] نظم (فارسی): جعفر علی خان جعفری، جنت اقبال: رضا ہمدانی، اقبال سے خطاب:
خان بہادر نواب میاں احمد یار دولتانا، تاریخی نظم: وحید المورخین حاجی سرحدی، شعر اقبال: چوہدری
جلال الدین اکبر بی اے آنرزا، اقبال: ملک الشعراء ملک ناصر علی خان ناصر، شاعر مشرق سے: مبارک
الدین عشرت، اقبال: مرزا محمد سعید فارغ قادری

زیر نظر تالیف میں صرف ماہوار رسالوں کے خصوصی شماروں ہی کو موضوع گفتگو بنایا گیا
ہے۔ لیکن جہاں تک رسائل کے قدیم اقبال نمبروں کا تعلق ہے یہ جسارت غیر مناسب معلوم نہیں
ہوگی کہ اس سلسلے میں سہ ماہی علی گڑھ میگزین کے اقبال نمبر کا مختصر تعارف پیش کر دیا جائے۔ یہ
خصوصی شمارہ اپریل ۱۹۳۸ء میں اُس وقت منصفہ ظہور پر آیا، جب علامہ اقبال کو سفر آخرت پر روانہ
ہوئے ابھی چند روز ہی ہوئے تھے۔ یہ خصوصی شمارہ اُن مقالوں، نظموں اور تقریروں سے مزین
تھا۔ جنہیں حیات اقبال ہی میں علی گڑھ مسلم یونیورسٹی کے زیر اہتمام ایک اجلاس میں پیش
کیا گیا تھا۔ یہ اجلاس ۹ جنوری ۱۹۳۸ء میں ڈاکٹر اے بی اے حلیم پرووائس چانسلر مسلم یونیورسٹی کی
صدارت میں منعقد ہوا تھا۔ مقالات اور تقاریر کی فہرست:

اقبال کی تعلیم: ڈاکٹر سید ظفر الحسن ایم اے ڈی فل (آکسن) صدر شعبہ فلسفہ مسلم یونیورسٹی علی گڑھ
اقبال: غلام سرور ایم اے (لیڈس) لکچرار شعبہ انگریزی مسلم یونیورسٹی علی گڑھ
نسب و وطن کا اسلامی تخیل بزبان اقبال: شیخ عطا اللہ ایم اے لکچرار شعبہ معاشیات مسلم یونیورسٹی علی گڑھ
ڈاکٹر اقبال قومی مصلح کی حیثیت میں: مس تاج بیگم لکچرار فارسی مسلم یونیورسٹی گرلس کالج علی گڑھ
انسانیت کے مدارج عالیہ اور اُس کے نمونے ڈاکٹر سر محمد اقبال کی نظر میں: تجمل حسین لکچرار ٹریننگ کالج مسلم یونیورسٹی
اقبال: محمد رضا علی خاں ایم اے ال ال بی (علیگ)

اقبال اور عشق رسول: شیخ عطا اللہ ایم اے لکچرار شعبہ معاشیات مسلم یونیورسٹی علی گڑھ

اقبال کا فلسفہ جماد: ظفر احمد صدیقی ایم اے (ملیگ) لکچرار شعبہ فلسفہ

اقبال کی نئی شاہراہ: آفتاب احمد صدیقی ردولوی متعلم مسلم یونیورسٹی علی گڑھ

اقبال اور اردو غزل: قمر الدین خان متعلم ایم اے ایڈیٹر علی گڑھ میگزین (انگریزی)

اقبال کے کلام میں عشق کا تخیل: ضیاء احمد ایم اے بدایونی لکچرار شعبہ فارسیہ مسلم یونیورسٹی علی گڑھ

قوم کی بنیاد، اقبال اور ”قوم“ کا تخیل: محمد ابواللیث صدیقی بدایونی بی اے آنرز (علیگ) ایڈیٹر

”سب رس“ حیدر آباد دکن نے علامہ اقبال کو ان کی وفات کے فوراً بعد جون ۱۹۳۸ء میں اقبال

نمبر کی صورت میں خراج تحسین پیش کیا، اس خصوصی شمارے کی اشاعت بہ عجلت تمام عمل میں آئی

پھر بھی اس میں علامہ کے فکر و خیال اور پیغام پر منظومات کے علاوہ نہایت معیاری مقالات جمع کیے

گئے، مقالات نگاروں کی فہرست پیش خدمت ہے:

اقبال تاریخ کے آئینہ میں: محمود مجاہد اقبال کی شاعری کا آخری دور: پروفیسر عبدالقادر سروری

ام اے ال ال بی جامعہ عثمانیہ اقبال کا شاعرانہ فلسفہ: ابو ظفر عبدالواحد ام اے لکچرار اردو

کالج اقبال کے کلام میں رجائیت کا عنصر: لطیف النساء بیگم بی اے اقبال کی نعتیہ شاعری: سید

وحید اللہ نلگنڈہ یاد اقبال: صغرا ہمایوں مرزا بیرسٹراٹ لا شاعر حکمت شناس: مہندر راج سکسینہ ام

ایس سی لکچرار حیاتیات جامعہ عثمانیہ اقبال (حالات و شاعری): ڈاکٹر خلیفہ عبدالحکیم ام اے پی ایچ

ڈی پروفیسر جامعہ عثمانیہ کلام اقبال کی بعض خصوصیتیں: خواجہ عبدالحمید شاہد علامہ ڈاکٹر محمد اقبال:

محمد احمد سبزواری بی اے بھوپال اقبال کی وطن پرستی: گردچرن داس سکسینہ علامہ اقبال کے ساتھ

چند لمحے: محمد الیاس بی اے (نظام کالج)

تعلیمی اداروں کے جرائد میں اسلامیہ کالج لاہور کے ”کریسنٹ“ نے اکتوبر ۱۹۳۸ء میں اقبال

نمبر شائع کیا، اس کے ایڈیٹر محمد عبداللہ بٹ اور نگران پروفیسر قاضی ظہیر الدین احمد تھے اس میں

زیادہ تر مضامین کالج کے طالب علموں کے تحریر کردہ ہیں

زنانہ اسلامیہ کالج کوپروڈ لاہور نے اپنے میگزین ”مح مل“ کا اقبال نمبر نومبر ۱۹۴۲ء میں شائع

کیا، اس کے تمام تر مضامین کالج کی طالبات کے قلم کے مرہون منت ہیں، بلاشبہ یہ ایسا منفرد اقبال

نمبر ہے جس کے تمام مضمون نگاروں کا تعلق حلقہ خواتین سے ہے

غالب نمبر

اقبال کے بعد جس شخصیت کو رسائل کی بڑی تعداد نے خصوصی شماروں کا موضوع بنایا ہے وہ غالب ہے، جنوری ۱۹۳۲ء میں نیاز فتح پوری نے ”نگار“ کا غالب نمبر مرزا غالب کی شوخیاں کے نام سے شائع کیا، ۱۵۶ صفحات پر مشتمل یہ خاص شمارہ اول تا آخر نیاز کے جنبشِ قلم کا مرہونِ احسان ہے، اس خصوصی شمارے میں غالب کی شوخ مزاجی کو مندرجہ ذیل عنوانات کے تحت موضوع گفتگو بنایا گیا ہے:

مرزا غالب کی شوخیاں اور شوخ نگاریاں، غالب کی شوخیاں اُردو نظم میں، مرزا کے انبساطی فقرے فارسی نثر میں، مرزا کی فارسی نظم میں ظرافت اور لطائف غالب

افسانہ نمبر

”مرقع“ لکھنؤ کا افسانہ نمبر جنوری ۱۹۲۸ء میں جلوہ افروز ہوا، ہماری لائبریری میں قدامت کے اعتبار سے ”مرقع“ کا یہی افسانہ نمبر سبقت لیے ہوئے ہے، اس میں فنِ افسانہ نگاری پر دواہم مقالات افسانے کی اہمیت: اشہر لکھنوی، افسانہ کیا ہے: مشیر احمد علوی بی اے زیب اوراق ہیں: اس افسانہ نمبر میں شائع ہونے والے افسانے اور افسانہ نگار:

مراڑ آتشین (ایک دیہاتی عورت کا کردار): منشی پریم چند بی اے اڈیٹر مادہری لکھنؤ، روح جسم سے جدا ہونیکے بعد: نیاز فتح پوری، ہنس کی چال: (شخصیت نگاری کا ایک نیا انداز): سُدرشن، شکست بے صدا: مجنوں گورگھپوری، قبرستان کے کتبے (فرانسیسی افسانہ نگار پاسان کے افسانے کا ترجمہ): بابو جگت موہن لال روان ایم اے ال ال بی وکیل اُناؤ، تین بجلیاں: احسن سمبھی معاون مدیر زمانہ کانپور، گوپال اور چرواہا (ترجمہ): بابو رگھوپت سہائے فراق بی اے رئیس گورگھ پور پروفیسر کرشنجن کالج لکھنؤ، دوا کی قیمت (مختصر انگریزی افسانے کا ترجمہ): حامد اللہ افسر میرٹھی بی اے، بہشت کا گناہ (مختصر افسانہ): پروفیسر رام گیان دو یویدی ایم اے (آنر) ایم آر اے ایس وائس پرنسپل کاینہ گنج کالج لکھنؤ، نوشہ مظلوم: جلیل قدوائی بی اے علیگ، مین اکیلا ہون (موپساں کے افسانے کا ترجمہ): بابو سرکرشن برق کانپوری، تخم تاثیر صحبت کا اثر: سید ممتاز جوہنوری، سوشیلا: پنڈت

بابو کشور نور سنا تن دھرم کالج کانپور خدا حافظ (طبع زاد افسانہ): حامد جمال، اسنبھلتا: اُما دیوی نہرو
کشتگانِ محبت: نذر سجاد حیدر

مندرجہ بالا فہرست دیکھنے سے یہ دلچسپ حقیقت عیاں ہوتی ہے کہ وصل بلگرامی نے ہندو اور مسلم افسانہ نگاروں میں توازن قائم رکھنے کا کس قدر اہتمام کیا ہے چودہ افسانوں میں سات ہندو اور سات مسلم افسانہ نگاروں کے تحریر کردہ ہیں، دو خواتین میں ایک ہندو اور دوسری مسلم افسانہ نگار ہے، مصنف کا نام مضمون کے آخر میں دیا گیا ہے، حصہ نظم کو علیحدہ ترتیب نہیں دیا گیا، جہاں صفحہ میں جگہ بچ گئی وہاں ہی گنجائش کے مطابق شعرا کا کلام درج کر دیا گیا

”ادیب“ پشاور کا افسانہ نمبر مئی ۱۹۳۰ء میں منصہ شہود پر جلوہ نما ہوا، اس میں پروفیسر علم الدین سالک ایم اے علیگ کا معیاری مضمون ”اُردو افسانہ نگاری“ قابل ذکر ہے، اس کے علاوہ ملا رموزی، دیوانہ بریلوی، مسلم کا کوروی، عبد السمیع اثر صہبائی، ایم اسلم، صوفی غلام مصطفیٰ تبسم اور ظفر قریشی دہلوی کے افسانے بھی شامل اشاعت ہیں

ماہنامہ ”سروش“ لاہور نے مئی جون ۱۹۳۰ء کا مشترکہ شمارہ افسانہ نمبر کی صورت میں شائع کیا، اس میں پندرہ تصاویر، پانچ نظمیں، پانچ غزلیں اور سولہ افسانے شامل ہیں، شرکا میں اختر شیرانی، مولانا صادق ایوبی، ساغر نظامی، رفیع جیمیری، ڈاکٹر اعظم کریمی، تبسم ایم اے، خوجہ عبدالکریم ایم اے، انیس الدین احمد ایم اے، محشر عابدی، نسیم انہونوی، سید حفیظ الدین، بیمنی بی اے، ظفر قریشی دہلوی، سیما اکبر آبادی، منظر صدیقی اور عرشی لدھیانوی جیسے کہنے مشق افسانہ نگار شامل ہیں

”ساقی“ دہلی کا افسانہ نمبر جولائی ۱۹۳۰ء میں منصہ شہود پر جلوہ فگن ہوا، اس میں یہ افرادیت پیدا کی گئی ہے کہ ہر افسانے کی عکاسی قلمی تصاویر کے ساتھ کی گئی ہے، افسانہ اور افسانہ نگاروں کی فہرست پیش خدمت ہے:

جنت کا پھول: فراق دہلوی جانشین خواجہ میر درد موتی کی آب: افضل حسین چشتی الاشرافی دہلوی، جنت کی ایک جھلک: قاضی عباس حسین سپرنٹنڈنٹ آڈٹ آفس، قتل: شاہد فریب آزادی: پروفیسر ضیاء احمد ایم اے بدایونی، حسن کی ہلاکت پسندیاں: ن، ماما: علامہ راشد الخیری

دہلوی، پشیمان قاتل: مولانا تمکین الکاظمی، ظالم محبت: رفیعہ جمیری، سہاگن بیوہ (منظوم): جوش ملیح آبادی، سکھ کی نیند ایم اسلم، موت کی قیمت: محشر عابدی، جذبہ کور: سلطان حیدر جوش: ڈپٹی کلکٹر، ترغیب معصیت: قمر الحسن قمر بھوپالی، کرشمہ محبت: محمد مصمام الحق صامی دہلوی، ایثار: ادیب الملک حضرت اکبر حیدری نگران ”نیرنگ“ دہلی، پریم ودا: مرزا محمود بیگ بی اے دہلوی

”نیرنگ خیال“ نے اپنا افسانہ نمبر دسمبر ۱۹۳۱ء میں ۸x۱۱ کے سائز پر شائع کیا، شائع شدہ افسانوں کی فہرست پیش خدمت ہے:

ردھیا / منشی کنہیا لال ایم اے ایل ایل بی ایڈووکیٹ ایڈیٹر چاندالہ آباد، نقش بر آب: حنیف ہاشمی، محض تماشا: یوسف حسین خان، مکافات: خلیل احمد قریشی بی اے منگمری، دو بچے: خالدہ ادیب خانم اسراج الدین احمد نظامی، میری پیتا: سید فرید احمد جعفری مچھلی شہری، شام دروغ بانی: شیخ محمد عمر گورنمنٹ کالج لاہور، داغ فراق: جلال الدین احمد بی اے ایل ایل بی ایڈووکیٹ الہ آباد

ماہنامہ ”رہنمائے تعلیم“ لاہور نے جنوری فروری کا مشترکہ شمارہ ”مرقع ادب جمیل یعنی فسانہ نمبر“ ۱۹۳۴ء میں بڑے اہتمام کے ساتھ شائع کیا، یہ خصوصی شمارہ شیخ محمد اسماعیل پانی پتی کی کاوشوں کا نتیجہ تھا، انہوں نے کمال مہارت اور قابلیت سے اسے رنگا رنگ علمی، ادبی، اخلاقی، اصلاحی، معاشرتی، تاریخی، جاسوسی اور نسوانی افسانوں کا گلشن بنادیا ہے، عریاں اور بیہودہ افسانوں سے اس کا دامن آلودہ نہیں ہونے دیا، افسانے کے عنوان کو خوبصورت بیل بوٹوں اور دلکش نقش و نگار سے آراستہ کیا گیا ہے، ماسٹر جگت سنگھ اور شیخ اسماعیل پانی پتی کے درمیان مثالی اور پر خلوص تعلقات استوار تھے جس کا اظہار صفحہ ۲۰ کے بالمقابل اس تصویر سے ہوتا ہے جس میں یہ دونوں باوقار اور یادگار انداز میں یک جان و دو قالب ہیں۔ ”رہنمائے تعلیم“ کے منصرم اور مدیر ماسٹر جگت سنگھ تھے جو نہایت عمدہ ادبی و علمی ذوق کے مالک تھے لیکن رسالے کے سرورق پرائیڈ کی حیثیت سے اپنا نام درج کرنے سے وہ ہمیشہ گریزاں رہے، اس خصوصی شمارے میں بلند پایہ ادیبوں اور چوٹی کے مشاہیر کی ایک سو سے زائد نگارشات شامل ہیں، ”رہنمائے تعلیم“ کا دائرہ کار محض تعلیمی امور تک ہی محدود نہ تھا بلکہ علمی و ادبی کمالات کی بنا پر اسے بڑی قدر و منزلت حاصل تھی اور ہندوستان بھر میں اس

کی دھاک بیٹھی ہوئی تھی، اس شان کا افسانہ نمبر آج تک معرضِ شہود میں نہیں آیا، اردو ادب کی تاریخ اس خصوصی شمارے کو کبھی فراموش کرنے کی متحمل نہیں ہو سکتی، اس میں ادب و انشا کے ایسے جواہر پارے جمع کیے گئے ہیں جن کی نظیر ملنی مشکل ہے، زیرِ نظر افسانہ نمبر میں شائع ہونے والے مضامین افسانے اور ان کے مصنفین :

افسانوی پلاٹ کی تعمیر: مولوی محمد حسین ادیب ایم اے بی ای ڈی، ہمارے بھی خدام ہیں کیسے کیسے! رائے بہادر پنڈت شیونرائن شیم ایڈوکیٹ، افسانہ جمیل: سید طالب علی طالب بی اے الہ آبادی، ٹوٹے ہوئے کھلونے: مظہر انصاری بی اے، مصور کا شاہکار: امین سلونوی، ایڈیٹر: مولوی عبدالغنی اصغر ہیڈ ماسٹر کر باٹھ، زعفران زار: جوش ملیانی، نشہ: منشی پریم چند بی اے، طلسمی کتب خانہ: سید شاہ ولی یمنی بی اے آنرز ہیڈ ماسٹر کال گڑھ، عزم بالجزم: کوثر چاند پوری، معشوقہ من کیست؟ (فارسی): خورسند بہادر سیاح ایم اے او ایل، دشمن کی بھیک (ترجمہ): اندر جیت شرما، چہرہ ایک تھاراجہ: محمد تقی دہلوی، الٹی آستین گلے میں: عشرت رحمانی، ذالفقار علی کی کہانی: عشرت لکھنوی، مینا کی ٹانگیں: حکیم عیش امر، ہوی رنگون، ارب پتی بیوی: سید اشفاق حسین ایم اے بی ٹی، عالم باعمل: منشی منوہر لعل طالب بی اے ایل ایل بی، کرموں کا پھل: سری کرشن کول الہ آبادی، نامتا: مرزا فدا علی خنجر لکھنوی، آہ نارسا: منشی شاہد احمد شاہد بی اے (آنرز)، خونی مہمان: میر سید اشفاق حسین ایم اے بی ٹی، خوش قسمت ناہید: ممتاز رفیع بیگم مارہروی، ہوٹل کا کمرہ: ڈاکٹر سعید بریلوی، سازندہ: پنڈت ہری چند اختر ایم اے، بھگوان کے درشن: سید وقار عظیم بی اے الہ آبادی، تصویر کے تین رخ: محمد اسماعیل پانی پتی، گھڑی کا قضیہ: شاطر غزنوی، بت کی ناک: محمد اسماعیل پانی پتی، پُر اسرار خط: شیخ محمد بدال اسلام فضلی بی اے بی ٹی، معمہ کا حل: ماسٹر سنتو کھ سنگھ عاجز، رائے بہادر کا خطاب: پروفیسر رام سروپ کوشل ایم اے، جاہل گریجویٹ: شوکت تھانوی، ایثار: پنڈت بال مکند عرش ملیانی، نئی زندگی: سردار کرپال سنگھ پاتخ، ایک رات کی سرگزشت: سید محمود مورخ ایم اے ”ادب لطیف“ کا افسانہ نمبر جون جولائی ۱۹۳۷ء میں یک جا شائع ہوا، اس میں افسانوں کے علاوہ فن افسانہ نگاری پر مندرجہ ذیل نہایت وسیع اور فکر انگیز مقالات بھی شامل تھے:

○ افسانہ نگاری: سید راحت مولائی بی اے (علیگ)

○ فنِ افسانہ نگاری: سید عبدالرشید یزدانی مدیر معاون شاہکار لاہور

○ مختصر افسانہ اور اسلوب بیان: سید بادشاہ حسن حیدر آبادی

○ افسانے میں حقیقت طرازی و مثال نگاری: سید اختر احمد اختر اور ینوی ایم اے

○ افسانہ اور نفسیات: ماہر القادری

سالگرہ نمبر

سال تمام پر مختلف رسالے غیر معمولی ضخامت کے سالگرہ نمبر شائع کرتے، سالگرہ نمبر کو سالانہ نمبر اور سالنامہ کے نام سے بھی منسوب کیا جاتا، ان خصوصی شماروں کو معتبر اور دلکش بنانے کے لیے نامور ادیبوں سے خصوصی مضامین حاصل کرنے کی کوشش کی جاتی

ماہنامہ ”سہیلی“ لاہور کا سالگرہ نمبر اکتوبر نومبر ۱۹۲۶ء میں شائع ہوا، اس میں اختر شیرانی کے کئی مضامین شائع ہوئے جن میں عورت اور اس کا اثر مرد پر، بچہ اور کھیل، دنیا کے مختلف حصوں میں خواتین کی حالت کے علاوہ ایک عزیزہ کی شادی پر (نظم) ایک دیہاتی لڑکی کا گیت (نظم) شامل ہے اس خاص شمارے میں ۲۸ تصاویر کے علاوہ فراعنہ مصر کی ایک ملکہ کی تصویر بھی شامل ہے، آخر میں مشرق و مغرب کا موازنہ ایک کارٹون کی مدد سے کیا گیا ہے، اس کارٹون کے ایک حصے میں ایک مشرقی خاوند اپنی بیوی کو پیٹ رہا ہے اور دوسرے حصے میں ایک مغربی خاوند اپنی بیوی سے پٹ رہا ہے

”قوس قزح“ لاہور نے اپنا سالانہ نمبر اکتوبر ۱۹۲۷ء میں منظر عام پر آیا۔ یہ خاص شمارہ ۲۰۰ صفحات اور ۳۴ تصاویر پر مشتمل ہے جن میں چار رنگین تصاویر بھی شامل ہیں، ایڈیٹر نے دعویٰ کیا ہے کہ اس شمارے میں شائع ہونے والے تمام مضامین غیر مطبوعہ اور خاص ”قوس قزح“ کے لیے لکھے گئے ہیں، مضامین اور مضامین نگاروں کی فہرست:

لاہور شاہی شالا مار باغ: خامہ جاں طراز حضرت فوق مدظلہ مورخ پنجاب، گڑیاں: ادیب الملک حضرت سید سلطان حیدر جوش، فریب تخیل: حبیب کیفوی، عہد شکنی: دیوانہ بریلوی، ریختی اور

رنگین: سید تمکین اکاظمی، خون دل! ل۔ احمد اکبر آبادی، آخری تیر: دیوانی بریلوی، عہد میر کی زبان:
فاضل اجل حضرت سید وحید الدین سلیم پروفیسر ادبیات عثمانیہ یونیورسٹی حیدر آباد دکن، لیٹر بکس کی
کہانی اس کی اپنی زبانی: (ترجمہ) نقاد اور مصنف: میاں تصدق حسین خالد ایم اے پی سی ایس،
ای اے سی، میاں بہرام: شمیم بلہوری، ایران قدیم میں جشن اور تہزار: مرزا عاشق علی بیگ خیال
مراد آبادی، چاندنی: جلیل احمد جلیق قدوائی بی اے ایڈیٹر علی گڑھ میگزین، درتوبہ: میاں محمد
اسلم لاہور، ایڈیٹر کی بیوی: ڈاکٹر اعظم کریوی سابق ایڈیٹر اکبر الہ آباد ایک پونڈ کی قیمت: مولانا محمد
عبدالمعظم سعیدی بی اے علیگ، پہلا گناہ: منشی بلد یوسہائے صحرائی سروری
ماہنامہ ”نیرنگ خیال“ لاہور کا سالنامہ ۱۹۲۸ء دسمبر ۱۹۲۷ء میں جلوہ فگن ہوا، مضامین کی
فہرست:

جمالیات پر ایک سرسری نظر: محمد مظہر حسین فاروقی حیدر آباد دکن، نفس شاعری اور اس کے
اصول موضوعہ: پروفیسر محمد ابوالبقا بی اے، فسانہ عجائب اور باغ و بہار: ابوالحسنات غلام محی الدین
قادری ایم اے، حکمت خانم کا روزنامہ: انیس الدین احمد رضوی بی اے آنرز ایم اے علیگ، ابن
خلدون اور اوسکا فلسفہ تاریخ، شیخ عنایت اللہ ایم اے معلم عربی، حقیقت کی ایک جھلک: مولانا
نواب علی ایم اے، پروفیسر برودہ کالج، حافظ نذیر احمد اور انکا ایک نسائی کردار: مولوی عبدالقادر
سروری ایم اے ایل ایل بی، فغانی شیرازی: پروفیسر محمد علم الدین سالک بی اے
سالنامے میں شائع ہونے والے افسانوں کی فہرست:

خواجہ سرا: ایڈیٹر کے قلم سے نئی لذت: سراج الدین احمد نظامی، غمگین شہزادی: خواجہ حسن نظامی،
گری زر کا انتقام ایک چینی سے: محمد دین تاثیر ایم اے، کامیابی کا راز: ایڈیٹر کے قلم سے،
زیلیکو: حضرت نیازی جامعہ ملیہ دہلی، پشیمان: صادق ایوبی

ماہنامہ ”ہمایوں“ لاہور جنوری کے مہینے میں سالگرہ نمبر باقاعدگی کے ساتھ نکالتا رہا جنوری
۱۹۲۸ء کے سالگرہ نمبر کے مضامین کی فہرست:

[تاریخی و ادبی] تاریخ دنیا پر ایک نظر: بشیر احمد، سودا کی ہجویہ نظمیں: وحید الدین سلیم، نسل

ہمایوں کی یادگار: حسن نظامی

[افسانے] ناہید: خان بہادر میاں عبدالعزیز ڈپٹی کمشنر حصار، تکمیل محبت: بشیر احمد، قیدی: منصور احمد اور محبت کے گم شدہ الفاظ: محمد ضیاء الدین شمشکی

[منظومات] حضرت ہمایوں مرحوم کی یاد میں: ب' اتمنائے محبت، حسن معصوم، خاتونِ نغمہ ساز سے، نورِ فطرت، وادی کشمیر کی ایک ندی

”عالمگیر“ لاہور کا سالانہ نمبر جون ۱۹۲۸ء میں شائع ہوا، تاریخی، علمی اور ادبی مقالات:

عہدِ عالمگیری کے تین ہندو مورخ: پروفیسر محمد علم الدین سالک بی اے، اسیرِ رخص: عشرت رحمانی، فنِ تعمیر اور ہندوستان: مولانا مسعود الرحمن خان ندوی، دولہا کی روح: سید محمد محمود رضوی مخمور بی اے ایل ایل بی، بہارِ کشمیر: مولانا محمد عبداللہ قریشی، مشاہدہ برزخ: مولانا محمد عظمت علی حسرت لکھنوی

”سروش“ نے جنوری ۱۹۳۰ء میں سالنامہ شائع کیا تو اس کی پندرہ تصاویر میں مغربی طرز کا وہ شہ پارہ بھی شامل تھا جس میں ایک اطالوی مصوّر نے حضرت مریم اور حضرت عیسیٰ کو مصورا نہ تخیل کی صورت میں پیش کیا ہے۔ مارچ ۱۹۳۰ء میں ”سروش“ نے عید نمبر اور پھر دسمبر میں سالنامہ شائع لیا، نومبر کے شمارے میں کوئی تصویر شائع نہیں ہوئی، ایڈیٹر لکھتا ہے ”گورنمنٹ پنجاب نے سرکلر جاری کیا ہے کہ تصاویر کی اشاعت کے لیے باضابطہ ڈیکلریشن دیا جائے“

ماہنامہ ”سہیلی“ لاہور کا سالگرہ نمبر ۱۹۳۰ء میں شائع ہوا، اس شمارے میں سولہ تصاویر کے علاوہ ۶۸ منظومات اور منشورات شامل ہیں، زیادہ تر مضمون نگاروں کا تعلق حلقہ خواتین سے ہے

”انکشاف“ سالگرہ نمبر جون ۱۹۳۰ء اٹھائیس تصاویر سے مزین ہے، بعض تصاویر کی ترجمانی شعروں کی صورت میں کی گئی ہے۔ گرمی کی صبح کے عنوان سے جو تصویر شائع ہوئی ہے اُسے زاہدہ خاتون زاہدہ لکھنوی نے نظم کا جامہ پہنایا، ایک اور تصویر پرستانِ محبت کو حضرت ساغر نظامی نے شعروں میں ڈھالا ہے۔ شوکت تھانوی نے محویت کے عنوان سے شائع ہونے والی تصویر کو شعروں کی زبان دی ہے۔ اس خاص شمارے میں جگر مراد آبادی، مولانا سید مقبول حسین و صل بلگرامی

ایڈیٹر ”مرقع“ اور جوش ملیح آبادی جیسے مشاہیر کی نگارشات شائع ہوئی ہیں، شوکت تھانوی نے ”افسانہ در افسانہ در افسانہ“ کے عنوان سے خیال افروز افسانہ لکھا ہے

”ادبی دنیا“ کا سالنامہ نوروز نمبر کے نام سے جنوری ۱۹۳۲ء میں شائع ہوا، مضامین کی تفصیل:

افسانہ آں شبے کہ بایار گزشت (سندھ کا ایک بھولا ہوا افسانہ): علامہ عبداللہ العمدادی رکن دارالترجمہ والتالیف جامعہ عثمانیہ، الف لیلہ: مرزا محمد سعید دہلوی ایم اے آئی ای ایس، صحبت شب کی ایک جھلک: مصوٰر غم علامہ راشد الخیری دہلوی، خیالات: میاں بشیر احمد بی اے (آکسن) بار ایٹ لایڈیٹر ہمایوں لاہور، انا دہلی کالج: سید مقبول احمد صدانی، شہزادی کا قید خانہ: مصوٰر فطرت خواجہ حسن نظامی دہلوی، خیام کا سال وفات: علامہ سید سلیمان ندوی، آخری فرعون (ایک تاریخی ڈرامہ): حکیم احمد شجاع بی اے ڈپٹی سکریٹری بحسٹو کنسل پنجاہ، تاریخ الفخری: ڈاکٹر زبید احمد ایم اے پی ایچ ڈی پروفیسر الہ آباد یونیورسٹی، روشنی: فطرت نگار جناب منشی پریم چند افسوس: ڈاکٹر عبدالستار صدیقی ایم اے پی ایچ ڈی صدر شعبہ عربی و فارسی الہ آباد یونیورسٹی، ”مشق ناز“ (ایک ایکٹ کا ڈراما): محمد عمر نور الہی صاحبان، تعلیم اور ہمارے مدرسے: ڈاکٹر ذاکر حسین خاں ایم اے پی ایچ ڈی وائس چانسلر جامعہ ملیہ دہلی، دوسری شادی: حامد اللہ افسر، غدر سے پہلے لکھنؤ کے شاہی کتب خانے اور مطبعے: پروفیسر مولینا سید مسعود حسن رضوی ایم اے صدر شعبہ اُردو لکھنؤ یونیورسٹی، آخری نگاہ: مشہور افسانہ نگار لطیف احمد (ل، احمد) اکبر آبادی، شاعری کے اصلی عناصر (تخیل اور محکمت): مولینا عبدالقوی فانی ایم اے پروفیسر لکھنؤ یونیورسٹی، ملکہ سبا کی شکست: مولینا محمد نعیم الرحمن ایم اے پروفیسر الہ آباد یونیورسٹی، اُردو کا اولین رسالہ پنڈت برج موہن دتاتریہ کینپی دہلوی، بدحواسی: زین العابدین سجاد میرٹھی، حجر اسود کی تاریخ: مولینا محمد اسلم جیرا جپوری، اُستاد تاریخ جامعہ ملیہ اسلامیہ دہلی، فرضی شوہر: منشی مہدی احسن لکھنؤ، ڈرامہ آٹھ، شعرو داستان و غزل: نواب حیدر یار جنگ بہادر علامہ سید علی حیدر طباطبائی، نظم لکھنؤ، ہندوستانی: ڈاکٹر تارا چند ایم اے پی ایچ ڈی پروفیسر الہ آباد یونیورسٹی، ایک شمع کے دو پروانے: مولینا مشتاق علی خاں تمکین رام پوری، اختاتون علیہ السلام: مولینا خلیل الرحمن مؤلف تاریخ اُندلس، دو بچے (ٹرکی کی مایہ ناز انشا پرداز خالدہ ادیب

خانم کا ایک شاہکار): مولینا منصور احمد سابق جوائنٹ ایڈیٹر ہمایوں اُردو رسائل (زبان کی کس طرح خدمت کر سکتے ہیں): مولینا احسن مارہروی اُردو لکچرار مسلم یونیورسٹی علی گڑھ ہمدردی (ایک ظریفانہ خط نما مضمون): مولینا ممتاز حسین اڈیٹر اودھ پنچ لکھنؤ، یاد رفتگان: آنریبل جسٹس سر شیخ عبدالقادر بار ایٹ لائج ہائی کوٹ پنجاب، بچوں کی تعلیم میں والدین کی ذمہ داری: خان بہادر شیخ نور الہی ایم اے آئی ای ایس، تبصرہ کلام میر: مولینا حکیم ابو العلاء ناطق لکھنؤ، ہندستان کا نظام حکومت: آنریبل سر مولوی محمد یعقوب ایم ایل اے، چڑیا والا: منشی کنہیا لال ایم اے ایل ایل بی ایڈوکیٹ ایڈیٹر چاندالہ آباد ہندی اُردو یا ہندوستانی: آنریبل ڈاکٹر گوکل چند نارنگ ایم اے پی ایچ ڈی بار ایٹ لا وزیر لوکل سیلف گورنمنٹ پنجاب، ہندو مسلم اتحاد کی ضرورت اور اُسکی تدبیر: مرزا بشیر الدین محمود احمد امام جماعت احمدیہ (قادیان)، عذاب: مصطفیٰ لطفی المنفلوطی ازین العابدین سجاد میرٹھی، خیالات: مولینا سید مقبول حسین احمد پوری بی اے، جیسے کوتیسا: مولینا سید ناصر نذیر فراق دہلوی، ادبی دنیا: ڈاکٹر موہن سنگھ دیوانہ ایم اے پی ایچ ڈی لکچرار پنجاب یونیورسٹی، نالند ایونیورسٹی (بدھ مت کے ایک قدیم دارالعلوم پر مختصر تبصرہ): رائے بہادر شیونرائن شیم ایڈوکیٹ ہائیکوٹ لاہور، عرب کی شاعری سے تعارف: مولانا سید محمد حسین ایم اے پروفیسر لکھنؤ یونیورسٹی، ریشم کا دھاگا (افسانہ): سید ابن الحسن فکر ایم اے، مسلم یونیورسٹی: مسلم یونیورسٹی کے ایک مشہور پروفیسر کے قلم سے، عثمانیہ یونیورسٹی: مولینا سید حسن بی اے ال ال بی (علیگ) دارالعلوم ندوۃ العلماء، لکھنؤ: مولینا حکیم ڈاکٹر عبدالعلی ندوی بی ایس سی ایم بی بی ایس ناظم دارالعلوم ندوۃ العلماء، لکھنؤ۔

”شاعر“ کا سالنامہ مئی ۱۹۳۷ء میں شائع ہوا جو ۵۲۵ صفحات پر مشتمل ہے اس کا نصف حصہ ”آگرہ اسکول نمبر“ کے لیے وقف کیا گیا اس حصے میں ۳۰۰ کے لگ بگ شاعروں کے کلام کا انتخاب شائع کیا گیا ہے۔ اور کئی شعر کے حالات زندگی نہایت سلیقے کے ساتھ مرتب کیے گئے ہیں اس شمارے کے اہم مضامین کی فہرست حسب ذیل ہیں:

آگرہ اور اُردو: مولانا انتظام اللہ صدیقی اکبر آبادی، اشتراکی شاعری: سعادت حسن منٹو، حیدر

آباد اور نیپال کے جشنِ سمیس: سید محمود مورخ ایم اے مدیر گل فروش دہلی، مرزا داغ اور ان کے نورتن: مولانا احسن مارہروی، خط نستعلیق کے چار با کمال استاد: حکیم محمود علی خان ماہر اکبر آبادی

اس شمارے میں خواجہ میر علی تبریزی موجد خط نستعلیق، میر علی الکاتب الہروی، سید محمد امیر رضوی (میر پنچہ کش) کی خوش نویسی کے عکس شائع کیے گئے ہیں اور آقا عبدالرشید دیلمی کی وہ وصل اس خاص شمارے کی زینت ہے جو شاہجہان کی خدمت میں پیش کی گئی تھی۔ اس شمارے میں آگرہ سکول کے امیر کارواں سیماب اکبر آبادی کی شخصیت پر گراں قدر اور معلوماتی مضامین شامل ہیں:

”امیر کارواں“ جناب مولانا محی الدین قائد بی اے مدیر الجمعیتہ دہلی، ہندوستان کا پہلا قادر الکلام ادیب، بابو ہر بند دیال نشتر، اس مضمون میں حضرت سیماب اکبر آبادی کو آگرہ سکول کا موسس قرار دیا گیا ہے۔ ”اقبال اور سیماب [ہندوستان کے دو بے مثل نظم نگار]: سید عنایت علی بی اے (علیگ)“ سیماب صاحب اور آگرہ اسکول: پروفیسر حامد حسن قادری۔ اس خاص شمارے میں تجزیہ و بستگان کارواں سیماب کے عنوان سے مولانا کے فیضِ سخن سے مستفید ہونے والے ۲۶۳ شعرا کی ایک فہرست دی گئی ہے۔ اس میں ایک جدت یہ جلوہ گر ہوئی ہے کہ آگرہ اسکول کے موسس اعلیٰ سیماب اکبر آبادی اپنے تلامذہ کے کلام کی اصلاح جس مہارت اور چابک دستی سے کرتے تھے اس کے کئی نمونوں کے عکس اس اشاعت میں شامل کیے گئے ہیں۔ آخر میں ۱۱۲ شاعروں کے تذکرے درج ہیں اور ساتھ ہی ۱۰۵ اشاعر تصاویر کی صورت میں رونق افروز ہیں۔ اتنی بڑی تعداد میں شعرا کی تصاویر شاید ہی اب تک کسی شمارے کی زینت بنائی گئی ہوں

خاص نمبر

ماہنامہ ”ظل السلطان“ بھوپال کا خاص شمارہ مارچ ۱۹۱۳ء میں ”غیر معمولی نمبر“ کے نام سے نمائش کے موقع پر شائع ہوا، یہ نمائش بھوپال میں منعقد ہوئی تھی، اس میں خواتین کی تیار کردہ مصنوعات اور دستکاری کی اشیا کی نمائش کی گئی تھی، جو ہندوستان بھر کے ۲۹۶ مقامات سے ۱۶۲۴ کی تعداد میں موصول ہوئی تھیں ۱۰۸ صفحات پر مشتمل اس ماہوار رسالے کو اردو صحافت کا اولین خصوصی

شمارہ قرار دیا جاسکتا ہے۔ اس غیر معمولی نمبر میں جناب مستطاب ہر ہائینس نواب سلطان جہاں بیگم تاج ہند فرما روئے بھوپال کی تقاریر کے علاوہ مندرجہ ذیل مقالات شامل ہیں

شاہی خاندان کی بیگمات کے ہمدردانہ کام: عالیہ خاتون، نمائش مصنوعات خواتین ہند بھوپال: ایڈیٹر، نمائش دستکاری خواتین ہند: ایڈیٹر، ہمارا سفر اور قومی جلسے: زہرہ بیگم فیضی

”مرقع“، لکھنؤ نے سال اولین کی تکمیل پر خاص نمبر جنوری ۱۹۲۷ء میں شائع کیا، اس میں شامل مقالوں اور مقالہ نگاروں کی فہرست:

سیدنا آدم و عیسیٰ علیہما السلام: گویا جہاں آبادی، سلیمان اعظم: خواجہ قمر الدین احمد، حیات الشعراء و بنات الشعراء: ابوالعلاء مولانا حکیم ناطق لکھنوی، ترکی سے عربی و فارسی الفاظ کے اخراج کا مسئلہ: مولوی فضل اللہ خان شاہجہانپوری، جان عالم اور ملکہ مہرنگار (افسانہ): حرز جان: ظہیر رضوی ایم اے علیگ، معاشرت گمراہ (افسانہ): پروفیسر اکبر حیدری، شیشہ سازی: بابو جگت موہن رواں ایم اے ایل ایل بی اناؤ، جان کیٹس: مجنون گورگھپوری، فلسفی (افسانہ): محمود بریلوی، رنجیت سنگھ شیر پنجاب: مرزا محمد عسکری بی اے

آئندہ اوراق میں ماہوار اردو رسالوں کے ان خصوصی شماروں کی فہرست پیش کی گئی ہے جو عبدالمجید کھوکھریا دگار لائبریری گوجرانوالہ کے ذخیرہ رسائل میں محفوظ ہیں۔ ابتداً مختلف دورانیے کے تمام خصوصی شماروں کو اس فہرست میں شامل کیا گیا تھا، لیکن اس صورت میں ضخامت میں غیر معمولی اضافے کے پیش نظر اس فہرست کو صرف اردو کے ماہوار رسالوں تک محدود کر دیا گیا ہے

○ پہلی سطر میں رسالے کا نام قدرے جلی حروف میں نمایاں کیا گیا ہے اور مقام اشاعت بھی دیا گیا ہے

○ دوسری سطر میں دائرہ کا نشان بنا کر خصوصی اشاعت کا عنوان تحریر کیا گیا ہے

○ تیسری سطر میں اس اشاعت کا جلد نمبر، شمارہ نمبر مع ماہ و سال اور صفحات کی تعداد کا اندراج کیا گیا ہے صفحات کی تعداد کو حرف (ص) سے ظاہر کیا گیا ہے۔ اسی سطر کے آخر میں ایڈیٹر، چائنٹ ایڈیٹر وغیرہ کے نام دیئے گئے ہیں

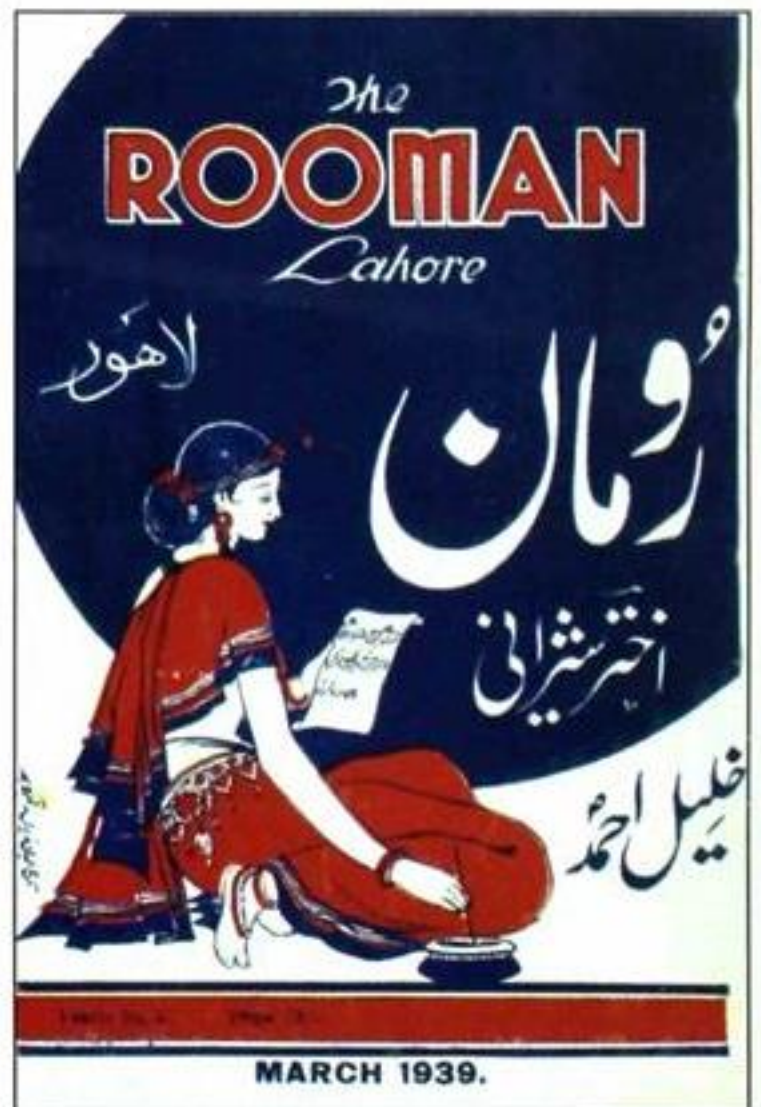
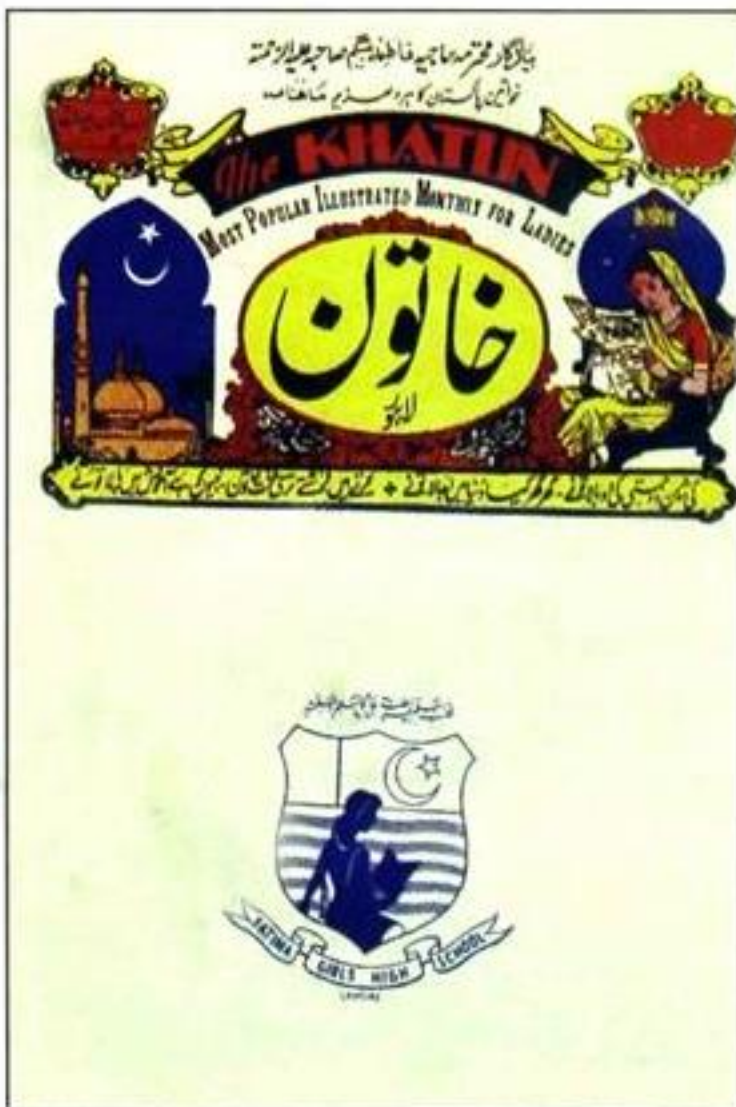
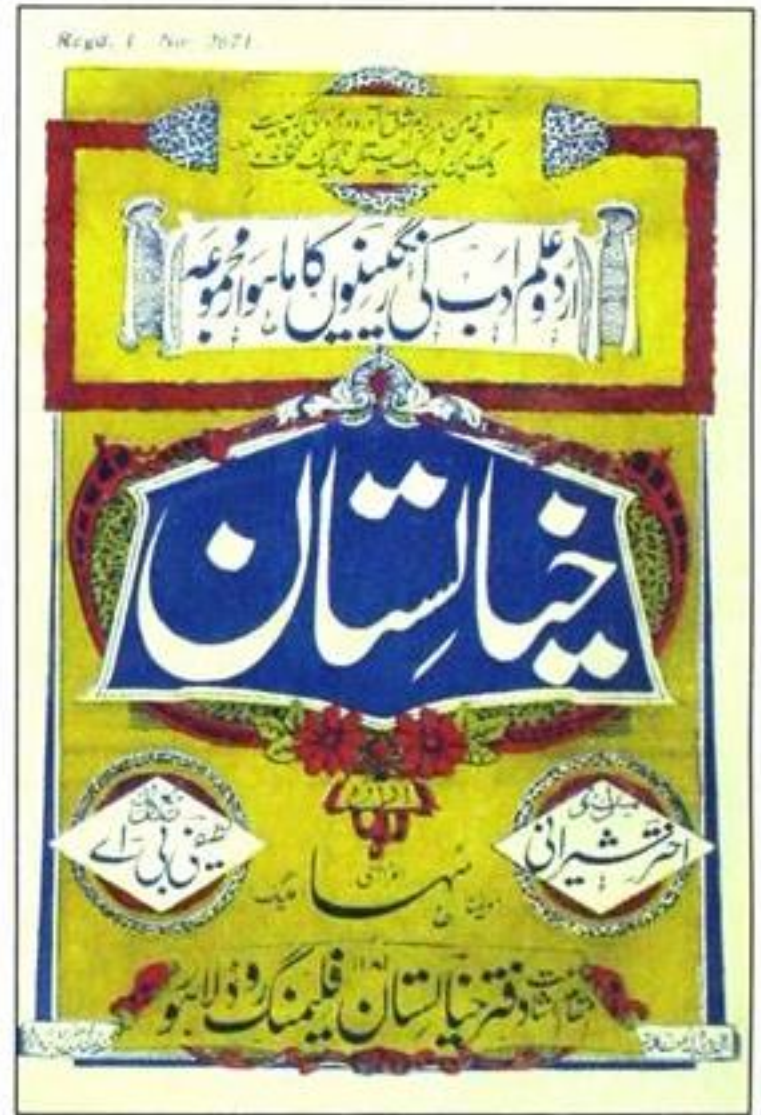
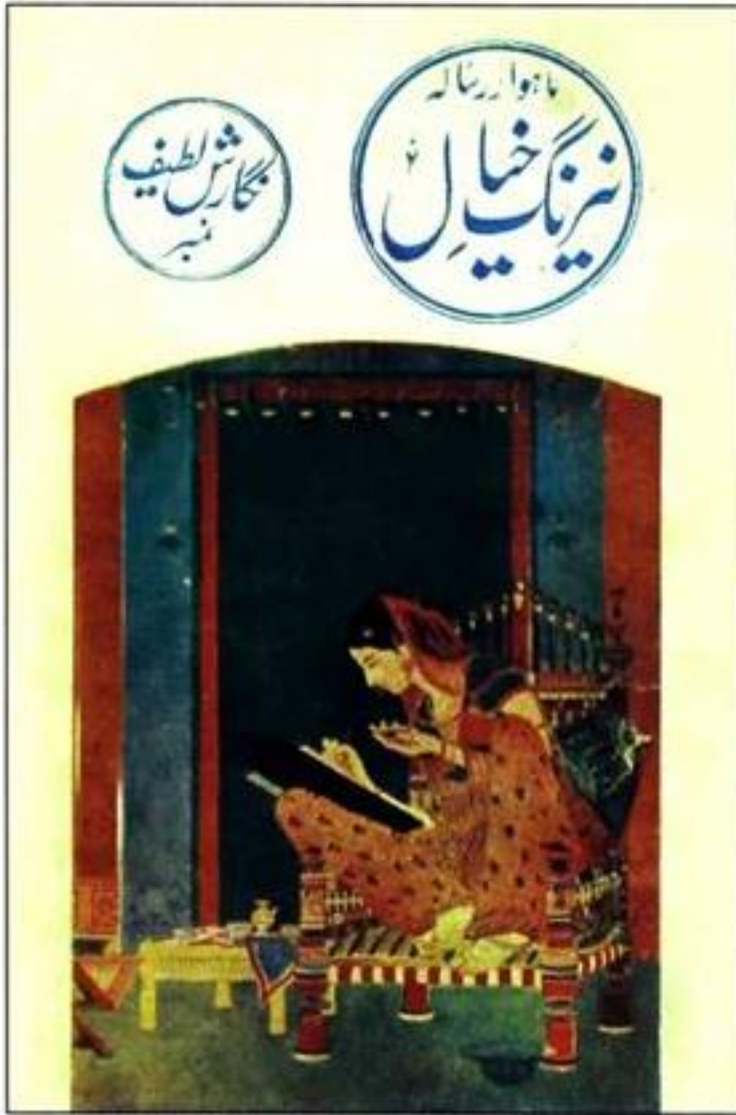
فہرست میں مختصر تعداد ایسے پرچوں کی بھی ہے جن پر جلد نمبر، شمارہ نمبر یا ماہ و سال کا اندراج نہیں

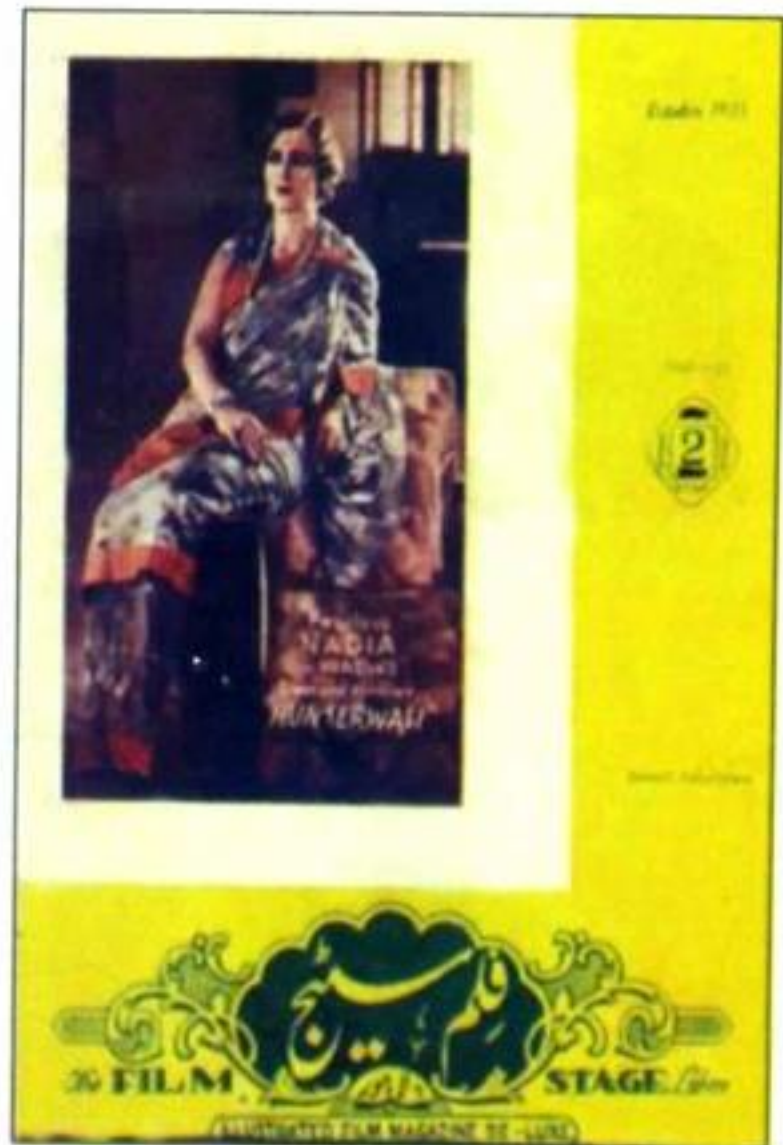
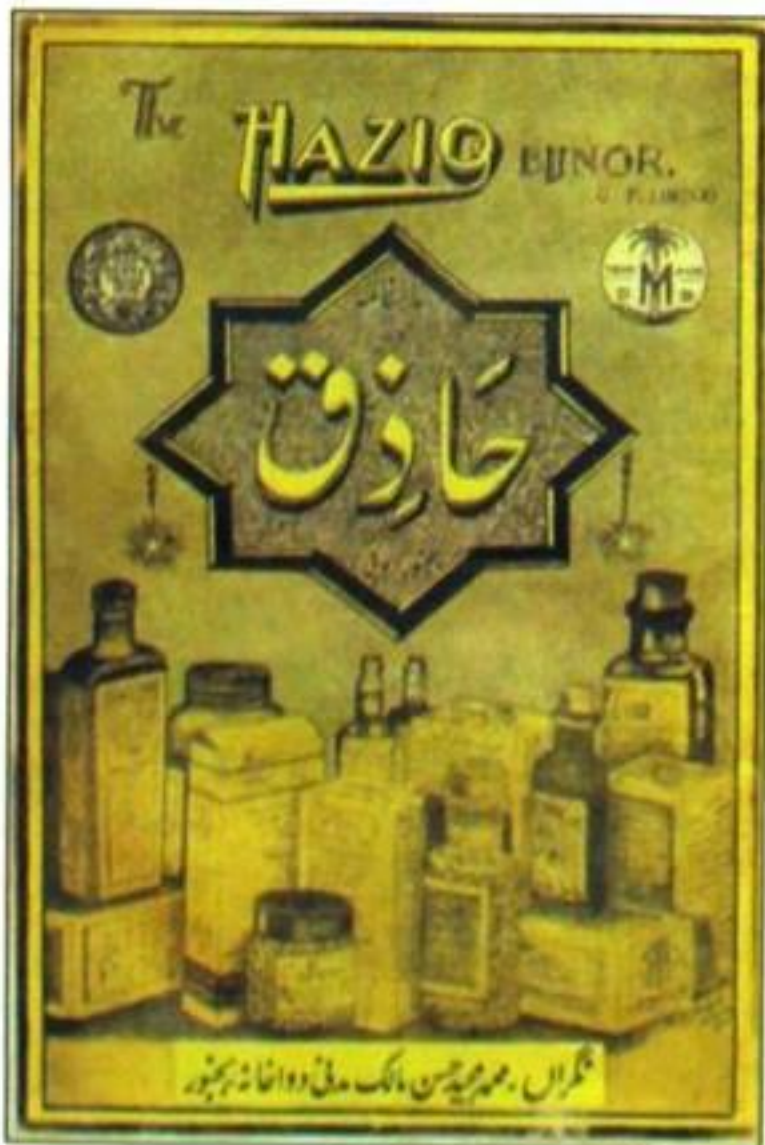
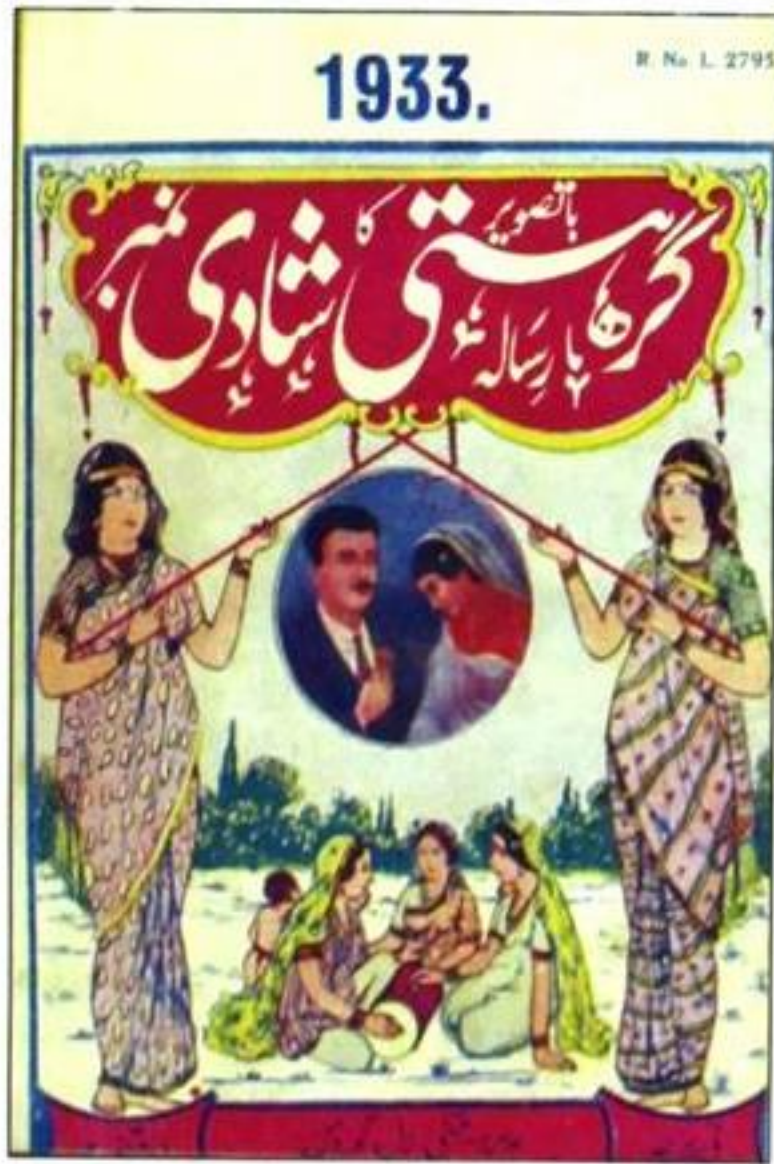
ملتا، اس صورت میں قریبی اشاعتوں کی مدد سے ان کوائف کا تعین کیا گیا ہے، اگرچہ یہ کوائف اعداد و شمار پر مبنی ہیں لیکن ان پر حتمی اعتماد نہیں کیا جاسکتا۔ اس لیے ایسے کوائف کے نیچے لائن لگا کر تصریح کر دی گئی ہے آخر میں خصوصی شماروں کا اشاریہ بائیس عنوانات کے تحت مرتب کیا گیا ہے۔ اس اشاریے میں ماہناموں کے علاوہ مختلف دورانیے [ہفت روزہ، پندرہ روزہ، سہ ماہی] کے خصوصی شماروں اور کالج میگزینوں کی ایک قلیل تعداد کو بھی شامل کیا گیا ہے

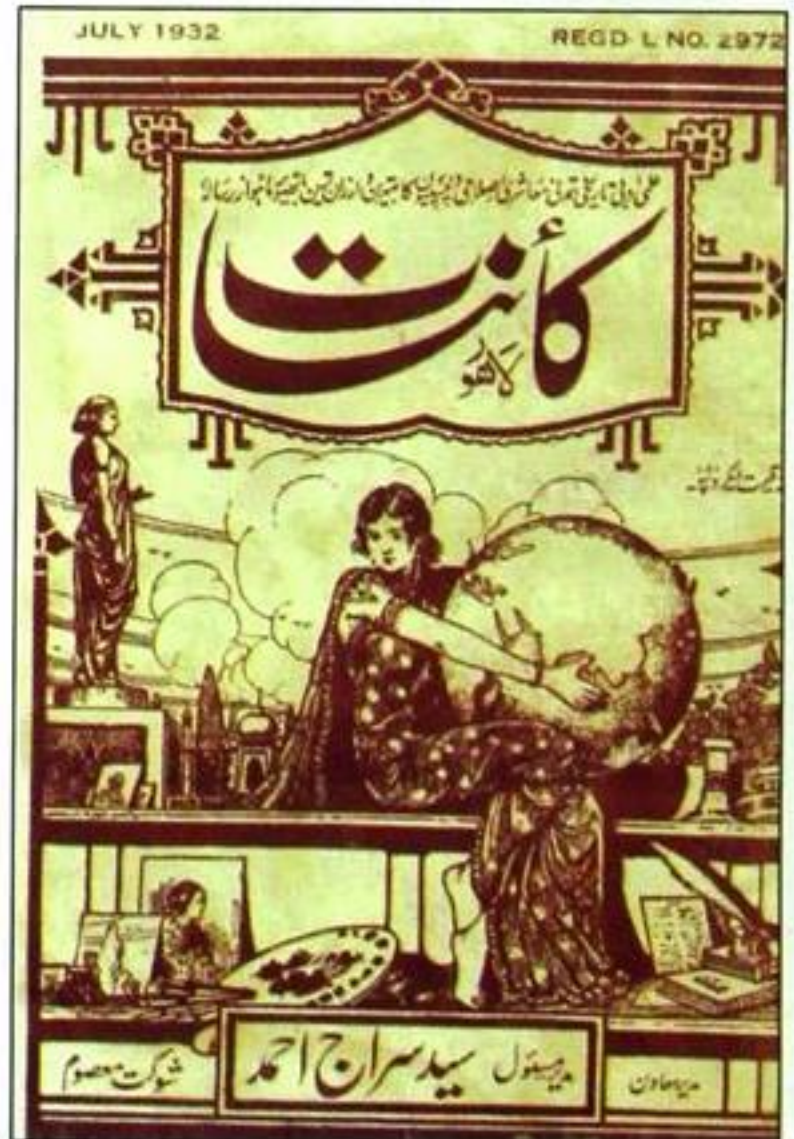
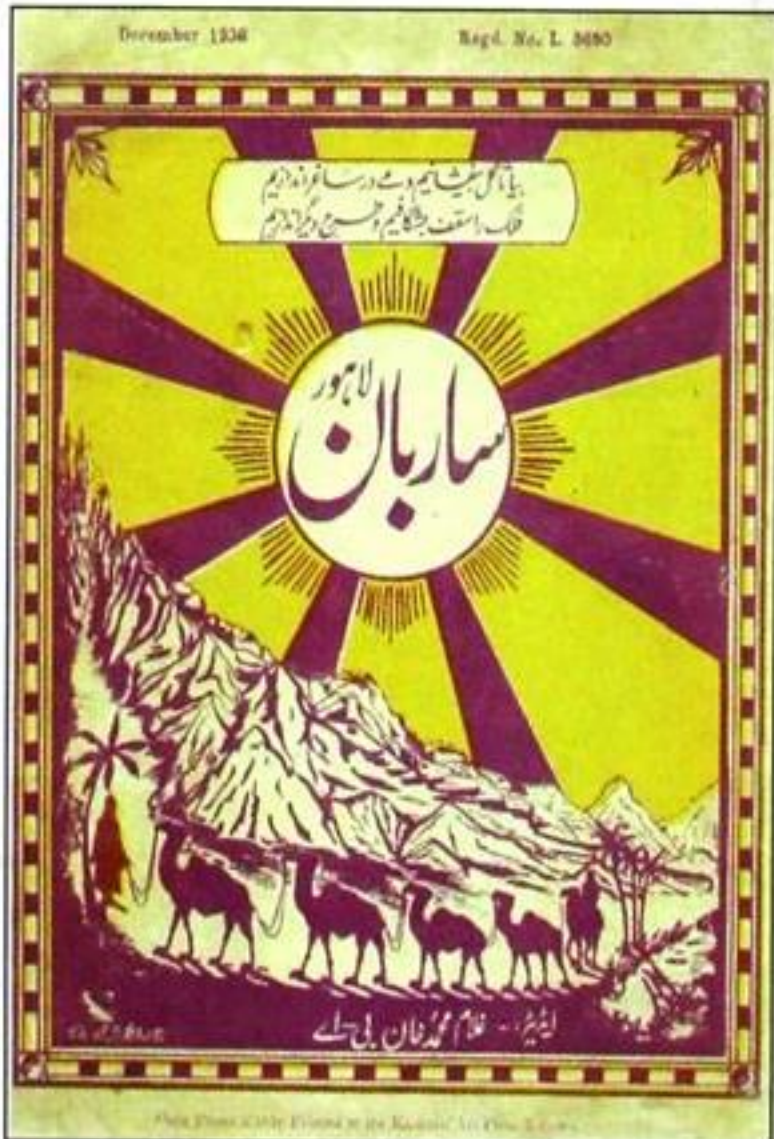
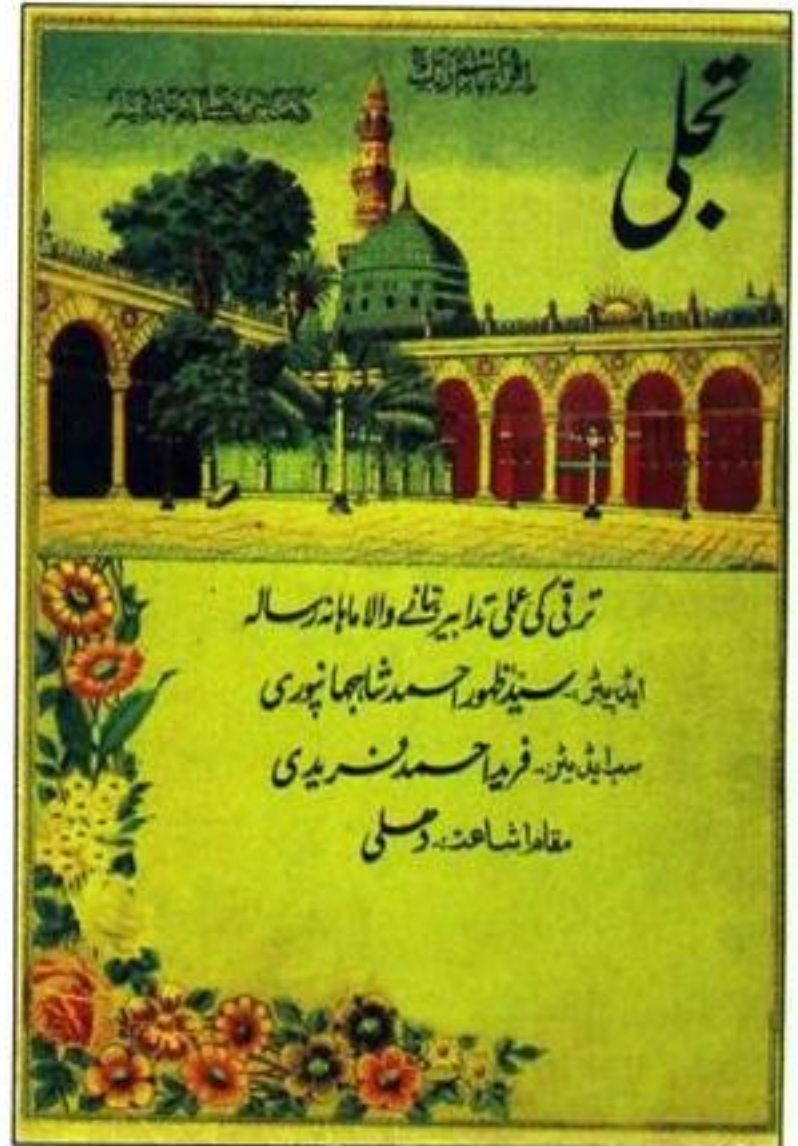
اقتباسات کے اندارج میں یہ لحاظ رکھا گیا ہے کہ مضمون نگار کے اختیار کردہ املا کو پوری طرح برقرار رکھا جائے۔ حتی المقدور کوشش کی گئی ہے کہ املا کا انداز تبدیل نہ کیا جائے اور نقل مطابق اصل کے اصول سے انحراف نہ کیا جائے

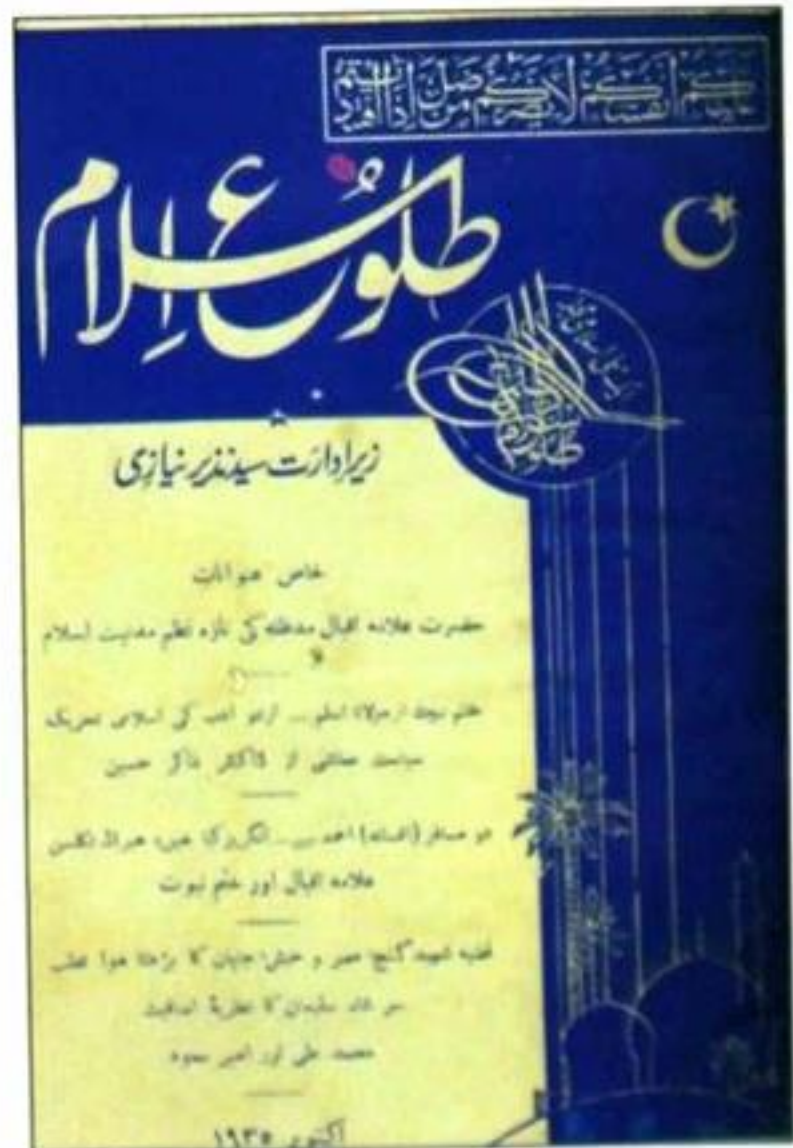
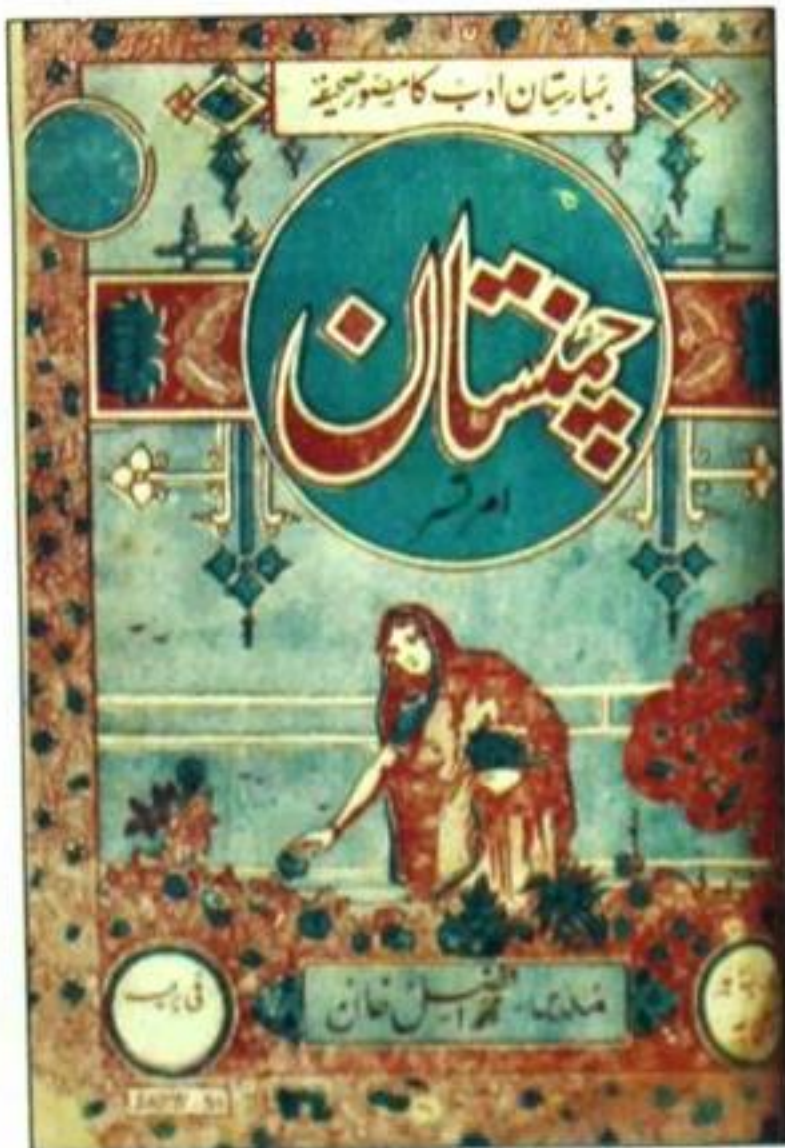
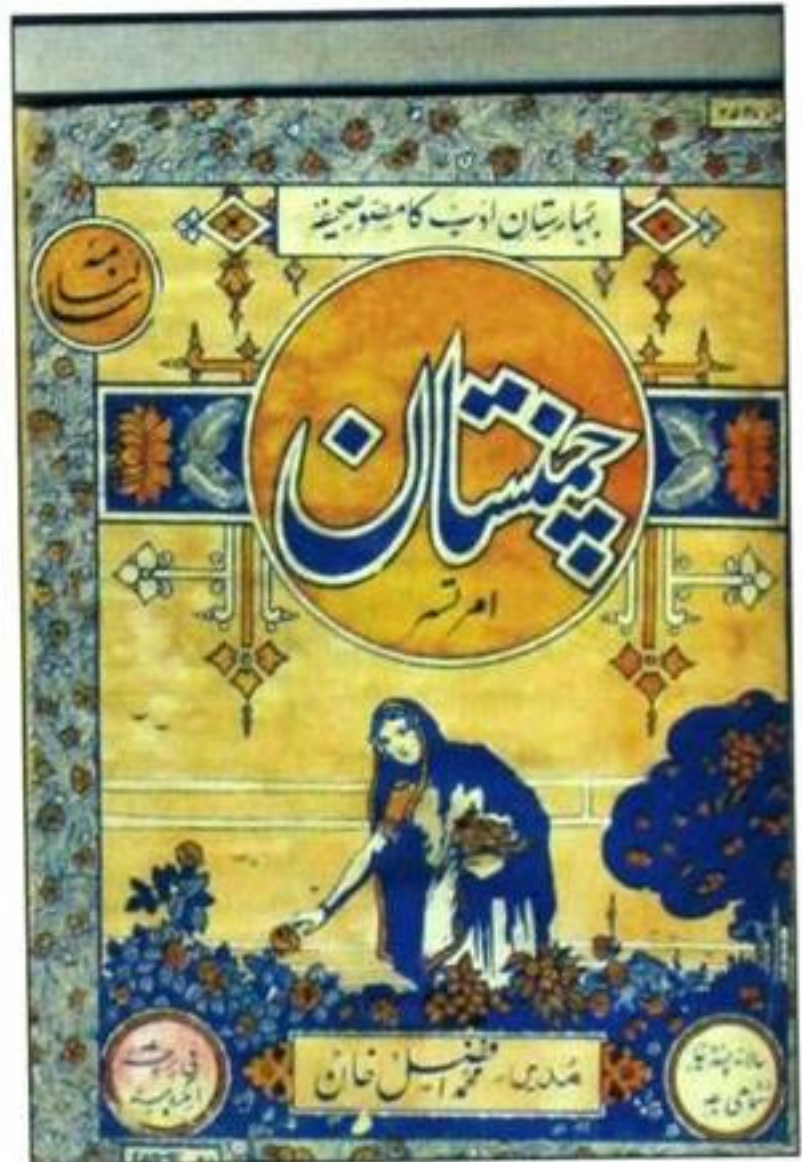
گذشتہ صفحات میں اردو صحافت کی کتابیات اور اشاریہ سازی اور اس کی اہمیت و افادیت کے حوالے سے جو کچھ لکھا گیا ہے اور اس ضمن میں اردو کی مجلاتی صحافت کی جو خصوصیات اور ان کی بعض اقسام اور اسی سلسلے میں بعض رسائل کے محاسن و خدمات کے جو مختصر مباحث زیر قلم آئے ہیں، ممکن ہے کوئی محترم قاری اس سے مطمئن و متفق نہ ہوں لیکن انہیں اس لیے ضروری سمجھا گیا اور انہیں اس تالیف میں شامل کیا گیا کہ یہ نہایت اہم تھے اور ابھی تک کسی محترم فاضل نے ان خطوط پر اس انداز سے نظر نہ ڈالی تھی اور نہ ہی کسی تالیف میں جمع بھی تھے، امید ہے کہ میری اس کاوش سے غور و فکر اور بحث و نظر کا دروازہ کھلے گا اور دوسرے فاضلین اہل علم و قلم اسے زیادہ مرتب انداز میں اپنے افکار، مطالعات اور تجربات کی روشنی میں پیش کریں گے۔ میرے لیے ان مباحث کو زیر قلم لانے کی ایک وجہ یہ بھی تھی کہ خصوصی شماروں کی جس افادیت اور خصوصیت کو اُجاگر کرنا مقصود تھا، اس کے لیے یہ ناگزیر تھا

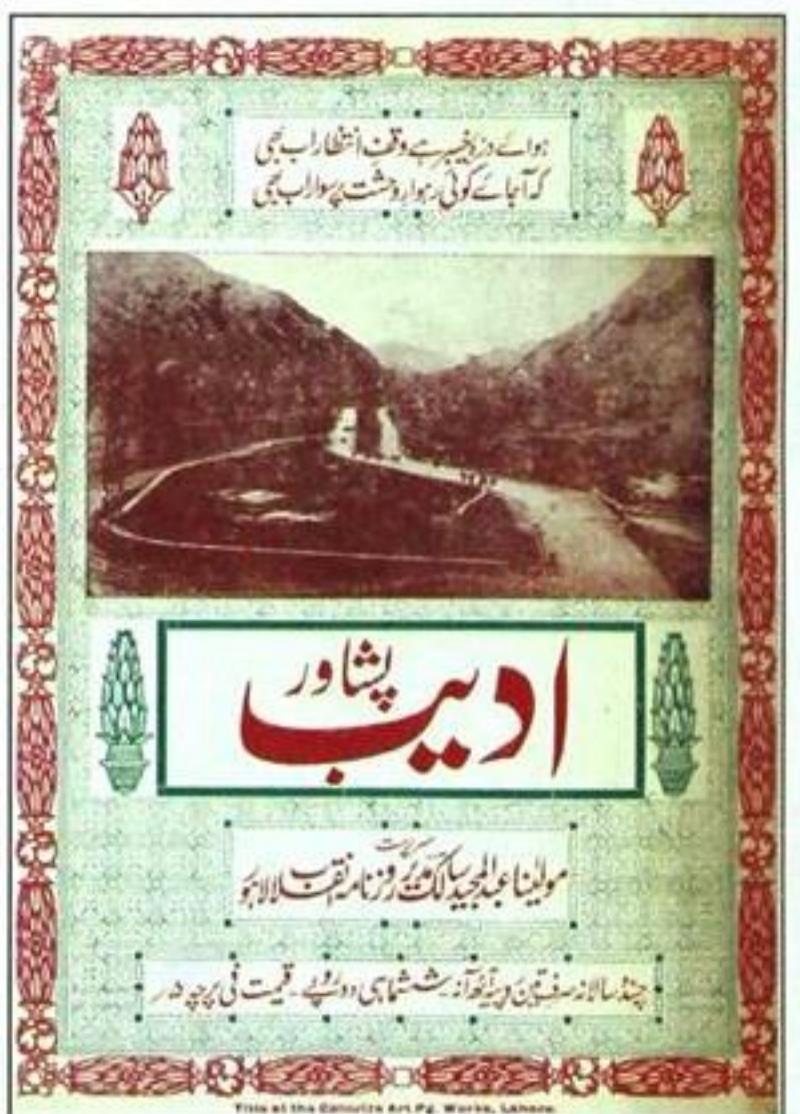
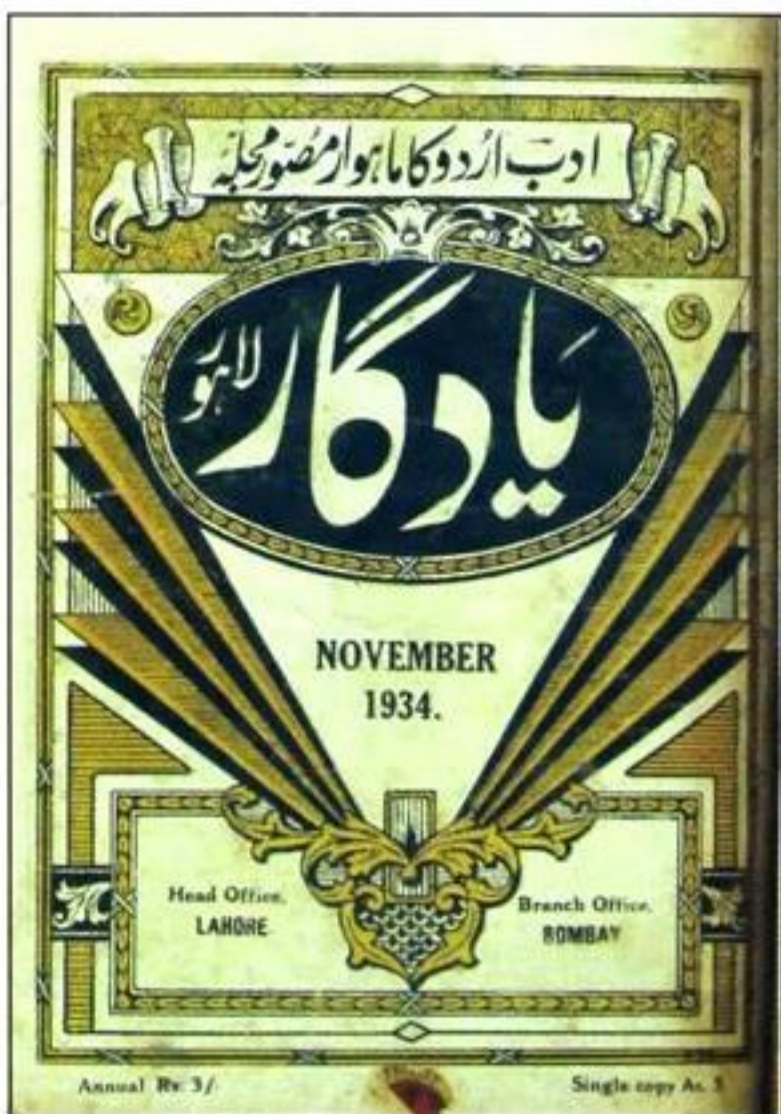
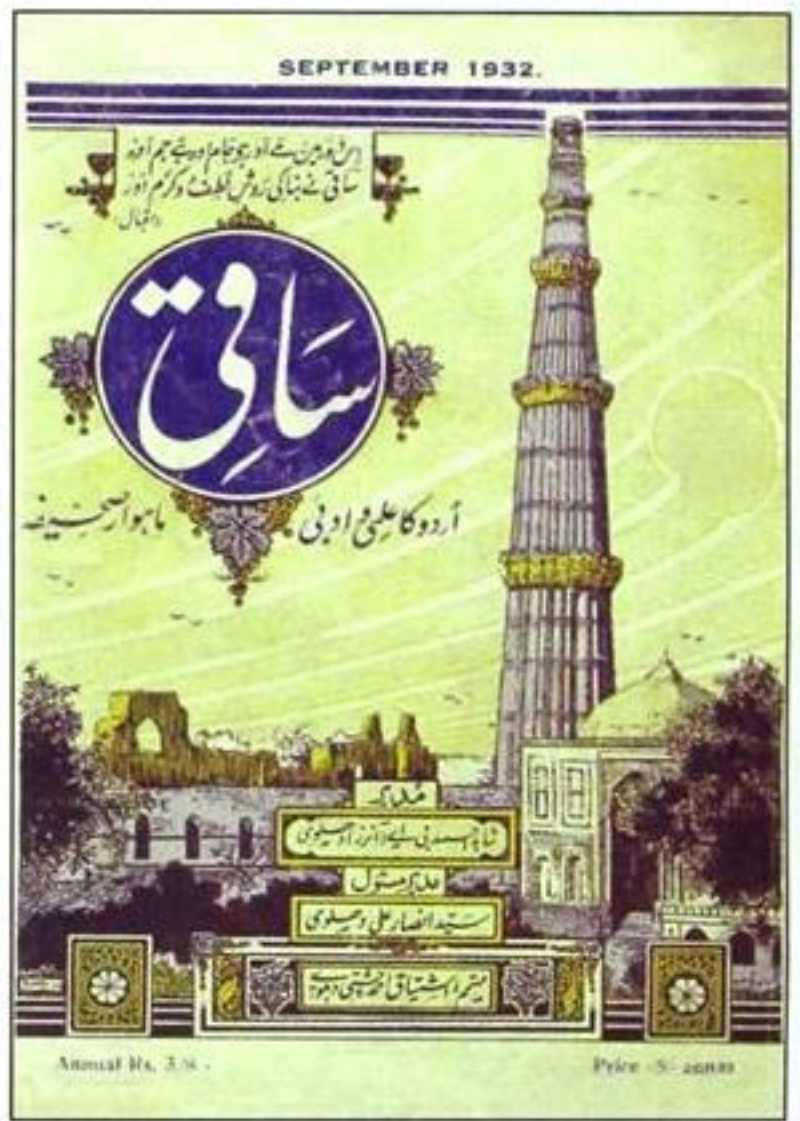
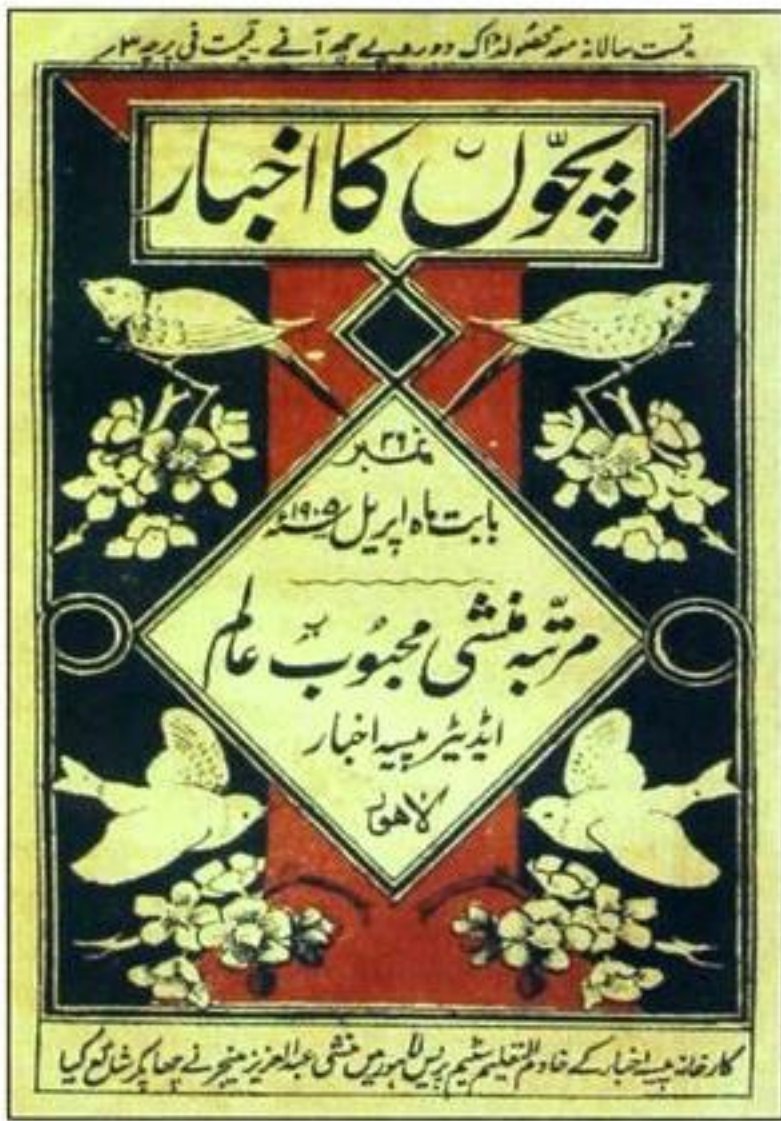
امید ہے شائقین اور اہل ذوق اس کاوش کو پسند فرمائیں گے، میرے لیے یہ تصور ہی نہایت مسرور کن ہوگا کہ تصنیف و تالیف کا شغف رکھنے والے اور تعلیمی اداروں کے ریسرچ سکالرز اس کے مطالعے سے خاطر خواہ فائدہ اٹھا سکیں گے

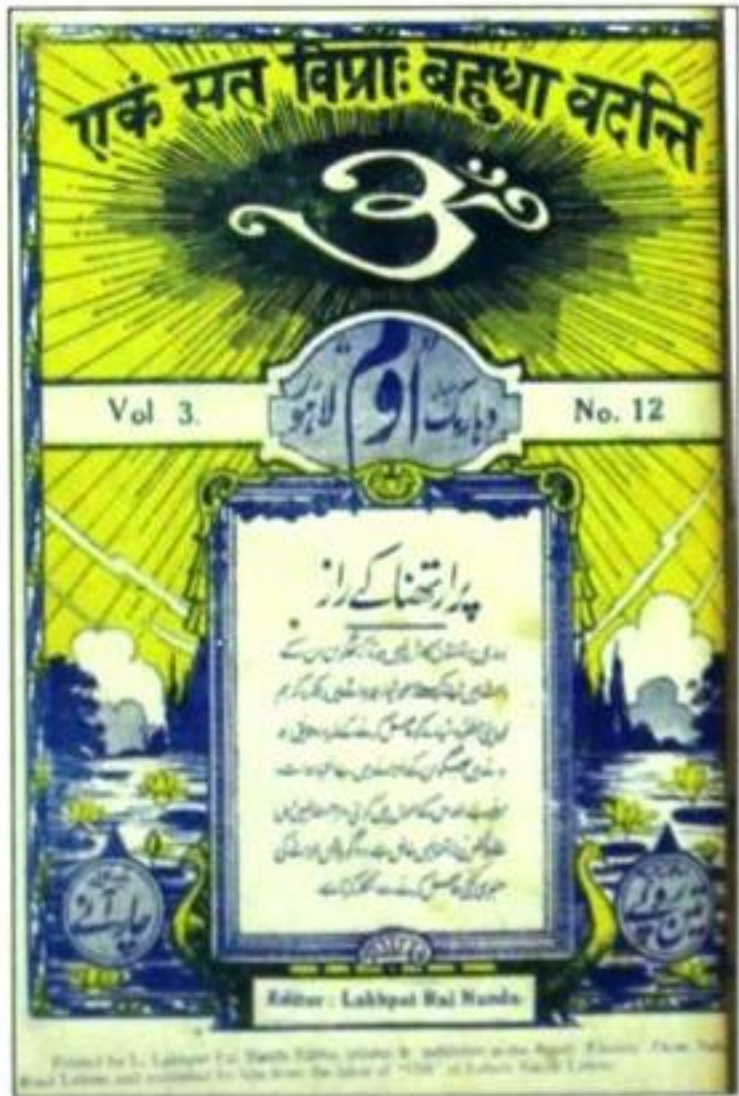
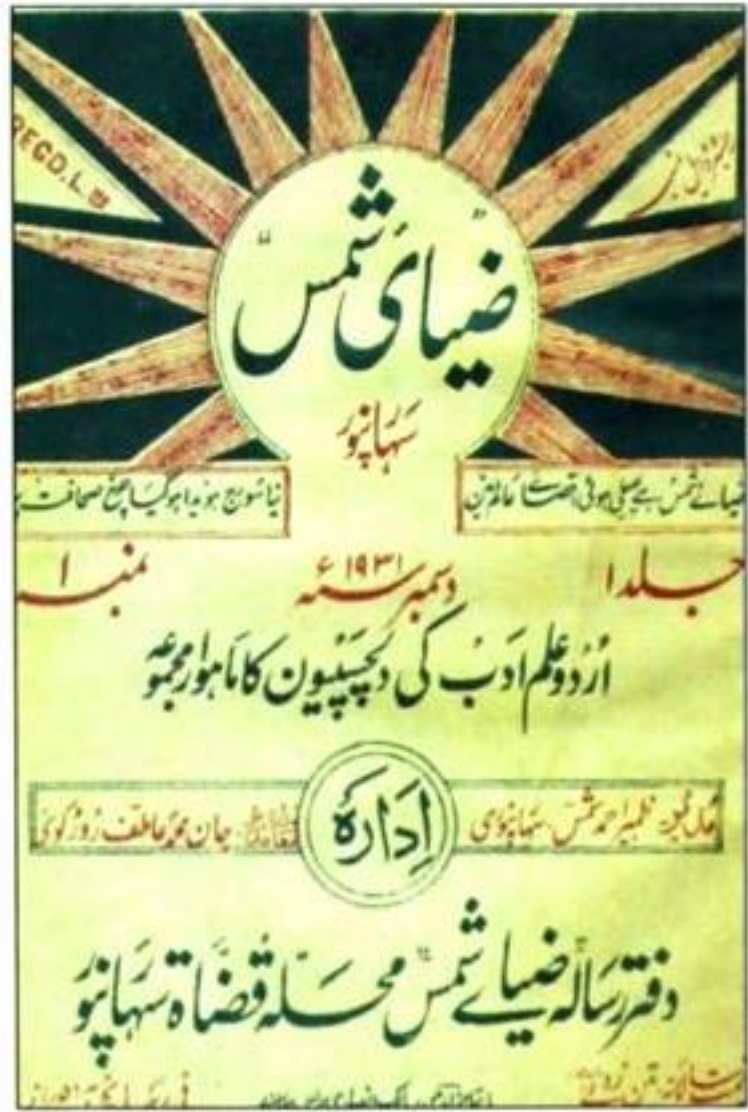
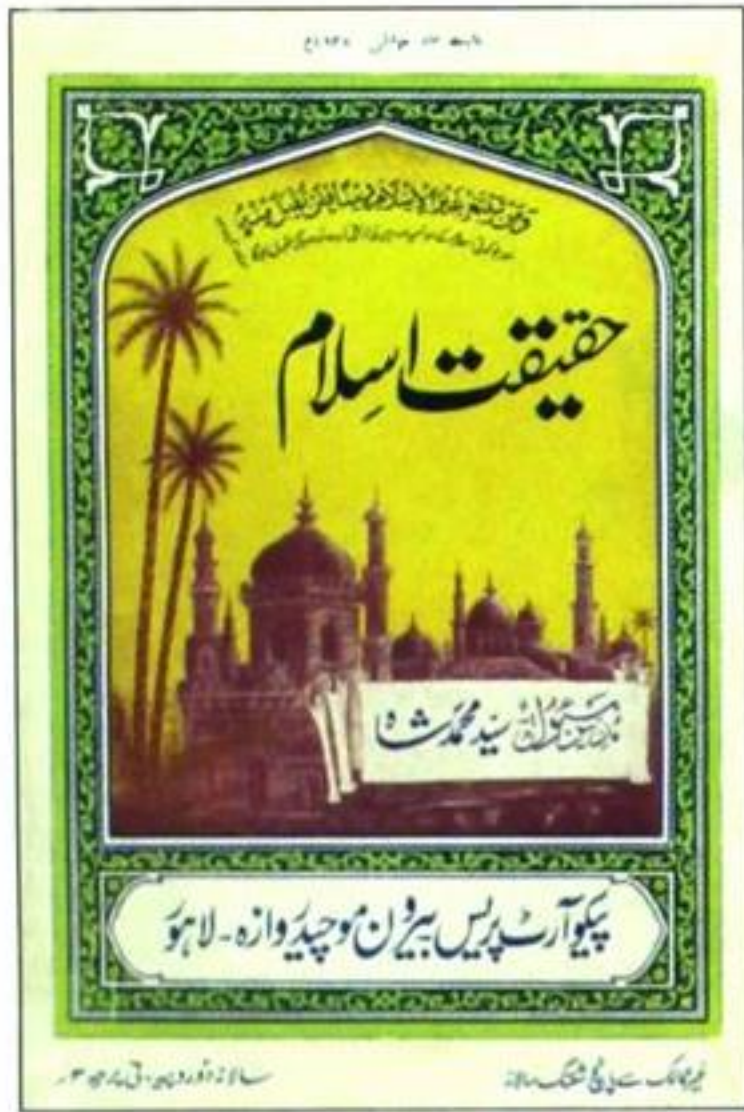

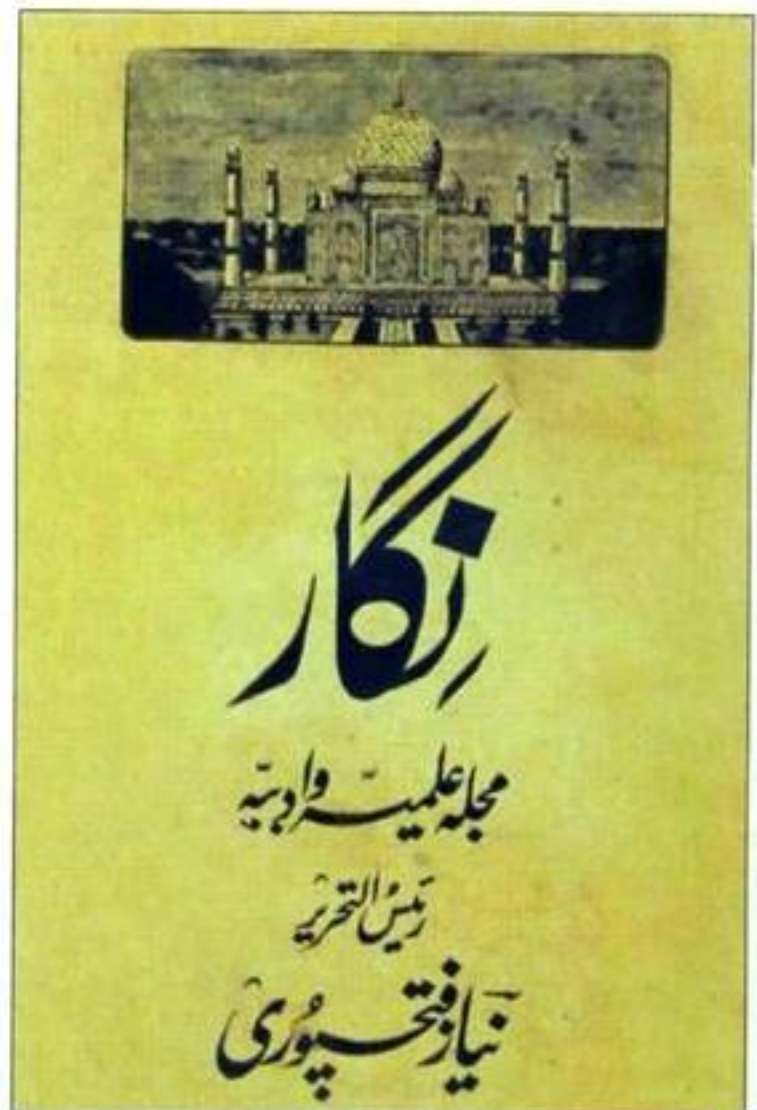
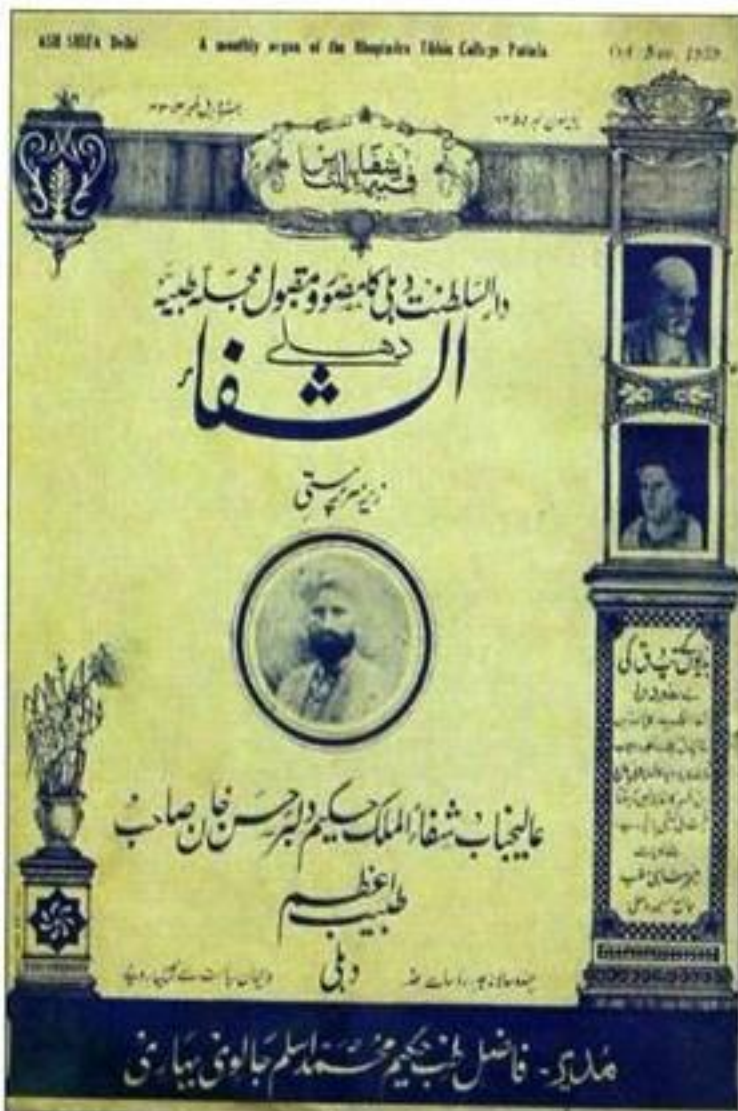
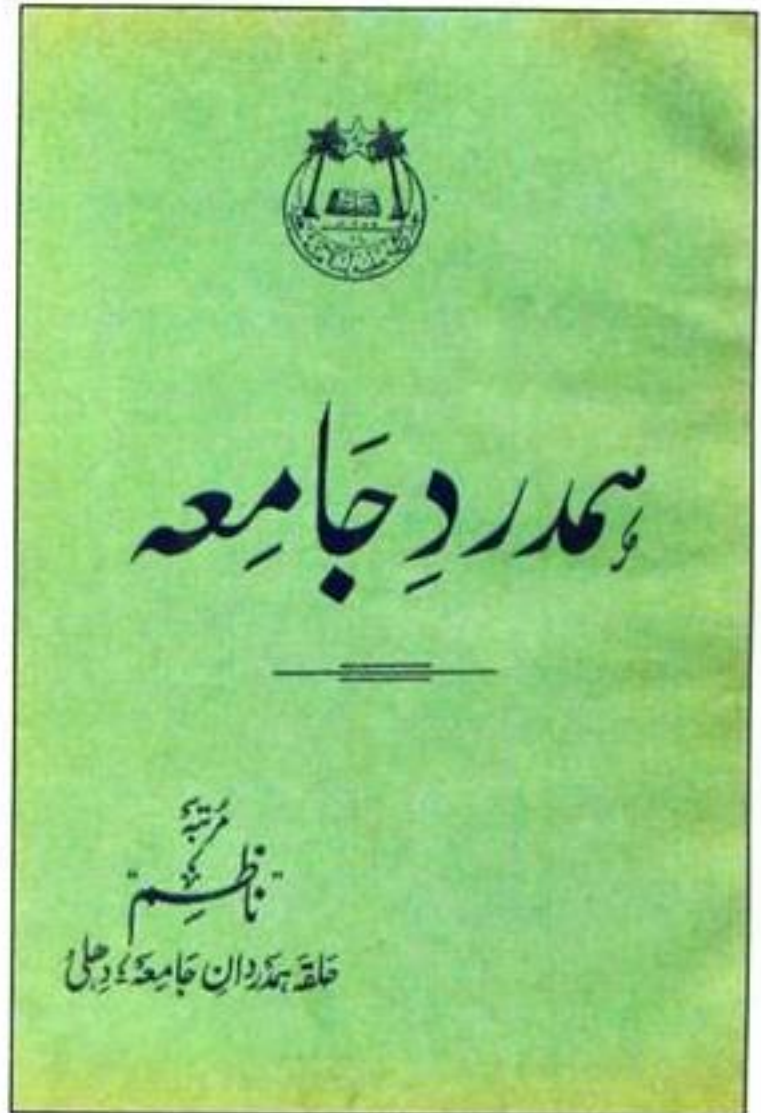
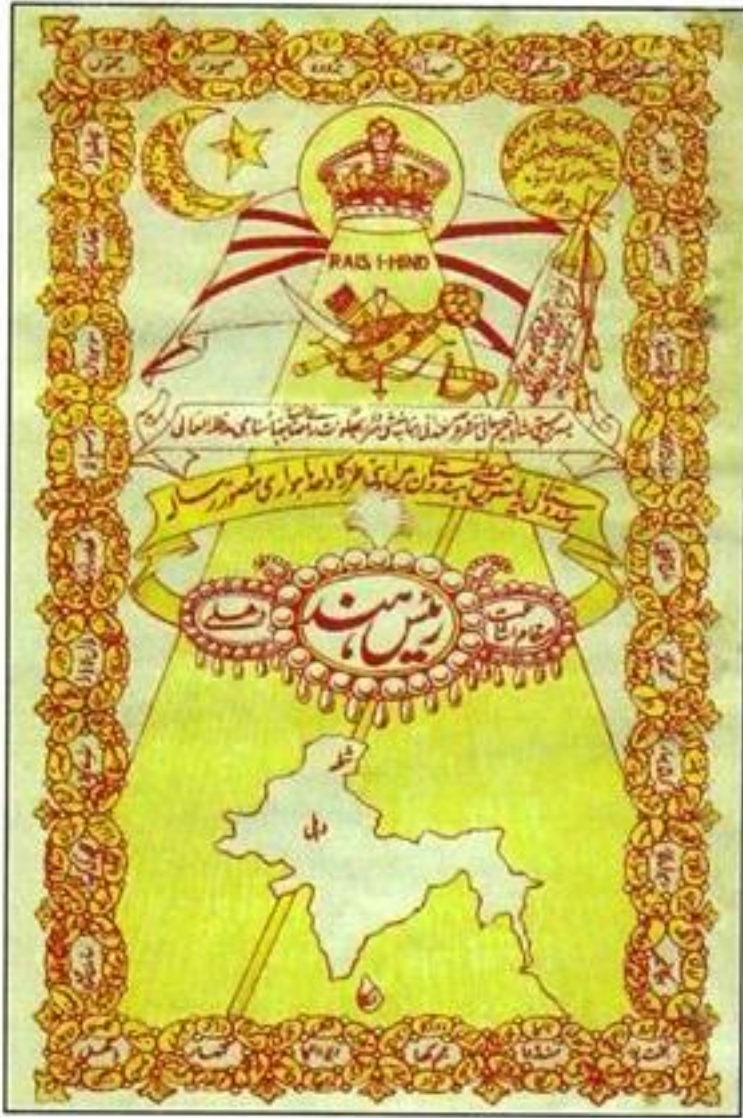

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَىٰ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

اُردوئی معالی

جلد یکم اگست ۱۳۱۵ نمبر ۲

مشریف فضل اسن مسرت ہونائی بی او

فہرست مضامین

۱۔ مکررہ اشعار۔	۶۔ بیاض۔
۲۔ ذکر سیمائات۔	۷۔ عیال۔
۳۔ کھانہ۔ اردو ناموں کی سبب معلوم	۸۔ غریب المولن۔
۴۔ چند مکتوبیں۔	۹۔ سترنگم۔
۵۔ سہولتیں۔	۱۰۔ اذہم علی دانش۔

مقام اشاعت و قرار دوسرے علی گڑھ
باہنامہ انکا انجمن

مطبع بی علی گڑھ من طبع

جلد ۱۰۴ جنوری ۱۳۱۵

ادیب

ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ

فہرست مضامین

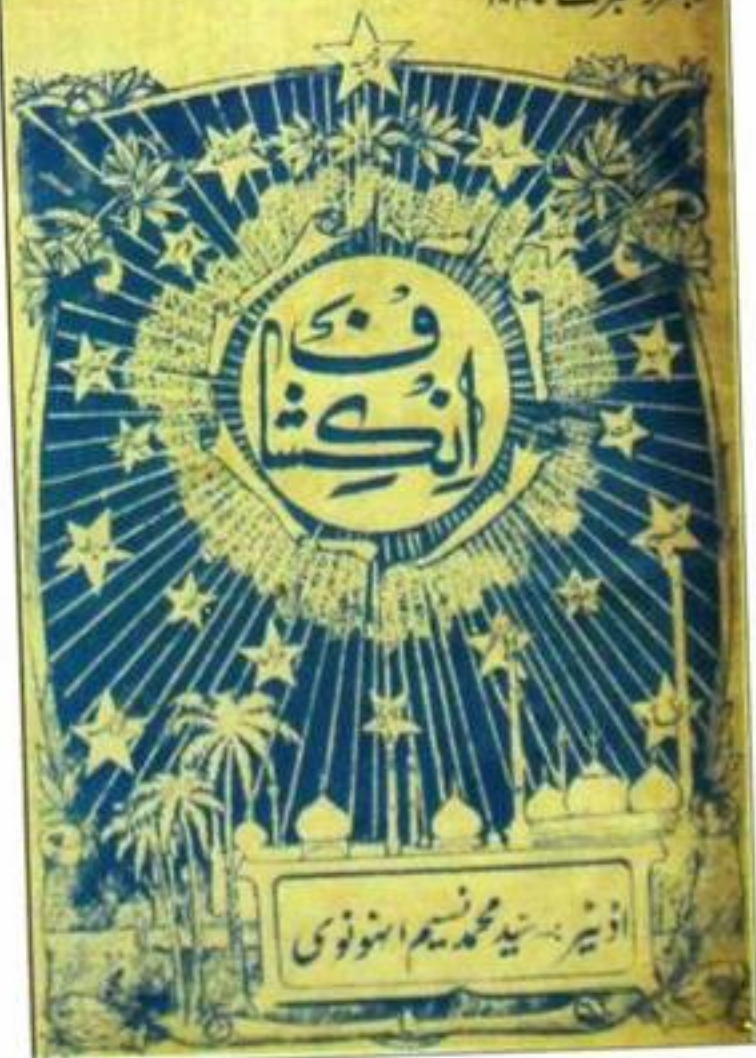
۱۔ ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ	۲۔ ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ
۳۔ ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ	۴۔ ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ

فہرست مضامین

۱۔ ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ	۲۔ ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ
۳۔ ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ	۴۔ ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ
۵۔ ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ	۶۔ ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ
۷۔ ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ	۸۔ ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ
۹۔ ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ	۱۰۔ ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ

ادب اور ادبیات کی تاریخ اور ادبیات کی تاریخ

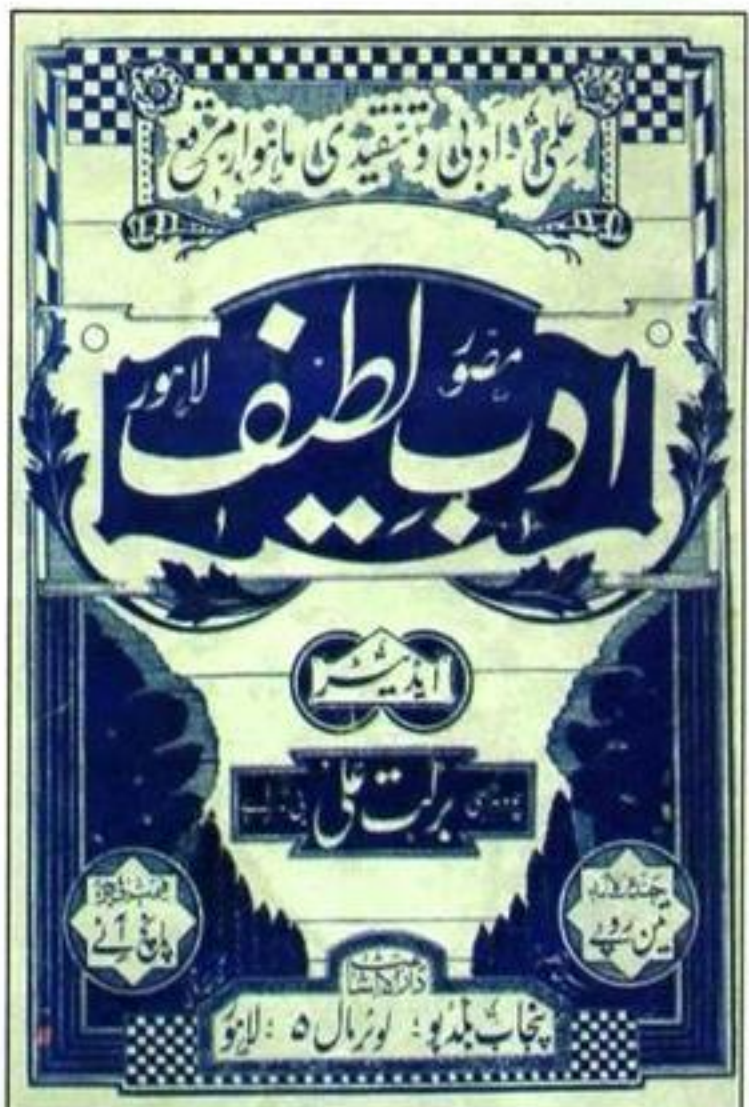
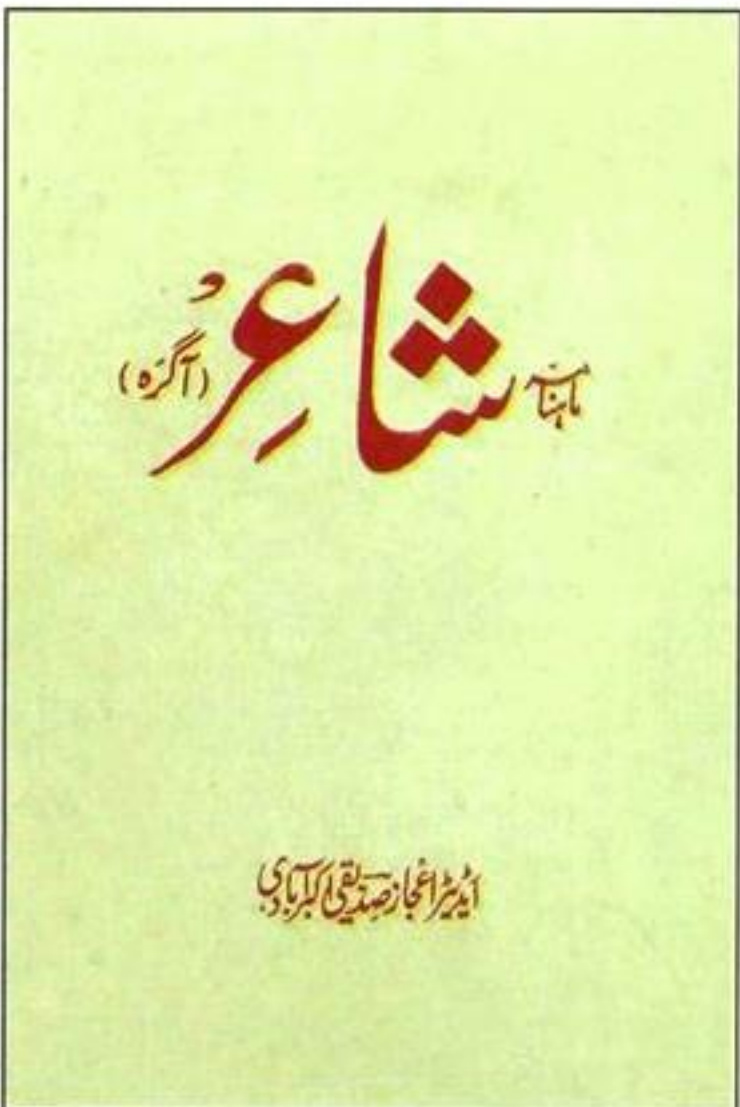
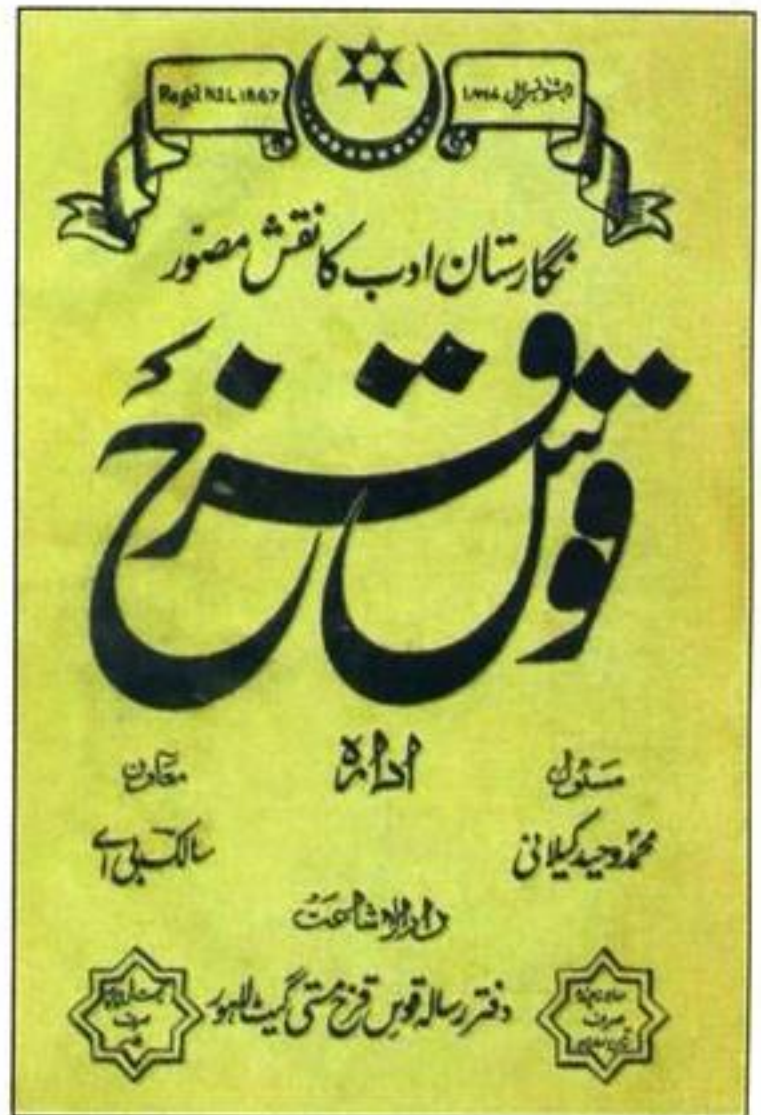
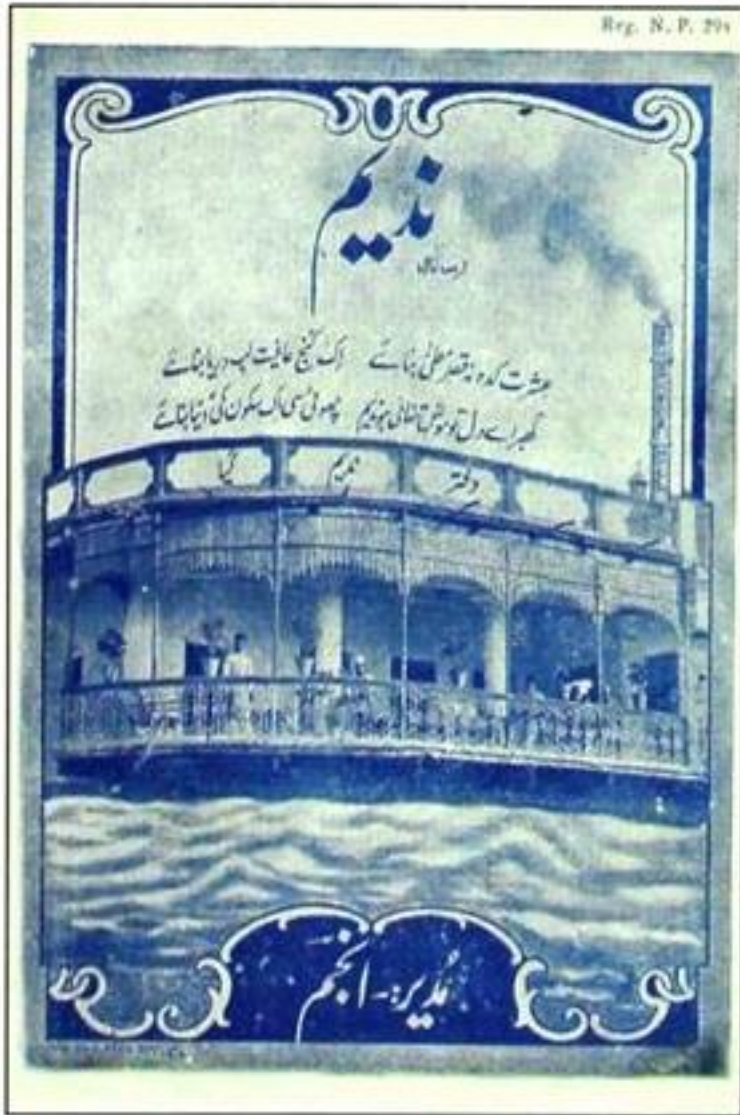
بشر و نمبر ۱۰۴

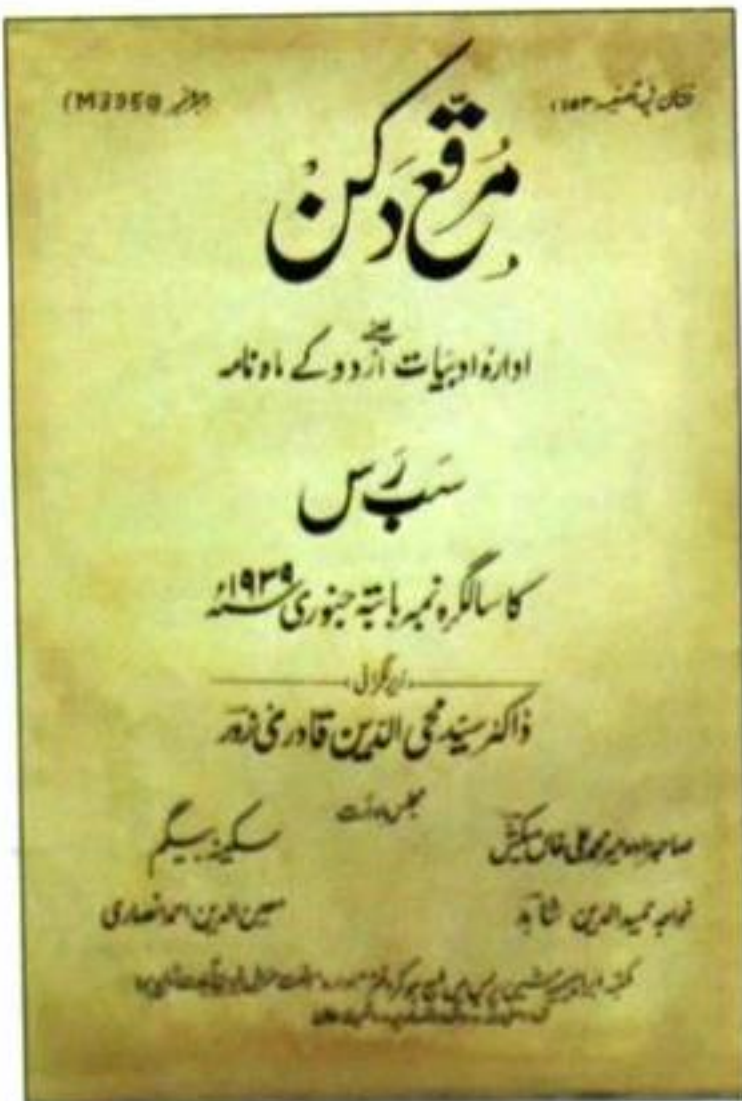
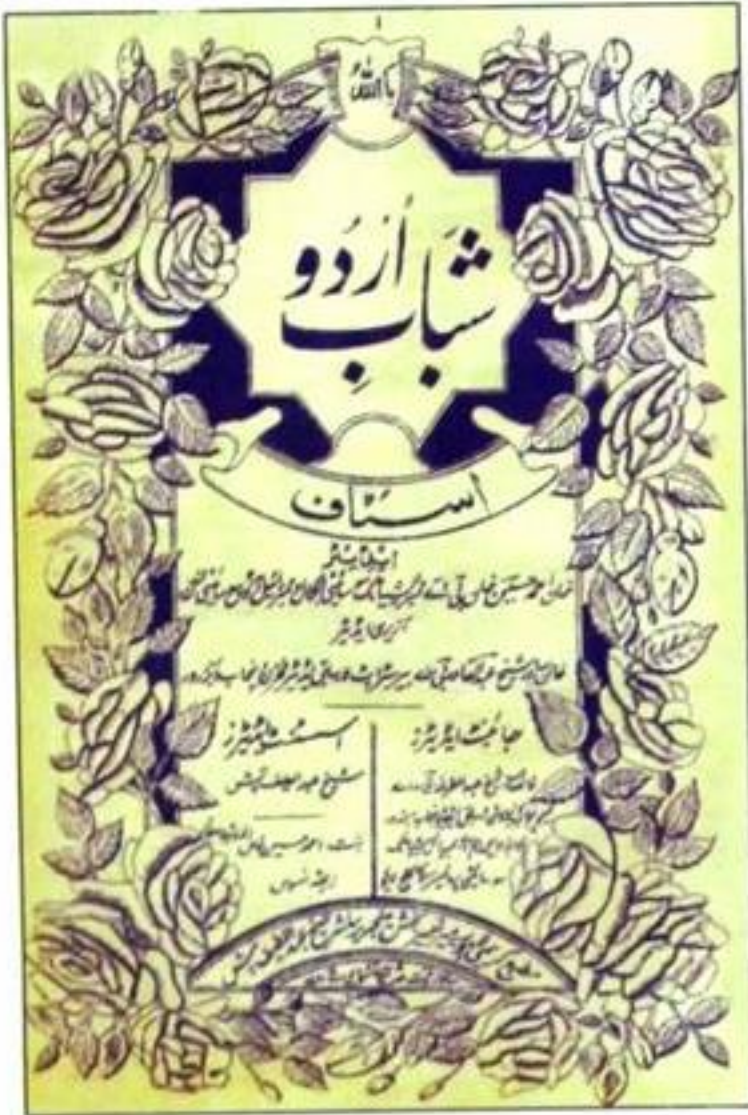

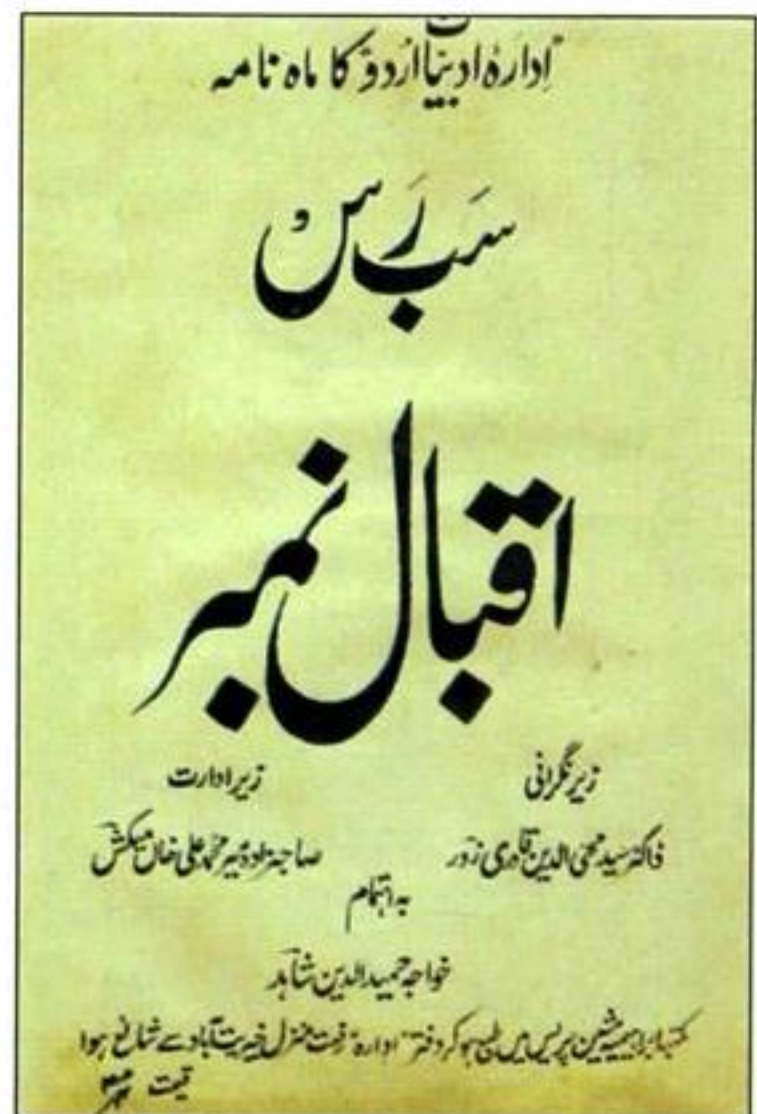
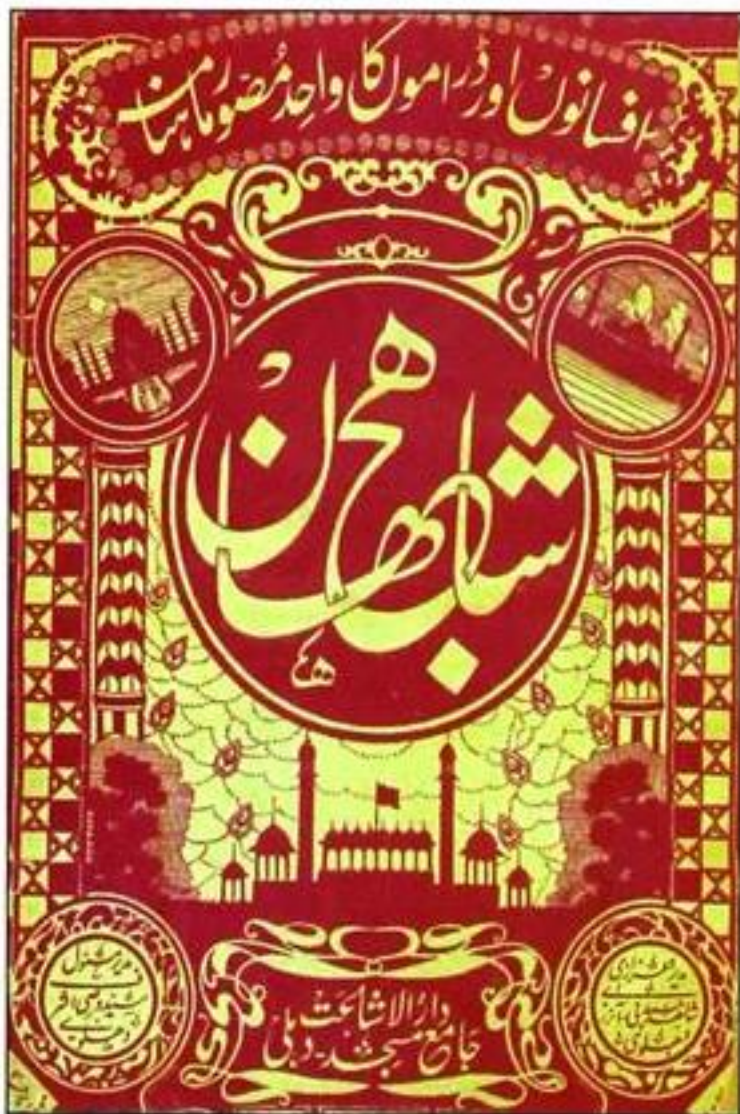
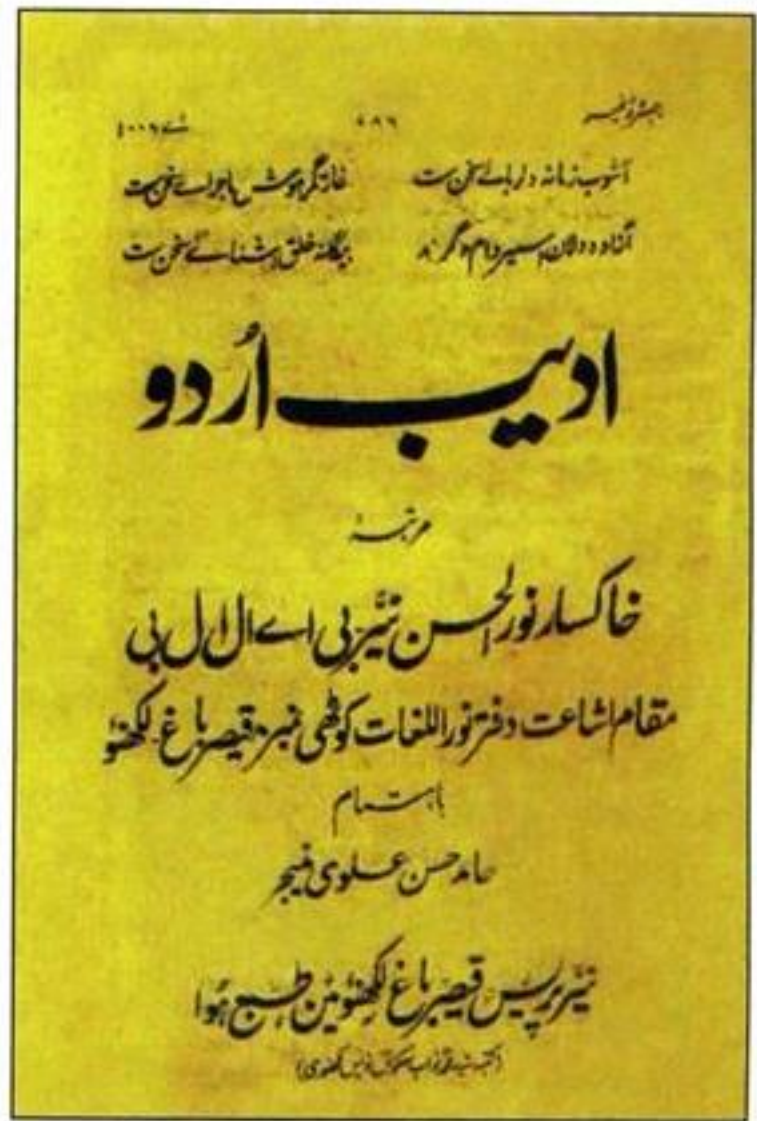
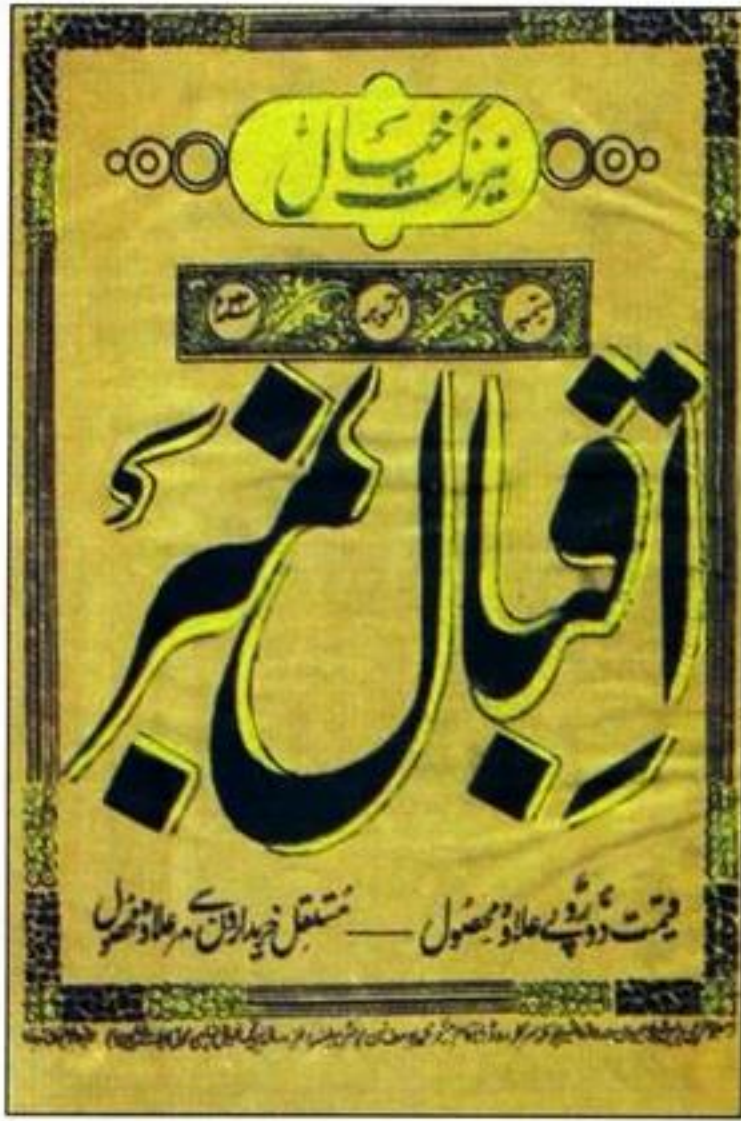
نام شاہ تاجک غیب خان
عزیز خان شریف خان
اردو علم ادب کی دھچ پھیل کا ماہر اور مجتہد

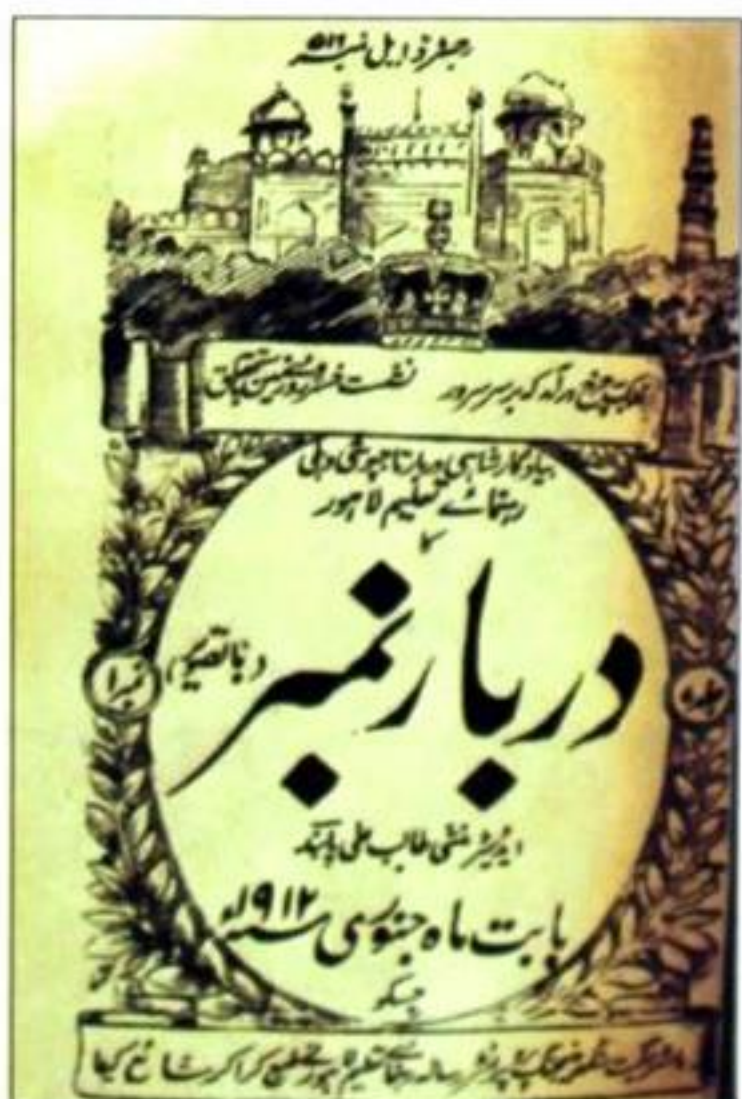
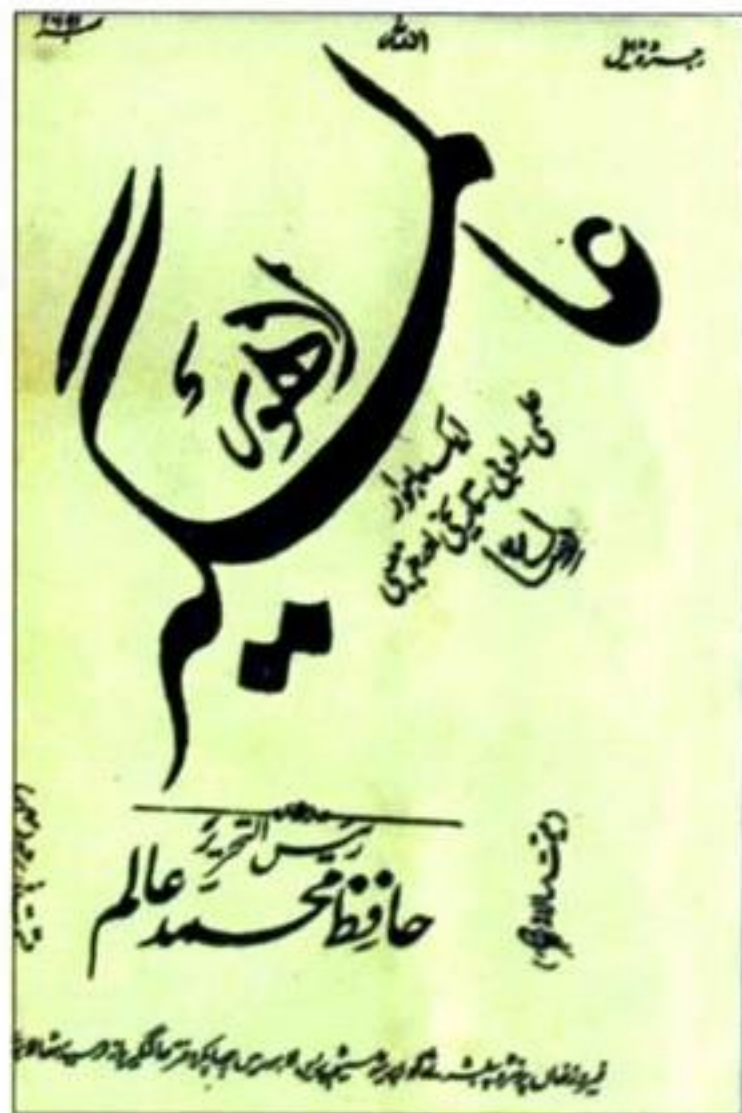
ہارستان

مستول احارہ معکون
انتر شیرانی
مقلو انقا عتف
دقتر سالہ ہارستان مننگ لاہور

نیرنگ سال

ایڈیٹر محکم محمد یوسف حسن

مینجر رسالہ نیرنگ خیال باوجود خانہ لاہور

تاج

حکیم رضا آبادی

اردو علم ادب کی دلچسپ ترین کتاب ہوا

ایڈیٹر

ابوالوفا غلام محمد انصاری وفا

مینجر

رنگبنت شاہ راؤ دہ

ظاہر کتابت شریف شاہ کلاں لاہور

نیرنگ پریس میں چھپ کر قریب قریب تمام کتابخانوں میں

پہلا نمبر (۱۳۱۶)

اردو زبان کا ہوا رسالہ

شمع

مدیران

محمد حبیب آکسن

پرنسپل لاہور آر۔ اے۔ ایس پبلیشرز پرائیویٹ لمیٹڈ

حسن عابد جعفری آکسن

پرنسپل لاہور آر۔ اے۔ ایس

دارالاشاعت

حسن منزل شاہ گنج اکو

دگلدار

نمبر ۱۳۲۶ یکم جولائی ۱۳۲۶ء مطبوعہ ۱۹۰۷ء

ترجمہ

خادم قوم محمد عبدالحکیم شریانیٹھرو پراشر دگلدار

دگلدار پریس کھنویں چیکر

حیدرآباد دکن باغ محی الدین شاہ محلہ تربیلا سے

شائع ہوا

نور حق قلم
سے رہنمائے خلقِ گل جس کے نیک ہوں
کافر ہو وہ عقیدہ میں یا دین دار ہو یا نہیں

بیادگارِ علم و فضل
آرڈو کا علمی ادبی ماہوار سال

ہمایوں

ترجمہ
میان شیر احمد بی اے (اکسن) ہیرٹھرائٹ لاو-ایڈیٹر
مولینا ناجور نجیب آبادی رفعل یوبند اجائیٹ ایڈیٹر
نئی محمد صادق منیر سالہ ہمایوں نے
مرکز نئی پورہ ہمدردی پورہ گزشتہ کئی
سالوں سے شائع ہو رہا ہے

ما توبیہ دارشوی مالہ کشیدم ورنہ
عشق کا ہے است کہ بکھو و فغان نیر کنند
(علیہ السلام سر قبال)

موقع

دارالادب لکھنؤ کا مقبول خیابان عزیز بریل
۱۳۰۲

مرتبہ
مید مقبول حسین جیل بلگرامی

اردو ادب کا ماہوار سالہ

پنجاب یوبو

مرتبہ
عزیز قاسمی سید علی محمد
عمدہ
جلد اول فروری ۱۹۶۱ء نمبر
قسم
ہمدردی پورہ گزشتہ کئی سالوں سے
مرتبہ
پنجاب یوبو

جلد ۱۱ اکتوبر ۱۹۶۱ء نمبر
شیخ بلقاوی نے

مخزن

نشر
اردو ادب کی پیش قدمی کا بنیادی کام
نشر
پنجاب یوبو
جلد اول فروری ۱۹۶۱ء نمبر
قسم
ہمدردی پورہ گزشتہ کئی سالوں سے
مرتبہ
پنجاب یوبو

Registered. L. 9, 1916.

بندستان اہل سنت کا
قیامت کا دھم کو دور کرنے کا
مناظرہ دہلی

مرقع قادیانی

اسی روز کی کتاب ہے جس کا
مقصد اعلیٰ
ابن سال کا مسلمانوں کو اجتماع سنت کا شوق
دلانا اور مرزا صاحب قادیانی کے غلط
خیالات کی تردید کرنا ہے

ایڈیٹر
(مولوی جمال) اہلونا دہلی
مقام امرتسر

عجلت سے طبع اہل حدیث اہل سنت کے
قادر محمد علی صاحب

جلد ۱۲

دارالانشاد اکبر آباد

کا
مصور مجملہ علیہ وادنیہ

پیکان

زیر نظر

ساعت نظامی سیما (بیع)

هَذَا لِلنَّاسِ مِنَ الْهُدَى وَالْفَرَاقِ

شہید فقیر

الفکر

(بریلی)

مترجم

فکر منظر ثانی

جلد ۱

اپریل ۱۹۱۱ء نمبر ۱

تمدن

معاشرتی تمدنی ادبی فلسفی اخلاقی تاریخی اور علمی مضامین کا
مختزن

ایڈیٹر شیخ محمد اکرام محمد عبدالرشید انیسری

فہرست مضامین

۱	مقدمہ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۲	۱۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۳	۲۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۴	۳۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۵	۴۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۶	۵۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۷	۶۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۸	۷۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۹	۸۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۱۰	۹۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۱۱	۱۰۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۱۲	۱۱۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۱۳	۱۲۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۱۴	۱۳۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۱۵	۱۴۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۱۶	۱۵۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۱۷	۱۶۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۱۸	۱۷۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۱۹	۱۸۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۲۰	۱۹۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۲۱	۲۰۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۲۲	۲۱۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۲۳	۲۲۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۲۴	۲۳۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۲۵	۲۴۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۲۶	۲۵۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۲۷	۲۶۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۲۸	۲۷۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۲۹	۲۸۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی
۳۰	۲۹۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

باجا محمد علی صاحب دہلی

فہرست مضامین

۱۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۲۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۳۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۴۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۵۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۶۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۷۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۸۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۹۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۱۰۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۱۱۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۱۲۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۱۳۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۱۴۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۱۵۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۱۶۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۱۷۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۱۸۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۱۹۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۲۰۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۲۱۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۲۲۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۲۳۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۲۴۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۲۵۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۲۶۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۲۷۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۲۸۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۲۹۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

۳۰۔ تمدن کی تاریخ مولوی سید محمد رفیع دہلی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اِنَّ اللَّهَ لَا يَغْنِبُ الْاَيُّوْمَ حَتَّىٰ يَخْرُجَ الْاَيُّوْمَ

الْمَوْلُودُ الْاَيُّوْمَ الْاَيُّوْمَ الْاَيُّوْمَ الْاَيُّوْمَ

بزرگان قریش کے بچے اور حقیقی کلاموں کا قوت و طرز تبلیغ و شاعت اسلام
حق اسوی تاریخی تمدنی اور علمی لحاظوں کا مجموعہ و بلا کے صدق و اسوی عزیمت کا نمونہ ہے

ماہول رسالہ

ضیاء قریش

ایڈیٹر حکیم محبوب الحسن علی قریبہ کلک اپنی لکھنؤی ایم ایڈسٹ گورنمنٹ انوار
پندرہ سالانہ - بذریعہ آراء سے ضرورت دی پنی یہ ملک غیر سے
بزرگان ملکات بہم نچوڑیہ قریش گورنمنٹ انوار

جلد ۲ مارچ ۱۹۱۱ء نمبر ۲

فہرست مضامین

۱۔ سن شہنا - اناؤٹر - ۲۵۱	۲۶۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۵۲
۲۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۱۹۳	۲۷۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۵۳
۳۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۵۴	۲۸۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۵۵
۴۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۵۶	۲۹۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۵۷
۵۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۵۸	۳۰۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۵۹
۶۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۶۰	۳۱۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۶۱
۷۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۶۲	۳۲۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۶۳
۸۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۶۴	۳۳۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۶۵
۹۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۶۶	۳۴۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۶۷
۱۰۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۶۸	۳۵۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۶۹
۱۱۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۷۰	۳۶۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۷۱
۱۲۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۷۲	۳۷۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۷۳
۱۳۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۷۴	۳۸۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۷۵
۱۴۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۷۶	۳۹۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۷۷
۱۵۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۷۸	۴۰۔ آریہ سماج کا تعلق - اناؤٹر - ۲۷۹

ایڈیٹر - دھرم پال بی - اے لاہور

المسلماء اخو المسلم

بندی نسل مسلمانوں کا واحد ترجمان

جلد ۱

نمبر ۱

مسئلہ

ہندی ماہوار

زیر سرپرستی اتحاد مسلمہ و ہریانہ

مدرسہ

خراج احمدیواری

پاکستان شیخ مسیح الدین پرنٹر و پبلشرس بنوری طبع ہوا

۱۹۱۱ء

۱۹۱۱ء صاحب پبلشرس بنوری طبع ہوا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بیادگار امام العلوم والمعارف قطب عالم حضرت اقدس مولانا شاہ خلیل

قدس اللہ سر فرقت باہم در علم سہا پور مجاہدین طیبہ

بیک کتب خانہ

حضرت حکیم الامت مولانا شرف علی صاحب تھانوی حضرت مولانا حسین احمد صاحب

مدنی و حضرت مولانا حافظ عبد الحفیظ صاحب تھانوی صاحب تھانوی

مدنی تھانوی صاحب

علمی و فاضل و تاریخی

ماہول رسالہ

المطہر

بترتیب

فانکام بیسٹل تھانوی ظاہری

کتبخانہ جمیلی - دفتر المطہر مطہر متصل مدرسہ عالیہ

مظاہر علوم سہا پور سے شائع ہوا

۱۹۱۱ء

۱۹۱۱ء

الہلال
مہینہ

مذہبی - سیاسی - علمی، اخلاقی اور ادبی مضامین
کا دلنواز مجموعہ جو ملک کے عظیم القدر ارباب قلم کی
سرپرستی میں ہر گزیری مہینے کی پہلی تاریخ کو شائع
ہوتا ہے

ایڈیٹر: زاہد القادری (انٹرویو)
پروپرائیٹر: شیخ فضل حسین صدیقی
(پرنٹنگ پریس: انٹرویو)

مطابق تاریخ ۱۰/۱۲/۱۳۹۰

طبع: لاہور - زاہد القادری

ایڈیٹر محمد الدین فوق

مہینہ
مذہبی - سیاسی - علمی، اخلاقی اور ادبی مضامین
کا دلنواز مجموعہ جو ملک کے عظیم القدر ارباب قلم کی
سرپرستی میں ہر گزیری مہینے کی پہلی تاریخ کو شائع
ہوتا ہے

جلد ۴ باب ۱۰۹

فہرست مضامین

مہینہ کی شاعت اور اس کی حالت - ۱۰۹
سندھ کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۰
پنجاب کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۱
سوات کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۲
بلوچستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۳
کشمیر کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۴
ترکمانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۵
افغانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۶
پاکستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۷
پنجاب کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۸
سندھ کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۹
کشمیر کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۰
ترکمانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۱
افغانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۲
پاکستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۳
پنجاب کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۴
سندھ کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۵
کشمیر کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۶
ترکمانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۷
افغانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۸
پاکستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۹
پنجاب کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۰
سندھ کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۱
کشمیر کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۲
ترکمانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۳
افغانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۴
پاکستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۵
پنجاب کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۶
سندھ کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۷
کشمیر کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۸
ترکمانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۹
افغانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۰
پاکستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۱
پنجاب کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۲
سندھ کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۳
کشمیر کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۴
ترکمانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۵
افغانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۶
پاکستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۷
پنجاب کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۸
سندھ کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۹
کشمیر کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۵۰

روشنی

انٹرویو ایڈیٹر: پروفیسر قاسم علی ایم۔ اے
جلد انہیں

باب ۱۰۹ فروری ۱۳۹۰ء

فہرست مضامین

مہینہ کی شاعت اور اس کی حالت - ۱۰۹
سندھ کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۰
پنجاب کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۱
سوات کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۲
بلوچستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۳
کشمیر کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۴
ترکمانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۵
افغانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۶
پاکستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۷
پنجاب کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۸
سندھ کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۱۹
کشمیر کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۰
ترکمانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۱
افغانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۲
پاکستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۳
پنجاب کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۴
سندھ کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۵
کشمیر کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۶
ترکمانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۷
افغانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۸
پاکستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۲۹
پنجاب کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۰
سندھ کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۱
کشمیر کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۲
ترکمانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۳
افغانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۴
پاکستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۵
پنجاب کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۶
سندھ کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۷
کشمیر کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۸
ترکمانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۳۹
افغانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۰
پاکستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۱
پنجاب کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۲
سندھ کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۳
کشمیر کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۴
ترکمانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۵
افغانستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۶
پاکستان کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۷
پنجاب کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۸
سندھ کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۴۹
کشمیر کی تاریخ اور اس کی حالت - ۱۵۰

علمی ادبی - زرعی - امداد باہمی - اسلامی - طباطبائی
اور اقتصادی مضامین کا اردو ماہوار
مہینہ کی شاعت اور اس کی حالت - ۱۰۹

معاون
گوجرانوالہ

ایڈیٹر: محمد الدین فوق

ایڈیٹر: محمد الدین فوق

در شوال ۱۳۳۲ھ ذی القعدة

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ عَبْدُهُ وَآلُهُ وَسَلَّمَ

ترجمہ

خداوند کسی قوم کی حالت نہیں دانتا جب تک وہ قوم خود اپنی حالت کو نہ چکے

جلد ۵

ماہ فوری

گلے کی سوشل ریفاور

مضامین کے مترجمین

نشر گئے نئی ایسی لائبریری کی طرف سے شائع ہوا

بابت ماہ فوری ۱۹۰۴ء

مطابق

ماہ ذیقعدہ ۱۳۲۱ھ

مطبع مصلطانی لاہور

مطابق مہینہ ایک مطبع کے حکام سے چھپا

جلد مطبوعہ یکم ستمبر ۱۹۰۲ء نمبر ۶

UL-ILM.

شہر لاہور کا علم

بانی گل شمس

دیا کے لئے

ہار سوا اضافہ

مصلحت لکھ

والہان پتہ

کیٹے بھر چکے

خدا تعالیٰ کا شکر

اگر ذرا بھی نظر غور سے دیکھا جاوے۔ تو معلوم ہوتا ہے کہ اللہ تعالیٰ کے
لہذا نہ توجہ پر عمل بظاہر ہو رہے ہیں۔ سائن کا شکر یہ ہم کسی طرح اور انہیں کر سکتے
دیکھو ہمارے قابلیت کے مطابق اللہ تعالیٰ نے ہمیں علم عطا فرمایا و سوا اوقیہ من
العلم لا یقتلہا ہمارے سر پر نوح کراست رکھ کر اپنا کام ہمارے دل عالم کا سرور بنا
و نقد کر مٹا ہوا۔ ہم لیکن اگر ہم علیہ ایزوی کو بھول جاویں۔ یعنی جو علم ہم میں ہو
ہے۔ اس کے بارے میں کو شش ذکر ہم جو بات سے بھی زیادہ گروہ ہو جائیگا
جس کے سبب سے ہم اپنے منزل مقصود تک نہیں پہنچ سکیں گے۔ لہذا یہ کلام اللہ تعالیٰ
ہم پر حاصل ہوتا ہے کہ انسان کی شرافت علم پر ہی موقوف ہے۔ اللہ تعالیٰ نے

بارع ادب میں جو گل معنی بکلا کھی
دامن میں رکھ لیا نظر انتخاب نے

اُردو کا علمی ادبی مایوار رسالہ

انتخاب

مرتبہ

ابو المعانی اختر شیرانی الافغانی

مقام اشکوت

دفتر رسالہ انتخاب منگ لاہور

ان کا تیار

خاتم النبیین صلی اللہ علیہ وسلم

سب سے پہلے شخص جو لوگوں کو لایع بینا ہے

شعار علم

الکشاف

جلد ۱

جلد ۲

جلد ۳

جلد ۴

جلد ۵

جلد ۶

جلد ۷

جلد ۸

جلد ۹

جلد ۱۰

جلد ۱۱

جلد ۱۲

جلد ۱۳

جلد ۱۴

جلد ۱۵

جلد ۱۶

جلد ۱۷

جلد ۱۸

جلد ۱۹

جلد ۲۰

جلد ۲۱

جلد ۲۲

جلد ۲۳

جلد ۲۴

جلد ۲۵

جلد ۲۶

جلد ۲۷

جلد ۲۸

جلد ۲۹

جلد ۳۰

جلد ۳۱

جلد ۳۲

جلد ۳۳

جلد ۳۴

جلد ۳۵

جلد ۳۶

جلد ۳۷

جلد ۳۸

جلد ۳۹

جلد ۴۰

جلد ۴۱

جلد ۴۲

جلد ۴۳

جلد ۴۴

جلد ۴۵

جلد ۴۶

جلد ۴۷

جلد ۴۸

جلد ۴۹

جلد ۵۰

جلد ۵۱

جلد ۵۲

جلد ۵۳

جلد ۵۴

جلد ۵۵

جلد ۵۶

جلد ۵۷

جلد ۵۸

جلد ۵۹

جلد ۶۰

جلد ۶۱

جلد ۶۲

جلد ۶۳

جلد ۶۴

جلد ۶۵

جلد ۶۶

جلد ۶۷

جلد ۶۸

جلد ۶۹

جلد ۷۰

جلد ۷۱

جلد ۷۲

جلد ۷۳

جلد ۷۴

جلد ۷۵

جلد ۷۶

جلد ۷۷

جلد ۷۸

جلد ۷۹

جلد ۸۰

جلد ۸۱

جلد ۸۲

جلد ۸۳

جلد ۸۴

جلد ۸۵

جلد ۸۶

جلد ۸۷

جلد ۸۸

جلد ۸۹

جلد ۹۰

جلد ۹۱

جلد ۹۲

جلد ۹۳

جلد ۹۴

جلد ۹۵

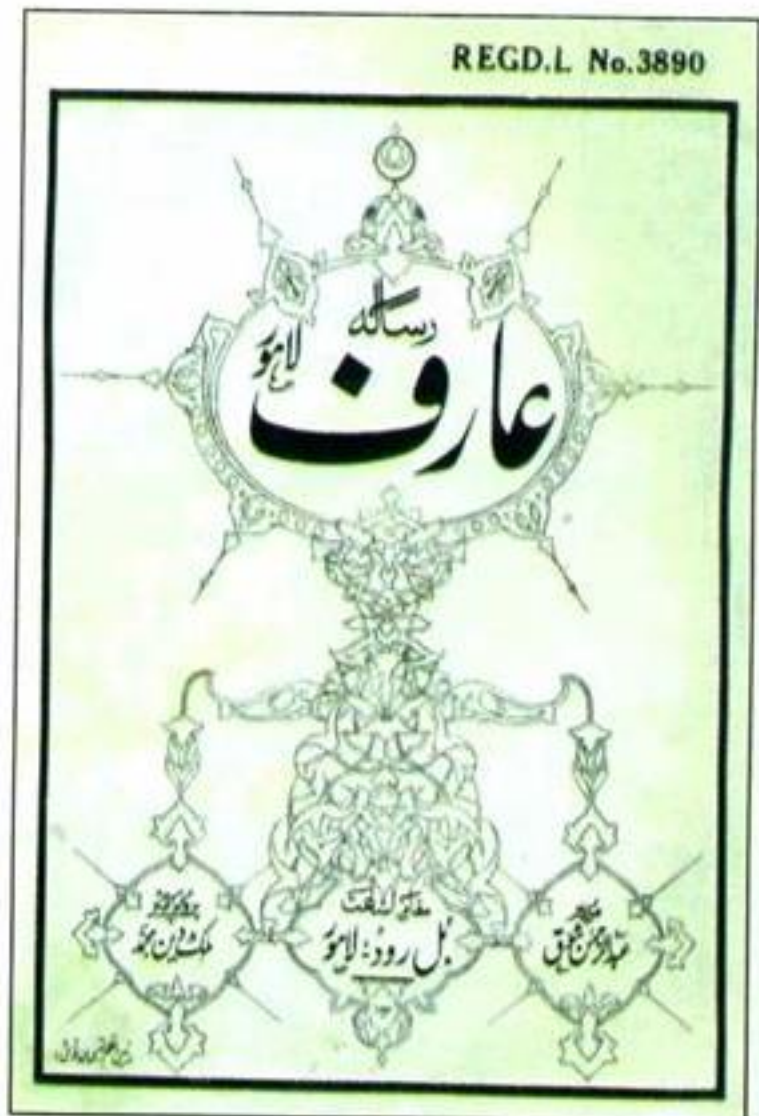
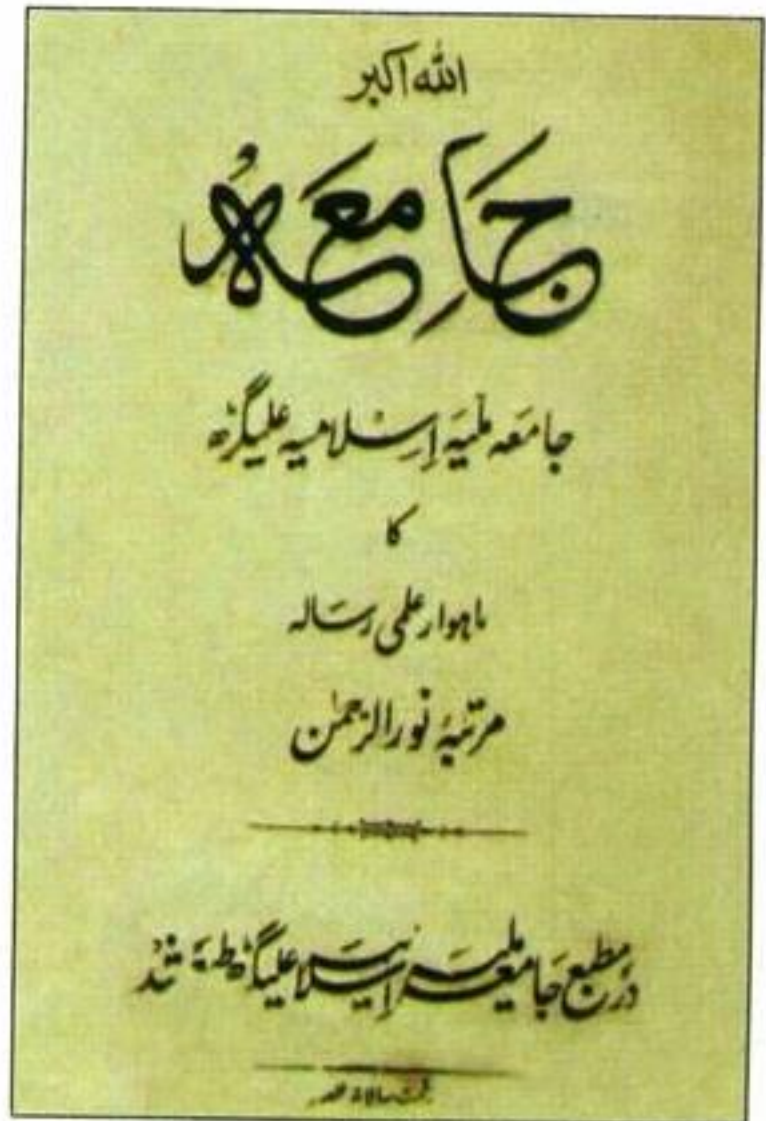
جلد ۹۶

جلد ۹۷

جلد ۹۸

جلد ۹۹

جلد ۱۰۰

نمبر ۳۰۰

کشمیر دیرین

جلد ۵ مارچ ۱۹۰۶ء نمبر ۳

آؤیر پتہ تیج بہادر سپرو ایم اے ال ال ڈی ایڈوکیٹ وائیکورٹ
فہرست مضامین

- ۱۔ مذکورہ قوی در چٹ پان تھو مناسب
- ۲۔ (طبعی میں طبعی) شاعری از عبد السلام دہلوی
- ۳۔ (طبعی میں) دولت از احمد گل
- ۴۔ (طبعی میں) طبعی
- ۵۔ (طبعی میں) طبعی
- ۶۔ (طبعی میں) طبعی
- ۷۔ (طبعی میں) طبعی
- ۸۔ (طبعی میں) طبعی

نامی گرامی قول شور پریس الہ آباد میں طبع ہوا

ادارہ قلمی احمدیہ پریس سٹاؤن ۱۹۰۶ء شہر پتہ - دہلی

جلد ۱ - ۱۹۰۶ء

کشمیر دیرین

نمبر ۳۰۰

آؤیر پتہ تیج بہادر سپرو ایم اے ال ال ڈی ایڈوکیٹ وائیکورٹ

فہرست مضامین

۱۔ مذکورہ قوی در چٹ پان تھو مناسب

۲۔ (طبعی میں طبعی) شاعری از عبد السلام دہلوی

۳۔ (طبعی میں) دولت از احمد گل

۴۔ (طبعی میں) طبعی

۵۔ (طبعی میں) طبعی

۶۔ (طبعی میں) طبعی

۷۔ (طبعی میں) طبعی

۸۔ (طبعی میں) طبعی

نامی گرامی قول شور پریس الہ آباد میں طبع ہوا

ادارہ قلمی احمدیہ پریس سٹاؤن ۱۹۰۶ء شہر پتہ - دہلی

نمبر ۳۰۰

السنوہ

جلد ۱ - ۱۹۰۶ء

آؤیر پتہ تیج بہادر سپرو ایم اے ال ال ڈی ایڈوکیٹ وائیکورٹ

فہرست مضامین

۱۔ مذکورہ قوی در چٹ پان تھو مناسب

۲۔ (طبعی میں طبعی) شاعری از عبد السلام دہلوی

۳۔ (طبعی میں) دولت از احمد گل

۴۔ (طبعی میں) طبعی

۵۔ (طبعی میں) طبعی

۶۔ (طبعی میں) طبعی

۷۔ (طبعی میں) طبعی

۸۔ (طبعی میں) طبعی

نامی گرامی قول شور پریس الہ آباد میں طبع ہوا

ادارہ قلمی احمدیہ پریس سٹاؤن ۱۹۰۶ء شہر پتہ - دہلی

نمبر ۳۰۰

السنوہ

جلد ۱ - ۱۹۰۶ء

آؤیر پتہ تیج بہادر سپرو ایم اے ال ال ڈی ایڈوکیٹ وائیکورٹ

فہرست مضامین

۱۔ مذکورہ قوی در چٹ پان تھو مناسب

۲۔ (طبعی میں طبعی) شاعری از عبد السلام دہلوی

۳۔ (طبعی میں) دولت از احمد گل

۴۔ (طبعی میں) طبعی

۵۔ (طبعی میں) طبعی

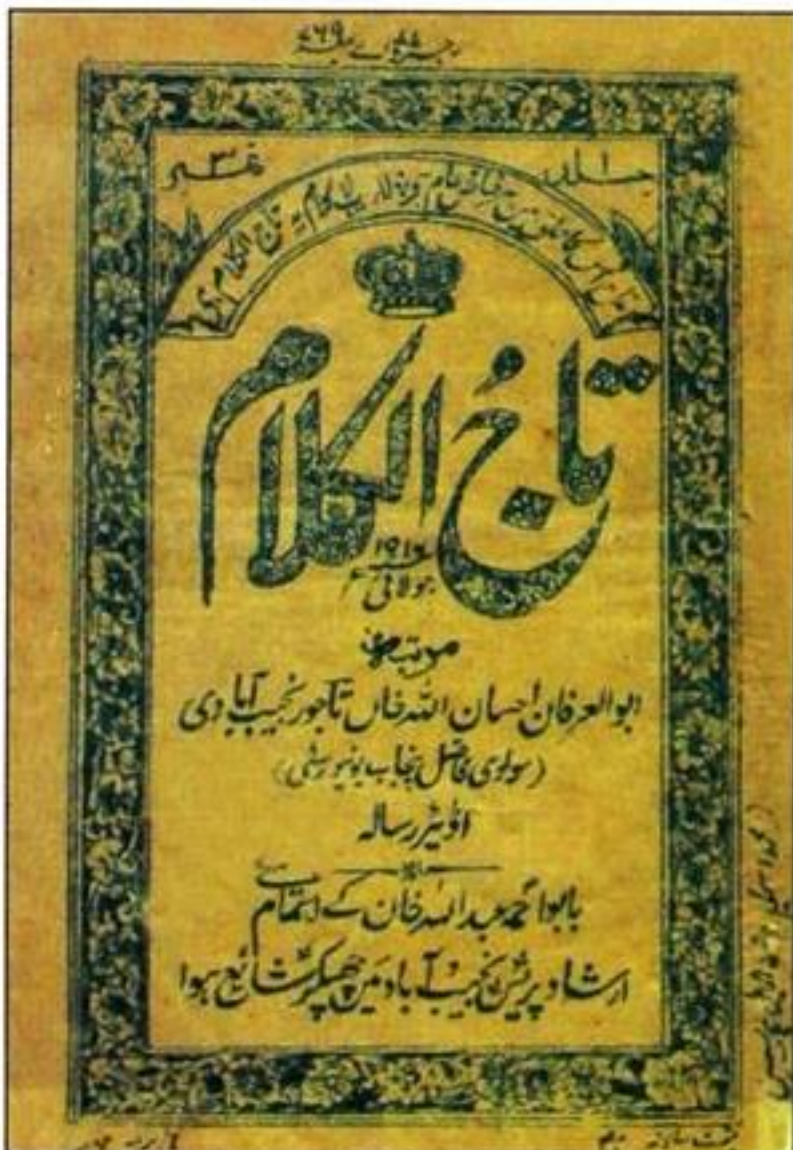
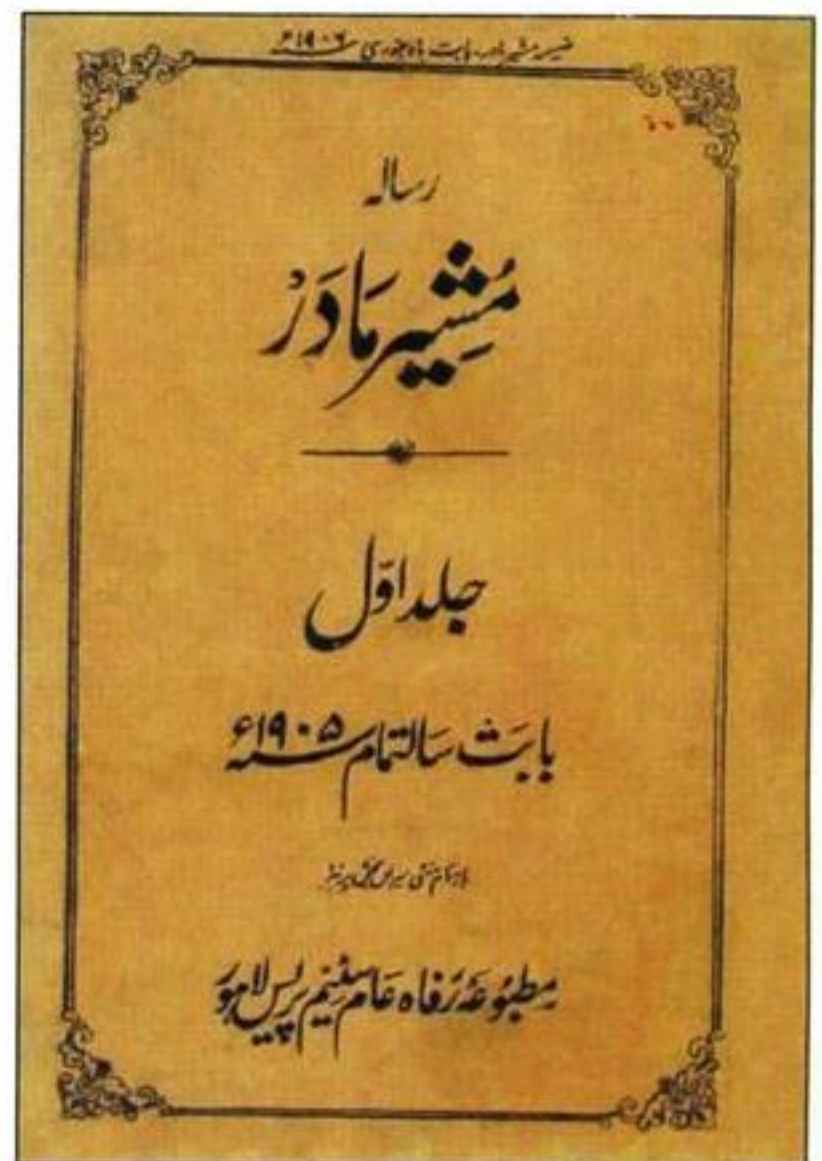
۶۔ (طبعی میں) طبعی

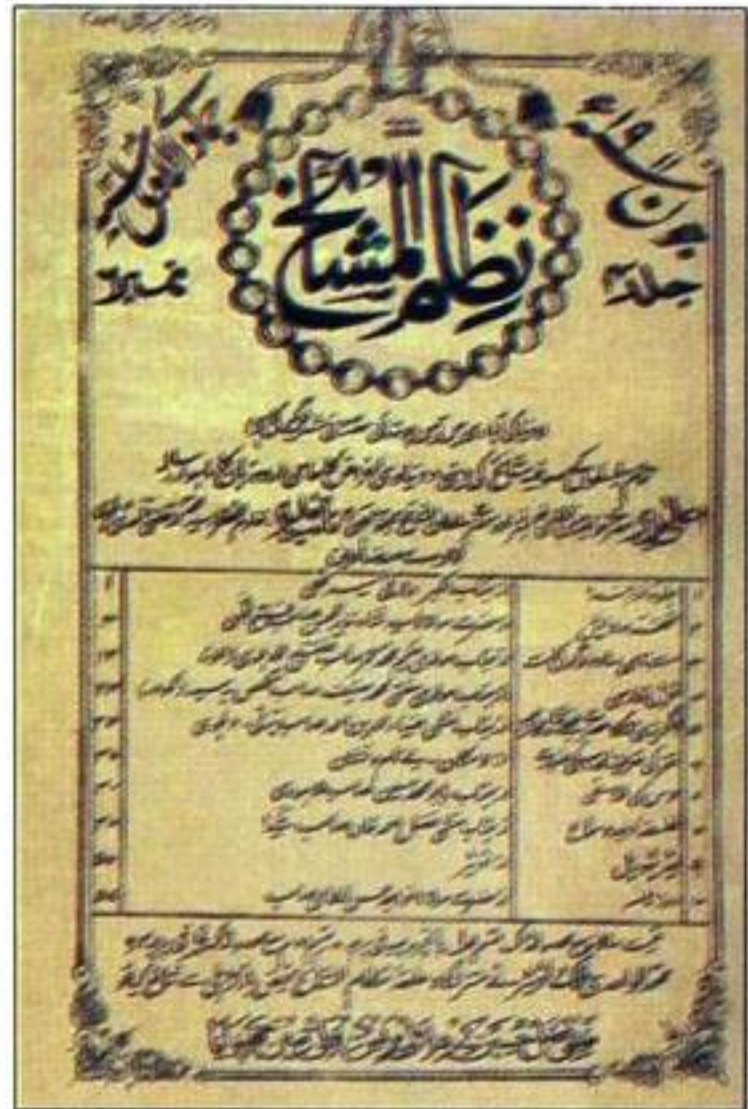
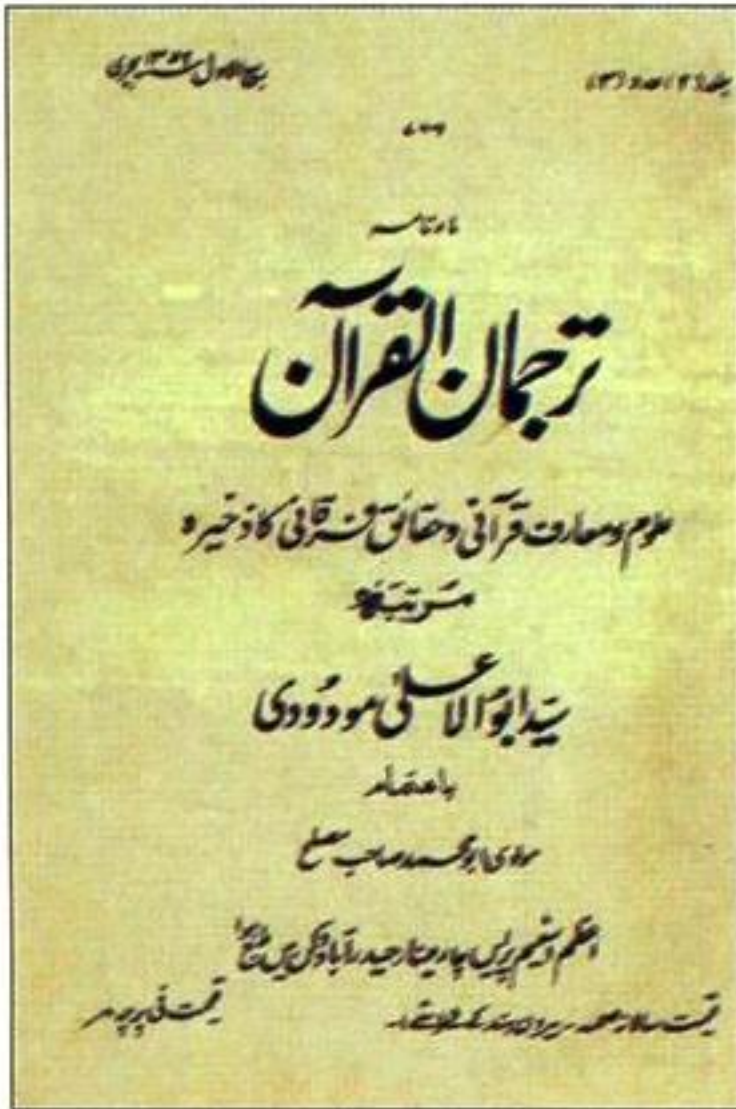
۷۔ (طبعی میں) طبعی

۸۔ (طبعی میں) طبعی

نامی گرامی قول شور پریس الہ آباد میں طبع ہوا

ادارہ قلمی احمدیہ پریس سٹاؤن ۱۹۰۶ء شہر پتہ - دہلی

R. L. NO. 2547

بہارستان ادب کا مصوٰر صحیفہ

چمنستان امرتہ

ادب کا تحفہ

محمد افضل خان سید ظفر ہاشمی

چند سالانہ ذوقِ شہابی طر فی پرچہ

ظلالِ اسلامی

پندرہویں سال ۱۳۵۵ قمری میں شائع ہوا
جلد دوم ۱۳۵۵ قمری

فہرست مضامین

(۱) حضرت علیؓ کی تاریخ	(۲) بیاضی
(۳) علیؓ کی شان و شوکت	(۴) حضرت علیؓ کی شان و شوکت
(۵) حضرت علیؓ کی شان و شوکت	(۶) حضرت علیؓ کی شان و شوکت
(۷) حضرت علیؓ کی شان و شوکت	(۸) حضرت علیؓ کی شان و شوکت
(۹) حضرت علیؓ کی شان و شوکت	(۱۰) حضرت علیؓ کی شان و شوکت
(۱۱) حضرت علیؓ کی شان و شوکت	(۱۲) حضرت علیؓ کی شان و شوکت
(۱۳) حضرت علیؓ کی شان و شوکت	(۱۴) حضرت علیؓ کی شان و شوکت
(۱۵) حضرت علیؓ کی شان و شوکت	(۱۶) حضرت علیؓ کی شان و شوکت

جلد اول ۱۳۵۵ قمری
جلد دوم ۱۳۵۵ قمری
جلد سوم ۱۳۵۵ قمری

مذہبِ حقین کی کلیات و احوال

برہان

مؤلف
سید احمد الکریم

ادب کا تحفہ

تیسرا سال ۱۳۵۵ قمری

اردو لکچر کا روزانہ رسالہ

م
حقیقہ
بیگم عبد الغفور
لیڈی ڈاکٹر ایل ایم پی

(میر تقی علی ایڈیٹر)

ماہنامہ آب حیات ٹوہانہ

○ برتھ کنٹرول نمبر

جنوری ۱۹۳۷ء، ص ۱۴۸، ایڈیٹر: حکیم پنڈت کرشن کنوردت شرما

ماہنامہ آب حیات لاہور

○ اشاعت خاص: سیرت النبی

جلد ۳، شماره ۶، جون ۲۰۰۲ء، ص ۱۴۴، مدیر اعلیٰ: محمود الرشید حدوٹی، مدیر: طاہر محمود اطہر

○ خصوصی شماره: سیرت انبیاء کرام

جلد ۵، شماره ۴-۱، اپریل ۲۰۰۵ء، ص ۲۸۸، مدیر اعلیٰ: مولانا محمود الرشید حدوٹی، مدیر: طاہر محمود اطہر

پندرہ روزہ / ماہنامہ آجکل دلی

○ سالنامہ

جلد ۴، شماره ۱، یکم جون ۱۹۳۵ء، ص ۱۵۲، مدیر اعلیٰ: آغا محمد یعقوب دداشی، نائب مدیر: راجیندر ناتھ شیدا

○ سالنامہ

جلد ۵، شماره ۱، یکم جون ۱۹۳۶ء، ص ۱۲۴، مدیر اعلیٰ: آغا محمد یعقوب دداشی، نائب مدیر: راجیندر ناتھ شیدا

○ سالنامہ

جلد ۶، شماره ۱، یکم جون ۱۹۳۷ء، ص ۱۷۵، مدیر اعلیٰ: سید وقار عظیم، نائب مدیران: فضل حق قریشی دہلوی، سید آفاق حسین آفاق

○ سالنامہ

جلد ۸، شماره ۱۵-۱، اگست ۱۹۴۹ء، ص ۱۰۲، ایڈیٹر: جوش ملیح آبادی، اسٹنٹ ایڈیٹر: عرش ملیانی، جگن ناتھ آزاد بلونت سنگھ

○ سالنامہ

جلد ۹، شماره ۱-۱، اگست ۱۹۵۰ء، ص ۷۶، ایڈیٹر: جوش ملیح آبادی، اسٹنٹ ایڈیٹر: عرش ملیانی، جگن ناتھ آزاد

○ ڈراما نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۶، جنوری ۱۹۵۹ء، ص ۸۲، مدیر مسئول: بالمشکند عرش، اسٹنٹ ایڈیٹر: مظفر شاہ
○ غالب نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۷، فروری ۱۹۵۹ء، ص ۵۲، مدیر مسئول: بالمشکند عرش، اسٹنٹ ایڈیٹر: مظفر شاہ
○ رقص نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۱، اگست ۱۹۵۹ء، ص ۸۴، مدیر مسئول: بالمشکند عرش، اسٹنٹ ایڈیٹر: مظفر شاہ
○ ہندوستانی مصوری نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱، اگست ۱۹۶۰ء، ص ۹۶، مدیر مسئول: بالمشکند عرش، اسٹنٹ ایڈیٹر: مظفر شاہ
○ جگر نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۶، جنوری ۱۹۶۱ء، ص ۵۴، مدیر مسئول: بالمشکند عرش، اسٹنٹ ایڈیٹر: مظفر شاہ
○ ٹیگور نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱۰، مئی ۱۹۶۱ء، ص ۸۸، مدیر مسئول: بالمشکند عرش، اسٹنٹ ایڈیٹر: مظفر شاہ
○ افسانہ نمبر

جلد ۲۲، شمارہ ۱، اگست ۱۹۶۳ء، ص ۷۲، مدیر مسئول: بالمشکند عرش، اسٹنٹ ایڈیٹر: مظفر شاہ
○ کشمیر نمبر

جلد ۲۷، شمارہ ۶، جنوری ۱۹۶۹ء، ص ۵۴، ایڈیٹر: شہباز حسین
○ غالب نمبر

جلد ۲۷، شمارہ ۷، فروری ۱۹۶۹ء، ص ۵۴، ایڈیٹر: شہباز حسین
○ جدید ہندوستانی شاعری نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۱، اگست ۱۹۶۹ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: شہباز حسین، اسٹنٹ ایڈیٹر: راج نرائن راز
○ مہاتما گاندھی نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۳، اکتوبر ۱۹۶۹ء، ص ۶۰، ایڈیٹر: شہباز حسین، اسٹنٹ ایڈیٹر: راج نرائن راز
○ حسرت موہانی نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۲، اگست، ستمبر ۱۹۸۱ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: راج نرائن راز، سب ایڈیٹر: شونامتھ سکھ

○ سہیل اعظم آبادی نمبر

جلد ۴۰، شمارہ ۴، نومبر ۱۹۸۱ء، ص ۶۸، ایڈیٹر: راج نرائن راز، سب ایڈیٹر: شو ناتھ سکھ

○ جمیل مظہری نمبر

جلد ۴۱، شمارہ ۱، اگست ۱۹۸۲ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: راج نرائن راز، سب ایڈیٹر: شو ناتھ سکھ

○ چکسبت صدی برس نمبر

جلد ۴۱، شمارہ ۷، فروری ۱۹۸۳ء، ص ۴۸، ایڈیٹر: راج نرائن راز، سب ایڈیٹر: شو ناتھ سکھ

○ اُردو صحافت نمبر

جلد ۴۲، شمارہ ۴، نومبر دسمبر ۱۹۸۳ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: راج نرائن راز، سب ایڈیٹر: شو ناتھ سکھ

○ حسرت نمبر

جلد ۴۳، شمارہ ۱۰، مئی ۱۹۸۵ء، ص ۶۰، ایڈیٹر: راج نرائن راز

○ اگے نمبر

جلد ۴۶، شمارہ ۱۰، مئی ۱۹۸۸ء، ص ۷۲، ایڈیٹر: راج نرائن راز، سب ایڈیٹر: خورشید اکرم

○ منتخب تخلیقات نمبر

جلد ۴۷، شمارہ ۲، ۳، اکتوبر ۱۹۸۸ء، ص ۱۰۴، ایڈیٹر: راج نرائن راز، سب ایڈیٹر: خورشید اکرم

○ خواجہ احمد عباس نمبر

جلد ۴۷، شمارہ ۵، دسمبر ۱۹۸۸ء، ص ۵۲، ایڈیٹر: راج نرائن راز، سب ایڈیٹر: خورشید اکرم

○ جواہر لال نہرو نمبر

جلد ۴۸، شمارہ ۴، نومبر ۱۹۸۹ء، ص ۴۸، ایڈیٹر: راج نرائن راز، سب ایڈیٹر: خورشید اکرم

○ گولڈن جوبلی نمبر

جلد ۵۰، شمارہ ۹، اپریل ۱۹۹۲ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: محبوب الرحمن فاروقی، سب ایڈیٹر: خورشید اکرم

○ اختر الایمان نمبر

جلد ۵۲، شمارہ ۷، فروری ۱۹۹۴ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: محبوب الرحمن فاروقی، سب ایڈیٹر: خورشید اکرم

○ بلونت سنگھ نمبر

جلد ۵۳ شماره ۶، جنوری ۱۹۹۵ء، ص ۱۰۸، ایڈیٹر: محبوب الرحمن فاروقی، سب ایڈیٹر: ابرار رحمانی
○ جوش نمبر

جلد ۵۳ شماره ۹، اپریل ۱۹۹۵ء، ص ۱۱۶، ایڈیٹر: محبوب الرحمن فاروقی، سب ایڈیٹر: ابرار رحمانی
○ اوپندر ناتھ اشک نمبر

جلد ۵۴ شماره ۵، دسمبر ۱۹۹۵ء، ص ۶۰، ایڈیٹر: محبوب الرحمن فاروقی، سب ایڈیٹر: ابرار رحمانی
○ دیوندر ستیا رتھی نمبر

جلد ۵۴ شماره ۱۰، مئی ۱۹۹۶ء، ص ۶۰، ایڈیٹر: محبوب الرحمن فاروقی، سب ایڈیٹر: ابرار رحمانی
ماہنامہ آج کی خاتون دہلی
○ چراغ خانہ نمبر

جلد ۵۲ شماره ۵۲، جنوری ۱۹۹۱ء، ص ۶۸، سرپرست: طارق مصطفیٰ صدیقی، مدیرہ: فرحت صدیقی
ماہنامہ آدرش کراچی
○ خاص نمبر

جلد ۲، شماره ۱۳، ستمبر ۱۹۸۷ء، ص ۹۸، مدیر اعلیٰ: شاہدہ احمد مدیرہ: شائستہ سیف
○ ڈی پی آئی نمبر

جلد ۲، شماره ۱۷، مارچ، اپریل ۱۹۸۸ء، ص ۸۲، مدیر اعلیٰ: شاہدہ احمد مدیرہ: شائستہ سیف
ماہنامہ آستانہ دہلی
○ غوث الاعظم نمبر

نومبر ۱۹۶۲ء، ص ۲۰۰، ایڈیٹر: نقیب الاولیاء صاحبزادہ محمد مستحسن فاروقی متولی
ماہنامہ آستانہ کراچی
○ محدث اعظم ہند کچھوچھوی نمبر

جلد ۷، شماره ۲، فروری ۱۹۹۹ء، ص ۹۶، چیف ایڈیٹر: ڈاکٹر سید محمد مظاہر اشرف الاشرافی البیلانی
ماہنامہ آستانہ لاہور
○ خاص نمبر ۱۹۳۳ء

جلد ۲، شماره ۱، جنوری ۱۹۳۴ء، ص ۱۹۸، مدیر اعلیٰ: چوہدری عبدالرشید تبسم بی اے
ماہنامہ آستانہ فیض عالم لاہور

○ عرس نمبر

جلد ۲، شماره ۶، جنوری ۱۹۵۸ء، ص ۲۴، مدیر مسئول: اعجاز الرضوی

○ عرس نمبر

جلد ۳، شماره ۲، ستمبر ۱۹۵۸ء، ص ۲۴، مدیر: سید محمد حسن جیلانی

ماہنامہ آگہی کراچی

○ سالنامہ

جلد ۲، شماره ۳، مارچ اپریل ۱۹۹۰ء، ص ۱۹۲، مدیر: پروفیسر سید محمد محفوظ علی

○ سیرت نمبر

جلد ۸، شماره ۱۰، اکتوبر نومبر ۱۹۹۶ء، ص ۱۹۲، مدیر اعلیٰ: پروفیسر سید محمد محفوظ علی، مدیر اعزازی: پروفیسر آفاق صدیقی

○ خصوصی نمبر: سیرت ایواڈ

جلد ۱۱، شماره ۶، جون ۱۹۹۷ء، ص ۱۲۸، مدیر: پروفیسر سید محمد محفوظ علی، مدیر اعزازی: پروفیسر آفاق صدیقی

ماہنامہ آموزش لاہور

○ اردو کانفرنس نمبر

جلد ۱، شماره ۲، جون ۱۹۴۸ء، ص ۷۲، مدیر: بشیر ہاشمی

○ نیو ایجوکیشن فیلوشپ کانفرنس نمبر

جلد ۲، شماره ۱، اپریل ۱۹۴۹ء، ص ۸۴، مدیر: محمد ناظم

○ اصطلاحات نمبر

جلد ۲، شماره ۱۲، مارچ ۱۹۵۰ء، ص ۷۲، مدیر: بشیر ہاشمی، معاونین: سلیم فارانی، عبدالغفور چودھری

ماہنامہ آموزش گار جگاؤں

○ انتخاب نمبر

جلد ۴، شماره ۱۱، جنوری ۱۹۸۶ء، ص ۳۲، ایڈیٹر: اکبر رحمانی

○ ادب اطفال نمبر

جلد ۷، شمارہ ۱۱، جنوری ۱۹۸۹ء، ص ۶۸، مدیر اعلیٰ: اکبر رحمانی، نائب مدیر: محمد حسن فاروقی
○ معیار تعلیم نمبر

جلد ۸، شمارہ ۷، ستمبر ۱۹۸۹ء، ص ۳۲، مدیر اعلیٰ: اکبر رحمانی، معاون مدیر: محمد حسن فاروقی
○ تدریس اُردو نمبر

جلد ۸، شمارہ ۱۰، دسمبر ۱۹۸۹ء، ص ۲۸، ایڈیٹر: اکبر رحمانی، معاون: محمد حسن فاروقی
○ اقبال نمبر ۱۹۹۰ء حصہ اول

جلد ۸، شمارہ ۱۱، جنوری ۱۹۹۰ء، ص ۳۲، ایڈیٹر: اکبر رحمانی
○ اقبال نمبر

جلد ۹، شمارہ ۲، اپریل ۱۹۹۰ء، ص ۳۲، ایڈیٹر: اکبر رحمانی
○ اقبال نمبر

جلد ۹، شمارہ ۹، نومبر دسمبر ۱۹۹۰ء، ص ۳۲، ایڈیٹر: اکبر رحمانی
○ اقبال نمبر ۴

جلد ۱۳، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۹۴ء، ص ۳۲، مدیر اعلیٰ: اکبر رحمانی
○ سخن ہائے گفتنی نمبر ۱

جلد ۱۸، شمارہ ۳، مارچ، اپریل ۱۹۹۹ء، ص ۶۴، مدیر اعلیٰ: اکبر رحمانی
○ سخن ہائے گفتنی نمبر ۲

جلد ۱۸، شمارہ ۵، مئی، جون ۱۹۹۹ء، ص ۶۰، مدیر اعلیٰ: اکبر رحمانی
ماہنامہ آنچل کراچی

○ ناول نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۶، ستمبر ۲۰۰۴ء، ص ۳۱۴، سلمیٰ کنول مدیرہ: فرحت آراء، مدیرہ مسئول: رخسانہ بیگم
○ عید نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۸، نومبر ۲۰۰۴ء، ص ۳۱۴، سلمیٰ کنول مدیرہ: فرحت آراء، مدیرہ مسئول: رخسانہ بیگم

○ عید نمبر ۲

جلد ۲۶، شماره ۹، دسمبر ۲۰۰۴ء، ص ۳۱۴، مدیر اعلیٰ: سلمیٰ کنول، مدیرہ: فرحت آراء، مدیرہ مسئول: رخسانہ بیگم
○ عید الاضحیٰ نمبر

جلد ۲۶، شماره ۱۱، فروری ۲۰۰۵ء، ص ۳۱۴، مدیر اعلیٰ: سلمیٰ کنول، مدیرہ: فرحت آراء، مدیرہ مسئول: رخسانہ بیگم
○ ناولٹ نمبر

جلد ۲۷، شماره ۶، ستمبر ۲۰۰۵ء، ص ۳۰۶، مدیرہ: فرحت آراء، مدیر خصوصی: طاہر احمد قریشی
○ ناولٹ نمبر

جلد ۲۷، شماره ۷، نومبر ۲۰۰۵ء، ص ۳۰۶، مدیرہ: فرحت آراء، مدیر خصوصی: طاہر احمد قریشی
ماہنامہ آنسہ لاہور

○ کہانی نمبر

جلد ۱، شماره ۸، اپریل، مئی ۱۹۷۹ء، ص ۱۴۶، چیف ایڈیٹر: خالد محمود
ماہنامہ آنکھ مچولی لاہور

○ اقبال نمبر

جلد ۴، شماره ۱۱، نومبر ۲۰۰۲ء، ص ۱۴۴، مدیر اعلیٰ: قمر علی خاں، مدیر: ڈاکٹر رضوان ثاقب، نائب مدیر: نجمہ معراج
ماہنامہ آواز کشمیر لاہور

○ مجاہد اول نمبر

جلد ۳، شماره ۴، اپریل ۱۹۹۳ء، ص ۶۸، ایڈیٹر: یونس عزیز ملک، احسن اختر ناز، عائشہ بیٹ
ماہنامہ آواز نسواں پشاور

○ آزادی نمبر

جلد ۱، شماره ۵، مارچ ۱۹۸۷ء، ص ۶۸، مدیرہ: پروفیسر سردار حیدر جعفر
○ پاکستان نمبر

جلد ۱، شماره ۱۰، اگست ۱۹۸۷ء، ص ۶۸، مدیرہ: پروفیسر سردار حیدر جعفر
ماہنامہ آواز نسواں دہلی

۵۔ افسانہ و دستکاری ایڈیشن

جلد ۵، شماره ۱، جنوری، فروری ۱۹۳۸ء، ص ۸۰ ارکانِ ادارت: نفیس دہن دہلوی، ثم لکھنوی، ممتاز سلطان
ماہنامہ آئین لاہور

۵۔ جماعت اسلامی کے ۵۰ سال (۲)

جلد ۲۹، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۹۱ء، ص ۱۸۶، مدیر: مظفر بیگ

۵۔ جماعت اسلامی کے ۵۰ سال (۳)

جلد ۲۹، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۹۱ء، ص ۹۸، نگران: محمد زبیر، مدیر: مظفر بیگ

۵۔ جماعت اسلامی کے ۵۰ سال (۴)

جلد ۲۹، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۹۱ء، ص ۹۸، نگران: محمد زبیر، مدیر: مظفر بیگ

۵۔ جماعت اسلامی کے ۵۰ سال (۶)

جلد ۳۰، شماره ۴، اپریل ۱۹۹۲ء، ص ۱۸۶، نگران: محمد زبیر، مدیر: مظفر بیگ

۵۔ جماعت اسلامی کے ۵۰ سال (۷)

جلد ۳۰، شماره ۷، جولائی ۱۹۹۲ء، ص ۹۸، نگران: محمد زبیر، مدیر: مظفر بیگ

۱۰۔ اجتماع نمبر

جلد ۳۳، شماره ۱۰، نومبر ۱۹۹۵ء، ص ۶۶، ایڈیٹر: مظفر بیگ

۱۰۔ اشاعت خاص خرم مراد حیات و خدمات

جلد ۳۵، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۹۷ء، ص ۴۹۸، مدیر: مظفر بیگ

۵۔ آخری اشاعت خاص

جلد ۳۷، شماره ۷، جولائی ۱۹۹۹ء، ص ۵۴۴، نگران: محمد زبیر، مدیر: مظفر بیگ

۱۰۔ اشاعت خاص: چند مضامین قرآن

جلد ۴۱، شماره ۳۰، مارچ ۲۰۰۳ء، ص ۱۱۴، مدیر: مرزا محمد الیاس

۵۔ مغربی تہذیب.... اشاعت خاص (اول)

جلد ۴۳، شماره ۴، اپریل ۲۰۰۵ء، ص ۱۷۸، مدیر: مرزا محمد الیاس، نائب مدیر: محمد امجد چودھری

○ مغربی تہذیب.... اشاعت خاص (دوم)

جلد ۲۳، شماره ۵، مئی ۲۰۰۵ء، ص ۲۴۲، مدیر: مرز محمد الیاس، نائب مدیر: محمد امجد چودھری

○ مغربی تہذیب.... اشاعت خاص (سوم)

جلد ۲۳، شماره ۶، جون ۲۰۰۵ء، ص ۲۲۶، مدیر: مرز محمد الیاس، نائب مدیر: محمد امجد چودھری

ماہنامہ آئینہ لاہور

○ سیرت نمبر

جلد ۳، شماره ۲۱، نومبر ۱۹۵۸ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: محمد امین شرقپوری

○ محرم نمبر

جلد ۷، شماره ۷، جولائی ۱۹۶۲ء، ص ۶۶، ایڈیٹر: محمد امین شرقپوری

○ حضرت مجدد الف ثانی نمبر

جلد ۸، شماره ۳، مارچ ۱۹۶۳ء، ص ۶۶، ایڈیٹر: محمد امین شرقپوری

○ محرم نمبر

جلد ۱۰، شماره ۶، جون ۱۹۶۵ء، ص ۶۶، ایڈیٹر: محمد امین شرقپوری

○ سیرت نمبر

جلد ۱۲، شماره ۷، جولائی ۱۹۶۷ء، ص ۶۶، ایڈیٹر: محمد امین شرقپوری

○ سیرت نمبر

جلد ۱۳، شماره ۷، جولائی ۱۹۶۸ء، ص ۶۶، ایڈیٹر: محمد سلیم شرقپوری

ماہنامہ آئینہ قسمت لاہور

○ سید الشہداء نمبر

جلد ۸، شماره ۱۲، اگست ۱۹۵۶ء، ص ۱۳۰، مدیر اعلیٰ: سیدناظر حسین شاہ

ماہنامہ احساس پشاور

○ جنگ نمبر

جلد ۱، شماره ۲، مئی جون ۱۹۷۵ء، ص ۱۰۶، ادارت: مسرت خاطر غزنوی

○ سیرت النبی نمبر

ربیع الاول / ربیع الثانی ۱۴۲۷ھ ص ۱۴۳ مدیر اعلیٰ: مفتی محمد زرولی خان، نائب مدیر: محمد ہمایوں مغل
ماہنامہ احوال و آثار لاہور

○ ٹیپو سلطان شہید نمبر

جون ۱۹۹۹ء ص ۱۴۴ مدیر اعلیٰ: خالد محمود قادری

ماہنامہ اخبارِ اردو اسلام آباد

○ خاص شمارہ

جلد ۳ شمارہ ۱ جنوری ۱۹۸۶ء ص ۳۲، مدیر مسئول: ڈاکٹر وحید قریشی، مدیر اعزازی: شریف کنجاہی

○ خاص شمارہ

جلد ۳ شمارہ ۸ اگست ۱۹۸۶ء ص ۳۲، مدیر مسئول: ڈاکٹر وحید قریشی، مدیر اعزازی: شریف کنجاہی

○ محسنِ اردو نمبر [ڈاکٹر سید عبداللہ]

جلد ۴ شمارہ ۱ جنوری ۱۹۸۷ء ص ۶۰، مدیر مسئول: ڈاکٹر وحید قریشی، مدیر اعزازی: شریف کنجاہی

○ ڈاکٹر اشتیاق حسین قریشی نمبر

جلد ۴ شمارہ ۵ مئی ۱۹۸۷ء ص ۴۴، مدیر مسئول: ڈاکٹر وحید قریشی، مدیر اعزازی: شریف کنجاہی

○ قومی یکجہتی نمبر

جلد ۴ شمارہ ۸ اگست ۱۹۸۷ء ص ۹۲، مدیر مسئول: ڈاکٹر وحید قریشی، مدیر اعزازی: شریف کنجاہی

○ خصوصی اشاعت: اردو ہماری ضرورت ہے

جلد ۷ شمارہ ۱ جنوری ۱۹۹۰ء ص ۴۰، مدیر ڈاکٹر: انعام الحق جاوید، نائب مدیر: سید سردار پیرزادہ

○ خصوصی اشاعت: اردو کمپیوٹر نمبر

جلد ۷ شمارہ ۲ فروری ۱۹۹۰ء ص ۵۶، مدیر ڈاکٹر: انعام الحق جاوید، نائب مدیر: سید سردار پیرزادہ

○ خصوصی اشاعت: اردو: عوامی رابطہ اور قومی یکجہتی

جلد ۷ شمارہ ۳ مارچ ۱۹۹۰ء ص ۳۲، مدیر ڈاکٹر: انعام الحق جاوید، نائب مدیر: سید سردار پیرزادہ

○ خصوصی اشاعت: اردو اور علاقائی زبانوں کے لسانی و ثقافتی روابط

- جلد ۷، شماره ۵، مئی ۱۹۹۰ء، ص ۳۲، مدیر ڈاکٹر: انعام الحق جاوید، نائب مدیر: سید سردار پیرزاد
 ○ خصوصی اشاعت: بیرونی ممالک میں اُردو
- جلد ۷، شماره ۱۱، اکتوبر، نومبر ۱۹۹۰ء، ص ۱۲۸، مدیر ڈاکٹر: انعام الحق جاوید، نائب مدیر: سید سردار پیرزاد
 ○ خصوصی اشاعت: اُردو اصطلاحات سازی
- جلد ۸، شماره ۹، ستمبر ۱۹۹۱ء، ص ۸۲، مدیر: ڈاکٹر انعام الحق جاوید، نائب مدیر: سید سردار پیرزاد
 ○ خصوصی شماره عالمی: اُردو کانفرنس ماریش
- جلد ۹، شماره ۲، فروری، مارچ ۱۹۹۲ء، ص ۴۰، مدیر: ڈاکٹر انعام الحق جاوید، نائب مدیر: سید سردار پیرزاد
 ○ خصوصی شماره: پاکستان میں اُردو کیوں نافذ نہیں ہوتی
- جلد ۹، شماره ۶، جون ۱۹۹۲ء، ص ۵۰، مدیر: ڈاکٹر انعام الحق جاوید، نائب مدیر: سید سردار پیرزاد
 ○ خصوصی اشاعت: قومی سیمینار ۱۹۹۵ء
- جلد ۱۲، شماره ۶، جون ۱۹۹۵ء، ص ۳۴، مدیر: ڈاکٹر انعام الحق جاوید، نائب مدیر: سید سردار پیرزاد
 ○ خصوصی شماره: جہان اُردو
- جلد ۱۷، شماره ۸، جولائی، اگست، ستمبر ۲۰۰۱ء، ص ۱۰۰، مدیر: قاضی محمد عزیز الرحمن، عاصم، مدیر اعزازی: ڈاکٹر گوہر نوشاہی
 ○ خصوصی شماره: اُردو اور تحریک پاکستان
- جلد ۱۷، شماره ۱۰، اکتوبر ۲۰۰۱ء، ص ۸۸، نگران: ڈاکٹر فتح محمد ملک، مدیر: محمد اسلام نشتر
 ○ خصوصی شماره: اُردو سافٹ ویئر نمبر
- جلد ۱۸، شماره ۲، جنوری، فروری ۲۰۰۲ء، ص ۱۱۹، نگران: ڈاکٹر فتح محمد ملک، مدیر: محمد اسلم نشتر
 ○ خصوصی شماره: اباسین میں اُردو
- جلد ۱۹، شماره ۷، جولائی، اگست ۲۰۰۳ء، ص ۲۴۰، نگران: ڈاکٹر فتح محمد ملک، مدیر: سید سردار احمد پیرزادہ
 ○ خصوصی اشاعت: کیا اُردو کا اصل مولد بلوچستان ہے؟
- جلد ۱۹، شماره ۱۱، نومبر ۲۰۰۳ء، ص ۲۶۴، نگران: ڈاکٹر فتح محمد ملک، مدیر: سید سردار احمد پیرزادہ
 ○ خصوصی اشاعت: اُردو پنجاب میں!
- جلد ۲۰، شماره ۳، مارچ، اپریل ۲۰۰۴ء، ص ۴۲۴، نگران: ڈاکٹر فتح محمد ملک، مدیر: سید سردار احمد پیرزادہ

○ خصوصی اشاعت: کشمیر میں اُردو

جلد ۲۱، شماره ۲، فروری ۲۰۰۵ء، ص ۱۷۲، نگران: ڈاکٹر فتح محمد ملک، مدیر: سید سردار احمد پیرزادہ

ماہنامہ اخبارِ بلدِ یہ کراچی

○ شماره خصوصی بیا د عطیہ فیضی

جلد ۸، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۸۷ء، جنوری ۱۹۸۸ء، ص ۷۲، مدیر: اعلیٰ سیف الرحمن گرامی، نائب مدیر: فرزانه شہناز

ماہنامہ اخبارِ الطب کراچی

○ اشاعت خصوصی جشن ہزار رسالہ ابن الہشیم

جلد ۱۶، شماره ۲، جنوری فروری ۱۹۷۰ء، ص ۱۲۰، مدیر: حکیم محمد سعید دہلوی

ماہنامہ اخبارِ المشاخ اسلام آباد

○ میلاد نمبر

جلد ۱، شماره ۷، ستمبر ۱۹۹۱ء، ص ۵۰، ایڈیٹر انچیف: پیر روح الحسنین معین، سب ایڈیٹر: ملک حنیف وجدانی

○ سالانہ عرس غوثیہ نمبر

جلد ۲، شماره ۳، مئی جون ۱۹۹۲ء، ص ۳۶، ایڈیٹر انچیف: پیر روح الحسنین معین، سب ایڈیٹر: ملک حنیف وجدانی

ماہنامہ اخبارِ نو جوان نئی دہلی

○ اولمپک نمبر

جلد ۲، شماره ۶، ستمبر ۱۹۸۸ء، ص ۸۶، ایڈیٹر: سید عابدانیس، معاون ایڈیٹر: سید پرویز قیصر

ماہنامہ اخبارِ وطن کراچی

○ ورلڈ کپ اسٹیل

جلد ۱۶، شماره ۱۱، مارچ ۱۹۹۲ء، ص ۱۶۴، ایڈیٹر: منیر حسین

○ جشن فتح نمبر

جلد ۱۶، شماره ۱۲، اپریل ۱۹۹۲ء، ص ۱۳۲، ایڈیٹر: منیر حسین

○ رحمۃ للعالمین نمبر

جلد ۱۷، شماره ۴، اگست ۱۹۹۲ء، ص ۱۸۴، ایڈیٹر: منیر حسین

○ وکٹری اسپیشل

جلد ۱، شماره ۵، ستمبر ۱۹۹۲ء، ص ۱۴۴، ایڈیٹر: منیر حسین

○ عمران اسپیشل

جلد ۱، شماره ۶، نومبر ۱۹۹۲ء، ص ۱۶۸، ایڈیٹر: منیر حسین

○ ڈبل پنچری نمبر

جلد ۱۸، شماره ۷، نومبر ۱۹۹۳ء، ص ۱۸۸، ایڈیٹر: منیر حسین

○ رحمۃ للعالمین نمبر

جلد ۲۵، شماره ۲، جون ۲۰۰۰ء، ص ۷۲، ایڈیٹر: منیر حسین

○ ٹریپل پنچری نمبر

جلد ۲۷، شماره ۱، مئی ۲۰۰۲ء، ص ۱۱۶، ایڈیٹر: منیر حسین

ماہنامہ اختر لاہور

○ اقبال نمبر

جلد ۲، شماره ۴، فروری مارچ ۱۹۳۸ء، ص ۱۰۸، مدیر اعلیٰ: محمد برق ابوالعلا چشتی، مدیر اعزازی: عظیم قریشی

ماہنامہ اخوت لاہور

○ کرسمس نمبر

جلد ۲، شماره ۱۱، نومبر دسمبر ۱۹۸۷ء، ص ۶۴، مدیر: وکلف اے سنگھ

ماہنامہ ادب کراچی

○ خاص نمبر

جلد ۱، شماره ۴، جولائی اگست ۱۹۵۱ء، ص ۹۶، مرتب: غلام محمد بٹ

ماہنامہ ادب لکھنؤ

○ خاص نمبر

جلد ۳، شماره ۱، جنوری ۱۹۳۱ء، ص ۱۶۸، مدیر نگران: سید انور حسین آرزو، مدیر مسئول: سید اعظم حسین

○ محمود آباد نمبر

جلد ۱ شماره ۳، جنوری، فروری ۱۹۳۶ء، ص ۲۰۲، مدیر: ناصر لکھنوی

ماہنامہ ادب دوست لاہور

○ پاکستان گولڈن جوبلی نمبر

جلد ۳، شماره نمبر ۸، اگست ۱۹۹۷ء، ص ۱۵۲، مدیر: اے جی جوش

ماہنامہ ادب لطیف لاہور

○ سالنامہ ۱۹۳۶ء

جلد ۲، شماره ۴، دسمبر ۱۹۳۵ء، ص ۲۲۰، ادارہ تحریر: چودھری برکت علی بی اے، میرزا ادیب بی اے

○ سالنامہ ۱۹۳۷ء

جلد ۴، شماره ۵، دسمبر ۱۹۳۶ء، ص ۲۳۸، ادارہ تحریر: ایڈیٹر: چودھری برکت علی بی اے، میرزا ادیب بی اے

○ افسانہ نمبر

جلد ۵، شماره ۵، جون جولائی ۱۹۳۷ء، ص ۱۶۰، ادارہ تحریر: چودھری برکت علی (بی اے)، میرزا ادیب (بی اے)

○ سالنامہ ۱۹۳۸ء

جلد ۶، شماره ۴، دسمبر ۱۹۳۷ء، ص ۲۳۰، ادارہ تحریر: چودھری برکت علی بی اے، میرزا ادیب (بی اے)

○ ڈراما نمبر

جلد ۹، شماره ۲، مئی، جون ۱۹۳۹ء، ص ۲۲۲، ادارہ: ایڈیٹر: چودھری برکت علی

○ سالنامہ

جلد ۱۰، شماره ۴، دسمبر ۱۹۳۹ء، ص ۲۱۶، ادارہ تحریر: ایڈیٹر: چودھری برکت علی بی اے، میرزا ادیب (بی اے)

○ سالنامہ ۱۹۴۱ء

جلد ۱۲، شماره ۴، جنوری ۱۹۴۱ء، ص ۲۷۶، مسئول: چوہدری برکت علی بی اے، مدیران اعزازی: باری احسان دانش، بیدی

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۳، شماره ۳، مئی، جون ۱۹۴۱ء، ص ۱۶۰، نگران: فیض احمد فیض، ایڈیٹر: چوہدری برکت علی بی اے، چوہدری نذیر احمد

○ سالنامہ ۱۹۴۲ء

دسمبر ۱۹۴۱ء، جنوری ۱۹۴۲ء، ص ۲۱۰، نگران: فیض احمد فیض، ایڈیٹر: چوہدری برکت علی بی اے، چوہدری نذیر احمد

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۵ شمارہ ۶۵ جولائی اگست ۱۹۴۲ء ص ۱۳۶ ایڈیٹر: فیض احمد فیض چودھری برکت علی بی اے نذیر احمد چودھری

○ سالنامہ ۱۹۴۳ء

جلد ۱۶ شمارہ ۵ مارچ اپریل ۱۹۴۳ء ص ۱۰۴ ایڈیٹر: چودھری برکت علی چودھری نذیر احمد

○ سالنامہ ۱۹۴۴ء

جلد ۱۸ شمارہ ۵ مارچ اپریل ۱۹۴۴ء ص ۲۰۰ ایڈیٹر: احمد ندیم قاسمی چودھری برکت علی بی اے

○ افسانہ نمبر ۱۹۴۵ء

جلد ۲۲ شمارہ ۲۱ مارچ اپریل ۱۹۴۵ء ص ۱۲۰ ایڈیٹر: نذیر احمد چودھری چوہدری برکت علی

○ سالنامہ ۱۹۴۶ء

جلد ۲۳ شمارہ ۱۶ مارچ اپریل ۱۹۴۶ء ص ۲۷۲ ایڈیٹر: چودھری برکت علی

○ سالنامہ ۱۹۴۷ء

جلد ۲۴ شمارہ ۶ مارچ اپریل مئی ۱۹۴۷ء ص ۲۵۶ مدیران: برکت علی چوہدری ممتاز مفتی فکر تو نسوی

○ سالنامہ ۱۹۴۸ء

جلد ۲۷ شمارہ ۲۱ مارچ اپریل مئی ۱۹۴۸ء ص ۲۳۰ مدیران: برکت علی چوہدری ممتاز مفتی فکر تو نسوی

○ سالنامہ ۱۹۴۹ء

جلد ۲۸ شمارہ ۲۱ مارچ اپریل مئی ۱۹۴۹ء ص ۳۳۲ مرتب: چوہدری برکت علی مرزا ادیب قاتل شفائی

○ افسانہ نمبر

جلد ۲۸ شمارہ ۶ ستمبر ۱۹۴۹ء ص ۱۶۰ مرتب: چوہدری برکت علی میرزا ادیب

○ سالنامہ ۱۹۵۰ء

جلد ۲۱ شمارہ ۲ مئی ۱۹۵۰ء ص ۲۰۰ مرتب: چوہدری برکت علی میرزا ادیب

○ طویل مختصر افسانہ نمبر

جلد ۳۰ شمارہ ۲ نومبر ۱۹۵۰ء ص ۱۷۶ مرتب: چودھری برکت علی میرزا ادیب

○ سالنامہ ۱۹۵۱ء

جلد ۳۱، شماره ۲، مئی، جون ۱۹۵۱ء، ص ۱۹۶، مرتبہ: چودھری برکت علی، میرزا ادیب

○ سالنامہ ۱۹۵۳ء

جلد ۳۵، شماره ۳، جنوری ۱۹۵۳ء، ص ۲۷۶، ایڈیٹر: میرزا ادیب

○ سالنامہ ۱۹۵۴ء

جلد ۳۷، شماره ۴، فروری، مارچ ۱۹۵۴ء، ص ۳۰۴، ایڈیٹر: میرزا ادیب

○ ڈراما نمبر

جلد ۳۹، شماره ۱، اکتوبر، نومبر ۱۹۵۴ء، ص ۲۴۰، مرتب: میرزا ادیب

○ اُردو نمبر

جلد ۴۰، شماره ۵، دسمبر ۱۹۵۵ء، ص ۲۱۲، مرتب: میرزا ادیب

○ سالنامہ

جلد ۳۹، شماره ۵، مارچ ۱۹۵۵ء، ص ۲۹۲، مرتب: میرزا ادیب

○ سالنامہ ۱۹۵۷ء

جلد ۴۳، شماره ۲، جنوری ۱۹۵۷ء، ص ۲۴۴، مرتب: میرزا ادیب

○ خاص نمبر

جلد ۴۳، شماره ۶، مئی ۱۹۵۷ء، ص ۱۰۸، مرتب: میرزا ادیب

○ سالنامہ ۱۹۵۸ء

جلد ۴۵، شماره ۳، فروری ۱۹۵۸ء، ص ۲۰۸، مرتب: میرزا ادیب

○ سالنامہ ۱۹۵۹ء

جلد ۴۶، شماره ۱، جنوری ۱۹۵۹ء، ص ۳۳۲، مرتب: میرزا ادیب

○ ناولٹ نمبر ۱۹۵۹ء

جلد ۴۶، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۵۹ء، ص ۲۳۲، مرتب: میرزا ادیب

○ سالنامہ ۱۹۶۰ء

جلد ۴۸، شماره ۳، مارچ ۱۹۶۰ء، ص ۲۴۸، مرتب: میرزا ادیب

○ سالنامہ ۱۹۶۱ء

جلد ۲۸، شماره ۲، جنوری ۱۹۶۱ء، ص ۳۱۲، مرتب: میرزا ادیب

○ سالنامہ ۱۹۶۲ء

جلد ۵۰، شماره ۱، جنوری ۱۹۶۲ء، ص ۲۶۰، مرتب: میرزا ادیب

○ سالنامہ ۱۹۶۳ء

مارچ ۱۹۶۳ء، ص ۳۱۲، ایڈیٹر: انتظار حسین

○ جوہلی نمبر ۱۹۶۳ء

جلد ۶۳، شماره ۲، ۳، اگست ۱۹۶۳ء، ص ۳۱۲، ایڈیٹر: انتظار حسین

○ سالنامہ ۱۹۶۴ء

جلد ۶۹، شماره ۱۰، ستمبر، اکتوبر ۱۹۶۴ء، ص ۲۷۲، ایڈیٹر: انتظار حسین

○ سالنامہ ۱۹۶۶ء

جلد ۷۲، شماره ۱، جنوری ۱۹۶۶ء، ص ۳۱۲، ادارہ: سید قاسم محمود، ذکاء الرحمن، ادیب سہیل، سید جاوید اختر
○ خاص نمبر

جلد ۷۴، شماره ۹، ۱۰، ستمبر، اکتوبر ۱۹۶۶ء، ص ۲۵۶، مدیران: ذکاء الرحمن، ناصر زیدی

○ سالنامہ ۱۹۶۷ء

جلد ۶۵، شماره ۶، ۷، مئی، جون، جولائی ۱۹۶۷ء، ص ۳۱۴، ایڈیٹر: ناصر زیدی

○ سالنامہ ۱۹۶۸ء

جلد ۶۸، شماره ۲، ۱، ستمبر، اکتوبر ۱۹۶۸ء، ص ۳۴۶، مدیر: ناصر زیدی

○ غالب نمبر

جلد ۶۹، شماره ۱۱، ۱۲، جنوری ۱۹۶۹ء، ص ۳۴۴، ایڈیٹر: ناصر زیدی

○ سالنامہ

جلد ۴۱، شماره ۱۱، ۱۲، ۱۹۷۵ء، ص ۲۰۸، ایڈیٹر: ناصر زیدی

○ خاص نمبر ۱۹۸۴ء

جلد ۵۰ شماره ۳، ص ۲۵۴ مدیر: صدیقہ جاوید طارق، اعزازی مدیر: مسعود اشعر
○ فیض نمبر

جلد ۵۱ شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۸۵ء، ص ۳۶۸ مدیر: صدیقہ بیگم، مدیر اعزازی: اظہر جاوید
○ گولڈن جوبلی نمبر

جلد ۵۲ شماره ۱۱، ۱۲، ۱۹۸۶ء، ص ۵۷۶ مدیر: صدیقہ بیگم، مدیر اعزازی: اظہر جاوید
○ سالنامہ ۱۹۸۸ء

جلد ۵۳ شماره ۱۱، ۱۲، ص ۶۱۵ مدیر: صدیقہ بیگم، مرتبین: ضیاء الحسن، آفتاب حسین
○ ۵۵ سالہ نمبر

جلد ۵۵ شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۹۰ء، ص ۵۷۶ چیف ایڈیٹر: صدیقہ بیگم، ایڈیٹر: ظفر علی چودھری، محمد خالد چودھری
○ سالنامہ ۱۹۹۲ء

جلد ۵۹ شماره ۸، اگست ۱۹۹۴ء، ص ۲۳۰ چیف ایڈیٹر: صدیقہ بیگم، ایڈیٹر: ظفر علی چودھری، محمد خالد چودھری
○ نظم و غزل نمبر

جلد ۶۰ شماره ۳، مارچ ۱۹۹۵ء، ص ۲۶۰ چیف ایڈیٹر: صدیقہ بیگم، ایڈیٹر: ظفر علی چودھری، محمد خالد چودھری
○ افسانہ نمبر

جلد ۶۲ شماره ۷، جولائی ۱۹۹۷ء، ص ۲۷۲ چیف ایڈیٹر: صدیقہ بیگم، ایڈیٹر: ریاض احمد چودھری
ماہنامہ ادبی دنیا لاہور

○ نوروز نمبر ۱۹۳۲ء

جلد ۶ شماره ۱، جنوری ۱۹۳۲ء، ص ۲۰۴ ایڈیٹر: تاجور نجیب آبادی
○ سالنامہ ۱۹۳۴ء

جلد ۹ شماره ۳، دسمبر ۱۹۳۳ء، ص ۱۴۲ ایڈیٹر: منصور احمد
○ سالنامہ ۱۹۳۵ء

جلد ۱۱ شماره ۲، دسمبر ۱۹۳۴ء، ص ۲۳۸ ایڈیٹر: منصور احمد
○ ڈراما نمبر

جلد ۱۲ شماره ۳، جون، جولائی ۱۹۳۵ء، ص ۱۳۶ ایڈیٹر: منصور احمد

○ سالنامہ ۱۹۳۶ء

جلد ۱۳ شماره ۳، دسمبر ۱۹۳۵ء، ص ۲۱۰ ایڈیٹر: منصور احمد

○ سالنامہ ۱۹۳۸ء

جلد ۱۶ شماره ۳، دسمبر ۱۹۳۷ء، ص ۲۳۴ ادارہ تحریر: صلاح الدین احمد، عاشق حسین، بٹالوی، حفیظ ہوشیار پوری

○ سالنامہ ۱۹۳۹ء

جلد ۱۶ شماره ۱۱، دسمبر ۱۹۳۸ء، ص ۲۷۴ ادارہ تحریر: صلاح الدین احمد، عاشق حسین، بٹالوی، میراجی

○ سالنامہ ۱۹۴۰ء

جلد ۱۷ شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۳۹ء، ص ۲۷۲ ایڈیٹر: صلاح الدین احمد، جاسٹ ایڈیٹر: میراجی

○ سالنامہ ۱۹۴۱ء

جلد ۱۹ شماره ۱، جنوری ۱۹۴۰ء، ص ۲۴۰ ایڈیٹر: صلاح الدین احمد، جاسٹ ایڈیٹر: میراجی

○ اشاعت خاص

نومبر، دسمبر ۱۹۵۱ء، ص ۲۴۸ مرتبہ: صلاح الدین احمد

○ یادگار نمبر مولانا صلاح الدین احمد

دور ششم، ۱۹۶۵ء، ص ۲۴۸ مدیر: حامد علی خاں

○ کشمیر نمبر

دور ششم، شماره ۱۹، مارچ، اپریل ۱۹۶۶ء، ص ۵۰۴ مدیر: محمد عبداللہ قریشی، مدیر اعزازی: حامد علی خاں

○ اقبال نمبر

دور ششم، شماره ۲۴، اپریل ۱۹۶۷ء، ص ۲۶۴ مدیر: محمد عبداللہ قریشی، مدیر اعزازی: حامد علی خاں، معاون: واجد قریشی

○ اقبال نمبر

دور ششم، شماره ۳۰، اپریل، مئی ۱۹۷۰ء، ص ۸۸ مدیر: محمد عبداللہ قریشی، مدیر اعزازی: حامد علی خاں، معاون: واجد قریشی

○ سالنامہ

دور ششم، شماره ۳۴، فروری، مارچ ۱۹۷۱ء، ص ۱۵۲ مدیر: محمد عبداللہ قریشی، مدیر اعزازی: حامد علی خاں، معاون: واجد قریشی

○ وحشت نمبر

دور ششم، شمارہ ۵۰، ۱۹۷۳ء، ص ۲۲۴، مدیر: محمد عبداللہ قریشی، مدیر اعزازی: حامد علی خاں، معاون: واجد قریشی

ماہنامہ ادبی کائنات دہلی

○ امام امت آیت اللہ خمینی نمبر

شمارہ ۲۴-۲۶، نومبر تا جنوری ۱۹۹۰ء، ص ۳۲۴، ایڈیٹر: عقیل الغروی

ماہنامہ ادیب الہ آباد

○ دربار نمبر بیادگار دربار تا چوٹی ہزارمیں میل میجی اعلیٰ حضرت شہنشاہ جارج پنجم دایم ملکہ

جلد ۵، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۱۲ء، ص ۸۰، مرتبہ: پیارے لال شاکر (میرٹھی)

ماہنامہ ادیب پشاور

○ عید نمبر

جلد ۱، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۳۰ء، ص ۱۶۰، سرپرست: مولانا عبد المجید سالک بی اے، ایڈیٹر: مرزا اشرف بیگ

○ افسانہ نمبر

جلد ۱، شمارہ ۲، مئی ۱۹۳۰ء، ص ۱۲۰، سرپرست: مولانا عبد المجید سالک، ایڈیٹر: مرزا اشرف بیگ، ادارہ تحریر: ابوالنعمان نشر جالندھری، اللہ بخش یوسفی

○ جالب نمبر

جلد ۱، شمارہ ۸، اگست ۱۹۳۰ء، ص ۸۰، سرپرست: مولانا عبد المجید سالک بی اے، مدیر اعلیٰ: نشر جالندھری

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۳۰ء، ص ۲۰۶، مدیر اعلیٰ: نشر جالندھری

ماہنامہ ادیب علی گڑھ

○ شبلی نمبر

جلد ۶، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۶۰ء، ص ۴۰۴، نگران: سید ظہیر الدین دہلوی، مدیر: ابن فرید

○ نتیجہ نمبر

جلد ۹، شمارہ ۳، مارچ، اپریل ۱۹۶۳ء، ص ۸۸، مدیر: ابن فرید، مدیر معاون: کبیر احمد جاسی

ماہنامہ ادیب لاہور

○ آزادی نمبر

اگست ۱۹۵۳ء، ص ۹۶، مدیر: عزیز نظامی

ماہنامہ اذان گوجرانوالہ

○ خاص نمبر: قیام پاکستان اور مولانا ابوالکلام آزاد

اگست ۲۰۰۲ء، ص ۱۱۲، نقیب: عتیق الرحمن سلطانی، مدیر: شاہد فاروق

ماہنامہ اذان سحر ڈائجسٹ لاہور

○ جہاد شیشٹان نمبر

جلد ۱ شماره ۳، مارچ ۲۰۰۰ء، ص ۲۴۲، مدیر ملک عباس اختر اعوان، نائب مدیر: عبید اللہ عابد

○ شہدائے اسلام نمبر

جلد ۱ شماره ۱۱، نومبر دسمبر ۲۰۰۰ء، ص ۴۰۰، مدیر: ملک عباس اختر اعوان، نائب مدیر: عبید اللہ عابد

○ کمپیوٹر سائنس نمبر

جلد ۳، شماره ۴، اپریل، مئی ۲۰۰۳ء، ص ۸۲، ایڈیٹر: ملک عباس اختر اعوان

○ اسلامی فقہ نمبر

جلد ۳، شماره ۶، جون ۲۰۰۳ء، ص ۶۶، ایڈیٹر: ملک عباس اختر اعوان

ماہنامہ اردو ادب راولپنڈی / اسلام آباد

○ ہائیکو نمبر

جلد ۴، شماره ۳۷، اگست ۱۹۸۵ء، ص ۸۸، مدیر: اقبال حسین، مدیر اعزازی: بشیر سیفی

○ تبصرہ نمبر

جلد ۵، شماره ۵۳، ۵۴، نومبر دسمبر ۱۹۸۶ء، ص ۹۶، مدیر: اقبال حسین، مدیر اعزازی: بشیر سیفی

○ بشیر سیفی نمبر

جلد ۶، شماره ۶۶، جولائی، اگست ۱۹۹۸ء، ص ۱۳۶، ایڈیٹر: اقبال حسین

ماہنامہ اردو ڈائجسٹ لاہور

○ سالنامہ

جلد ۳، شماره ۱، نومبر ۱۹۶۲ء، ص ۳۰۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۴، شماره ۳، جنوری ۱۹۶۳ء، ص ۲۵۶، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۵، شماره ۵، مارچ ۱۹۶۵ء، ص ۲۳۹، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۶، شماره ۸، جون ۱۹۶۶ء، ص ۳۲۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۷، شماره ۳، جنوری ۱۹۶۷ء، ص ۳۲۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ خاص نمبر

جلد ۷، شماره ۱۱، ستمبر ۱۹۶۷ء، ص ۲۵۶، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۸، شماره ۳، جنوری ۱۹۶۸ء، ص ۳۲۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ دفاع پاکستان نمبر

جلد ۸، شماره ۱۱، ستمبر ۱۹۶۸ء، ص ۲۵۴، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۹، شماره ۳، جنوری ۱۹۶۹ء، ص ۳۲۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۱۱، شماره ۵، مارچ ۱۹۷۱ء، ص ۳۶۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۱۱، شماره ۱۰، اگست ۱۹۷۱ء، ص ۲۰۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ دفاع پاکستان نمبر

جلد ۱۱، شماره ۱۱، ستمبر ۱۹۷۱ء، ص ۱۶۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ مشرقی پاکستان نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۱، نومبر ۱۹۷۱ء، ص ۲۱۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۸، اگست ۱۹۷۳ء، ص ۲۳۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آپ بیتی نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۷۳ء، ص ۱۹۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ خاص نمبر

جلد ۱۴، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۷۴ء، ص ۱۷۶، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۱۵، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۷۵ء، ص ۲۵۶، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ داستان آزادی نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۸، اگست ۱۹۷۵ء، ص ۲۰۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ دفاع نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۷۵ء، ص ۲۱۶، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ حقوق نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۷۵ء، ص ۲۷۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۱۶، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۷۶ء، ص ۲۰۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۸، اگست ۱۹۷۶ء، ص ۲۱۶، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی

○ مہم جوئی نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۷۶ء، ص ۱۹۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی

○ تاریخی نمبر

جلد ۱۶ شماره ۱۰ اکتوبر ۱۹۷۶ء ص ۱۹۶ مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی

○ کہانی نمبر

جلد ۱۷ شماره ۱ جنوری ۱۹۷۷ء ص ۱۹۲ مدیر اعلیٰ: الطاف حسن قریشی مدیر: ظفر اللہ خاں

○ اشاعت خاص

جلد ۱۷ شماره ۲ فروری ۱۹۷۷ء ص ۱۷۶ مدیر اعلیٰ: الطاف حسن قریشی مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سیرت نمبر

جلد ۱۷ شماره ۳ مارچ ۱۹۷۷ء ص ۱۷۶ مدیر اعلیٰ: الطاف حسن قریشی مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۱۹ شماره ۳ مارچ ۱۹۷۹ء ص ۲۸۸ مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی مدیر: ظفر اللہ خاں

○ انقلاب ایران نمبر

جلد ۱۹ شماره ۶ جون ۱۹۷۹ء ص ۲۴۰ مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۱۹ شماره ۸ اگست ۱۹۷۹ء ص ۲۰۸ مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۲۰ شماره ۴ اپریل ۱۹۸۰ء ص ۳۳۶ مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۲۰ شماره ۸ اگست ۱۹۸۰ء ص ۱۹۲ مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۲۱ شماره ۸ اگست ۱۹۸۱ء ص ۲۴۰ مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی مدیر: ظفر اللہ خاں

○ قائد انقلاب سید مودودی نمبر

جلد ۲۱ شماره ۹ ستمبر ۱۹۸۱ء ص ۲۴۰ مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۲۳ شماره ۵ مئی ۱۹۸۳ء ص ۳۵۲ مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۲۳، شماره ۸، اگست ۱۹۸۳ء، ص ۲۸۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ دفاع نمبر

جلد ۲۴، شماره ۹، ستمبر ۱۹۸۴ء، ص ۲۸۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۲۴، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۸۴ء، ص ۴۰۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۲۵، شماره ۸، اگست ۱۹۸۵ء، ص ۲۷۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ فروغ جمہوریت نمبر

جلد ۲۶، شماره ۱، جنوری ۱۹۸۶ء، ص ۲۹۶، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سلور جوبلی نمبر

جلد ۲۶، شماره ۳، مارچ ۱۹۸۶ء، ص ۴۱۶، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سلور جوبلی نمبر جلد دوم

جلد ۲۶، شماره ۴، اپریل ۱۹۸۶ء، ص ۴۰۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۲۶، شماره ۸، اگست ۱۹۸۶ء، ص ۳۱۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ دفاع نمبر

جلد ۲۶، شماره ۹، ستمبر ۱۹۸۶ء، ص ۲۷۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۲۷، شماره ۴، اپریل ۱۹۸۷ء، ص ۳۷۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۲۷، شماره ۸، اگست ۱۹۸۷ء، ص ۳۰۴، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ بلوچستان نمبر

جلد ۲۷، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۸۷ء، ص ۲۸۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ رحمۃ اللعالمین نمبر

جلد ۲۸، شماره ۴، اپریل ۱۹۸۸ء، ص ۴۰۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ آزادی نمبر

جلد ۲۸، شماره ۷، اگست ۱۹۸۸ء، ص ۲۸۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ ضیاء الحق شہید نمبر

جلد ۲۸، شماره ۹، ستمبر ۱۹۸۸ء، ص ۲۶۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ شہدائے بہاولپور نمبر

جلد ۲۸، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۸۸ء، ص ۲۶۴، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ جہاد افغانستان نمبر

جلد ۲۹، شماره ۴، اپریل ۱۹۸۹ء، ص ۲۶۴، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ رحمۃ اللعالمین نمبر جلد دوم

جلد ۲۹، شماره ۵، مئی ۱۹۸۹ء، ص ۳۸۴، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ شہید پاکستان نمبر

جلد ۲۹، شماره ۸، اگست ۱۹۸۹ء، ص ۳۰۴، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ جہاد افغانستان نمبر

جلد ۳۰، شماره ۲، فروری ۱۹۹۰ء، ص ۲۴۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ قرارداد پاکستان نمبر

جلد ۳۰، شماره ۳، مارچ ۱۹۹۰ء، ص ۲۹۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ شہید پاکستان نمبر

جلد ۳۰، شماره ۸، اگست ۱۹۹۰ء، ص ۳۵۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ دفاع نمبر

جلد ۳۰، شماره ۹، ستمبر ۱۹۹۰ء، ص ۲۲۴، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۳۱، شماره ۸، اگست ۱۹۹۱ء، ص ۳۰۴، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ دفاع نمبر

جلد ۳۱، شماره ۹، ستمبر ۱۹۹۱ء، ص ۲۷۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ اقبال نمبر

جلد ۳۱، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۹۱ء، ص ۲۸۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۳۱، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۹۱ء، ص ۳۱۶، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۳۲، شماره ۸، اگست ۱۹۹۲ء، ص ۳۲۶، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ

جلد ۳۳، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۳ء، ص ۳۸۴، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۳۳، شماره ۸، اگست ۱۹۹۳ء، ص ۳۲۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سالنامہ: عظیم مائیں نمبر

جلد ۳۴، شماره ۲، فروری ۱۹۹۴ء، ص ۳۵۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ عظیم مائیں نمبر جلد دوم

جلد ۳۴، شماره ۳، مارچ ۱۹۹۴ء، ص ۳۵۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۳۴، شماره ۸، اگست ۱۹۹۴ء، ص ۳۴۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ دفاع نمبر

جلد ۳۵، شماره ۹، ستمبر ۱۹۹۵ء، ص ۲۲۴، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۳۶، شماره ۸، اگست ۱۹۹۶ء، ص ۲۲۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ جشن آزادی نمبر

جلد ۳۷، شماره ۸، اگست ۱۹۹۷ء، ص ۳۸۴، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ سالنامہ

جلد ۳۷، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۹۷ء، ص ۲۶۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ آزادی نمبر

جلد ۳۸، شماره ۸، اگست ۱۹۹۸ء، ص ۳۶۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ سالنامہ: عظیم سفر نامے

جلد ۳۹، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۹ء، ص ۳۹۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ آزادی نمبر

جلد ۳۹، شماره ۸، اگست ۱۹۹۹ء، ص ۳۹۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ آزادی نمبر

جلد ۴۰، شماره ۸، اگست ۲۰۰۰ء، ص ۴۰۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ مشرقی پاکستان نمبر

جلد ۴۰، شماره ۱۲، دسمبر ۲۰۰۰ء، ص ۳۲۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ آزادی نمبر

جلد ۴۱، شماره ۸، اگست ۲۰۰۱ء، ص ۳۶۶، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ دفاع نمبر

جلد ۴۱، شماره ۹، ستمبر ۲۰۰۱ء، ص ۲۶۴، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ افغانستان نمبر

جلد ۴۱، شماره ۱۱، نومبر ۲۰۰۱ء، ص ۲۵۶، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں
○ قائد اعظم نمبر

جلد ۴۱، شماره ۱۲، دسمبر ۲۰۰۱ء، ص ۲۸۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ سیاحت پاکستان نمبر

جلد ۴۲، شماره ۴، اپریل ۲۰۰۲ء، ص ۴۰۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۴۲، شماره ۸، اگست ۲۰۰۲ء، ص ۴۰۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۴۳، شماره ۸، اگست ۲۰۰۳ء، ص ۳۶۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ فاطمہ جناح نمبر

جلد ۴۳، شماره ۱۲، دسمبر ۲۰۰۳ء، ص ۳۶۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ جدوجہد نمبر

جلد ۴۴، شماره ۴، اپریل ۲۰۰۴ء، ص ۳۶۸، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ آزادی نمبر

جلد ۴۴، شماره ۸، اگست ۲۰۰۴ء، ص ۴۰۰، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

○ چالیس سالہ انتخاب

جلد ۴۴، شماره ۱۲، دسمبر ۲۰۰۴ء، ص ۳۵۲، مدیر مسئول: الطاف حسن قریشی، مدیر: ظفر اللہ خاں

ماہنامہ اردو زبان سرگودھا

○ سالنامہ

جلد ۳، شماره ۶۵، مئی، جون ۱۹۶۸ء، ص ۲۲۸، ایڈیٹر: عصمت اللہ

○ انشائیہ نمبر

جلد ۱۸، شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۸۳ء، ص ۸۸، مدیر مسئول: عصمت اللہ

○ خاص نمبر

جلد ۲۰، شماره ۶، مئی، جون ۱۹۸۵ء، ص ۱۴۴، مدیر: عصمت اللہ

○ خاص نمبر

جلد ۲۱، شماره ۱۱، نومبر، دسمبر ۱۹۸۶ء، ص ۷۱، مدیر مسئول: عصمت اللہ، مدیران: پروفیسر بزمی، راغب شکیب

○ خاص نمبر

جلد ۲۳، شماره ۶۵، مئی، جون ۱۹۸۸ء، ص ۸۰ مدیر مسئول: عصمت اللہ مدیر: پرویز بزمی

○ انشائیہ نمبر

جلد ۲۳، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۸۸ء، ص ۱۴۰ مدیر مسئول: عصمت اللہ مدیر: پرویز بزمی

○ ڈاکٹر انور سدید نمبر

جلد ۲۵، شماره ۲۱، جنوری، فروری ۱۹۹۰ء، ص ۲۲۰ مدیر مسئول: عصمت اللہ مدیران: پرویز بزمی، راغب شکیب

ماہنامہ اُردو سائنکولوجی کراچی

○ شادی نمبر

جلد ۴، شماره ۸۷، اگست، ستمبر ۱۹۵۲ء، ص ۱۱۲ نگران: انعام اللہ خاں، مدیر: علاء الدین خالد

○ سالگرہ نمبر

جلد ۵، شماره ۱، فروری ۱۹۵۳ء، ص ۱۰۴ نگران: انعام اللہ خاں، مدیر: علاء الدین خالد

ماہنامہ اُردو نامہ لاہور

○ سالنامہ

جلد ۲، شماره ۱، مارچ ۱۹۸۳ء، ص ۲۳۴ مدیر مسئول: سید منصور عاقل، مدیر عطش دُرانی

ماہنامہ الارشاد کیمبل پور

○ قرآن مجید نمبر

جلد ۱، شماره ۹۸، نومبر، دسمبر ۱۹۷۱ء، ص ۸۸ مدیر مسئول: قاضی محمد زاہد الحسنی

○ دیوبند نمبر

جلد ۱۰، شماره ۲، مئی، جون ۱۹۸۰ء، ص ۶۴ مدیر مسئول: قاضی محمد زاہد الحسنی

ماہنامہ ارقم سرگودھا

○ اشاعت خاص

جلد ۱، شماره ۱۱، نومبر، دسمبر ۱۹۹۳ء، ص ۸۰ مدیر اعلیٰ: محمد تاثیر

○ تاثیر نمبر

جلد ۵، شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۹۷ء، ص ۹۶، نگران: پروفیسر عرفان احمد، مدیر: ڈاکٹر محمد فاروق
○ فہم دین نمبر

جلد ۶، شماره ۱، جنوری، فروری ۱۹۹۸ء، ص ۱۵۰، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر محمد فاروق، مدیر: ابو حسن
○ موعظ حسنہ نمبر

جلد ۱۰، شماره ۱۱، نومبر، دسمبر ۲۰۰۲ء، ص ۸۸، مدیر: ڈاکٹر محمد فاروق
ماہنامہ اسباق پونا
○ سال اولیں نمبر

جلد ۲، شماره ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، مارچ، اپریل، مئی، جون ۱۹۸۲ء، ص ۳۸۶، مدیران: نذیر فتح پوری، سید آصف
ماہنامہ اسپورٹس انٹرنیشنل کراچی
○ اولمپک نمبر

جلد ۱۸، شماره ۱۷، ۱۸، ستمبر ۱۹۸۸ء، ص ۱۵۸، چیف ایڈیٹر: کنور مجید، سب ایڈیٹر: شگفتہ یاسمین
ماہنامہ استقلال لاہور
○ یوم پاکستان نمبر

جلد ۹، شماره ۵، مارچ، اپریل ۱۹۶۴ء، ص ۸۶، ایڈیٹر: میر عبدالصمد خان
○ یوم پاکستان نمبر

جلد ۱۰، شماره ۲، فروری، مارچ ۱۹۶۵ء، ص ۹۸، ایڈیٹر: میر عبدالصمد خان
ماہنامہ اسرارِ حکمت لاہور
○ معرکہ آرا نمبر

جلد ۵، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۵۵ء، ص ۲۴، ایڈیٹر: حکیم اقبال حسن، معاون سید طرب زیدی
ماہنامہ الاسعد بہاولپور
○ فیضان دارالعلوم دیوبند

سلسلہ اشاعت نمبر ۵، اپریل ۲۰۰۱ء، ص ۱۴۴، مدیر اعلیٰ: مفتی السید محمد مظہر اسعدی، مدیر: محمد اشرف علی
ماہنامہ الاسلام دہلی

○ اسلام نمبر

جلد ۶، شماره ۱۱، اکتوبر، نومبر، دسمبر ۱۹۶۱ء، ص ۳۰۴، مدیر مسئول: عبدالسلام بستوی

ماہنامہ السلام علیکم پاکستان کراچی

○ عید نمبر

جلد ۱، شماره ۱، فروری، مارچ ۱۹۹۶ء، ص ۹۸، ایڈیٹر انچیف: جاوید پاشا، ایڈیٹر: شبیر حسین نوری

ماہنامہ اسلامی انقلاب لاہور

○ تبلیغی نمبر

جلد ۱، شماره ۸، نومبر ۱۹۸۹ء، ص ۸۰، مدیر اعلیٰ: سیف اللہ اکرم، مدیر مسئول: اظہر ندیم

○ رمضان المبارک نمبر

جلد ۲، شماره ۴، اپریل ۱۹۹۰ء، ص ۱۱۲، مدیر اعلیٰ: سیف اللہ اکرم، مدیر مسئول: سید محمد انور جیلانی

ماہنامہ اسلوب کراچی

○ شماره خصوصی: تخلیقی ادب ۳

جلد ۴، شماره ۵، اکتوبر، نومبر ۱۹۸۳ء، ص ۸۴۰، مجلس ادارت: پاشا رحمن، آمنہ مشفق، مشفق خواجہ

○ شماره خصوصی: تخلیقی ادب ۴

جلد ۸، شماره ۱، جولائی ۱۹۸۵ء، ص ۵۲۸، مجلس ادارت: پاشا رحمن، آمنہ مشفق، مشفق خواجہ

○ شماره خصوصی: تخلیقی ادب ۵

جلد ۸، شماره ۴، اکتوبر ۱۹۵۸ء، ص ۵۴۴، مجلس ادارت: پاشا رحمن، آمنہ مشفق، مشفق خواجہ

ماہنامہ اسلوب لاہور

○ سالنامہ

جلد ۲، شماره ۹، ستمبر، اکتوبر ۱۹۶۱ء، ص ۱۶۴، مدیر: ضمیر فاطمی

ماہنامہ اسوہ حسنہ میرٹھ

○ نبوت نامہ یعنی نبی نمبر

جلد ۱، شماره ۶، جنوری ۱۹۱۵ء، ص ۶۴، مدیر: محمد انور ہاشمی

ماہنامہ اشاعت اسلام لاہور

○ رسول نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۶، جون ۱۹۳۷ء، ص ۴۰، مدیر اعزازی: خواجہ نذیر احمد بیرسٹریٹ لاء

○ اشتراکیت نمبر

جلد ۳۸، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۵۲ء، ص ۴۰، ایڈیٹر: غلام ربانی ایم اے

ماہنامہ الاشرف کراچی

○ رحمۃ اللعالمین نمبر

جلد ۴، شمارہ ۴، مارچ ۱۹۸۰ء، ص ۵۰، ایڈیٹر: عارف دہلوی ایم اے

○ قطب زبانی نمبر

جلد ۲، شمارہ ۴، مارچ ۱۹۸۱ء، ص ۵۰، ایڈیٹر: عارف دہلوی ایم اے

○ حضرت غوث العالم محبوب یزدانی نمبر

جلد ۵، شمارہ ۱۲، نومبر ۱۹۸۴ء، ص ۵۰، ایڈیٹر: عارف دہلوی ایم اے، سب ایڈیٹر: سید محمد اشرف جیلانی

ماہنامہ اشکال لاہور

○ گولڈن جوبلی نمبر

جلد ۱، شمارہ ۶، ۷، ۸، اگست، ستمبر، اکتوبر ۱۹۹۷ء، ص ۱۳۲، چیف ایڈیٹر: جاوید اقبال، معاون ایڈیٹر: رخسانہ نور

ماہنامہ اشوکا سونی پت

○ سالنامہ

جلد ۹، شمارہ ۲، فروری ۱۹۶۳ء، ص ۵۲، ایڈیٹر: ڈاکٹر آنند علی پوری

ماہنامہ اصلاح لاہور

○ سالانہ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۸، ۹، اگست، ستمبر ۱۹۲۸ء، ص ۱۲۰، ایڈیٹر: خلیفہ سراج الدین اصغر

ماہنامہ اصلاح ملت لاہور

○ سالنامہ

جلد ۱ شماره ۱۲ اپریل ۱۹۹۰ء ص ۹۶ ایڈیٹر: چوہدری محمد اقبال، معاون مدیر: پروفیسر میاں عبدالغفور ایم اے

○ سالنامہ

جلد ۲ شماره ۱۲ اپریل ۱۹۹۱ء ص ۹۶ ایڈیٹر: چوہدری محمد اقبال، معاون مدیر: پروفیسر میاں عبدالغفور ایم اے

ماہنامہ اصلاح نسواں کراچی

○ سیرت نمبر

جلد ۲ شماره ۱۲ دسمبر ۱۹۵۳ء ص ۳۴ نگران: عبید اللہ زبیر مدیرہ: حنیفہ خانم

○ خاص نمبر

جلد ۳ شماره ۳ اپریل ۱۹۵۴ء ص ۹۶ مدیر: رئیس الدین آزاد مدیرہ: حنیفہ خانم

○ عید نمبر

جلد ۳ شماره ۵ جون جولائی ۱۹۵۴ء ص ۳۲ مدیر: رئیس الدین آزاد مدیرہ: حنیفہ خانم

ماہنامہ اظہار کراچی

○ سیرت نمبر

جلد ۱ شماره ۸ فروری ۱۹۷۹ء ص ۳۹ مدیر اعلیٰ: یوسف جمال مدیر: عزیز الرحمن

○ قلندر لعل شہباز نمبر

جلد ۲ شماره ۱ جولائی ۱۹۷۹ء ص ۵۶ مدیر اعلیٰ: علی احمد بروہی

○ پچل سرمست نمبر

جلد ۲ شماره ۲ اگست ۱۹۷۹ء ص ۵۶ مدیر اعلیٰ: علی احمد بروہی، معاون مظفر احمد شہناز جبین

○ سیرت نمبر

جلد ۲ شماره ۷ جنوری فروری ۱۹۸۰ء ص ۱۵۶: علی احمد بروہی، ترتیب و تدوین: کریم بخش خالد

○ سالنامہ

جلد ۲ شماره ۱۲ جون ۱۹۸۰ء ص ۱۷۶ چیف ایڈیٹر: احمد مقصود حمیدی، علی احمد بروہی، ترتیب و تدوین: کریم بخش خالد

○ ہجری صدی نمبر حصہ اول

جلد ۳ شماره ۷ جنوری فروری ۱۹۸۱ء ص ۱۳۶ نگران: احمد مقصود حمیدی، علی احمد بروہی، ترتیب و تدوین: کریم بخش خالد

○ ہجری صدی نمبر حصہ دوم

جلد ۳، شمارہ ۹، مارچ، اپریل ۱۹۸۱ء، ص ۱۶۸، نگران: احمد مقصود حمیدی، علی احمد بروہی، ترتیب و تدوین: کریم بخش خالد
○ سالنامہ

جلد ۳، شمارہ ۱۱، مئی، جون ۱۹۸۱ء، ص ۱۳۶، نگران: احمد مقصود حمیدی، علی احمد بروہی، ترتیب و تدوین: کریم بخش خالد
○ اشاعت خاص

جلد ۴، شمارہ ۲، اگست ۱۹۸۱ء، ص ۱۲۰، نگران: احمد مقصود حمیدی، ترتیب و تدوین: کریم بخش خالد
○ سیرت النبی نمبر

جلد ۴، شمارہ ۷، جنوری ۱۹۸۲ء، ص ۶۴، نگران: احمد مقصود حمیدی، علی احمد بروہی، ترتیب و تدوین: کریم بخش خالد
○ سالنامہ

جلد ۵، شمارہ ۱۲، جون ۱۹۸۳ء، ص ۸۸، نگران: احمد مقصود حمیدی، علی احمد بروہی، ترتیب و تدوین: کریم بخش خالد
○ سیرت نمبر

جلد ۶، شمارہ ۶، نومبر ۱۹۸۳ء، ص ۱۲۸، نگران: عبدالعزیز شرفی، علی احمد بروہی، ترتیب و تدوین: کریم بخش خالد
○ سیرت نمبر

جلد ۷، شمارہ ۶، دسمبر ۱۹۸۴ء، ص ۸۸، نگران: نظر عباس صدیقی، علی احمد بروہی، ترتیب و تدوین: کریم بخش خالد
○ ریفرنڈم نمبر

جلد ۷، شمارہ ۷، جنوری ۱۹۸۵ء، ص ۷۲، نگران: نظر عباس صدیقی، علی احمد بروہی، ترتیب و تدوین: کریم بخش خالد
○ سیرت نمبر

جلد ۸، شمارہ ۶، نومبر ۱۹۸۵ء، ص ۱۳۲، نگران: شاہ جہان سید کریم، علی احمد بروہی، ترتیب و تدوین: کریم بخش خالد
ماہنامہ الاعتماد سری نگر

○ شہدائے کربلا نمبر

جلد ۱۴، شمارہ ۱۶۱، ستمبر ۱۹۸۸ء، ص ۶۴، مدیر اعلیٰ: سید محمد قاسم شاہ بخاری

ماہنامہ اعلان کراچی

○ غم نمبر وفات قائد اعظم

جلد ۱، شماره ۲، نومبر ۱۹۴۸ء، ص ۱۲۴، ایڈیٹر: رشید جاوید

ماہنامہ اعوان اسلام آباد

○ خصوصی اشاعت حضرت سلطان باہو

جلد ۱، شماره ۷، جنوری ۱۹۹۴ء، ص ۴۸، چیف ایڈیٹر: ملک اللہ یار خان اعوان آف پنجند

ماہنامہ الاعوان لاہور

○ علامہ اقبال نمبر

جلد ۲۶، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۹۶ء، ص ۴۲، چیف ایڈیٹر: ملک محمد اکرم

ماہنامہ افضل لاہور

○ ڈائریکٹری نمبر

جلد ۱۲، شماره ۸، اگست ۱۹۸۴ء، ص ۱۰۸، مدیران: ملک محمد علی، محمد لیاقت، ملک شہزاد خرم

ماہنامہ افکار کراچی

○ دس سالہ نمبر

جلد ۱۱، شماره ۴۹، ۵۰، اگست ۱۹۵۵ء، ص ۳۴۴، مدیر: صہبا لکھنوی

○ مجاز نمبر

جلد ۱۲، شماره ۵۸، ۵۹، جون ۱۹۵۶ء، ص ۲۱۴، مدیر: صہبا لکھنوی

○ رائٹرز کنونشن نمبر

جلد ۱۳، شماره ۹۱، مارچ ۱۹۵۹ء، ص ۱۰۲، مدیر: صہبا لکھنوی

○ افسانہ نمبر ۵۹ء

جلد ۱۵، شماره ۹۲، ۹۳، اپریل، مئی ۱۹۵۹ء، ص ۲۵۰، مدیر: صہبا لکھنوی

○ انقلاب ایڈیشن

جلد ۱۵، شماره ۹۹، نومبر ۱۹۵۹ء، ص ۱۱۲، مدیر: صہبا لکھنوی

○ سال نامہ

جلد ۱۶، شماره ۱۰۷، ۱۰۸، جولائی، اگست ۱۹۶۰ء، ص ۲۸۴، مدیر: صہبا لکھنوی

۱۰ افسانہ نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱۳۹، ۱۴۰، مارچ، اپریل ۱۹۶۳ء، ص ۱۷۶، مدیر: صہبا لکھنوی

۱۰ حفیظ نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، اگست، ستمبر، اکتوبر ۱۹۶۳ء، ص ۶۲۰، مدیر: صہبا لکھنوی

۱۰ غالب نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۱۷۴، ۱۷۵، فروری، مارچ ۱۹۶۶ء، ص ۳۳۹، مدیر: صہبا لکھنوی

۱۰ ڈراما ایڈیشن

جلد ۲۴، شمارہ ۲۰۱، ۲۰۰، اپریل، مئی ۱۹۶۸ء، ص ۲۱۴، مدیر: صہبا لکھنوی

۱۰ غالب نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۲۱۰، ۲۱۱، فروری، مارچ ۱۹۶۹ء، ص ۳۳۲، مدیر: صہبا لکھنوی

۱۰ جشن سیمیں ایڈیشن (جوبلی نمبر)

جلد ۲۶، شمارہ ۶۵، اگست، ستمبر ۱۹۷۰ء، ص ۱۳۸، مدیر: صہبا لکھنوی

۱۰ مصطفیٰ زیدی ایڈیشن

جلد ۲۶، شمارہ ۸، نومبر ۱۹۷۰ء، ص ۱۲۰، مدیر: صہبا لکھنوی

۱۰ خاص ایڈیشن

جلد ۲۷، شمارہ ۲۰، نومبر ۱۹۷۱ء، ص ۱۲۰، مدیر: صہبا لکھنوی

۱۰ سجاد ظہیر ایڈیشن

جلد ۲۹، شمارہ ۴۵، دسمبر ۱۹۷۳ء، ص ۱۳۶، مدیر: صہبا لکھنوی

۱۰ حمید احمد خاں ایڈیشن

جلد ۳۰، شمارہ ۵۰، مئی ۱۹۷۴ء، ص ۱۶۸، مدیر: صہبا لکھنوی

۱۰ ندیم نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۵۸، ۵۹، جنوری، فروری ۱۹۷۵ء، ص ۹۷۰، مدیر: صہبا لکھنوی

۱۰ میر خسرو ایڈیشن

جلد ۳۱، شمارہ ۶۸، ۶۹، نومبر دسمبر ۱۹۷۵ء، ص ۲۸۸، مدیر: صہبا لکھنوی
○ نذر اقبال

جلد ۳۳، شمارہ ۹۳، دسمبر ۱۹۷۷ء، ص ۱۶۰، مدیر: صہبا لکھنوی
○ برطانیہ میں اردو

جلد ۳۷، شمارہ ۱۳۳، اپریل ۱۹۸۱ء، ص ۶۰۰، مدیر: صہبا لکھنوی
○ بیاد جوش

جلد ۳۸، شمارہ ۱۴۸، جولائی ۱۹۸۲ء، ص ۴۹۲، مدیر: صہبا لکھنوی
○ بیاد فیض

جلد ۴۱، شمارہ ۱۸۸، نومبر ۱۹۸۵ء، ص ۱۴۸، مدیر: صہبا لکھنوی
○ نذر اختر حسین رائے پوری

جلد ۴۲، شمارہ ۱۹۴، مئی ۱۹۸۶ء، ص ۴۴۴، مدیر: صہبا لکھنوی
○ خاص ایڈیشن

جلد ۴۳، شمارہ ۲۰۹، اگست ۱۹۸۷ء، ص ۱۱۶، مدیر: صہبا لکھنوی
○ نذر روبری

جلد ۴۵، شمارہ ۲۳۳، اگست ۱۹۸۹ء، ص ۲۳۲، مدیر: صہبا لکھنوی
ماہنامہ افکارِ معلم لاہور

○ خصوصی اشاعت

جلد ۱، شمارہ ۴، جولائی، اگست ۱۹۸۹ء، ص ۱۶۰، مدیر اعلیٰ: شبیر احمد منصوری، مدیر: ظفر حجازی
○ خصوصی اشاعت

جلد ۱، شمارہ ۲، نومبر، دسمبر ۱۹۸۹ء، ص ۲۰۸، مدیر اعلیٰ: شبیر احمد منصوری، مدیر: ظفر حجازی
○ اشاعت خصوصی بیاد علامہ اقبال

جلد ۲، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۹۰ء، ص ۹۶، مدیر اعلیٰ: شبیر احمد منصوری، مدیر: ظفر حجازی
○ اشاعت خصوصی: جہاد کشمیر

جلد ۲، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۹۰ء، ص ۸۰۰، مدیر اعلیٰ: شبیر احمد منصوری، مدیر: ظفر حجازی
۱۵ شاعت خصوصی

جلد ۳، شماره ۳، مارچ ۱۹۹۱ء، ص ۱۲۰، مدیر اعلیٰ: شبیر احمد منصوری، مدیر: ظفر حجازی
۱۵ اقبال نمبر

جلد ۱۶، شماره ۴، اپریل ۲۰۰۳ء، ص ۸۰، مدیر اعلیٰ: ظفر حجازی
ماہنامہ افکار ملی دہلی
۵ کشمیر نمبر

جلد ۴، شماره ۵، مئی ۱۹۸۹ء، ص ۹۶، مدیر: ڈاکٹر سید قاسم رسول الیاس
۵ خصوصی پیش کش: مسلمانان بہار کی پچاس سالہ پیش رفت
جلد ۱۵، شماره ۷، جولائی ۲۰۰۰ء، ص ۲۷۲، ڈاکٹر: سید قاسم رسول الیاس، سب ایڈیٹر: عدیل اختر
۵ خصوصی پیش کش: بابری مسجد تاریخ کے آئینہ میں

جلد ۱۷، شماره ۱۲، جنوری ۲۰۰۳ء، ص ۱۷۲، ڈاکٹر: سید قاسم رسول الیاس، سب ایڈیٹر: غطریف شہباز ندوی
ماہنامہ افکار نو لاہور
۵ سالگرہ نمبر

جلد ۲، شماره ۶۵، مئی جون ۱۹۶۱ء، ص ۱۲۸، ادارہ تحریر و ترتیب: تکویم کوثر، بنت مجتبیٰ مینا، پروفیسر صوفی عبدالعزیز، پروفیسر محمد ارشد خاں
ماہنامہ افہام سیالکوٹ
۵ سالنامہ

جلد ۳، شماره ۱، نومبر ۱۹۹۲ء، ص ۷۴، چیف ایڈیٹر: جمیل مرزا، اسٹنٹ ایڈیٹر: شاہدہ ناز
۵ غزل نمبر

جلد ۴، شماره ۳، جنوری ۱۹۹۴ء، ص ۹۸، مدیر: جمیل مرزا، ایڈیٹر: راحت بھٹی، اسٹنٹ ایڈیٹر: شاہدہ ناز
ماہنامہ اقراء ڈائجسٹ کراچی
۵ سیرت النبی نمبر

جلد ۱، شماره ۸، اکتوبر ۱۹۸۵ء، ص ۲۲۴، مدیر اعلیٰ: مفتی اعظم پاکستان مفتی ولی حسن ٹونگی

○ سیرت النبی ایڈیشن

جلد ۱، شمارہ ۱۰، دسمبر ۱۹۸۵ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: مفتی اعظم پاکستان مفتی ولی حسن ٹونگی
○ عید نمبر

جلد ۳، شمارہ ۴، جون ۱۹۸۷ء، ص ۱۹۴، مدیر اعلیٰ: مفتی اعظم پاکستان مفتی ولی حسن ٹونگی
○ حج نمبر

جلد ۳، شمارہ ۶، اگست ۱۹۸۷ء، ص ۲۲۵، مدیر اعلیٰ: مفتی اعظم پاکستان مفتی ولی حسن ٹونگی
○ شیعیت نمبر

جلد ۳، شمارہ ۱۱، فروری ۱۹۸۸ء، ص ۲۵۸، مدیر اعلیٰ: مفتی اعظم پاکستان مفتی ولی حسن ٹونگی
○ بنوری و محمود نمبر

جلد ۴، شمارہ ۳، جون جولائی ۱۹۸۸ء، ص ۲۵۸، مدیر اعلیٰ: مفتی اعظم پاکستان مفتی ولی حسن ٹونگی
ماہنامہ الاکابر انٹرنیشنل گوجرانوالہ
○ اجتماع نمبر

جلد ۲، شمارہ ۳، دسمبر ۲۰۰۱ء، ص ۱۴۴، مدیر مسئول: عظیمان رشید نقشبندی، مدیر: سیف الرحمن قاسم نقشبندی
○ اجتماع نمبر

جلد ۳، شمارہ ۲، نومبر، دسمبر ۲۰۰۲ء، ص ۱۲۸، مدیر مسئول: عظیمان رشید نقشبندی، مدیر: سیف الرحمن قاسم نقشبندی
○ اجتماع نمبر

جلد ۴، شمارہ ۲، ۳، نومبر، دسمبر ۲۰۰۳ء، ص ۱۲۸، مدیر مسئول: عظیمان رشید نقشبندی، مدیر: سیف الرحمن قاسم نقشبندی
ماہنامہ الیکٹرونک کمپیوٹر ٹوڈے کراچی
○ پروجیکٹ نمبر

جلد ۱، شمارہ ۵، جنوری ۱۹۹۰ء، ص ۸۶، چیف ایڈیٹر: اعجاز الدین خاں، ایڈیٹر سید شاہد رضا
○ خاص نمبر

جلد ۱، شمارہ ۹، مئی ۱۹۹۰ء، ص ۸۲، چیف ایڈیٹر: اعجاز الدین خاں، ایڈیٹر سید شاہد رضا
ماہنامہ الیکٹرونکس ڈائجسٹ لاہور

○ پروجیکٹ نمبر

جون ۱۹۹۰ء، ص ۱۲۸، چیف ایڈیٹر: امیر سیف اللہ سیف، ایڈیٹر: عبدالغفار شیخ

ماہنامہ امدادِ باہمی لاہور

○ خصوصی ایڈیشن میلہ مویشیاں ۲۰۰۴ء

جلد ۷، شمارہ ۳، مارچ ۲۰۰۴ء، ص ۴۰، ایڈیٹر: ایم ارشد

ماہنامہ اُمنگ کراچی

○ فیض احمد فیض نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۱۲، فروری ۱۹۸۵ء، ص ۱۹۴، مدیرہ: راشدہ طلعت، نائب مدیرہ: درشاہین

ماہنامہ الانسان کراچی

○ سلیم شاہ جہان پوری نمبر

جلد ۲۱، شمارہ ۴، اپریل، مئی ۱۹۹۹ء، ص ۸۸، چیف ایڈیٹر: کوثر القادری (علیگ) ایڈیٹر: شاہد علی رضا

ماہنامہ انشاء کلکتہ

○ احمد سعید یح آبادی نمبر

جلد ۲، شمارہ ۹، ۱۰، ستمبر، اکتوبر ۱۹۸۷ء، ص ۱۸۸، مدیر: ف۔س۔س۔ اعجاز

○ خصوصی پیش کش: ادیبوں کی حیات معاشقہ ایک نفسیاتی مطالعہ

جلد ۵، ۱۹۹۰ء، ص ۴۰۴، مدیر: ف۔س۔س۔ اعجاز

○ ایک بہت خاص شمارہ

جلد ۶، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۹۱ء، ص ۵۶، مدیر: ف۔س۔س۔ اعجاز، معاون: جی ایم جگنو

○ عید نمبر

جلد ۶، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۹۱ء، ص ۹۶، مدیر: ف۔س۔س۔ اعجاز، معاون: جی ایم جگنو

○ قمر رئیس نمبر

جلد ۶، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۹۱ء، ص ۱۸۶، مدیر: ف۔س۔س۔ اعجاز، معاون: جی ایم جگنو

○ عید نمبر

جلد ۷ شماره ۴، اپریل، مئی ۱۹۹۲ء، ص ۹۶، مدیر: ف۔س۔ اعجاز، معاون: جی ایم جگنو
۱۵۰ واں خاص نمبر

جلد ۱۸ شماره ۹، اکتوبر ۲۰۰۳ء، ص ۱۰۰، مدیر: ف۔س۔ اعجاز
ماہنامہ انشعاب ملتان
○ نذر فیض

جلد ۲ شماره ۱، جنوری، فروری ۱۹۹۰ء، ص ۹۶، مدیر: جاوید اختر بھٹی
ماہنامہ انشورنس نیوز لاہور
○ سالانہ نمبر

جلد ۳ شماره ۱، جنوری ۱۹۳۷ء، ص ۱۱۸، ایڈیٹر: ہر بنس لال چو پڑہ
○ قانون نمبر

جلد ۳ شماره ۶، جون ۱۹۳۷ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: ہر بنس لال چو پڑہ
○ ایکٹ نمبر

جلد ۴ شماره ۶، جون ۱۹۳۸ء، ص ۱۲۰، ایڈیٹر: ہر بنس لال چو پڑہ
○ جنگ نمبر

جلد ۶ شماره ۷، جولائی ۱۹۴۰ء، ص ۵۶، ایڈیٹر: ہر بنس لال چو پڑہ
○ جنگ اور بیمہ نمبر

جلد ۶ شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۴۰ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: ہر بنس لال چو پڑہ
○ فیلڈ ورکرز نمبر

جلد ۹ شماره ۷، نومبر ۱۹۴۳ء، ص ۱۱۲، ایڈیٹر: ہر بنس لال چو پڑہ
ماہنامہ انصار اللہ ربوہ

○ حضرت چوہدری محمد ظفر اللہ خان نمبر

جلد نمبر ۲۶، شماره ۱۱، نومبر، دسمبر ۱۹۸۵ء، ص ۱۷۶، ایڈیٹر: سید عبدالحی
○ صد سالہ جشن تشکر نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۳، مارچ، اپریل ۱۹۸۹ء، ص ۱۶۷، ایڈیٹر: مرزا محمد الدین ناز
○ شیخ محمد احمد مظفر نمبر

جلد ۳۶، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۹۵ء، ص ۱۲۸، ایڈیٹر: نصر اللہ خاں ناصر
○ خصوصی اشاعت ۲: براہین احمدیہ نمبر

جلد ۳۹، شمارہ ۲، فروری ۱۹۹۸ء، ص ۱۲۸، ایڈیٹر: نصر اللہ خاں ناصر
○ خصوصی اشاعت

جلد ۴۲، شمارہ ۹، ستمبر ۲۰۰۱ء، ص ۱۰۶، ایڈیٹر: نصر اللہ خاں ناصر
ماہنامہ انعکاس مظفر پور
○ فراق نمبر

دسمبر ۱۹۸۳ء، ص ۲۸۴، مدیر اعلیٰ: منظر اعجاز، معاون مدیر: جمال ناصر، اعزازی مدیر: سید باقر رضا
ماہنامہ انکشاف لکھنؤ
○ سالگرہ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۶۵، جون ۱۹۳۰ء، ص ۱۸۴، ایڈیٹر: نسیم انہونوی
ماہنامہ انوار الصوفیہ قصور
○ عید میلاد النبی نمبر

مارچ، اپریل ۱۹۷۶ء، ص ۴۸، ایڈیٹر: غلام رسول گوہر
ماہنامہ انوار لاٹانی سیالکوٹ
○ مجدد اعظم نمبر

جلد ۸، شمارہ ۹، جولائی، اگست ۱۹۹۴ء، ص ۱۲۰، مدیر مسئول: بشیر احمد نقشبندی مجددی
ماہنامہ انیس اہلسنت فیصل آباد
○ عید الفطر نمبر

جلد ۳، شمارہ ۸، مئی ۱۹۸۹ء، ص ۹۶، مدیر اعلیٰ: قاری غلام رسول ایم اے
ماہنامہ اودھ پنچ لکھنؤ

○ کنہیالال کپور نمبر ۲

جلد ۳، شمارہ ۴، ۱۹۶۱ء، ص ۴۸، ایڈیٹر: احمد جمال پاشا، مدیر معاون: سیٹھ مبین الدین

ماہنامہ اوراق لاہور

○ افسانہ، انشائیہ نمبر

جلد ۷، شمارہ ۳، مارچ، اپریل ۱۹۷۲ء، ص ۲۹۰، ادارہ: وزیر آغا، عارف عبد المتین

ماہنامہ اوقاف اسلام آباد

○ حج نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱۰، نومبر ۱۹۷۷ء، ص ۱۱۲، مدیر: سید فیضی، اسٹنٹ ایڈیٹر: محمد اعظم ملک، سب ایڈیٹر: محمد نواز رضا

○ رحمۃ للعالمین نمبر

جلد ۲، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۷۸ء، ص ۹۱، ایڈیٹر: سید فیضی، اسٹنٹ ایڈیٹر: محمد اعظم ملک، سب ایڈیٹر: محمد نواز رضا

ماہنامہ اوور سیز انٹرنیشنل اسلام آباد

○ خاص نمبر

جلد ۵، شمارہ ۶۰، اگست ۱۹۹۷ء، ص ۱۵۲، ایڈیٹر: شاہدہ لطیف

ماہنامہ الایمان دہلی

○ میلاد نمبر

جلد ۵، شمارہ ۱، مئی، جون ۱۹۳۴ء، ص ۱۳۶، ایڈیٹر: محمد مظہر الدین

ماہنامہ ایوانِ اردو دہلی

○ خواجہ احمد عباس نمبر

جلد ۱، شمارہ ۸، دسمبر ۱۹۸۷ء، ص ۹۸، ادارہ تحریر: سید شریف الحسن نقوی، مخمور سعیدی

○ مولانا ابوالکلام آزاد نمبر

جلد ۲، شمارہ ۸، دسمبر ۱۹۸۸ء، ص ۲۹۰، ایڈیٹر: سید شریف الحسن نقوی، مخمور سعیدی

○ نہرو نمبر

جلد ۳، شمارہ ۸، دسمبر ۱۹۸۹ء، ص ۳۰۲، ادارہ تحریر: سید شریف الحسن نقوی، مخمور سعیدی

○ جدید ہندی ادب نمبر

جلد ۸، شماره ۴، اگست ۱۹۹۴ء، ص ۲۲۳، ادارہ تحریر: زبیری رضوی، مخمور سعیدی

ماہنامہ ایکشن نیوز لاہور

○ نیازی شہید نمبر

جلد ۱، شماره ۵، دسمبر ۱۹۸۹ء، ص ۱۱۶، ایڈیٹر یوسف رضوی، جاسٹ ایڈیٹر: عالیہ بٹ

ماہنامہ باجی دہلی

○ خصوصی شماره: رمضان المبارک

جلد ۴۰، شماره ۳، مارچ ۱۹۹۴ء، ص ۱۰۰، چیف ایڈیٹر: وحیدہ باجی، ایڈیٹر: کفایت دہلوی

ماہنامہ بانگِ درا ملیح آباد

○ بابری مسجد نمبر

جلد ۲، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۳ء، ص ۳۴، مدیر اعلیٰ: محمد رضوان ندوی، مدیر: محمد عرفان ندوی

ماہنامہ بانگِ سحر سیالکوٹ

○ صنعت نمبر

جلد ۲، شماره ۱۲، جنوری ۱۹۶۰ء، ص ۱۸۸، مدیر: سید مطلوب حسین، ایڈیٹر: شکیل آزاد

ماہنامہ بانو دہلی / نئی دہلی

○ سالنامہ

جلد ۶، شماره ۱، جنوری ۱۹۴۹ء، ص ۲۰۶، مرتبہ: زینب انور

○ قرآن نمبر

جلد ۷، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۵۰ء، ص ۴۰۶، مرتبہ: زینب انور، بیگم عطاء اللہ بابری، مختار جہاں

○ اشاعت خاص: بہادر خواتین اسلام

جلد ۱۰، شماره ۴، ۵، جون، جولائی ۱۹۵۱ء، ص ۸۰، مرتبہ: زینب انور، معاون: سلطان جہاں، مختار جہاں

○ سالنامہ

جلد ۱۳، شماره ۱، جنوری ۱۹۶۰ء، ص ۲۰۲، نگران: یوسف دہلوی، مدیرہ: زینب کوثر دہلوی

○ سالنامہ

جلد ۱۵، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۶۱ء، ص ۲۰۲، نگران: یوسف دہلوی، مدیرہ: زینب کوثر دہلوی

○ خاص نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۵، مئی ۱۹۶۴ء، ص ۲۰۲، نگران: یوسف دہلوی، مدیرہ: زینب کوثر دہلوی

○ سالنامہ

جلد ۲۲، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۶۸ء، ص ۲۰۲، نگران: یوسف دہلوی، مدیرہ: زینب کوثر دہلوی

ماہنامہ بتول لاہور

○ سالنامہ

جلد ۱۸، شمارہ ۳، جنوری، فروری ۱۹۷۵ء، ص ۹۶، مدیرہ: بنت الاسلام، مدیرہ مسئول: سلمیٰ یاسمین نجمی

○ سالنامہ

جلد ۱۹، شمارہ ۳، جنوری، فروری ۱۹۷۶ء، ص ۱۲۰، مدیرہ: بنت الاسلام، مدیرہ مسئول: سلمیٰ یاسمین نجمی

○ قائد اعظم نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۲، دسمبر ۱۹۷۶ء، ص ۸۰، مدیرہ: بنت الاسلام، مدیرہ مسئول: سلمیٰ یاسمین نجمی

○ اقبال نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۱۱، نومبر، دسمبر ۱۹۷۷ء، ص ۹۶، مدیرہ: نسیم آرا، مدیرہ مسئول: سلمیٰ یاسمین نجمی

○ اجتماع نمبر

جلد ۲۲، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۷۹ء، ص ۸۴، مدیرہ: نسیم آرا، مدیرہ مسئول: سلمیٰ یاسمین نجمی

○ مولانا سید ابوالاعلیٰ مودودی نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۸۰ء، ص ۱۷۶، مدیرہ: نسیم آرا، مدیرہ مسئول: سلمیٰ یاسمین نجمی

○ سالنامہ

جلد ۲۸، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۸۴ء، ص ۲۰۰، مدیرہ: نسیم آرا، مدیرہ مسئول: سلمیٰ یاسمین نجمی

○ جہاد نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۸۶ء، ص ۱۵۲، مدیرہ: نسیم آرا، مدیرہ مسئول: سلمیٰ یاسمین نجمی

○ سیرت نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۸۷ء، ص ۱۵۲، مدیرہ: نسیم آرا، مدیرہ مسئول: سلمیٰ یاسمین نجمی

○ سالنامہ

جلد ۳۳، شمارہ ۸، اگست ۱۹۸۹ء، ص ۱۵۲، مدیرہ: بنت الاسلام، مدیرہ مسئول: سلمیٰ یاسمین نجمی

○ جہاد کشمیر نمبر

جلد ۳۶، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۹۲ء، ص ۱۴۴، مدیرہ: سعیدہ احسن، مدیرہ مسئول: سلمیٰ یاسمین نجمی

○ افسانہ نمبر

جلد ۳۸، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۵ء، ص ۱۴۴، مدیرہ: سعیدہ احسن، مدیرہ مسئول: سلمیٰ یاسمین نجمی

○ پاکستان نمبر

جلد ۳۹، شمارہ ۴، اگست ۱۹۹۶ء، ص ۱۴۴، مدیرہ: سعیدہ احسن، مدیرہ مسئول: سلمیٰ یاسمین نجمی

○ سالنامہ

جلد ۴۴، شمارہ ۶، جون ۲۰۰۲ء، ص ۱۸۴، مدیرہ: سعیدہ احسن، مدیرہ مسئول: ثریا اسماء

○ ابن آدم نمبر

جلد ۴۵، شمارہ ۹، ستمبر - اکتوبر ۲۰۰۳ء، ص ۲۴۰، مدیرہ: سعیدہ احسن، مدیرہ مسئول: ثریا اسماء

○ ماہنامہ البدر کراچی

○ غزوہ بدر نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۹ء، ص ۴۶، مدیرہ: عبدالمبین فاروقی، مدیرہ معاون: شفیق الرحمن، ابو حمزہ

○ ماہنامہ بربط کراچی

○ بہار نمبر

جلد ۲، شمارہ ۴، ۵، مارچ اپریل ۱۹۴۹ء، ص ۱۱۶، مرتبہ: اختر انصاری اکبر آبادی

○ خاتون نمبر

جلد ۳، شمارہ ۱، اکتوبر، نومبر ۱۹۴۹ء، ص ۱۸۵، مرتبہ: عارفہ بیگم، نجم صدیقی، سرور جہاں پروین

○ ماہنامہ برقاب لاہور

۱۰ اشاعت خاص صد سالہ جشن ولادت قائد اعظم محمد علی جناح

جلد ۱۴، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۷۶ء، ص ۲۰۴، مدیر اعلیٰ: سید عابد علی، مدیر مسئول: اے آر ارشد، مدیر: تلمیذ حقانی

ماہنامہ برہان دہلی

○ مفکر ملت مفتی عتیق الرحمن عثمانی نمبر

جلد ۱۰۰، شمارہ، نومبر ۱۹۸۷ء، ص ۵۶۰، مدیر اعزازی: قاضی اطہر مبارکپوری، مرتب: جمیل مہدی

ماہنامہ البرہان لاہور

○ شہید نمبر

جلد ۴، شمارہ ۱، دسمبر ۱۹۱۳ء، ص ۵۶، ایڈیٹر: سید محمد سبطین مولوی فاضل ونشی فاضل

○ امام نمبر

جلد ۵، شمارہ ۸، جون ۱۹۱۵ء، ص ۶۸، سرپرست: الشیخ عبدالعلی ہروی الطہرانی، مرتبہ: سید محمد سبطین سرسوی

ماہنامہ البرہان لدھیانہ

○ شہید نمبر

جلد ۱۴، شمارہ ۵، اپریل ۱۹۳۵ء، ص ۷۲، سرپرست: علامہ سید محمد سبطین سرسوی، مدیر: سید محمد اصغر جعفری ایم اے

○ شہید نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۲، فروری ۱۹۴۱ء، ص ۶۶، سرپرست: عامہ سید محمد سبطین سرسوی، ایڈیٹر: سید محمد اصغر جعفری ایم اے

ماہنامہ بزم قاسمی کراچی

○ سیرت النبی نمبر

جلد ۲، شمارہ ۴، جولائی ۱۹۹۸ء، ص ۶۴، مدیر اعلیٰ: قاری سید قمر بناری، مدیر معاون: ہلال الدین حیدری

ماہنامہ بزم قرآن لاہور

○ سیرت سرور عالم نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱۱، جولائی ۱۹۹۶ء، ص ۶۴، مدیر اعلیٰ: عبدالرشید ساجد، معاونین: قاضی فضل الرحمن، عتیق احمد عباسی

○ رحمۃ للعالمین نمبر

جلد ۷، شمارہ ۸، اگست ۲۰۰۲ء، ص ۲۴۰، مدیر: طارق محمود، نائب مدیران: انوار الحق، ثاقب، محمد اعجاز یونس

ماہنامہ بصیر کراچی

○ رسول پاک نمبر حصہ اول

جلد ۲، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۷۲ء، ص ۱۹۴، مدیر اعلیٰ: ظفر حمید دہلوی، ادارہ تحریر: خالد ظفر، محمود ظفر، طارق ظفر

○ رسول پاک نمبر حصہ دوم

جلد ۲، شمارہ ۱۱، اکتوبر نومبر ۱۹۷۲ء، ص ۱۸۶، مدیر اعلیٰ: ظفر حمید دہلوی، ادارہ تحریر: خالد ظفر، محمود ظفر، طارق ظفر

○ علی ایڈیشن

جلد ۳، شمارہ ۸، اگست ۱۹۷۳ء، ص ۹۰، مدیر اعلیٰ: ظفر حمید دہلوی، ادارہ تحریر: خالد ظفر، محمود ظفر، طارق ظفر

ماہنامہ البلاغ بمبئی

○ سالنامہ

جلد ۳، شمارہ ۱۲، جولائی ۱۹۹۳ء، ص ۱۰۴، نگران اعلیٰ: مولانا مختار احمد ندوی، مدیر التحریر: ارشد مختار

○ فلسطین نمبر

جلد ۴، شمارہ ۳، اکتوبر ۱۹۹۳ء، ص ۶۶، نگران اعلیٰ: مولانا مختار احمد ندوی، مدیر التحریر: ارشد مختار

ماہنامہ البلاغ کراچی

○ اشاعت خصوصی بیاد فقیہ ملت حضرت مولانا مفتی محمد شفیع صاحب

جلد ۱۳، شمارہ ۶، ۸، جمادی الثانیہ تا شعبان ۱۳۶۸ھ، مدیر: محمد تقی عثمانی

ماہنامہ بنات دہلی

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۶، اگست، ستمبر ۱۹۳۵ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: رازق الخیری

ماہنامہ بناتِ عائشہ کراچی

○ رحمت عالم نمبر حصہ اول

جلد ۲، شمارہ ۳، جون ۲۰۰۲ء، ص ۲۹۰، مدیر: محمد مقصود احمد

○ رحمت عالم نمبر حصہ دوم

جلد ۲، شمارہ ۴، جون جولائی ۲۰۰۲ء، ص ۱۶۲، مدیر: محمد مقصود احمد

ماہنامہ بندگی پاکپتن

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۲ء، ص ۶۴، چیف ایڈیٹر: احمد سعید سرور، ایڈیٹر: مختار بخاری

ماہنامہ البنوریہ کراچی

○ حضرت جی نمبر حضرت مولانا الحسن نور اللہ مرقد کے حالات و خدمات پر خصوصی مضامین

جلد ۳، شمارہ ۱، جمادی الثانی ۱۴۱۶ھ، ص ۳۵۳، مدیر اعلیٰ: مفتی محمد نعیم

ماہنامہ بنیادی حقوق لاہور/نیویارک

○ انسانی حقوق نمبر

جلد ۲، شمارہ ۸، دسمبر ۱۹۹۱ء، ص ۵۴، چیف ایڈیٹر: اے ایم شکوری، ایڈیٹر: مقبول الرحیم مفتی

○ کشمیر نمبر

جلد ۷، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۶ء، ص ۱۴۲، چیف ایڈیٹر: اے ایم شکوری، ایڈیٹر: وقار عظیم ایڈووکیٹ

ماہنامہ بیاض لاہور

○ نعت نمبر

جلد ۹، شمارہ ۱۱۲، دسمبر ۲۰۰۰ء، جنوری ۲۰۰۱ء، ص ۲۶۲، مجلس ادارت: خالد احمد، عمران منظور

ماہنامہ بیسویں صدی دلی

○ سالنامہ

جلد ۱۶، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۵۲ء، ص ۱۴۶، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۵۴ء، ص ۱۶۲، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

○ سالنامہ

جلد ۱۹، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۵۵ء، ص ۱۵۸، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۵۵ء، ص ۱۷۰، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

۱۵ افسانہ نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۸، ستمبر ۱۹۵۶ء، ص ۱۵۴، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

۱۵ سالنامہ

جلد ۲۱، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۵۷ء، ص ۱۶۰، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

۱۵ افسانہ نمبر

جلد ۲۱، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۵۷ء، ص ۱۴۶، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

۱۵ سالنامہ

جلد ۲۳، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۵۹ء، ص ۱۶۲، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

۱۵ سالنامہ

جلد ۲۴، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۶۰ء، ص ۱۷۰، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

۱۵ افسانہ نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۶۱ء، ص ۱۸۲، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

۱۵ سالنامہ

جلد ۲۶، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۶۲ء، ص ۱۸۰، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

۱۵ افسانہ نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۶۲ء، ص ۱۶۲، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

۱۵ سالنامہ

جلد ۲۷، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۶۳ء، ص ۱۸۲، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

۱۵ سالنامہ

جلد ۲۹، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۶۵ء، ص ۱۷۴، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

۱۵ افسانہ نمبر

جلد ۲۹، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۶۵ء، ص ۱۸۲، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

۱۵ سالنامہ

جلد ۳۷ شماره ۱ جنوری ۱۹۶۹ء ص ۱۵۴ ایڈیٹر: بسون ساری

○ کرشن چندر نمبر

جلد ۴۱ شماره ۵ مئی ۱۹۷۷ء ص ۱۰۶ ایڈیٹر: رحمن نیر

○ سالنامہ

جلد ۴۳ شماره ۱ جنوری ۱۹۷۹ء ص ۱۳۸ ایڈیٹر: رحمن نیر

○ افسانہ نمبر

جلد ۴۳ شماره ۵ مئی ۱۹۷۹ء ص ۱۳۸ ایڈیٹر: رحمن نیر

○ سالنامہ

جلد ۴۴ شماره ۱ جنوری ۱۹۸۰ء ص ۱۳۴ ایڈیٹر: رحمن نیر

○ سالنامہ

جلد ۴۵ شماره ۱ جنوری ۱۹۸۱ء ص ۱۳۸ ایڈیٹر: رحمن نیر

○ سالنامہ

جلد ۴۸ شماره ۱ جنوری ۱۹۸۴ء ص ۱۳۴ ایڈیٹر: زیڈ رحمن نیر

○ سالنامہ ۲

جلد ۴۸ شماره ۲ فروری ۱۹۸۴ء ص ۹۴ ایڈیٹر: زیڈ رحمن نیر

○ گولڈن جوبلی نمبر

جلد ۵۰ شماره ۲ فروری ۱۹۸۶ء ص ۱۳۰ ایڈیٹر: رحمن نیر

○ افسانہ نمبر

جلد ۵۱ شماره ۷ جولائی ۱۹۸۶ء ص ۹۶ ایڈیٹر: رحمن نیر

○ افسانہ نمبر

جلد ۵۲ شماره ۷ جولائی ۱۹۸۸ء ص ۱۱۰ ایڈیٹر: ضیاء رحمن نیر

○ ہندوپاک ادب نمبر ۱۹۸۹ء

جلد ۵۳ شماره ۲ فروری ۱۹۸۹ء ص ۲۰۲ ایڈیٹر: ضیاء رحمن نیر

○ سالنامہ

جلد ۵۵، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۱ء، ص ۱۲۲، ایڈیٹر: ضیاء الرحمن نیر

ماہنامہ بیسویں صدی کراچی

○ سالنامہ

جلد ۳، شمارہ ۲، فروری، مارچ ۱۹۵۵ء، ص ۲۱۸، ایڈیٹر: سید عشرت حسین زیدی

ماہنامہ بیسویں صدی لاہور

○ خطوط نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۴۵ء، ص ۱۱۴، ایڈیٹر: خوشتر گرامی

ماہنامہ بیمہ لاہور

○ سالنامہ

جلد ۳، شمارہ ۳، مارچ، اپریل ۱۹۳۴ء، ص ۱۶۵، ایڈیٹر: A.S. Balhaya

ماہنامہ بینات کراچی

○ اشاعت خاص: بیا دمحدث العصر حضرت مولانا سید محمد یوسف بنوری نور اللہ مرقدہ

جلد ۳۲، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۷۸ء، ص ۸۱۶، مدیر مسئول: محمد ادریس

○ اشاعت خاص: بیا دمحدث العصر حضرت مولانا سید محمد یوسف بنوری نور اللہ مرقدہ

جلد ۶۳، شمارہ ۸، دسمبر ۲۰۰۰ء تا فروری ۲۰۰۱ء، ص ۹۱۲، مدیر مسئول: ڈاکٹر عبدالرزاق اسکندر، مدیر: مولانا محمد یوسف لودھیانوی

ماہنامہ بیدار ڈائجسٹ لاہور

○ جہاد افغانستان نمبر

جلد ۱، شمارہ ۲، دسمبر ۱۹۸۹ء، ص ۹۸، مدیر: عباس اختر اعوان، مدیر مسئول: ملک احمد سرور

○ شہید ضیاء الحق نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱۰، اگست ۱۹۹۰ء، ص ۷۸، مدیر: ملک احمد سرور

○ ضیاء شہید نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱۰، اگست ۱۹۹۱ء، ص ۵۰، مدیر: ملک احمد سرور

ماہنامہ بیداری کراچی

○ خاص نمبر

جلد ۲، شماره ۱۸، ستمبر ۲۰۰۴ء، ص ۷۲، مدیر: محمد موسیٰ بھٹو

○ خاص نمبر

جلد ۲، شماره ۱۹، اکتوبر ۲۰۰۴ء، ص ۷۲، مدیر: محمد موسیٰ بھٹو

○ خاص نمبر

جلد ۲، شماره ۲۰، نومبر ۲۰۰۴ء، ص ۷۲، مدیر: محمد موسیٰ بھٹو

ماہنامہ بینکنگ بزنس ڈائجسٹ لاہور

○ چیمبر خصوصی نمبر

جلد ۲، شماره ۱۱، جنوری ۱۹۸۸ء، ص ۴۸، مدیر اعلیٰ: باقر علی، مدیر: قیصر فرزانه

ماہنامہ پارس ٹورنٹو

○ خصوصی شماره عالمی کپ کرکٹ ۲۰۰۳ء

جلد ۲، شماره ۳، مارچ ۲۰۰۳ء، ص ۹۶، چیف ایڈیٹر: ڈاکٹر ابہتاج خرم

ماہنامہ پاسبان چنڈی گڑھ

○ شہید نمبر [جلیا نوالہ باغ]

جلد ۶، شماره ۴، اپریل ۱۹۶۱ء، ص ۳۸، ایڈیٹر: رنبیر سنگھ امر

ماہنامہ پاک اسکاؤٹ اسلام آباد

○ حقوق اطفال نمبر

جلد ۳۹، شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۹۳ء، ص ۵۸، مدیر اعلیٰ: محمد رفیق اسلم، مدیر ابوذر منصور

ماہنامہ پاک پنچ کراچی

○ ممتاز نمبر

جلد ۴، شماره ۳۲، مارچ ۱۹۸۷ء، ص ۱۲۰، مدیر اعلیٰ: شہناز ممتاز، معاون مدیر: سہیل غزالی ممتاز

ماہنامہ پاکستان اسٹیٹ آنل ریویو کراچی
○ خصوصی سیرت نمبر

جلد ۲، شماره ۲، فروری ۱۹۷۹ء، ص ۲۴، سعید ابراہیم
○ خصوصی سیرت نمبر

جلد ۳، شماره ۱، جنوری ۱۹۸۰ء، ص ۲۴، سعید ابراہیم
○ خصوصی سیرت نمبر

جلد ۴، شماره ۱، جنوری ۱۹۸۱ء، ص ۱۶، سعید ابراہیم
○ خصوصی سیرت نمبر

جلد ۵، شماره ۱، جنوری ۱۹۸۲ء، ص ۱۶، سعید ابراہیم
○ خصوصی سیرت نمبر

جلد ۵، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۸۲ء، ص ۲۰، سعید ابراہیم
○ خصوصی سیرت نمبر

جلد ۶، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۸۳ء، ص ۲۴، سعید ابراہیم
○ خصوصی سیرت نمبر

جلد ۱۰، شماره ۱۱، اکتوبر، نومبر ۱۹۸۷ء، ص ۴۸، سیرت نگار: سید امجد حسین
○ خصوصی جج نمبر

جلد ۱۱، شماره ۶، ۷، مئی، جون، جولائی ۱۹۸۸ء، ص ۱۳۲، میاں محمد فرید
○ خصوصی سیرت نمبر

جلد ۱۱، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۸۸ء، ص ۴۸، سیرت نگار: میاں محمد فرید
○ خصوصی سیرت نمبر

جلد ۱۲، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۸۹ء، ص ۶۷، سیرت نگار: سید امجد حسین
○ خصوصی سیرت نمبر

جلد ۱۳، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۹۰ء، ص ۴۸، سیرت نگار: شاہ مصباح الدین شکیل، نیچنگ ڈائرکٹر: میاں محمد فرید

○ خصوصی سیرت نمبر

جلد ۱۴، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۹۱ء، ص ۸۰، سیرت نگار: شاہ مصباح الدین شکیل، نیجنگ ڈائرکٹر: میاں محمد فرید

ماہنامہ پاکستان ریویو لاہور

○ اردو ادب نمبر

جلد ۱، شمارہ ۶۵، جون ۱۹۴۸ء، ص ۱۰۲، ایڈیٹر: محمد اسماعیل نظامی، مدیر اعزازی: شبلی بی کام

ماہنامہ پاکستانی ادب کراچی

○ میر خسرو نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱۱، اکتوبر، نومبر ۱۹۷۵ء، ص ۱۲۸، ایڈیٹر: سبط حسن، سعیدہ گزدر

ماہنامہ پاکیزہ کراچی

○ ناولٹ نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۷، اکتوبر ۱۹۸۷ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: ماہ مبین ایم اے، مدیرہ: ساجدہ معراج

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۱، اپریل ۱۹۸۸ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: ماہ مبین ایم اے، مدیرہ: ساجدہ معراج

○ نئے سال کا خصوصی شمارہ

جلد ۱۶، شمارہ ۱۰، جنوری ۱۹۸۹ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: ماہ مبین ایم اے، مدیرہ: ساجدہ معراج

○ سولہواں سالگرہ نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۱، اپریل ۱۹۸۹ء، ص ۳۵۴، مدیر اعلیٰ: ماہ مبین ایم اے، مدیرہ: ساجدہ معراج

○ ناولٹ نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۲، مئی ۱۹۸۹ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: ماہ مبین ایم اے، مدیرہ: ساجدہ معراج

○ ناولٹ نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۸، نومبر ۱۹۸۹ء، ص ۲۵۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۱، اپریل ۱۹۹۰ء، ص ۳۸۶، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۴، جولائی ۱۹۹۰ء، ص ۲۵۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ سچی کہانی نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۶، ستمبر ۱۹۹۰ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ ناولٹ نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۸، نومبر ۱۹۹۰ء، ص ۲۵۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۱۰، جنوری ۱۹۹۱ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱، اپریل ۱۹۹۱ء، ص ۳۱۴، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ سالگرہ نمبر ۲

جلد ۱۹، شمارہ ۲، مئی ۱۹۹۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۳، جون ۱۹۹۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ ناول نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۴، جولائی ۱۹۹۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۶، اگست ۱۹۹۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ سچی کہانی نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۷، اکتوبر ۱۹۹۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ سچی کہانی نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۷، نومبر ۱۹۹۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۸، دسمبر ۱۹۹۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ بہار نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱۱، مارچ ۱۹۹۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ سالگرہ نمبر ۲

جلد ۲۰، شمارہ ۲، مئی ۱۹۹۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ ناولٹ نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۳، جون ۱۹۹۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ نئی مصنفات نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۴، جولائی ۱۹۹۲ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ خاص نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۵، اگست ۱۹۹۲ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ سچی کہانی نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۷، اکتوبر ۱۹۹۲ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ خاص نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۸، نومبر ۱۹۹۲ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ ناولٹ نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۹، دسمبر ۱۹۹۲ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ آپ بیتی نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۱۱، فروری ۱۹۹۳ء، ص ۳۲۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ بہار نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۱۲، مارچ ۱۹۹۳ء، ص ۳۲۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۱، شمارہ ۱، اپریل ۱۹۹۳ء، ص ۴۰۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

جلد ۲۳، شمارہ ۲، جون ۱۹۹۴ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
۱۵ افسانہ نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۳، جولائی ۱۹۹۴ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
۵ چچی کہانی نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۴، اگست ۱۹۹۴ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
۵ ساون نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۵، ستمبر ۱۹۹۴ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
۵ طویل کہانی نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۸، نومبر ۱۹۹۴ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
۱۵ افسانہ نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۹، دسمبر ۱۹۹۴ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
۵ سال نو نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۱۰، جنوری ۱۹۹۵ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
۵ ناولٹ نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۱۱، فروری، مارچ ۱۹۹۵ء، ص ۲۸۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
۵ سالگرہ نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۱، اپریل ۱۹۹۵ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
۵ ناولٹ نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۶، ستمبر ۱۹۹۵ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
۵ سالگرہ نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۲، مئی ۱۹۹۵ء، ص ۲۸۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
۱۵ افسانہ نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۳، جون ۱۹۹۵ء، ص ۳۰۶، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ خاص نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۴، جولائی ۱۹۹۵ء، ص ۲۸۹، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ ساون نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۵، اگست ۱۹۹۵ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ سچی کہانی نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۷، اکتوبر ۱۹۹۵ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ خاص نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۸، نومبر ۱۹۹۵ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ افسانہ نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۹، دسمبر ۱۹۹۵ء، ص ۳۰۶، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ سال نو نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۱۰، جنوری ۱۹۹۶ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ افسانہ نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۱۱، فروری ۱۹۹۶ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ بہار نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۱۲، مارچ ۱۹۹۶ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۱، اپریل ۱۹۹۶ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ افسانہ نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۳، جون ۱۹۹۶ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ خاص نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۴، جولائی ۱۹۹۶ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ افسانہ نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۶، ستمبر ۱۹۹۶ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ خاص نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۷، اکتوبر ۱۹۹۶ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ ناولٹ نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۸، نومبر ۱۹۹۶ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ خاص نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۹، دسمبر ۱۹۹۶ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۱، اپریل ۱۹۹۷ء، ص ۳۲۶، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ سالگرہ نمبر ۲

جلد ۲۶، شمارہ ۲، مئی ۱۹۹۷ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ ناولٹ نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۳، جولائی ۱۹۹۷ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ ساون نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۵، ستمبر ۱۹۹۷ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ افسانہ نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۶، اکتوبر ۱۹۹۷ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ دلہن نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۷، نومبر ۱۹۹۷ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ خاص نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۸، دسمبر ۱۹۹۷ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۹، جنوری ۱۹۹۸ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ عید نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۱۰، فروری ۱۹۹۸ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ بہار نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۱۱، مارچ ۱۹۹۸ء، ص ۲۹۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۱، اپریل ۱۹۹۸ء، ص ۳۷۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ سالگرہ نمبر ۲

جلد ۲۶، شمارہ ۲، مئی ۱۹۹۸ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ خاص نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۳، جون ۱۹۹۸ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ افسانہ نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۴، جولائی ۱۹۹۸ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ ساون نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۵، اگست ۱۹۹۸ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ خاص نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۷، اکتوبر ۱۹۹۸ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ ناولٹ نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۸، نومبر ۱۹۹۸ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ سالگرہ نمبر ۲

جلد ۲۷، شمارہ ۲، مئی ۱۹۹۹ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ خاص نمبر

جلد ۲۷، شمارہ ۳، جون ۱۹۹۹ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ افسانہ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۴، جولائی ۱۹۹۹ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ○ ساون نمبر

جلد ۲، شمارہ ۵، اگست ۱۹۹۹ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ○ خاص نمبر

جلد ۲، شمارہ ۷، اکتوبر ۱۹۹۹ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ○ افسانہ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۸، اکتوبر ۱۹۹۹ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ○ خاص نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱۱، فروری ۲۰۰۰ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ○ سالگرہ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱، اپریل ۲۰۰۰ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ○ سالگرہ نمبر ۲

جلد ۲۸، شمارہ ۲، مئی ۲۰۰۰ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ○ ساون نمبر ۲

جلد ۲۸، شمارہ ۵، ستمبر ۲۰۰۰ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ○ ناولٹ نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۶، اکتوبر ۲۰۰۰ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ○ ناولٹ نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۷، نومبر ۲۰۰۰ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ○ خاص نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۸، دسمبر ۲۰۰۰ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ○ سال نو نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۹، جنوری ۲۰۰۱ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

۱۰ افسانہ نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۱۰، فروری ۲۰۰۱ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

۱۱ بہار نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۱۱، مارچ ۲۰۰۱ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

۱۲ سالگرہ نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۱۲، اپریل ۲۰۰۱ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

۱۳ سالگرہ نمبر ۲

جلد ۳۰، شمارہ ۲، مئی ۲۰۰۱ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

۱۴ خاص نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۳، جون ۲۰۰۱ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

۱۵ افسانہ نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۴، جولائی ۲۰۰۱ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

۱۶ ایوارڈ نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۵، اگست ۲۰۰۱ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

۱۷ ساون نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۶، ستمبر ۲۰۰۱ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

۱۸ خاص نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۷، اکتوبر ۲۰۰۱ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

۱۹ افسانہ نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۸، نومبر ۲۰۰۱ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

۲۰ خاص نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۹، دسمبر ۲۰۰۱ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

۲۱ دُہن نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۲، فروری ۲۰۰۲ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ بہار نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۳، مارچ ۲۰۰۲ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۲، شمارہ ۱، اپریل ۲۰۰۲ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ سالگرہ نمبر ۲

جلد ۳۰، شمارہ ۲، مئی ۲۰۰۲ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ ایوارڈ نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۴، جولائی ۲۰۰۲ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ ناولٹ نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۵، اگست ۲۰۰۲ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ ساون نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۶، ستمبر ۲۰۰۲ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ ناولٹ نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۱۰، جنوری ۲۰۰۳ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ افسانہ نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۱۱، فروری ۲۰۰۳ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ بہار نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۱۲، مارچ ۲۰۰۳ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۱، اپریل ۲۰۰۳ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ سالگرہ نمبر ۲

جلد ۳۱، شمارہ ۲، مئی ۲۰۰۳ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ دُلبہن نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۳، جون ۲۰۰۳ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ افسانہ نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۴، جولائی ۲۰۰۳ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ ساون نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۵، اگست ۲۰۰۳ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ ساون نمبر ۲

جلد ۳۱، شمارہ ۶، ستمبر ۲۰۰۳ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ خاص نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۷، اکتوبر ۲۰۰۳ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ عید نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۹، دسمبر ۲۰۰۳ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ ناولٹ نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۱۱، فروری ۲۰۰۴ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ بہار نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۱۲، مارچ ۲۰۰۴ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۱، اپریل ۲۰۰۴ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ دُلبہن نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۳، جون ۲۰۰۴ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ شازیہ چوہدری نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۴، جولائی ۲۰۰۴ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ ساون نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۵، اگست ۲۰۰۴ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ۵ خاص نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۶، ستمبر ۲۰۰۴ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ۵ عید نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۸، نومبر ۲۰۰۴ء، ص ۳۳۶، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ۵ خاص نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۹، دسمبر ۲۰۰۴ء، ص ۳۳۶، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ۵ سال نو نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۱۰، جنوری ۲۰۰۵ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ۵ خاص نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۱۱، فروری ۲۰۰۵ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ۵ بہار نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۱۲، مارچ ۲۰۰۵ء، ص ۳۳۶، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ۵ سالگرہ نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۱، اپریل ۲۰۰۵ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ۵ سالگرہ نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۲، مئی ۲۰۰۵ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ۵ سالگرہ نمبر ۳

جلد ۳۱، شمارہ ۳، جون ۲۰۰۵ء، ص ۳۳۶، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ۵ ساون نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۵، اگست ۲۰۰۵ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
 ۵ افسانہ نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۶، ستمبر ۲۰۰۵ء، ص ۳۳۸، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذرار رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے

○ عید نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۸، نومبر ۲۰۰۵ء، ص ۳۳۶، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، عذر رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
ماہنامہ پرچم کراچی

○ تعزیت نمبر: علامہ سیماب اکبر آبادی
۱۹۵۱ء، ص ۲۱۰ [ناقص الاول]

○ شاد نمبر: لالہ مرلی دھر شاد

جلد ۲، شمارہ ۱۸، فروری ۱۹۵۱ء، ص ۱۳۸، ادارہ: مظہر صدیقی، نعمان تاثیر
ماہنامہ پرچم لائل پور / فیصل آباد

○ عید نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۲، اپریل ۱۹۶۲ء، ص ۵۲، مدیر اعلیٰ: شا کر عروجی ایم اے، مدیر: ڈاکٹر عطا محی الدین ایم اے
○ حج نمبر

جلد ۳۳، شمارہ ۹، ۱۰ اکتوبر، نومبر، دسمبر ۱۹۸۱ء، ص ۶۷۲، مدیر اعلیٰ: شا کر عروجی ایم اے، ایم او ایل بی ایڈ
○ عید الفطر نمبر

جلد ۳۵، شمارہ ۵، جون، جولائی ۱۹۸۳ء، ص ۱۶۰، مدیر اعلیٰ: شا کر عروجی، مدیر اعزازی: ظفر سیال
ماہنامہ پرواز ادب چند ی گڑھ
○ مشاعرہ نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱۰، دسمبر ۱۹۷۹ء، ص ۷۲، مدیر اعلیٰ: رجنیش کمار، مدیر: فیض سرحدی
○ آزادی کے چالیس سال نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۷، جولائی، اگست ۱۹۸۸ء، ص ۱۷۶، مدیر اعلیٰ: راجندر سنگھ، مدیر: منموہن سنگھ بدھیراجہ
○ نمبر و نمبر ۲

جلد ۱۱، شمارہ ۱۱، ۱۲، نومبر، دسمبر ۱۹۸۹ء، ص ۱۳۴، مدیر اعلیٰ: راجندر سنگھ، مدیر: نارائن دت
○ آزاد گلانی نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۱۱، ۱۲، نومبر، دسمبر ۱۹۹۰ء، ص ۱۵۲، مدیر اعلیٰ: راجندر سنگھ، مدیر: مہندر سنگھ بجاج

ماہنامہ پریت لڑی پریم نگر امرتسر

○ سالانہ نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۱۳، جنوری ۱۹۴۴ء، ص ۶۸، ایڈیٹر: گور بخش سنگھ، مدیر معاون: شمشیر سنگھ

ماہنامہ پکار لاہور

○ ادبیات نمبر

جولائی، اگست ۱۹۹۳ء، ص ۱۶۰، مدیرہ: زبیدہ جبین

○ رفتار کار نمبر

نومبر، دسمبر ۱۹۹۵ء، ص ۸۲، مدیرہ: فریحہ مبارک، نائب مدیرہ: حمیرہ طیبہ

○ اصلاح ذرائع ابلاغ نمبر

ستمبر، اکتوبر ۱۹۹۸ء، ص ۱۳۲، مدیرہ: عظمیٰ لطیف، نائب مدیرہ: عابدہ چغتائی

ماہنامہ پکار ملت لاہور

○ رفتار کار نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۹۹ء، ص ۷۲، مدیرہ: عاصمہ چغتائی، نائب مدیرہ: سمیچہ شہباز

○ بیسویں صدی نمبر

جلد ۱، شمارہ ۷، جولائی ۲۰۰۰ء، ص ۱۸۴، مدیرہ: عاصمہ چغتائی، نائب مدیرہ: تفہیم کوثر

○ رفتار کار نمبر

جلد ۳، شمارہ ۲، فروری ۲۰۰۲ء، ص ۶۶، مدیرہ: عاصمہ چغتائی، نائب مدیرہ: سمیچہ شہباز

ماہنامہ پکچر لاہور

○ سالنامہ

جلد ۲، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۵۸ء، ص ۱۵۴، ایڈیٹر: شباب کیرانوی

○ تاجور نمبر

جلد ۹، شمارہ ۵، اپریل ۱۹۶۵ء، ص ۳۵۴، مرتب: نظر زیدی

ماہنامہ پلک لاہور

○ فیشن نمبر

جلد ۳، شماره ۲، جون ۱۹۸۰ء، ص ۱۰۰، چیف ایڈیٹر: ارشد نیاز

○ سالنامہ

جلد ۴، شماره ۲، جون ۱۹۸۱ء، ص ۱۵۰، مدیر: ارشد نیاز

○ اشاعت خاص

جلد ۴، شماره ۳، جولائی ۱۹۸۱ء، ص ۱۷۰، مدیر: ارشد نیاز

ماہنامہ پندرہویں صدی گوجرانوالہ

○ شوریائی نمبر

جلد ۴، شماره ۱۲، نومبر دسمبر ۱۹۹۳ء، ص ۲۰۸، مدیر مسئول: مرزا خادم ہوشیار پوری، مدیر اعزازی: پروفیسر اسرار احمد سہاروی

○ سالنامہ

جلد ۵، شماره ۱۲، نومبر دسمبر ۱۹۹۴ء، ص ۵۶، مدیر مسئول: حکیم محمد شریف اللہ والا، مدیر اعزازی: پروفیسر اسرار احمد سہاروی

ماہنامہ پھول لاہور

○ اقبال نمبر

شمارہ ۱۴، نومبر ۲۰۰۲ء، ص ۷۸، چیف ایڈیٹر: مجید نظامی، ایڈیٹر: اختر عباس، سب ایڈیٹر: منظر وحید

ماہنامہ پیام اسلام جالندھر

○ تاترک نمبر

جلد ۷، شماره ۷، جنوری ۱۹۳۹ء، ص ۹۶، مدیر اعلیٰ: عبدالحق عباس، مدیر: محمد احمد خان ذاکر

ماہنامہ پیام اقبال سیالکوٹ

○ سالنامہ

جلد ۲، شماره ۲، فروری مارچ ۱۹۶۸ء، ص ۱۵۶، مدیر: ایم یوسف قمر، مدیر مسئول: خواجہ محمد جمیل بی اے

ماہنامہ پیام حق کراچی

○ جنگ بدر نمبر

جلد ۸، شماره ۲، مارچ ۱۹۵۸ء، ص ۲۸، مدیر: خواجہ عبدالوحید

○ تبصرہ نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۲، فروری ۱۹۶۱ء، ص ۶۸، مدیر: خواجہ عبدالوحید

ماہنامہ پیامِ عمل لاہور

○ سید الشہداء نمبر

جلد ۳، شمارہ ۶۵، جولائی، اگست ۱۹۵۹ء، ص ۷۴، ایڈیٹر: خواجہ محمد لطیف انصاری

○ مہابہ نمبر

جلد ۸، شمارہ ۲، اپریل ۱۹۶۳ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: خواجہ محمد لطیف انصاری

○ سید الساجدین نمبر

جلد ۹، شمارہ ۴، جون ۱۹۶۵ء، ص ۸۲، ایڈیٹر: خواجہ محمد لطیف انصاری

○ شریکۃ الحسین نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۴، جون ۱۹۶۶ء، ص ۸۲، ایڈیٹر: خواجہ محمد لطیف انصاری

○ خاص نمبر: کربلا کے بعد

جلد ۱۱، شمارہ ۴، جون ۱۹۶۷ء، ص ۸۲، ایڈیٹر: خواجہ محمد لطیف انصاری

○ علامہ حافظ کفایت حسین نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۴، جون، جولائی ۱۹۶۸ء، ص ۱۶۲، ایڈیٹر: خواجہ محمد لطیف انصاری

○ اربعین نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۱، مارچ، اپریل ۱۹۷۲ء، ص ۶۶، مدیر اعزازی: پروفیسر سید کوثر حسین

○ انیس نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۱۱، جنوری، فروری ۱۹۷۳ء، ص ۱۶۶، مدیر: اعزازی پروفیسر سید کوثر حسین

○ دبیر نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۳، ۴، ۵، مئی، جون، جولائی ۱۹۷۵ء، ص ۱۰۴، مدیر اعزازی: کوثر پانی پتی

○ سید العلماء نمبر ۱

جلد ۳۲، شمارہ ۹، ۱۰، دسمبر ۱۹۹۰ء، جنوری ۱۹۹۱ء، ص ۱۲۸، مدیر مسئول: سید انصار حسین نقوی

ماہنامہ پیشوا دہلی

○ عید نمبر

جلد ۲، شمارہ ۶، ۷ مارچ، اپریل ۱۹۲۷ء، ص ۴۰، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
○ خلیل نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱۱، جون ۱۹۲۷ء، ص ۳۲، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
○ شہید نمبر

جلد ۳، شمارہ ۱، جولائی ۱۹۲۷ء، ص ۴۰، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
○ میلاد نمبر

جلد ۳، شمارہ ۴، ۵، اگست ۸، ستمبر ۱۹۲۷ء، ص ۵۶، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
○ شہید نمبر

جلد ۴، شمارہ ۱۲، جون ۱۹۲۸ء، ص ۴۰، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
○ تتمہ رسول نمبر

جلد ۷، شمارہ ۱، اگست ۱۹۳۱ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
○ حج نمبر

جلد ۹، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۳۲ء، ص ۷۲، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
○ تتمہ رسول نمبر

جلد ۹، شمارہ ۸، اگست ۱۹۳۲ء، ص ۵۶، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
○ معراج نمبر

جلد ۹، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۳۲ء، ص ۷۲، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
○ قرآن نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۳۳ء، ص ۸۸، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
○ حج نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۳۳ء، ص ۷۲، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی

○ شہید نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۵، مئی ۱۹۳۳ء، ص ۶، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقالی

○ حج نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۳۴ء، ص ۶۸، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقالی

○ شہید نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۳۴ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقالی

○ رسول نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۸، جون، جولائی ۱۹۳۴ء، ص ۱۵۲، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقالی

○ غوث الاعظم نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۱۰، اگست ۱۹۳۴ء، ص ۷۲، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقالی

○ حج نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۴، ذیقعد ۱۳۵۳ھ، ص ۶۴، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقالی

○ علی نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۷، رجب ۱۳۵۳ھ، ص ۷۲، مدیر مسئول: سید عزیز حسن بقالی

○ قرآن نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۸، شعبان ۱۳۵۳ھ، ص ۷۰، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقالی

○ حسین نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۱، محرم ۱۳۵۵ھ، ص ۷۲، مدیر مسئول: ایڈیٹر سید عزیز حسن بقالی

○ فاروق نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۵، جمادی الاول ۱۳۵۵ھ، ص ۸۰، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقالی

○ عثمان غنی نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۸، شعبان ۱۳۵۵ھ، ص ۸۸، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقالی

○ رسول نمبر

جلد ۱۳ شماره ۹، ۱۰، صفر، ربیع المنور ۱۳۵۵ھ، ص ۱۶۸، جامع: غلام غلامان رسالت پناہی سید عزیز حسن بقبائی
 ۵ علماء سو نمبر

جلد ۱۳ شماره ۱۰، شوال ۱۳۵۵ھ، ص ۷۲، مدیر مسئول: سید عزیز حسن بقبائی
 ۵ رسول نمبر

جلد ۱۴ شماره ۲، ۳، صفر، ربیع المنور ۱۳۵۶ھ، ص ۱۵۲، جامع: غلام غلامان رسالت پناہی سید عزیز حسن بقبائی
 ۵ علمائے حق نمبر

جلد ۱۴ شماره ۳، ربیع الثانی ۱۳۵۶ھ، ص ۶۴، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
 ۵ صدیق نمبر

جلد ۱۴ شماره ۱۰، شوال ۱۳۵۶ھ، ص ۶۴، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
 ۵ رسول نمبر

جلد ۱۵ شماره ۲، ۳، صفر، ربیع المنور ۱۳۵۷ھ، ص ۱۶۰، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
 ۵ رسول نمبر

جلد ۱۶ شماره ۲، ۳، صفر، ربیع المنور ۱۳۵۸ھ، ص ۱۶۰، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
 ۵ غوث الاعظم نمبر

جلد ۱۶ شماره ۵، جمادی الاول ۱۳۵۸ھ، ص ۵۶، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
 ۵ فقراء اسلام نمبر

جلد ۱۶ شماره ۹، رمضان ۱۳۵۸ھ، ص ۵۶، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
 ۵ طارق نمبر

جلد ۱۶ شماره ۱۱، ذیقعد ۱۳۵۸ھ، ص ۵۶، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
 ۵ رسول نمبر

جلد ۱۷ شماره ۲، ۳، صفر، ربیع المنور ۱۳۵۹ھ، ص ۱۴۴، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی
 ۵ سیف اللہ نمبر: خالد بن ولید نمبر

جلد ۱۹ شماره ۴، ربیع الثانی ۱۹۵۸ء، ص ۵۶، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقبائی

۵ جولائی نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۱، اکتوبر ۱۹۵۰ء، ص ۲۰۸، ایڈیٹر: سید عزیز حسن بقالی

ماہنامہ پیغام حق کراچی

۵ خاص نمبر

جلد ۱، شمارہ ۸، دسمبر ۱۹۷۶ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: کریم بخش خالد

ماہنامہ پیغام حق لاہور

۵ قرآن نمبر

جلد ۵، شمارہ ۶۵، نومبر، دسمبر ۱۹۴۱ء، ص ۱۲۸، مرتبہ: سید محمد شاہ ایم اے

۵ اشاعت خاص: قرآن کی چار بنیادی اصطلاحیں

جلد ۹، شمارہ ۵، نومبر ۱۹۴۴ء، ص ۹۶، مرتبہ: سید محمد شاہ ایم اے

۱۵ اشاعت خاص: کتب سماوی پر ایک نظر

جلد ۱۰، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۴۵ء، ص ۹۶، مرتبہ: سید محمد شاہ ایم اے

۱۵ اشاعت خاص: کتب سماوی پر ایک نظر

جلد ۱۰، شمارہ ۲، فروری ۱۹۴۵ء، ص ۸۸، مرتبہ: سید محمد شاہ ایم اے

۱۵ اقبال نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۳، ۲، جنوری، فروری، مارچ ۱۹۴۶ء، ص ۲۹۶، مرتبہ: سید محمد شاہ ایم اے

۱۵ اقبال نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۴، ۵، اپریل، مئی، جون ۱۹۴۶ء، ص ۱۹۲، مرتبہ: سید محمد شاہ ایم اے

۱۵ اشاعت خصوصی متعلقہ: سید جمال الدین افغانی

جلد ۱۳، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۷ء، ص ۱۲۰، مرتبہ: سید محمد شاہ ایم اے

۵ مولانا الامام شاہ ولی اللہ محدث دہلوی

جلد ۱۴، شمارہ ۲، اگست ۱۹۴۸ء، ص ۱۰۴، مرتبہ: سید محمد شاہ ایم اے

۵ قرآن نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۳، ۴، ۵، جنوری، فروری، مارچ، اپریل ۱۹۴۹ء، ص ۲۵۶، مرتبہ: سید محمد شاہ ایم اے
ماہنامہ پیغام ڈائجسٹ لاہور
○ محسن انسانیت نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۱۹۹۰ء، ص ۹۶، مدیر: مبشر حسن، مجلس ادارت: سید علی ارتضیٰ، محمد مشکور
○ سیرت مصطفیٰ نمبر

جلد ۴، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۱۹۹۲ء، ص ۲۸، مدیر: رضوان ثاقب، معاونین: ندیم اختر فاروق تنویر الوہاب
○ اقبال نمبر

جلد ۱۴، شمارہ ۱۱، نومبر ۲۰۰۲ء، ص ۱۱۲، مدیر مسئول: محمد وکیل، مدیر: اشفاق احمد خان
ماہنامہ تاج حیدر آباد دکن
○ میلاد نمبر

جلد ۳، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۱۶ء، ص ۷۲، ایڈیٹر: ابوالوفا غلام محمد انصاری وفا
○ ضمیمہ میلاد نمبر

جلد ۳، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۱۶ء، ص ۳۲، ایڈیٹر: ابوالوفا غلام محمد انصاری وفا
○ میلاد نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱۲، اکتوبر، نومبر ۱۹۲۳ء، ص ۷۲، مدیر: غلام محمد انصاری وفا، رفیق مدیر: رگھوناتھ راؤ درد
○ اردوئے قدیم نمبر

جلد ۲، شمارہ ۴، ۵، ۶، اسفند، فروردی، اردی بہشت ۱۳۳۴ ف، ص ۱۵۴، مدیر: غلام محمد انصاری وفا
ماہنامہ تاج کراچی
○ حج نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۱۱، مارچ ۱۹۶۵ء، ص ۱۰۶، مدیر اعلیٰ: بابا ذہین شاہ تاجی
○ محمود نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۸، جنوری ۱۹۶۹ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: بابا ذہین شاہ تاجی
○ بابا ذہین شاہ تاجی نمبر

جلد ۲۳، شماره ۲، مئی، جون ۱۹۸۰ء، ص ۳۶۸، نگران اعلیٰ: انور شاہ ذہین تاجی

ماہنامہ تبصرہ لاہور

○ سالنامہ

جلد ۳، شماره ۲، دسمبر ۱۹۶۱ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: جانباز مرزا

○ امیر شریعت نمبر

جلد ۸، شماره ۲، دسمبر ۱۹۶۶ء، ص ۱۲۰، ایڈیٹر: جانباز مرزا

○ حج نمبر

جلد ۱۵، شماره ۳، جنوری ۱۹۷۴ء، ص ۱۸۰، ایڈیٹر: جانباز مرزا

ماہنامہ تبلیغ دین دیوبند

○ ختم نبوت نمبر

جلد ۱، شماره ۹، ۱۰ اکتوبر، نومبر ۱۹۸۶ء، ص ۹۶، مدیر: محمد طیب صدیقی

ماہنامہ تجدید عہد لاہور

○ ربوبیت نمبر

جلد ۵، شماره ۶، مئی ۱۹۵۵ء، ص ۲۸، مدیر: غلام نبی انصاری

ماہنامہ تجدید نو لاہور

○ شمس آغا نمبر

جلد ۲، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۹۰ء، ص ۷۲، ادارت: عذرا اصغر شہ طراز

○ ہائیکو نمبر

جلد ۷، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۵ء، ص ۹۵، ادارت: عذرا اصغر شہ طراز

○ افسانہ نمبر

جلد ۷، شماره ۷، نومبر ۱۹۹۵ء، ص ۲۳۸، ادارت: عذرا اصغر شہ طراز

○ غزل نمبر

جلد ۸، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۶ء، ص ۱۸۴، ادارت: عذرا اصغر شہ طراز

○ المیہ کراچی نمبر

جلد ۸، شماره ۹، ستمبر، اکتوبر ۱۹۹۶ء، ص ۱۵۲، ادارت: عذرا اصغر، شبہ طراز

○ نشاط فاطمہ نمبر

جلد ۱۰، شماره ۱، دسمبر ۱۹۹۸ء، ص ۱۲۸، ادارت: عذرا اصغر، شبہ طراز

ماہنامہ تجلی دیوبند

○ خلافت نمبر

جلد ۱۱، شماره ۸، اکتوبر، نومبر ۱۹۵۹ء، ص ۱۱۴، ایڈیٹر: عامر عثمانی، فاضل دیوبند

○ ڈاک نمبر

جلد ۱۰، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۶۰ء، ص ۶۶، ایڈیٹر: عامر عثمانی، فاضل دیوبند

○ ڈاک نمبر

جلد ۱۵، شماره ۹، نومبر، دسمبر ۱۹۶۳ء، ص ۱۰۴، ایڈیٹر: عامر عثمانی، فاضل دیوبند

○ تنقید نمبر

جلد ۱۷، شماره ۲، فروری، مارچ ۱۹۶۵ء، ص ۱۳۸، ایڈیٹر: عامر عثمانی، فاضل دیوبند

○ حاصل مطالعہ نمبر

جلد ۱۸، شماره ۶، جولائی، اگست ۱۹۶۶ء، ص ۲۴۲، ایڈیٹر: عامر عثمانی، فاضل دیوبند

○ خاص نمبر

جلد ۱۹، شماره ۹، نومبر، دسمبر ۱۹۶۷ء، ص ۲۳۴، ایڈیٹر: عامر عثمانی، فاضل دیوبند

○ خاص اشاعت

جلد ۲۲، شماره ۵، جولائی، ۱۹۷۰ء، ص ۱۴۶، ایڈیٹر: عامر عثمانی، فاضل دیوبند

○ سالنامہ

جلد ۲۳، شماره ۱۱، جنوری، فروری ۱۹۷۱ء، ص ۴۰۲، ایڈیٹر: عامر عثمانی، فاضل دیوبند

○ ڈاک نمبر حصہ دوم

جلد ۲۴، شماره ۱۱، جنوری، فروری ۱۹۷۳ء، ص ۱۱۴، ایڈیٹر: عامر عثمانی، فاضل دیوبند

۱۰ شاعت خاص: دیوبند اور دارالعلوم دیوبند

جلد ۳۳، شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۸۰ء، ص ۲۵۰، مرتب: حسن احمد صدیقی

۱۰ انتخاب نمبر: مولانا عامر عثمانی کی منتخب تحریریں

جلد ۳۶، شماره ۱، ۲، ۳، جنوری، فروری، مارچ، اپریل ۱۹۸۳ء، ص ۱۵۴، مرتب: حسن احمد صدیقی

ماہنامہ تجلی لاہور

۰ گولڈن جوبلی نمبر

جلد ۱۰، شماره ۸، اگست ۱۹۹۷ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: ریاض طاہر

ماہنامہ التجوید فیصل آباد

۰ قاری اظہار احمد تھانوی نمبر

جلد ۲، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۹۳ء، ص ۹۶، مدیر: قاری محمد طاہر

ماہنامہ تحریریں لاہور

۰ سالنامہ ۱۹۷۳ء

جلد ۳، شماره ۴، اپریل، مئی ۱۹۷۳ء، ص ۲۳۰، مدیران: حفیظ صدیقی، زاہدہ صدیقی

۰ عبدالعزیز خالد نمبر

جلد ۵، شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۷۵ء، ص ۴۱۶، ایڈیٹر: زاہدہ صدیقی

۰ عبدالعزیز خالد نمبر ۲

جلد ۷، شماره ۱۰، اکتوبر، نومبر ۱۹۷۷ء، ص ۵۰۶، ایڈیٹر: زاہدہ صدیقی

۰ عبدالعزیز خالد نمبر ۳

جلد ۷، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۷۷ء، ص ۵۰۴، ایڈیٹر: زاہدہ صدیقی

۰ نعت نمبر ۱

جلد ۱۴، شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۸۴ء، ص ۱۰۰، ایڈیٹر: زاہدہ صدیقی

ماہنامہ تحریک دہلی

۰ سالنامہ

جلد ۳، شمارہ ۱۲، مارچ ۱۹۵۵ء، ص ۱۴۰، ایڈیٹر: گوپال متل

○ جگر نمبر

جلد ۸، شمارہ ۷، اکتوبر ۱۹۶۰ء، ص ۲۸، مرتبین: تمکین کاظمی، گوپال متل، مخمور سعیدی

○ خصوصی شمارہ: چین کے ادبی اور ثقافتی رجحانات پر ایک نظر

جلد ۱۰، شمارہ ۵، اگست ۱۹۶۲ء، ص ۱۴۰، ادارہ تحریر: گوپال متل، مخمور سعیدی، پریم گوپال متل

○ جگر نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۷، اکتوبر ۱۹۶۲ء، ص ۲۸، ادارہ تحریر: گوپال متل، مخمور سعیدی، پریم گوپال متل

○ تارا سوف نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۲، مئی ۱۹۶۳ء، ص ۴۰، ادارہ تحریر: گوپال متل، مخمور سعیدی، پریم گوپال متل

○ چین نمبر: گیارہویں سالگرہ کی خصوصی اشاعت

جلد ۱۲، شمارہ ۱، اپریل ۱۹۶۴ء، ص ۱۹۶، ادارہ تحریر: گوپال متل، مخمور سعیدی، پریم گوپال متل

○ جگر نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۷، اکتوبر ۱۹۶۴ء، ص ۴۰، ادارہ تحریر: گوپال متل، مخمور سعیدی، پریم گوپال متل

○ اقبال نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۳، جون ۱۹۶۷ء، ص ۴۰، ادارہ تحریر: گوپال متل، مخمور سعیدی، پریم گوپال متل

○ انقلاب روس نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۸، نومبر ۱۹۶۷ء، ص ۴۰، ادارہ تحریر: گوپال متل، مخمور سعیدی، پریم گوپال متل

○ غالب نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۱۲، مارچ ۱۹۶۹ء، ص ۵۸، ادارہ تحریر: گوپال متل، مخمور سعیدی، پریم گوپال متل

○ غالب نمبر

جلد ۲۲، شمارہ ۱، اپریل ۱۹۷۴ء، ص ۹۰، ادارہ تحریر: گوپال متل، مخمور سعیدی، پریم گوپال متل

○ آزادی نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۶، ستمبر ۱۹۷۵ء، ص ۴۲، ادارہ تحریر: گوپال متل، مخمور سعیدی، پریم گوپال متل

○ بسمل سعیدی نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۹، دسمبر ۱۹۷۵ء، ص ۲۲۴، مرتبین: گوپال متل، مخمور سعیدی، پریم گوپال متل

○ سلور جہلی نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۳، ۷ جولائی، اگست، ستمبر، اکتوبر ۱۹۷۸ء، ص ۸۲۴، ادارہ تحریر: گوپال متل، مخمور سعیدی، پریم گوپال متل

ماہنامہ تحریک اصلاح معاشرہ پاکستان لاہور

○ سپلیمنٹ نمبر ۱

جلد ۱، شمارہ ۸، نومبر ۱۹۹۴ء، ص ۲۰۲، مدیر: ملک عباس اختر اعوان

ماہنامہ تحریک جدید ربوہ

○ حضرت مسیح کی صلیبی موت سے نجات نمبر

جلد ۱۴، شمارہ ۷، ۸ جولائی، اگست ۱۹۷۸ء، ص ۸۰، مدیر اعلیٰ: نور الدین منیر ایم اے

ماہنامہ تخلیق لاہور

○ عابد علی عابد ایڈیشن

جلد ۲، شمارہ ۳، ۱۹۶۲ء، ص ۱۷۶، مدیر: اظہر جاوید

○ کہانی نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۹، ۱۰ ستمبر، اکتوبر ۱۹۸۴ء، ص ۴۵۶، مدیر اعلیٰ: عذرا اصغر، مدیر اعزازی: اظہر جاوید

○ سندھی ادب و ثقافت نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۸۸ء، ص ۵۹۲، مدیر: اظہر جاوید، مہمان مدیر: مرحب قاسمی

ماہنامہ تدبر لاہور

○ خصوصی نمبر: مولانا امین احسن اصلاحی کی یاد میں

شمارہ ۶۰، اپریل ۱۹۹۸ء، ص ۱۱۲، مدیر: خالد مسعود

○ مکاتیب اصلاحی نمبر

شمارہ ۶۱، جولائی ۱۹۹۸ء، ص ۹۶، مدیر: خالد مسعود

○ خصوصی اشاعت: بیاد مولانا خالد مسعود رحمۃ اللہ علیہ

شماره ۸۲ و دسمبر ۲۰۰۳ء، ص ۱۴۰ مدیر: عبداللہ غلام احمد، محبوب سبحانی، سعید احمد، سید اسحاق علی
ماہنامہ تدریس القرآن کراچی
○ صحت نمبر

جلد ۸، شمارہ ۸، اگست ۱۹۹۲ء، ص ۱۰۶ مدیر: ڈاکٹر نسیم احمد
○ خصوصی شمارہ

جلد ۱۳، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۶ء، ص ۲۸ مدیر: ہومیو پیتھک ڈاکٹر نسیم احمد
○ جیل نمبر

دوسرا ایڈیشن، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۹۸ء، ص ۹۰ مدیر: ڈاکٹر نسیم احمد
ماہنامہ تذکرہ کراچی
○ سالنامہ

جلد ۴، شمارہ ۱، مارچ ۱۹۵۶ء، ص ۲۰۸ مدیر: بشیر محمد، نائب مدیر: معراج محمد باریق
ماہنامہ تذکرہ لاہور
○ اقبال نمبر

جلد ۱، شمارہ ۳، اپریل ۱۹۶۴ء، ص ۳۶ مدیر: آزاد شیرازی
ماہنامہ ترجمان دہلی
○ شاہ سعود نمبر

جلد ۳، شمارہ ۸، دسمبر ۱۹۵۵ء، ص ۹۶ مرتب: مجاز اعظمی
ماہنامہ ترجمان گجرات
○ خدیجہ بیگم نمبر

۱۹۳۹ء، ص ۱۲۸ مرتب: حکیم عبداللطیف عارف
ماہنامہ ترجمان اہل سنت کراچی
○ ختم نبوت نمبر

جلد ۲، شمارہ ۲، ۳، اگست، ستمبر ۱۹۷۲ء، ص ۱۲۰ ایڈیٹر، پبلشر: مولانا جمیل احمد نعیمی

ماہنامہ ترجمان الحدیث لاہور

○ شہدائے اہلحدیث نمبر

جلد ۲۱، شمارہ ۳، مارچ، اپریل ۱۹۸۸ء، ص ۳۴۴، مدیر اعلیٰ: پروفیسر ساجد میر

ماہنامہ ترجمان القرآن لاہور

○ منصب امامت نمبر

جلد ۵۶، شمارہ ۶، ستمبر ۱۹۶۱ء، ص ۳۶۸، مرتبہ: سید ابوالاعلیٰ مودودی

○ انٹرویو نمبر

جلد ۹۴، شمارہ ۲، اکتوبر ۱۹۸۰ء، ص ۶۰، مدیر: نعیم صدیقی

○ شریعت بل نمبر

جلد ۱۰۷، شمارہ ۵، جولائی ۱۹۸۷ء، ص ۵۶، مدیر: نعیم صدیقی

○ اجتماع عام نمبر ۱۹۸۹ء

جلد ۱۱۳، شمارہ ۳، فروری، مارچ، مئی ۱۹۹۰ء، ص ۲۵۶، مرتب: نعیم صدیقی، خرم مراد

○ خصوصی اشاعت: اسلام نظام حکومت

جلد ۱۱۸، شمارہ ۳-۴، نومبر ۱۹۹۲ء، ص ۱۰۴، مدیر: خرم مراد

○ خصوصی اشاعت حج

جلد ۱۱۹، شمارہ ۵، مئی ۱۹۹۳ء، ص ۱۱۲، مرتبہ: خرم مراد

○ خصوصی اشاعت: سید ابوالاعلیٰ مودودی

جلد ۱۳۰، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۲۰۰۳ء، ص ۳۳۴، مدیر: پروفیسر خورشید احمد

○ اشاعت خاص- ۲ سید ابوالاعلیٰ مودودی

جلد ۱۳۱، شمارہ ۵، مئی ۲۰۰۴ء، ص ۵۶۰، مدیر: پروفیسر خورشید احمد

ماہنامہ تسمیہ گوجرانوالہ

جامعہ محمدیہ نمبر

شمارہ ۴، دسمبر ۲۰۰۰ء، ص ۹۰، چیف ایڈیٹر: شیخ محمد جمیل

ماہنامہ تصویر پاکستان برلن
 ۵ آزادی نمبر

۱۴- اگست ۱۹۸۷ء، ص ۶، مدیرہ: مسز رضوانہ خان
 ماہنامہ تعلیم القرآن راولپنڈی
 ۱۵ میر معاویہ نمبر

جلد ۳۲، شمارہ ۲/۱، جنوری، فروری ۱۹۹۳ء، ص ۱۵۷، مدیر: مولانا محمد عطا اللہ بندیا لوی
 ماہنامہ تعمیر افکار کراچی
 ۱۵ اشاعت خاص بیاد پروفیسر سید محمد سلیم

جلد ۳، شمارہ ۱۰، ۱۱، ۱۲، مارچ، اپریل، مئی ۲۰۰۳ء، ص ۲۹۴، مدیر اعلیٰ: ملک نواز احمد اعوان
 ماہنامہ تفاخر لاہور
 ۵ نظم نمبر

جلد ۳، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۲ء، ص ۵۸، ایڈیٹر: طینوش
 ماہنامہ تندرستی جالندھر
 ۵ ورزش نمبر

جلد ۳، شمارہ ۳، جون ۱۹۳۸ء، ص ۲۵۶، ایڈیٹر: ڈاکٹر علی شیر، اسٹنٹ ایڈیٹر: بی اے خادم
 ماہنامہ تندرستی راولپنڈی
 ۱۵ اشاعت خاص الاطفال

جلد ۱، شمارہ ۸، اگست ۱۹۵۶ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: حکیم سید اصغر علی شاہ ماہر سہل ودق
 ماہنامہ تہذیب لاہور
 ۵ خاص نمبر

جلد ۱، شمارہ ۸، نومبر ۱۹۶۰ء، ص ۱۴۶، مدیرہ: عصمت بشیر
 ۵ سالگرہ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱۰، جنوری ۱۹۶۲ء، ص ۱۳۰، ادارہ: عشرت رحمانی، عصمت بشیر

○ سالنامہ

جلد ۵، شمارہ ۲، اپریل، مئی ۱۹۶۴ء، ص ۱۶۲، ادارہ: عشرت رحمانی، عصمت بشیر

ماہنامہ تہذیب الاخلاق علی گڑھ

○ بیاد سید والا گھر

جلد نمبر ۱۳، شمارہ ۱۱، اکتوبر، نومبر ۱۹۹۴ء، ص ۱۵۶، مدیر: پروفیسر مسعود عالم

○ دینی مدراس میں سائنس کی شمولیت: سیمینار

جلد ۱۴، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۹۵ء، ص ۱۲۰، مدیر: پروفیسر مسعود عالم

ماہنامہ تہذیب الاخلاق لاہور

○ سر سید احمد خاں نمبر

جلد ۵، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۷۷ء، ص ۳۲، مدیر: پروفیسر انیس الدین انصاری

○ اشاعت خصوصی: عید میلاد النبی الاکرم

جلد ۳۸، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۹۲ء، ص ۴۸، ایڈیٹر: سید محمد حبیب اللہ اوج

○ خصوصی شمارہ بتقریب صد سالہ یوم وفات

جلد ۴۴، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۹۸ء، ص ۹۶، مدیر حبیب اللہ اوج، مدیر معاون: پروفیسر محمد اسلم

ماہنامہ تیز گام نئی دہلی

○ واحدہ تبسم نمبر

جلد ۱، شمارہ ۸، ستمبر ۱۹۷۹ء، ص ۱۷۲، ایڈیٹر: شاہد پرویز، معاونین: امیر بانو، عتیق الرحمن

ماہنامہ ٹمپرنس میگزین امرتسر

○ کارونیشن نمبر

جلد ۲۲، شمارہ ۳، جون ۱۹۳۷ء، ص ۶۰، ایڈیٹر: ماسٹر سنت سنگھ

ماہنامہ ثناء ڈائجسٹ کراچی

○ غریب نواز نمبر

جلد ۶، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۸۸ء، ص ۱۶۲، ایڈیٹر: محمد ثناء اللہ شاہ کیفی میاں

ماہنامہ جاسوسی ڈائجسٹ کراچی ○ خاص نمبر

جلد ۱۹، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۸۹ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، منتظم مدیر: غلام کبریا، مدیر معاون: اعجاز رسول، سید انور فراز

○ ورلڈ کپ کے موقع پر اشاعت خاص

جلد ۲۶، شماره ۳، مارچ ۱۹۹۶ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، منتظم مدیر: غلام کبریا، مدیر معاون: اعجاز رسول، سید انور فراز

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۷، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۷ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر معاون: اعجاز رسول، سید انور فراز

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۸، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۸ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر معاون: اعجاز رسول، سید انور فراز

○ خصوصی شماره

جلد ۲۸، شماره ۲، فروری ۱۹۹۸ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر معاون: اعجاز رسول، سید انور فراز

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۹، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۹ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر معاون: اعجاز رسول، سید انور فراز

○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۱، شماره ۱، جنوری ۲۰۰۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر معاون: سید انور فراز

○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۲، شماره ۱، جنوری ۲۰۰۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر معاون: سید انور فراز

○ سالگرہ نمبر ۲

جلد ۳۲، شماره ۲، فروری ۲۰۰۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر معاون: سید انور فراز

○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۵، شماره ۱، جنوری ۲۰۰۵ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول

ماہنامہ الجامعہ جھنگ

○ اشاعت خاص

جلد ۶، شمارہ ۲، ستمبر، اکتوبر ۱۹۵۳ء، ص ۶۰، ایڈیٹر: مرزا عبدالخالق ایم اے
○ رونداد نمبر

جلد ۸، شمارہ ۴، مئی، جون، ۱۹۵۶ء، ص ۱۲۰، مدیر: صادق جامعی
○ موتمر نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۱، اگست ۱۹۶۱ء، ص ۸۰، مدیر: سید محمد متین ہاشمی
○ اتحاد عالم اسلام نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۱۱، نومبر، دسمبر ۱۹۷۱ء، ص ۱۵۶، چیف ایڈیٹر: چودھری برکت علی شمیم، ایڈیٹر: مہراحمد خان عرفانی
○ ختم نبوت نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۱۰، اکتوبر، نومبر ۱۹۷۲ء، ص ۸۸، نگران: مولانا محمد ذاکر، مدیر اعلیٰ: چودھری برکت علی شمیم
○ فلسطین نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱۰، اکتوبر، نومبر ۱۹۶۷ء، ص ۲۳۸، نگران: مولانا محمد ذاکر، مدیر: ممتاز لیاقت
○ قرآن نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۶۷ء، ص ۶۴، ادارہ تحریر: چودھری برکت علی شمیم، ممتاز لیاقت
○ سیرت نمبر

جلد نمبر ۳۸، شمارہ ۲، اکتوبر، نومبر ۱۹۸۶ء، ص ۳۷۶، ایڈیٹر: میاں غلام رسول کوکب
ماہنامہ جامعہ دہلی
○ جوبلی نمبر

جلد ۴۴، شمارہ ۵، نومبر، دسمبر ۱۹۴۶ء، ص ۱۹۴، زیر ادارت: پروفیسر محمد عاقل ایم اے
○ مولانا ابوالکلام آزاد نمبر

جلد ۴۸، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۶۳ء، ص ۸۰، مرتب: عبداللطیف اعظمی
○ گاندھی نمبر

جلد ۶۰، شمارہ ۵، نومبر ۱۹۶۹ء، ص ۸۰، مدیر: ضیاء الحسن فاروقی
○ جشن زریں نمبر

جلد ۶۲، شمارہ ۵، نومبر ۱۹۷۰ء، ص ۲۰۰، مدیر: ضیاء الحسن فاروقی

○ مولانا محمد علی نمبر حصہ دوم

جلد ۷۷، شمارہ ۲۱، جنوری، فروری ۱۹۸۰ء، ص ۱۲۸، مدیر: ضیاء الحسن فاروقی، مدیر معاون: عبداللطیف اعظمی

○ ڈاکٹر انصاری کی یاد میں: ڈاکٹر مختار احمد انصاری

جلد ۷۸، شمارہ ۶، ۷، جون، جولائی ۱۹۸۱ء، ص ۷۲، مدیر: ضیاء الحسن فاروقی، مدیر معاون: عبداللطیف اعظمی

○ مولانا محمد اسلم جیرا چپوری نمبر

جلد ۷۹، شمارہ ۳، ۵، مارچ تا مئی ۱۹۸۲ء، ص ۱۸۴، مدیر: ضیاء الحسن فاروقی، مدیر معاون: عبداللطیف اعظمی

○ مجیب نمبر

جلد ۸۳، شمارہ ۹، ۱۰، ستمبر، اکتوبر ۱۹۸۶ء، ص ۳۴۴، مدیر: ضیاء الحسن فاروقی، مدیر معاون: عبداللطیف اعظمی

○ نہرو نمبر

جلد ۸۶، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۸۹ء، ص ۱۴۴، مدیر اعلیٰ: پروفیسر سید مقبول احمد، مدیر معاون: سہیل احمد فاروقی

○ فراق: دیارِ شب کا مسافر

جلد ۹۳، شمارہ ۱۰، ۱۱، ۱۲، اکتوبر، نومبر، دسمبر ۱۹۹۶ء، ص ۲۳۲، مدیر: شمیم حنفی، نائب مدیر: سہیل احمد فاروقی

○ خصوصی اشاعت: ڈاکٹر ذاکر حسین اور ہماری تعلیم

جلد ۹۴، شمارہ ۴، ۵، ۶، اپریل، مئی، جون ۱۹۹۷ء، ص ۲۰۰، مدیر: شمیم حنفی، نائب مدیر: سہیل احمد فاروقی

○ خصوصی اشاعت: ابوالکلام آزاد [ایک شخص ایک روایت پہلی جلد]

جلد ۹۶، شمارہ ۷-۱۲، جولائی-دسمبر ۱۹۹۹ء، ص ۳۱۲، مدیر: شمیم حنفی، نائب مدیر: سہیل احمد فاروقی

○ خصوصی اشاعت: ابوالکلام آزاد [ایک شخص ایک روایت دوسری جلد]

جلد ۹۷، شمارہ ۱-۳، جنوری-مارچ ۲۰۰۰ء، ص ۳۶۰، مدیر: شمیم حنفی، نائب مدیر: سہیل احمد فاروقی

○ خصوصی اشاعت: خواجہ حسن نظامی اور اردو نثر

جلد ۹۷، شمارہ ۴-۶، اپریل-جون ۲۰۰۰ء، ص ۲۰۰، مدیر: شمیم حنفی، نائب مدیر: سہیل احمد فاروقی

○ خصوصی اشاعت: خلیل الرحمن اعظمی کی یاد میں

جلد ۸۹، شمارہ ۱-۳، جنوری-مارچ ۲۰۰۱ء، ص ۲۵۶، مدیر: شمیم حنفی، نائب مدیر: سہیل احمد فاروقی

○ خصوصی اشاعت: بلونت سنگھ کی یاد میں

جلد ۹۸، شماره ۱۰-۱۲ اکتوبر- دسمبر ۲۰۰۱ء، ص ۱۹۲ مدیر: شمیم حنفی، نائب مدیر: سہیل احمد فاروقی

○ خصوصی اشاعت: ابوالفضل صدیقی کی یاد میں

جلد ۹۹، شماره ۷-۱۲ جولائی- دسمبر ۲۰۰۲ء، ص ۳۶۰ مدیر: شمیم حنفی، نائب مدیر: سہیل احمد فاروقی

○ خصوصی اشاعت: نذرائیس

جلد ۱۰۰، شماره ۷-۱۲ جولائی- دسمبر ۲۰۰۳ء، ص ۵۹۲ مدیر: شمیم حنفی، نائب مدیر: تجمل حسین خاں

ماہنامہ جامِ نو کراچی

○ سالنامہ

جلد ۴، شماره ۲، اپریل، مئی ۱۹۵۳ء، ص ۱۷۴ ادارہ تحریر: مسرت م خیری، صابرہ انوار دہلوی

○ دہ سالہ نمبر

جلد ۱۱، شماره ۶، اپریل ۱۹۶۱ء، ص ۲۰۶ ادارہ تحریر: مسرت م خیری، اقبال حیدری، شریف رزمی

○ بارہ سالہ نمبر

جلد ۱۳، شماره ۶، اپریل ۱۹۶۳ء، ص ۲۰۶ ادارہ تحریر: مسرت م خیری، اقبال حیدری، شریف رزمی، وزیر پانی پتی

○ یوم پاکستان نمبر

جلد ۱۴، شماره ۱، مارچ ۱۹۶۳ء، ص ۱۰۸ ادارہ تحریر: مسرت م خیری، اقبال حیدری، شریف رزمی، وزیر پانی پتی

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۶، شماره ۶، اگست، ستمبر ۱۹۶۶ء، ص ۲۷۴ ادارہ تحریر: مسرت م خیری، اقبال حیدری، شریف رزمی

○ اقبال نمبر

جلد ۱۷، شماره ۲، اپریل ۱۹۶۷ء، ص ۱۹۰ ادارہ تحریر: مسرت م خیری، اقبال حیدری، شریف رزمی

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۷، شماره ۶، ۱۹۶۷ء، ص ۲۸۴ ادارہ تحریر: مسرت م خیری، اقبال حیدری، شریف رزمی

○ انقلاب نمبر

جلد ۱۸، شماره ۷، اکتوبر، نومبر ۱۹۶۸ء، ص ۲۵۰ ادارہ تحریر: مسرت م خیری، اقبال حیدری، شریف رزمی

○ سالنامہ

جلد ۱۹، شمارہ ۶۵، اگست، ستمبر ۱۹۶۹ء، ص ۳۱۸، ادارہ تحریر: مسرت م خیری، اقبال حیدری

○ یادگار پاکستان نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۱، مارچ، اپریل ۱۹۷۰ء، ص ۲۸۰، مدیر اعلیٰ: مظہر خیری، ادارہ تحریر: اقبال حیدری، اطہر خیری

○ ایم اسلم نمبر

جلد ۲۱، شمارہ ۲، اپریل، مئی ۱۹۷۱ء، ص ۲۳۸، مدیر اعلیٰ: مظہر خیری، ادارہ تحریر: اقبال حیدری، عنبر چغتائی

○ سالنامہ

جلد ۲۲، شمارہ ۶۵، اگست، ستمبر ۱۹۷۲ء، ص ۲۳۰، مدیر اعلیٰ: مظہر خیری، ادارہ تحریر: اقبال حیدری، عنبر چغتائی

○ مظہر خیری نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۱۱، فروری، مارچ ۱۹۷۵ء، ص ۲۳۴، مدیر مسئول: توصیف خیری

○ شمارہ خصوصی

جلد ۲۷، شمارہ ۹، ۱۹۷۸ء، ص ۲۸۲، ادارہ تحریر: عنبر چغتائی، اقبال حیدری، توصیف خیری

ماہنامہ جانِ عالم لاہور

اشاعت خاص

جلد ۱۲، شمارہ ۱۱، نومبر ۲۰۰۰ء، ص ۸۰، چیف ایڈیٹر: نعیم اسدی

ماہنامہ جانِ نثار امرتسر

○ دیوالی نمبر

جلد ۱، شمارہ ۳، نومبر ۱۹۶۶ء، ص ۷۲، مدیر اعلیٰ: میلا رام وفا، مدیر: رام لال بھنڈاری

○ پنجاب اینڈ ہریانہ ڈے سپلیمنٹ

جلد ۲، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۶۷ء، ص ۶۴، مدیر اعلیٰ: میلا رام وفا، مدیر: رام لال بھنڈاری

○ ری پبلک ڈے سپلیمنٹ

جلد ۴، شمارہ ۲، فروری ۱۹۶۹ء، ص ۶۰، مدیر اعلیٰ: میلا رام وفا، مدیر: رام لال بھنڈاری

○ غزل نمبر

جلد ۷، شماره ۴، ۵، اپریل، مئی ۱۹۷۲ء، ص ۱۹۴، مدیر اعلیٰ: میلارام وفا، مدیر: رام لال بھنڈاری

ماہنامہ جاوید لاہور

○ خاص نمبر

۱۹۴۹ء، ص ۲۵۲، مدیران: عارف عبدالمتمین، نصیر انور

ماہنامہ جائزہ کراچی

○ میری بہترین تخلیق نمبر

جلد ۳، شماره ۹، اپریل ۱۹۶۲ء، ص ۳۳۶، ایڈیٹر: محمد یعقوب خان

○ سالنامہ

جلد ۵، شماره ۳، اکتوبر ۱۹۶۳ء، ص ۲۱۶، نیجنگ ایڈیٹر: محمد یعقوب خان، ایڈیٹر: عزیز حسن

○ سالنامہ

جلد ۶، شماره ۱، اگست ۱۹۶۴ء، ص ۲۸۸، نیجنگ ایڈیٹر: محمد یعقوب خان

○ فیض نمبر

جلد ۶، شماره ۶، جنوری ۱۹۶۵ء، ص ۵۱۶، نیجنگ ایڈیٹر: محمد یعقوب خان

○ سالنامہ

جلد ۷، شماره ۸، اکتوبر ۱۹۶۵ء، ص ۲۲۴، مدیر: اسیم فاضلی

ماہنامہ جدید سائنس لاہور

○ اشاعت خصوصی بیاد صادق قریشی

جلد ۲۰، شماره ۲، فروری ۲۰۰۲ء، ص ۶۶، نیجنگ ایڈیٹر: ندیم صادق قریشی، معاونین: رانا محمد یعقوب، حاجی لطیف

ماہنامہ جریدۃ الاتحاد لاہور

○ نفاذ شریعت نمبر

جلد ۲، شماره ۱۹، نومبر ۱۹۹۸ء، ص ۹۶، سرپرست اعلیٰ: فضیلۃ الشیخ مولانا عبدالمالک صاحب

○ مدارس دینیہ نمبر

جلد ۸، شماره ۴، اگست ۲۰۰۲ء، ص ۱۰۴، سرپرست اعلیٰ: فضیلۃ الشیخ مولانا عبدالمالک صاحب

○ شیخ القرآن مولانا گوہر رحمان نمبر

جلد ۹، شمارہ ۲، جون ۲۰۰۳ء، ص ۱۹۲، سرپرست اعلیٰ: فضیلۃ الشیخ مولانا عبدالملک صاحب

ماہنامہ جریدۃ الاشرف کراچی

○ قرآن نمبر جلد ۱

جلد ۱۳، شمارہ ۶ تا ۳، جولائی تا اکتوبر ۱۹۹۸ء، ص ۲۱۲، مدیر اعلیٰ: محمد اسعد تھانوی، مدیر مسئول: محمد اسلم شیخوپوری

○ قرآن نمبر جلد ۲ تلاوت

جلد ۱۳، شمارہ ۸ تا ۱۱، دسمبر مارچ ۱۹۹۹ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: محمد اسعد تھانوی، مدیر مسئول: محمد اسلم شیخوپوری

○ قرآن نمبر جلد ۳ تلاوت

جلد ۱۴، شمارہ ۲، جون، اگست ۱۹۹۹ء، ص ۳۵۲، مدیر اعلیٰ: محمد اسعد تھانوی، مدیر مسئول: محمد اسلم شیخوپوری

○ قرآن نمبر جلد ۴ حفظ و تلاوت

جلد ۱۴، شمارہ ۵، ستمبر ۱۹۹۹ء، جنوری ۲۰۰۰ء، ص ۳۵۶، مدیر اعلیٰ: محمد اسعد تھانوی، مدیر مسئول: محمد اسلم شیخوپوری

ماہنامہ جشن بہار سرگودھا

○ اشاعت خاص

جلد ۱۶، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۸۶ء، ص ۸۲، ایڈیٹر: حافظ لیاقت علی ضیاء

○ اشاعت خصوصی

جلد ۱۶، شمارہ ۱۰، اکتوبر، نومبر ۱۹۸۶ء، ص ۱۰۶، ایڈیٹر: حافظ لیاقت علی ضیاء

ماہنامہ جمالستان لاہور

○ گلے زنی اخوت نمبر

جلد ۱، شمارہ ۵، جنوری، فروری ۱۹۹۰ء، ص ۱۲۳، ایڈیٹر: حکیم ولی الرحمن ناصر

○ جمل اعظم نمبر

جلد ۲، شمارہ ۹، اپریل ۱۹۹۱ء، ص ۱۷۶، ایڈیٹر: حکیم ولی الرحمن ناصر

ماہنامہ جواب عرض لاہور

○ وعدہ نمبر

جلد ۱۳ شماره ۸ فروری ۱۹۸۹ء، ص ۳۰۴، مدیر: شہزادہ عالمگیر

○ ملکہ ترنم نور جہاں نمبر

جلد ۲۵ شماره ۷ جنوری ۲۰۰۱ء، ص ۳۲۰، ایڈیٹر: شہزادہ عالمگیر

ماہنامہ الجواد بنارس

○ محرم نمبر

جلد ۲۸ شماره ۲۱ جنوری فروری ۱۹۷۷ء، ص ۹۶، مدیر مسئول: احمد علی فخرالافاضل

○ محرم نمبر

جلد ۴۱ شماره ۹، ۸ اگست ستمبر ۱۹۸۹ء، ص ۶۰، مدیر مسئول: احمد علی فخرالافاضل

ماہنامہ جوہر مراد آباد

○ شہید نمبر

جلد ۱ شماره ۵، ۴ فروری مارچ ۱۹۳۳ء، ص ۴۷، ایڈیٹر: فاضل چغتائی

ماہنامہ جوہر نسواں دہلی

○ راشد الخیری نمبر

جلد ۵ شماره ۲۱ ستمبر اکتوبر ۱۹۳۶ء، ص ۱۲۰، مدیر: رازق الخیری

○ سالگرہ نمبر ۱۹۴۰ء

جلد ۱۳ شماره ۲۱ ستمبر اکتوبر ۱۹۴۰ء، ص ۸۸، ایڈیٹر: آمنہ نازلی سیدہ اشرف غدیر فاطمہ

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۵ شماره ۲۱ ستمبر اکتوبر ۱۹۴۱ء، ص ۷۲، ایڈیٹر: آمنہ نازلی سیدہ اشرف غدیر فاطمہ

ماہنامہ جوہر نسواں کراچی

○ سالگرہ نمبر

ستمبر اکتوبر ۱۹۷۷ء، ص ۱۲۸، ادارہ: آمنہ نازلی زہرہ شیخ رازقہ یوسف ایم۔ اے

ماہنامہ جہانگیر لاہور

○ خاص نمبر

جلد ۲، شماره ۱، ۱۹۳۲ء، ص ۱۶۴، ایڈیٹر: محمد احمد خان دُرانی، آنریری ایڈیٹر: خان شاطر غزنوی
○ سالنامہ

جلد ۵، شماره ۱، ۱۹۳۴ء، ص ۱۵۶، ایڈیٹر: محمد احمد خان دُرانی
ماہنامہ جھنکار کراچی
○ آزادی نمبر

جلد ۲، شماره ۱۱، اگست ۱۹۵۱ء، ص ۸۴، ایڈیٹر: خورشید اعجاز (علیگ)
○ عید نمبر

جلد ۲، شماره ۹، ۱۰، جون، جولائی ۱۹۵۲ء، ص ۴۵، ایڈیٹر: خورشید اعجاز (علیگ)
ماہنامہ چاند لاہور
○ سالنامہ ۱۹۳۳ء

جلد ۶، شماره ۱، دسمبر ۱۹۳۳ء، ص ۱۴۴، زیر سرپرستی: علامہ تاجور نجیب آبادی، چیف ایڈیٹر: ڈاکٹر پورن سنگھ، ہنر انوری ایڈیٹر: جمن الال سیوک
ماہنامہ چراغِ راہ کراچی
○ قیادت نمبر

جلد جلد ۲، شماره ۳، ۴، ۵، ستمبر، اکتوبر، نومبر ۱۹۴۹ء، ص ۱۳۵، مرتب: نعیم صدیقی
○ احتجاج نمبر

جلد ۶، شماره ۱۱، اکتوبر، نومبر ۱۹۵۳ء، ص ۱۲۰، ترتیب دینے والے: جیلانی، غلام محمد
○ قادیانی اقلیت نمبر

جلد ۷، شماره ۳، مارچ ۱۹۵۴ء، ص ۹۶، مرتب: نعیم صدیقی
○ مسعود عالم ندوی نمبر

جلد ۸، شماره ۳، مارچ ۱۹۵۵ء، ص ۲۱۰، مرتبہ: نعیم صدیقی، محمد عاصم
○ اسلامی قانون نمبر (جلد اول)

جلد ۱۲، شماره ۶، جون ۱۹۵۸ء، ص ۴۵۴، مرتب: خورشید احمد
○ اسلامی قانون نمبر (جلد دوم)

جلد ۱۲، شماره ۷، جولائی، اگست ۱۹۵۸ء، ص ۳۵۰، مرتب: خورشید احمد

○ خاص نمبر

جلد ۱۴، شماره ۲، مارچ ۱۹۶۰ء، ص ۱۶۰، ادارت: خورشید احمد، محمود فاروقی

○ نظریہ پاکستان نمبر

جلد ۱۴، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۶۰ء، ص ۵۵۶، مرتب: خورشید احمد، محمود فاروقی

○ سالنامہ

جلد ۱۵، شماره ۱، ۲، ۳، جنوری، فروری، مارچ ۱۹۶۱ء، ص ۲۵۶، ادارت: خورشید احمد، محمود فاروقی

○ آزادی نمبر

جلد ۱۶، شماره ۱، ۲، ۳، اگست ۱۹۶۲ء، ص ۲۴۴، مرتب: خورشید احمد، محمود فاروقی

○ اشاعت خاص

جلد ۲۰، شماره ۱، جنوری ۱۹۶۶ء، ص ۱۶۸، مدیر: خورشید احمد

○ سوشلزم نمبر (جلد اول)

جلد ۲۱، شماره ۱۰، دسمبر ۱۹۶۷ء، ص ۵۲۶، مجلس ادارت: خورشید احمد، احمد انس، ممتاز احمد

○ شرق اوسط نمبر

جلد ۲۲، شماره ۶، جون ۱۹۶۸ء، ص ۱۹۶، مجلس ادارت: خورشید احمد، مصباح اسلام، احمد انس، ممتاز احمد

ماہنامہ چلمن لاہور

○ سالنامہ

جلد ۲، شماره ۲، فروری ۱۹۷۱ء، ص ۱۹۴، مدیر اعلیٰ: ظفر اللہ خان، مدیرہ: رفعت

○ پاکستان نمبر

جلد ۴، شماره ۸، اگست ۱۹۷۳ء، ص ۷۴، مدیر اعلیٰ: ظفر اللہ خان، مدیر: فرید الدین احمد، مدیرہ: عابدہ ظفر

○ پاکستان نمبر

جلد ۵، شماره ۸، اگست ۱۹۷۴ء، ص ۷۴، مدیر اعلیٰ: ظفر اللہ خان، مدیر: فرید الدین احمد، مدیرہ: عابدہ ظفر

○ بہار نمبر

جلد ۹، شماره ۴، اپریل ۱۹۷۸ء، ص ۹۰، مدیر اعلیٰ: ظفر اللہ خان، مدیر: فرید الدین احمد
○ سالنامہ

جلد ۱۰، شماره ۷، جولائی ۱۹۷۹ء، ص ۱۲۰، مدیر اعلیٰ: ظفر اللہ خان، مدیر: فرید الدین احمد، مدیرہ: عابدہ ظفر
○ بشری رحمن نمبر

جلد ۱۴، شماره ۵، مئی ۱۹۸۳ء، ص ۲۸۸، مدیر اعلیٰ: ظفر اللہ خان، مدیرہ مسئول: قدسیہ ہما، مدیرہ عابدہ ظفر
ماہنامہ چمنستان امرتسر
○ سالنامہ

جلد ۳، شماره ۱، جنوری ۱۹۳۱ء، ص ۱۴۰، مدیر: محمد افضل خان
ماہنامہ چمنستان دہلی
○ سالنامہ

جلد ۷، شماره ۶، دسمبر ۱۹۴۵ء، جنوری ۱۹۴۶ء، ص ۱۵۲، مدیر: آغا سرخوش قزلباش
ماہنامہ چنری کراچی
○ خصوصی شمارہ

جلد ۷، شماره ۸، نومبر دسمبر ۱۹۹۱ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: ریحانہ رومی، مدیرہ: سیما مناف
ماہنامہ چہار سو راولپنڈی
○ سالنامہ

جلد اول، شماره ۱۲، جولائی، اگست ۱۹۹۳ء، ص ۱۱۲، مدیر اعلیٰ: سید ضمیر جعفری، مدیر مسئول: گلزار جاوید
ماہنامہ چیرمین لاہور
○ ضیاء الحق شہید نمبر

جلد ۱، شماره ۱، اگست ۱۹۹۱ء، ص ۴۸، چیف ایڈیٹر: میاں محمد یوسف، ایڈیٹر: تجمل حسین انجم
ماہنامہ چینج ٹائم لاہور
○ آزادی نمبر

جلد ۱، شماره ۲، اگست ۱۹۹۵ء، ص ۵۹، چیف ایڈیٹر: محمد زاہد خان، ایڈیٹر: شوکت راز

ماہنامہ حاذق لاہور

○ حسن و صحت نمبر

جلد ۳، شمارہ ۴، ۵، جنوری، فروری ۱۹۶۲ء، ص ۳۲۰، مرتبہ: حبیب اشعر

ماہنامہ حافظِ صحت لاہور

○ خاص نمبر

جلد ۵، شمارہ ۹، دسمبر ۱۹۳۶ء، ص ۳۲، زیر ادارت: حکیم مظفر حسین اعوان

ماہنامہ حامی الصحت لاہور

○ سالانہ خاص نمبر

جلد ۷، شمارہ ۱۳، ۱۴، نومبر، دسمبر ۱۹۲۸ء، ص ۳۶، مدیر: ڈاکٹر حکیم مرزا امام الدین، مدیر معاون: حکیم حاذق مرزا محمد شفیع

○ اپیشل نمبر

جلد دورِ جدید اول، شمارہ دورِ جدید یا ز دھم، نومبر ۱۹۳۷ء، ص ۵۰، مدیر: حکیم حاذق مرزا محمد شفیع، عمدۃ الحکماء

ماہنامہ الحبیب لاہور

○ نعت نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱۲، فروری ۱۹۶۳ء، ص ۴۰، مدیر: محمد شریف نوری

ماہنامہ حرب چیچہ وطنی

○ عید الفطر نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۱۱، نومبر ۲۰۰۴ء، ص ۲۸، چیف ایڈیٹر: بہزاد جاذب، جوائنٹ ایڈیٹر: ڈاکٹر محمد عباس

ماہنامہ حرف و حکایت لاہور

○ سالنامہ

جلد ۲، شمارہ ۷، جولائی، اگست ۱۹۵۹ء، ص ۹۴، ایڈیٹر: عبداللہ بٹ

ماہنامہ حرم لاہور

○ سالنامہ

جلد ۴، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۵۱ء، ص ۲۵۶، مدیرہ: ظہیرہ بدر

ماہنامہ الحرم میرٹھ

○ حضرت مدنی نمبر

جلد ۵، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۵۸ء، ص ۱۲۸، مدیر: قاضی زین العابدین، سجاد میرٹھی

ماہنامہ حروف لاہور

○ خصوصی اشاعت

جلد ۶، شمارہ ۲، فروری ۱۹۹۵ء، ص ۴۰، چیف ایڈیٹر: طاہر ندیم

ماہنامہ حریم لکھنؤ

○ سالنامہ

جلد ۲، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۳۲ء، ص ۲۲۴، ڈائریکٹر: نسیم انہونوی، عملہ ادارت: آنسہ جمال، شوکت دلہن

ماہنامہ الحسن لاہور

○ اشاعت خاص (جلد اول): حضرت مولانا اشرف علی تھانوی

جلد ۲، شمارہ ۶-۸، اکتوبر، نومبر، دسمبر ۱۹۸۷ء، ص ۷۷، مدیر مسئول: محمد اکرم کاشمیری

○ خصوصی اشاعت: اسلام و مسلمان اور رشدی سلمان

جلد ۴، شمارہ ۲، ستمبر، اکتوبر ۱۹۸۹ء، ص ۱۳۶، مدیر مسئول: محمد اکرم کاشمیری

○ خصوصی اشاعت: سیرت النبی

جلد ۷، شمارہ ۳-۵، ستمبر، نومبر ۱۹۹۲ء، ص ۲۳۸، مدیر مسئول: محمد اکرم کاشمیری

○ خصوصی اشاعت (جلد اول): جامعہ اشرفیہ لاہور

جلد ۱۳، شمارہ ۷، دسمبر ۱۹۹۸ء، ص ۳۵۲، مدیر مسئول: محمد اکرم کاشمیری

○ خصوصی اشاعت (جلد دوم): حضرت مولانا اشرف علی تھانوی

جلد ۱۳، شمارہ ۸، نومبر، دسمبر ۱۹۹۸ء، ص ۵۹۲، مدیر مسئول: محمد اکرم کاشمیری

پندرہ روزہ/ماہنامہ الحسنات رام پور

○ سیرت نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۴، جنوری، فروری ۱۹۵۱ء، ص ۱۴۰، مرتبہ: ابوسلیم محمد عبدالحی

○ دینی تعلیم نمبر

جنوری ۱۹۶۲ء، ص ۱۰۴، مرتبہ: ابوسلیم محمد عبدالحی

○ زکوٰۃ نمبر

جلد ۳۵، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۶۳ء، ص ۱۰۴، مرتبہ: ابوسلیم محمد عبدالحی

○ عبادت نمبر

جلد ۳۷، شمارہ ۱۲، جنوری ۱۹۶۶ء، ص ۱۰۴، مرتبہ: ابوسلیم محمد عبدالحی

○ سالنامہ: مومن کی تصویر

جلد ۴۰، شمارہ ۱۲، جنوری ۱۹۶۷ء، ص ۱۱۴، مرتبہ: ابوسلیم محمد عبدالحی

○ سالنامہ: اقامت دین

جلد ۴۲، شمارہ ۱۲، جنوری ۱۹۶۸ء، ص ۱۰۸، مرتبہ: ابوسلیم محمد عبدالحی

○ سالنامہ

جلد ۴۴، شمارہ ۷، فروری ۱۹۸۹ء، ص ۲۱۱، مدیر: عبدالملک سلیم

○ رمضان المبارک نمبر

جلد ۵۱، شمارہ ۸۳۱، فروری ۱۹۹۶ء، ص ۲۱۲، مدیر: عبدالملک سلیم

○ عبادت نمبر

جلد ۵۲، شمارہ ۸۶۱، اگست ۱۹۹۸ء، ص ۲۱۲، مدیر: عبدالملک سلیم

ماہنامہ الحسنات لاہور

○ تحریک اسلامی نمبر

جلد ۵، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۷۳ء، ص ۶۶، مدیر مسئول: صابر قرنی

○ نظام صلوٰۃ نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۸۵ء، ص ۲۵۶، مدیر: صابر قرنی

○ خرطوم کانفرنس نمبر

جلد ۲، شمارہ ۷، اکتوبر ۱۹۹۶ء، ص ۸۰، مدیر: خدیجہ تابا

ماہنامہ حسن کائنات فیصل آباد

○ آزادی نمبر

جلد ۱، شماره ۳، اگست ۱۹۹۵ء، ص ۴۰، چیف ایڈیٹر: محمد احمد متین

ماہنامہ حسن وصحت کلکتہ

○ یوم جمہوریہ نمبر

جلد ۵، شماره ۲، فروری ۱۹۶۷ء، ص ۵۸، ایڈیٹر: ولی احسن، مدیر معاون: حکیم تبارک کریم تکمیلی

○ سالگرہ نمبر

جلد ۷، شماره ۱، جنوری ۱۹۶۹ء، ص ۲۴۲، ایڈیٹر: ولی احسن، مدیر معاون: حکیم تبارک کریم تکمیلی

ماہنامہ الحق اکوڑہ خٹک

○ شیخ الحدیث مولانا عبدالحق نمبر

جلد ۲۸، شماره ۶، مارچ ۱۹۹۳ء، ص ۱۲۰۰، مدیر: مولانا سمیع الحق

○ اشاعت خاص

جلد ۳۶، شماره ۱۱، جلد ۱۲، شماره ۳، اگست، نومبر ۲۰۰۱ء، ص ۲۷۹، مدیر: مولانا سمیع الحق

ماہنامہ حق چاریار لاہور

○ اشاعت خاص: مجاہد ملت فخر اہل سنت مولانا عبداللطیف جہلمی

جلد ۱۱، شماره ۷ تا ۱۱، جولائی تا نومبر ۱۹۹۸ء، ص ۳۴۰، مدیر مسئول: حکیم حافظ محمد طیب

ماہنامہ حق نما لاہور

○ گولڈن جوبلی نمبر

جلد ۶، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۹۸ء، ص ۱۳۶، ایڈیٹر (اعزازی): ڈاکٹر عصمت اللہ زاہد

ماہنامہ حقیقت اسلام لاہور

○ سالنامہ

جلد ۱۴، شماره ۱، جنوری ۱۹۳۹ء، ص ۱۳۶، مدیر مسئول: ماسٹر محمد احسان

○ سالنامہ ۱۹۴۰ء

جلد ۱۶، شماره ۱، جنوری ۱۹۴۰ء، ص ۸۸، مدیر مسئول: ماسٹر محمد احسان

○ سالنامہ

جلد ۱۸، شماره ۱، جنوری ۱۹۴۱ء، ص ۹۶، مدیر مسئول: ماسٹر محمد احسان

ماہنامہ حکایت لاہور

○ جنگ ستمبر نمبر

جلد ۱، شماره ۱، ستمبر ۱۹۷۰ء، ص ۱۹۶، نگران: خورشید عالم، مدیر مسئول: عنایت اللہ، مدیر: سراج نظامی

○ جنگ ستمبر نمبر

جلد ۳، شماره ۱، ستمبر ۱۹۷۱ء، ص ۱۷۴، نگران: خورشید عالم، مدیر مسئول: عنایت اللہ، مدیر: سراج نظامی

○ آزادی نمبر

جلد ۴، شماره ۶، اگست ۱۹۷۲ء، ص ۱۴۴، نگران: خورشید عالم، مدیر: عنایت اللہ

○ آزادی نمبر

جلد ۶، شماره ۶، اگست ۱۹۷۳ء، ص ۱۷۶، نگران: خورشید عالم، مدیر: عنایت اللہ

○ جنگ دسمبر نمبر

جلد ۷، شماره ۴، دسمبر ۱۹۷۳ء، ص ۲۰۸، نگران: خورشید عالم، مدیر: عنایت اللہ

○ جنگ ستمبر نمبر

جلد ۹، شماره ۱، ستمبر ۱۹۷۴ء، ص ۱۶۰، نگران: خورشید عالم، مدیر مسئول: عنایت اللہ

○ جنگ ستمبر نمبر

جلد ۹، شماره ۴، دسمبر ۱۹۷۴ء، ص ۱۶۰، نگران: خورشید عالم، مدیر مسئول: عنایت اللہ

○ آزادی نمبر

جلد ۱۰، شماره ۶، اگست ۱۹۷۵ء، ص ۱۶۰، نگران: خورشید عالم، مدیر مسئول: عنایت اللہ

○ جنگ ستمبر نمبر

جلد ۱۱، شماره ۱، ستمبر ۱۹۷۵ء، ص ۱۶۰، نگران: خورشید عالم، مدیر مسئول: عنایت اللہ

○ سالنامہ

جلد ۱۵، شماره ۲۱، ستمبر، اکتوبر ۱۹۷۷ء، ص ۲۴۰، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ نائب مدیر: شاہد جمیل
○ سالنامہ

جلد ۱۶، شماره ۲، اپریل ۱۹۷۸ء، ص ۲۴۰، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ نائب مدیر: شاہد جمیل
○ سالنامہ

جلد ۱۸، شماره ۲، اپریل ۱۹۷۹ء، ص ۲۴۰، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ نائب مدیر: شاہد جمیل
○ سالنامہ

جلد ۲۰، شماره ۲، اپریل ۱۹۸۰ء، ص ۲۴۰، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ نائب مدیر: شاہد جمیل
○ سالنامہ

جلد ۲۲، شماره ۲، اپریل ۱۹۸۱ء، ص ۲۴۰، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ نائب مدیر: شاہد جمیل
○ آزادی نمبر

جلد ۲۲، شماره ۶، اگست ۱۹۸۱ء، ص ۱۹۲، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ نائب مدیر: ستار طاہر
○ سالنامہ

جلد ۲۳، شماره ۲، اپریل ۱۹۸۲ء، ص ۲۴۰، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ نائب مدیر: ستار طاہر
○ سالنامہ

جلد ۲۶، شماره ۱۲، اپریل ۱۹۸۳ء، ص ۲۶۴، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ نائب مدیر: قمر تسکین طارق اسماعیل ساگر
○ سالنامہ

جلد ۲۶، شماره ۶، فروری ۱۹۸۴ء، ص ۲۷۲، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ
○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۸، شماره ۱، ستمبر ۱۹۸۴ء، ص ۲۷۲، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ نائب مدیر: قمر تسکین
○ سالنامہ

جلد ۲۸، شماره ۶، فروری ۱۹۸۵ء، ص ۲۷۲، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ نائب مدیر: قمر تسکین
○ سالنامہ

جلد ۳۲، شماره ۶، فروری ۱۹۸۷ء، ص ۳۰۴، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ

○ سالنامه

جلد ۳۴، شماره ۶، فروری ۱۹۸۸ء، ص ۲۸۸، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ نائب مدیر: قمر تسکین

○ سالنامه

جلد ۳۶، شماره ۶، فروری ۱۹۸۹ء، ص ۲۸۸، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ

○ سالنامه

جلد ۳۸، شماره ۶، فروری ۱۹۹۰ء، ص ۲۸۸، نگران: خورشید عالم مدیر: عنایت اللہ نائب مدیر: قمر تسکین

○ سالنامه

جلد ۴۲، شماره ۶، فروری ۱۹۹۲ء، ص ۲۸۸، نگران: خورشید عالم مدیر اعلیٰ: عنایت اللہ نائب مدیر: عارف محمود

○ سالنامه

جلد ۴۴، شماره ۶، فروری ۱۹۹۳ء، ص ۳۱۱، نگران: خورشید عالم مدیر اعلیٰ: عنایت اللہ

○ سالنامه

جلد ۴۷، شماره ۶، فروری ۱۹۹۴ء، ص ۳۱۶، نگران: خورشید عالم مدیر اعلیٰ: عنایت اللہ نائب مدیر: عارف محمود

○ سالگرہ نمبر

جلد ۴۹، شماره ۱، ستمبر ۱۹۹۴ء، ص ۲۸۸، نگران: خورشید عالم مدیر اعلیٰ: عنایت اللہ نائب مدیر: عارف محمود

○ سلور جوبلی نمبر

جلد ۵۲، شماره ۱، ستمبر ۱۹۹۵ء، ص ۳۸۸، نگران: خورشید عالم مدیر اعلیٰ: عنایت اللہ نائب مدیر: عارف محمود

○ سالنامه

جلد ۵۶، شماره ۶، فروری ۱۹۹۶ء، ص ۳۲۰، نگران: خورشید عالم مدیر اعلیٰ: عنایت اللہ نائب مدیر: عارف محمود

○ سالگرہ نمبر

جلد ۵۷، شماره ۱، ستمبر ۱۹۹۶ء، ص ۳۲۰، نگران: خورشید عالم مدیر اعلیٰ: عنایت اللہ نائب مدیر: عارف محمود

○ سالنامه

جلد ۵۷، شماره ۶، فروری ۱۹۹۷ء، ص ۳۱۰، نگران: خورشید عالم مدیر اعلیٰ: عنایت اللہ نائب مدیر: عارف محمود

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۹، شماره ۱، ستمبر ۱۹۹۸ء، ص ۳۲۰، نگران: خورشید عالم، مدیر: عنایت اللہ، نائب مدیر: عارف محمود
○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۹، شماره ۱، ستمبر ۱۹۹۹ء، ص ۳۲۰، نگران: خورشید عالم، مدیر: عنایت اللہ، نائب مدیر: عارف محمود
○ سالنامہ

جلد ۲۹، شماره ۶، فروری ۲۰۰۰ء، ص ۳۲۰، نگران: خورشید عالم، مدیر: عنایت اللہ، نائب مدیر: عارف محمود
○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۰، شماره ۱، ستمبر ۲۰۰۰ء، ص ۳۲۰، نگران: خورشید عالم، مدیر: شاہد جمیل، بن عنایت اللہ، نائب مدیر: عارف محمود
○ سالنامہ

جلد ۳۰، شماره ۶، فروری ۲۰۰۱ء، ص ۳۲۰، نگران: خورشید عالم، مدیر: شاہد جمیل، بن عنایت اللہ، نائب مدیر: عارف محمود
○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۱، شماره ۱، ستمبر ۲۰۰۱ء، ص ۳۲۰، نگران مدیر: شاہد جمیل، بن عنایت اللہ
○ سالنامہ

جلد ۳۱، شماره ۵، فروری ۲۰۰۲ء، ص ۳۲۰، مدیر: شاہد جمیل، بن عنایت اللہ، نائب مدیر: عارف محمود
○ سالنامہ

جلد ۳۲، شماره ۵، فروری ۲۰۰۳ء، ص ۳۲۰، مدیر: شاہد بن عنایت اللہ، نائب مدیر: عارف محمود
○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۲، شماره ۱۲، ستمبر ۲۰۰۳ء، ص ۳۲۰، مدیر: شاہد بن عنایت اللہ، نائب مدیر: عارف محمود
○ سالنامہ

جلد ۳۳، شماره ۵، فروری ۲۰۰۵ء، ص ۳۲۰، مدیر: شاہد بن عنایت اللہ، نائب مدیر: عارف محمود
○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۳، شماره ۱۲، ستمبر ۲۰۰۵ء، ص ۳۲۰، مدیر: شاہد بن عنایت اللہ، نائب مدیر: عارف محمود
ماہنامہ الحکیم لاہور

○ اشاعت خاص

جلد ۱۰ شماره ۶، اپریل ۱۹۲۵ء، ص ۵۰ ایڈیٹر: حکیم محمد شریف ایچ پی ایل ایل
 ○ سالانہ اشاعت خاص

جلد ۱۹ شماره ۱، نومبر ۱۹۳۳ء، ص ۹۸، مدیر: حکیم محمد شریف ایچ پی ایل ایل
 ○ سالانہ اشاعت خاص: امراض گوش

جلد ۲۳ شماره ۱، نومبر ۱۹۳۷ء، ص ۱۲۲ ایڈیٹر: حکیم غلامی محی الدین چغتائی
 ○ سالنامہ: کتاب الجراحت

جلد ۳۰ شماره ۱، نومبر ۱۹۴۴ء، ص ۱۰۶ ایڈیٹر: حکیم غلامی محی الدین چغتائی
 ○ اشاعت خاص: طب البیت

جلد ۳۶ شماره ۱، جنوری، فروری ۱۹۵۰ء، ص ۱۷۴ ایڈیٹر: حکیم غلام محی الدین چغتائی
 ○ اشاعت خاص: خاندانی منصوبہ بندی

جلد ۶۰ شماره ۱، جنوری، فروری ۱۹۷۴ء، ص ۱۰۴ مرتب: حکیم محمد نواز چغتائی
 ماہنامہ حکیم دکن حیدر آباد دکن
 ○ سالنامہ: فادزہر

جلد ۹ شماره ۱، فروری، مارچ ۱۹۴۵ء، ص ۹۸، مدیر مسئول: حکیم محمد ظفر الدین ناصر
 ماہنامہ حمایت اسلام لاہور
 ○ اقبال اور تائیس نمبر

جلد ۹ شماره ۳، نومبر ۱۹۹۸ء، ص ۳۸، مدیر: خالد شفیق
 ○ اقبال نمبر

جلد ۱۲ شماره ۲، نومبر ۲۰۰۰ء، ص ۸۰، مدیر: خالد شفیق
 ○ قائد اعظم نمبر

جلد ۱۲ شماره ۴، جنوری ۲۰۰۱ء، ص ۹۵، مدیر: خالد شفیق
 ○ آزادی نمبر

جلد ۱۱ شماره ۱۱، اگست ۲۰۰۱ء، ص ۷۶، مدیر: خالد شفیق

۱۰ اقبال نمبر

جلد ۱۲، شماره ۲، نومبر ۲۰۰۱ء، ص ۸۸، مدیر: خالد شفیق

۰ قائد اعظم نمبر

جلد ۱۲، شماره ۳، دسمبر ۲۰۰۱ء، ص ۸۰، مدیر: خالد شفیق

۱۰ اقبال نمبر

جلد ۱۲، شماره ۷، اپریل ۲۰۰۲ء، ص ۹۶، مدیر: خالد شفیق

۱۰ اقبال نمبر

جلد ۱۳، شماره ۲، نومبر ۲۰۰۲ء، ص ۸۶، مدیر: خالد شفیق

۱۰ اقبال نمبر

جلد ۱۳، شماره ۷، اپریل ۲۰۰۳ء، ص ۸۳، مدیر: خالد شفیق

۰ تحریک پاکستان نمبر

جلد ۱۴، شماره ۵، مارچ ۲۰۰۴ء، ص ۷۵، مدیر: خالد شفیق

۰ پینل ایڈیشن یوم پیدائش اقبال

جلد ۱۵، شماره ۱۴، نومبر ۲۰۰۴ء، ص ۶۸، مدیر: خالد شفیق

۰ قائد اعظم نمبر

جلد ۱۵، شماره ۱۵، دسمبر ۲۰۰۴ء، ص ۹۶، مدیر: محمد سعید قادر شیخ

۰ الحاج میاں معراج الدین نمبر

جلد ۱۵، شماره ۲، مئی ۲۰۰۵ء، ص ۷۶، مدیر: محمد سعید قادر شیخ

۰ داستان آزادی نمبر

جلد ۱۵، شماره ۲۳، ۲۴، اگست، ستمبر ۲۰۰۵ء، ص ۱۲۸، ایڈیٹر: محمد سعید قادر شیخ

ماہنامہ الحمر لاہور

۱۰ اقبال نمبر

جلد ۱۲، شماره ۴، اپریل، مئی ۱۹۵۲ء، ص ۱۱۰، مدیر: حامد علی خاں

○ بہار نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۲، فروری، مارچ ۱۹۵۷ء، ص ۱۱۰، مدیر: حامد علی خاں

○ خاص نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۴، اپریل، مئی ۱۹۵۷ء، ص ۷۲، مدیر: حامد علی خاں

ماہنامہ حنفی لاہور

قرآن نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۷۷ء، ص ۲۴، مدیر مسئول: غلام غوث قادری

ماہنامہ حنفیہ لاہور

حیات النبی نمبر

جلد ۱، شمارہ ۵، جنوری، فروری ۱۹۶۰ء، ص ۵۵، مرتبہ: علامہ مولانا ابوالحسن محمد عبدالحلیم قاسمی

ماہنامہ حور لاہور

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۹ء، ص ۱۰۴، مدیران اعزازی: جہاں بانو بیگم، زیب عثمانیہ لودھیانوی، امتہ اللہ قریشی

○ بہار نمبر

جلد ۴۲، شمارہ ۳، مارچ، اپریل ۱۹۸۱ء، ص ۱۶۸، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ افسانہ نمبر

جلد ۴۲، شمارہ ۹، دسمبر ۱۹۸۱ء، ص ۱۵۲، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ سالگرہ نمبر

جلد ۴۳، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۸۲ء، ص ۱۶۷، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ افسانہ نمبر

جلد ۴۳، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۸۲ء، ص ۱۵۲، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ افسانہ نمبر

جلد ۴۸، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۸۷ء، ص ۱۵۵، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ سالگره نمبر

جلد ۴۹، شماره ۱، جنوری ۱۹۸۸ء، ص ۱۵۹، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ بہار نمبر

جلد ۴۷، شماره ۴، اپریل ۱۹۸۸ء، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ افسانہ نمبر

جلد ۴۹، شماره ۹، ستمبر ۱۹۸۸ء، ص ۱۵۱، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ سالگره نمبر

جلد ۵۰، شماره ۱، جنوری ۱۹۸۹ء، ص ۱۲۸، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ بہار نمبر

جلد ۵۰، شماره ۴، اپریل ۱۹۸۹ء، ص ۱۲۰، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ عید الفطر نمبر

جلد ۵۰، شماره ۵، مئی ۱۹۸۹ء، ص ۱۰۴، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ گولڈن جوبلی نمبر

جلد ۵۱، شماره ۷، جولائی ۱۹۸۹ء، ص ۲۷۲، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ گولڈن جوبلی نمبر

جلد ۵۱، شماره ۸، اگست ۱۹۸۹ء، ص ۱۶۰، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ افسانہ نمبر

جلد ۵۱، شماره ۹، ستمبر ۱۹۸۹ء، ص ۱۵۹، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ سالگره نمبر

جلد ۵۱، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۰ء، ص ۱۳۹، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ عید نمبر

جلد ۵۱، شماره ۴، اپریل ۱۹۹۰ء، ص ۱۲۰، مدیران اعزازی: زیب عثمانیہ لودھیانوی...

○ افسانہ نمبر

جلد ۵۱ شماره ۹۸، اگست، ستمبر ۱۹۹۰ء، ص ۱۲۰، مدیران اعزازی: زیب عثمانیه لودھیانوی...
 ○ سالگرہ نمبر

جلد ۵۲ شماره ۲۱، جنوری، فروری ۱۹۹۰ء، ص ۱۲۸، مدیران اعزازی: زیب عثمانیه لودھیانوی...
 ○ عید نمبر

جلد ۵۲ شماره ۴، اپریل ۱۹۹۱ء، ص ۱۲۷، مدیران اعزازی: زیب عثمانیه لودھیانوی...
 ○ آزادی نمبر

جلد ۵۲ شماره ۸، جولائی، اگست ۱۹۹۱ء، ص ۱۲۰، مدیران اعزازی: زیب عثمانیه لودھیانوی...
 ○ افسانہ نمبر

جلد ۵۲ شماره ۹، ۱۰، ستمبر، اکتوبر ۱۹۹۱ء، ص ۱۲۸، مدیران اعزازی: زیب عثمانیه لودھیانوی...
 ○ غزل نمبر

جلد ۵۲ شماره ۱۲، جنوری ۱۹۹۲ء، ص ۱۰۴، مدیران اعزازی: زیب عثمانیه لودھیانوی...
 ○ سالگرہ نمبر

جلد ۵۳ شماره ۲، ۳، فروری، مارچ ۱۹۹۲ء، ص ۱۰۰، مدیران اعزازی: زیب عثمانیه لودھیانوی...
 ○ افسانہ نمبر

جلد ۵۳ شماره ۹، ستمبر ۱۹۹۲ء، ص ۱۲۷، مدیران اعزازی: زیب عثمانیه لودھیانوی...
 ○ سالگرہ نمبر

جلد ۵۴ شماره ۱، جنوری ۱۹۹۳ء، ص ۱۲۸، مدیران اعزازی: زیب عثمانیه لودھیانوی...
 ○ عید نمبر

جلد ۵۴ شماره ۲، ۳، فروری، مارچ ۱۹۹۳ء، ص ۱۱۲، مدیران اعزازی: زیب عثمانیه لودھیانوی...
 ○ بہار نمبر

جلد ۵۴ شماره ۴، اپریل ۱۹۹۳ء، ص ۱۰۴، مدیران اعزازی: زیب عثمانیه لودھیانوی...
 ○ سالگرہ نمبر

جلد ۵۵ شماره ۲، فروری ۱۹۹۴ء، ص ۱۲۰، مدیران اعزازی: زیب عثمانیه لودھیانوی...

ماہنامہ حیا ڈائجسٹ کراچی

○ ماہ رمضان نمبر

جلد ۱، شماره ۵، ستمبر، اکتوبر ۲۰۰۵ء، ص ۳۲۰، سرپرست: مفتی محمد رفیع عثمانی، مدیر: راحت ارشد

ماہنامہ حیات نو بلریا گنج اعظم گڑھ

○ خصوصی اشاعت

جلد ۱۵، شماره ۱۱، نومبر، دسمبر ۱۹۹۹ء، ص ۹۶، مدیر مسئول: نور محمد فلاحی

ماہنامہ خاتون پاکستان کراچی

○ قائد اعظم نمبر

جلد ۱، شماره ۱، ستمبر ۱۹۵۰ء، ص ۳۲، مدیر: شفیق بریلوی، ادارہ: سیدہ مسرت جہاں، طلعت شہناز

○ رسول نمبر

جلد ۱۵، شماره ۱، اگست ۱۹۶۳ء، ص ۴۰۰، مدیر: شفیق بریلوی، ادارہ: سیدہ مسرت جہاں، طلعت شہناز

○ قرآن مجید نمبر

جلد ۱۵، شماره ۱۲، ۱۹۶۵ء، ص ۳۳۶، مدیر: شفیق بریلوی، ادارہ: سیدہ مسرت جہاں، طلعت شہناز

○ جنگ و جہاد نمبر

جلد ۱۶، شماره ۱۲، جنوری ۱۹۶۶ء، ص ۱۴۴، مدیر: شفیق بریلوی

○ غوث اعظم نمبر

جلد ۱، شماره ۱، ۱۹۶۷ء، ص ۲۳۶، مدیر: شفیق بریلوی، ادارہ: سیدہ مسرت جہاں، طلعت شہناز

ماہنامہ خاتون مشرق کراچی

○ اقبال نمبر

جلد ۲، شماره ۶، مئی، جون ۱۹۴۹ء، ص ۲۰، ایڈیٹر: نصیر آرزو

ماہنامہ خالد ربوہ

○ خلافت نمبر

جلد ۴، شماره ۲، ستمبر، اکتوبر ۱۹۵۶ء، ص ۱۲۸، نائب مدیر: دوست محمد شاہد

○ سالانہ اجتماع

جلد ۱۹، شمارہ ۲، نومبر، دسمبر ۱۹۷۲ء، ص ۸۰ ایڈیٹر سید عبدالحی شاہد ایم اے

○ دورہ مشرق بعید نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۳، جنوری ۱۹۸۴ء، ص ۱۹۲، مدیر: منیر احمد جاوید

○ چوہدری محمد ظفر اللہ خان نمبر

جلد ۳۳، شمارہ ۲، دسمبر ۱۹۸۵ء، جنوری ۱۹۸۶ء، ص ۲۰۰، ایڈیٹر عبدالمسیح خان

○ سالنامہ

جلد ۴۶، شمارہ ۱۱، ستمبر ۱۹۹۹ء، ص ۲۰۸، ایڈیٹر: سید مبشر احمد ایاز

ماہنامہ خالقہ سرگودھا

○ رحمۃ للعالمین نمبر

جلد ۴، شمارہ ۳، جولائی ۱۹۶۴ء، ص ۱۹۶۸ء، ص ۶۸، ایڈیٹر: خلیل الرحمن تاثیر مرزا

ماہنامہ خبرنامہ لکھنؤ

○ اُردو تعلیمی وظائف نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۱۲، جون ۱۹۸۹ء، ص ۱۲۰، نگران: پروفیسر محمود الہی

ماہنامہ خبرنامہ ہمدرد کراچی

○ اشاعت خاص: اخلاق نبوی

جلد ۱۴، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۷۶ء، ص ۲۴، مہمان مدیر: حکیم محمد سعید، مدیر مسئول: خالد لطیف

○ شمارہ خصوصی: امراض و علاج

جلد ۲۸، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۸۹ء، ص ۱۰۱، مینجنگ ڈائریکٹر: ڈاکٹر حافظ محمد الیاس

ماہنامہ خدا کی بستی حیدرآباد

○ سالگرہ نمبر

جلد ۳، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۹۱ء، ص ۱۳۲، مدیر اعلیٰ: محمد اظہر خان، مدیر: سید محمد علی رضوی

ماہنامہ خرام کانپور

○ غیر ملکی ادب نمبر

جلد ۱۰ شماره ۱۲ دسمبر ۱۹۹۸ء، ص ۹۶، مدیر اعلیٰ: زبیر احمد فاروقی، مدیر: عشرت ظفر

ماہنامہ خضر راہ لاہور

○ خاص نمبر: وطن کے گیت

جلد ۷ شماره ۴ فروری ۱۹۴۱ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: محمد یعسوب حسن

○ سہاگ نمبر

جلد ۲۶ شماره ۱۱ ستمبر ۱۹۶۰ء، ص ۱۶۶، ایڈیٹر: یعسوب الحسن

ماہنامہ خضر نما ملتان

○ خیر البشر نمبر

جلد ۱ شماره ۹ جولائی ۱۹۹۷ء، ص ۴۲، چیف ایڈیٹر: محمد اجمل، ایڈیٹر: گی اے خضری

ماہنامہ خلافت راشدہ فیصل آباد

○ سپاہ صحابہ نمبر

جلد ۷ شماره ۸ ستمبر ۱۹۹۶ء، ص ۲۴۰، مدیر اعلیٰ: طارق محمود ایڈیٹر: مرزا خالد بیگ

○ ضیاء الرحمن فاروقی شہید نمبر

جلد ۹ شماره ۱ جنوری ۱۹۹۸ء، ص ۵۲۸، زیر پرستی: علامہ علی شیر حیدری، مولانا محمد اعظم فاروقی

ماہنامہ خواب اسلام آباد

○ پرتور وھیلہ نمبر

جلد ۱ شماره ۵ جولائی ۱۹۸۶ء، ص ۲۲۰، ایڈیٹر و پبلشر: شریف فاروق

ماہنامہ خواتین ٹائم لاہور

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲ شماره ۶، ۷ جولائی ۱۹۹۶ء، ص ۲۳۲، چیف ایڈیٹر: خالد ڈوگر، مدیر: تنویر عباس نقوی

ماہنامہ خواتین ڈائجسٹ کراچی

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۶، اکتوبر ۱۹۸۷ء، ص ۲۵۶، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۵ خاص نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۷، نومبر ۱۹۸۷ء، ص ۲۵۸، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۵ سالگرہ نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۱۲، اپریل ۱۹۸۸ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۱۰ افسانہ نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۶، اکتوبر ۱۹۸۸ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۵ خاص نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۷، نومبر ۱۹۸۸ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۵ نٹنگ نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۸، دسمبر ۱۹۸۸ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۵ ناولٹ نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۳، اگست ۱۹۸۹ء، ص ۲۵۸، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۵ خاص نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۵، ستمبر ۱۹۸۹ء، ص ۲۵۸، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۱۰ افسانہ نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۶، اکتوبر ۱۹۸۹ء، ص ۲۵۸، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۵ سال نو نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۹، جنوری ۱۹۹۰ء، ص ۲۵۸، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۵ عید نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱، مئی ۱۹۹۰ء، ص ۲۵۸، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۵ عید نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۳، جولائی ۱۹۹۰ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل

۱۰ افسانہ نمبر

جلد ۱۹، شماره ۶، اکتوبر ۱۹۹۰ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۰ خاص نمبر

جلد ۲۰، شماره ۷، نومبر ۱۹۹۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۰ ننگ نمبر

جلد ۲۰، شماره ۸، دسمبر ۱۹۹۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۰ سال نو نمبر

جلد ۲۰، شماره ۹، جنوری ۱۹۹۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۰ ناولٹ نمبر

جلد ۲۰، شماره ۱۰، فروری ۱۹۹۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۰ بہار نمبر

جلد ۲۰، شماره ۱۱، مارچ ۱۹۹۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۰ سالگرہ نمبر

جلد ۲۰، شماره ۱۲، اپریل ۱۹۹۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۰ خاص نمبر

جلد ۱۲، شماره ۱، مئی ۱۹۹۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۰ خصوصی شماره

جلد ۲۱، شماره ۲، جولائی ۱۹۹۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۰ خصوصی شماره

جلد ۲۱، شماره ۳، ستمبر ۱۹۹۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۱۰ افسانہ نمبر

جلد ۲۱، شماره ۵، اکتوبر ۱۹۹۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ۰ سال نو نمبر

- جلد ۲۱، شماره ۸، جنوری ۱۹۹۳ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ سالگرہ نمبر
- جلد ۲۱، شماره ۱۲، اپریل ۱۹۹۳ء، ص ۳۳۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ سالگرہ نمبر
- جلد ۲۲، شماره ۱، مئی ۱۹۹۳ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ عید نمبر
- جلد ۲۲، شماره ۲، جون ۱۹۹۳ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ افسانہ نمبر
- جلد ۲۲، شماره ۶، اکتوبر ۱۹۹۳ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ خاص نمبر
- جلد ۲۲، شماره ۷، نومبر ۱۹۹۳ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ ناولٹ نمبر
- جلد ۲۳، شماره ۴، اگست ۱۹۹۵ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ خصوصی شمارہ
- جلد ۲۳، شماره ۵، ستمبر ۱۹۹۵ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ افسانہ نمبر
- جلد ۲۳، شماره ۶، اکتوبر ۱۹۹۵ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ سال نو نمبر
- جلد ۲۴، شماره ۹، جنوری ۱۹۹۶ء، ص ۳۲۰، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ سالگرہ نمبر
- جلد ۲۴، شماره ۱۲، اپریل ۱۹۹۶ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ سالگرہ نمبر ۲
- جلد ۲۵، شماره ۱، مئی ۱۹۹۶ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمور یاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل

۱۰ افسانہ نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۶، اکتوبر ۱۹۹۶ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محموریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
۰ ناول نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۷، نومبر ۱۹۹۶ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محموریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
۰ سال نو نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۹، جنوری ۱۹۹۷ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محموریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
۰ سلور جوبلی نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۱۲، اپریل ۱۹۹۷ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محموریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
۰ سلور جوبلی نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۱، مئی ۱۹۹۷ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محموریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
۰ ناولٹ نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۴، اگست ۱۹۹۷ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محموریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
۰ سالگرہ نمبر ۲

جلد ۲۷، شمارہ ۱، مئی ۱۹۹۸ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محموریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
۰ ناولٹ نمبر

جلد ۲۷، شمارہ ۴، اگست ۱۹۹۸ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محموریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
۱۰ افسانہ نمبر

جلد ۲۷، شمارہ ۶، اکتوبر ۱۹۹۸ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محموریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
۰ خاص نمبر

جلد ۲۷، شمارہ ۷، نومبر ۱۹۹۸ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محموریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
۰ ناول نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۵، ستمبر ۱۹۹۹ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محموریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل
۱۰ افسانہ نمبر

جلد ۲۸، شماره ۶، اکتوبر ۱۹۹۹ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیر: آذر ریاض
 ○ خاص نمبر

جلد ۲۸، شماره ۷، نومبر ۱۹۹۹ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل، مدیر: آذر ریاض
 ○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۹، شماره ۲، جون ۲۰۰۰ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل، مدیر: آذر ریاض
 ○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۹، شماره ۱۲، اپریل ۲۰۰۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل، مدیر: آذر ریاض
 ○ خاص نمبر

جلد ۳۰، شماره ۲، جون ۲۰۰۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل، مدیر: آذر ریاض
 ○ ناولٹ نمبر

جلد ۳۰، شماره ۴، اگست ۲۰۰۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل، مدیر: آذر ریاض
 ○ سالانہ نمبر

جلد ۳۰، شماره ۹، جنوری ۲۰۰۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل، مدیر: آذر ریاض
 ○ خاص نمبر

جلد ۳۱، شماره ۶، اکتوبر ۲۰۰۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل، مدیر: آذر ریاض
 ○ ناولٹ نمبر

جلد ۳۲، شماره ۴، اگست ۲۰۰۳ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل، مدیر: آذر ریاض
 ○ عید نمبر

جلد ۳۲، شماره ۷، ۲۰۰۳ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل، مدیر: آذر ریاض
 ○ ناول نمبر

جلد ۳۳، شماره ۴، اگست ۲۰۰۵ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: نادرہ خاتون، نائب مدیرہ: رضیہ جمیل، مدیر: آذر ریاض
 ماہنامہ خواتین میگزین لاہور

○ اشاعت خاص

جلد ۱ شماره ۵، نومبر ۱۹۹۵ء، ص ۵۸، مدیرہ اعلیٰ اعزازی: زبیدہ اسعد گیلانی، مدیرہ: عابدہ عباس
○ رودادِ جہاد نمبر

جلد ۲، شماره ۷، جولائی ۱۹۹۶ء، ص ۵۸، مدیرہ اعلیٰ اعزازی: زبیدہ اسعد گیلانی، مدیرہ: عابدہ عباس
ماہنامہ خواجگان لاہور
○ سید الشہدائے نمبر

جلد ۸، شماره ۱۶، ستمبر ۱۹۸۶ء، ص ۱۰۰، ایڈیٹر: شیخ ظہیر علی جاو، معاون: شیخ حامد علی جاو
○ شہید اعظم نمبر

جلد ۱۸، شماره ۸، اگست ۱۹۸۸ء، ص ۱۴۴، ایڈیٹر: امجد علی جاو، معاون: شیخ حامد علی جاو
○ اربعین نمبر

جلد ۲۰، شماره ۹، ستمبر ۱۹۹۰ء، ص ۴۰، ایڈیٹر: علی اکبر جاو، معاون: شیخ حامد علی جاو
○ مولود کعبہ نمبر

جلد ۲۱، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۱ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: علی اکبر جاو، معاون: شیخ حامد علی جاو
○ رحمۃ اللعالمین نمبر

جلد ۲۷، شماره ۷، جولائی ۱۹۹۷ء، ص ۱۰۰، ایڈیٹر: حاجی ریاض حسین ننگل والے، مدیر معاون: حامد علی جاو
○ خصوصی نمبر

جلد ۳۱، شماره ۳، مارچ ۲۰۰۱ء، ص ۱۰۰، ایڈیٹر: حاجی ریاض حسین ننگل والے، مدیر معاون: حامد علی جاو
○ رحمۃ اللعالمین نمبر

جلد ۳۲، شماره ۵، مئی ۲۰۰۲ء، ص ۷۲، ایڈیٹر: شیخ ریاض حسین ننگل والے، مدیر معاون: حامد علی جاو
○ مولود کعبہ نمبر

جلد ۳۲، شماره ۹، ستمبر ۲۰۰۲ء، ص ۱۰۴، ایڈیٹر: شیخ ریاض حسین ننگل والے، مدیر معاون: حامد علی جاو
○ رحمۃ اللعالمین نمبر

جلد ۳۳، شماره ۵، مئی ۲۰۰۳ء، ص ۱۰۰، ایڈیٹر: شیخ ریاض حسین ننگل والے، مدیر معاون: حامد علی جاو
○ سیدۃ النساء نمبر

جلد ۳۳، شمارہ ۸، اگست ۲۰۰۳ء، ص ۱۱۸، ایڈیٹر: شیخ ریاض حسین ننگل والے مدیر معاون: حامد علی جاوہر

ماہنامہ خیال لاہور

○ سن ستاون نمبر

شمارہ ۲۱، ۱۹۵۷ء، ص ۳۴۸، ادارہ: ناصر کاظمی، انتظار حسین

ماہنامہ خیالات لاہور

○ ممنوعہ کتب نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱۶، ۱۹۷۲ء، ص ۱۲۸، مدیر: ستار طاہر، نائب مدیر: مظفر کاظمی، سعید اظہر

ماہنامہ خیال و فن لاہور/دوحہ

○ علامہ اقبال نمبر

شمارہ ۱۵، نومبر ۲۰۰۴ء، ص ۱۲۸، مدیر اعلیٰ: محمد ممتاز راشد، مدیر: محمد اکرم نعیم

ماہنامہ داستان لاہور

○ نوجوان شاعر نمبر

۱۹۴۱ء، ص ۱۴۴، ادارہ تحریر: خلیل احمد، بشیر ہندی

ماہنامہ دائرے کراچی

○ سالنامہ

جلد ۲، شمارہ ۹۸، فروری، مارچ ۱۹۸۹ء، ص ۳۰۴، مدیر: حسنین کاظمی، مدیر معاون اعزازی: ممتاز مرزا

○ ترکی ادب نمبر

جلد ۳، شمارہ ۷، جنوری ۱۹۹۰ء، ص ۱۰۴، مدیر: حسنین کاظمی، مدیر معاون اعزازی: ممتاز مرزا

ماہنامہ درس عمل لاہور

○ سید الشہدائے نمبر

جلد ۲، شمارہ ۵، جولائی ۱۹۹۰ء، ص ۸۴، چیف ایڈیٹر: طاہر حسین بٹ، مدیر معاون اعزازی: آغا مظاہر حسنین موسوی

ماہنامہ درویش لاہور

○ امیر المومنین حضرت علی کرم اللہ وجہ نمبر

جلد ۲، شماره ۷، مئی ۱۹۵۴ء، ص ۱۴۴، مدیر مسئول: صوفی وارثی دہلوی، مدیر اعزازی: ڈاکٹر ظفر معمور
○ خاص نمبر

جلد ۲، شماره ۱۱، ستمبر، اکتوبر ۱۹۵۴ء، مدیر مسئول: صوفی وارثی دہلوی
ماہنامہ درویش لاہور
○ انسانِ کامل نمبر

جلد ۱، شماره ۶، اکتوبر ۱۹۸۹ء، ص ۶۷، مدیر: ڈاکٹر خواجہ عابد نظامی، مدیر انمعاون: محمد افضل علوی، شازیہ بتول
○ رمضان المبارک نمبر

جلد ۲، شماره ۴، اپریل ۱۹۹۰ء، ص ۱۴۴، مدیر: ڈاکٹر خواجہ عابد نظامی، مدیر انمعاون: محمد افضل علوی، شازیہ بتول
○ رحمۃ للعالمین نمبر

جلد ۲، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۹۰ء، ص ۳۰۴، مدیر: ڈاکٹر خواجہ عابد نظامی، مدیر انمعاون: محمد افضل علوی، شازیہ بتول
○ سیدنا فاروق اعظم نمبر

جلد ۷، شماره ۲، مارچ ۱۹۹۵ء، ص ۱۳۶، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر خواجہ عابد نظامی
○ سیرت طیبہ نمبر

جلد ۹، شماره ۷، جولائی ۱۹۹۷ء، ص ۹۶، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر خواجہ عابد نظامی، مدیر انتظامی: زاہد فاروق
ماہنامہ دعوت لاہور
○ امیر معاویہ نمبر

جلد ۱۳، شماره ۵، جنوری، فروری ۱۹۶۰ء، ص ۱۹۲، ادارہ: سید نور الحسن بخاری، علامہ دوست محمد قریشی
ماہنامہ الدعوة اسلام آباد
○ اقبال نمبر

جلد ۹، شماره ۶، نومبر ۲۰۰۲ء، ص ۱۵۶، مدیر اعلیٰ: پروفیسر ڈاکٹر خالد علوی، مدیر: زبیر طارق
○ ڈاکٹر محمد حمید اللہ نمبر

جلد ۹، شماره ۱۰، مارچ ۲۰۰۳ء، ص ۱۰۰، مدیر اعلیٰ: پروفیسر ڈاکٹر خالد علوی، مدیر: زبیر طارق
ماہنامہ دعوت اسلام لاہور

○ حریم شریفین نمبر

جلد ۲، شماره ۱، اکتوبر ۱۹۹۰ء، ص ۹۶، مدیر مسئول: سید محمد عبدالقادر آزاد

○ فتویٰ نمبر

جلد ۲، شماره ۱۱، ۱۲، نومبر، دسمبر ۱۹۹۰ء، جنوری ۱۹۹۱ء، ص ۲۰۰، مدیر مسئول: سید محمد عبدالقادر آزاد

○ تحفظ حریم نمبر

جلد ۳، شماره ۲، فروری ۱۹۹۱ء، ص ۶۴، مدیر مسئول: سید محمد عبدالقادر آزاد

○ آزادی کویت نمبر

جلد ۳، شماره ۴، اپریل ۱۹۹۱ء، ص ۶۴، مدیر مسئول: سید محمد عبدالقادر آزاد

ماہنامہ دعوت تنظیم الاسلام گوجرانوالہ

○ مجدد الف ثانی نمبر

جلد ۱، شماره ۶، ستمبر ۱۹۸۹ء، ص ۷۲، مدیر اعلیٰ: ابوالبلیان علامہ محمد سعید احمد مجددی

○ میلاد النبی نمبر

جلد ۱، شماره ۷، اکتوبر، نومبر ۱۹۸۹ء، ص ۱۱۲، مدیر مسئول: علامہ محمد نصرت اللہ مجددی

ماہنامہ دعوت التوحید اسلام آباد

○ توحید نمبر

جلد ۲، شماره ۱۵، ۱۶، مئی، جون ۲۰۰۱ء، ص ۸۶، ایڈیٹر: حافظ مقصود احمد، نائب مدیر: حافظ محمد شہباز حسن

○ فکر آخرت نمبر

جلد ۳، شماره ۹، ستمبر ۲۰۰۲ء، ص ۸۶، ایڈیٹر: حافظ مقصود احمد، نائب مدیر: حافظ محمد شہباز حسن

○ اشاعت خاص بعنوان عفت و عصمت

جلد ۴، شماره ۴۲، ۴۳، اگست، ستمبر ۲۰۰۳ء، ص ۱۲۰، ایڈیٹر: حافظ مقصود احمد، نائب مدیر: حافظ محمد شہباز حسن

ماہنامہ دعوت الحق مدرس فیلڈ برطانیہ

○ حج بیت اللہ نمبر

ستمبر اکتوبر ۱۹۸۱ء، ص ۵۲، ایڈیٹر: شمشیر علی خان راؤ، نائب مدیر: رفعت لودھی

o ڈاکٹر عبدالقدیر نمبر

جون ۱۹۸۷ء، ص ۱۲۴، مدیر اعلیٰ: شمشیر علی خان راؤ، نائب مدیر: رفعت لودھی

ماہنامہ دکن ریویو حیدرآباد دکن

o اسلام نمبر [سلک اول]

جلد ۱، شمارہ ۶، ۷، ۸، ۹، اپریل، مئی، جون، جولائی، ۱۹۰۷ء، ص ۱۷۶، مرتبہ: ظفر علی خان بی اے

o اسلام نمبر [سلک دوم]

جلد ۱، شمارہ ۱۱، ۱۲، ستمبر، اکتوبر، ۱۹۰۷ء، ص ۱۷۶، مرتبہ: ظفر علی خان بی اے

ماہنامہ دلگداز لاہور

o تاترک نمبر

جلد ۳، شمارہ ۵، جنوری، ۱۹۳۹ء، ص ۱۳۶، مدیر اعلیٰ: نشتر جالندھری

ماہنامہ دلیل راہ لاہور

o خصوصی ایڈیشن: سیرت النبی

جلد ۱، شمارہ ۴، نومبر، ۱۹۹۱ء، ص ۱۲۴، مدیر اعلیٰ: سید ریاض حسین شاہ

ماہنامہ دُنیا کے ادب کراچی

o سالنامہ

جلد ۱، شمارہ ۱۲، فروری، ۱۹۹۶ء، ص ۸۰، مدیر (اعزازی): اوج کمال، مدیر: ذوالجلال

o جشنِ امجد اسلام امجد ایڈیشن

فروری، ۲۰۰۲ء، ص ۶۴، مدیر اعزازی: اوج کمال، مدیر: ذوالجمال، نائب مدیر: عاصم صدیقی

ماہنامہ دوست لاہور

o جمہوریت نمبر

جلد ۴، شمارہ ۲، فروری، ۱۹۶۲ء، ص ۱۵۲، ادارہ: ظفر عامر، جاوید شاہین، کشور ناہید، معاون: عالم واسطی

o کنونشن نمبر

جلد ۴، شمارہ ۳، مارچ، ۱۹۶۲ء، ص ۸۸، ادارہ: ظفر عامر، جاوید شاہین، کشور ناہید، معاون: عالم واسطی

o نیوب ویل ڈیزل نمبر

جلد ۶، شمارہ ۷، ستمبر ۱۹۶۴ء، ص ۱۲۰ ایڈیٹر: جاوید شاہین، معاون: عالم واسطی

o جنگ نمبر

جلد ۷، شمارہ ۶، اکتوبر، نومبر ۱۹۶۵ء، ص ۱۳۶ ایڈیٹر: جاوید شاہین، اسٹنٹ ایڈیٹر: عالم واسطی

ماہنامہ دوشیزہ کراچی

o ناول نمبر

جلد ۳۲، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۲۰۰۴ء، ص ۳۲۲ ایڈیٹر انچارج: فریدہ مسرور ایڈیٹر: غزالہ رشید

o ناولٹ نمبر

جلد ۳۳، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۲۰۰۵ء، ص ۲۹۸ ایڈیٹر انچارج: فریدہ مسرور ایڈیٹر: غزالہ رشید

o ایوارڈ نمبر ۲

جلد ۳۳، شمارہ ۴، اپریل ۲۰۰۵ء، ص ۳۰۴ ایڈیٹر انچارج: فریدہ مسرور ایڈیٹر: غزالہ رشید

ماہنامہ دولت کی بارش پانی پت

o صنعت و حرفت نمبر

جلد ۳۲، شمارہ ۲، فروری ۱۹۷۲ء، ص ۱۲۸ ایڈیٹر: نرائن داس دھمچہ

o صنعت و حرفت نمبر

جلد ۳۳، شمارہ ۲، فروری ۱۹۷۳ء، ص ۱۲۰ ایڈیٹر: نرائن داس دھمچہ

ماہنامہ دیدہ ور پشاور

o غازی ملت نمبر

جلد ۳، شمارہ ۷، دسمبر ۱۹۵۷ء، ص ۴۹ ایڈیٹر: اصرار

ماہنامہ ڈاکٹر لاہور

o یکٹرس نمبر

جلد ۱، شمارہ ۲، جولائی ۱۹۴۹ء، ص ۶۲ ایڈیٹر: شباب کیرانوی

o عید الضحیٰ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۵۰ء، ص ۷۰ ایڈیٹر: شباب کیرانوی

○ سالنامہ ۱۹۵۳ء

جلد ۵، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۵۳ء، ص ۲۵۶ ایڈیٹر: شباب کیرانوی

○ عید نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۵۸ء، ص ۹۶ ایڈیٹر: شباب کیرانوی

○ ایکٹرس نمبر ۱۹۵۹ء

۱۹۵۹ء، ص ۲۸۴ ایڈیٹر: شباب کیرانوی

○ سالنامہ

جلد ۱۴، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۶۲ء، ص ۱۵۶، نگران ایڈیٹر: چوہدری فضل حق

ماہنامہ ذکر و فکر، دہلی

○ خاص شمارہ بیاد حضرت مولانا رحمت اللہ کیرانوی

جلد ۴، شمارہ ۵، ستمبر، اکتوبر ۱۹۸۸ء، ص ۱۲۸، مرتب: خواجہ احمد فاروقی

ماہنامہ ذکر کی ڈائجسٹ رام پور

○ پسندیدہ نگارش نمبر

شمارہ ۶۷، اپریل ۱۹۷۸ء، ص ۲۳۷ ایڈیٹر: محمد یوسف اصلاحی

ماہنامہ ذوقِ نظر حیدر آباد دکن

○ غوثِ اعظم نمبر

جلد ۲، شمارہ ۲، فروری، مارچ ۱۹۸۵ء، ص ۲۱۶، مدیر اعلیٰ: محمد بشیر الدین بشیر وارثی، مدیر اعزازی: ڈاکٹر یعقوب عمر

○ بشیر وارثی نمبر

جلد ۳، شمارہ ۹۸، اگست، ستمبر، اکتوبر ۱۹۸۷ء، ص ۱۲۰، مدیر اعلیٰ: محمد ظہیر الدین ظہیر وارثی

ماہنامہ ذوالقرنین بدایوں

○ یادگار طفیل نمبر

۱۹۴۶ء، ص ۷۲ ایڈیٹر: نظام الدین حسین نظامی بدایوں

ماہنامہ ذہین لاہور

○ علامہ اقبال نمبر

جلد ۷، شماره ۱۱، نومبر ۲۰۰۲ء، ص ۹۸، مدیر اعلیٰ: ابودقاص، مدیران اعزازی: فرزانه چیمہ، زاہد بلند شہری، کوکب کاظمی

ماہنامہ رابطہ کراچی

○ سالنامہ

جلد ۶، شماره ۷، جنوری ۱۹۹۰ء، ص ۱۲۲، چیف ایڈیٹر: محمد عیاض غزنوی، اسٹنٹ ایڈیٹر: کلیم چغتائی

○ خاص نمبر: رابطہ کی ۱۰ ویں سالگرہ

جلد ۱۱، شماره ۴، نومبر ۱۹۹۲ء، ص ۱۰۲، چیف ایڈیٹر: محمد عیاض غزنوی، اسٹنٹ ایڈیٹر: کلیم چغتائی

ماہنامہ راجپوت ڈائجسٹ لاہور

○ شہید نمبر

جلد ۳، شماره ۸، ۱۹۹۲ء، ص ۲۴۲، چیف ایڈیٹر: محمد اجمل خان، ایڈیٹر: محبوب سلطان شمش

ماہنامہ رازدار کراچی

○ خاص شماره

جلد ۱، شماره ۴، دسمبر ۱۹۹۲ء، ص ۳۸۶، نگران: نصیر ترابی، نائب مدیر: معروف حسین مفتی

○ دی آئی پی نمبر

جلد ۱، شماره ۸، اپریل ۱۹۹۳ء، ص ۳۳۰، نگران: نصیر ترابی، نائب مدیر: معروف حسین مفتی

○ مختصر کہانی نمبر

جلد ۱، شماره ۱۱، جولائی ۱۹۹۳ء، ص ۳۳۲، نگران: نصیر ترابی، نائب مدیر: معروف حسین مفتی

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱، شماره ۱۲، اگست ۱۹۹۳ء، ص ۳۳۲، نگران: نصیر ترابی، نائب مدیر: معروف حسین مفتی

ماہنامہ الراعی لاہور

○ آزادی نمبر

جلد ۷، شماره ۱۲، اگست ۱۹۹۸ء، ص ۵۸، مدیر اعلیٰ: ملک محمد اکبر

ماہنامہ راعی انٹرنیشنل لاہور

○ ضیاء الحق شہید نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱۶، جولائی، اگست ۱۹۹۰ء، ص ۸۰ ڈپٹی ایڈیٹر: میاں محمد شفیق حجازی

ماہنامہ راہ اعتدال عمر آباد

○ تذکیر نمبر

جلد ۶، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۶ء، ص ۱۴۴ مدیر: حبیب الرحمان اعظمی عمری

○ سالنامہ

جلد ۷، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۷ء، ص ۱۱۲ مدیر حبیب الرحمن اعظمی عمری

○ قرآن نمبر

جلد ۸، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۸ء، ص ۱۲۰ مدیر: حبیب الرحمان اعظمی عمری

○ اتحاد امت نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۱۱، نومبر ۲۰۰۱ء، ص ۱۲۰ مدیر: حبیب الرحمان اعظمی عمری

○ دعوة نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۱۱، نومبر ۲۰۰۲ء، ص ۱۶۸ مدیر: حبیب الرحمان اعظمی عمری

○ زکوٰۃ نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۲۰۰۳ء، ص ۱۵۲ مدیر: حبیب الرحمان اعظمی عمری، نائب مدیر: محمد رفیع کلوری عمری

○ تعلقات نمبر

جلد ۱، شمارہ ۷، اکتوبر ۲۰۰۴ء، ص ۱۶۰ مدیر: حبیب الرحمان اعظمی عمری، نائب مدیر: محمد رفیع کلوری عمری

ماہنامہ راہنمائے صحت فیصل آباد

○ شفاء الملک نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۲، اکتوبر، نومبر ۱۹۸۴ء، ص ۲۸۴ مدیر اعلیٰ: حکیم عبدالرحیم اشرف

○ بیاد ضیاء شہید

جلد ۳۲، شمارہ ۲، اکتوبر، نومبر ۱۹۸۸ء، ص ۸۲ مدیر اعلیٰ: حکیم عبدالرحیم اشرف

○ خصوصی اشاعت: بتذکار آزادی و ضیاء شہید

جلد ۳۲، شماره ۱۲، اگست ۱۹۸۹ء، ص ۱۷۸، مدیر اعلیٰ: حکیم عبدالرحیم اشرف
○ اشاعت خصوصی بتذکار حکیم عبدالمالک مجاہد مرحوم، حکیم فضل الہی مرحوم، حکیم مظفر احسن مرحوم

جلد ۳۳، شماره ۱۰، جون ۱۹۹۰ء، ص ۲۲۲، مدیر اعلیٰ: حکیم عبدالرحیم اشرف

ماہنامہ رجسٹریشن فرنٹ لاہور

○ شماره خصوصی: تحقیقات فرما کوپیا

جلد ۵، شماره ۳، دسمبر ۱۹۶۲ء، جنوری ۱۹۶۳ء، ص ۱۴۴، مدیر اعلیٰ: حکیم انقلاب المعالج صابر ملتانی

ماہنامہ الرحیم حیدر آباد

○ سیمینار نمبر

جلد ۶، شماره ۱، جون ۱۹۶۸ء، ص ۸۰، مدیر: غلام مصطفیٰ قاسمی

ماہنامہ رزم نو گجرات

خصوصی نمبر: طارق سلطان پوری اور ان کی شاعری

جلد ۱۰، شماره ۱۲، مئی، جون ۲۰۰۲ء، ص ۱۰۳، چیف ایڈیٹر: میاں محمد اشرف تنویر ایڈیٹر: سید روح الغلین

ماہنامہ رشحات لاہور

○ خاص نمبر: ڈاکٹر سعید اقبال سعدی

جلد ۸، شماره ۱۰، اکتوبر، نومبر، دسمبر ۲۰۰۳ء، ص ۱۴۴، مدیر: اقبال سحر انبالوی، نائب مدیر: فیاض احمد قادری

○ ڈاکٹر سید قاسم جلال نمبر

جلد ۱۰، شماره ۷، جولائی، ۲۰۰۵ء، ص ۳۲۸، مدیر: اقبال سحر انبالوی

ماہنامہ الرشید لاہور

○ دارالعلوم دیوبند نمبر

جلد ۴، شماره ۲، فروری، مارچ ۱۹۷۶ء، ص ۷۸، مدیر مسئول: عبدالرشید ارشد

○ مدنی و اقبال نمبر

جلد ۶، شماره ۱۰، ستمبر، اکتوبر ۱۹۷۸ء، ص ۴۷۲، مدیر مسئول: چوہدری عبدالرشید ارشد

○ سیرت النبی نمبر ۱۳۹۹ھ

جلد ۷، شماره ۳، فروری ۱۹۷۹ء، ص ۲۸، مدیر اعلیٰ: فاضل حبیب، مدیر مسئول: عبدالرشید ارشد
○ تاریخ دارالعلوم دیوبند نمبر

جلد ۸، شماره ۴، مارچ، اپریل ۱۹۸۰ء، ص ۳۲۰، مدیر مسئول: حافظ عبدالرشید ارشد
○ سیرت النبی نمبر ۱۴۰۲ھ

جلد ۱۰، شماره ۳، ربیع الاول، ربیع الثانی ۱۴۰۲ھ، ص ۹۶، مدیر اعلیٰ: فاضل حبیب، مدیر مسئول: عبدالرشید ارشد
○ دعوت و تبلیغ نمبر

جلد ۲۰، شماره ۳، نومبر ۱۹۹۱ء، ص ۱۴۴، مدیر مسئول: عبدالرشید ارشد
○ خصوصی اشاعت: تبلیغی جماعت کی دینی جدوجہد

جلد ۲۶، شماره ۸، مارچ، اپریل ۱۹۹۸ء، ص ۸۲۸، مدیر مسئول: عبدالرشید ارشد
○ حکیم سعید شہید نمبر

جلد ۲۷، شماره ۴، دسمبر ۱۹۹۸ء، ص ۲۵۶، مدیر مسئول: عبدالرشید ارشد، مدیران معاون: نعیم اللہ فاروقی
ماہنامہ رضا کراچی
○ سیرت نبی نمبر

جلد ۱، شماره ۱، مارچ ۱۹۸۹ء، ص ۴۲، ادارہ تحریر: وکیل احمد، مبارک علی، برکت حسین، نصیر احمد
ماہنامہ رضوان لاہور
○ اسلام اور مسیحیت نمبر

جلد ۱۴، شماره ۲، فروری ۱۹۶۲ء، ص ۲۸، مدیر مسئول: سید محمود احمد رضوی
○ عید میلاد النبی نمبر

جلد ۲۵، شماره ۴، اپریل ۱۹۷۴ء، ص ۲۸، تحریر: علامہ سید محمود احمد رضوی
○ عید میلاد النبی نمبر

جلد ۴۵، شماره ۹، ستمبر ۱۹۹۳ء، ص ۹۶، مدیر مسئول: علامہ سید محمود احمد رضوی، مدیر: سید مصطفیٰ اشرف رضوی
○ خصوصی اشاعت: رمضان المبارک

جلد ۵۰، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۹۸ء، ص ۶۳، ایڈیٹر: صاحبزادہ سید مصطفیٰ اشرف رضوی ایم اے
ماہنامہ رضوان لکھنؤ
○ خاص نمبر

جلد ۴، شمارہ ۱۱، نومبر، دسمبر ۱۹۶۰ء، ص ۱۲۸، مدیر: محمد ثانی حسنی، معاون: ائمۃ اللہ تسنیم
○ مولانا محمد ثانی حسنی نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۲، فروری، مارچ، اپریل ۱۹۸۴ء، ص ۳۳۴، مدیر: محمد حمزہ حسنی، معاونین: امامہ حسینی، میمونہ حسنی
○ خلفائے راشدین نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۸۸ء، ص ۲۸۰، ایڈیٹر: محمد حمزہ حسنی، معاونین: امامہ حسینی، میمونہ حسنی
ماہنامہ رعنائیاں کراچی
○ قمر زیدی نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۲ء، ص ۱۳۲، مدیر اعلیٰ: پروفیسر ڈاکٹر خورشید خاور امروہوی، مدیر: سید معراج جامی
○ خاص نمبر

جلد ۲، شمارہ ۷، جولائی، اگست ۱۹۹۲ء، ص ۱۲۸، مدیر اعلیٰ: پروفیسر ڈاکٹر خورشید خاور امروہوی، مدیر: سید معراج جامی
ماہنامہ رنگارنگ لاہور
○ علامہ اقبال نمبر

جلد ۷، شمارہ ۳، نومبر، دسمبر ۲۰۰۲ء، ص ۱۱۲، مدیر: محمد شعیب مرزا، معاون مدیر: محمد نعیم مرتضیٰ
ماہنامہ روپی نئی دہلی
○ خواتین نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۸۴ء، ص ۱۰۲، ایڈیٹر: زیڈ رحمان نیر
ماہنامہ روپ کراچی

○ خصوصی شمارہ

جلد ۲، شمارہ ۱۰، اپریل، مئی ۱۹۸۳ء، ص ۱۳۸، مدیرہ: سلطانہ مہر
ماہنامہ روح ادب کراچی

○ سالگرہ نمبر

شمارہ ۴، ۵، ۶، ۱۹۵۳ء، ص ۳۲۸، مرتب: سید احتشام حسین، شوکت صدیقی

○ سالنامہ

شمارہ ۱۲، ۱۹۵۳ء، ص ۲۰۰، مرتبہ: ممتاز حسین

ماہنامہ روح اسلام لاہور

○ حضرت مولانا محمد علی نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۱۹۷۱ء، ص ۵۶، مدیران: غلام نبی مسلم، بشیر احمد سوز

ماہنامہ روحانی دنیا لاہور

○ نجوم نمبر

جلد ۱۴، شمارہ ۱۱، فروری، مارچ ۱۹۳۹ء، ص ۹۶، ادارہ: ڈاکٹر اکرام الدین اکرام، کاش البرنی (گورالوی)

ماہنامہ روحانی ڈائجسٹ کراچی

○ قلندر بابا اولیا نمبر ۱

جلد ۱۵، شمارہ ۴، جنوری ۱۹۹۳ء، ص ۲۱۸، ادارہ تحریر: خواجہ شمس الدین عظیمی، سیدہ راشدہ عفت، حکیم وقار یوسف عظیمی

○ قلندر بابا اولیا نمبر ۲

جلد ۱۵، شمارہ ۵، فروری ۱۹۹۳ء، ص ۲۱۰، ادارہ تحریر: خواجہ شمس الدین عظیمی، سیدہ راشدہ عفت، حکیم وقار یوسف عظیمی

○ میلاد النبی نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۱۱، اگست ۱۹۹۳ء، ص ۲۲۶، ادارہ تحریر: خواجہ شمس الدین عظیمی، سیدہ راشدہ عفت، حکیم وقار یوسف عظیمی

○ قلندر بابا اولیا نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۴، جنوری ۱۹۹۸ء، ص ۲۴۰، ادارہ تحریر: خواجہ شمس الدین عظیمی، حکیم وقار یوسف عظیمی

○ قلندر بابا اولیا نمبر جلد دوم

جلد ۲۳، شمارہ ۵، فروری ۲۰۰۱ء، ص ۲۵۸، چیف ایڈیٹر: خواجہ شمس الدین عظیمی، ایڈیٹر: وقار یوسف عظیمی

○ سرور کائنات نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۸، مئی ۲۰۰۴ء، ص ۲۹۰، چیف ایڈیٹر: خواجہ شمس الدین عظیمی، ایڈیٹر: وقار یوسف عظیمی

ماہنامہ روز لاہور

○ بہار نمبر

اپریل ۱۹۴۳ء، ص ۸۶ ایڈیٹر: پریمی پروپرائٹر: پی پی پوری

ماہنامہ روشن بدایوں

○ نئی غزل نمبر

جلد ۳، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۸۰ء، ص ۱۴۴ ایڈیٹر: خالد بدایونی، معاون: اقبال احمد

○ فانی نمبر

جلد ۴، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۸۱ء، ص ۱۴۴ ایڈیٹر: خالد بدایونی، مرتب: شمس بدایونی

○ اختر انصاری نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۸۹ء، ص ۱۴۰ ایڈیٹر: شمس بدایونی، جوائنٹ ایڈیٹر: شاکر نقوی

ماہنامہ روشن ادب دہلی

○ شاہکار نمبر

جلد ۴، شمارہ ۳، مارچ، اپریل ۱۹۸۱ء، ص ۱۵۹ مدیر اعلیٰ: ایم۔ اے خان، معاون: نصرت گوالیاری

ماہنامہ روشن خیال لاہور

○ فیض نمبر

جلد ۱، شمارہ ۲، اگست، ستمبر ۱۹۸۹ء، ص ۲۶۰، مجلس ادارت: بابر ہاشمی، سید منزل علی اکرم، ندیم خان

ماہنامہ روشنی سونی پت

○ خاص نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۲، جنوری ۱۹۶۷ء، ص ۶۴ ایڈیٹر: تبسم علی پوری

○ آزادی ایڈیشن

جلد ۱، شمارہ ۳۳، اگست ۱۹۶۹ء، ص ۴۸ ایڈیٹر: تبسم علی پوری، سونپتی

ماہنامہ رہ گزر حیدر آباد دکن

○ خصوصی شمارہ: ۴۰ سالہ دور آزادی ہند اور مسلمان

جلد ۵، شمارہ ۶، ستمبر، اکتوبر ۱۹۸۷ء، ص ۲۵۶، مدیر عبدالحفیظ خان
ماہنامہ رہنمائے تعلیم لاہور
○ دربار نمبر

جنوری ۱۹۱۲ء، ص ۲۳۴، ایڈیٹر: منشی طالب علی پابند
○ جوبلی نمبر

جلد ۲۶، ۱۹۳۱ء، ص ۳۴، مدیر اعزازی: مسٹر بچھی چندو دیارتھی
○ مرقع ادب جمیل یعنی فسانہ نمبر

جلد ۲۹، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۳۴ء، ص ۴۷۰، مرتبہ: شیخ محمد اسماعیل پانی پتی
○ ریڈ کراس نمبر حصہ اول

جلد ۳۰، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۳۵ء، ص ۴۶۸، مرتبہ: شیخ محمد اسماعیل پانی پتی
○ تاجپوشی نمبر

جلد ۳۲، شمارہ ۵، مئی ۱۹۳۷ء، ص ۱۶۶، مدیر: ماسٹر بھگت سنگھ، مدیر اعزازی: مسٹر بچھی چندو دیارتھی
○ تپ دق نمبر

جلد ۳۴، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۳۹ء، ص ۳۴۸، مدیر: ماسٹر بھگت سنگھ، مدیر اعزازی: مسٹر بچھی چندو دیارتھی
ماہنامہ رہنمائے تعلیم دلی
○ ماسٹر بھگت سنگھ نمبر

جلد ۵۹، شمارہ ۲، فروری، مارچ ۱۹۶۴ء، ص ۱۶۰، زیر سرپرستی: ابوالفصاحت حضرت جوش ملیحانی تلمیذ
حضرت داغ، مدیر حصہ نظم و ادب: سحاب خن حضرت ابراہیم گنوری، مدیر حصہ نثر: شیخ محمد اسماعیل پانی پتی
ماہنامہ رہنمائے زندگی ٹوبہ ٹیک سنگھ
○ ٹوبہ ٹیک سنگھ نمبر

جلد ۹، شمارہ ۹، ستمبر، اکتوبر ۱۹۶۰ء، ص ۷۲، ایڈیٹر: محمد رفیق حجازی
ماہنامہ رہنمائے زندگی لاہور
○ نوجوان نمبر

۱۹۴۷ء، ص ۱۳۴ ایڈیٹر: مہانند

ماہنامہ ریاض کراچی

○ مولانا شوکت علی نمبر

جلد ۳، شماره ۱، جنوری ۱۹۵۴ء، ص ۱۴۸ ایڈیٹر: رئیس احمد جعفری

ماہنامہ زاویے حیدرآباد

○ اشاعت خصوصی

جلد ۲، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۶۶ء، ص ۸۸ مدیران: حسن ظہیر عبداللطیف ابد

ماہنامہ زبان و ادب پٹنہ

○ بہ یاد سہیل عظیم آبادی نمبر

جلد ۷، شماره ۱، ۲، ۳، جنوری تا اپریل ۱۹۸۱ء، ص ۲۹۶ ایڈیٹر: شمیم مظفر پوری

ماہنامہ زبان ہند کانپور

○ سالنامہ

جلد ۲، شماره ۱، ۱۲، جنوری، فروری ۱۹۸۱ء، ص ۱۶۰ مدیر اعلیٰ: شارق ایرایانی، مدیر اعزازی: حق بناری رندرحمانی

ماہنامہ زجاج گجرات

○ شاہین مفتی نمبر

جلد ۳، شماره ۲، ستمبر ۱۹۹۲ء، ص ۳۲ چیف ایڈیٹر: کعبی بہل پوری

ماہنامہ زراعت لاہور

○ پنچایت نمبر

جلد ۱۲، شماره ۱، جنوری، فروری ۱۹۵۱ء، ص ۱۳۰ ایڈیٹر: مرزا محمد سعید بیگ

ماہنامہ زراعت و صنعت لاہور

○ پنجاب کے ترقیاتی منصوبوں پر اشاعت خاص پہلا حصہ زرعی ترقی

جلد ۳، شماره ۵، دسمبر ۱۹۸۹ء، ص ۱۶۸ ایڈیٹر: عدنان شاہد

ماہنامہ زمانہ کانپور

○ قومی نمبر

جلد ۷، شمارہ ۵، نومبر ۱۹۰۶ء، ص ۸۴، ایڈیٹر: دیانرائن گم بی اے

○ بیادگار وفات حسرت آیات اعلیٰ حضرت ملک معظم شاہنشاہ ایڈورڈ ہفتم جنت آرام گاہ

جلد ۱۴، شمارہ ۸۹، مئی ۱۹۱۰ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: دیانرائن گم بی اے

○ شاہی دربار نمبر

جلد ۷، شمارہ ۱۰۸، دسمبر ۱۹۱۱ء، ص ۱۰۸، ایڈیٹر: دیانرائن گم بی اے

○ جوبلی نمبر

جلد ۵۰، شمارہ ۲، فروری ۱۹۲۸ء، ص ۲۱۶، ایڈیٹر: دیانرائن گم بی اے

ماہنامہ زندگی رام پور

○ داعی اسلام مولانا ابوالاعلیٰ مودودی نمبر

جلد ۶۳، شمارہ ۶۵، نومبر دسمبر ۱۹۷۹ء، جنوری ۱۹۸۰ء، ص ۱۵۰، مدیر: سید احمد قادری

ماہنامہ زینت لاہور

○ شخصیات نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱۱، مئی ۱۹۹۱ء، ص ۳۵۲، ایڈیٹر: محمد ناصر

ماہنامہ زیب النساء لاہور

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۳۵ء، ۱۳۴، چیف ایڈیٹر: صفراہمایوں مرزا حیا ایم آراے ایس (لنڈن)

ماہنامہ سات رنگ کراچی

○ سالنامہ

جلد ۲، شمارہ ۱۲، مارچ اپریل ۱۹۶۲ء، ص ۳۳۶، مدیر: اطہر صدیقی

○ خاص نمبر

جلد ۶، شمارہ ۸، نومبر دسمبر ۱۹۶۵ء، ص ۱۷۴، مدیر: اطہر صدیقی

ماہنامہ سات رنگ ڈائجسٹ کراچی

○ خاص نمبر

جلد ۱، شماره ۶، نومبر ۱۹۷۶ء، ص ۲۱۰، مدیر: ضیاء شہزاد

ماہنامہ ساغر لاہور

○ پاکستان نمبر

جلد ۱، شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۳۸ء، ص ۱۳۸، نگران: قمر اجنالوی، ادارہ: محمد اسماعیل متولا، ایم اے صدیقی

ماہنامہ ساقی دہلی

○ عید نمبر

جلد ۱، شماره ۳، مارچ ۱۹۳۰ء، ص ۹۶، مدیر: شاہد احمد دہلوی

○ افسانہ نمبر

جلد ۲، شماره ۱، جولائی ۱۹۳۰ء، ص ۱۲۲، مدیر: شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی، مدیر مسئول: سید انصار علی دہلوی

○ دہلی نمبر

جلد ۲، شماره ۵، نومبر ۱۹۳۰ء، ص ۱۶۰، مدیر: شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی، مدیر مسئول: سید انصار علی دہلوی

○ افسانہ نمبر

جلد ۴، شماره ۱، جولائی ۱۹۳۱ء، ص ۱۳۸، مدیر: شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی، مدیر مسئول: سید انصار علی دہلوی

○ سالنامہ

جلد ۷، شماره ۱، جنوری ۱۹۳۳ء، ص ۲۸۰، مدیر: شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی، مدیر مسئول: سید انصار علی دہلوی

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۰، شماره ۱، جولائی ۱۹۳۴ء، ص ۲۰۲، مدیر: شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی، مدیر مسئول: سید انصار علی دہلوی

○ دلی نمبر

جلد ۱۰، شماره ۴، اکتوبر ۱۹۳۴ء، ص ۱۴۴، ایڈیٹر: شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی

○ سالنامہ

جلد ۱۱، شماره ۱، جنوری ۱۹۳۵ء، ص ۲۷۲، ایڈیٹر: شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی

○ جاپان نمبر

جلد ۱۳ شماره ۱ جنوری ۱۹۳۶ء، ص ۲۳۰ مرتب: پروفیسر نور الحسن برلاس بی اے بی ٹی و شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی
○ ظریف نمبر

جلد ۱۳ شماره ۴ اپریل ۱۹۳۶ء، ص ۱۵۲ ایڈیٹر: شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی
○ خاص نمبر

جلد ۱۵ شماره ۷ جولائی ۱۹۳۸ء، ص ۲۲۴ ایڈیٹر: شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی
○ سالنامہ

جلد ۲۱ شماره ۱ جنوری ۱۹۴۰ء، ص ۳۰۴ ایڈیٹر: شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی
○ سالنامہ

جلد ۲۳ شماره ۱ جنوری ۱۹۴۱ء، ص ۲۷۶ ایڈیٹر: شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی
○ سالنامہ

جلد ۲۵ شماره ۱ جنوری ۱۹۴۲ء، ص ۲۴۴ ایڈیٹر: شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی
○ سالنامہ

جلد ۲۷ شماره ۱ جنوری ۱۹۴۳ء، ص ۲۰۴ ایڈیٹر: شاہد احمد بی اے (آنرز) دہلوی
○ سالنامہ

جلد ۳۳ شماره ۱ جنوری ۱۹۴۶ء، ص ۳۲۴ ادارہ: شاہد احمد دہلوی، محمد حسن عسکری
ماہنامہ ساقی کراچی

○ افسانہ نمبر

جلد ۴۰ شماره ۲ جولائی، اگست ۱۹۴۹ء، ص ۲۰۰ مرتب: شاہد احمد دہلوی، محمد حسن عسکری
○ سالنامہ

جلد ۴۱ شماره ۱ جنوری، فروری ۱۹۵۰ء، ص ۲۵۶ ادارہ: شاہد احمد دہلوی، محمد حسن عسکری
○ افسانہ نمبر

جلد ۴۶ شماره ۲ جولائی، اگست ۱۹۵۲ء، ص ۳۰۴ ادارہ: شاہد احمد دہلوی، محمد حسن عسکری، جمیل جالبی
○ سالنامہ

جلد ۵۰، شماره ۲، اگست ۱۹۵۴ء، ص ۴۰۸، ادارہ: شاہد احمد دہلوی، محمد حسن عسکری، خالد حسن قادری
○ جوبلی نمبر

جلد ۵۱، شماره ۶، جون ۱۹۵۵ء، ص ۴۹۶، ادارہ: شاہد احمد دہلوی، محمد حسن عسکری، خالد حسن قادری
○ افسانہ نمبر

جلد ۵۵، شماره ۲، فروری ۱۹۵۷ء، ص ۴۰۰، ادارہ: شاہد احمد دہلوی، محمد حسن عسکری، خالد حسن قادری
○ سالنامہ

جلد ۵۷، شماره ۲، اگست ۱۹۵۸ء، ص ۴۰۸، ادارہ: شاہد احمد دہلوی، محمد حسن عسکری، خالد حسن قادری، عاصمہ بیگم
○ ناولٹ نمبر

جلد ۶۲، شماره ۱، جولائی ۱۹۶۰ء، ص ۲۳۸، مدیر: شاہد احمد دہلوی، معاون: عاصمہ بیگم
○ سالنامہ

جلد ۶۲، شماره ۲، اگست ۱۹۶۰ء، ص ۴۲۴، مدیر: شاہد احمد دہلوی، معاون: خالد حسن قادری، عاصمہ بیگم
○ سالنامہ

جلد ۶۳، شماره ۱، جولائی ۱۹۶۱ء، ص ۲۲۴، مدیر: شاہد احمد دہلوی، معاون: عاصمہ بیگم
○ افسانہ نمبر

جلد ۶۴، شماره ۳، ستمبر ۱۹۶۱ء، ص ۲۴۰، مدیر: شاہد احمد دہلوی، معاون: عاصمہ بیگم
○ ناولٹ نمبر

جلد ۶۵، شماره ۲، اگست ۱۹۶۲ء، ص ۱۹۲، مدیر: شاہد احمد دہلوی، معاون: عاصمہ بیگم
○ مشرقی پاکستان نمبر

جلد ۶۷، شماره ۳، ستمبر ۱۹۶۳ء، ص ۳۹۲، مدیر: شاہد احمد دہلوی، معاون: عاصمہ بیگم
○ جوش نمبر

جلد ۶۸، شماره ۴، اکتوبر ۱۹۶۳ء، ص ۵۷۴، مدیر: شاہد احمد دہلوی، معاون: عاصمہ بیگم
○ نذر الاسلام نمبر

جلد ۷۷، شماره ۲، اگست ۱۹۶۵ء، ص ۱۷۶، مدیر: شاہد احمد دہلوی

۱۵ شاعت خاص

جلد ۳۷، شماره ۴، اپریل ۱۹۶۶ء، ص ۱۲۰، مدیر: شاہد احمد دہلوی

○ شاہد احمد دہلوی نمبر

۱۹۷۰ء، ص ۶۷۰، ایڈیٹر: عاصمہ شاہد احمد دہلوی: مرتب: جمیل جالبی

ماہنامہ سب رس حیدر آباد دکن

○ محرم نمبر

جلد ۱، شماره ۳، مارچ ۱۹۳۸ء، ص ۱۴۴، زیر نگرانی: سید محی الدین قادری زور زیر ادارت: صاحبزادہ میر محمد علی خاں میکش

○ اقبال نمبر

جلد ۱، شماره ۶، جون ۱۹۳۸ء، ص ۱۶۸، زیر نگرانی: سید محی الدین قادری زور زیر ادارت: صاحبزادہ میر محمد علی خاں میکش

○ مرجع دکن نمبر

جلد ۲، شماره ۱، جنوری ۱۹۳۹ء، ص ۲۰۸، زیر نگرانی: سید محی الدین قادری زور

○ ریڈیو نمبر

جلد ۴، شماره ۱، جنوری ۱۹۴۱ء، ص ۱۶۰، زیر نگرانی: سید محی الدین قادری زور

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۲، شماره ۹، ستمبر ۱۹۴۹ء، ص ۳۲، مجلس ادارت: سید محی الدین قادری زور.....

○ خاص نمبر

جلد ۱۷، شماره ۲، فروری ۱۹۵۴ء، ص ۲۰۰، نگران: سید محی الدین قادری زور.....

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۹، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۵۶ء، ص ۸۸، نگران: سید محی الدین قادری زور.....

○ صفی نمبر

جلد ۱۹، شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۵۶ء، ص ۵۶، نگران: سید محی الدین قادری زور.....

○ امجد نمبر

جلد ۱۹، شماره ۷، جولائی، اگست ۱۹۵۶ء، ص ۸۸، نگران: سید محی الدین قادری زور.....

○ خاص نمبر: یوم محمد قلی قطب شاہ

جلد ۲۲، شمارہ ۴، ۵، ۶، اپریل، مئی، جون ۱۹۵۸ء، ص ۸۴، نگران: سید محی الدین قادری زور.....

○ ایوان اردو نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۵، مئی ۱۹۶۰ء، ص ۵۶، نگران: ڈاکٹر سید محی الدین قادری زور.....

○ ادارہ نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۶۱ء، ص ۷۲، نگران: ڈاکٹر سید محی الدین قادری زور.....

○ ٹیگور نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۶، جون ۱۹۶۱ء، ص ۵۶، نگران: ڈاکٹر سید محی الدین قادری زور.....

○ امجد نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۵، مئی، جون ۱۹۶۲ء، ص ۱۲۸، نگران: سید محی الدین قادری زور.....

○ ظفر نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۶۳ء، ص ۸۲، مجلس ادارت: ڈاکٹر گوپی چند نارنگ، نصیر الدین ہاشمی

○ یوم محمد قلی قطب شاہ نمبر

جلد ۲۷، شمارہ ۲، فروری ۱۹۶۴ء، ص ۶۴، نگران: پروفیسر عبد المجید صدیقی، مجلس مشاورت....

○ ہاشمی نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۶۵ء، ص ۱۲۸، مرتبہ: محمد اکبر الدین صدیقی

○ ادارہ نمبر

جلد ۲۹، شمارہ ۹، اگست ۱۹۶۶ء، ص ۶۸، نگران: پروفیسر سید علی اکبر

○ یوم زور نمبر

جلد ۲۹، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۱۹۶۶ء، ص ۳۶، نگران: پروفیسر سید علی اکبر، مجلس مشاورت...

○ ادارہ نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۶۸ء، ص ۷۲، نگران: پروفیسر سید علی اکبر

○ غالب نمبر (دوسرا حصہ)

جلد ۲۳، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۶۹ء، ص ۸۰، نگران: پروفیسر سید علی اکبر

۱۰ اریب نمبر

جلد ۲۳، شماره ۶، ستمبر ۱۹۸۰ء، ص ۲۸، مدیر اعزازی: ڈاکٹر مغنی تبسم: معاون مدیر: وقار خلیل

۰ سکیٹنہ بیگم نمبر

جلد ۲۶، شماره ۹، ۱۰، ستمبر، اکتوبر ۱۹۸۶ء، ص ۹۶، مجلس مشاورت، صدر: محمد علی عباسی.....

۰ محمد قلی قطب شاہ نمبر

جلد ۵۲، شماره ۹، ستمبر ۱۹۸۹ء، ص ۲۸، مجلس مشاورت، صدر: محمد علی عباسی.....

۰ ڈاکٹر حفیظ قتیل نمبر

جلد ۵۳، شماره ۱۱، نومبر، دسمبر ۱۹۹۰ء، ص ۶۴، مجلس مشاورت، صدر: ہاشم علی اختر.....

۰ ڈاکٹر سکینہ الہام نمبر

جلد ۵۴، شماره ۸، اگست ۱۹۹۱ء، ص ۲۸، مجلس مشاورت، صدر: ہاشم علی اختر.....

۰ محبوب حسین جگر نمبر

جلد ۶۰، شماره ۳، مارچ ۱۹۹۸ء، ص ۱۶۰، مدیر: مغنی تبسم

ماہنامہ سب رس کراچی

۱۰ اقبال نمبر

جلد ۱، شماره ۲، دسمبر ۱۹۷۷ء، جنوری ۱۹۷۸ء، ص ۲۳۷، مدیر: خواجہ حمید الدین شاہد

۱۰ اقبال نمبر (حصہ دوم)

جلد ۱، شماره ۳، فروری، مارچ ۱۹۷۸ء، ص ۲۱۶، مدیر: خواجہ حمید الدین شاہد

۰ زور نمبر

جلد ۲، شماره ۲، دسمبر ۱۹۷۸ء، جنوری ۱۹۷۹ء، ص ۲۵۶، مدیر: خواجہ حمید الدین شاہد

۰ یاد رفتگان نمبر

جلد ۳، شماره ۲، دسمبر ۱۹۷۹ء، جنوری ۱۹۸۰ء، ص ۳۰۴، مدیر: خواجہ حمید الدین شاہد

۰ ڈاکٹر سجاد نمبر

جلد ۳، شماره ۹، اگست ۱۹۸۰ء، ص ۱۴۴، مدیر: خواجہ حمید الدین شاہد

○ یاد رفتگان نمبر (حصہ دوم)

جلد ۵، شماره ۴، مارچ، اپریل ۱۹۸۲ء، ص ۴۴۸، مدیر: خواجہ حمید الدین شاہد

○ بیاد ڈاکٹر ممتاز حسن

جلد ۷، شماره ۴، مارچ، اپریل ۱۹۸۴ء، ص ۲۷۲، مدیر: خواجہ حمید الدین شاہد

○ طنز و مزاح نمبر

جلد ۱۱، شماره ۶، مئی، جون ۱۹۸۸ء، ص ۹۶، مدیر: خواجہ حمید الدین شاہد

○ اشاریہ نمبر

جلد ۱۳، شماره ۷ تا ۱۰، جون تا ستمبر ۱۹۹۰ء، ص ۸۰، مدیر: پروفیسر خواجہ حمید الدین شاہد

○ شماره دلیپ سنگھ آنجہانی

جلد ۲۰، شماره ۱، دسمبر ۱۹۹۶ء، ص ۴۰، مدیر: خواجہ حمید الدین شاہد

ماہنامہ سب رنگ ڈائجسٹ دہلی

○ قرآن نمبر

جلد ۷، شماره ۹، ستمبر ۱۹۷۶ء، ص ۲۷۴، مدیر اعلیٰ: نہال عباسی

ماہنامہ سب رنگ ڈائجسٹ کراچی

○ خاص شماره

جلد ۱۳، شماره ۱۰، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۹۸۲ء، ص ۲۹۰، مدیر: شکیل عادل زادہ

○ خاص شماره

جلد ۲۰، شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۸۹ء، ص ۴۱۸، مدیر: شکیل عادل زادہ

○ خاص شماره

جلد ۲۲، شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۹۱ء، ص ۴۵۲، مدیر: شکیل عادل زادہ

○ خاص شماره

جلد ۲۵، شماره ۸، ستمبر، اکتوبر ۱۹۹۴ء، ص ۴۵۲، مدیر: شکیل عادل زادہ

○ خاص شماره

جلد ۲۹، شماره ۱۱۸، ۱۱۷، دسمبر، جنوری ۱۹۹۸ء، ص ۴۱۸، مدیر: شکیل عادل زادہ

○ خاص شماره

جلد ۳۰، شماره ۱۲۰، ۱۱۹، جون، جولائی ۱۹۹۹ء، ص ۳۸۸، مدیر: شکیل عادل زادہ

○ خاص شماره

جلد ۳۲، شماره ۱۲۲، ۱۲۱، جولائی، اگست ۲۰۰۱ء، ص ۳۸۴، مدیر: شکیل عادل زادہ

ماہنامہ سبیل الرشاد لاہور

○ رمضان المبارک نمبر

جلد ۲، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۹۹ء، ص ۴۸، مدیر: فاروق احمد، نائب مدیر: مولانا عبدالرؤف اعوان

○ حج نمبر

جلد ۲، شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۹۹ء، ص ۴۰، مدیر: فاروق احمد، نائب مدیر: مولانا عبدالرؤف اعوان

ماہنامہ سپوتنک لاہور

○ خصوصی اشاعت

جلد ۵، شماره ۸، اگست ۱۹۹۴ء، ص ۲۴۰، مدیر اعلیٰ: آغا امیر حسین

○ اشاعت خاص [قرۃ العین طاہرہ]

جلد ۹، شماره ۸، اگست ۱۹۹۸ء، ص ۱۲۰، مدیر اعلیٰ: آغا امیر حسین، مدیر: راشد حسین آغا

ماہنامہ سپورٹس ٹائمز لاہور

○ ہاکی نمبر

جلد ۱۲، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۶۷ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: سلطان فیض حسین

ماہنامہ ست سند لیشن دہلی

○ جنم دن نمبر

جلد ۸، شماره ۲، فروری ۱۹۶۲ء، ص ۴۸، ایڈیٹر: ہری چند چڈھا

○ بھنڈارہ نمبر

جلد ۹، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۶۳ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: ہری چند چڈھا

○ ساون نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۶۴ء، ص ۴۸، ایڈیٹر: ہری چند چڈھا

○ سلور جوبلی نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۷۹ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: ہری چند چڈھا رند

ماہنامہ سچی کہانیاں کراچی

○ کارگل نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۹۹ء، ص ۳۳۲، نگراں ایڈیٹر: سہام مرزا، چیف ایڈیٹر: رخسانہ سہام مرزا

○ دہشت گردی نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۱۹۹۹ء، ص ۳۲۲، نگراں ایڈیٹر: سہام مرزا، چیف ایڈیٹر: رخسانہ سہام مرزا

○ دفاع وطن

جلد ۱۷، شمارہ ۹، ستمبر ۲۰۰۰ء، ص ۳۲۲، نگراں ایڈیٹر: سہام مرزا، چیف ایڈیٹر: رخسانہ سہام مرزا

○ پراسرار کہانی نمبر

جلد ۲۲، شمارہ ۸، اگست ۲۰۰۵ء، ص ۲۷۴، ایڈیٹر: پرویز بلگرامی، ناصر رضا

ماہنامہ سچے واقعات لاہور

○ زہریلے لوگ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۶، جولائی ۱۹۹۰ء، ص ۳۰۰، ایڈیٹر: شہزادہ عالمگیر

ماہنامہ سخنور کراچی

○ بیاد غالب

جلد ۱، شمارہ ۸، فروری ۱۹۹۹ء، ص ۸۸، مدیر: نقوش نقوی، معاون خصوصی: عشرت رومانی

ماہنامہ سدا بہار لاہور

○ سالنامہ

جلد ۴، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۳۵ء، ص ۱۷۶، ایڈیٹر: رگبیر داس، چو پڑہ، معاون حصہ نظم: احسان ابن دانش

ماہنامہ سیدھ رسائن ملتان
○ خاص نمبر

جلد ۲، شمارہ ۸، اگست، ستمبر ۱۹۳۶ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: کویراج بہاری لعل شرماریگا

ماہنامہ السراج جھنڈا نگر نیپال

○ اشاعت خاص بروقات ساحتہ الشیخ علامہ عبدالعزیز بن عبداللہ بن باز رحمہ اللہ

جلد ۶، شمارہ ۲، ۳، جون، اگست ۱۹۹۹ء، ص ۱۰۴، مدیر مسئول: شمیم احمد خاں ندوی، مدیر: عبدالمنان سلفی
○ خطیب الاسلام نمبر

جلد ۶، شمارہ ۱۲-۱۵، مئی اکتوبر ۲۰۰۰ء، ص ۶۷۰، مدیر مسئول: شمیم احمد خاں ندوی، مدیر: عبدالمنان سلفی
○ اشاعت خاص

جلد ۱۲، شمارہ ۳، ۴، ستمبر، اکتوبر ۲۰۰۵ء، ص ۸۰، مدیر مسئول: شمیم احمد ندوی، مدیر: عبدالمنان سلفی
ماہنامہ السراج فیصل آباد
○ داؤد مدنی نمبر

اکتوبر ۱۹۹۷ء، ص ۱۱۲، ایڈیٹر: محمد زبیر ظہیر
ماہنامہ سرپرانز گوجرانوالہ
○ اپیشل سپلیمنٹ

جلد ۵، شمارہ ۱۲، جون، جولائی ۲۰۰۲ء، ص ۱۲، چیف ایڈیٹر: محمد شہباز جٹ
○ وکلاء نمبر

جلد ۶، شمارہ ۴-۱، اکتوبر ۲۰۰۳ء، ص ۱۲۲، چیف ایڈیٹر: محمد شہباز جٹ
○ میر پور نمبر

جلد ۷، شمارہ ۶، دسمبر ۲۰۰۴ء، ص ۲۱۶، چیف ایڈیٹر: محمد شہباز جٹ
ماہنامہ سرگزشت کراچی
○ جیل نمبر

جلد ۳، شمارہ ۵، مارچ ۱۹۹۳ء، ص ۴۰۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر: سید نور فراز، عذرار رسول

○ خودکشی نمبر

جلد ۳، شماره ۱۰، اگست ۱۹۹۳ء، ص ۳۵۴، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر: سیدانورفراز، عذرار رسول

○ سالگرہ نمبر

جلد ۵، شماره ۳، جنوری ۱۹۹۵ء، ص ۳۵۴، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر: سیدانورفراز، عذرار رسول

○ سالگرہ نمبر

جلد ۶، شماره ۳، جنوری ۱۹۹۶ء، ص ۱۸۷، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر: سیدانورفراز، عذرار رسول

○ خصوصی اشاعت

جلد ۶، شماره ۵، مارچ ۱۹۹۶ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر: سیدانورفراز، عذرار رسول

○ محبوب نمبر

جلد ۷، شماره ۳، جنوری ۱۹۹۷ء، ص ۳۵۴، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر: سیدانورفراز، عذرار رسول

○ محبوب نمبر ۲

جلد ۷، شماره ۴، فروری ۱۹۹۷ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر: سیدانورفراز، عذرار رسول

○ سالگرہ نمبر

جلد ۸، شماره ۳، جنوری ۱۹۹۸ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر: سیدانورفراز، عذرار رسول

○ عید نمبر

جلد ۸، شماره ۴، فروری ۱۹۹۸ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر: سیدانورفراز، عذرار رسول

○ سالگرہ نمبر

جلد ۹، شماره ۳، جنوری ۱۹۹۹ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر: سیدانورفراز، عذرار رسول

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۱، شماره ۳، جنوری ۲۰۰۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر: سیدانورفراز، عذرار رسول

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۲، شماره ۳، جنوری ۲۰۰۲ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر: سیدانورفراز، عذرار رسول

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۳، جنوری ۲۰۰۳ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر: سید انور فراز، عذرار رسول
○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۴، شمارہ ۳، جنوری ۲۰۰۴ء، ص ۳۳۰، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیر: سید انور فراز، عذرار رسول
ماہنامہ سروش لاہور
○ سالنامہ

جلد ۲، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۳۰ء، ص ۱۵۴، مدیر: محمد عنایت خان حیرت
○ فسانہ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۵، مئی، جون ۱۹۳۰ء، ص ۱۱۲، مدیر: محمد عنایت خان حیرت
○ سالنامہ

جلد ۳، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۳۱ء، ص ۱۸۴، مسئول: حیرت، اعزازی: رفیعی، معاون: قیسی تمکین الکاظمی
○ سالنامہ

جلد ۷، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۳۲ء، ص ۱۸۴، مسئول: حیرت، اعزازی: رفیعی، معاون: قیسی تمکین الکاظمی
ماہنامہ سریر مظفر پور
○ سالنامہ

شمارہ ۱۵، ۱۶، ۱۷، فروری ۱۹۸۰ء، ۱۶۰، مدیر منظم: مختار احمد عاصی
ماہنامہ سپنس ڈائجسٹ کراچی
○ خاص نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۰ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ خاص نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۹۰ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ خاص نمبر

جلد ۲۱، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۹۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۱، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۲ء، ص ۳۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۱ء، ص ۳۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۷ء، ص ۳۵، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، مدیرہ: ماہ مبین ایم اے
○ خصوصی شمارہ

جلد ۲۷، شمارہ ۲، فروری ۱۹۹۸ء، ص ۳۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول، معاون: شکیل عدنان
○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۱، جنوری ۲۰۰۳ء، ص ۳۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول
○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۱، جنوری ۲۰۰۱ء، ص ۳۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول
○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۴، شمارہ ۱، جنوری ۲۰۰۵ء، ص ۳۲، مدیر اعلیٰ: معراج رسول
ماہنامہ السعید ملتان

○ خصوصی نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱، اگست ۱۹۹۴ء، ص ۹۰، مدیر اعلیٰ: سید حامد سعید کاظمی
○ غوث الاعظم نمبر

جلد ۱، شمارہ ۲، ستمبر ۱۹۹۴ء، ص ۷۰، مدیر اعلیٰ: سید حامد سعید کاظمی
○ عید میلاد النبی نمبر

جلد ۲، شمارہ ۸، اگست ۱۹۹۵ء، ص ۱۶۲، مدیر اعلیٰ: سید حامد سعید کاظمی
○ عید میلاد النبی نمبر

جلد ۴، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۹۷ء، ص ۱۲۹، مدیر اعلیٰ: سید حامد سعید کاظمی
○ عید میلاد النبی نمبر

جلد ۶، شماره ۶، جون ۱۹۹۹ء، ص ۱۳۰، مدیر اعلیٰ: سید حامد سعید کاظمی
○ عید میلاد النبی نمبر

جلد ۸، شماره ۵، مئی ۲۰۰۱ء، ص ۱۳۰، مدیر اعلیٰ: سید حامد سعید کاظمی
ماہنامہ سفیر انٹرنیشنل پیرس
○ سالگرہ نمبر

جلد ۲، شماره ۱، جولائی، اگست ۱۹۹۵ء، ص ۱۱۱، مدیر اعلیٰ: زاہد نقوی
ماہنامہ سفینہ کراچی
○ خصوصی اشاعت

جلد ۱، شماره ۲، دسمبر ۱۹۹۳ء، ص ۷۰، چیف ایڈیٹر: ثارندیم
○ سالگرہ نمبر

جلد ۲، شماره ۳، دسمبر ۱۹۹۵ء، ص ۵۸، چیف ایڈیٹر: ثارندیم
ماہنامہ سفید چھتری سرگودھا
○ اقبال نمبر

جلد ۴، شماره ۴، نومبر، دسمبر ۱۹۹۲ء، ص ۱۷۶، مدیر: پروفیسر شیخ محمد اقبال
○ سالنامہ

جلد ۴، شماره ۱، اگست، ستمبر ۱۹۹۴ء، ص ۱۴۴، مدیر: پروفیسر شیخ محمد اقبال
○ پروفیسر شیخ اقبال نمبر

جلد ۸، شماره ۱۱، جون، جولائی ۱۹۹۹ء، ص ۳۸۰، مدیر: پروفیسر شیخ محمد اقبال
○ پروفیسر ڈاکٹر شیخ اقبال کی نظم و نثر کا انتخاب نمبر

جلد ۱۴، شماره ۹، ۱۰، ۱۱، اپریل، مئی، جون ۲۰۰۵ء، ص ۱۵۶، مدیر: پروفیسر شیخ محمد اقبال
ماہنامہ سلام عرض لاہور
○ کہانی نمبر

جلد ۳، شماره ۳۳، جنوری ۱۹۷۲ء، ص ۱۶۲، زیر ادارت: شیخ حمید تبسم، قریشی محمد زاہد، بیگم کشور اقبال

ماہنامہ سلسبیل لاہور

○ توحید نمبر

جلد ۴، شمارہ ۶۵، جولائی ۱۹۶۶ء، ص ۱۴۸، مدیر: حاجی فضل احمد

○ خاص نمبر تذکرہ اولیاء جدید

جلد ۱۲، شمارہ ۲۱، جنوری، فروری ۱۹۷۳ء، ص ۲۰۸، مدیر: حاجی فضل احمد

○ سیرۃ مصطفیٰ نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۱۱، اکتوبر، نومبر ۱۹۸۱ء، ص ۴۰۰، مدیر: حاجی فضل احمد

○ حضرت حاجی فضل احمد نمبر

جلد ۴۲، شمارہ ۱۱، نومبر، دسمبر ۲۰۰۲ء، ص ۱۴۴، مدیر اعزازی: صاحب احمد جمال الدین

ماہنامہ سلطان العارفين گلکھڑ

○ سنی کانفرنس نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۹، ۱۰، ستمبر، اکتوبر ۱۹۷۸ء، ص ۳۲، مدیر مسئول: حافظ محمد حمید اختر

ماہنامہ سلطان الہند اجیر شریف

○ عرس نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۱۹۷۰ء، ص ۱۰۴، ایڈیٹر: سید عبدالباقی

ماہنامہ سلوک واحسان کراچی

○ سیرت نمبر

جلد ۲، شمارہ ۳، ۵، اکتوبر، نومبر، دسمبر ۱۹۸۹ء، ص ۱۹۱، مدیر: محمد شاہد

○ سیرت النبی نمبر

جلد ۳، شمارہ ۳، ۴، اکتوبر، نومبر ۱۹۹۰ء، ص ۱۲۸، نگران: محمد تحسینی مدنی، مدیر: محمد شاہد

○ سیرت النبی نمبر

جلد ۴، شمارہ ۳، ۴، اکتوبر، نومبر ۱۹۹۱ء، ص ۱۲۸، نگران: محمد تحسینی مدنی، مدیر: محمد شاہد

○ سیرت النبی نمبر

جلد ۵، شمارہ ۳، ستمبر، اکتوبر ۱۹۹۲ء، ص ۱۲۷، نگران: محمد تحسینی مدنی، مدیر: محمد شاہد

○ سیرت نمبر

جلد ۶، شمارہ ۳، ستمبر، اکتوبر ۱۹۹۳ء، ص ۱۲۸، نگران: محمد تحسینی مدنی، مدیر: محمد شاہد

○ سیرت نمبر

جلد ۷، شمارہ ۳، ستمبر، اکتوبر ۱۹۹۴ء، ص ۱۲۸، نگران: محمد تحسینی مدنی، مدیر: محمد شاہد

○ سیرت النبی نمبر

جلد ۹، شمارہ ۳، اگست، ستمبر ۱۹۹۶ء، ص ۱۲۸، مدیر مسئول: حافظ محمد شاہد صاحب

○ سیرت النبی نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۳، ربیع الاول ۱۴۱۸ھ، ص ۶۴، مدیر مسئول: حافظ محمد شاہد صاحب

○ سیرت النبی نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۳، جولائی ۱۹۹۸ء، ص ۶۴، مدیر مسئول: حافظ محمد شاہد صاحب

○ سیرت النبی نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۳، جون ۲۰۰۰ء، ص ۶۴، مدیر مسئول: حافظ محمد شاہد صاحب

ماہنامہ سند دہلی

۱۵، ہم شخصیات نمبر

جلد ۳، شمارہ ۴، اپریل، مئی ۱۹۸۰ء، ص ۱۰۸، ایڈیٹر: نشاط امروہوی

ماہنامہ سنہڑا بہاولپور

○ قاسم جلال نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۳، اکتوبر ۱۹۹۸ء، ص ۵۳۰، چیف ایڈیٹر: ملک ممتاز احمد زاہد (گولڈ میڈلسٹ)

ماہنامہ سوداگر کراچی

○ خاتون نمبر

جلد ۵، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۵۵ء، ص ۲۱۸، ادارہ تحریر: سلطان احمد اللہ والے، جمیل الرحمن

۱۰ شاعت خاص

جلد ۷، شمارہ ۱۱۱۰، اکتوبر، نومبر ۱۹۵۷ء، ص ۳۲۸، ادارہ تحریر: سلطان رفیع، محمد اشفاق انعام الہی، جمیل الرحمن

۱۰ شاعت خاص

جلد ۳۴، شمارہ ۵، مئی ۱۹۸۴ء، ص ۳۲۰، مدیر مسئول: سلطان رفیع، شفیق الرحمن بٹلہ، اقبال راجہ

۰ جشن سوداگر نمبر

جلد ۳۷، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۸۷ء، ص ۸۶۴، مدیر مسئول: سلطان رفیع

۰ تاریخ برادری نمبر

جلد ۳۹، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۸۹ء، ص ۴۸۰، مدیر مسئول: سلطان رفیع

۰ فیروز بھیا نمبر

جلد ۴۲، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۹۱ء، ص ۲۷۲، مدیر مسئول: سلطان رفیع

۰ سلطان رفیع نمبر

جلد ۵۱، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۲۰۰۲ء، ص ۵۱۲، ادارہ تحریر: اقبال راجہ لوہیا، مظفر حسین نیازی

ماہنامہ سودمند علی گڑھ

۰ علی گڑھ مسلم یونیورسٹی جوہلی نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۲۶ء، ص ۴۰، آنریری ایڈیٹر: سید جعفر حسین

ماہنامہ سورج لاہور

۰ خاص نمبر

اکتوبر ۱۹۴۵ء، ص ۱۱۲، مدیر: ڈاکٹر شار

ماہنامہ سورج لاہور

۰ دو صد سالہ جشن غالب نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۴، اپریل، مئی ۱۹۹۶ء، ص ۱۱۱۰، مدیر: تسلیم احمد تصور

ماہنامہ سہاگ لاہور

۰ دستکاری نمبر

جلد ۲، شمارہ ۵، ستمبر ۱۹۴۰ء، ص ۴۸، مدیرہ: اقبال سلمیٰ، مدیرہ معاونین: برجیس دولہن، عذرا یعقوب علی

ماہنامہ سہیل گیا

○ بکل سنسہاروی نمبر

جولائی، اگست ۱۹۷۸ء، ص ۱۰۸، چیف ایڈیٹر: مسعود منظر

○ پریم چند نمبر

جلد ۴۲، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۸۰ء، ص ۲۲۸، چیف ایڈیٹر: ادلیس سنسہاروی، ترتیب: شاہد احمد شعیب

○ سہیل عظیم آبادی نمبر

جلد ۴۲، شمارہ ۲، فروری، مارچ ۱۹۸۱ء، ص ۲۲۸، چیف ایڈیٹر: ادلیس سنسہاروی

ماہنامہ سہیلی امرتسر/لاہور

○ عید نمبر

جلد ۷، شمارہ ۹، فروری ۱۹۳۱ء، ص ۱۰۰، مدیر مسئول: زہرا بتول قریشی، آنریری ایڈیٹر: نوشاہہ خاتون قریشی بی اے

○ عید نمبر

جلد ۸، شمارہ ۱۳، اپریل ۱۹۳۱ء، ص ۹۰، مدیر مسئول: زہرا بتول قریشی، آنریری ایڈیٹر: نوشاہہ خاتون قریشی بی اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۹، شمارہ ۱-۴، جنوری، فروری ۱۹۳۲ء، ص ۲۰۸، مدیر مسئول: زہرا بتول قریشی، مدیر معاون: رقیہ بیگم رتی

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۱-۴، جنوری، فروری ۱۹۳۳ء، ص ۲۰۸، مدیر مسئول: زہرا بتول قریشی، مدیر معاون: رقیہ بیگم رتی

○ سالگرہ نمبر و دستکاری نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱-۲، جنوری، فروری ۱۹۳۳ء، ص ۲۰۰، عملہ ادارت: زہرا بتول قریشی، مدیر معاون: رقیہ بیگم رتی

ماہنامہ سیارہ لاہور

○ اشاعت خاص

جلد ۱۱، شمارہ ۳، ستمبر ۱۹۶۷ء، ص ۲۱۴، ایڈیٹر: نعیم صدیقی

○ شمارہ خصوصی

جلد ۱۲، شماره ۶، جون ۱۹۶۸ء، ص ۹۸، مدیر: نعیم صدیقی

○ جہاد ستمبر نمبر

جلد ۱۳، شماره ۳، ستمبر ۱۹۶۸ء، ص ۱۷۰، مدیر: نعیم صدیقی

○ سفر حجاز نمبر

جلد ۱۴، شماره ۱، جنوری ۱۹۶۹ء، ص ۱۱۰، مدیر: نعیم صدیقی

○ عبدالعزیز خالد نمبر (۱)

جلد ۱۴، شماره ۵، مئی ۱۹۶۹ء، ص ۸۳۰، ناشر: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: فضل من اللہ

○ عبدالعزیز خالد نمبر (سوم)

جلد ۱۴، شماره ۶، جون ۱۹۶۹ء، ص ۳۲۰، ایڈیٹر: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: فضل من اللہ

○ اشاعت خاص

جلد ۳۱، شماره ۴، اکتوبر، نومبر ۱۹۷۶ء، ص ۲۹۸، مدیر مسئول: نعیم صدیقی

○ اشاعت خاص

جلد ۳۲، شماره ۳، مارچ ۱۹۷۷ء، ص ۲۹۶، مدیر مسئول: نعیم صدیقی

○ اشاعت خاص

جلد ۳۲، شماره ۶، جون ۱۹۷۷ء، ص ۲۹۶، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد

○ اشاعت خاص

جلد ۳۳، شماره ۳، ستمبر ۱۹۷۷ء، ص ۲۹۶، مدیر مسئول: نعیم صدیقی

○ اقبال نمبر

جلد ۳۴، شماره ۲، فروری، مارچ ۱۹۷۸ء، ص ۳۴۰، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد

○ اشاعت خاص

جلد ۳۵، شماره ۳، ستمبر ۱۹۷۸ء، ص ۲۹۶، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد

○ اشاعت خاص

جلد ۳۶، شماره ۶، جون، جولائی ۱۹۷۹ء، ص ۳۱۲، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد

۱۵ شاعت خاص به یاد سید ابوالاعلیٰ مودودی

جلد ۳۸، شماره ۴، ۵، اپریل، مئی ۱۹۸۰ء، ص ۲۹۶، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد
۱۵ شاعت خاص: افغانستان نمبر

جلد ۴۱، شماره ۳، ستمبر ۱۹۸۱ء، ص ۴۰۸، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد
۱۵ شاعت خاص

جلد ۴۲، شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۸۲ء، ص ۲۹۶، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد
۵ سالنامہ: شاعت خاص

جلد ۴۵، شماره ۱، اگست ۱۹۸۳ء، ص ۳۵۲، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد
۱۵ شاعت خاص

جلد ۴۷، شماره ۲، اکتوبر، نومبر ۱۹۸۴ء، ص ۳۱۲، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد
۱۵ شاعت خاص

جلد ۴۹، شماره ۴، دسمبر ۱۹۸۵ء، ص ۴۹۹، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد
۱۵ شاعت خاص

جلد ۵۰، شماره ۲، ۳، اپریل، مئی ۱۹۸۶ء، ص ۴۶۴، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد
۵ سالنامہ

جلد ۵۳، شماره ۲، ۱، ۱۹۸۷ء، ص ۴۶۰، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد
۱۵ شاعت خاص

جلد ۵۶، شماره ۴، جون ۱۹۸۹ء، ص ۳۸۴، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد
۱۵ شاعت خاص

جلد ۵۵، شماره ۵، جنوری ۱۹۸۹ء، ص ۴۷۶، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد
۱۵ شاعت خاص

جلد ۵۸، شماره ۳، مئی ۱۹۹۰ء، ص ۵۵۲، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد
۱۵ شاعت خاص

جلد ۵۹، شماره ۶، فروری ۱۹۹۱ء، ص ۵۴۸، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد

۱۰ اقبال نمبر

جلد ۶۲، شماره ۵، جون، جولائی ۱۹۹۲ء، ص ۴۸۰، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد

۱۰ اشاعت خاص

جلد ۶۸، شماره ۱، مارچ ۱۹۹۵ء، ص ۱۴۸، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد

۱۰ اشاعت خاص

جلد ۶۸، شماره ۳، مئی ۱۹۹۵ء، ص ۱۳۲، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: پروفیسر فروغ احمد

۱۰ اشاعت خاص

جلد ۶۹، شماره ۴، دسمبر ۱۹۹۵ء، ص ۳۸۴، مدیر اعلیٰ: نعیم صدیقی

۱۰ اشاعت خاص

جلد ۸۱، شماره ۳، نومبر ۲۰۰۱ء، ص ۲۴۰، نگران اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: حفیظ الرحمن احسن

۱۰ اشاعت خاص

جلد ۸۱، شماره ۷، مارچ، اپریل ۲۰۰۲ء، ص ۱۶۰، نگران اعلیٰ: نعیم صدیقی، مدیر مسئول: حفیظ الرحمن احسن، مدیر: خالد علیم

ماہنامہ سیارہ ڈائجسٹ لاہور

۰ میلاد النبی پر خصوصی پیش کش

جلد ۵، شماره ۶، جولائی ۱۹۶۵ء، ص ۱۷۸، مدیر اعلیٰ: سید قاسم محمود، نائب مدیر: سراج نظامی

۰ سالنامہ

جلد ۸، شماره ۲، اگست ۱۹۶۶ء، ص ۳۲۰، مدیر: خورشید عالم، نائب مدیر: سراج نظامی، عنایت اللہ

۰ سالنامہ

جلد ۹، شماره ۴، اپریل ۱۹۶۷ء، ص ۳۳۶، مدیر: خورشید عالم، نائب مدیر: سراج نظامی، عنایت اللہ

۰ جہاد پاکستان نمبر

جلد ۱۲، شماره ۳، ستمبر ۱۹۶۸ء، ص ۲۲۴، مدیر: خورشید عالم، نائب مدیر: سراج نظامی، عنایت اللہ

۰ سالنامہ

جلد ۱۲، شماره ۴، اپریل ۱۹۶۹ء، ص ۳۱۲، مدیر: خورشید عالم، نائب مدیر: سراج نظامی، عنایت اللہ
○ قرآن نمبر (جلد اول)

جلد ۱۳، شماره ۴، اپریل ۱۹۷۰ء، ص ۵۰۴، مدیر: خورشید عالم، نائب مدیر: سراج نظامی، عنایت اللہ
○ قرآن نمبر (جلد دوم)

جلد ۱۴، شماره ۴، اپریل ۱۹۷۰ء، ص ۴۶۴، مدیر: خورشید عالم، نائب مدیر: سراج نظامی، عنایت اللہ
○ قرآن نمبر (جلد سوم)

جلد ۱۴، شماره ۴، اپریل ۱۹۷۰ء، ص ۵۰۴، مدیر: خورشید عالم، نائب مدیر: سراج نظامی، عنایت اللہ
○ جہاد نمبر

جلد ۱۴، شماره ۹، ستمبر ۱۹۷۰ء، ص ۲۲۴، مدیر مسئول: مقبول جہانگیر، مدیر معاون: عابد نظامی
○ جہاد نمبر

جلد ۱۶، شماره ۳، ستمبر ۱۹۷۱ء، ص ۱۷۶، مدیر مسئول: مقبول جہانگیر، نائب مدیر: ابوضیا اقبال
○ خصوصی اشاعت آزادی

جلد ۲۲، شماره ۲، اگست ۱۹۷۴ء، ص ۱۶۸، مدیر اعلیٰ: سید قاسم محمود، نائب مدیر: مظفر کاظمی، غلام جیلانی
○ خواتین نمبر

جلد ۲۳، شماره ۲، فروری ۱۹۷۵ء، ص ۱۶۰، مدیر اعلیٰ: سید قاسم محمود، مدیر: ستار طاہر
○ سالنامہ

جلد ۲۵، شماره ۱، جنوری ۱۹۷۶ء، ص ۲۵۶، مدیر: ستار طاہر، نائب مدیر: مظفر کاظمی، غلام جیلانی
○ سالنامہ

جلد ۲۷، شماره ۲، فروری ۱۹۷۷ء، ص ۲۳۲، مدیر مسئول: ستار طاہر، مدیر: مظفر محمد علی، نائب مدیر: غلام جیلانی
○ اقبال نمبر

جلد ۲۷، شماره ۴، مارچ ۱۹۷۷ء، ص ۱۹۰، مدیر مسئول: ستار طاہر، مدیر: مظفر محمد علی، نائب مدیر: غلام جیلانی
○ سالنامہ

جلد ۲۹، شماره ۳، مارچ ۱۹۷۸ء، ص ۲۲۲، مدیر مسئول: مقبول جہانگیر

○ سالنامہ

جلد ۳۰، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۷۹ء، ص ۲۴۰، مدیر: عبدالکریم

○ آپ بیتی نمبر

جلد ۳۲، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۸۰ء، ص ۳۲۷، مدیر مسئول: عطش درانی، مدیر: عبدالکریم

○ اشاعت خصوصی افغانستان

جلد ۳۲، شمارہ ۵، مئی ۱۹۸۰ء، ص ۱۹۲، مدیر مسئول: عطش درانی، مدیر: عبدالکریم

○ مشرق وسطیٰ نمبر

جلد ۳۳، شمارہ ۳، ستمبر ۱۹۸۰ء، ص ۲۹۱، مدیر مسئول: عطش درانی، مدیر: عبدالکریم

○ چودہ صدیاں نمبر

جلد ۳۴، شمارہ ۲، فروری، مارچ ۱۹۸۱ء، ص ۵۰۴، مدیر مسئول: عطش درانی، مدیر معاون: طارق اسماعیل ساگر

○ اشاعت لطیف نمبر

جلد ۳۵، شمارہ ۵، جون ۱۹۸۱ء، ص ۲۲۴، مدیر مسئول: عطش درانی، مدیر: عبدالکریم، مدیر معاون: طارق اسماعیل ساگر

○ اشاعت حریت و آزادی

جلد ۳۶، شمارہ ۲، اگست ۱۹۸۱ء، ص ۲۲۴، مدیر مسئول: عطش درانی، مدیر: عبدالکریم

○ آزادی نمبر

جلد ۳۸، شمارہ ۲، ۱۹۸۲ء، ص ۲۲۴، مدیر: محمد شریف کیانی، نائب مدیر: طارق اسماعیل ساگر

○ عالم اسلام کی کہانیاں

جلد ۴۱، شمارہ ۵، مئی ۱۹۸۴ء، ص ۳۲۰، مدیر منتظم: سلیمان یوسف، مدیر: ستار طاہر

○ اولیائے کرام نمبر (جلد اول)

جلد ۴۱، شمارہ ۱، اپریل ۱۹۸۶ء، ص ۴۸۰، زیر ادارت: علی سفیان آفاقی، نائب مدیر: ندیم اُپل

○ اولیائے کرام نمبر (جلد دوم)

جلد ۴۱، شمارہ ۲، دسمبر ۱۹۸۶ء، ص ۴۸۰، زیر ادارت: علی سفیان آفاقی، نائب مدیر: ندیم اُپل

○ اولیائے کرام نمبر (جلد سوم)

جلد ۳۴، شمارہ ۵، مئی ۱۹۸۷ء، ص ۳۷۹، زیر ادارت: علی سفیان آفاقی، نائب مدیر: ندیم اُپل
۱۵ انبیائے کرام نمبر

جلد ۳۵، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۸۸ء، ص ۳۸۰، زیر ادارت: علی سفیان آفاقی، نائب مدیر: ندیم اُپل
۱۰ کہانی نمبر

جلد ۶۴، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۸۹ء، ص ۲۷۰، زیر ادارت: علی سفیان آفاقی، معاون مدیر: ندیم اُپل
۱۰ اولیائے کرام نمبر جلد چہارم

جلد ۳۶، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۸۹ء، ص ۳۸۰، مدیر: ندیم اُپل، شعبہ ادارت: نواز رومانی، جی آراء عنوان
۱۰ حج نمبر

جلد ۳۷، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۹۰ء، ص ۳۱۶، مدیر منتظم: امجد رؤف خان، مدیر معاون: ندیم اُپل
۱۰ سالنامہ

جلد ۳۹، شمارہ ۲، فروری ۱۹۹۲ء، فروری ۱۹۹۲ء، ص ۳۰۲، مدیر اعلیٰ: اکرام لدھیانوی، مدیر: شاہ جہان
۱۰ رسول نمبر جلد دوم

جلد ۳۹، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۹۲ء، ص ۳۹۶، مدیر اعلیٰ: سید قاسم محمود
۱۰ ازواج مطہرات نمبر

جلد ۵۰، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۹۳ء، ص ۵۱۲، مدیر اعلیٰ: امجد رؤف خان، مدیر: شاہ جہان
۱۰ پاکستان معلومات

جلد ۵۵، شمارہ ۸، اگست ۱۹۹۹ء، ص ۳۹۲، مدیر اعلیٰ: امجد رؤف خان، مدیر: شاہ جہان
۱۰ پاکستانی افسانہ نمبر

جلد ۵۷، شمارہ ۸، اگست ۲۰۰۰ء، ص ۴۰۰، مدیر اعلیٰ: امجد رؤف خان، مدیر: شاہ جہان
۱۰ دفاع پاکستان نمبر

جلد ۵۷، شمارہ ۸، اگست ۲۰۰۲ء، ص ۳۲۰، مدیر اعلیٰ: امجد رؤف خان، مدیر: شاہ جہان
ماہنامہ سیرت بنارس

۱۰ امام اعظم ابو حنیفہ نمبر

جلد ۱۲، شماره ۱۱، نومبر دسمبر ۱۹۶۳ء، ص ۷۸، مدیر: مولانا فاروقی

ماہنامہ سیرت طیبہ کراچی

○ جج نمبر

جلد ۳، شماره ۹، مئی تا جولائی ۱۹۹۳ء، ص ۱۲۰، مدیر اعلیٰ: علامہ عبدالعزیز عرفی

○ نعت رسول نمبر (حصہ دوم)

جلد ۳، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۹۳ء تا جنوری ۱۹۹۴ء، ص ۱۲۸، مدیر اعلیٰ: علامہ عبدالعزیز عرفی

ماہنامہ السیف الصیام لاہور، پشاور

○ حضرت مجدد الف ثانی رحمۃ اللہ علیہ نمبر

جلد ۲، شماره ۷، جولائی، اگست ۱۹۹۷ء، ص ۱۵۲، مفتی محمد عابد حسین سیفی

ماہنامہ شاعر آگرہ، بمبئی

○ آگرہ سکول نمبر

مئی ۱۹۳۷ء، ص ۵۳۲، مدیر مسئول: اعجاز صدیقی اکبر آبادی

○ ڈراما نمبر

جلد ۳۵، شماره ۸، اگست، ستمبر ۱۹۶۳ء، ص ۱۷۸، ادارہ: اعجاز صدیقی، مہندرناتھ

○ خاص نمبر

جلد ۳۶، شماره ۸، اگست ۱۹۶۵ء، ص ۱۰۶، ادارہ: اعجاز صدیقی، مہندرناتھ

○ افسانہ و ڈرامہ نمبر

جلد ۳۹، شماره ۲، فروری، مارچ ۱۹۶۸ء، ص ۲۳۴، ادارہ: اعجاز صدیقی، مہندرناتھ

○ غالب نمبر

جلد ۴۰، شماره ۲، فروری، مارچ ۱۹۶۹ء، ص ۶۱۰، ادارہ: اعجاز صدیقی، مہندرناتھ

○ سالنامہ

جلد ۴۳، شماره ۶، جون، جولائی ۱۹۷۲ء، ص ۳۸۲، مدیر اعلیٰ: اعجاز صدیقی، معاونین: مہندرناتھ، ڈاکٹر محمد حسن

○ کرشن چندر نمبر ۲

جلد ۳۸ شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۷۷ء، ص ۱۱۴، مدیر اعلیٰ: اعجاز صدیقی، مدیر معاون: یونس اگاسکر
○ قومی یکجہتی نمبر

جلد ۳۵ شماره ۷، جولائی، اگست، ستمبر ۱۹۷۸ء، ص ۳۶۲، مدیر: اعجاز صدیقی، معاون: ڈاکٹر محمد حسن
○ خلیل الرحمن اعظمی نمبر

جلد ۵۱ شماره ۴، ۵، ۶، اپریل، مئی، جون ۱۹۸۰ء، ص ۲۸۲، مدیران: تاجدار احتشام صدیقی، افتخار امام صدیقی
○ اقبال نمبر جلد اول

جلد ۵۹ شماره ۱ تا ۶، جنوری تا جون ۱۹۸۸ء، ص ۶۳۸، مدیر: افتخار امام صدیقی، معاون: ناظر نعمان صدیقی
○ افسانہ نمبر

جلد ۶۳ شماره ۳، ۴، ۵، مارچ، اپریل، مئی ۱۹۹۲ء، ص ۱۲۰، مدیر: افتخار امام صدیقی
○ ماہنامہ شام و سحر لاہور
○ میلاد النبی نمبر

جلد ۱ شماره ۳، مارچ ۱۹۷۵ء، ص ۹۶، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیر معاون: آتش رومانی
○ میلاد النبی نمبر

جلد ۲ شماره ۳، مارچ ۱۹۷۶ء، ص ۹۶، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش رومانی
○ علامہ اقبال نمبر

جلد ۲ شماره ۱۱، نومبر ۱۹۷۶ء، ص ۸۰، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش رومانی
○ سید الشہداء نمبر

جلد نمبر ۳ شماره ۱، جنوری ۱۹۷۷ء، ص ۷۲، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش رومانی
○ علامہ اقبال نمبر

جلد ۳ شماره ۱۱، نومبر ۱۹۷۷ء، ص ۹۶، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش
رومانی

○ عید میلاد النبی نمبر

جلد ۴ شماره ۲، فروری ۱۹۷۸ء، ص ۸۷، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش رومانی

○ نظیر لودھیانوی نمبر

جلد ۴، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۷۸ء، ص ۸۸، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش

رومانی

○ سید الشہداء نمبر

جلد ۴، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۷۸ء، ص ۷۲، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش رومانی

○ میلاد النبی نمبر

جلد ۵، شماره ۲، فروری ۱۹۷۸ء، ص ۹۶، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش

رومانی

○ محرم نمبر

جلد ۵، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۷۹ء، ص ۸۸، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش

رومانی

○ میلاد النبی نمبر

جلد ۶، شماره ۲، فروری ۱۹۸۰ء، ص ۱۰۴، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش رومانی

○ محرم نمبر

جلد ۶، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۸۰ء، ص ۹۶، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش رومانی

○ نعت نمبر

جلد ۷، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۸۱ء، ص ۴۰۰، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش، جان کاشمیری

○ محرم نمبر

جلد ۷، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۸۱ء، ص ۲۰۰، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش

○ محرم نمبر

جلد ۹، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۸۳ء، ص ۸۰، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش

○ نعت نمبر

جلد ۱۱، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۸۵ء، ص ۳۹۰، مدیر: شیخ صفدر علی، مدیران معاون: خالد بٹ، آتش

○ محرم نمبر

جلد ۱۳، شماره ۹، ستمبر ۱۹۸۷ء، ص ۸۸، مدیر اعلیٰ: شیخ صفدر علی، مدیر اعزازی: خالد شفیق
○ ظہیر کاشمیری نمبر

جلد ۱۴، شماره ۳، مارچ، اپریل ۱۹۸۸ء، ص ۹۶، مدیر اعلیٰ: شیخ صفدر علی
○ ساحر لودھیانوی نمبر

جلد ۱۵، شماره ۲، فروری، مارچ ۱۹۸۹ء، ص ۷۲، مدیر اعلیٰ: شیخ صفدر علی
○ محرم نمبر

جلد ۱۵، شماره ۸، اگست، ستمبر ۱۹۸۹ء، ص ۵۶، مدیر اعلیٰ: شیخ صفدر علی
○ شیر افضل جعفری نمبر

جلد ۱۶، شماره ۱، جنوری، فروری ۱۹۹۰ء، ص ۹۶، مدیر اعلیٰ: شیخ صفدر علی، مدیر اعزازی: شبیہ الحسن
○ قیصر بارہوی نمبر

جلد ۱۶، شماره ۵، جون ۱۹۹۰ء، ص ۱۱۲، مدیر اعلیٰ: شیخ صفدر علی، مدیر اعزازی: شبیہ الحسن
○ سیف زلفی نمبر

جلد ۱۷، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۹۲ء، ص ۸۸، مدیر اعلیٰ: شیخ صفدر علی، مدیر اعزازی: شبیہ الحسن
○ ڈاکٹر آغا سہیل نمبر

جلد ۱۸، شماره ۶، جون ۱۹۹۳ء، ص ۱۱۲، مدیر اعلیٰ: شیخ صفدر علی، مدیر اعزازی: شبیہ الحسن
○ ادبی جائزہ نمبر جنوری تا دسمبر ۲۰۰۳ء

جلد ۲۸، شماره ۲، فروری ۲۰۰۴ء، ص ۴۸، مدیر اعلیٰ: شیخ صفدر علی، مدیر اعزازی: ڈاکٹر سید شبیہ الحسن
○ حمید کوثر نمبر

جلد ۲۹، شماره ۱۰، اکتوبر ۲۰۰۵ء، ص ۸۰، مدیر اعلیٰ: شیخ صفدر علی، مدیر اعزازی: ڈاکٹر سید شبیہ الحسن
ماہنامہ شانِ ہند دہلی
○ راجستھان نمبر

جلد ۱۸، شماره ۵، جون ۱۹۵۷ء، ص ۱۳۵، ایڈیٹر: سرور تونسوی

○ محروم نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۶۸ء، ص ۴۰، ایڈیٹر: سرورتونسوی

○ خواتین نمبر

جلد ۳۶، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۷۵ء، ص ۶۰، ایڈیٹر: سرورتونسوی

○ جمہوریت ایڈیشن

جلد ۴۱، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۸۰ء، ص ۷۰، ایڈیٹر: سرورتونسوی

○ جشن جمہوریت نمبر

جلد ۴۴، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۸۳ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: سرورتونسوی

○ ہولی ایڈیشن

جلد ۴۴، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۸۳ء، ص ۴۸، ایڈیٹر: سرورتونسوی

○ جشن جمہوریت نمبر

جلد ۴۶، شمارہ ۸، اگست ۱۹۸۵ء، ص ۴۰، ایڈیٹر: سرورتونسوی

○ گاندھی ایڈیشن

جلد ۴۸، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۱۹۸۷ء، ص ۳۲، ایڈیٹر: سرورتونسوی

ماہنامہ شاہد بریلی

○ افسانہ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۸، اگست ۱۹۳۶ء، ص ۸۰، چیف ایڈیٹر: ساحر بریلوی، انری میعاون: مولینا حسرت بی اے

ماہنامہ شاہراہ دہلی

○ کانفرنس نمبر

شمارہ ۱۰، اگست ۱۹۵۰ء، ص ۱۶۰، ایڈیٹر: پرکاش پنڈت

○ سالنامہ

فروری، مارچ ۱۹۵۱ء، ص ۱۵۲، ایڈیٹر: پرکاش پنڈت

○ افسانہ نمبر

جلد ۵، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۵۳ء، ص ۲۴۰، ترتیب دینے والے: مخمور جالندہری، محمد یوسف
ماہنامہ شاہراہ تعلیم لاہور
○ مثالی استاد نمبر

ستمبر، اکتوبر ۲۰۰۴ء، ص ۶۲، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر حسن صہیب مراد، مدیر: پروفیسر نصیر الدین ہمایوں
ماہنامہ شاہکار بنارس
○ احتشام حسین نمبر

نومبر، دسمبر ۱۹۷۳ء، ص ۴۰۰، مدیر: محمد ظہیر
ماہنامہ شاہکار لاہور
○ خاص نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۵، جنوری ۱۹۴۱ء، ص نگران: شمس العلماء تاجور، نگارندہ: اختر شیرانی
○ ترقی پسند ادب نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۶۵، مئی، جون ۱۹۴۵ء، ص ۱۹۸، ایڈیٹر: عبدالحلیم انصاری، مدیران اعزازی: شورش کاشمیری، رام پرکاش اشک، ساحر لدھیانوی
○ انقلاب نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۴۹ء، ص ۲۰۰، ایڈیٹر: محمد آصف
ماہنامہ شباب اردو لاہور
○ خاص نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۶۵، اگست، ستمبر ۱۹۲۶ء، ص ۱۶۰، چیف ایڈیٹر: خان احمد حسین خان
○ نمبر خاص

جلد ۱۴، شمارہ ۲، اکتوبر، نومبر ۱۹۲۶ء، ص ۱۴۴، چیف ایڈیٹر: خان احمد حسین خان
○ شادی نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۳، دسمبر ۱۹۳۱ء، جنوری ۱۹۳۲ء، ص ۱۴۴، چیف ایڈیٹر: خان احمد حسین خان
○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۲، اپریل، مئی ۱۹۳۳ء، ص ۲۰۴، چیف ایڈیٹر: خان احمد حسین خان

○ سالنامہ

جلد ۲۸، شماره ۱، ۳-۲، اپریل، مئی، جون ۱۹۳۴ء، ص ۱۹۹، چیف ایڈیٹر: خان احمد حسین خان

ماہنامہ شباب اردو لاہور

○ جہاد پاکستان نمبر

جلد ۱، شماره ۶۵، ستمبر، اکتوبر ۱۹۶۶ء، ص ۱۴۴، ایڈیٹر: زبیدہ سلطانہ، اسٹنٹ ایڈیٹر: فرزانہ نصیر

ماہنامہ شبستان لکھنؤ

○ مجاز نمبر

جلد ۲، شماره ۱۱، دسمبر ۱۹۵۶ء، ص ۱۴۴، ایڈیٹر: ساحر لکھنوی، مدیران اعزازی: شاعر فتح پوری، خان عبدالباسط

ماہنامہ شبستان اردو ڈائجسٹ نئی دہلی

○ اشاعت خاص

۱۹۶۸ء، ص ۲۶۶، نگران: یوسف دہلوی، مدیران: یونس دہلوی، ادریس دہلوی، الیاس دہلوی

○ غالب نمبر

۱۹۶۹ء، ص ۲۷۴، نگران: یوسف دہلوی، مدیران: یونس دہلوی، ادریس دہلوی، الیاس دہلوی

ماہنامہ الشجاع کراچی

○ عبدالحق نمبر

جلد ۷، شماره ۸، اگست ۱۹۵۹ء، ص ۱۵۲، مرتب: ایس ایم غیاث الدین، سلمان الارشد

○ غالب نمبر

جلد ۷، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۶۹ء، ص ۱۶۰، مرتب: ایس ایم غیاث الدین، سلمان الارشد

○ سالنامہ

جلد ۷، شماره ۹، ستمبر ۱۹۶۹ء، ص ۳۹۶، مرتب: ایس ایم غیاث الدین، سلمان الارشد

ماہنامہ شعاع کراچی

○ ساگر نمبر

جلد ۱، شماره ۱، ستمبر ۱۹۹۵ء، ص ۳۲۰، نگران: محمود ریاض، مدیرہ اعلیٰ: شکیلہ انشاء، مدیرہ: رضیہ جمیل

○ عید نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۹، مئی ۱۹۹۶ء، ص ۳۲۲، نگران: محمود ریاض، مدیرہ اعلیٰ: شکیلہ انشاء، مدیرہ: رضیہ جمیل

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۱۲، اگست ۱۹۹۶ء، ص ۳۲۰، نگران: محمود ریاض، مدیرہ اعلیٰ: شکیلہ انشاء، مدیرہ: رضیہ جمیل

○ خاص نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۳، نومبر ۱۹۹۶ء، ص ۳۲۰، نگران: محمود ریاض، مدیرہ اعلیٰ: شکیلہ انشاء، مدیرہ: رضیہ جمیل

○ عید نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۶، فروری ۱۹۹۷ء، ص ۳۲۰، نگران: محمود ریاض، مدیرہ اعلیٰ: شکیلہ انشاء، مدیرہ: رضیہ جمیل

○ ناولٹ نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۷، مارچ ۱۹۹۷ء، ص ۳۲۰، نگران: محمود ریاض، مدیرہ اعلیٰ: شکیلہ انشاء، مدیرہ: رضیہ جمیل

○ ناولٹ نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۹، مئی ۱۹۹۷ء، ص ۳۲۰، نگران: محمود ریاض، مدیرہ اعلیٰ: شکیلہ انشاء، مدیرہ: رضیہ جمیل

○ ناول نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۱۱، جولائی ۱۹۹۷ء، ص ۳۲۲، نگران: محمود ریاض، مدیرہ اعلیٰ: شکیلہ انشاء، مدیرہ: رضیہ جمیل

○ ناول نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۲، اکتوبر ۱۹۹۸ء، ص ۳۲۰، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل

○ ناولٹ نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۳، نومبر ۱۹۹۸ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل، نائب مدیر: محمود خاور

○ سال نو نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۵، جنوری ۱۹۹۹ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل، نائب مدیر: محمود خاور

○ ناولٹ نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۸، اپریل ۱۹۹۹ء، ص ۳۲۰، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل، نائب مدیر: محمود خاور

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۴ شماره ۱۲ اگست ۱۹۹۹ء، ص ۳۲۰، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل، نائب مدیر: محمود خاور
 ○ سالگرہ نمبر ۲

جلد ۱۵ شماره ۱ ستمبر ۱۹۹۹ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل، نائب مدیر: محمود خاور
 ○ ناول نمبر

جلد ۱۵ شماره ۲ اکتوبر ۱۹۹۹ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۵ شماره ۱۲ اگست ۲۰۰۰ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ ناول نمبر

جلد ۱۶ شماره ۳ نومبر ۲۰۰۰ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۶ شماره ۱۲ اگست ۲۰۰۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ عید نمبر

جلد ۱۷ شماره ۲ دسمبر ۲۰۰۱ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ ناول نمبر

جلد ۱۷ شماره ۹ مئی ۲۰۰۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۷ شماره ۱۲ اگست ۲۰۰۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ ناول نمبر

جلد ۱۹ شماره ۶ فروری ۲۰۰۵ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل
 ○ سالگرہ نمبر ۲

جلد ۲۰ شماره ۱ دسمبر ۲۰۰۵ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: محمود ریاض، مدیرہ: رضیہ جمیل
 ماہنامہ شفاء الملک لائل پور

○ جواہر الحکمت جلد اول

جلد ۲، شماره ۲۱، جون، جولائی ۱۹۴۹ء، ص ۲۰۸، مرتبہ: حکیم سید مظفر علی زیدی دہلوی، مدیر معاون: حکیم سید محمد اقبال زیدی
○ جواہر الحکمت جلد دوم

جلد ۳، شماره ۲۱، جون، جولائی ۱۹۵۰ء، ص ۲۰۸، مرتبہ: حکیم سید مظفر علی زیدی دہلوی، مدیر معاون: حکیم سید محمد اقبال زیدی
ماہنامہ شگوفہ حیدر آباد دکن
○ تخلص بھوپالی نمبر

جلد ۱۰، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۷۷ء، ص ۱۰۴، ایڈیٹر: سید مصطفیٰ کمال
○ سالنامہ

جلد ۱۳، شماره ۱، جنوری ۱۹۸۰ء، ص ۱۰۸، ایڈیٹر: سید مصطفیٰ کمال
○ کنہیا لال کپور نمبر

جلد ۱۴، شماره ۱، جنوری ۱۹۸۱ء، ص ۱۸۲، ایڈیٹر: سید مصطفیٰ کمال
○ سالنامہ

جلد ۱۵، شماره ۱، جنوری ۱۹۸۲ء، ص ۱۲۸، ایڈیٹر: سید مصطفیٰ کمال
○ خواجہ عبدالغفور نمبر

جلد ۱۷، شماره ۶، جون ۱۹۸۴ء، ص ۱۲۲، ایڈیٹر: ڈاکٹر سید مصطفیٰ کمال
○ سووینر

جلد ۲۰، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۸۷ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: ڈاکٹر سید مصطفیٰ کمال
○ سووینر

جلد ۲۱، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۸۸ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: ڈاکٹر سید مصطفیٰ کمال
○ سالنامہ

جلد ۲، شماره ۱، جنوری ۱۹۸۹ء، ص ۱۲۴، ایڈیٹر: ڈاکٹر سید مصطفیٰ کمال
○ مجتبیٰ حسین نمبر

جلد ۲۰، نومبر ۱۹۸۷ء، ص ۴۸۸، ایڈیٹر: ڈاکٹر سید مصطفیٰ کمال
ماہنامہ شمس الاسلام بھیرہ

○ تبلیغ نمبر

جلد ۷ شماره ۲ فروری ۱۹۳۶ء ص ۶۰ معاون: محمد رحمت اللہ ارشد

○ ۱۰ میر محترم نمبر

جلد ۵۰ شماره ۴ اپریل ۱۹۷۶ء ص ۱۱۶ مدیر اعلیٰ: صاحبزادہ ابرار احمد بگوی

○ تبلیغ نمبر

جلد ۵۴ شماره ۲ فروری مارچ ۱۹۸۰ء ص ۱۲۸ مدیر اعلیٰ: صاحبزادہ ابرار احمد بگوی

○ خصوصی اشاعت تعلیم

جلد ۶۲ شماره ۴-۵ اپریل مئی ۱۹۸۸ء ص ۱۸۴ مدیر اعلیٰ: صاحبزادہ ابرار احمد بگوی

○ مولانا حبیب اللہ امرتسری نمبر

جلد ۷۳ شماره ۱۱ نومبر ۱۹۹۹ء ص ۱۳۸ مدیر اعلیٰ: صاحبزادہ ابرار احمد بگوی

○ خصوصی شماره: آخری پیغام حق

جلد ۷۵ شماره ۴ اپریل ۲۰۰۱ء ص ۱۰۴ مدیر اعلیٰ: صاحبزادہ ابرار احمد بگوی

ماہنامہ شمس الاطباء لاہور

○ اشاعت خاص: طب العرب (حصہ اول)

جلد ۴ شماره ۲ جنوری ۱۹۳۷ء ص ۹۶ ایڈیٹر: حکیم محمد محمود انصاری

○ اشاعت خاص: طب العرب (حصہ دوم)

جلد ۴ شماره ۷ جون ۱۹۳۷ء ص ۱۱۲ ایڈیٹر: حکیم محمد محمود انصاری

ماہنامہ شہرگ مظفر آباد/لاہور

○ شہید ضیاء الحق ایڈیشن

جلد ۴ شماره ۸- اگست ۱۹۸۹ء ص ۱۳۶ چیف ایڈیٹر: مفتی عبدالغنی شاہ ایڈیٹر: خالد محمود شاہ

○ کشمیر نمبر

جلد ۵ شماره ۴- اپریل ۱۹۹۰ء ص ۱۵۲ چیف ایڈیٹر: مفتی عبدالغنی شاہ ایڈیٹر: خالد محمود شاہ

○ تحریک آزادی کشمیر نمبر

جلد ۶، شماره ۱۰- اکتوبر ۱۹۹۱ء، ص ۱۲۲، چیف ایڈیٹر: مفتی عبدالغنی شاہ

○ مفتی عبدالغنی شاہ ایڈیشن

جلد ۱۲، شماره ۵، مئی ۱۹۹۷ء، ص ۶۴، چیف ایڈیٹر: عبدالوحید شاہ ایڈیٹر: خالد محمود شاہ

ماہنامہ شہناز کراچی

○ سالنامہ

جلد ۱۰، شماره ۲-۱۹۶۱ء، ص ۲۱۲، ادراہ تحریر: خالد عرفانی، شمس النساء بیگم خالد

ماہنامہ شیرازہ سری نگر

○ کشمیری عجائبات نمبر

جلد ۲۶، شماره ۹۸، اگست ستمبر ۱۹۸۷ء، ص ۲۶۴، نگران و مدیر اعلیٰ: محمد یوسف ٹینگ، مدیر: محمد احمد اندرابی

ماہنامہ شیدا دہلی

○ عورت نمبر

جلد ۳، شماره ۳، جون جولائی ۱۹۴۹ء، ص ۲۰۰، نگران: حضرت شاد دہلوی ایڈیٹر: حکیم محمد زین الدین جامعی

ماہنامہ صابریہ دہلی

○ غریب نواز نمبر

جلد ۱، شماره ۳، نومبر ۱۹۶۵ء، ص ۹۶، مدیر: سید شاہ شریف حسین

ماہنامہ صاعقہ گجرات

○ اشاعت خصوصی: ٹیپو سلطان شہید

جلد ۶، شماره ۱، جون ۱۹۹۵ء، ص ۲۴، مدیر اعلیٰ: سید سلیم رضوی، مدیر: سید سعید عباس

ماہنامہ صبا حیدر آباد دکن

○ خاص نمبر

جلد ۲، شماره ۲، فروری مارچ، اپریل ۱۹۵۶ء، ص ۲۱۲، ایڈیٹر: سلیمان اریب

○ اردو کانفرنس نمبر

جلد ۲، شماره ۹۸، نومبر ۱۹۵۶ء، ص ۲۰۰، ایڈیٹر: سلیمان اریب

○ شبلی نمبر

جلد ۴، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۵۸ء، ص ۲۱۰، ایڈیٹر: سلیمان اریب

○ ابوالکلام نمبر

جلد ۵، شماره ۲، فروری، مارچ ۱۹۵۹ء، ص ۱۱۲، ایڈیٹر: سلیمان اریب

ماہنامہ صبح اُمید بمبئی

○ مہاراشٹر نمبر (حصہ دوم)

جلد ۲۹، شماره ۹، ۱۰، ستمبر، اکتوبر ۱۹۶۲ء، ص ۱۶۲، مینجر: عبدالسمیع بوبیرے

ماہنامہ صبح نو پٹنہ

○ آزادی نمبر

جلد ۶، شماره ۸، ۹، اگست، ستمبر ۱۹۶۱ء، ص ۶۲، مدیر: وفا ملک پوری

ماہنامہ صحت لاہور

○ ڈیوڈ ورنر نمبر

جلد ۳۱، شماره ۹، ستمبر ۱۹۸۲ء، ص ۲۸، مدیر: بشیر خزاں

ماہنامہ صدائے حق لاہور

○ خصوصی اشاعت

جلد ۱، شماره ۶، جون ۱۹۸۹ء، ص ۶۲، چیف ایڈیٹر: رحمت اللہ بیگ، مدیر: الیاس بیگ

ماہنامہ صدائے قاسمی کراچی

○ قرشی نمبر

جلد ۲، شماره ۲، نومبر، دسمبر ۱۹۹۵ء، ص ۲۸۸، مدیر اعلیٰ: حکیم نسیم احمد صدیقی

ماہنامہ الصدیق ملتان

○ شہید نمبر

جلد ۱، شماره ۸، ۷، اکتوبر، نومبر ۱۹۵۱ء، ص ۱۲۰، مدیر مسئول: عبدالکریم مرتب: حماد رشید، محمد عبداللہ

○ خاتم النبیین نمبر

جلد ۴، شماره ۳، دسمبر ۱۹۵۳ء، جنوری ۱۹۵۴ء، ص ۱۱۸، مدیر مسئول: حاجی عبدالکریم

○ برکات الاسلام نمبر

جلد ۴، شماره ۵، فروری ۱۹۵۴ء، ص ۵۶، مدیر مسئول: حاجی عبدالکریم، مرتب: محمد عبدالرحیم، ابو بلال محمد عبداللہ

○ اصحاب صفہ نمبر

جلد ۴، شماره ۶، مارچ ۱۹۵۴ء، ص ۵۶، مدیر مسئول: حاجی عبدالکریم، مرتب: محمد عبدالرحیم، ابو بلال محمد عبداللہ

○ برکات الاسلام نمبر ۲

جلد ۴، شماره ۷، اپریل ۱۹۵۴ء، ص ۵۶، مدیر مسئول: حاجی عبدالکریم، مرتب: محمد عبدالرحیم، ابو بلال محمد عبداللہ

○ العالم و متعلم نمبر

جلد ۴، شماره ۸، مئی ۱۹۵۴ء، ص ۶۷، مدیر مسئول: حاجی عبدالکریم، مرتب: محمد عبدالرحیم، ابو بلال محمد عبداللہ

○ رپورٹ نمبر

جلد ۴، شماره ۱۲، اگست ۱۹۵۴ء، ص ۵۶، مدیر مسئول: حاجی عبدالکریم

○ آیت معیت نمبر

جلد ۵، شماره ۱، ستمبر، اکتوبر ۱۹۵۴ء، ص ۹۶، مدیر مسئول: حاجی عبدالکریم

○ خلافت راشدہ نمبر

جلد ۷، شماره ۹، ۱۰، مئی ۱۹۵۷ء، ص ۹۶، مدیر مسئول: شیخ عبدالکریم

○ آئینہ کربلا نمبر

جلد ۹، شماره ۱، محرم ۱۳۷۸ھ، ص ۸۴، مدیر مسئول: مولانا شیخ حاجی عبدالکریم

○ تبلیغی وعظ نمبر

جلد ۹، شماره ۲، صفر ۱۳۷۸ھ، ص ۴۸، مدیر مسئول: مولانا شیخ حاجی عبدالکریم

○ حقوق المصطفیٰ نمبر

جلد ۹، شماره ۳، ربیع الاول ۱۳۷۸ھ، ص ۴۸، مدیر مسئول: مولانا شیخ حاجی عبدالکریم

○ مکالمہ نمبر

جلد ۹، شماره ۴، ربیع الثانی ۱۳۷۸ھ، ص ۴۸، مدیر مسئول: مولانا شیخ حاجی عبدالکریم

○ کتابت حدیث نمبر

جلد ۹، شمارہ ۵، جمادی الاول ۱۳۷۸ھ، ص ۲۸، مدیر مسئول: مولانا شیخ حاجی عبدالکریم

○ عظمت حدیث نمبر

جلد ۹، شمارہ ۶، جمادی الثانی ۱۳۷۸ھ، ص ۲۸، مدیر مسئول: مولانا شیخ حاجی عبدالکریم

○ کلمۃ اللہ نمبر

جلد ۹، شمارہ ۷، رجب ۱۳۷۸ھ، ص ۲۸، مدیر مسئول: مولانا شیخ حاجی عبدالکریم

○ معذرت نمبر

جلد ۹، شمارہ ۸، شعبان ۱۳۷۸ھ، ص ۲۸، مدیر مسئول: مولانا شیخ حاجی عبدالکریم

○ معارف القرآن نمبر

جلد ۹، شمارہ ۹، رمضان ۱۳۷۸ھ، ص ۲۸، مدیر مسئول: مولانا شیخ حاجی عبدالکریم

○ سنت ابراہیم نمبر

جلد ۹، شمارہ ۱۲، ذالحج ۱۳۷۸ھ، ص ۲۸، مدیر مسئول: مولانا شیخ حاجی عبدالکریم

ماہنامہ صراطِ مستقیم راولپنڈی

○ عید میلان النبی نمبر

جلد ۱، شمارہ ۷، اکتوبر ۱۹۸۸ء، ص ۱۲۸، مدیر: پیر مونس زبیری

○ غوث الاعظم نمبر

جلد ۱، شمارہ ۹، نومبر، دسمبر ۱۹۸۸ء، ص ۱۶۰، مدیر: پیر مونس زبیری

ماہنامہ صریح کراچی

○ سالنامہ

جلد ۴، شمارہ ۲، جون، جولائی ۱۹۹۲ء، ص ۴۰۴، ایڈیٹر: فہیم اعظمی

ماہنامہ صنعتکار کراچی

○ خصوصی اشاعت: سندھ میں صنعتی نشوونما

جلد ۲، شمارہ ۱۳، اپریل، مئی ۱۹۸۸ء، ص ۶۶، ایڈیٹر: سردار محمد قریشی

ماہنامہ صنفِ نازک لاہور

○ نازک نمبر

جلد ۲، شمارہ ۲۵، اگست ۱۹۳۶ء، ص ۸۲، سوگوارِ نازک: عنایت مجید بیگم، مدیرہ اعزازی: بلقیس فاطمہ بیگم، نیکس

ماہنامہ صوت الاسلام فیصل آباد

○ تبلیغ اسلام نمبر

جلد ۱، شمارہ ۶، نومبر ۱۹۸۵ء، ص ۳۸، رئیس ادارہ: مجاہد الحسنی

○ سیرت الرسول نمبر

جلد ۱، شمارہ ۷، دسمبر ۱۹۸۵ء، ص ۱۱۲، مدیر اعلیٰ: مجاہد الحسنی

○ قرآن نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱، جون ۱۹۸۶ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: مجاہد الحسنی

○ قرآن کریم نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱۲، مئی ۱۹۸۷ء، ص ۷۴، ایڈیٹر: مجاہد الحسنی

○ سیرت نمبر

جلد ۴، شمارہ ۵، اکتوبر ۱۹۸۸ء، ص ۹۸، ایڈیٹر: مجاہد الحسنی

○ سیرت نمبر

جلد ۵، شمارہ ۵، اکتوبر ۱۹۸۹ء، ص ۸۲، ایڈیٹر: مجاہد الحسنی

○ رمضان و قرآن نمبر

جلد ۴، شمارہ ۱۱، اپریل ۱۹۸۹ء، ص ۹۸، ایڈیٹر: مجاہد الحسنی

○ رمضان و قرآن نمبر

جلد ۵، شمارہ ۱۱، اپریل ۱۹۹۰ء، ص ۹۸، ایڈیٹر: مجاہد الحسنی

○ حج نمبر

جلد ۷، شمارہ ۱۱، اپریل ۱۹۹۲ء، ص ۹۸، ایڈیٹر: مجاہد الحسنی

○ سیرت نمبر

جلد ۹، شماره ۴، ستمبر ۱۹۹۳ء، ص ۹۸، ایڈیٹر: مجاہد الحسنی

○ جہاد کشمیر نمبر

جلد ۹، شماره ۱۲، مئی ۱۹۹۴ء، ص ۱۴۶، ایڈیٹر: مجاہد الحسنی

○ قرآن کریم نمبر

جلد ۱۰، شماره ۹، فروری ۱۹۹۵ء، ص ۸۲، ایڈیٹر: مجاہد الحسنی

○ رحمۃ للعالمین نمبر

جلد ۱۲، شماره ۳، اگست ۱۹۹۶ء، ص ۱۱۴، ایڈیٹر: مجاہد الحسنی

○ یمن نمبر

جلد ۱۲، شماره ۱۲، مئی ۱۹۹۷ء، ص ۱۱۴، مجلس ادارت: مجاہد الحسنی، فیض بخش پراچہ، محمد ابو بکر صدر

○ فرقان حمید نمبر

جلد ۱۴، شماره ۸، جنوری ۱۹۹۹ء، ص ۸۲، مجلس ادارت: مجاہد الحسنی، محمد ابو بکر صدر ایم اے

ماہنامہ صوت الاسلام ممبئی

○ ماہ رمضان نمبر

جلد ۱۹، شماره ۱۰، اکتوبر نومبر ۲۰۰۴ء، ص ۷۲، مدیر: عبدالجبار انعام اللہ السلفی

ماہنامہ صوفی پنڈی بہاؤ الدین

○ عرس نمبر

جلد ۵، شماره ۵، مئی ۱۹۱۱ء، ص ۶۸، ایڈیٹر: ملک محمد الدین آوان چشتی نظامی حیدری زمیندار

○ عرس نمبر

جلد ۶، شماره ۵، مئی ۱۹۱۲ء، ص ۵۲، ایڈیٹر: ملک محمد الدین آوان چشتی نظامی حیدری زمیندار

○ عرس نمبر

جلد ۱۳، شماره ۶، اپریل ۱۹۱۵ء، ص ۶۶، ایڈیٹر: قلم الفقراء ملک محمد الدین غفرلہ زمیندار

○ عرس نمبر

جلد ۱۸، شماره ۱۱، مارچ ۱۹۱۸ء، ص ۶۰، ایڈیٹر: قلم الفقراء ملک محمد الدین غفرلہ زمیندار

○ رسول نمبر

جلد ۲۲ شماره ۱۳۱ نومبر ۱۹۱۹ء، ص ۶۰ ایڈیٹر: ملک محمد الدین غفرلہ زمیندار و منصب دار سرکار آصفیہ حیدر آباد کن خلد اللہ ملکہ سلطنت

○ عرس نمبر

جلد ۲۳ شماره ۱۳۴ فروری ۱۹۲۰ء، ص ۴۴ ایڈیٹر: ملک محمد الدین غفرلہ زمیندار

○ رسول نمبر

جلد ۲۴ شماره ۱۴۳ نومبر ۱۹۲۰ء، ص ۵۲ ایڈیٹر: ملک محمد الدین غفرلہ زمیندار

○ عرس نمبر

جلد ۲۴ شماره ۱۴۵ جنوری ۱۴۶ فروری ۱۹۲۱ء، ص ۶۸ ایڈیٹر: ملک محمد الدین غفرلہ

○ رسول نمبر

جلد ۲۵ شماره ۱۵۵ نومبر ۱۹۲۱ء، ص ۶۰ ایڈیٹر: ملک محمد الدین غفرلہ

○ عرس نمبر

جلد ۲۶ شماره ۱۵۷ جنوری ۱۹۲۲ء، ص ۶۸ ایڈیٹر: ملک محمد الدین غفرلہ زمیندار

○ عید نمبر

جلد ۴۰ شماره ۵۴ اپریل، مئی ۱۹۲۸ء، ص ۱۱۴ مدیر: ملک محمد الدین اعوان

○ رسول نمبر

جلد ۴۱ شماره ۹۸ اگست، ستمبر ۱۹۲۸ء، ص ۱۲۲ مدیر: ملک محمد اسلم خان ایڈوکیٹ

○ ماتمی نمبر (بروفات محمد اکرم خان)

جلد ۴۳ شماره ۱ جنوری ۱۹۳۰ء، ص ۵۲ مدیر: ملک محمد الدین اعوان

○ جوبلی نمبر: شہنشاہ جارج پنجم (۱۹۱۰ء سے ۱۹۳۵ء)

جلد ۵۳ شماره ۴ اپریل ۱۹۳۵ء، ص ۲۶ مدیر مسئول: محمد الدین اعوان

ماہنامہ ضیا لکھنؤ

○ سالنامہ

جلد ۳ شماره ۱ جنوری ۱۹۴۳ء، ص ۱۰۴ زیر نگرانی: مولوی عبدالرؤف عباسی ایڈیٹر: روزنامہ حق

○ سالنامہ

جلد ۴، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۴۴ء، ص ۹۶، زیرنگرانی: مولوی عبدالرؤف عباسی، ایڈیٹر: روزنامہ حق
ماہنامہ ضیاء العلوم لاہور

○ معراج نمبر

جلد ۱، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۵۶ء، ص ۵۶، مرتب: محمد مطیع الحق پیامی قاسمی
○ رمضان نمبر

جلد ۱، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۵۶ء، ص ۶۰، مرتب: محمد مطیع الحق پیامی قاسمی
○ قرآن نمبر

جلد ۱، شمارہ ۵، مئی ۱۹۵۶ء، ص ۵۶، مرتب: محمد مطیع الحق پیامی قاسمی
○ عیدالضحیٰ نمبر

جلد ۱، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۵۶ء، ص ۵۶، مرتب: محمد مطیع الحق پیامی قاسمی
○ محرم نمبر

جلد ۱، شمارہ ۸، اگست ۱۹۵۶ء، ص ۵۶، مرتب: محمد مطیع الحق پیامی قاسمی
○ دارالعلوم دیوبند نمبر

جلد ۱، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۵۶ء، ص ۶۰، مرتب: محمد مطیع الحق پیامی قاسمی
○ سیرت نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱۰، اکتوبر، نومبر ۱۹۵۶ء، ص ۹۶، مدیر مسئول: محمد مطیع الحق پیامی قاسمی
○ علمائے ربانی نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۵۶ء، ص ۴۸، مرتب: محمد مطیع الحق پیامی قاسمی
ماہنامہ ضیاء القریش امرتسر

○ عثمان نمبر [نظام الملک میر عثمان علی خاں بہادر فتح جنگ یار]

ص ۱۱۲، ایڈیٹر: قاضی عنایت علی

ماہنامہ ضیائے حرم لاہور

○ سیرت النبی نمبر

جلد ۳، شمارہ ۸، مئی ۱۹۷۳ء، ص ۲۰۸، مدیر اعلیٰ: پیر محمد کرم شاہ، مدیر معاون: ابوزاہد نظامی

○ عید میلاد النبی نمبر

جلد ۵، شمارہ ۶، مارچ ۱۹۷۵ء، ص ۱۳۶، مدیر اعلیٰ: پیر محمد کرم شاہ، مدیر معاون: ابوزاہد نظامی

○ حضرت صدیق اکبر نمبر

جلد ۹، شمارہ ۸، جون ۱۹۷۹ء، ص ۴۳۲، مدیر اعلیٰ: پیر محمد کرم شاہ، مدیر معاون: ابوزاہد نظامی

○ خواجه خواجگان نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۸، مئی ۱۹۸۲ء، ص ۱۲۸، مدیر: ابوزاہد نظامی

○ فاروق اعظم نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۶، مارچ ۱۹۸۳ء، ص ۹۶، مدیر: ابوزاہد نظامی

○ فیض الحسن شاہ نمبر

جلد ۱۴، شمارہ ۷، اپریل ۱۹۸۴ء، ص ۱۸۸، مدیر خواجه عابد نظامی

○ ضیاء الامت نمبر

جلد ۲۹، شمارہ ۷، مئی ۱۹۹۹ء، ص ۷۰۲، مدیر اعلیٰ: پیر محمد امین الحسنات شاہ، مدیر: پروفیسر حافظ احمد بخش

○ ضیاء الامت نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۷، اپریل ۲۰۰۰ء، ص ۱۹۲، مدیر اعلیٰ: پیر محمد امین الحسنات شاہ، مدیر: پروفیسر حافظ احمد بخش

ماہنامہ ضیائے قمر گوجرانوالہ

○ خصوصی اشاعت

جلد ۱، شمارہ ۶، جنوری ۱۹۹۱ء، ص ۱۹۲، مدیر اعلیٰ: حافظ محمد یوسف چشتی

○ شیخ الاسلام نمبر

جلد ۱، شمارہ ۹، اپریل ۱۹۹۱ء، ص ۲۰۸، مدیر اعلیٰ: حافظ محمد یوسف چشتی

ماہنامہ طالب علم کراچی

○ طیارہ نمبر

اکتوبر ۱۹۸۵ء، ص ۱۰۴ مدیر: سید قاسم محمود

○ سالنامہ ۱۹۸۶ء

جنوری، فروری ۱۹۸۶ء، ص ۱۱۲ مدیر: سید قاسم محمود

○ خاص شمارہ: ایٹم بم نمبر

نومبر ۱۹۸۶ء، ص ۱۰۴ مدیر: سید قاسم محمود

○ سالنامہ ۱۹۸۷ء

جنوری، فروری ۱۹۸۷ء، ص ۷۲ مدیر: سید قاسم محمود

ماہنامہ الطیب لاہور

○ اشاعت خاص [معلومات و تجربات باہیہ]

جلد ۲، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۳۵ء، ص ۱۵۴ ایڈیٹر: حکیم محمد شریف ایچ پی ایل ایل سابق مدیر الحکیم

○ اشاعت خاص [معلومات و تجربات]

جلد ۷، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۰ء، ص ۱۴۶ ایڈیٹر: حکیم محمد شریف ایچ پی ایل ایل سابق مدیر الحکیم

○ ضمیمہ اشاعت خاص [معلومات و تجربات]

جلد ۷، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۴۰ء، ص ۵۰ ایڈیٹر: حکیم محمد شریف ایچ پی ایل ایل سابق مدیر الحکیم

○ اشاعت خاص [جدید طبی فارماکوپیا]

جلد ۱۴، شمارہ ۴، ۶، اپریل، مئی، جون ۱۹۴۷ء، ص ۱۲۱ ایڈیٹر: حکیم محمد شریف ایچ پی ایل ایل سابق مدیر الحکیم

○ اشاعت خاص [تجربات و مصنوعات]

جلد ۱۶، شمارہ ۲، اپریل ۱۹۴۹ء، ص ۸۲ ایڈیٹر: حکیم محمد شریف ایچ پی ایل ایل سابق مدیر الحکیم

ماہنامہ طیب حاذق گجرات

○ خصوصی نمبر: مستند فارماکوپیا

جلد ۶۸، شمارہ ۱۲، جنوری، فروری ۱۹۹۶ء، ص ۱۴۴ مدیر اعلیٰ: حکیم محمد ضیاء الرحمن

○ خصوصی نمبر: منتخب تجربات

جلد ۷۵، شمارہ ۶، مئی، جون ۲۰۰۳ء، ص ۱۲۰ مدیر منتظم: حکیم ندیم اختر ضیاء

○ خصوصی نمبر: منتخب مجربات (جلد دوم)

جلد ۶، شمارہ ۲۱، جنوری، فروری ۲۰۰۴ء، ص ۱۲۰، مدیر منتظم: حکیم ندیم اختر ضیاء

○ خصوصی نمبر: بیاض شمسی

جلد ۷، شمارہ ۲۱، جنوری، فروری ۲۰۰۵ء، ص ۱۶۰، مدیر منتظم: حکیم ندیم اختر ضیاء

ماہنامہ طلوع اسلام کراچی

○ اقبال نمبر

جلد ۳، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۵۰ء، ص ۸۸، مرتب: محمد یونس

○ کنونشن نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۶۷ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: محمد خلیل

ماہنامہ طلوع افکار کراچی

○ سجاد ظہیر نمبر

جلد ۴، شمارہ ۷، نومبر ۱۹۷۳ء، ص ۹۲، مدیر منتظم: سید سبط حسن، مدیر: حسین انجم

○ علامہ نیاز فتح پوری ایڈیشن

جلد ۵، شمارہ ۵۳، مئی ۱۹۷۴ء، ص ۷۲، مدیر: حسین انجم

○ راجہ صاحب محمود آباد نمبر

جلد ۷، شمارہ ۷۹، جولائی، اگست، ص ۱۸۰، مدیر: حسین انجم

○ آغا خان نمبر

جلد ۷، شمارہ ۸۵، نومبر، دسمبر ۱۹۷۷ء، ص ۱۸۰، مدیر: محمود ہیمانی

○ گولڈن جوبلی نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۸۸ء، ص ۲۵۶، مدیر مسئول: حسین انجم

○ صادقین نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۲، فروری ۱۹۹۲ء، ص ۲۷۶، مدیر مسئول: حسین انجم

ماہنامہ طلوع سحر لاہور

○ خاص نمبر ۱۹۴۹ء

جلد ۲، شماره ۵، ۱۹۴۹ء، ص ۱۴۷، مدیر مسئول: اختر غوری

ماہنامہ طوبیٰ نئی دہلی

○ خصوصی دستاویزی شماره

جلد ۵، شماره ۹، ۱۰ ستمبر، اکتوبر ۲۰۰۵ء، ص ۱۱۴، مدیر: محمد ارشد الممدنی

ماہنامہ ظرافت کراچی

○ ضمیر جعفری نمبر

جلد ۲، شماره ۶، ۷ مئی، جون ۱۹۹۰ء، ص ۶۴، مدیر اعلیٰ: ضیا الحق قاسمی، مشیر اعلیٰ: راغب مراد آبادی

○ مجید لاہوری نمبر

جلد ۲، شماره ۸، جولائی، اگست ۱۹۹۰ء، ص ۷۲، مدیر اعلیٰ: ضیا الحق قاسمی، مشیر اعلیٰ: راغب مراد آبادی

ماہنامہ ظلال القرآن اسلام آباد

○ حرمت نمبر

جلد ۴، شماره ۲۱، جولائی ۲۰۰۲ء، ص ۴۵، مدیر: سید معروف شاہ شیرازی، نائب مدیر: سید عارف شیرازی

○ قوانین حدود نمبر

جلد ۵، شماره ۱۲، اکتوبر، نومبر ۲۰۰۴ء، ص ۹۶، مدیر: سید معروف شاہ شیرازی ایڈوکیٹ، نائب مدیر: سید عارف شیرازی

ماہنامہ ظل السلطان بھوپال

○ غیر معمولی نمبر

جلد ۱، شماره ۱۰، مارچ ۱۹۱۴ء، ص ۱۰۸، مرتبہ: محمد امین زبیری

ماہنامہ العارف لاہور

○ آزادی نمبر

جلد ۱، شماره ۸، ستمبر ۱۹۹۰ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: تسلیم رضا خان، خاتون ایڈیٹر: عظمیٰ شیرازی

○ کنونشن نمبر

جلد ۱، شماره ۱۰، نومبر ۱۹۹۰ء، ص ۵۶، ایڈیٹر: تسلیم رضا خان، خاتون ایڈیٹر: عظمیٰ شیرازی

○ محرم نمبر

جلد ۲، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۹۱ء، ص ۲۸، ایڈیٹر: تسلیم رضا خان، سب ایڈیٹر: اختر حسین سندھو
○ امام خمینی نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۲، فروری ۲۰۰۰ء، ص ۸۰، چیف ایڈیٹر: تسلیم رضا خان، خاتون ایڈیٹر: ڈاکٹر طاہرہ شبیر
ماہنامہ عالمگیر لاہور

○ خاص نمبر

جلد ۸، شمارہ ۱، دسمبر ۱۹۲۷ء، ص ۱۸۸، رئیس التحریر: حافظ محمد عالم
○ سالانہ نمبر

جلد ۹، شمارہ ۱، جون ۱۹۲۸ء، ص ۱۶۸، ایڈیٹر: رئیس التحریر حافظ محمد عالم
○ خاص نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۱، دسمبر ۱۹۲۸ء، ص ۱۹۸، ایڈیٹر: رئیس التحریر حافظ محمد عالم
○ عید نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۱، مارچ ۱۹۲۹ء، ص ۱۹۲، ایڈیٹر: رئیس التحریر حافظ محمد عالم
○ عید نمبر ۱۹۳۰ء

جلد ۱۳، شمارہ ۱، مارچ ۱۹۳۰ء، ص ۱۸۶، ایڈیٹر: رئیس التحریر حافظ محمد عالم
○ عید نمبر ۱۳۴۹ھ

جلد ۱۴، شمارہ ۱، فروری، مارچ ۱۹۳۱ء، ص ۱۶۶، ایڈیٹر: رئیس التحریر حافظ محمد عالم
○ عید نمبر ۱۹۳۲ء

جلد ۱۵، شمارہ ۱، فروری ۱۹۳۲ء، ص ۱۸۰، ایڈیٹر: رئیس التحریر حافظ محمد عالم
○ عید قربان نمبر ۱۹۳۲ء

جلد ۱۵، شمارہ ۱، اپریل، مئی ۱۹۳۲ء، ص ۱۷۰، ایڈیٹر: رئیس التحریر حافظ محمد عالم
○ خاص نمبر ۱۹۳۲ء

جلد ۱۶، شمارہ ۱، دسمبر ۱۹۳۱ء، ص ۲۳۲، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ سالانہ نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱، جون ۱۹۳۲ء، ص ۱۸۶، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ خاص ۱۹۳۳ء

جلد ۱۸، شمارہ ۱، ص ۲۱۸، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ خاص نمبر ۱۹۳۶ء

جلد ۲۴، شمارہ ۱، دسمبر ۱۹۳۵ء، ص ۲۰۴، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ سالانہ نمبر ۱۹۳۵ء

جلد ۲۳، شمارہ ۱، جون ۱۹۳۵ء، ص ۱۸۶، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ عید قربان نمبر ۱۹۳۵ء

جلد ، شمارہ ، ص ۱۸۴، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ روسی نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۵، اپریل ۱۹۳۶ء، ص ۱۹۶، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ سالانہ نمبر ۱۹۳۶ء

جلد ۲۵، شمارہ ۱، جون ۱۹۳۶ء، ص ۱۷۲، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ سالانہ نمبر ۱۹۳۷ء

جلد ۲۷، شمارہ ۱، جون ۱۹۳۷ء، ص ۲۱۶، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ عید قربان نمبر ۱۹۳۸ء

جلد ۲۸، شمارہ ۱، دسمبر ۱۹۳۷ء، ص ۱۷۰، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ خاص نمبر ۱۹۳۸ء

جلد ۲۸، شمارہ ۱، ص ۲۳۶، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ خاص نمبر ۱۹۳۹ء

جلد ۳۰، شمارہ ۱، دسمبر ۱۹۳۸ء، ص ۲۱۲، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ سالنامہ ۱۹۳۹ء

جلد ۳۱ شماره ۱ جون ۱۹۳۹ء، ص ۲۰۸ ایڈیٹر: حافظ محمد عالم
○ بہار نمبر

جلد ۳۲ شماره ۵ اپریل ۱۹۴۰ء، ص ۱۲۸ ایڈیٹر: حافظ محمد عالم
○ خاص نمبر ۱۹۴۰ء

جلد ۳۲ شماره ۱ ص ۲۰۸ ایڈیٹر: حافظ محمد عالم
○ سالانہ نمبر ۱۹۴۰ء

جلد ۳۳ شماره ۱ جون ۱۹۴۰ء، ص ۲۶۴ ایڈیٹر: حافظ محمد عالم
○ تاریخ نمبر

جلد ۳۴ شماره ۵ اپریل ۱۹۴۱ء، ص ۱۹۲ ایڈیٹر: حافظ محمد عالم
○ سالانہ نمبر ۱۹۴۱ء

جلد ۳۵ شماره ۱ جون ۱۹۴۱ء، ص ۲۳۲ ایڈیٹر: حافظ محمد عالم
○ تاریخ نمبر ۱۹۴۲ء

جلد ۳۵ شماره ۴ اپریل ۱۹۴۲ء، ص ۱۹۶ ایڈیٹر: حافظ محمد عالم
○ سالانہ ۱۹۴۲ء

جلد ۳۸ شماره ۱ جون ۱۹۴۲ء، ص ۲۰۴ ایڈیٹر: حافظ محمد عالم
○ خاص نمبر ۱۹۴۳ء

جلد ۳۹ شماره ۱ دسمبر ۱۹۴۲ء، ص ۱۶۰ ایڈیٹر: حافظ محمد عالم
○ خاص نمبر ۱۹۴۴ء

جلد ۴۰ شماره ۱ دسمبر ۱۹۴۳ء، ص ۱۹۲ ایڈیٹر: حافظ محمد عالم
○ سالانہ نمبر

جلد ۴۱ شماره ۱ جون ۱۹۴۴ء، ص ۱۹۶ ایڈیٹر: حافظ محمد عالم
○ خاص نمبر ۱۹۴۵ء

جلد ۴۲ شماره ۲، ۳، ۴ جنوری فروری ۱۹۴۶ء، ص ۱۴۴ ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ خاص نمبر ۱۹۴۶ء

جلد ۴۴، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۶ء، ص ۲۰۰، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ افسانہ نمبر ۱۹۴۶ء

جلد ۴۴، شمارہ ۵، اپریل ۱۹۴۶ء، ص ۱۱۲، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ خاص نمبر ۱۹۴۷ء

جلد ۴۵، شمارہ ۸، جنوری ۱۹۴۷ء، ص ۲۰۶، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ سالانہ نمبر ۱۹۴۷ء

جلد ۴۶، شمارہ ۲، جولائی ۱۹۴۷ء، ص ۱۳۰، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ خاص نمبر ۱۹۴۸ء

جلد ۴۷، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۸ء، ص ۲۱۰، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ سالانہ نمبر

جلد ۴۷، شمارہ ۲، جولائی ۱۹۴۸ء، ص ۱۳۰، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ خاص نمبر ۱۹۴۹ء

جلد ۵۰، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۹ء، ص ۱۳۰+، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم

○ سلور جوبلی نمبر

جلد ۵۰، شمارہ ۲، اپریل، مئی ۱۹۵۰ء، ص ۲۰۸، ایڈیٹر: حافظ محمد عالم، مرتب: عبد المجید سالک

ماہنامہ عالمی اسلامی ڈائجسٹ کراچی

○ قومیت نمبر

جلد ۳، شمارہ ۱، مارچ ۱۹۹۱ء، ص ۲۵۶، ایڈیٹر: جلیس سلاسل

ماہنامہ عرفات لاہور

○ گلدستہ نعیمیہ نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۳، مارچ، اپریل ۱۹۸۸ء، ص ۱۱۲، مدیر اعلیٰ: مفتی محمد حسین نعیمی

○ اشاعت خصوصی: لاہور کے مفسرین و مترجمین قرآن مجید

جلد ۳۱، شماره ۱۱، نومبر، دسمبر ۱۹۹۸ء، ص ۱۴۲، مدیر اعلیٰ: مفتی محمد حسین نعیمی

۱۵ اشاعت خصوصی: مغلیہ دور میں اسلامی تاریخی آثار

جلد ۳۱، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۸۹ء، ص ۱۱۲، مدیر اعلیٰ: مفتی محمد حسین نعیمی

۱۵ اشاعت خاص بیاد مفتی اعظم پاکستان

جلد ۲۲، شماره ۳، مارچ ۲۰۰۰ء، ص ۱۹۲، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر محمد سرفراز نعیمی الازہری

۵ مفتی محمد حسین نعیمی نمبر

جلد ۲۳، شماره ۲، فروری، مارچ ۲۰۰۱ء، ص ۱۶۸، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر محمد سرفراز نعیمی الازہری

۵ شماره خاص: مفتی محمد حسین نعیمی بیانات کے آئینہ میں

جلد ۲۷، شماره ۳، مارچ ۲۰۰۵ء، ص ۱۲۸، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر محمد سرفراز نعیمی الازہری

ماہنامہ عزیمت مظفر آباد

۵ الحاق پاکستان نمبر

جلد ۱، شماره ۲، جولائی ۱۹۸۷ء، ص ۴۸، مدیر اعلیٰ: راجہ محمد الطاف کیانی، مدیر: سید محمود آزاد

۵ تحریک حریت کشمیر نمبر

جلد ۲، شماره ۲۱، فروری، مارچ ۱۹۹۰ء، ص ۲۷۶، مدیر اعلیٰ: راجہ محمد الطاف کیانی، مدیر مسئول: سید محمود آزاد

ماہنامہ العصر امرتسر

۵ محرم نمبر

جلد ۱، شماره ۷، مئی ۱۹۳۳ء، ص ۴۸، مدیر: سید زکریا حسین زیدی الواسطی

ماہنامہ عصر جدید مالیر کوئٹہ

۵ دین و دنیا کا نمبر

جلد ۳، شماره ۹، ستمبر ۱۹۰۵ء، ص ۴۸، ایڈیٹر: خواجہ غلام الثقلین

۵ حدود مادہ کا نمبر

جلد ۳، شماره ۱۱، نومبر، دسمبر ۱۹۰۵ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: خواجہ غلام الثقلین

۵ کانفرنس نمبر

جلد ۴، شماره ۱، جنوری ۱۹۰۶ء، ص ۴۴، ایڈیٹر: خواجہ غلام الثقلین

ماہنامہ عصمت دلی / کراچی

○ رسول نمبر

جلد ۱۸، شماره ۲، جنوری فروری ۱۹۱۷ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: شیخ محمد اکرام برسٹرایٹ لا

○ جوبلی نمبر

جلد ۴۱، شماره ۱، جون ۱۹۲۸ء، ص ۲۸۰، ایڈیٹر: رازق الخیری

○ سالگرہ نمبر

جلد ۴۳، شماره ۱، جولائی، اگست ۱۹۲۹ء، ص ۲۰۰، ایڈیٹر: رازق الخیری

○ سالگرہ نمبر

جلد ۴۵، شماره ۱، جولائی، اگست ۱۹۳۰ء، ص ۲۰۴، ایڈیٹر: رازق الخیری

○ سالگرہ نمبر

جلد ۴۷، شماره ۱، جولائی ۱۹۳۱ء، ص ۲۱۸، ایڈیٹر: رازق الخیری

○ سالگرہ نمبر

جلد ۴۹، شماره ۱، جولائی، اگست ۱۹۳۲ء، ص ۲۱۶، ایڈیٹر: رازق الخیری

○ سالگرہ نمبر

جلد ۵۱، شماره ۱، جولائی، اگست ۱۹۳۳ء، ص ۲۱۶، ایڈیٹر: رازق الخیری

○ سالگرہ نمبر

جلد ۵۳، شماره ۱، جولائی، اگست ۱۹۳۴ء، ص ۲۱۶، ایڈیٹر: رازق الخیری

○ سالگرہ نمبر

جلد ۵۵، شماره ۱، جولائی، اگست ۱۹۳۵ء، ص ۲۲۸، ایڈیٹر: رازق الخیری

○ رشد الخیری نمبر

جلد ۵۷، شماره ۱، جولائی، اگست ۱۹۳۶ء، ص ۲۷۲، مرتبہ: رازق الخیری

○ سالگرہ نمبر

جلد ۵۹، شماره ۲، جولائی، اگست ۱۹۳۷ء، ص ۲۰۸، مرتبہ: رازق الخیری
○ سالگرہ نمبر

جلد ۶۱، شماره ۱، جولائی ۱۹۳۸ء، ص ۱۳۲، ایڈیٹر: رازق الخیری
○ سالگرہ نمبر

جلد ۶۳، شماره ۱، جولائی ۱۹۳۹ء، ص ۱۵۶، ایڈیٹر: رازق الخیری
○ سالگرہ نمبر

جلد ۶۵، شماره ۱، جولائی ۱۹۴۰ء، ص ۱۵۲، ایڈیٹر: رازق الخیری
○ سالگرہ نمبر

جلد ۶۷، شماره ۱، جولائی ۱۹۴۱ء، ص ۱۴۸، ایڈیٹر: رازق الخیری
○ سالگرہ نمبر

جلد ۶۹، شماره ۱، جولائی ۱۹۴۲ء، ص ۸۸، ایڈیٹر: رازق الخیری
○ ۵۰ سالہ جوبلی نمبر

جلد ۱۰۱، شماره ۲، جولائی، اگست ۱۹۵۸ء، ص ۴۳۶، ایڈیٹر: رازق الخیری
○ الماسی جوبلی نمبر

جلد ۱۲۱، شماره ۲، جولائی، اگست ۱۹۶۸ء، ص ۶۵۰، مدیران: رازق الخیری، آمنہ نازلی
○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۲۵، شماره ۲، جولائی، اگست ۱۹۷۲ء، ص ۱۳۶، مدیر اعلیٰ: رازق الخیری
○ مولانا رازق الخیری نمبر

جلد ، شماره ، ستمبر ۱۹۸۱ء، ص ۲۴۰، مدیران: آمنہ نازلی، طارق الخیری، صائمہ خیری
○ بیگم شائستہ اکرام اللہ نمبر

جلد ۳۱۴، شماره ۱، اگست ۱۹۸۶ء، ص ۲۳۶، مدیران: آمنہ نازلی، طارق الخیری، صائمہ خیری
○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۱۴، شماره ۲، ستمبر ۱۹۸۶ء، ص ۶۴، مدیران: آمنہ نازلی، طارق الخیری، صائمہ خیری

○ سالگرہ نمبر

جلد ۷۹ شماره ۱ اگست ۱۹۸۷ء ص ۹۶ مدیران: آمنہ نازلی طارق الخیری، صائمہ خیری

○ سالگرہ نمبر

جلد ۸۳ شماره ۵ نومبر دسمبر ۱۹۹۱ء ص ۸۸ مدیران: آمنہ نازلی طارق الخیری، صائمہ خیری

○ سالگرہ نمبر

جلد ۸۴ شماره ۲ اکتوبر ۱۹۹۲ء ص ۱۶۰ مدیران: آمنہ نازلی طارق الخیری، صائمہ خیری

ماہنامہ عطاءے رسول کراچی

○ رحمۃ اللعالمین نمبر

جلد ۱ شماره ۲ جون جولائی ۲۰۰۰ء ص ۸۰ ایڈیٹر: نعیم احمد مقبول چشتی

○ غریب نواز نمبر

جلد ۱ شماره ۵ اکتوبر نومبر ۲۰۰۰ء ص ۱۰۴ مدیر اعلیٰ: نعیم احمد مقبول چشتی

ماہنامہ عفت راولپنڈی

○ حیا نمبر

جلد ۲ شماره ۲ اکتوبر نومبر ۲۰۰۱ء ص ۲۰۸ مدیرہ سلمیٰ یاسمین نجمی

○ سالنامہ

جلد ۴ شماره ۴ جنوری ۲۰۰۴ء ص ۱۳۶ مدیرہ سلمیٰ یاسمین نجمی

ماہنامہ عقیدت حیدرآباد

○ میلاد ایڈ

جلد ۵ شماره ۴ نومبر ۱۹۸۸ء ص ۶۶ ایڈیٹر: سیدزبیر علی جعفری، نائب ایڈیٹر: سید شاہد علی جعفری

○ میلاد ایڈ

جلد ۱۵ شماره ۱۱ جون ۱۹۹۹ء ص ۸۲ ایڈیٹر: سیدزبیر علی جعفری اسسٹنٹ ایڈیٹر: سید لائق علی جعفری

ماہنامہ عکس صادق صادق آباد

○ غالب نمبر

جلد ۱، شماره ۷، ص ۲۱۶، مدیر اعلیٰ: گوهر ملیانی

ماہنامہ عکس نو کراچی

○ نوح ناروی نمبر

جلد ۲، شماره ۱۰، جنوری ۱۹۷۶ء، ص ۲۰۰، مدیرہ: بیگم حسن زمانی عالمگیر

ماہنامہ عکس نو لاہور

○ سالنامہ

جلد ۳، شماره ۲، جنوری ۱۹۵۸ء، ص ۱۳۴، مدیرہ: حسن زمانی عالمگیر

○ انقلاب نمبر

جلد ۷، شماره ۹، ستمبر ۱۹۶۲ء، ص ۸۸، مدیر اعلیٰ: حسن زمانی عالمگیر

ماہنامہ علامت لاہور

○ سالنامہ

جلد ۴، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۳ء، ص ۱۲۶، مدیران اعزازی: ضیا جالندھری، سید امجد الطاف، منشیاد

○ انتخاب نمبر ۱

جلد ۶، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۵ء، ص ۸۸، مدیران اعزازی: ضیا جالندھری، سید امجد الطاف، منشیاد

○ انتخاب نمبر ۲

جلد ۶، شماره ۲، فروری ۱۹۹۵ء، ص ۱۱۲، مدیران اعزازی: ضیا جالندھری، سید امجد الطاف، منشیاد

○ انتخاب نمبر ۳

جلد ۶، شماره ۳، مارچ ۱۹۹۵ء، ص ۱۲۰، مدیران اعزازی: ضیا جالندھری، سید امجد الطاف، منشیاد

ماہنامہ عملی سائنس کراچی

○ ۲۰ سالہ خصوصی نمبر

جلد ۲۱، شماره ۲، ستمبر/اکتوبر ۱۹۹۰ء، ص ۱۹۲، مدیر اعلیٰ: سید احسن علی رضوی

ماہنامہ عوامی جدوجہد کراچی

○ حمزہ واحد نمبر

جلد ۶، شماره ۱۱، فروری ۱۹۹۹ء، ص ۲۸، ایڈیٹر: سید رضی الحسن
ماہنامہ غنیمت لاہور

○ شریف کنجاہی نمبر

جلد ۱۶، شماره ۸، جولائی ۲۰۰۵ء، ص ۱۲۰، مدیر: زمان کنجاہی
ماہنامہ فاران کراچی

○ سیرت نمبر

جلد ۷، شماره ۱۰، جنوری ۱۹۵۶ء، ص ۳۲۰، ایڈیٹر: ماہر القادری
○ توحید نمبر

جلد ۹، شماره ۳، جون ۱۹۵۷ء، ص ۴۰۸، ایڈیٹر: ماہر القادری
○ ماہر القادری نمبر

جلد ۳۰، شماره ۹، دسمبر ۱۹۷۸ء، ص ۴۱۶، ایڈیٹر: مسرور حسین
○ جگر نمبر

جلد ۳۲، شماره ۱، اگست تا اکتوبر ۱۹۸۰ء، ص ۱۲۰، مدیر: اسماعیل احمد مینائی
○ ماہر نمبر

جلد ۳۲، شماره ۸، مئی ۱۹۸۱ء، ص ۱۲۴، مدیر: اسماعیل احمد مینائی
○ ماہر القادری برسی نمبر

جلد ۳۳، شماره ۸، مئی ۱۹۸۲ء، ص ۱۰۸، مدیر: اسماعیل احمد مینائی
○ بیاد صدر ضیاء الحق شہید

جلد ۳۹، شماره ۱۱، اگست ۱۹۸۸ء، ص ۵۶، مدیر: اسماعیل احمد مینائی
ماہنامہ الفاروق رام پور

○ سیرت نمبر

جلد ۲، شماره ۱۳، جولائی ۱۹۶۹ء، ص ۱۹۶، مدیر: مسرت حسین آزاد
○ ناظم نمبر

جلد ۳، شماره ۲۰، جولائی ۱۹۷۰ء، ص ۶۴، مدیر: مسرت حسین آزاد

ماہنامہ الفاروق کراچی

○ افغان جہاد نمبر

جلد ۲، شماره ۳، ربیع الاول ۱۴۰۷ھ، ص ۱۰۴، مدیر: عبید اللہ خالد، مدیر معاون: محمد تحسین منظر

ماہنامہ فانوس کراچی

○ جمہوریہ نمبر

جلد ۲، شماره ۹، مارچ ۱۹۵۷ء، ص ۳۲، مرتب: محمد یعقوب خان، اے آر ممتاز

○ سالنامہ

جلد ۴، شماره ۱، جنوری ۱۹۵۹ء، ص ۴۰، مرتب: محمد یعقوب خان، اے آر ممتاز

ماہنامہ فانوس لاہور

○ سید الشہداء نمبر

جلد ۱۴، شماره ۲، نومبر، دسمبر ۱۹۷۴ء، ص ۸۰، مدیر اعلیٰ: قدیر شیدائی، مدیر: راشد واحد

○ مقدمہ عبدالعزیز خالد نمبر

جلد ۱۶، شماره ۹، جولائی ۱۹۷۷ء، ص ۲۲۴، مدیر اعلیٰ: قدیر شیدائی، مدیر: علیم ناصری

○ رحمت اللعالمین نمبر

جلد ۲، شماره ۲، دسمبر ۱۹۸۲ء، ص ۱۴۴، مدیر اعلیٰ: قدیر شیدائی، مدیر: علیم ناصری

○ خوشی محمد ناظر نمبر

جلد ۳۲، شماره ۳، جنوری ۱۹۹۹ء، ص ۱۹۰، مجلس ادارت: قدیر شیدائی، شاہین کوثر

ماہنامہ فانوس ادب لاہور

○ خصوصی اشاعت .

جلد ۵، شماره ۸، اپریل ۱۹۹۴ء، ص ۸۰، مدیر اعلیٰ: حامد علی نقوی

ماہنامہ فخر عدالت گوجرانوالہ/لاہور

○ آزادی نمبر

جلد ۴، شماره ۸، اگست ۲۰۰۰ء، ص ۶۶، ایڈیٹر: ناصر اقبال مجاہد

۱۰ افسانہ نمبر

جلد ۵، شماره ۱۱، نومبر ۲۰۰۱ء، ص ۱۹۲، ایڈیٹر: ناصر اقبال مجاہد

ماہنامہ فردوس قائم گنج (فرخ آباد)

۱۰ افسانہ نمبر

جلد ۳، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۵۰ء، ص ۶۴، مدیر: محمد جلیل خان

۰ شرک نمبر

جلد ۵، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۵۱ء، ص ۹۶، مدیر: محمد جلیل خان

۱۰ افسانہ نمبر

جلد ۵، شماره ۶، جون، جولائی ۱۹۵۱ء، ص ۷۲، مدیر: محمد جلیل خان

ماہنامہ فردوس لاہور

۰ خاص نمبر

جلد ۲، شماره ۲، جنوری ۱۹۲۸ء، ص ۱۲۸، مدیر اعزازی: بدرالدین بدر، مدیر مسئول: شیخ غلام مصطفیٰ حیرت

ماہنامہ الفرقان بریلی / لکھنؤ

۰ سالنامہ

جلد ۳، شماره ۱، ۱۳۵۵ھ، ۱۶۰ مرتب: محمد منظور نعمانی

۰ شہید نمبر: فدائے ملت محی السنّت زندہ جاوید سیدنا حضرت شاہ محمد اسماعیل شہید کی یاد میں

جلد ۳، شماره ۸، شعبان، رمضان ۱۳۵۵ھ، ۱۴۴ مرتب: محمد منظور نعمانی

۱۰ اشاعت خاص: حضرت مولانا محمد الیاس اور ان کی دینی دعوت

جلد ۱۳، شماره ۳، ۶۵، ربیعین و جمادین ۱۳۶۴ھ، ص ۲۹۶، مدیر مسئول: محمد منظور نعمانی

۰ حج نمبر ۱۳۶۹ھ

جلد ۱۷، شماره ۸، ۱۰، شعبان، رمضان، شوال ۱۳۶۹ھ، ص ۱۶۰، مرتبہ: محمد منظور نعمانی

۰ حج نمبر ۱۳۷۰ھ

جلد ۱۸ شماره ۹، ۱۰ رمضان، شوال ۱۳۷۰ھ ص ۱۱۶ مرتبہ: محمد منظور نعمانی

۱۵ اشاعت خاص

جلد ۲۰ شماره ۳، ۴، ۵ ربیعین، جمادی الاول ۱۳۷۲ھ ص ۱۶۸ مدیر مسئول: محمد منظور نعمانی

۱۵ افادات گیلانی نمبر بیاد حضرت مولانا سید مناظر احسن گیلانی نور اللہ مرقدہ

جلد ۲۴ شماره ۱۰، ۱۱، ۱۲ جولائی ۱۹۵۷ء ص ۲۱۶ مدیر مسئول: محمد منظور نعمانی، مرتب: عتیق الرحمن سنبھلی

۱۵ خاص اشاعت: ہندوستان کا سب سے پہلا سفر نامہ حجاز

اپریل ۱۹۶۱ء ص ۹۶ رفیع الدین مراد آبادی / مولانا نسیم احمد فریدی امر وہوی

۱۵ اشاعت خاص بیاد حضرت مولانا محمد یوسف

جلد ۲۵ شماره ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ جولائی، اگست، ستمبر ۱۹۶۴ء ص ۱۷۶ مدیر مسئول: محمد منظور نعمانی، مرتب: عتیق الرحمن سنبھلی

۱۵ وفيات نمبر

جلد ۲۶ شماره ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ جولائی، اگست، ستمبر ۱۹۶۵ء ص ۲۰۸ مدیر مسئول: محمد منظور نعمانی

۱۵ خصوصی اشاعت: شیخ الحدیث حضرت مولانا محمد زکریا

محرم ۱۴۳۰ھ ص ۳۳۶ مدیر مسئول: محمد منظور نعمانی

۱۵ اشاعت خاص: گزشتہ فائلوں کے منتخب مضامین (حصہ اول)

جلد ۲۷ شماره ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ جولائی، اگست، ستمبر ۱۹۶۶ء ص ۲۴۸ مدیر: محمد منظور نعمانی

۱۵ خصوصی اشاعت: خمینی اور اثنا عشریہ کے بارے میں علماء کرام کا متفقہ فیصلہ حصہ دوم

جلد ۵۶ شماره ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ جولائی ۱۹۸۸ء ص ۱۳۲ سرپرست: محمد منظور نعمانی، مدیر: خلیل الرحمن سجاندوی

۱۵ خصوصی اشاعت بیاد حضرت مولانا مفتی نسیم احمد فریدی

جلد ۵۷ شماره ۵ تا ۸ مئی تا اگست ۱۹۸۹ء ص ۲۸۰ سرپرست: مولانا محمد منظور نعمانی، مرتب: خلیل الرحمن سجاندوی

۱۵ خاص اشاعت

جلد ۶۰ شماره ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ جولائی ۱۹۹۲ء ص ۱۲۸ سرپرست: مولانا محمد منظور نعمانی، مدیر: خلیل الرحمن سجاندوی

۱۵ اشاعت خاص بیاد بانی الفرقان حضرت مولانا محمد منظور نعمانی

جلد ۶۶ شماره ۴-۸ اپریل تا اگست ۱۹۹۸ء ص ۶۷ ایڈیٹر: خلیل الرحمن سجاندوی، مرتب: عتیق الرحمن سنبھلی

○ خصوصی اشاعت بیاد حضرت مولانا سید ابوالحسن علی ندوی
جلد ۶۸، شماره ۲، فروری، مارچ ۲۰۰۰ء، ص ۱۰۴، ایڈیٹر: خلیل الرحمن سجاد نعمانی

ماہنامہ الفرقان ربوہ

○ سالانہ نمبر

جلد ۴، شماره ۱۱، نومبر، دسمبر ۱۹۵۴ء، ص ۹۰، ایڈیٹر: ابوالعطاء جالندھری

○ فلسفہ امامت نمبر یعنی مذاہب عالم پر نظر

جلد ۱۱، شماره ۳، مارچ ۱۹۶۱ء، ص ۵۶، ایڈیٹر: ابوالعطاء جالندھری

○ فلسفہ امامت نمبر یعنی مذاہب عالم پر نظر

جلد ۱۱، شماره ۵، مئی، جون ۱۹۶۱ء، ص ۱۰۲، ایڈیٹر: ابوالعطاء جالندھری

○ خاتم النبیین نمبر

جلد ۱۲، شماره ۴، اپریل، مئی ۱۹۶۲ء، ص ۱۲۰، ایڈیٹر: ابوالعطاء جالندھری

○ قمر الانبیاء نمبر

جلد ۱۳، شماره ۴، اپریل، مئی ۱۹۶۳ء، ص ۱۰۰، مدیر مسئول: ابوالعطاء جالندھری

○ حضرت فضل عمر نمبر

جلد ۱۵، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۶۵ء، جنوری ۱۹۶۶ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: ابوالعطاء جالندھری

ماہنامہ فروغِ اُردو لکھنؤ

○ اُردو معرکے نمبر

جلد ۲، شماره ۹، جنوری، فروری ۱۹۵۶ء، ص ۱۶۰، مدیر اعزازی: نور الحسن ہاشمی

○ جنگ آزادی نمبر ۲

جلد ۴، شماره ۵، ستمبر ۱۹۵۷ء، ص ۲۰۸، مدیر اعزازی: نور الحسن ہاشمی

○ جگر نمبر

جلد ۷، شماره ۱۰، ۱۱، ۱۲، مارچ ۱۹۶۱ء، ص ۶۱۶، مدیر اعزازی: نور الحسن ہاشمی

○ اُردو مہم نمبر

جلد ۱۴، شمارہ ۹، ۱۰، جنوری، فروری ۱۹۶۸ء، ص ۲۵۶، مدیر اعلیٰ: محمد حسین شمس علوی
○ غالب نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۷، ۸، نومبر، دسمبر ۱۹۶۸ء، ص ۸۳۲، منتظم اعلیٰ: پروفیسر سید احتشام حسین
○ باپو نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۱، اکتوبر، نومبر، دسمبر ۱۹۶۹ء، ص ۸۸، منتظم اعلیٰ: پروفیسر سید احتشام حسین
○ منشی نولکشور نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۱۱، مارچ ۱۹۷۰ء، ص ۸۰، منتظم اعلیٰ: پروفیسر سید احتشام حسین
○ عبدالماجد دریابادی نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۱، اگست تا اکتوبر ۱۹۷۱ء، ص ۳۲۸، منتظم اعلیٰ: پروفیسر سید احتشام حسین
○ احتشام حسین نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۸، ۹، ۱۰، فروری ۱۹۷۲ء، ص ۷۴۰، چیف ایڈیٹر: ڈاکٹر سید رغیب حسین
○ فرقت کاکوروی نمبر

جلد ۲۱، شمارہ ۸، ۹، ۱۰، جنوری، فروری ۱۹۷۵ء، ص ۱۳۶، چیف ایڈیٹر: ڈاکٹر سید رغیب حسین
○ امیر خسرو نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۱، ۲، اپریل، مئی ۱۹۷۶ء، ص ۳۲۴، ایڈیٹر: محمد حسین شمس علوی قاسمی کاکوروی
○ چکبست نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۱۰، ۱۱، ۱۲، فروری تا مئی ۱۹۷۷ء، ص ۲۳۲، ایڈیٹر: محمد حسین شمس علوی قاسمی کاکوروی
○ پریم چند نمبر

اپریل تا اگست ۱۹۷۸ء، ص ۲۴۴، ایڈیٹر: محمد حسین شمس علوی قاسمی کاکوروی
ماہنامہ الفرید رنگ ڈیرہ غازی خان
○ نور صابری و حمت نمبر

مارچ ۱۹۹۸ء، ص ۸۶، مدیر اعلیٰ: محمد رمضان طالب، نائب مدیر: اختر کھوسہ
ماہنامہ فکر اسلام لاہور

○ عید میلاد النبی نمبر

جلد ۱، شمارہ ۲، اگست ۱۹۶۳ء، ص ۶۰، مدیر اعلیٰ: طالب کاشمیری، مدیر: انوار قمر

ماہنامہ فکر و نظر کراچی

رابطۃ العالم الاسلامی نمبر

جلد ۳، شمارہ ۱، جولائی ۱۹۶۵ء، ص ۱۱۲، مدیران: محمد سرور محمد خالد مسعود

ماہنامہ اسہ ماہی فکر و نظر اسلام آباد

○ سیرۃ النبی نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۱۱، اپریل، مئی ۱۹۷۵ء، ص ۸۰، نگران: ڈاکٹر عبدالواحد ہالے پوتا، مدیر: ڈاکٹر شرف الدین اصلاحی

○ حج نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۳، ستمبر ۱۹۷۵ء، ص ۲۱۲، نگران: ڈاکٹر عبدالواحد ہالے پوتا، مدیر: ڈاکٹر شرف الدین اصلاحی

○ سیرت نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۹، مارچ ۱۹۷۶ء، ص ۱۳۴، نگران: زاہد ملک، مدیر: ڈاکٹر شرف الدین اصلاحی

○ یوم تاسیس نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۱۱، مئی ۱۹۷۶ء، ص ۱۵۶، نگران: زاہد ملک، مدیر: ڈاکٹر امین اللہ و شیر نایب، مدیر: ایم ایس ناز

○ اقبال نمبر حصہ اول

جلد ۱۵، شمارہ ۶۵، نومبر، دسمبر ۱۹۷۷ء، ص ۱۴۴، مدیر: رشید احمد جالندھری

○ اقبال نمبر حصہ دوم

جلد ۱۵، شمارہ ۸۷، جنوری، فروری ۱۹۷۸ء، ص ۹۶، مدیر: رشید احمد جالندھری

○ اقبال نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۱۱، اپریل، مئی ۱۹۷۹ء، ص ۱۳۰، نگران: عبدالواحد ہالے پوتا، مدیر: مظہر الدین صدیقی

○ نفاذ شریعت نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۹، مارچ، اپریل ۱۹۸۳ء، ص ۳۲۰، نگران: عبدالواحد ہالے پوتا، مدیر: ڈاکٹر محمد سعید

○ مولانا سید صباح الدین عبدالرحمن نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۳، جنوری۔ مارچ ۱۹۸۸ء، ص ۳۶۰، قائم مقام مدیر: صاحبزادہ ساجد الرحمن
○ خصوصی شمارہ: اندلس کی اسلامی میراث

جلد ۲۸، شمارہ ۴، اپریل۔ دسمبر ۱۹۹۱ء، ص ۷۹۰، مدیر: ڈاکٹر صاحبزادہ ساجد الرحمن
○ سیرت نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۲، جولائی۔ دسمبر ۱۹۹۲ء، ص ۴۳۱، مدیر: ڈاکٹر صاحبزادہ ساجد الرحمن
○ خصوصی اشاعت: مخطوطات

جلد ۳۵، شمارہ ۲، اکتوبر ۱۹۹۷ء۔ جنوری ۱۹۹۸ء، ص ۲۲۴، مدیر: ڈاکٹر صاحبزادہ ساجد الرحمن
○ خصوصی اشاعت: برصغیر میں مطالعہ قرآن

جلد ۳۶، شمارہ ۳، جنوری۔ اپریل ۱۹۹۹ء، ص ۳۹۶، مدیر: ڈاکٹر صاحبزادہ ساجد الرحمن
○ خصوصی اشاعت: ڈاکٹر محمد حمید اللہ

جلد ۴۰، شمارہ ۴، اپریل، ستمبر ۲۰۰۳ء، ص ۶۱۴، مدیر: ڈاکٹر صاحبزادہ ساجد الرحمن
ماہنامہ فلم ایشیا کراچی
○ سالنامہ

جلد ۲، شمارہ ۳، ۱۹۸۷ء، ص ۱۸۰، ایڈیٹر: اقبال منیر
ماہنامہ فلم کار لاہور

○ اپریل فول نمبر

جلد ۳، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۳۵ء، ص ۶۰، ایڈیٹر: سی ایل شرما آنریری ایڈیٹر: ناگر گجراتی
ماہنامہ فنکار حیدر آباد دکن
○ گیارہ ادبی کانفرنس نمبر

جلد ۱، شمارہ ۷، اگست، ستمبر، اکتوبر ۱۹۸۴ء، ص ۱۲۰، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر احمد سجاد
○ عروج زیدی نمبر

شمارہ ۱۰، اکتوبر، نومبر، دسمبر ۱۹۸۸ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: مسعود جاوید ہاشمی
ماہنامہ فنکار لاہور

۱۰ ایوب نمبر

جلد ۸، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۶۵ء، ص ۸۰، چیف ایڈیٹر: بی اے راز

ماہنامہ فنکار لاہور

۱۰ قائد اعظم نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۱۲، دسمبر، جنوری ۱۹۸۱ء، ص ۳۲، ایڈیٹر: ایس ایم یوسف، معاون ملک غلام دستگیر

ماہنامہ فیئر ٹاک گوجرانوالہ

۱۰ یوم اقبال پر خصوصی اشاعت

جلد ۱، شمارہ ۴، نومبر ۱۹۹۵ء، ص ۶۰، چیف ایڈیٹر: رانا غلام سرور عابد

ماہنامہ فیشن ٹوڈے لاہور

۱۰ آزادی نمبر

جلد ۲، شمارہ ۸، اگست ۱۹۹۷ء، ص ۶۰، چیف ایڈیٹر: سلمیٰ وقار ڈپٹی: سید ذوالفقار علی ہاشمی

ماہنامہ فیض شیرگڑھ

۱۰ عشاق رسول نمبر

دسمبر ۱۹۸۴ء، جنوری ۱۹۸۵ء، ص ۶۱، مدیر مسئول: قاضی محمد حمید فضلی

ماہنامہ فیض الاسلام راولپنڈی

۱۰ فاروق اعظم نمبر

جلد ۱۴، شمارہ ۱۲، جولائی، اگست ۱۹۶۳ء، ص ۲۰۰، نگران: غلام قادر غبار

۱۰ عثمان غنی نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۱۰، ستمبر، اکتوبر ۱۹۶۴ء، ص ۱۹۲، نگران: غلام قادر غبار

۱۰ علی مرتضیٰ نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۶۷ء، ص ۲۳۰، نگران: غلام قادر غبار

۱۰ قرآن نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۶۸ء، ص ۲۳۲، نگران: غلام قادر غبار

○ صدیق اکبر نمبر

طبع ثانی، اپریل، مئی ۱۹۶۹ء، ص ۲۵۶، نگران: غلام قادر غبار

○ اقبال نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۷۸ء، ص ۲۰۰، نگران: غلام قادر غبار

ماہنامہ فیضان لاہور

○ سنی کانفرنس نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۲، ستمبر، اکتوبر ۱۹۷۸ء، ص ۵۰، ایڈیٹر: قاری عطاء اللہ

ماہنامہ فیضان القرآن لاہور

○ والدین نمبر

جلد ۱، شمارہ ۲، ستمبر ۲۰۰۵ء، ص ۶۴، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر حفیظ الرحمن بغدادی

○ صلوٰۃ تراویح نمبر

جلد ۱، شمارہ ۳، اکتوبر ۲۰۰۵ء، ص ۹۶، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر حفیظ الرحمن بغدادی

ماہنامہ قاری دہلی

○ تاریخ القرآن نمبر

جلد ۴، شمارہ ۱، مئی ۱۹۸۷ء، ص ۱۶۰، ایڈیٹر: قاری محمد میاں مظہری دہلوی

ماہنامہ القاسم خالق آباد نوشہرہ

○ اشاعت خاص

جلد ۲، شمارہ ۸، دسمبر ۱۹۹۸ء، جنوری ۱۹۹۹ء، ص ۵۲، مدیر: حافظ حبیب الرحمن

○ اشاعت خاص: تحفظ دینی مدارس

جلد ۴، شمارہ ۴، اگست ۲۰۰۲ء، ص ۵۶، سرپرست: مولانا عبدالقیوم حقانی، مدیر: حافظ حبیب الرحمن

○ اشاعت خاص: تذکرہ وسوانح حضرت مولانا سید سلیمان ندوی

جلد ۷، شمارہ ۷ تا ۹، نومبر تا جنوری ۲۰۰۴ء، ص ۴۵۶، مدیر مسئول: حافظ محمد قاسم

○ اشاعت خاص: تذکرہ وسوانح علامہ شبیر احمد عثمانی

جلد ۹، شماره ۶، ۸۷، اکتوبر، نومبر، دسمبر ۲۰۰۵ء، ص ۲۴، مدیر مسئول: حافظ محمد قاسم

ماہنامہ قاسم العلوم دیوبند

○ قرآن نمبر

جلد ۳، شماره ۱، رمضان ۱۳۲۵ھ، ص ۶۰، مرتب: عتیق احمد صدیقی

ماہنامہ قانونگو شیخ لاہور

○ سالنامہ

جلد ۲، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۷۷ء، ص ۱۳۶، اعزازی ایڈیٹر: شیخ محمد مسلم، معاون: شیخ محمد دانیال شامی

ماہنامہ قریشی دلی

○ عید اضحیٰ نمبر

جلد ۳، شماره ۵، مئی ۱۹۶۳ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: ایچ اے حمید صدیقی

○ عید نمبر

جلد ۳، شماره ۳، مارچ ۱۹۶۳ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: ایچ اے حمید صدیقی

ماہنامہ قریشی سونی پت

○ پیشل نمبر: روئداد مجلس شوریٰ آل انڈیا جمعیتہ القریش منعقدہ انبالہ شہر

مئی ۱۹۴۱ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: عبدالعزیز قریشی بی اے ایل ایل بی پلیڈر

ماہنامہ قصے دہلی

○ عراق نمبر

جنوری ۲۰۰۵ء، ص ۲۰۰، مدیر: انیس امروہوی

○ ماہنامہ قطبی ستارہ لاہور

○ مشاعرہ نمبر

جلد ۲، شماره ۱۹، اکتوبر ۱۹۲۷ء، ص ۱۶، چیف ایڈیٹر: میر محمد محسن

ماہنامہ قند مردان

○ افسانہ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۳، ۱۹۵۹ء، ص ۱۶۸، ایڈیٹر: آذرتاج سعید

○ سالنامہ ۱۹۶۰ء

جلد ۳، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۶۰ء، ص ۱۴۴، مدیر: آذرتاج سعید

○ سالگرہ نمبر

جلد ۳، شمارہ ۱۱، ۱۲، ۱۹۶۰ء، ص ۱۹۶، ایڈیٹر: آذرتاج سعید

○ ڈراما نمبر

جلد ۴، شمارہ ۳، ۱۹۶۱ء، ص ۶۰۴، ایڈیٹر: آذرتاج سعید

○ ممتاز شیریں نمبر

جلد ۳، شمارہ ۴، ۵، جنوری، فروری ۱۹۷۳ء، ص ۱۷۲، ایڈیٹر: آذرتاج سعید

○ افسانہ نمبر

جلد ۴، شمارہ ۳، جنوری ۱۹۷۵ء، ص ۱۵۶، مدیر: آذرتاج سعید

○ مجید امجد نمبر

جلد ۳، شمارہ ۸، ۹، مئی، جون ۱۹۷۵ء، ص ۱۹۲، مدیر: آذرتاج سعید

ماہنامہ قوسِ قزح لاہور

○ بہار نمبر

جلد ۲، شمارہ ۷، مارچ ۱۹۲۶ء، ص ۱۰۲، مسئول: محمد وحید کیلانی بی۔ اے

○ سالانہ نمبر

جلد ۳، شمارہ ۱۳، ستمبر ۱۹۲۶ء، ص ۱۴۶، مسئول: محمد وحید کیلانی بی۔ اے

○ بہار نمبر

جلد ۴، شمارہ ۱۹، مارچ ۱۹۲۷ء، ص ۱۹۲، مسئول: محمد وحید کیلانی بی۔ اے

○ سالانہ نمبر

جلد ۵، شمارہ ۱، اکتوبر ۱۹۲۷ء، ص ۲۰۴، مسئول: محمد وحید کیلانی بی۔ اے

ماہنامہ القول السدید لاہور

○ میلاد نمبر

جلد ۱، شماره ۱، ستمبر ۱۹۹۰ء، ص ۱۱۰، مدیر مسئول: محمد طفیل

ماہنامہ قوم دہلی

○ نعتی نور نمبر

جلد ۲، شماره ۲، فروری ۱۹۴۵ء، ص ۸۲، مرتب: محمد یوسف کتھوریہ بی اے

○ سالنامہ

جلد ۶، شماره ۱، جنوری ۱۹۴۶ء، ص ۲۳۸، مدیر: انوار الحق حق

ماہنامہ قوم لاہور

○ فخر پاکستان نمبر (حصہ اول): میاں محمد نواز شریف

جلد ۱، شماره ۱۱، فروری، مارچ ۱۹۹۶ء، ص ۲۰۰، چیف ایڈیٹر: اعجاز محمود خان

○ فخر پاکستان نمبر (حصہ دوم): میاں محمد نواز شریف

جلد ۲، شماره ۲، ۳، ۴، اپریل، مئی، جون، جولائی ۱۹۹۷ء، ص ۸۰، چیف ایڈیٹر: اعجاز محمود خان

ماہنامہ قومی ڈائجسٹ لاہور

○ اشاعت خاص

جلد ۱، شماره ۵، اکتوبر ۱۹۷۸ء، ص ۲۰۸، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، مدیر: مقبول جہانگیر

○ کہانی نمبر

جلد ۱، شماره ۸، جنوری ۱۹۷۹ء، ص ۲۳۴، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، مدیر: مقبول جہانگیر

○ سالنامہ

جلد ۱، شماره ۱۲، مئی ۱۹۷۹ء، ص ۲۴۰، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، نائب مدیر: محمد شریف کیانی

○ آزادی نمبر

جلد ۲، شماره ۳، اگست ۱۹۷۹ء، ص ۱۹۱، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، نائب مدیر: محمد شریف کیانی

○ دفاع نمبر

جلد ۲، شماره ۴، ستمبر ۱۹۷۹ء، ص ۱۹۰، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، نائب مدیر: محمد شریف کیانی

۱۰ اشاعت خاص

جلد ۲، شماره ۵، اکتوبر ۱۹۷۹ء، ص ۱۹۲، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، نائب مدیر: محمد شریف کیانی
 ۰ سید مودودی نمبر

جلد ۲، شماره ۸، جنوری ۱۹۸۰ء، ص ۳۱۲، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، نائب مدیر: محمد شریف کیانی
 ۰ سالنامہ

جلد ۲، شماره ۱۲، مئی ۱۹۸۰ء، ص ۲۹۹، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، نائب مدیر: محمد شریف کیانی
 ۰ مفتی محمود نمبر

جلد ۳، شماره ۹، فروری ۱۹۸۱ء، ص ۲۷۲، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، نائب مدیر: محمد شریف کیانی
 ۰ ہائی جیکنگ پر اشاعت خاص

جلد ۳، شماره ۱۱، اپریل ۱۹۸۱ء، ص ۲۲۴، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، نائب مدیر: محمد شریف کیانی
 ۰ سالنامہ ۱۹۸۱ء

جلد ۳، شماره ۱۲، مئی ۱۹۸۱ء، ص ۲۷۸، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، نائب مدیر: محمد شریف کیانی
 ۰ مجاہدین افغانستان نمبر

جلد ۴، شماره ۵، اکتوبر ۱۹۸۱ء، ص ۲۸۸، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی
 ۰ علی نمبر

جلد ۴، شماره ۹، مارچ ۱۹۸۲ء، ص ۳۳۴، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی
 ۰ سالنامہ ۱۹۸۲ء

جلد ۴، شماره ۱۲، مئی ۱۹۸۲ء، ص ۲۸۸، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی
 ۰ فاروق اعظم نمبر

جلد ۵، شماره ۱۰، مارچ ۱۹۸۳ء، ص ۳۸۳، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، خصوصی معاون: محمد اسلم ڈوگر
 ۰ خصوصی پیش کش

جلد ۵، شماره ۱۲، مئی ۱۹۸۳ء، ص ۳۲۰، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، خصوصی معاون: محمد اسلم ڈوگر
 ۰ عثمان غنی نمبر

جلد ۶، شماره ۹، مارچ ۱۹۸۴ء، ص ۳۱۸، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، خصوصی معاون: محمد اسلم ڈوگر

○ سالنامہ

جلد ۶، شماره ۱۱، مئی ۱۹۸۴ء، ص ۲۸۴، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، خصوصی معاون: محمد اسلم ڈوگر

○ سکھ تحریک نمبر

جلد ۷، شماره ۲، اگست ۱۹۸۴ء، ص ۲۹۶، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، خصوصی معاون: محمد اسلم ڈوگر

○ صدیق اکبر نمبر

جلد ۷، شماره ۸، جنوری، فروری ۱۹۸۵ء، ص ۳۹۴، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، خصوصی معاون: محمد اسلم ڈوگر

○ ظہور الہی شہید نمبر

جلد ۸، شماره ۴، ستمبر ۱۹۸۵ء، ص ۲۸۸، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، خصوصی معاون: محمد اسلم ڈوگر

○ سالنامہ ۱۹۸۷ء

جلد ۹، شماره ۱۰، مارچ ۱۹۸۷ء، ص ۳۰۴، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی

○ صحابہ کرام نمبر حصہ اول

جلد ۹، شماره ۱۲، مئی ۱۹۸۷ء، ص ۳۲۰، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، خصوصی معاونین: تنویر شاہد خالد ہمایوں

○ صحابہ کرام نمبر حصہ دوم

جلد ۱۰، شماره ۸، ۱۹۸۸ء، ص ۳۳۶، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، اسٹنٹ ایڈیٹر: تنویر قیصر

○ سالنامہ

جلد ۱۰، شماره ۱۲، مئی ۱۹۸۸ء، ص ۲۶۲، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، اسٹنٹ ایڈیٹر: تنویر قیصر شاہد

○ حج نمبر

جلد ۱۱، شماره ۱، جون ۱۹۸۸ء، ص ۳۵۲، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، اسٹنٹ ایڈیٹر: تنویر قیصر شاہد

○ ضیاء الحق شہید نمبر

جلد ۱۱، شماره ۳، ستمبر ۱۹۸۸ء، ص ۲۷۲، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، اسٹنٹ ایڈیٹر: تنویر قیصر شاہد

○ شہید صدر نمبر

جلد ۱۱، شماره ۵، نومبر ۱۹۸۸ء، ص ۴۲۴، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، اسٹنٹ ایڈیٹر: تنویر قیصر شاہد

○ سالنامہ

جلد ۱۲ شمارہ ۲ جولائی ۱۹۸۹ء، ص ۳۲۸، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی

○ طنز و مزاح نمبر

جلد ۱۲ شمارہ ۱۲ مئی ۱۹۹۰ء، ص ۳۳۶، مجیب الرحمن شامی، مدیر: انور سدید، مدیر معاون: عرفان صدیقی

○ مدینہ النبی نمبر

جلد ۱۳ شمارہ ۵ اکتوبر ۱۹۹۰ء، ص ۳۷۲، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، مدیر: انور سدید

○ مکہ مکرمہ نمبر

جلد ۱۳ شمارہ ۶ نومبر ۱۹۹۰ء، ص ۲۶۰، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، مدیر: انور سدید

○ خواتین افسانہ نمبر

جلد ۱۴ شمارہ ۱ جون ۱۹۹۱ء، ص ۲۵۶، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، مدیر: انور سدید

○ سوویت یونین نمبر

جلد ۱۴ شمارہ ۹ فروری ۱۹۹۲ء، ص ۳۳۶، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، مدیر: انور سدید

○ جنرل آصف نواز نمبر

جلد ۱۵ شمارہ ۹ فروری ۱۹۹۳ء، ص ۲۸۰، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، مدیر: ستارہ طاہر

○ بہترین افسانہ نمبر

جلد ۱۶ شمارہ ۱ جون ۱۹۹۳ء، ص ۳۰۴، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، مدیر: انور سدید

○ خاص نمبر

جلد ۱۶ شمارہ ۴ ستمبر ۱۹۹۳ء، ص ۳۵۲، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، مدیر: انور سدید

○ انتخابات نمبر

جلد ۱۶ شمارہ ۵ اکتوبر ۱۹۹۳ء، ص ۲۴۰، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، مدیر: انور سدید

○ خاص شمارہ

جلد ۱۷ شمارہ ۷ دسمبر ۱۹۹۴ء، ص ۲۸۸، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، مدیر: انور سدید

○ خصوصی شمارہ

جلد ۱۸، شمارہ ۵، دسمبر ۱۹۹۶ء، ص ۲۷۶، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، مدیر: جمیل نقوی
 ۵ طویل کہانی نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱، جون ۱۹۹۷ء، ص ۲۴۰، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی، مدیر: جمیل نقوی
 ۵ یوم دفاع نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۲، ستمبر ۲۰۰۰ء، ص ۲۵۶، مدیر مسئول: مجیب الرحمن شامی
 ۵ آزادی نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۳، اگست ۲۰۰۲ء، ص ۲۴۰، چیف ایڈیٹر: مجیب الرحمن شامی، ایڈیٹر: منیر احمد منیر
 ۵ شہید ملت نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۲۰۰۴ء، ص ۳۲۰، چیف ایڈیٹر: مجیب الرحمن شامی، ایڈیٹر: اختر حسین شیخ
 پندرہ روزہ/ماہنامہ قومی زبان کراچی

۵ بابائے اردو نمبر بروقات بابائے اردو

جلد ۱۹، شمارہ ۴ تا ۱۵، اگست تا ۱۶ دسمبر ۱۹۶۱ء، ص ۲۳۲، مدیر: مشفق خواجہ
 ۵ بابائے اردو نمبر (بابائے اردو کی پہلی برسی)

جلد ۲۱، شمارہ ۳ تا ۶، یکم اگست تا ۱۶ ستمبر ۱۹۶۲ء، ص ۱۰۴، مدیر: مشفق خواجہ
 ۵ بابائے اردو نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۳، اگست ۱۹۶۳ء، ص ۳۷۶، مدیر: مشفق خواجہ
 ۵ بابائے اردو نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۸، اگست ۱۹۶۴ء، ص ۴۵۵، مدیر: مشفق خواجہ
 ۵ بابائے اردو نمبر

جلد ۲۹، شمارہ ۲، اگست ۱۹۶۶ء، ص ۳۳۶، مدیر: مشفق خواجہ
 ۵ بابائے اردو نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۳، ستمبر ۱۹۶۷ء، ص ۲۲۴، مدیر: مشفق خواجہ
 ۵ بیاد غالب

جلد ۳۴، شمارہ ۲، فروری ۱۹۶۹ء، ص ۱۲۸، ادارہ تحریر: جمیل الدین عالی، مشفق خواجہ
○ بیاد غالب

جلد ۳۴، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۶۹ء، ص ۱۲۰، ادارہ تحریر: جمیل الدین عالی، مشفق خواجہ
○ خصوصی شمارہ بیاد بابائے اردو

جلد ۳۷، شمارہ ۲، اگست ۱۹۷۰ء، ص ۲۲۴، ادارہ تحریر: جمیل الدین عالی، مشفق خواجہ
○ بیاد غالب

جلد ۳۸، شمارہ ۲، فروری ۱۹۷۱ء، ص ۱۶۸، ادارہ تحریر: جمیل الدین عالی، مشفق خواجہ
○ بابائے اردو نمبر

جلد ۴۲، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۷۳ء، ص ۶۴، ادارہ تحریر: جمیل الدین عالی، مشفق خواجہ
○ بابائے اردو نمبر

جلد ۴۴، شمارہ ۸، اگست ۱۹۷۴ء، ص ۶۴، ادارہ تحریر: جمیل الدین عالی، سید شبیر علی قاکتا
○ بیاد ممتاز حسن

جلد ۵۴، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۷۵ء، ص ۶۴، ادارہ تحریر: شبیر علی قاکتا، کلیم الحسن نقوی
○ بیاد امیر خسرو

جلد ۴۵، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۷۵ء، ص ۸۰، مدیر: شبیر علی قاکتا، کلیم الحسن نقوی
○ بیاد صد سالہ جشن پیدائش قائد اعظم محمد علی جناح

جلد ۴۶، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۷۶ء، ص ۲۴۰، ادارہ تحریر: جمیل الدین عالی، سید شبیر علی قاکتا
○ دانائے راز بیاد حکیم الامت علامہ اقبال

جلد ۴۷، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۷۷ء، ص ۲۷۲، ادارہ تحریر: سید شبیر علی قاکتا
○ اقبال نمبر

جلد ۴۹، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۷۹ء، ص ۶۴، ادارہ تحریر: جمیل الدین عالی، سید شبیر علی قاکتا
○ شاعر مشرق مفکر پاکستان علامہ اقبال کی یاد میں

جلد ۵۱، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۸۱ء، ص ۸۴، ادارہ تحریر: جمیل الدین عالی، سید شبیر علی قاکتا

○ پیر حسام الدین راشدی نمبر

جلد ۵۲، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۸۲ء، ص ۱۲۰، ادارہ تحریر: جمیل الدین عالی، سید شبیر علی کا کتا

○ اختر حسین نمبر

جلد ۵۴، شماره ۷، جولائی ۱۹۸۳ء، ص ۱۹۶، ادارہ تحریر: جمیل الدین عالی، ادا جعفری، شبیر علی کا کتا

○ خصوصی شماره: بیاد سید شبیر علی کا کتا مرحوم

جلد ۵۵، شماره ۵، مئی ۱۹۸۵ء، ص ۱۲۰، ادارہ تحریر: قدرت اللہ شہاب، ادا جعفری، جمیل الدین عالی

○ خصوصی شماره: بہ یاد قدرت اللہ شہاب

جلد ۵۷، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۸۶ء، ص ۲۰۴، ادارہ تحریر: جمیل الدین عالی، ادا جعفری، ڈاکٹر اسلم فرخی

○ بابائے اُردو نمبر

جلد ۵۹، شماره ۸، اگست ۱۹۸۸ء، ص ۱۱۲، ادارہ تحریر: جمیل الدین عالی، ادا جعفری، ڈاکٹر اسلم فرخی

○ خصوصی اشاعت: ڈاکٹر سید عبداللہ کی یاد میں

جلد ۶۲، شماره ۹، ستمبر ۱۹۹۰ء، ص ۱۴۴، مدیر: ادیب سہیل، محمد سراج الحق

○ خصوصی شماره

جلد ۶۴، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۲ء، ص ۱۲۰، مدیر: ادیب سہیل

○ بابائے اُردو نمبر

جلد ۶۵، شماره ۸، اگست ۱۹۹۳ء، ص ۱۲۸، مدیر: ادیب سہیل

○ مالک رام نمبر

جلد ۶۶، شماره ۴، اپریل ۱۹۹۴ء، ص ۱۲۸، مدیر: ادیب سہیل

○ بابائے اُردو کی یاد میں

جلد ۶۷، شماره ۸، اگست ۱۹۹۵ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل

○ بابائے اُردو نمبر

جلد ۶۸، شماره ۸، اگست ۱۹۹۶ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل

○ نور الحسن جعفری نمبر

جلد ۶۸، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۹۶ء، ص ۲۴۳، مدیر: ادیب سہیل
○ خصوصی شمارہ بابائے اردو کی یاد میں

جلد ۶۹، شمارہ ۸، اگست ۱۹۹۷ء، ص ۱۰۴، مدیر: ادیب سہیل
○ بیاد علامہ اقبال

جلد ۶۹، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۹۷ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل
○ دو صد سالہ جشن ولادت مرزا اسد اللہ خاں غالب

جلد ۷۰، شمارہ ۲، فروری ۱۹۹۸ء، ص ۱۸۴، مدیر: ادیب سہیل
○ خصوصی شمارہ بیاد سر سید احمد خاں

جلد ۷۰، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۹۸ء، ص ۱۱۲، مدیر: ادیب سہیل
○ بابائے اردو نمبر

جلد ۷۰، شمارہ ۸، اگست ۱۹۹۸ء، ص ۱۰۴، مدیر: ادیب سہیل
○ خصوصی شمارہ بابائے اردو کی یاد میں

جلد ۷۱، شمارہ ۸، اگست ۱۹۹۹ء، ص ۱۱۲، مدیر: ادیب سہیل
○ خصوصی شمارہ بیاد اقبال

جلد ۷۱، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۹۹ء، ص ۱۰۴، مدیر: ادیب سہیل
○ خصوصی شمارہ بیاد غالب

جلد ۷۲، شمارہ ۲، فروری ۲۰۰۰ء، ص ۱۰۴، مدیر: ادیب سہیل
○ خصوصی شمارہ بیاد علامہ اقبال

جلد ۷۲، شمارہ ۴، اپریل ۲۰۰۰ء، ص ۱۰۴، مدیر: ادیب سہیل
○ بابائے اردو نمبر

جلد ۷۲، شمارہ ۸، اگست ۲۰۰۰ء، ص ۱۱۲، مدیر: ادیب سہیل
○ خصوصی شمارہ بیاد علامہ اقبال

جلد ۷۲، شمارہ ۱۱، نومبر ۲۰۰۰ء، ص ۱۰۴، مدیر: ادیب سہیل

○ بیاد غالب خصوصی اشاعت

جلد ۳۷ شماره ۲، فروری ۲۰۰۱ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل

○ بیاد علامہ اقبال خصوصی اشاعت

جلد ۳۷ شماره ۴، اپریل ۲۰۰۱ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل

○ بابائے اردو نمبر

جلد ۳۷ شماره ۸، اگست ۲۰۰۱ء، ص ۱۰۴، مدیر: ادیب سہیل

○ بیاد علامہ اقبال خصوصی شمارہ

جلد ۳۷ شماره ۱۱، نومبر ۲۰۰۱ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل

○ بیاد غالب خصوصی شمارہ

جلد ۳۷ شماره ۲، فروری ۲۰۰۲ء، ص ۱۲۰، مدیر: ادیب سہیل

○ بیاد علامہ اقبال خصوصی شمارہ

جلد ۳۷ شماره ۴، اپریل ۲۰۰۲ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل

○ بابائے اردو نمبر

جلد ۳۷ شماره ۸، اگست ۲۰۰۲ء، ص ۱۰۴، مدیر: ادیب سہیل

○ بیاد علامہ اقبال خصوصی شمارہ

جلد ۳۷ شماره ۱۱، نومبر ۲۰۰۲ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل

○ انجمن ترقی اردو کا صد سالہ نمبر

جلد ۳۷ شماره ۱، جنوری، فروری ۲۰۰۳ء، ص ۲۶۶، مدیر: ادیب سہیل

○ بابائے اردو نمبر ۲۰۰۳ء

جلد ۳۷ شماره ۸، اگست ۲۰۰۳ء، ص ۱۲۰، مدیر: ادیب سہیل

○ بیاد علامہ اقبال خصوصی شمارہ

جلد ۳۷ شماره ۱۱، نومبر ۲۰۰۳ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل

○ بیاد غالب خصوصی شمارہ

جلد ۶، شمارہ ۲، فروری ۲۰۰۴ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل

○ بیاد علامہ اقبال خصوصی شمارہ

جلد ۶، شمارہ ۴، اپریل ۲۰۰۴ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل

○ بابائے اردو نمبر

جلد ۶، شمارہ ۸، اگست ۲۰۰۴ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل

○ بہ یاد غالب خصوصی شمارہ

جلد ۷، شمارہ ۲، فروری ۲۰۰۵ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل

○ بیاد مشفق خواجہ

جلد ۷، شمارہ ۳، مارچ ۲۰۰۵ء، ص ۱۰۴، مدیر: ادیب سہیل

○ بیاد علامہ اقبال

جلد ۷، شمارہ ۴، اپریل ۲۰۰۵ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل

○ بابائے اردو نمبر

جلد ۷، شمارہ ۸، اگست ۲۰۰۵ء، ص ۹۶، مدیر: ادیب سہیل

ماہنامہ قومی صحت لاہور

○ قرشی نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۸۸ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: اقبال احمد قرشی، جوائنٹ ایڈیٹر: احمد فاروق

○ رمضان المبارک نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۳، مارچ، اپریل ۱۹۹۰ء، ص ۳۲، ایڈیٹر: اقبال احمد قرشی، جوائنٹ ایڈیٹر: ملک احمد فاروق

○ قرشی نمبر

جلد ۲۶، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۹۶ء، ص ۲۸، چیف ایڈیٹر: اقبال احمد قرشی

○ اشاعت خصوصی جشن صد سالہ

جلد ۲۸، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۹۸ء، ص ۷۸، چیف ایڈیٹر: اقبال احمد قرشی

ماہنامہ قہقہہ لاہور

○ چاٹ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۹، مئی ۱۹۶۳ء، ص ۱۲۴، ایڈیٹر: محمود دہلوی

○ تمیں مارخان نمبر

جلد ۸، شمارہ ۸۹، جنوری ۱۹۷۰ء، ص ۱۰۰، ایڈیٹر: محمود دہلوی

ماہنامہ القیاس لاہور

○ بھٹو نمبر

جلد ۱، شمارہ ۷، اپریل ۱۹۹۰ء، ص ۴۰، چیف ایڈیٹر: عبدالغفور بھٹو، ایڈیٹر: طارق محمود خان جہانگیری

ماہنامہ قیام لاہور

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۰ء، ص ۷۲، ایڈیٹر: رؤف اکبر، خاتون ایڈیٹر: فہمیدہ نجم

○ آغا خان خصوصی نمبر

جلد ۴، شمارہ ۱۱، اکتوبر نومبر ۱۹۹۲ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: رؤف اکبر، خاتون ایڈیٹر: صبرینہ بخاری

ماہنامہ کاروان بہاولپور

○ اشاعت خاص

جلد ۲۱، شمارہ ۷، اکتوبر نومبر ۱۹۶۶ء، ص ۲۴۰، مدیر: سید آل احمد، نائب: خالق تنویر

ماہنامہ کاروان قمر کراچی

○ سالنامہ

جلد ۳، شمارہ ۲۶، اگست ۱۹۹۷ء، ص ۱۱۲، مدیر اعلیٰ: محمد صحبت خان کوہاٹی

○ شیخ الاسلام نمبر

سلسلہ ۳، جنوری ۱۹۹۸ء، ص ۱۸۵، مدیر اعلیٰ: محمد صحبت خان کوہاٹی

○ ضیاء الامت نمبر

جلد ۱، شمارہ ۵، جنوری ۱۹۹۹ء، ص ۱۹۸، مدیر اعلیٰ: محمد صحبت خان کوہاٹی

ماہنامہ الکاسب کراچی

○ یوم خندق نمبر

جلد ۱ شماره ۲ جون ۱۹۸۹ء، ص ۲۸ مدیر: پروفیسر شفیع ملک

ماہنامہ کاشتکار جدید لاہور

○ باغبانی نمبر

جلد ۷ شماره ۱۶۴ فروری ۱۹۴۰ء، ص ۲۰۸ ایڈیٹر: چودہری رحمت خاں تارڑ

ماہنامہ کاغذی پیرہن لاہور

○ سروے نمبر

جلد ۱ شماره ۲۱ نومبر دسمبر ۲۰۰۰ء، ص ۶۴ مدیر: شاہد شیدائی شریک مدیر: مظفر بخاری

ماہنامہ کامران سرگودھا

○ سالنامہ

جلد ۴ شماره ۷۷ اگست، ستمبر ۱۹۵۸ء، ص ۱۰۸ ایڈیٹر: انور گوئندی

○ سالنامہ

جلد ۶ شماره ۳ مارچ، اپریل ۱۹۶۰ء، ص ۱۴۴ ادارت: انور گوئندی

ماہنامہ کانگرہ ویلی لاہور

○ کرشن نمبر

جلد ۲ شماره ۸ اگست ۱۹۳۸ء، ص ۵۰ ایڈیٹر: بی ڈی گلشن نادوئی جانت ایڈیٹر: پنڈت شام داس جوشی لالہ اجودھیا پرشاد

ماہنامہ کائنات لاہور

○ عید نمبر

جلد ۲ شماره ۳ اپریل ۱۹۳۲ء، ص ۱۰۰ مدیر مسئول: سید سراج احمد مدیر معاون: شوکت معصوم

○ سالنامہ ۱۹۳۳ء

جلد ۲ شماره ۱۱ دسمبر ۱۹۳۲ء، ص ۱۲۰ ایڈیٹر: سید سراج احمد مدیران معاون: شوکت معصوم

ماہنامہ کتاب لاہور

○ تعلیمی پالیسی نمبر

جلد ۶، شمارہ ۱۲، ستمبر، اکتوبر ۱۹۷۲ء، ص ۱۰۰، نگران: ابن انشاء، مدیر: ذولفقار احمد تابش
○ عالمی سال کتاب نمبر

جلد ۷، شمارہ ۱۱، جولائی، اگست ۱۹۷۳ء، ص ۱۴۲، نگران: ابن انشاء، مدیر: ذولفقار احمد تابش
○ قائد اعظم نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۳، دسمبر ۱۹۷۶ء، ص ۱۱۲، نگران: ابن انشاء، مدیر: ذولفقار احمد تابش
○ اقبال نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۲، نومبر ۱۹۷۷ء، ص ۱۴۴، مدیر: ذولفقار احمد تابش، نائب مدیر: محمد علی چراغ
○ بچوں کا ادب نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۴، جنوری ۱۹۷۹ء، ص ۸۰، مدیر: ذولفقار احمد تابش، نائب مدیر: محمد علی چراغ
○ تبصرہ نمبر

جلد ۲۱، شمارہ ۸، جون ۱۹۸۷ء، ص ۴۸، مدیر: ذولفقار احمد تابش، نائب مدیر: اکرم کامل
○ تبصرہ نمبر

جلد ۲۲، شمارہ ۲، دسمبر ۱۹۸۷ء، ص ۵۶، مدیر: ذولفقار احمد تابش، نائب مدیر: اکرم کامل
○ تبصرہ نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۸، جون ۱۹۸۹ء، ص ۴۰، مدیر: ذولفقار احمد تابش، نائب مدیر: اکرم کامل
○ ماہنامہ کتاب لکھنؤ

○ خاص نمبر

جلد ۳، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۱۹۶۴ء، ص ۶۸، ایڈیٹر: سید جمیل احمد
○ علی عباس حسینی نمبر

جلد ۳، شمارہ ۱۱، دسمبر ۱۹۶۴ء، ص ۱۳۴، مدیر: سید جمیل احمد، مرتب: عابد سہیل، عبدالحلیم انیس نصرت
○ خاص نمبر

جلد ۴، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۶۵ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: سید جمیل احمد
○ سالنامہ

جلد ۵ شماره ۱ جنوری ۱۹۶۶ء، ص ۱۶۴ ایڈیٹر: سید جمیل احمد

○ سالنامہ

جلد ۶ شماره ۱، ۲، ۳ جنوری، فروری، مارچ ۱۹۶۷ء، ص ۲۴۰ ایڈیٹر: سید جمیل احمد

○ افسانہ نمبر (حصہ اول)

شمارہ ۸۶ اکتوبر ۱۹۷۰ء، ص ۱۹۶ ایڈیٹر: شمیم الدین، مجلس مشاورت: سید احتشام حسین، حیات اللہ انصاری، غابد تہیل

○ خاص نمبر (تیسرا حصہ)

شمارہ ۱۱۱ جنوری ۱۹۷۳ء، ص ۱۲۸ ایڈیٹر: شمیم الدین

○ الوداعی شمارہ

شمارہ ۱۲۷ جولائی ۱۹۷۵ء، ص ۱۱۶ ایڈیٹر: شمیم الدین

ماہنامہ کتاب نما نئی دہلی

○ مرزا دبیر نمبر

جلد ۱۸ شماره ۹ ستمبر ۱۹۷۷ء، ص ۲۰۰ ایڈیٹر: ولی شاہ جہان پوری

○ مولانا مہر محمد خاں شہاب مالیر کوٹلوی نمبر

جلد ۱۹ شماره ۱ جنوری ۱۹۷۸ء، ص ۸۰ ایڈیٹر: ولی شاہ جہان پوری

○ خصوصی شمارہ: عبداللطیف اعظمی حیات و خدمات

جلد ۲۵ شماره ۳ مارچ ۱۹۵۸ء، ص ۸۰ ایڈیٹر: ولی شاہ جہان پوری

○ خصوصی شمارہ: مجتبیٰ حسین فن اور شخصیت

جولائی ۲۰۰۴ء، ص ۱۶۰ مدیر: شاہد علی خاں، مرتب: ڈاکٹر محمد کاظم

ماہنامہ کراچی آبزور کراچی

○ جمہوریت نمبر

جلد ۱ شماره ۱ مارچ ۱۹۸۹ء، ص ۱۰۲ چیف ایڈیٹر: محمد نزاکت علی، آنریری ایڈیٹر: محمد اکرم خان

ماہنامہ کرانتی لاہور

○ بچہ نمبر

جلد ۹، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۳۵ء، ص ۲۳۲ ایڈیٹر: سنت رام بی۔ اے، جوائنٹ ایڈیٹر: مہانند
 ○ کاروبار نمبر

جلد ۱۴، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۴۰ء، ص ۲۰۰ ایڈیٹر: سنت رام بی۔ اے
 ○ صحت نمبر

جلد ۲۰، شماره ۱، جنوری ۱۹۴۶ء، ص ۱۳۸ ایڈیٹر: سنت رام بی۔ اے، سب ایڈیٹر: جمنا داس اختر
 ماہنامہ کردارِ نو عارف والا (منگمری)
 ○ یوم تاسیس نمبر

جلد ۳، شماره ۲۵، جنوری ۱۹۵۹ء، ص ۱۱۴ نگران: ظفر اللہ خان، مدیر: محمد فیض الانبالوی، مدیر معاون: محمد صدیق براق القرشی
 ○ اقبال نمبر

جلد ۳، شماره ۲۷، اپریل ۱۹۵۹ء، ص ۸۴ نگران: ظفر اللہ خان، مدیر: محمد فیض الانبالوی، مدیر معاون: محمد صدیق براق القرشی
 ○ اقبال نمبر

جلد ۴، شماره ۳۵، مئی ۱۹۶۰ء، ص ۶۴ مدیر اعلیٰ: رانا ظفر اللہ خان بی اے، معاون مدیر: محمد سعید قریشی
 ○ فتنہ انکارِ قرآن نمبر

جلد ۶، شماره ۱۳، جولائی، اگست ۱۹۶۲ء، ص ۱۱۲ مدیر اعلیٰ: رانا ظفر اللہ خان، معاون: محمد سلیم
 ماہنامہ کرکٹر کراچی
 ○ ورلڈ کپ پیشل

جلد ۱۴، شماره ۳، مارچ ۱۹۹۲ء، ص ۱۵۰ ایڈیٹر: منصور علی بیگ
 ماہنامہ کرن کراچی
 ○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۶، شماره ۱۲، مارچ ۲۰۰۴ء، ص ۲۹۰ مدیر اعلیٰ: عامر محمود، مدیرہ: نادرہ خاتون
 ○ ناولٹ نمبر

جلد ۲۷، شماره ۴، جولائی ۲۰۰۴ء، ص ۲۹۰ مدیر اعلیٰ: عامر محمود، مدیرہ: نادرہ خاتون
 ماہنامہ الکشافہ حیدر آباد دکن

○ آزادی نمبر

جلد ۲، شمارہ ۳، دسمبر، جنوری ۱۹۳۱ء، ۱۹۳۲ء، ص ۵۲ مدیر: محمد حمید اللہ

ماہنامہ کنز الایمان لاہور

○ تحریک خلافت و ترک موالات نمبر

جلد ۴، شمارہ ۹، نومبر ۱۹۹۴ء، ص ۱۱۲ چیف ایڈیٹر: محمد نعیم طاہر رضوی

○ قائد اعظم نمبر

جلد ۸، شمارہ ۸، ستمبر ۱۹۹۸ء، ص ۱۵۰ ایڈیٹر: طارق محمود عزیز، سب ایڈیٹر: محمد رضوان، نقادری: غارف محمود، بٹ

ماہنامہ کنز العلوم لاہور

○ سالگرہ نمبر

جلد ۵، شمارہ ۲، اگست ۲۰۰۴ء، ص ۵۹ چیف ایڈیٹر: پروفیسر محمد افضل چیمہ، ایڈیٹر: سیمیں افضل

ماہنامہ کنگن کراچی

○ سال نو نمبر

جلد ۸، شمارہ ۸، جنوری ۲۰۰۴ء، ص ۲۵۰ ایڈیٹر: شازیہ بینش

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱، جون ۲۰۰۴ء، ص ۲۵۰ ایڈیٹر: شازیہ بینش

ماہنامہ کوآپریشن لاہور

○ سالنامہ

جلد ۳۱، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۵۵ء، ص ۳۴۴ ایڈیٹر: عبدالرشید تبسم ایم اے

ماہنامہ کوثر لاہور

○ اقبال نمبر

جلد ۹، شمارہ ۹، نومبر ۱۹۸۴ء، ص ۷۲ مدیر مسئول: مقبول انور داؤدی، مدیر: ڈاکٹر نسیم الدین خواجہ

○ رسول نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱۰، دسمبر ۱۹۸۵ء، ص ۸۸ مدیر مسئول: مقبول انور داؤدی، مدیر: ڈاکٹر نسیم الدین خواجہ

○ سیرت نمبر

جلد ۶، شمارہ ۸، اکتوبر ۱۹۸۸ء، ص ۶۴ مدیر مسئول: مقبول انور داؤدی، مدیر: ڈاکٹر نسیم الدین خواجہ
ماہنامہ کہکشاں کوچہ پاکستان دہلی

○ سالنامہ

فروری ۱۹۴۷ء، ص ۲۴۲ ایڈیٹر: سید کاظم علی دہلوی
ماہنامہ کہکشاں ڈائجسٹ لاہور

○ رسول کریم نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۷۷ء، ص ۹۰ چیف ایڈیٹر: محمد اسحاق ساگر اعوان
○ سید الشہدائے نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۷۸ء، ص ۸۲ چیف ایڈیٹر: محمد اسحاق ساگر اعوان
○ سید الشہدائے نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۱۱، نومبر، دسمبر ۱۹۷۸ء، ص ۶۲ مدیر اعلیٰ: محمد اسحاق ساگر اعوان
ماہنامہ گرہستی لاہور

○ شادی نمبر

جلد ۵، شمارہ ۲۸، ۲۹، اپریل، مئی ۱۹۳۳ء، ص ۱۶۸ مدیر: منی لال گوردھن
ماہنامہ گلبن احمد آباد

○ سالنامہ

جلد ۶، شمارہ ۶۱، ۶۲، دسمبر ۱۹۸۲ء، جنوری ۱۹۸۳ء، ص ۱۱۲ ایڈیٹر: ثریا ہاشمی، ترتیب کار: مناظر عاشق ہرگنوی
○ سالنامہ

جلد ۸، شمارہ ۸۶، ۸۷، دسمبر ۱۹۸۴ء، جنوری، فروری ۱۹۸۵ء، ص ۱۳۲ ایڈیٹر: ثریا ہاشمی
○ سالنامہ

جلد ۱۱، شمارہ ۱۲۲، ۱۲۳، جنوری، فروری ۱۹۸۸ء، ص ۲۰۸ ایڈیٹر: ثریا ہاشمی
ماہنامہ گل خنداں لاہور

۵ افسانہ نمبر

جلد ۶، شمارہ ۳، ص ۲۲۴ مدیر مسئول: عبدالرؤف بی اے (آنرز) مدیر اعزازی: امین ہاشمی

۵ منٹو نمبر

جلد ۶، شمارہ ۶، ص ۱۶۰ ترتیب دینے والے: عبدالرؤف بی اے (آنرز) امین ہاشمی

۵ سالنامہ ۱۹۵۵ء

جلد ۷، شمارہ ۲، ص ۱۱۲ ترتیب دینے والے: عبدالرؤف بی اے (آنرز) امین ہاشمی

ماہنامہ گلشن لاہور

۵ بسنت نمبر

جلد ۳، شمارہ ۲، فروری ۱۹۱۹ء، ص ۳۴ ایڈیٹر: سید نور حسن نور سہاخصہ ری (تلمیذ الملک مولانا تاجور نجیب آبادی)

ماہنامہ گلکھام نئی دہلی

۵ ہیروئن نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۸۱ء، ص ۸۲ چیف ایڈیٹر: سلطان اختر، ایڈیٹر: فارق ارگلی

۵ دُنیا نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۶، جون ۱۹۸۴ء، ص ۸۲ چیف ایڈیٹر: سلطان اختر، ایڈیٹر: فارق ارگلی

ماہنامہ گل کدہ سہوان

۵ اپیشل شکیل نمبر [شکیل بدایونی]

جلد ۴، شمارہ ۲، اگست ۱۹۷۶ء، ص ۱۵۴ ایڈیٹر: جلیس سہوانی

ماہنامہ گنگن بمبئی

۵ مذاہب عالم نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱ تا ۶، مارچ ۱۹۸۴ء، ص ۱۲۴۰ ایڈیٹر: شمس کنول، شریک قلم: شہناز کنول

ماہنامہ گمنام سیالکوٹ

استقلال نمبر

جلد ۱، شمارہ ۶، اگست، ستمبر ۱۹۵۷ء، ص ۸۰ ادارہ: راشد سہوانی، شکیل آزاد

ماہنامہ گنج بخش لاہور

○ عرس نمبر

جلد ۱ شماره ۵ اکتوبر ۱۹۵۵ء، ص ۶۳، مدیر اعلیٰ: محمد وارث کامل بی اے، مدیر معاون: ریاض احمد سمیل

ماہنامہ گوجر گونج لاہور

○ محسن پاکستان نمبر [چوہدری رحمت علی]

جلد ۱ شماره ۸ فروری ۱۹۹۱ء، ص ۵۶، نیجنگ ایڈیٹر: چوہدری عبدالباقی نسیم ایڈیٹر: امجد فاروق چوہدری

ماہنامہ گھرانہ کراچی

○ سالگرہ نمبر

دسمبر، جنوری ۱۹۸۰ء، ص ۲۹۰، مدیر اعلیٰ: ایم سلطان فخر، مدیر معاون: مہناز افتخار

ماہنامہ لا جواب لاہور

○ عید نمبر

جلد ۱ شماره ۴ مئی ۱۹۸۹ء، ص ۹۴، چیف ایڈیٹر: حبیب (فلمسٹار) ایڈیٹر: مقصود انور

○ امداد باہمی نمبر

جلد ۱ شماره ۹ اکتوبر ۱۹۸۹ء، ص ۱۱۲، چیف ایڈیٹر: حبیب (فلمسٹار) ایڈیٹر: مقصود انور

○ جہاد کشمیر نمبر

جلد ۲ شماره ۶ جولائی ۱۹۹۰ء، ص ۷۰، چیف ایڈیٹر: مقصود انور، ایڈیٹر: خالد تبسم

○ سیرت رسول نمبر

جلد ۳ شماره ۵ جون ۱۹۹۱ء، ص ۱۴۶، چیف ایڈیٹر: مقصود انور، ایڈیٹر: خالد تبسم

ماہنامہ لائبی بعدی لاہور

○ ختم نبوت نمبر

جلد ۳ شماره ۹، ۱۱، ۱۰ ستمبر، اکتوبر، نومبر ۲۰۰۲ء، ص ۲۴۰، چیف ایڈیٹر: سردار محمد خان لغاری

ماہنامہ لقمان نظام آباد ضلع گوجرانوالہ

○ سالنامہ

جلد ۷ شماره ۲۱، فروری، مارچ ۱۹۴۳ء، ص ۶۷ ایڈیٹر: زبدۃ الحکما پیر عبد الرحیم جلیل گولڈ میڈلسٹ
 ○ سالنامہ ۱۹۴۴ء البواسیر

جلد ۸ شماره ۲۱، فروری، مارچ ۱۹۴۴ء، ص ۸۴ ایڈیٹر: زبدۃ الحکما پیر عبد الرحیم جلیل گولڈ میڈلسٹ
 ○ سالنامہ ۱۹۴۵ء [مغربیات ریکھی]

جلد ۹ شماره ۲۱، فروری، مارچ ۱۹۴۵ء، ص ۸۸ ایڈیٹر: زبدۃ الحکما پیر عبد الرحیم جلیل گولڈ میڈلسٹ
 ○ انقلابی نمبر

جلد ۱۲ شماره ۲۱، فروری، مارچ ۱۹۴۸ء، ص ۸۲ ایڈیٹر: زبدۃ الحکما پیر عبد الرحیم جلیل گولڈ میڈلسٹ
 ○ انقلابی نمبر ضمیمہ نمبر ۱

جلد ۱۲ شماره ۳، اپریل ۱۹۴۸ء، ص ۴۰ ایڈیٹر: زبدۃ الحکما پیر عبد الرحیم جلیل گولڈ میڈلسٹ
 ○ سوڈیم کلورائیڈ (نمک) نمبر

جلد ۱۴ شماره ۲۱، فروری، مارچ ۱۹۵۰ء، ص ۹۲ ایڈیٹر: زبدۃ الحکما پیر عبد الرحیم جلیل گولڈ میڈلسٹ
 ماہنامہ لولاک ملتان
 ○ ختم نبوت کانفرنس تقاریر نمبر

جلد ۳۵ شماره ۲-۹، جنوری ۱۹۹۹ء، ص ۱۶۰ چیف ایڈیٹر: صاحبزادہ طارق محمود سب ایڈیٹر: حافظ احمد عثمان
 ماہنامہ لیبر لیگ لاہور

○ خصوصی اشاعت: گولڈن جوبلی

جلد ۱ شماره ۸، اگست ۱۹۹۷ء، ص ۶۷ ایڈیٹر: احسان ملک اعوان، سب ایڈیٹر: رحم علی شاہ
 ماہنامہ ماحول دلی
 ○ غالب اور آزاد نمبر

جلد ۲ شماره ۲، ۳، ۴، ص ۱۰۴ ترتیب دینے والے: حمیدہ سلطان، ظفر ادیب، معاون: رام لعل سائل
 ماہنامہ ماہ نو لاہور
 ○ خاص نمبر

جلد ۱ شماره ۵، ۶، اگست، ستمبر ۱۹۴۸ء، ص ۱۳۶ مدیر: وقار عظیم

○ قائد اعظم نمبر

جلد ۱، شماره ۸، نومبر ۱۹۴۸ء، ص ۶۷ مدیر: وقار عظیم

○ خاص نمبر

جلد ۲، شماره ۵، اگست ۱۹۴۹ء، ص ۱۱۴ مدیر: وقار عظیم

○ ایران نمبر

جلد ۲، شماره ۱۲، مارچ ۱۹۵۰ء، ص ۶۸ مدیر: محمد حسن عسکری

○ خاص نمبر

جلد ۳، شماره ۵، اگست ۱۹۵۰ء، ص ۱۶۶ مدیر (عارضی): فضل حق قریشی

○ قائد اعظم نمبر

جلد ۳، شماره ۹، دسمبر ۱۹۵۰ء، ص ۷۳ مدیر (عارضی): فضل حق قریشی

○ جشن استقلال

جلد ۴، شماره ۵، اگست ۱۹۵۱ء، ص ۱۲۸ مدیر: رفیق خاور

○ جشن استقلال

جلد ۵، شماره ۵، اگست ۱۹۵۲ء، ص ۱۳۶ ادارہ: چراغ حسن حسرت، رفیق خاور

○ استقلال نمبر

جلد ۶، شماره ۵، اگست ۱۹۵۳ء، ص ۱۳۶ مدیر: رفیق خاور

○ استقلال نمبر

جلد ۸، شماره ۵، اگست ۱۹۵۵ء، ص ۱۳۶ مدیر: رفیق خاور

○ جمہوریت نمبر

جلد ۹، شماره ۱، اپریل ۱۹۵۶ء، ص ۸۰ مدیر: رفیق خاور

○ استقلال نمبر

جلد ۹، شماره ۵، اگست ۱۹۵۶ء، ص ۱۳۶ مدیر: رفیق خاور

○ جمہوریت نمبر

جلد ۹، شماره ۱۲، مارچ ۱۹۵۷ء، ص ۱۴۰، مدیر: رفیق خاور

○ خاص نمبر: بیادگار تحریک آزادی ۱۸۵۷ء

جلد ۱۰، شماره ۲، مئی ۱۹۵۷ء، ص ۱۳۶، مدیر: رفیق خاور

○ جمہوریت نمبر

جلد ۱۰، شماره ۱۲، مارچ ۱۹۵۸ء، ص ۱۳۶، مدیر: رفیق خاور

○ استقلال نمبر

جلد ۱۱، شماره ۵، اگست ۱۹۵۸ء، ص ۶۴، مدیر: رفیق خاور

○ خاص نمبر: یوم پاکستان

جلد ۱۲، شماره ۳، مارچ ۱۹۵۹ء، ص ۱۳۲، مدیر: رفیق خاور

○ جمہوریت نمبر

جلد ۱۲، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۵۹ء، ص ۶۴، مدیر: رفیق خاور

○ خاص نمبر: تقریب یوم پاکستان

جلد ۱۳، شماره ۳، مارچ ۱۹۶۰ء، ص ۱۳۶، مدیر: رفیق خاور

○ اشاعت خاص: تقریب انقلاب اکتوبر

جلد ۱۳، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۶۰ء، ص ۹۶، مدیر: رفیق خاور

○ خاص نمبر: یوم پاکستان

جلد ۱۴، شماره ۳، مارچ ۱۹۶۱ء، ص ۱۳۶، مدیر: رفیق خاور

○ اشاعت خاص: تقریب انقلاب

جلد ۱۴، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۶۱ء، ص ۱۳۶، مدیر: ظفر قریشی

○ اشاعت خاص

جلد ۱۵، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۶۲ء، ص ۱۳۸، مدیر: ظفر قریشی

○ اشاعت خاص

جلد ۱۶، شماره ۳، مارچ ۱۹۶۳ء، ص ۱۴۶، مدیر: ظفر قریشی

۱۰ اشاعت خاص: سیرت رسول

جلد ۱۶، شماره ۸، جولائی، اگست ۱۹۶۳ء، ص ۲۲۸، مدیر: ظفر قریشی

۱۰ اشاعت خاص

جلد ۱۷، شماره ۳، مارچ ۱۹۶۴ء، ص ۱۳۲، مدیر: ظفر قریشی

۱۰ اشاعت خاص: سیرت رسول

جلد ۱۷، شماره ۸، اگست ۱۹۶۴ء، ص ۷۶، مدیر: ظفر قریشی

۱۰ اشاعت خاص

جلد ۱۷، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۶۴ء، ص ۱۳۶، مدیر: ظفر قریشی

۱۰ اشاعت خاص

جلد ۱۸، شماره ۳، مارچ ۱۹۶۵ء، ص ۱۴۰، مدیر: ظفر قریشی

۱۰ اشاعت خاص

جلد ۱۸، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۶۵ء، ص ۱۳۴، مدیر اعلیٰ: شان الحق حقّی، مدیر: ظفر قریشی

۰ سالنامہ

جلد ۱۹، شماره ۳، مارچ ۱۹۶۶ء، ص ۱۳۴، مدیر اعلیٰ: شان الحق حقّی، مدیر: ظفر قریشی

۰ غالب نمبر

جلد ۲۰، شماره ۲، فروری ۱۹۶۷ء، ص ۸۸، مدیر اعلیٰ: شان الحق حقّی، مدیر: ظفر قریشی

۱۰ اشاعت خاص

جلد ۲۰، شماره ۳، مارچ ۱۹۶۷ء، ص ۱۲۴، مدیر اعلیٰ: شان الحق حقّی، مدیر: ظفر قریشی

۰ تحریک پاکستان نمبر

جلد ۲۱، شماره ۳، مارچ ۱۹۶۸ء، ص ۱۳۶، مدیر اعلیٰ: شان الحق حقّی، مدیر: فضل قدیر، نائب مدیر: وصی احمد

۱ استقلال نمبر

جلد ۱۲، شماره ۹، اگست، ستمبر ۱۹۶۸ء، ص ۳۰۸، مدیر اعلیٰ: شان الحق حقّی، مدیر: فضل قدیر، نائب مدیر: وصی احمد

۰ شماره خاص

جلد ۱۰، شماره ۱۹، اکتوبر ۱۹۶۸ء، ص ۱۱۰، مدیر اعلیٰ: شان الحق حقی، مدیر: فضل قدیر، نائب مدیر: وصی احمد
 ۵ غالب کی صد سالہ برسی پر خصوصی اشاعت

جلد ۲۲، شماره ۲۱، جنوری، فروری ۱۹۶۹ء، ص ۳۰۸، مدیر اعلیٰ: شان الحق حقی، مدیر: فضل قدیر
 ۱۵ اشاعت خاص

جلد ۲۲، شماره ۳، مارچ ۱۹۶۹ء، ص ۱۲۰، مدیر اعلیٰ: شان الحق حقی، مدیر: فضل قدیر
 ۱۵ استقلال نمبر

جلد ۲۲، شماره ۸، اگست ۱۹۶۹ء، ص ۱۴۴، مدیر: فضل قدیر، نائب مدیر: وصی احمد
 ۱۵ اقبال نمبر

جلد ۲۳، شماره ۴، اپریل ۱۹۷۰ء، ص ۲۶۴، مدیر: فضل قدیر، نائب مدیر: وصی احمد
 ۱۵ انیس نمبر اضافی شماره

جولائی ۱۹۷۲ء، ص ۳۰۴، مدیر: فضل قدیر، نائب مدیر: وصی احمد
 ۵ دبیر نمبر

جلد ۲۸، شماره ۵، ستمبر، اکتوبر ۱۹۷۵ء، ص ۲۱۲، مدیر اعلیٰ: بیگم مسرت برکی، مدیر: فضل قدیر
 ۵ قائد اعظم نمبر

جلد ۲۹، شماره ۶، نومبر، دسمبر ۱۹۷۶ء، ص ۲۴۸، بیگم مسرت برکی، مدیر: فضل قدیر
 ۱۵ اقبال نمبر [تیس سالہ انتخاب ماہ نو]

جلد ۳۰، شماره ۵، ستمبر ۱۹۷۷ء، ص ۴۳۰، چیف ایڈیٹر: کشور ناہید
 ۵ بچوں کا ادب نمبر

جلد ۳۲، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۷۹ء، ص ۱۰۸، چیف ایڈیٹر: کشور ناہید، ایڈیٹر: علی محمد حسینی
 ۵ مسلم فن وثقافت نمبر

جلد ۲۳، شماره ۵، مئی ۱۹۸۰ء، ص ۱۸۸، مجلس ادارت: انوار احمد، ایڈیٹر: علی محمد حسینی
 ۱۵ اشاعت خاص: ادب اور قومی تشخص

جلد ۳۵، شماره ۸، اگست ۱۹۸۲ء، ص ۱۵۲، مجلس ادارت: انوار احمد، ایڈیٹر: علی محمد حسینی

۱۰ اشاعت خاص بیا د اقبال

جلد ۳۵، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۸۲ء، ص ۱۶۴، مجلس ادارت: انوار احمد، چیف ایڈیٹر: فضل قدیر

۵ چودہ سو سالہ ولادت حضرت امام حسین علیہ السلام

جلد ۳۷، شماره ۶، جون ۱۹۸۴ء، ص ۱۳۸، چیف ایڈیٹر: فضل قدیر

۵ خصوصی شماره: قرارداد پاکستان کی گولڈن جوبلی کے موقع پر پاکستانی ادب کا پچاس سالہ جائزہ

جلد ۴۳، شماره ۳، مارچ ۱۹۹۰ء، ص ۹۶، نگران: خواجہ اعجاز مسرور

۵ گولڈن جوبلی نمبر

جلد ۸، شماره ۸، اگست ۱۹۹۷ء، ص ۳۴۴، چیف ایڈیٹر: پروین ملک

ماہنامہ المبلغ سرگودھا

۱۰ ربیعین نمبر

جلد ۶، شماره ۷، اگست ۱۹۶۲ء، ص ۴۰، مدیر مسئول: خان غلام شبیر خان

۵ شہید اعظم نمبر

جلد ۱۰، شماره ۳، اپریل، مئی ۱۹۶۶ء، ص ۸۰، مدیر اعزازی: سید منظور حسین بخاری

ماہنامہ مثالی طب لاہو

۵ ڈرگ ایکٹ نمبر

جلد ۳، شماره ۲، جولائی ۱۹۹۲ء، ص ۸۴، مجلس ادارت: حکیم صفدر ادیب، حکیم محمد دلپزیر

۵ حکیم عنایت اللہ نسیم سوہدروی نمبر

جلد ۴، شماره ۱۱، اپریل ۱۹۹۵ء، ص ۶۴، مجلس ادارت: حکیم سید صفدر ادیب، پروفیسر حکیم محمد دلپزیر، سید کامران ادیب

۵ محبوب نمبر

جلد ۵، شماره ۱، جون ۱۹۹۵ء، ص ۵۶، مجلس ادارت: حکیم سید صفدر ادیب، پروفیسر حکیم محمد دلپزیر، سید کامران ادیب

۱۰ اشاعت خصوصی

جلد ۵، شماره ۶، دسمبر ۱۹۹۵ء، ص ۸۰، مجلس ادارت: حکیم سید صفدر ادیب، پروفیسر حکیم محمد دلپزیر، سید کامران ادیب

۱۰ اشاعت خصوصی

جلد ۶، شماره ۷، دسمبر ۱۹۹۶ء، ص ۶۴، مجلس ادارت: حکیم سید صفدر ادیب، پروفیسر حکیم محمد دلپذیر، سید کامران ادیب
ماہنامہ مجدد اعظم سرہند شریف
○ سالانہ نمبر

جلد ۱۲، شماره ۱۲، جولائی ۱۹۲۹ء، ص ۸۰، مدیر: حاجی سید ولایت علی شاہ، معاون مدیر: حکیم سعید احمد حلمی، حاذق الحکماء
ماہنامہ مجلس لاہور
○ جمل اعظم نمبر

جلد ۱۴، شماره ۵، مئی ۱۹۶۲ء، ص ۱۲۰، مدیر: رضوی خیر آبادی، مدیران اعزازی: ذاکر نعیم الدین خان، حکیم احمد نبی خان
ماہنامہ محبوب لاہور
○ حمت نمبر

جلد ۱، شماره ۱، مئی ۱۹۷۲ء، ص ۹۶، مدیر اعلیٰ: صائم چشتی، مدیر: احمد علی شرچپوری
○ غوث اعظم نمبر

جلد ۱، شماره ۲، جون ۱۹۷۲ء، ص ۶۴، مدیر اعلیٰ: صائم چشتی، مدیر: احمد علی شرچپوری
○ غریب نواز نمبر

جلد ۱، شماره ۴، اگست ۱۹۷۲ء، ص ۵۶، مدیر اعلیٰ: صائم چشتی، مدیر: احمد علی شرچپوری
○ معراج النبی نمبر

جلد ۱، شماره ۵، ستمبر ۱۹۷۲ء، ص ۶۴، مدیر اعلیٰ: صائم چشتی، مدیر: احمد علی شرچپوری
○ لائٹانی نمبر

جلد ۱، شماره ۶، اکتوبر ۱۹۷۲ء، ص ۶۴، مدیر اعلیٰ: صائم چشتی، مدیر: احمد علی شرچپوری
ماہنامہ محدث بنارس

○ خصوصی شماره: صحافت کانفرنس

جلد ۱۱، شماره ۶، مئی، جون ۱۹۹۳ء، ص ۱۲۰، مدیر: عبدالوہاب حجازی

○ خصوصی شماره: سمینار دارالدعوة الہ آباد

جلد ۱۲، شماره ۱، ۲، ۳، جنوری، فروری، مارچ ۱۹۹۴ء، ص ۱۴۴، مدیر: عبدالوہاب حجازی

○ شیخ الحدیث نمبر [علامہ ابوالحسن عبید اللہ رحمانی مبارکپوری]

جلد ۱۵ شمارہ ۱۶۸، ۱۶۹، جنوری، فروری ۱۹۹۷ء، ص ۳۷۱، مدیر: عبدالوہاب حجازی

○ خصوصی اشاعت: مفتی امت اور امام عصر شیخ ابن باز کے سانحہ ارتحال پر

جلد ۱۷ شمارہ ۸، جولائی، اگست ۱۹۹۹ء، ص ۱۰۰، مدیر: عبدالوہاب حجازی

○ خصوصی شمارہ: جامعہ سلفیہ کے سابق شیخ الجامعہ رضا اللہ محمد ادریس مبارک پوری پر

جلد ۲۱ شمارہ ۶-۱۲، جون تا دسمبر ۲۰۰۳ء، ص ۲۴۲، مدیر: عبدالوہاب حجازی

○ خصوصی اشاعت: ۲۸ ویں آل انڈیا اہلحدیث کانفرنس پاکوڑے سے متعلق

جلد ۲۲ شمارہ ۶، اپریل تا جون ۲۰۰۴ء، ص ۱۶۰، مدیر: عبدالوہاب حجازی

ماہنامہ محدث لاہور

○ رسول مقبول نمبر (حصہ اول)

جلد ۳ شمارہ ۶، ۵، ربیع الاول والاخر ۱۳۹۳ھ، ص ۲۰۰، مدیر اعلیٰ: حافظ عبدالرحمن مدنی

○ رسول مقبول نمبر (حصہ دوم)

جلد ۶ شمارہ ۳، ۴، ربیع الاول والاخر ۱۳۹۶ھ، ص ۲۳۲، مدیر اعلیٰ: حافظ عبدالرحمن مدنی

○ خصوصی شمارہ

جلد ۱۰ شمارہ ۱۱، ۱۲، اکتوبر، نومبر ۱۹۸۰ء، ص ۷۲، مدیر: حافظ عبدالرحمن مدنی

○ خصوصی شمارہ: جمہوریت یا اسلام؟

جلد ۱۱ شمارہ ۳، ۴، جنوری، فروری ۱۹۸۱ء، ص ۲۳۲، مدیر اعلیٰ: حافظ عبدالرحمن مدنی

○ سیرت نبوی پر اشاعت خاص

جلد ۳۱ شمارہ ۷، جولائی ۱۹۹۹ء، ص ۸۸، مدیر اعلیٰ: حافظ عبدالرحمن مدنی، مدیر معاون: حافظ حسن مدنی

○ سود نمبر

جلد ۳۱ شمارہ ۹، ۱۰، ستمبر، اکتوبر ۱۹۹۹ء، ص ۲۳۶، مدیر اعلیٰ: حافظ عبدالرحمن مدنی

○ شیخ البانی کی رحلت پر اشاعت خاص

جلد ۳۱ شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۹۹ء، ص ۷۲، مدیر اعلیٰ: حافظ عبدالرحمن مدنی، مدیر معاون: حافظ حسن مدنی

○ حافظ عبدالقادر روپڑی کی رحلت پر اشاعت خاص

جلد ۳۲، شمارہ ۳، مارچ ۲۰۰۰ء، ص ۸۰ مدیر اعلیٰ: حافظ عبدالرحمن مدنی، مدیر معاون: حافظ حسن مدنی

○ خصوصی اشاعت: بین الاقوامی اسلامی کانفرنس

جلد ۳۲، شمارہ ۱۱۲، دسمبر ۲۰۰۰ء، جنوری ۲۰۰۱ء، ص ۱۲۰ مدیر اعلیٰ: حافظ عبدالرحمن مدنی، مدیر معاون: حافظ حسن مدنی

○ اسلامی نظریات پر اشاعت خاص

جلد ۳۳، شمارہ ۸، اگست ۲۰۰۱ء، ص ۷۲ مدیر اعلیٰ: حافظ عبدالرحمن مدنی، مدیر معاون: حافظ حسن مدنی

○ اشاعت خاص: فتنہ انکارِ حدیث

جلد ۳۴، شمارہ ۹، اگست، ستمبر ۲۰۰۲ء، ص ۲۸۰ مدیر اعلیٰ: حافظ عبدالرحمن مدنی

○ اشاعت خاص

جلد ۳۷، شمارہ ۶، جون ۲۰۰۵ء، ص ۸۸ مدیر اعلیٰ: حافظ عبدالرحمن مدنی، مدیر: حافظ حسن مدنی

ماہنامہ محراب اردو ڈائجسٹ دہلی

○ علی گڑھ مسلم یونیورسٹی نمبر

جلد ۲، شمارہ ۸، اگست ۱۹۷۲ء، ص ۲۴۰ ایڈیٹر: سلامت علی مہدی

○ کتاب نمبر: دنیا کی سولہ نایاب کتابوں کی تلخیص

ص ۲۵۸ ایڈیٹر: سلامت علی مہدی

ماہنامہ محشر خیال دہلی

○ افسانہ نمبر

جلد ۷، شمارہ ۳، فروری، مارچ ۱۹۳۸ء، ص ۱۴۴ ایڈیٹر: محمد عبداللہ فاروقی

○ مصطفیٰ کمال نمبر

جلد ۸، شمارہ ۷، دسمبر ۱۹۳۸ء، ص ۸۸ ایڈیٹر: محمد عبداللہ فاروقی

○ سالنامہ

جلد ۹، شمارہ ۳، فروری، مارچ ۱۹۳۹ء، ص ۱۴۴ ایڈیٹر: محمد عبداللہ فاروقی دہلوی

ماہنامہ محفل لاہور

○ استقلال نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۸، جولائی، اگست ۱۹۶۵ء، ص ۱۰۸، مدیر: طفیل ہوشیار پوری

○ سالنامہ

جلد ۱۴، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۶۶ء، ص ۱۰۸، مدیر: طفیل ہوشیار پوری

○ استقلال نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۸، اگست ۱۹۶۷ء، ص ۱۹۰، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ عید الفطر نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۷۱ء، ص ۱۵۲، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ سالنامہ

جلد ۱۸، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۷۲ء، ص ۱۳۲، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ استقلال نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۸، اگست ۱۹۷۳ء، ص ۱۵۷، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ استقلال نمبر

جلد ۲۱، شمارہ ۸، اگست ۱۹۷۵ء، ص ۱۵۴، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ استقلال نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۸، اگست ۱۹۷۷ء، ص ۱۲۲، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ اقبال نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۷۷ء، ص ۱۲۴، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ عید نمبر

جلد ۲۴، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۷۸ء، ص ۱۲۲، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ خیر البشر نمبر

جلد ۲۷، شمارہ ۳، مارچ ۱۹۸۱ء، ص ۲۴۱، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ عید الفطر نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۸۲ء، ص ۱۴۸، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری
○ استقلال نمبر

جلد ۲۸، شمارہ ۸، اگست ۱۹۸۲ء، ص ۱۰۶، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری
○ عید الفطر نمبر

جلد ۲۹، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۸۳ء، ص ۱۶۶، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری
○ عید الفطر نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۸۴ء، ص ۱۲۶، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری
○ عید الفطر نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۶، جون ۱۹۸۵ء، ص ۱۷۰، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری
○ عید الفطر نمبر

جلد ۳۲، شمارہ ۶، جون ۱۹۸۶ء، ص ۱۴۰، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری
○ غزل نمبر

جلد ۳۲، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۸۶ء، ص ۱۷۴، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری
○ سالنامہ

جلد ۳۳، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۸۷ء، ص ۱۴۲، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری
○ سالنامہ

جلد ۳۴، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۸۸ء، ص ۱۶۴، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری
○ عید نمبر

جلد ۳۴، شمارہ ۵، مئی ۱۹۸۸ء، ص ۱۵۴، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری
○ عید الفطر نمبر

جلد ۳۵، شمارہ ۵، مئی ۱۹۸۹ء، ص ۱۶۶، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری
○ سالنامہ

جلد ۳۶، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۰ء، ص ۱۴۲، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ ڈاکٹر وحید قریشی نمبر

جلد ۳۶، شمارہ ۲، فروری ۱۹۹۰ء، ص ۱۴۶، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ عید الفطر نمبر

جلد ۳۶، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۹۰ء، ص ۱۵۸، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ استقلال نمبر

جلد ۳۶، شمارہ ۸، اگست ۱۹۹۰ء، ص ۱۳۴، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ سالنامہ

جلد ۳۷، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۱ء، ص ۱۴۶، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ راسخ عرفانی نمبر

جلد ۳۷، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۹۱ء، ص ۱۸۲، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ مجید امجد نمبر

جلد ۳۷، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۹۱ء، ص ۱۴۲، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ آزادی نمبر

جلد ۳۷، شمارہ ۸، اگست ۱۹۹۱ء، ص ۱۴۶، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ یزدانی جالندھری نمبر

جلد ۳۷، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۹۱ء، ص ۱۳۸، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ سالنامہ

جلد ۳۸، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۹۲ء، ص ۱۵۴، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ عید الفطر نمبر

جلد ۳۸، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۹۲ء، ص ۱۵۰، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ عید الاضحیٰ نمبر

جلد ۳۸، شمارہ ۶، جون ۱۹۹۲ء، ص ۱۴۸، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری

○ آزادی نمبر

جلد ۳۸، شماره ۸، اگست ۱۹۹۲ء، ص ۱۴۹، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری
○ سالنامہ

جلد ۳۹، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۳ء، ص ۱۵۴، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری
○ عید الفطر نمبر

جلد ۳۹، شماره ۳، مارچ ۱۹۹۳ء، ص ۱۴۶، مدیر اعلیٰ: طفیل ہوشیار پوری
○ طفیل ہوشیار پوری نمبر

جلد ۳۹، شماره ۵، مئی ۱۹۹۳ء، ص ۳۵۸، مدیر اعلیٰ: محمد خان کلیم
○ عید الاضحیٰ نمبر

جلد ۳۹، شماره ۶، جون ۱۹۹۳ء، ص ۱۰۴، مدیر اعلیٰ: محمد خان کلیم
○ آزادی نمبر

جلد ۳۹، شماره ۸، اگست ۱۹۹۳ء، ص ۱۳۸، مدیر: محمد خان کلیم
○ اقبال نمبر

جلد ۳۹، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۹۳ء، ص ۱۱۶، مدیر اعلیٰ: محمد خان کلیم
○ سالنامہ

جلد ۴۰، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۴ء، ص ۱۳۰، مدیر اعلیٰ: محمد خان کلیم
○ عید الاضحیٰ نمبر

جلد ۴۰، شماره ۵، مئی ۱۹۹۴ء، ص ۱۳۸، مدیر اعلیٰ: محمد خان کلیم
○ استقلال نمبر

جلد ۴۰، شماره ۸، اگست ۱۹۹۴ء، ص ۱۲۲، مدیر اعلیٰ: محمد خان کلیم
○ عید الفطر نمبر

جلد ۴۱، شماره ۳، مارچ ۱۹۹۵ء، ص ۱۲۲، مدیر اعلیٰ: محمد خان کلیم
○ عید الاضحیٰ نمبر

جلد ۴۱، شماره ۵، مئی ۱۹۹۵ء، ص ۱۰۰، مدیر اعلیٰ: محمد خان کلیم

۱۰ استقلال نمبر

جلد ۴۱، شماره ۸، اگست ۱۹۹۵ء، ص ۱۰۴، مدیر اعلیٰ: محمد خان کلیم

۵ غلام نمبر

جلد ۴۱، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۹۵ء، ص ۱۰۰، مدیر اعلیٰ: محمد خان کلیم

۵ سالنامہ

جلد ۴۲، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۶ء، ص ۱۲۶، مدیر اعلیٰ: محمد خان کلیم

۱۰ استقلال نمبر

جلد ۴۲، شماره ۸، اگست ۱۹۹۶ء، ص ۱۰۲، مدیر اعلیٰ: محمد خان کلیم

ماہنامہ محقق بہاولپور

۵ خاص نمبر

جلد ۱، شماره ۹، ستمبر، اکتوبر ۱۹۳۷ء، ص ۱۱۲، ڈائریکٹر: خواجہ شجاع منعمی ایم اے (علیگ) ایڈیٹر: رازی عرفانی

ماہنامہ محور حیات آلومہارسیالکوٹ

۵ ضابطہ معیشت نمبر

جلد ۳، شماره ۴، اگست، ستمبر ۱۹۶۹ء، ص ۱۱۱، مدیر اعلیٰ: خلیفہ محمد سعید

ماہنامہ محزن لاہور

۵ دربار نمبر

جلد ۴، شماره ۳، دسمبر ۱۹۰۲ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: شیخ عبدالقادر بی اے

۵ دوسرا دربار نمبر

جلد ۴، شماره ۴، جنوری ۱۹۰۳ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: شیخ عبدالقادر بی اے

۵ سالگرہ نمبر

جلد ۲، شماره ۱، مارچ ۱۹۲۸ء، ص ۱۵۴، ایڈیٹر: ابوالاثر حفیظ جالندھری، جاسٹ ایڈیٹر: پنڈت ہری چند اختر

۵ سالگرہ نمبر

جلد ۳، شماره ۱، مارچ ۱۹۲۹ء، ص ۱۴۴، ایڈیٹر: ابوالاثر حفیظ جالندھری

○ سالگرہ نمبر

جلد ۴، شماره ۱، مارچ ۱۹۳۰ء، ص ۱۴۴، مدیر: حفیظ اعزازی: تبسم

ماہنامہ مرچنٹ لاہور

○ عید میلاد النبی نمبر

جلد ۳، شماره ۱۲، اپریل ۱۹۷۴ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: شیخ صفدر علی، ادارہ تحریر: آتش رومانی، محمد دین کلیم

ماہنامہ المرشد چکوال

○ شیخ المکرم نمبر

جلد ۵، شماره ۳، جنوری ۱۹۸۴ء، ص ۶۰، مدیر مسئول: پروفیسر حافظ عبدالرزاق ایم اے اسلامیات

○ اسرار التنزیل نمبر ۴

جلد ۶، شماره ۱۱، اگست ۱۹۸۵ء، ص ۹۲، مدیر مسئول: حافظ عبدالرزاق ایم اے

ماہنامہ المرشد لاہور

○ سالنامہ

جلد ۱۱، شماره ۲، اگست، ستمبر ۱۹۸۹ء، ص ۹۶، مدیر: تاج رحیم

○ حضرت جی نمبر (حصہ اول)

جلد ۱۱، شماره ۷، فروری ۱۹۹۰ء، ص ۲۴۰، مدیر: تاج رحیم

○ حضرت جی نمبر ۲

جلد ۱۲، شماره ۷، فروری ۱۹۹۱ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: تاج رحیم

ماہنامہ مرقع لکھنؤ

○ خاص نمبر

جلد ۲، شماره ۱، جنوری ۱۹۲۷ء، ص ۹۶، مرتبہ: وصل بلگرامی

○ افسانہ نمبر

جلد ۳، شماره ۱، جنوری ۱۹۲۸ء، ص ۱۲۸، مرتبہ: وصل بلگرامی

ماہنامہ مرقع قادیانی امرتسر

○ بطالت مرزا

جلد ۳، شمارہ ۴، جولائی ۱۹۳۱ء، ص ۲۶، مدیر مسئول: ابوالوفا ثناء اللہ

○ خاص نمبر: خلیفہ قادیان کی طرف سے تفسیر نویسی کا چیلنج اور فرار

جلد ۳، شمارہ ۱۰، جنوری ۱۹۳۲ء، ص ۲۸، مدیر مسئول: ابوالوفا ثناء اللہ

ماہنامہ مساوات پھلواڑی شریف پٹنہ

○ سالنامہ ۱۹۳۶ء

جلد ۴، شمارہ ۲، جنوری فروری ۱۹۳۶ء، ص ۱۵۲، نگراں: خان صاحب سردار محمد اسلام بی اے آنریری مجسٹریٹ وریمس ٹائپا (حمیا)

ماہنامہ مست قلندر لاہور

○ نوروز نمبر

جلد ۹، شمارہ ۴، جنوری ۱۹۳۴ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: ڈاکٹر پر تھی سنگھ

○ بہار نمبر

جلد ۹، شمارہ ۶، مارچ ۱۹۳۴ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: ڈاکٹر پر تھی سنگھ

○ روحانی نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۱، اپریل ۱۹۳۴ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: ڈاکٹر پر تھی سنگھ

○ جنت نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۴، جنوری ۱۹۳۷ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: ڈاکٹر پر تھی سنگھ

○ پانی نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱، اکتوبر ۱۹۳۸ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: ڈاکٹر پر تھی سنگھ

○ ظریف نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۵، فروری ۱۹۳۹ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: ڈاکٹر پر تھی سنگھ

○ افسانہ نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۳، جون ۱۹۳۹ء، ص ۸۸، ایڈیٹر: ڈاکٹر پر تھی سنگھ

○ آپ بیتی نمبر

جلد ۲۰، شماره ۵، اگست ۱۹۳۹ء، ص ۸۸، ایڈیٹر: ڈاکٹر پرتھی سنگھ
○ افسانہ نمبر

جلد ۳۰، شماره ۵، فروری ۱۹۴۴ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: ڈاکٹر پرتھی سنگھ
○ خاص نمبر

جلد ۳۲، شماره ۱، اکتوبر ۱۹۴۴ء، ص ۹۰، ایڈیٹر: ڈاکٹر پرتھی سنگھ
ماہنامہ مستورات کراچی
○ شہید ملت نمبر

جلد ۱۵، شماره ۷، نومبر ۱۹۵۲ء، ص ۴۸، ایڈیٹر: حبیب بلقیس جہاں بیگم
ماہنامہ مسٹر میگزین راولپنڈی
○ سالگرہ نمبر

جلد ۵، شماره ۱، جنوری ۲۰۰۴ء، ص ۳۲۰، چیف ایڈیٹر: اعجاز احمد نواب، ایڈیٹر: ارشد ملک
○ گولڈن جوبلی نمبر

جلد ۵، شماره ۲، فروری ۲۰۰۴ء، ص ۳۲۰، چیف ایڈیٹر: اعجاز احمد نواب، ایڈیٹر: ارشد ملک
ماہنامہ مسرت ڈائجسٹ کراچی
○ سالگرہ نمبر

جلد ۹، شماره ۱، ۱۹۹۵ء، ص ۲۹۰، مدیر: بشری صدیقہ، نائب مدیر: طاہر حبیب
○ ماہنامہ مسلمان امرتسر
○ خاص نمبر: تبر اسلام

جلد ۱۱، شماره ۱۲، مارچ، اپریل ۱۹۰۹ء، ص ۱۰۲، ایڈیٹر: ابوالوفاء ثناء اللہ امرتسری
ماہنامہ مسلمان سوہدرہ
○ تبلیغ نمبر

جلد ۱۰، شماره ۳، جنوری ۱۹۳۲ء، ص ۸۷، مدیر مسئول: عبد المجید خادم سوہدروی
ماہنامہ مسلمہ لاہور

آئین قرآن نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۷، مارچ ۱۹۴۹ء، ص ۵۶، منشیۃ المجلہ: حمیراء

○ جہاں نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۵۱ء، ص ۶۶، ایڈیٹر: عارف مدیرہ: معاون حمیرا خانم

○ علم و حکمت نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۲، ۳، فروری، مارچ، اپریل ۱۹۵۷ء، ص ۲۰۶، ایڈیٹر: عنایت عارف مدیرہ معاون: حمیراء خانم

○ خاتون نمبر

جلد ۲۷، فروری، مارچ ۱۹۵۹ء، ص ۳۳۰، ایڈیٹر: عنایت عارف مدیرہ معاون: حمیرہ خانم

○ حجاب نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۸، اگست، ستمبر ۱۹۶۰ء، ص ۱۲۰، ایڈیٹر: عنایت عارف مدیرہ معاون: حمیرا خانم

○ جہاد نمبر

شمارہ ۱۰، ۱۱، ۱۲، اکتوبر، نومبر، دسمبر ۱۹۶۵ء، ص ۱۶۸، ایڈیٹر: عنایت عارف مدیرہ معاون: حمیرا خانم

○ نظریہ پاکستان نمبر

جلد ۳۸، شمارہ ۱۱، ۱۲، ۱۳، جون، جولائی، اگست ۱۹۷۰ء، ص ۱۵۶، مدیر: عنایت عارف مدیرہ معاون: حمیرہ خانم

○ عبدالحق عباس نمبر

جلد ۴۸، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۷۸ء، ص ۱۸۴، مدیر: خواجہ نجم الدین احمد مدیرہ معاون: حمیرا خانم

○ عبدالحق عباس نمبر

جلد ۵۱، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۸۱ء، ص ۱۲۰، مدیر: خواجہ نجم الدین احمد مدیرہ معاون: حمیرا خانم

○ عبدالحق عباس نمبر

جلد ۵۲، شمارہ ۶، ۷، جون، جولائی ۱۹۸۲ء، ص ۷۹، مدیر: خواجہ نجم الدین احمد مدیرہ معاون: حمیرا خانم

○ سیرت النبی نمبر

جلد ۵۳، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۸۳ء، جنوری ۱۹۸۴ء، ص ۲۳۷، نگران: عبیدالحق

○ قائد اعظم نمبر

جلد ۵۶، شمارہ ۱۱۱۰ اکتوبر، نومبر ۱۹۸۶ء، ص ۱۷۲، مدیر: خواجہ نجم الدین احمد، مدیرہ معاون: حمیرا خانم
○ شمارہ خاص

جلد ۶۱، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۹۱ء، ص ۱۰۶، مدیر و الناشر: عبیدالحق
○ شمارہ خاص

جلد ۶۲، شمارہ ۴، اپریل ۱۹۹۲ء، ص ۹۵، نگران: عبیدالحق، مدیرہ معاون: خالدہ خانم
○ شمارہ خاص

جلد ۶۳، شمارہ ۵، مئی ۱۹۹۳ء، ص ۱۱۹، نگران: عبیدالحق، مدیرہ معاون: خالدہ خانم
○ شمارہ خاص

جلد ۶۵، شمارہ ۵، مئی ۱۹۹۵ء، ص ۱۶۰، نگران: عبیدالحق، مدیرہ معاون: خالدہ خانم
ماہنامہ مسیحائی کراچی
○ سیرت رسول نمبر

جلد ۵، شمارہ ۶۵، مئی، جون ۲۰۰۲ء، ص ۸۲، مدیر اعلیٰ: مخدوم زادہ احمد خیر الدین انصاری
○ سیرت رسول نمبر

جلد ۶، شمارہ ۳، اپریل، مئی ۲۰۰۳ء، ص ۱۷۴، مدیر اعلیٰ: احمد خیر الدین انصاری، مدیر: حافظ سید عزیز الرحمن
○ ناموس رسالت نمبر

۲۰۰۴ء، ص ۱۲۲، مدیر اعلیٰ: مخدوم زادہ احمد خیر الدین انصاری، مدیر: پروفیسر ڈاکٹر حافظ حقانی میاں قادری
○ ہادی اعظم نمبر

جلد ۸، شمارہ ۴، اپریل ۲۰۰۵ء، ص ۵۱۴، مدیر اعلیٰ: مخدوم زادہ احمد خیر الدین انصاری، مدیر: ڈاکٹر حافظ محمد ثانی
ماہنامہ مسیحائے زماں تجارتہ
○ رسول نمبر مطہر و معنبر

جلد ۱۲، شمارہ ۱۵، اپریل، مئی ۱۹۳۸ء، ص ۲۸، ایڈیٹر: حاذق الحکماء حافظ حاجی سید محمد عتیق القادر چشتی قادری
ماہنامہ مشرب کراچی
○ تاریخ اردو ادب نمبر

جلد ۷ شماره ۶، جون، جولائی ۱۹۵۶ء، ص ۹۶۰، مرتب: ابو مسلم صحافی

ماہنامہ مشرق کراچی

○ خاص نمبر

جلد ۲، شماره ۶، اگست، ستمبر ۱۹۵۷ء، ص ۹۶، ادارہ: افتخار احمد، نہال احمد

ماہنامہ مشرق و مغرب بریڈ فورڈ

○ خصوصی اشاعت

جلد ۸، شماره ۳، مارچ ۲۰۰۵ء، ص ۶۸، ایڈیٹر: چوہدری محمد شبیر، بھدر ڈپٹی ایڈیٹر: راجہ فریاد خان

ماہنامہ مشکوٰۃ المصابیح لاہور

○ خصوصی اشاعت

جلد ۱، شماره ۶، جنوری ۱۹۹۶ء، ص ۵۶، مدیر اعلیٰ: محمد جاوید قصوری

○ سیرت النبی نمبر

جلد ۲، شماره ۱، ستمبر ۱۹۹۶ء، ص ۱۰۴، مدیر اعلیٰ: محمد جاوید قصوری، معاون مدیران: عبدالرحمن شاکر، محمد احمد زبیری

○ شہدائے جمعیت نمبر

جلد ۲، شماره ۶، دسمبر ۱۹۹۶ء، ص ۱۶۸، مدیر اعلیٰ: حافظ خالد مسعود

○ تاریخ جمعیت نمبر

جلد ۳، شماره ۳، جنوری ۱۹۹۸ء، ص ۱۵۰، مدیر: صلاح الدین حنیف

○ کارکردگی نمبر

جلد ۴، شماره ۱، اپریل ۱۹۹۸ء، ص ۵۶، مدیر: صلاح الدین حنیف

○ اجتماع نمبر

جلد ۵، شماره ۱۰، نومبر ۱۹۹۹ء، ص ۷۲، مدیر: محمد حسن بھٹی

○ کارکردگی نمبر

جلد ۶، شماره ۳، مارچ ۲۰۰۰ء، ص ۵۳، مدیر: محمد حسن بھٹی

ماہنامہ مشورہ آگرہ

آگرہ نمبر

جولائی ۱۹۳۶ء، ص ۵۱۴، مدیر: محمد عالمگیر خان

ماہنامہ مشہور دہلی

سالنامہ

جلد ۵، شمارہ ۵، جنوری ۱۹۴۳ء، ص ۲۱۸، ایڈیٹر: حکیم محمد تقی دہلوی

افسانہ نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۱، جولائی ۱۹۴۶ء، ص ۱۲۲، ایڈیٹر: حکیم محمد تقی دہلوی

ماہنامہ مشیر کراچی

خاص نمبر

جلد ۴، شمارہ ۱۱، نومبر دسمبر ۱۹۵۳ء، ص ۱۴۴، ترتیب دینے والے: عبدالغفور بیگ، محمود فاروقی

روح انتخاب نمبر

جلد ۶، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۵۵ء، ص ۱۶۰، مرتبہ: عبدالغفور بیگ

اسلامی ادب نمبر

جلد ۸، شمارہ ۴، اپریل، مئی ۱۹۵۷ء، ص ۲۸۰، نگران: عبدالغفور بیگ، مرتبہ: محمد حمید اللہ صدیقی

ماہنامہ مشیر الاطبا لاہور

عقاقیر نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۲، نومبر دسمبر ۱۹۳۲ء، ص ۱۰۰، ایڈیٹر: حکیم محمد حسن قرشی

تحقیق الادویہ

جلد ۱۸، شمارہ ۲، نومبر دسمبر ۱۹۳۹ء، ص ۱۵۲، نگران: زبدۃ الحکما حکیم محمد حسن قرشی

علاج بالغذا

جلد ۱۹، شمارہ ۱، اکتوبر، نومبر ۱۹۴۰ء، ص ۱۵۸، نگران: زبدۃ الحکما حکیم محمد حسن قرشی

مشیر الاطفال نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۱، اکتوبر، نومبر ۱۹۴۱ء، ص ۱۴۶، نگران: حکیم محمد حسن قرشی، ایڈیٹر: مولوی عنایت اللہ

○ مشیر نسواں نمبر

جلد ۲۱، شماره ۲، اکتوبر، نومبر ۱۹۴۲ء، ص ۹۸، نگران: زبدۃ الحکما حکیم محمد حسن قرشی

○ ضمیمہ مشیر نسواں نمبر

جلد ۲۱، شماره ۳، دسمبر ۱۹۴۲ء، ص ۵۰، نگران: زبدۃ الحکما حکیم محمد حسن قرشی

ماہنامہ مشیر الحکماء جھنگ

○ ایک روزہ حکماء کنونشن نمبر

جلد ۷، شماره ۱۰، نومبر ۱۹۹۶ء، ص ۳۸، ایڈیٹر: پروفیسر حکیم مختار احمد سیال، چیف ایڈیٹر (اعزازی): پروفیسر حکیم سید محمد اجمل شاہ

○ مفتی اعظم نمبر

جلد ۱۰، شماره ۱۱، اکتوبر، نومبر ۱۹۹۹ء، ص ۱۶۰، ایڈیٹر: حکیم مختار احمد سیال، چیف ایڈیٹر (اعزازی): پروفیسر حکیم سید محمد اجمل شاہ

○ بخاری نمبر

جلد ۱۱، شماره ۲، جنوری، فروری ۲۰۰۰ء، ص ۳۲۰، ایڈیٹر: حکیم مختار احمد سیال، چیف ایڈیٹر (اعزازی): پروفیسر حکیم سید محمد اجمل شاہ

ماہنامہ مصباح ربوہ

○ تربیت اولاد خانہ داری اور کشیدہ کاری نمبر

دسمبر ۱۹۶۱ء، جنوری ۱۹۶۲ء، ص ۱۵۲، مدیر: اُمۃ الرشید شوکت

○ حضرت خلیفۃ المسیح الثالث نمبر

جلد ۳۲، شماره ۱۲، دسمبر ۱۹۸۲ء، جنوری ۱۹۸۳ء، ص ۱۲۸، مدیر: اُمۃ اللطیف خورشید

○ صد سالہ جشن تشکر نمبر

جلد ۳۹، شماره ۲، فروری، مارچ ۱۹۸۹ء، ص ۱۰۴، ایڈیٹر: محمد اسماعیل منیر ثانی

○ حضرت سیدہ آصفہ بیگم صاحبہ نمبر

جلد ۴۳، شماره ۱، جنوری ۱۹۹۳ء، ص ۱۰۴، ایڈیٹر: محمد اسماعیل منیر ثانی

○ مصلح موعود نمبر

جلد ۴۵، شماره ۲، فروری ۱۹۹۵ء، ص ۱۰۴، ایڈیٹر: محمد اعظم اکسیر

ماہنامہ المصباح لاہور

○ کسان ریلی نمبر

جلد ۳، شماره ۱، اپریل ۱۹۹۰ء، ص ۳۴، چیف ایڈیٹر: چوہدری کمال الدین سالار پوری

○ کارکردگی نمبر

شماره ۴۶، مئی، جون ۱۹۹۰ء، ص ۶۶، مدیر اعلیٰ: سید عارف شیرازی

○ ظل الرحمن شہید نمبر

شماره ۵۳، ستمبر، اکتوبر ۱۹۹۱ء، ص ۶۶، مدیر اعلیٰ: سید عارف شیرازی

○ جہاد کشمیر نمبر

جلد ۸، شماره ۱، جنوری، فروری ۱۹۹۵ء، ص ۹۸، مدیر اعلیٰ: عطاء الرحمن منگلوری

ماہنامہ مصباح القرآن لاہور

○ محرم نمبر

جلد ۱، شماره ۷، اگست ۱۹۸۹ء، ص ۴۸، مدیر مسئول اعزازی: مشکور حسین یاد

○ رحمۃ للعالمین نمبر

جلد ۱، شماره ۹، اکتوبر ۱۹۸۹ء، ص ۴۸، مدیر مسئول اعزازی: مشکور حسین یاد

ماہنامہ مصلح الدین کراچی

○ مصلح الدین نمبر

جلد ۱، شماره ۶، اگست، ستمبر ۲۰۰۲ء، ص ۱۲۸، مدیر اعلیٰ: محمد رئیس قادری، مدیر: شیخ گلزار احمد قادری

ماہنامہ المنظر لاہور

○ ثبوت ماتم نمبر

جلد ۱، شماره ۶، ستمبر، اکتوبر ۱۹۹۰ء، ص ۴۸، چیف ایڈیٹر: کاظم حسین اشیر جاڑوی، ایڈیٹر: منور عباس نیر علوی

ماہنامہ معارف اعظم گڑھ

○ سلیمان نمبر

جلد ۵، شماره ۵، مئی ۱۹۵۵ء، ص ۴۰۸، مرتبہ: شاہ معین الدین احمد ندوی

ماہنامہ المعارف لاہور

○ قائد اعظم نمبر

جلد ۹، شماره ۱۱، نومبر، دسمبر ۱۹۷۶ء، ص ۲۳۰، مدیر (حصہ اردو): محمد اسحاق بھٹی، مدیر (حصہ انگریزی): محمد اشرف ڈار

○ اقبال نمبر

جلد ۱۶، شماره ۱۰، اکتوبر، نومبر ۱۹۸۳ء، ص ۱۰۴، مدیر مسئول: محمد اسحاق بھٹی

ماہنامہ معارف اسلام لاہور

○ رسول نمبر ۱۳۸۱ھ

جلد ۷، شماره ۵، اگست ۱۹۶۱ء، ص ۳۶۶، مدیر اعزازی: غیاث الدین

○ علی وفا طمہ نمبر ۱۳۸۱ھ

جلد ۷، شماره ۹، ۱۰، دسمبر ۱۹۶۱ء، جنوری ۱۹۶۲ء، ص ۱۸۶، مدیر اعزازی: غیاث الدین

○ شہید نینوا نمبر ۱۳۸۳ھ

جلد ۹، شماره ۳، ۴، جون، جولائی ۱۹۶۳ء، ص ۱۷۲، نگران اعلیٰ: علامہ سید امداد حسین، کاتما مدیر اعزازی: شیخ غیاث الدین

○ علی وفا طمہ نمبر ۱۳۸۴ھ

جلد ۱۰، شماره ۸، ۹، نومبر، دسمبر ۱۹۶۴ء، ص ۱۶۸، نگران اعلیٰ: علامہ سید امداد حسین، کاتما مدیر اعزازی: شیخ غیاث الدین

○ رسول نمبر ۱۳۸۷ھ

جلد ۱۳، شماره ۴، ۵، جولائی، اگست ۱۹۶۷ء، ص ۱۲۱، نگران اعلیٰ: علامہ سید امداد حسین، کاتما مدیر اعزازی: غیاث الدین

○ رسول نمبر ۱۳۸۹ھ

جلد ۱۵، شماره ۳، ۴، جون، جولائی ۱۹۶۹ء، ص ۱۱۶، نگران اعلیٰ: سید امداد حسین، کاتما مدیر مسئول: غیاث الدین

○ غدیر نمبر

جلد ۱۵، شماره ۱۱، فروری ۱۹۷۰ء، ص ۷۲، مدیر اعلیٰ: شیخ غیاث الدین، ایڈیٹر اعزازی: مولانا محمد علی پٹیلوی

○ رسول نمبر ۱۳۹۰ھ

جلد ۱۶، شماره ۲، مئی ۱۹۷۰ء، ص ۱۱۲، مدیر اعلیٰ: شیخ غیاث الدین، ایڈیٹر اعزازی: مولانا محمد علی پٹیلوی

○ علی وفا طمہ نمبر ۱۳۹۲ھ

جلد ۱۸، شماره ۶، ۷، ستمبر، اکتوبر ۱۹۷۲ء، ص ۱۰۴، مدیر اعلیٰ: شیخ غیاث الدین، مدیر اعزازی: احسن عمرانی

○ ذبیح نینواں نمبر

جلد ۱۸ شماره ۱۱، فروری، مارچ ۱۹۷۳ء، ص ۱۰۴، مدیر اعلیٰ: الشیخ غیاث الدین، مدیر اعزازی: احسن عمرانی
○ علی وفا طمہ نمبر ۱۳۹۷ھ

جلد ۲۳ شماره ۳، جون، جولائی ۱۹۷۷ء، ص ۷۸، مدیر اعلیٰ: الشیخ غیاث الدین
ماہنامہ معاشیات کراچی
○ کانفرنس نمبر

جلد ۳ شماره ۲، نومبر، دسمبر ۱۹۴۹ء، ص ۹۶، مجلس مشاورت، صدر: ڈاکٹر مولوی عبدالحق، معتمد اعزازی: محمد احمد سبزواری
○ آزادی نمبر

جلد ۵ شماره ۸، اگست، ستمبر ۱۹۵۱ء، ص ۸۴، مجلس مشاورت، صدر: ڈاکٹر مولوی عبدالحق، معتمد اعزازی: محمد احمد سبزواری
ماہنامہ المعرفة حیدرآباد
○ شہدائے کربلا نمبر

جلد ۷ شماره ۲، مارچ، اپریل ۱۹۷۰ء، ص ۹۶، مدیر: حشمت علی ممتاز الافاضل
ماہنامہ المعصوم کراچی
○ خصوصی سیرت نمبر

جلد ۲ شماره ۸، اپریل ۱۹۹۲ء، ص ۶۸، مدیر اعلیٰ: محمد ہاشم گھانچی، معصومی، نائب مدیر: محمد اسلم معصومی
ماہنامہ معلم سریاب کوئٹہ
○ میلاد نمبر

جلد ۱ شماره ۳، جنوری ۱۹۵۱ء، ص ۳۲، مدیر مسئول: عبدالباقی درخانی، مدیر: عبدالرحمن غور
ماہنامہ معلم اردو لکھنؤ
○ قاضی نذر الاسلام نمبر

جلد ۱۱ شماره ۵ تا ۸، مئی تا اگست ۱۹۹۲ء، ص ۱۳۶، ایڈیٹر: اظہار احمد
ماہنامہ معلومات اسلام کراچی
○ اگست نمبر

جلد ۲، شماره ۷، اگست ۱۹۵۰ء، ص ۶، ایڈیٹر: مہاشے عبدالکریم مبلغ اسلام اکبر آبادی

ماہنامہ معین کراچی

○ غریب نواز نمبر

جلد ۲، شماره ۱، جنوری ۱۹۵۸ء، ص ۱۸۰، مدیر: سید شفیق احمد چشتی

ماہنامہ مکتبہ حیدر آباد دکن

○ خاص اشاعت

جلد ۵، شماره ۱، مئی ۱۹۳۰ء، ص ۱۰۴، مدیر: عبدالقادر سروری، ام اے ال ال بی، شرکاء: سید محمد ام اے، عمریافعی

ماہنامہ المملکتیہ اوکاڑہ

○ ملنگی بابا اولیاء نمبر

جلد ۵، شماره ۶، نومبر ۱۹۹۵ء، ص ۳۰۴، مدیر اعلیٰ: صاحبزادہ اظہار الحق مسعود شاہ ملنگی

ماہنامہ منادی نئی دہلی

○ خواجه نمبر

جلد ۳۰، شماره ۸، اگست، ستمبر ۱۹۵۶ء، ص ۱۵۶، مدیر: حسن ثانی نظامی دہلوی

○ خواجه سیمینار نمبر

جلد ۵۲، شماره ۲، ۳، جنوری، فروری، مارچ ۱۹۷۷ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: خواجه حسن ثانی نظامی دہلوی

ماہنامہ منزل کراچی

○ سالنامہ

جلد ۲، شماره ۱۲، ۱۹۴۹ء، ص ۶۱۴، ادارہ تحریر: خالد عرفانی، جمیلہ پرویس عرفانی، شمس النساء بیگم

ماہنامہ منہاج القرآن لاہور

○ سیدنا غوث اعظم نمبر

جلد ۱، شماره ۹، دسمبر ۱۹۸۷ء، ص ۶۴، مدیر: جاوید القادری

○ انٹرنیشنل اسلامک کانفرس لندن نمبر

جلد ۲، شماره ۱۰، اکتوبر ۱۹۸۸ء، ص ۳۲۰، مدیر اعلیٰ: جاوید القادری

○ خصوصی اشاعت: ختم نبوت کانفرنس

جلد ۳، شماره ۱، دسمبر / جنوری ۱۹۸۹ء، ص ۱۰۴، مدیر اعلیٰ: جاوید القادری

○ ڈاکٹر فرید الدین قادری نمبر

جلد ۴، شماره ۵، مئی، جون ۱۹۹۰ء، ص ۲۰۰، مدیر اعلیٰ: جاوید القادری

○ سلور جوبلی نمبر

جلد ۱۹، شماره ۱۱، نومبر ۲۰۰۵ء، ص ۳۷۲، چیف ایڈیٹر: علی اکبر قادری الازہری

ماہنامہ مولوی دہلی

○ رسول نمبر

جلد ۷، شماره ۲، صفر، ربیع الاول ۱۳۴۷ھ، ص ۱۲۸، مدیر: عبدالحمید خان دہلوی

○ رسول نمبر

جلد ۹، شماره ۲، صفر، ربیع الاول ۱۳۴۸ھ، ص ۱۳۶، مدیر: عبدالحمید خان دہلوی

○ رسول نمبر

جلد ۱۵، شماره ۲، صفر، ربیع الاول ۱۳۵۱ھ، ص ۱۸۴، مدیر مسئول: عبدالحمید خان

○ معراج المومنین نمبر

جلد ۱۶، شماره ۱، رجب ۱۳۵۱ھ، ص ۷۲، مدیر مسئول: عبدالحمید خان

○ رسول نمبر

جلد ۱۷، شماره ۲، صفر، ربیع الاول ۱۳۵۲ھ، ص ۱۴۴، مدیر مسئول: عبدالحمید خان

○ مسلمان نمبر

جلد ۱۷، شماره ۷، رجب ۱۳۵۲ھ، ص ۶۴، مدیر مسئول: عبدالحمید خان

○ رسول نمبر

جلد ۱۹، شماره ۲، صفر، ربیع الاول ۱۳۵۳ھ، ص ۱۶۰، مدیر مسئول: عبدالحمید خان

○ غوث اعظم نمبر

جلد ۱۹، شماره ۴، ربیع الاخریٰ ۱۳۵۳ھ، ص ۶۴، مدیر مسئول: عبدالحمید خان

○ نماز نمبر

جلد ۲۰، شماره ۱، رجب ۱۳۵۳ھ، ص ۷۲، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ خلیل و ذبیح نمبر

جلد ۲۰، شماره ۷، ذوالحجہ ۱۳۵۳ھ، ص ۷۲، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ حسین نمبر

جلد ۱۲، شماره ۱، محرم ۱۳۵۴ھ، ص ۶۴، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر

جلد ۲۱، شماره ۲، ۳، صفر، ربیع الاول ۱۳۵۴ھ، ص ۱۴۴، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ قرآن نمبر

جلد ۲۱، شماره ۳، رمضان ۱۳۵۴ھ، ص ۷۲، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ شہید نمبر

جلد ۲۳، شماره ۱، محرم ۱۳۵۵ھ، ص ۷۲، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر

جلد ۲۳، شماره ۲، ۳، صفر، ربیع الاول ۱۳۵۵ھ، ص ۱۶۰، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ امام اعظم نمبر

جلد ۲۴، شماره ۱، رجب ۱۳۵۵ھ، ص ۶۴، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ قرآن نمبر

جلد ۲۴، شماره ۳، رمضان ۱۳۵۵ھ، ص ۸۸، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ اسلام نمبر

جلد ۲۴، شماره ۵، ذی قعدہ ۱۳۵۵ھ، ص ۶۴، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ شہید نمبر

جلد ۲۵، شماره ۱، محرم ۱۳۵۶ھ، ص ۸۸، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ شہید نمبر

جلد ۲۷ شماره ۱ محرم ۱۳۵۷ھ ص ۸۸ مدیر مسئول: عبد الحمید خان
 ۵ رسول نمبر ۱

جلد ۲۷ شماره ۲ صفر ۱۳۵۷ھ ص ۱۰۴ مدیر مسئول: عبد الحمید خان
 ۵ رسول نمبر ۲

جلد ۲۷ شماره ۳ ربیع الاول ۱۳۵۷ھ ص ۱۰۴ مدیر مسئول: عبد الحمید خان
 ۵ غوث الاعظم نمبر

جلد ۲۷ شماره ۴ ربیع الثانی ۱۳۵۷ھ ص ۶۴ مدیر مسئول: عبد الحمید خان
 ۵ شہید نمبر

جلد ۲۸ شماره ۱ محرم ۱۳۵۸ھ ص ۹۶ مدیر مسئول: عبد الحمید خان
 ۵ رسول نمبر (حصہ اول)

جلد ۲۹ شماره ۲ صفر ۱۳۵۸ھ ص ۹۶ مدیر مسئول: عبد الحمید خان
 ۵ رسول نمبر (حصہ دوم)

جلد ۲۹ شماره ۳ ربیع الاول ۱۳۵۸ھ ص ۸۸ مدیر مسئول: عبد الحمید خان
 ۵ شہید نمبر

جلد ۳۰ شماره ۱ محرم ۱۳۵۹ھ ص ۵۶ مدیر مسئول: عبد الحمید خان
 ۵ رسول نمبر (حصہ اول)

جلد ۳۰ شماره ۲ صفر ۱۳۵۹ھ ص ۷۲ مدیر مسئول: عبد الحمید خان
 ۵ رسول نمبر (حصہ دوم)

جلد ۳۱ شماره ۳ ربیع الاول ۱۳۵۹ھ ص ۶۴ مدیر مسئول: عبد الحمید خان
 ۵ شہید نمبر

جلد ۳۳ شماره ۱ محرم ۱۳۶۰ھ ص ۵۶ مدیر مسئول: عبد الحمید خان
 ۵ رسول نمبر ۱

جلد ۳۳ شماره ۲ صفر ۱۳۶۰ھ ص ۵۶ مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر ۲

جلد ۳۳، شماره ۳، ربیع الاول ۱۳۶۰ھ، ص ۵۶، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ شہید نمبر

جلد ۳۵، شماره ۱، محرم ۱۳۶۱ھ، ص ۴۲، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر حصہ ۱

جلد ۳۵، شماره ۲، صفر ۱۳۶۱ھ، ص ۴۲، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر حصہ ۲

جلد ۳۵، شماره ۳، ربیع الاول ۱۳۶۱ھ، ص ۴۲، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر ۱

جلد ۳۷، شماره ۲، صفر ۱۳۶۲ھ، ص ۲۸، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر ۲

جلد ۳۷، شماره ۳، ربیع الاول ۱۳۶۲ھ، ص ۲۸، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ شہید نمبر

جلد ۳۹، شماره ۱، محرم ۱۳۶۳ھ، ص ۳۲، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر ۱

جلد ۳۹، شماره ۲، صفر ۱۳۶۳ھ، ص ۳۲، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر ۲

جلد ۳۹، شماره ۳، ربیع الاول ۱۳۶۳ھ، ص ۳۲، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ قرآن نمبر

جلد ۴۰، شماره ۳، رمضان ۱۳۶۳ھ، ص ۳۶، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ شہید نمبر

جلد ۴۱، شماره ۱، محرم ۱۳۶۴ھ، ص ۲۶، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر ۱

جلد ۴۱، شماره ۲، صفر ۱۳۶۴ هـ، ص ۲۶، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر ۲

جلد ۴۱، شماره ۳، ربیع الاول ۱۳۶۴ هـ، ص ۳۶، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ قرآن نمبر

جلد ۴۲، شماره ۳، رمضان ۱۳۶۴ هـ، ص ۴۰، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ شهید نمبر

جلد ۴۳، شماره ۱، محرم ۱۳۶۵ هـ، ص ۴۰، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر ۱

جلد ۴۳، شماره ۲، صفر ۱۳۶۵ هـ، ص ۴۰، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر

جلد ۴۳، شماره ۳، ربیع الاول ۱۳۶۵ هـ، ص ۴۰، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ شهید نمبر

جلد ۵۴، شماره ۱، محرم ۱۳۶۶ هـ، ص ۴۰، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر ۱

جلد ۵۴، شماره ۲، صفر ۱۳۶۶ هـ، ص ۴۰، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر ۲

جلد ۵۴، شماره ۳، ربیع الاول ۱۳۶۶ هـ، ص ۴۰، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ شهید نمبر

جلد ۴۷، شماره ۱، محرم ۱۳۶۷ هـ، ص ۲۴، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر ۱

جلد ۴۷، شماره ۲، صفر ۱۳۶۷ هـ، ص ۲۴، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر ۲

جلد ۴۷، شماره ۳، ربیع الاول ۱۳۶۷ هـ، ص ۳۲، مدیر مسئول: عبد الحمید خان

○ رسول نمبر ۱

جلد ۴۹، شماره ۲، صفر ۱۳۶۸ھ، ص ۳۲، مدیر مسئول: عبدالحمید خان

○ رسول نمبر ۲

جلد ۴۹، شماره ۳، ربیع الاول ۱۳۶۸ھ، ص ۴۰، مدیر مسئول: عبدالحمید خان

○ رسول نمبر ۱

جلد ۵۱، شماره ۲، صفر ۱۳۶۹ھ، ص ۲۸، مدیر مسئول: عبدالحمید خان

○ رسول نمبر ۲

جلد ۵۱، شماره ۳، ربیع الاول ۱۳۶۹ھ، ص ۲۸، مدیر مسئول: عبدالحمید خان

○ شہید نمبر

جلد ۶۱، شماره ۱، محرم ۱۳۷۴ھ، ص ۳۲، مدیر مسئول: عبدالحمید خان

○ رسول نمبر ۱

جلد ۶۱، شماره ۲، صفر ۱۳۷۴ھ، ص ۳۲، مدیر مسئول: عبدالحمید خان

○ رسول نمبر ۲

جلد ۶۱، شماره ۳، ربیع الاول ۱۳۷۴ھ، ص ۳۲، مدیر مسئول: عبدالحمید خان

ماہنامہ مون ڈائجسٹ لاہور

○ خصوصی شماره

جلد ۴، شماره ۴۳، ۴۴، جون، جولائی ۱۹۸۲ء، ص ۲۹۰، چیف ایڈیٹر: ادیب جاودانی، ایڈیٹر: محبوب جاوید

○ ضیاء الحق نمبر

جلد ۶، شماره ۱۰، دسمبر ۱۹۸۸ء، ص ۲۷۴، چیف ایڈیٹر: ادیب جاودانی

ماہنامہ مونس گوجرانوالہ

○ عید نمبر

جلد ۱، شماره ۴، مارچ ۱۹۲۹ء، ص ۱۱۲، رئیس التحریر: حفیظ اللہ دانش، معاون التحریر: حسن عابد عابد

ماہنامہ مہر نیمروز کراچی

○ خاص نمبر

جلد ۱ شمارہ ۷، ۸ اگست ۱۹۵۶ء، ص ۱۲۸ ترتیب دینے والے: حسن ثنی ندوی، ابوالخیر کشفی، علی اکبر قاصد

○ شمارہ غالب

جلد ۸ شمارہ ۲، فروری مارچ ۱۹۷۰ء، ص ۱۳۶ مدیر: سید حسن ثنی ندوی

○ اختر اور نیوی نمبر

جلد ۲ شمارہ ۷، ۸ اگست ۱۹۷۷ء، ص ۲۶۴ مدیر: سید حسن ثنی ندوی

ماہنامہ مہر و ماہ لاہور

○ اشاعت خاص: یادگار نامی

جلد ۸ شمارہ ۴، ۵ مئی جون ۱۹۶۳ء، ص ۶۴ چیف ایڈیٹر: ابوالطاہر فدا حسین فدا

○ اذکار فضل ”پیر فضل نمبر“

جلد ۱۰ شمارہ ۶، ۷ جولائی اگست ۱۹۶۵ء، ص ۲۱۶ مدیر مسئول: ممتاز الشعر ابوالطاہر فدا حسین فدا

○ محرم نمبر

جلد ۱۱ شمارہ ۴، ۵ مئی ۱۹۶۶ء، ص ۶۰ مدیر مسئول: ممتاز الشعر ابوالطاہر فدا حسین فدا

○ یادگار فضل: پیر فضل مرحوم نمبر

جلد ۱۸ شمارہ ۸، ۹ ستمبر اکتوبر ۱۹۷۴ء، ص ۱۶۸ مدیر اعلیٰ: ممتاز الشعر ابوالطاہر فدا حسین فدا

○ یادگار فقیر ”بابائے پنجابی نمبر“

جلد ۱۹ شمارہ ۷، ۸ نومبر دسمبر ۱۹۷۵ء، ص ۲۰۰ چیف ایڈیٹر: ابوالطاہر فدا حسین فدا

○ داستان فقیر ”بابائے پنجابی نمبر“

جلد ۲۰ شمارہ ۱۱ دسمبر ۱۹۷۶ء، ص ۱۶۸ چیف ایڈیٹر: ابوالطاہر فدا حسین فدا مدیر: حکیم محمد موسیٰ امرتسری

○ اشاعت خاص: تذکار فدا

جلد ۲۷ شمارہ ۷ اگست ۱۹۹۹ء، ص ۲۸۸ مدیر مسئول: حکیم محمد موسیٰ امرتسری معاونین: طاہر ابدال طاہر سرفراز احمد راہی

ماہنامہ میثاق لاہور

○ اشاعت خصوصی: اسلام میں خواتین کا مقام

جلد ۳۱، شماره ۵، مئی ۱۹۸۲ء، ص ۲۰۰، مدیر مسئول: ڈاکٹر اسرار احمد

ماہنامہ المیزان بمبئی

۱۰ امام احمد رضا نمبر

جلد ۶، شماره ۷، ۸، اپریل، مئی، جون ۱۹۷۶ء، ص ۶۴۲، ایڈیٹر: سید محمد جیلانی محامد

ماہنامہ ناوک جلاپور جٹاں گجرات

۵ سالنامہ

جلد ۴، شماره ۱، جون ۱۹۹۴ء، ص ۷۲، چیف ایڈیٹر: محمد اشفاق ایاز، ایڈیٹر: سید عابد حسین نجم

۱۰ افسانہ نمبر

جلد ۵، شماره ۴، ۵، ستمبر، اکتوبر ۱۹۹۵ء، ص ۶۴، چیف ایڈیٹر: محمد اشفاق ایاز، ایڈیٹر: سید عابد حسین نجم

۵ زہیر کنجاہی نمبر

جلد ۶، شماره ۲، ۱، جون، جولائی ۱۹۹۶ء، ص ۸۰، چیف ایڈیٹر: محمد اشفاق ایاز، ایڈیٹر: سید عابد حسین نجم

ماہنامہ ندائے دین کراچی

۱۰ سوۂ فخر دو عالم

جلد ۳، شماره ۳۶، دسمبر ۱۹۸۳ء، ص ۱۱۲، مدیر اعلیٰ: حکیم غلام رسول مجددی، مدیر: عبد المجید مخلص ٹونکی

۱۰ انوار نبوت

جلد ۴، شماره ۲۸، دسمبر ۱۹۸۴ء، ص ۱۱۲، مدیر اعلیٰ: حکیم غلام رسول مجددی، مدیر: عبد المجید مخلص ٹونکی

۵ سیرت طیبہ نمبر

جلد ۷، شماره ۸۳، نومبر ۱۹۸۷ء، ص ۸۰، مدیر اعلیٰ: حکیم غلام رسول مجددی، مدیر: عبد المجید مخلص ٹونکی

ماہنامہ ندیم گیا

۵ بہار نمبر

جلد ۵، شماره ۲، ۳، اگست، ستمبر ۱۹۳۵ء، ص ۳۴۴، مدیر: انجم

ماہنامہ نرگس لاہور

۵ نظم نمبر

جلد ۲، شمارہ ۸، اگست، ستمبر ۱۹۴۷ء، ص ۲۲۸، اختیار و ترتیب: مجید المکی
○ اردو کانفرنس نمبر

جلد ۳، شمارہ ۲، مارچ، اپریل ۱۹۴۸ء، ص ۵۲، اختیار و ترتیب: مجید المکی
ماہنامہ نشتر بنگلور
○ اقبال نمبر

جلد ۱، شمارہ ۵، فروری ۱۹۷۸ء، ص ۱۲۳، مدیر اعلیٰ: نواب رضا خیری بندہ نوازی
ماہنامہ نشیمن کراچی
○ آزادی نمبر

جلد ۱، شمارہ ۹، اگست ۱۹۴۹ء، ص ۹۲، ادارہ تحریر: مسرور فاطمہ خانم بی اے بی ٹی (علیگ) اختر انصاری اکبر آبادی
ماہنامہ نصرت لاہور
○ خاص نمبر: اسلامی سوشلزم

شمارہ ۱۲، ۱۳، ستمبر، اکتوبر ۱۹۶۶ء، ص ۲۱۶، مدیر: حنیف رامے
ماہنامہ النصیحة چارسدہ
○ تبلیغ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱۲، اگست ۱۹۸۷ء، ص ۸۸، مدیر اعلیٰ: سید محمد گوہر شاہ، مدیر: مولانا غلام محمد صادق
ماہنامہ نظام کانپور
○ تصوف نمبر

جلد ۵، شمارہ ۱۱، ۱۲، اگست، ستمبر، اکتوبر ۱۹۶۳ء، ص ۱۶۰، نگران: مفتی محمود حسن گنگوہی ایڈیٹر: قمر الدین مظاہری
○ قرآن نمبر

جلد ۷، شمارہ ۶، مارچ، اپریل ۱۹۶۶ء، ص ۲۶۳، مدیر: قمر الدین مظاہری، معاون: عبدالقیوم مظاہری
ماہنامہ نظام المشائخ دہلی
○ تتمہ رسول نما نمبر

جلد ۶، شمارہ ۳، ربیع الثانی ۱۳۳۰ھ، ص ۷۰، مرتبہ: خادم الفقرا محمد الواحدی دہلوی

○ رسول نمبر

جلد ۱۲، شماره ۳، ربيع الاول، ربيع الثاني ۱۳۳۳ھ، ص ۱۲۰، مرتبه: خادم الفقرا محمد الواحدی دہلوی

○ رسول نمبر

جلد ۱۶، شماره ۲، صفر، ربيع الاول ۱۳۳۵ھ، ص ۱۳۶، مرتبه: خادم الفقرا محمد الواحدی دہلوی

○ رسول نمبر

جلد ۱۸، شماره ۲، صفر، ربيع الاول ۱۳۳۶ھ، ص ۹۶، مرتبه: خادم الفقرا محمد الواحدی دہلوی

○ رسول نمبر

جلد ۳۴، شماره ۲، ستمبر، اکتوبر ۱۹۲۵ء، ص ۹۶، مرتبه: ملا محمد الواحدی دہلوی

○ رسول نمبر

جلد ۳۶، شماره ۲، اگست، ستمبر ۱۹۲۶ء، ص ۱۰۴، مرتبه: ملا محمد واحدی دہلوی

○ تتمہ رسول نمبر

جلد ۳۶، شماره ۳، اکتوبر ۱۹۲۶ء، ص ۶۴، مرتبه: ملا محمد واحدی دہلوی

○ رسول نمبر

جلد ۳۸، شماره ۲، اگست، ستمبر ۱۹۲۷ء، ص ۹۲، مرتبه: ملا محمد واحدی دہلوی

○ رسول نمبر

جلد ۴۰، شماره ۲، جولائی، اگست ۱۹۲۸ء، ص ۱۰۴، سرپرست: حضرت خواجہ حسن نظامی، اڈیٹر: واحدی

○ رسول نمبر

جلد ۴۶، شماره ۲، اگست ۱۹۳۱ء، ص ۱۲۸، سرپرست: حضرت خواجہ حسن نظامی، اڈیٹر: واحدی

○ رسول نمبر

جلد ۵۳، شماره ۶، جون ۱۹۳۵ء، ص ۷۲، سرپرست: حضرت خواجہ حسن نظامی، اڈیٹر: واحدی

ماہنامہ نظریہ پاکستان لاہور

○ مادر ملت کا سال

جلد ۳، شماره ۵، نومبر، دسمبر ۲۰۰۳ء، ص ۱۲۲، سرپرست: مجید نظامی، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر رفیق احمد، مدیر: شاہد رشید

ماہنامہ نفسیات کراچی

○ عورت نمبر

جنوری ۱۹۶۲ء، ص ۱۲۰ ادارہ: ع۔ غ۔ شیخ، اسلام حسین، ایم۔ اے واحدی

○ خود اعتمادی نمبر

اپریل ۱۹۶۳ء، ص ۱۲۰ ادارہ: ع۔ غ۔ شیخ، علی اسد، معراج رسول، ماہ مبین

○ کردار نمبر

اکتوبر ۱۹۶۳ء، ص ۱۱۲ ادارہ: ع۔ غ۔ شیخ، علی اسد، معراج رسول

○ خیالات نمبر

مئی ۱۹۶۵ء، ص ۱۲۰ ایڈیٹر: ع۔ غ۔ شیخ، معاون: علی اسد

ماہنامہ نقاد کراچی

○ شادی نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۱۹۶۰ء، ص ۲۰۸ ایڈیٹر: ظفر نیازی

○ رشوت نمبر

جلد ۱۸، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۶۵ء، ص ۱۱۴ ایڈیٹر: ظفر نیازی

○ سالنامہ

جلد ۲۰، شمارہ ۱۰، اکتوبر ۱۹۶۷ء، ص ۱۳۰ نگران اعلیٰ: اظہر نیازی

ماہنامہ نقش کوکن بمبئی

○ جمہوریت نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۲، فروری ۱۹۷۸ء، ص ۶۸ مدیر اعزازی: پروفیسر یونس اگاسکر

ماہنامہ نقوش لاہور

○ عالمگیر امن نمبر

جلد ۷، شمارہ ۷، جون ۱۹۴۹ء، ص ۱۵۲ ترتیب دینے والے: ہاجرہ مسرور، احمد نسیم قاسمی

ماہنامہ نقوش حیات آناکلاں

○ سیرت نمبر

جلد ۳، شمارہ ۳، اکتوبر ۱۹۹۰ء، ص ۱۴۰ ایڈیٹر: صادق علی قاسمی، جوائنٹ ایڈیٹر: عبدالسلام مظاہری

ماہنامہ نگار لکھنؤ

○ مومن نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۲۸ء، ص ۳۰۸ ایڈیٹر: نیاز فتح پوری

○ غالب کی شوخیاں نمبر

جلد ۲۱، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۳۲ء، ص ۱۵۵ ایڈیٹر: نیاز فتح پوری

○ ملا حضرات نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۳۳ء، ص ۱۶۰ ایڈیٹر: نیاز فتح پوری

○ اردو شاعری نمبر

جلد ۲۷، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۳۵ء، ص ۲۳۶ ایڈیٹر: نیاز فتح پوری

○ ہندی شاعری نمبر

جلد ۳۱، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۳۶ء، ص ۱۶۴ مرتبہ: نیاز فتح پوری

○ مصحفی نمبر

جلد ۳۶، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۳۹ء، ص ۱۳۲ مرتبہ: نیاز فتح پوری

○ نذیر اکبر آبادی نمبر

جلد ۳۷، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۴۰ء، ص ۱۲۸ ایڈیٹر: نیاز فتح پوری

○ تبصرہ نمبر

جلد ۴۱، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۲ء، ص ۸۰ مدیر اعلیٰ: نیاز فتح پوری

○ ریاض خیر آبادی نمبر

جلد ۴۳، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۳ء، ص ۸۸ مدیر اعلیٰ: نیاز فتح پوری

○ جدید شاعری نمبر

جلد ۴۵، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۴ء، ص ۱۲۰ نگران: نیاز فتح پوری، ادارہ: مدنیازی، شوکت جہاں

○ قرآن نمبر

جلد ۴، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۵ء، ص ۱۲۳، مدیر اعلیٰ: نیاز فتح پوری

○ انتقاد نمبر (حصہ اول)

جلد ۴، شماره ۱، جنوری ۱۹۴۶ء، ص ۱۳۲، مدیر اعلیٰ: نیاز فتح پوری

○ انتقاد نمبر (حصہ دوم)

جلد ۴، شماره ۲، فروری، مارچ ۱۹۴۶ء، ص ۱۲۸، مدیر اعلیٰ: نیاز فتح پوری

○ ماجد ولین نمبر

جلد ۵، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۷ء، ص ۱۲۸، انفونس کارتر جمہ: حکیم رشید احمد معتمد بریلوی، اصلاح و ترمیم: نیاز فتح پوری

○ پاکستان نمبر

جلد ۵، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۸ء، ص ۲۴۰، مدیر خصوصی: نیاز فتح پوری

○ افسانہ نمبر

جلد ۵، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۹ء، ص ۱۸۴، مدیر اعلیٰ: نیاز فتح پوری

○ سالنامہ: ایک مستقبل کی تلاش میں

جلد ۵، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۵۱ء، ص ۱۴۴، مارس ہنڈس / لطیف الدین احمد اکبر آبادی

○ حسرت موہانی نمبر

جلد ۶، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۵۲ء، ص ۱۴۴، ڈیٹر: نیاز فتح پوری

○ داغ نمبر

جلد ۶، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۵۳ء، ص ۱۳۶، ڈیٹر: نیاز فتح پوری

○ فرمانروایان اسلام نمبر

جلد ۶، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۵۴ء، ص ۱۵۶، مرتبہ: نیاز فتح پوری

○ علوم اسلامی و علماء اسلام نمبر

جلد ۶، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۵۵ء، ص ۱۸۴، ڈیٹر: نیاز فتح پوری

○ خدا نمبر

جلد ۶۹، شمارہ ۲۱، جنوری، فروری ۱۹۵۶ء، ص ۱۴۰، ایڈیٹر: نیاز فتح پوری
 ۱۰ اصنافِ سخن نمبر

جلد ۷۱، شمارہ ۲۱، جنوری، فروری ۱۹۵۷ء، ص ۱۵۲، ایڈیٹر: نیاز فتح پوری
 ۱۰ معلومات نمبر

جلد ۷۷، شمارہ ۲۱، جنوری، فروری ۱۹۵۸ء، ص ۱۳۶، ایڈیٹر: نیاز فتح پوری
 ۱۰ تنقیح اسلام نمبر

جلد ۷۵، شمارہ ۲۱، جنوری، فروری ۱۹۵۹ء، ص ۱۳۶، ایڈیٹر: نیاز فتح پوری
 ۱۰ مکاتیبِ نیاز کا انتخاب

جلد ۷۷، شمارہ ۲۱، جنوری، فروری ۱۹۶۰ء، ص ۱۲۴، ایڈیٹر: نیاز فتح پوری، مرتبہ: آنسہ عائشہ خان
 ۱۰ خاص نمبر

۳۹ واں سال، شمارہ ۶، جولائی ۱۹۶۰ء، ص ۱۲۰، ایڈیٹر: نیاز فتح پوری
 ۱۰ غالب نمبر

۴۰ واں سال، شمارہ ۱، جنوری، فروری ۱۹۶۱ء، ص ۱۳۲، مرتبہ: نیاز فتح پوری
 ۱۰ جگر نمبر

۴۰ واں سال، شمارہ ۷، جولائی ۱۹۶۱ء، ص ۴۸، ایڈیٹر: نیاز فتح پوری
 ۱۰ اقبال نمبر

۴۱ واں سال، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۶۲ء، ص ۱۲۸، افادات: نیاز فتح پوری، ایڈیٹر: ایم عارف نیازی
 ماہنامہ نگارِ پاکستان کراچی

۱۰ نظیر نمبر

۴۱ واں سال، مئی ۱۹۶۲ء، ص ۱۲۰، مرتبہ: نیاز فتح پوری، ایڈیٹر: ایم عارف نیازی
 ۱۰ خدا نمبر

۴۲ واں سال، ۱۹۶۲ء، ص ۱۶۸، ایڈیٹر: نیاز فتح پوری
 ۱۰ نیاز نمبر (حصہ اول)

۴۲ واں سال، شمارہ ۳، مارچ، اپریل ۱۹۶۳ء، ص ۳۱۴، مرتبہ: نیاز فتح پوری
○ نیاز نمبر (حصہ دوم)

۴۲ واں سال، شمارہ ۶۵، مئی، جون ۱۹۶۳ء، ص ۳۰۴، مرتبہ: نیاز فتح پوری
○ تذکروں کا تذکرہ نمبر

۴۳ واں سال، شمارہ ۶۵، مئی، جون ۱۹۶۴ء، ص ۳۵۲، مدیر اعلیٰ: نیاز فتح پوری
○ جدید شاعری نمبر

۴۴ واں سال، شمارہ ۸۷، جولائی، اگست ۱۹۶۵ء، ص ۳۲۸، مدیر اعلیٰ: نیاز فتح پوری، نائب مدیران: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، عارف نیازی
○ اصنافِ ادب نمبر

۴۵ واں سال، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۶۶ء، ص ۲۵۶، مرتبہ: ڈاکٹر فرمان فتح پوری
○ اصنافِ شاعری نمبر

۴۶ واں سال، شمارہ ۱۱، ۱۲، نومبر، دسمبر ۱۹۶۷ء، ص ۳۸۸، مرتبہ: ڈاکٹر فرمان فتح پوری
○ خصوصی شمارہ

۴۷ واں سال، شمارہ ۶، ۷، جون، جولائی ۱۹۶۸ء، ص ۱۳۶، مرتبہ: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، مدیر: عارف نیازی
○ مسائلِ ادب نمبر

۴۷ واں سال، شمارہ ۱۰، ۱۱، اکتوبر، نومبر ۱۹۶۸ء، ص ۲۸۸، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، مدیر: عارف نیازی
○ غالب نمبر

۴۸ واں سال، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۶۹ء، ص ۱۶۰، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، مدیر: عارف نیازی
○ اکبر الہ آبادی نمبر

۴۸ واں سال، شمارہ ۱۱، ۱۲، نومبر، دسمبر ۱۹۶۹ء، ص ۲۳۶، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، مدیر: عارف نیازی
○ سرسید نمبر حصہ اول

۴۹ واں سال، شمارہ ۱۱، ۱۲، نومبر، دسمبر ۱۹۷۰ء، ص ۱۲۸، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، مدیر: عارف نیازی
○ سرسید نمبر حصہ دوم

۵۰ واں سال، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۷۱ء، ص ۳۹۶، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، مدیر: عارف نیازی

○ خصوصی شمارہ بیادِ نیاز

۵۰ واں سال شمارہ ۶۵، مئی، جون ۱۹۷۱ء، ص ۸۸، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، مدیر: عارف نیازی
○ میر انیس نمبر

۵۰ واں سال شمارہ ۹، ۱۰، ستمبر، اکتوبر ۱۹۷۱ء، ص ۲۶۴، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، مدیر: عارف نیازی
○ محمود حسین نمبر

۵۴ واں سال شمارہ ۶، ۷، جون، جولائی ۱۹۷۵ء، ص ۳۵۲، مدیر: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، نائب مدیر: امراؤ طارق
○ حسرت موہانی نمبر

۵۵ واں سال شمارہ ۶/۴، اپریل، جون ۱۹۷۶ء، ص ۳۸۴، مدیر: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، نائب مدیر: امراؤ طارق
○ اقبال نمبر

۵۶ واں سال شمارہ ۱۱، ۱۲، نومبر، دسمبر ۱۹۷۷ء، ص ۲۲۲، مدیر: ڈاکٹر فرمان فتح پوری
○ مولانا محمد علی جوہر نمبر

۵۷ واں سال شمارہ ۱۱، ۱۲، نومبر، دسمبر ۱۹۷۸ء، ص ۲۲۴، مدیر: ڈاکٹر فرمان فتح پوری
○ مولانا محمد علی جوہر نمبر (حصہ دوم)

۵۸ واں سال شمارہ ۱-۳، جنوری-مارچ ۱۹۷۹ء، ص ۱۶۰، مدیر: ڈاکٹر فرمان فتح پوری
○ افسانہ نمبر

۶۰ واں سال شمارہ ۱-۳، جنوری-مارچ ۱۹۸۱ء، ص ۳۹۲، مدیر: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، معاون: امراؤ طارق
○ فنِ تاریخ گوئی نمبر

۶۱ واں سال شمارہ ۱۱، ۱۲، نومبر، دسمبر ۱۹۸۲ء، ص ۱۶۸، مدیر: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، معاون: امراؤ طارق
○ جشن طلائی نمبر

۶۲ واں سال شمارہ ۱، ۲، جنوری، فروری ۱۹۸۳ء، ص ۳۵۲، مدیر: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، معاون: امراؤ طارق
○ نیاز صدی نمبر

۶۳ واں سال شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۸۴ء، ص ۲۱۴، مدیر: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، ادارہ: پروفیسر انجم اعظمی، سرشار صدیقی، امراؤ طارق
○ مکتوبات نیاز نمبر

۶۴ واں سال ۱۹۸۵ء، ص ۱۹۰ مدیر: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، معاونین: انجم اعظمی، سرشار صدیقی، امراؤ طارق
○ سالنامہ ۱۹۸۷ء

۶۶ واں سال، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۸۷ء، ص ۲۲۰ مدیر: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، ادارہ تحریر: انجم اعظمی، سرشار صدیقی
○ نقد شعر نمبر

۶۹ واں سال، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۹۱ء، ص ۱۲۴ مدیر: ڈاکٹر فرمان فتح پوری، ادارہ تحریر: ڈاکٹر سرفراز نیازی، سرشار صدیقی
ماہنامہ نگارش کراچی
○ افسانہ نمبر

جلد ۱، شمارہ ۹، فروری ۱۹۶۰ء، ص ۱۲۶، نیجنگ ایڈیٹر: قیصر انجم، ایڈیٹر: ناصر محمود
○ افسانہ نمبر

جلد ۴، شمارہ ۹، فروری ۱۹۶۳ء، ص ۲۸۰، نیجنگ ایڈیٹر: قیصر انجم، ایڈیٹر: ناصر محمود
○ قاہرہ نمبر: شہید صحافت ناصر محمود کی یاد میں

جلد ۷، شمارہ ۲، جولائی ۱۹۶۵ء، ص ۳۳۶، نیجنگ ایڈیٹر: قیصر انجم، ادارہ: صد ممتاز، اطہر ناصر محمود
ماہنامہ نمک دان ڈائجسٹ کراچی
○ خصوصی شمارہ

جلد ۱، شمارہ ۳، دسمبر ۱۹۸۶ء، جنوری ۱۹۸۷ء، ص ۲۲۶، مدیر اعلیٰ: عباس باوزیر
ماہنامہ نوائے انجمن اسلام آباد
○ جیوے پاکستان

جلد ۱، شمارہ ۸، ستمبر ۱۹۹۳ء، ص ۱۰۴، مدیر اعلیٰ: حمزہ مصطفائی، مدیر: سید مقصود علی شاہ
ماہنامہ نوائے پٹھان لاہور
○ سالنامہ

جلد ۲، شمارہ ۱، دسمبر ۱۹۹۲ء، ص ۱۵۶، مدیر: محمد ریاض خان ایم اے
○ آزادی نمبر

جلد ۲، شمارہ ۹، اگست ۱۹۹۳ء، ص ۸۰، مدیر: محمد ریاض خان ایم اے

o سالنامہ

جلد ۳، شمارہ ۱، دسمبر ۱۹۹۳ء، ص ۱۸۴، مدیر: محمد ریاض خان ایم اے

o سالنامہ

جلد ۵، شمارہ ۱، دسمبر ۱۹۹۵ء، ص ۲۰۰، مدیر: محمد ریاض خان ایم اے

ماہنامہ نوائے راجپوت لاہور

o کنونشن نمبر

جلد ۱، شمارہ ۲، مئی ۱۹۷۵ء، ص ۴۸، مدیر اعلیٰ: رائے لطیف حسن خان

o سالنامہ

جلد ۱، شمارہ ۱۲، مارچ ۱۹۷۶ء، ص ۱۶۰، چیف ایڈیٹر: رائے لطیف حسن خان ایم اے علیگ

ماہنامہ نوائے قانون اسلام آباد

o سود نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱، اکتوبر ۱۹۹۱ء، ص ۱۳۶، مدیر: ڈاکٹر عبدالملک عرفانی، مدیر معاون (اعزازی): سجاد ظفر عرفانی

ماہنامہ نوائے کراچی کراچی

o ناول نمبر

جنوری ۱۹۵۷ء، ص ۵۰، مدیر اعلیٰ: تجمل علیگ، مدیر: ساقی فاروقی

ماہنامہ نوائے ملت رینالہ خورد

o عید الفطر نمبر

جون ۱۹۸۷ء، ص ۵۰، مجلس ادارت: حاجی فہیم فرحت عاصی، اے نیر، انور سجاد، رانا محمد عبداللہ

ماہنامہ نوائے ملک کراچی

o سالانہ نمبر

جلد ۲، شمارہ ۱، فروری ۱۹۸۷ء، ص ۴۸، مدیر: نواب الدین ملک، نائب مدیر: شاہ نواز ملک

o سالنامہ

جلد ۳، شمارہ ۱، فروری ۱۹۸۸ء، ص ۶۴، مدیر: نواب الدین ملک، نائب مدیر: شاہ نواز ملک

ماہنامہ نوائے ہمدرد لاہور

○ کامیابی نمبر

جلد ۶، شمارہ ۶، جنوری، فروری ۱۹۵۶ء، ص ۲، مدیر اعلیٰ: محمد یسین خان

ماہنامہ نور کراچی

○ اربعین نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱، اگست ۱۹۵۹ء، ص ۴۲، ایڈیٹر: سید شبیہ الحسن نقوی امرہوی

ماہنامہ نور اسلام شرق پور شریف

○ خلافت نمبر

جلد ۶، شمارہ ۳، مارچ، اپریل ۱۹۶۰ء، ص ۱۱۶، مدیر: میاں جمیل احمد

○ شیر ربانی نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۵، جون، جولائی ۱۹۶۹ء، ص ۱۸۴، مدیر: میاں جمیل احمد

○ امام اعظم نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۹، ۱۰، ستمبر، اکتوبر ۱۹۷۵ء، ص ۲۸۰، مدیر اعلیٰ: صاحبزادہ میاں جمیل احمد شرقی پوری

○ اولیائے نقشبند نمبر حصہ اول

جلد ۲۴، شمارہ ۳، مارچ، اپریل ۱۹۷۹ء، ص ۵۱۲، مدیر: میاں جمیل احمد شرقی پوری

○ اولیائے نقشبند نمبر حصہ دوم

جلد ۲۴، شمارہ ۳، مارچ، اپریل ۱۹۷۹ء، ص ۴۹۶، مدیر: میاں جمیل احمد شرقی پوری

○ حضرت مجدد الف ثانی نمبر حصہ اول

جلد ۳۳، شمارہ ۱، جنوری، فروری ۱۹۸۸ء، ص ۳۱۲، مدیر اعلیٰ: صاحبزادہ میاں جمیل احمد شرقی پوری

○ حضرت مجدد الف ثانی نمبر حصہ دوم

جلد ۳۳، شمارہ ۱، جنوری، فروری ۱۹۸۸ء، ص ۵۲۰، مدیر اعلیٰ: صاحبزادہ میاں جمیل احمد شرقی پوری

○ حضرت مجدد الف ثانی نمبر حصہ سوم

جلد ۳۳، شمارہ ۱، جنوری، فروری ۱۹۸۸ء، ص ۳۲۸، مدیر اعلیٰ: صاحبزادہ میاں جمیل احمد شرقی پوری

ماہنامہ نورِ توحید کرشناگر نیپال

۱۵ شاعت خاص

جلد ۱۲، شماره ۲، ۳، ۴، جون تا اگست ۱۹۹۹ء، ص ۸۸، مدیر مسئول: عبداللہ مدنی جھنڈا نگر ای

۱۵ شاعت خاص

جلد ۱۴، شماره ۱ تا ۸، مئی تا دسمبر ۲۰۰۱ء، ص ۱۶۰، مدیر مسئول: عبداللہ مدنی جھنڈا نگر ای

۱۵ شاعت خاص

جلد ۱۵، شماره ۱ تا ۸، مئی تا دسمبر ۲۰۰۲ء، ص ۱۶۰، مدیر مسئول: عبداللہ مدنی جھنڈا نگر ای

۱۵ شاعت خاص

جلد ۱۶، شماره ۱ تا ۴، مئی تا اگست ۲۰۰۳ء، ص ۸۹، مدیر مسئول: عبداللہ مدنی جھنڈا نگر ای

ماہنامہ نورِ جہاں امرتسر

۵ کانفرنس نمبر

جلد ۴، شماره ۴، اپریل ۱۹۲۸ء، ص ۱۱۲، ایڈیٹر: ح ب

۵ دارالخواتین نمبر

جلد ۵، شماره ۲، اگست ۱۹۲۸ء، ص ۱۶۰، مالک و نگران: میر عزیز الرحمن (علیگ)، ایڈیٹر: ح ب، بیگم عنایت اللہ خاں

ماہنامہ نورِ جہاں گوجرانوالہ

۵ سالانہ نمبر ۱۹۲۹ء

جلد ۶، شماره ۱، ۲، ۳، ۶، مدیر: حمیدہ سلطان، مالک و نگران: میر عزیز الرحمن (علیگ)

۵ کانفرنس نمبر

جلد ۶، شماره ۵، اپریل ۱۹۲۹ء، ص ۱۲۸، مالک و نگران: پالیسی: میر عزیز الرحمن (علیگ)، مدیر: حمیدہ سلطان

ماہنامہ نورِ جہاں لاہور

۵ سالگرہ نمبر

جلد ۸، شماره ۱، جنوری ۱۹۳۰ء، ص ۹۰، ایڈیٹر: حمیدہ سلطان و میر عزیز الرحمن

۵ دارالخواتین نمبر

جلد ۸، شماره ۸، اگست ۱۹۳۰ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: حمیدہ سلطان و میر عزیز الرحمن
ماہنامہ نور الحبیب بصیر پور

○ فقیہ اعظم نمبر

جلد ۴، شماره ۲، جنوری، فروری، ۱۹۹۲ء، ص ۳۶۸، مدیر اعلیٰ: (صاحبزادہ) محمد محب اللہ نوری
○ میلاد النبی نمبر

جلد ۴، شماره ۹، ۱۰، ستمبر، اکتوبر، ۱۹۹۲ء، ص ۱۶۰، مدیر اعلیٰ: (صاحبزادہ) محمد محب اللہ نوری
○ میلاد النبی نمبر

جلد ۹، شماره ۷، جولائی، ۱۹۹۷ء، ص ۸۸، مدیر اعلیٰ: (صاحبزادہ) محمد محب اللہ نوری
○ مولا علی نمبر

جلد ۱۰، شماره ۲، جنوری، فروری، ۱۹۹۸ء، ص ۲۳۲، مدیر اعلیٰ: (صاحبزادہ) محمد محب اللہ نوری
ماہنامہ نور ذات فیصل آباد
○ درود شریف نمبر

جلد ۱، شماره ۱، اگست ۱۹۹۷ء، ص ۹۶، مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر پروفسر محمود علی انجم چشتی نظامی
ماہنامہ نورس ڈائجسٹ کراچی
○ شجاعت نمبر

جلد ۲، شماره ۹، ستمبر، ۱۹۷۰ء، ص ۱۹۴، مدیر اعلیٰ: شیخ ضمیر الدین احمد، معاون: محمد احمد
○ خصوصی شماره بہ یاد اقبال

جلد ۳، شماره ۴، اپریل، ۱۹۷۱ء، ص ۱۹۲، مدیر اعلیٰ: شیخ ضمیر الدین احمد، معاون مدیر: وحید اللہ نظمی
ماہنامہ نور علی نور کراچی
○ سیرت النبی نمبر

جلد ۱، شماره ۵، جولائی، ۱۹۹۹ء، ص ۵۰، رئیس التحریر: مولانا عبدالرشید انصاری
○ اشاعت رمضان

جلد ۲، شماره ۱۰، دسمبر، ۲۰۰۰ء، ص ۶۰، رئیس التحریر: مولانا عبدالرشید انصاری

○ خطیب دین و ملت نمبر: محمد ضیا القاسمی کی دینی و ملی خدمات، سوانحی نقوش

جلد ۳، شمارہ ۶، ۷ اگست، ستمبر ۲۰۰۱ء، ص ۱۵۲، رئیس التحریر: مولانا عبدالرشید انصاری

○ قرآن کریم نمبر (حصہ اول)

جلد ۵، شمارہ ۹، ۱۰، نومبر، دسمبر ۲۰۰۳ء، ص ۳۷۲، رئیس التحریر: مولانا عبدالرشید انصاری

ماہنامہ نورنگ کراچی

○ جشن استقلال پاکستان نمبر

جلد ۲، شمارہ ۸، ۹ اگست، ستمبر ۱۹۵۱ء، ص ۱۸۶، ادارہ: آغا سرخوش قزلباش، مسعود الرحمن، اثر جلیلی

ماہنامہ نور و ظہور قصور

○ میلاد نمبر

جلد ۱، شمارہ ۶، ستمبر ۱۹۶۰ء، ص ۵۰، نگران اعلیٰ: محمد شریف نوری، مدیر: محمد علی ظہوری

ماہنامہ نور و نار لاہور

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱۲، جولائی ۱۹۵۰ء، ص ۸۸، نگران: کلثوم الرحمن، معاون: محمد اشرف بھٹی

ماہنامہ نوری کرن بریلی

○ محدث اعظم پاکستان نمبر

مارچ، اپریل ۱۹۶۳ء، ص ۱۱۲، ادارہ تحریر: اقبال احمد نوری رضوی، امیر رضوی

ماہنامہ نوشاہی کراچی

○ نوشہ گنج بخش نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱، جولائی ۱۹۹۲ء، ص ۴۰، مدیر اعلیٰ: صاحبزادہ خضر نوشاہی، مدیر: سید قمر الزماں

ماہنامہ نوکیس دور کوئٹہ

○ عورت نمبر

جلد ۳۲، شمارہ ۳، ۴، ۱۹۹۵ء، ص ۱۱۲، مدیر اعلیٰ: عبداللہ جان جمالدینی

ماہنامہ نئی دنیا لاہور

○ نذیر قیصر نمبر

جلد ۶، شماره ۷، اکتوبر، نومبر ۱۹۹۵ء، ص ۶۴، چیف ایڈیٹر: اعجاز اللہ ناز

ماہنامہ نئی راہیں لاہور

○ اشاعت خاص بیاد شمیم آرٹس

جلد ۱۰، شماره ۱۲، اگست ۱۹۹۹ء، ص ۲۸، مدیر اعلیٰ: آرٹس صدیقی

ماہنامہ نئی زندگی الہ آباد

○ سالنامہ

جلد ۳، شماره ۱۰، مارچ ۱۹۴۴ء، ص ۲۰۸، بانی: ڈاکٹر سید محمود ایڈیٹر: انیس الرحمن

○ خاص (پاکستان) نمبر

جلد ۶، شماره ۱، جون ۱۹۴۶ء، ص ۲۱۰، مرتبہ: ڈاکٹر سید محمود

ماہنامہ نئی قدریں حیدر آباد

○ فکر جدید نمبر

جلد ۷، شماره ۴، ۱۹۶۶ء، ص ۵۰۰، مدیر: اختر انصاری اکبر آبادی

○ شاعر نمبر

جلد ۱۸، شماره ۴، ۱۹۶۷ء، ص ۶۲۸، مدیر: اختر انصاری اکبر آبادی

○ غالب صدی ایڈ

جلد ۲۱، شماره ۵، ۱۹۶۹ء، ص ۱۳۲، مدیر: اختر انصاری اکبر آبادی

○ اقبال نمبر

جلد ۲۲، شماره ۷، ۱۹۶۹ء، ص ۱۴۸، مدیر: اختر انصاری اکبر آبادی

○ حسرت و نظیر نمبر

جلد ۲۳، شماره ۱۱، ۱۹۷۰ء، ص ۱۴۰، مدیر: اختر انصاری اکبر آبادی

○ سلور جوبلی نمبر

جلد ۲۵، شماره ۸، ۱۹۸۰ء، ص ۵۰۴، مدیر: اختر انصاری اکبر آبادی

○ سالنامہ

جلد ۲۶، شمارہ ۳، ۱۹۸۱ء، ص ۲۳۶، مدیر: اختر انصاری اکبر آبادی

○ تیس سالہ نمبر

جلد ۳۰، شمارہ ۹، ۱۹۸۵ء، ص ۲۳۲، مدیر: اختر انصاری اکبر آبادی

ماہنامہ نئی نسلیں لکھنؤ

○ خاص نمبر

جلد ۳، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۵۶ء، ص ۹۶، ترتیب: منیم، طیب عثمانی

○ سالگرہ نمبر

جلد ۴، شمارہ ۲، ۳، جنوری، فروری، مارچ ۱۹۵۷ء، ص ۱۹۶، ادارت: منیم، طیب عثمانی

ماہنامہ نیا ادب بمبئی

○ خاص نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۹ء، ص ۲۳۸، ادارہ: سردار جعفری، کرشن چندر، احمد عباس

ماہنامہ نیا دور لکھنؤ

○ آزادی نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۸، اگست ۱۹۵۵ء، ص ۸۲، پبلشر: بھگوتی سرن سنگھ

○ جمہوریت نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۱۱، جنوری ۱۹۵۹ء، ص ۷۲، ایڈیٹر و پبلشر: بھگوتی سرن سنگھ، جوائنٹ ایڈیٹر: صباح الدین عمر

○ جمہوریت نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۱۱، جنوری ۱۹۶۱ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: صباح الدین عمر

○ اپیشل نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۵، اگست ۱۹۶۲ء، ص ۸۰، ایڈیٹر: صباح الدین عمر

○ اپیشل نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۱۱، جنوری ۱۹۶۳ء، ص ۷۲، ایڈیٹر: صباح الدین عمر

○ اسپیشل نمبر: آزادی کی پچیسویں سالگرہ

جلد ۲۸، شمارہ ۵، اگست ۱۹۷۲ء، ص ۱۲۰، ایڈیٹر: خورشید احمد

○ اطفال نمبر

جلد ۳۶، شمارہ ۹۸، نومبر دسمبر ۱۹۷۹ء، ص ۱۲۰، ایڈیٹر: امیر احمد صدیقی، جوائنٹ ایڈیٹر: شاہ نواز قریشی

○ منشی نولکشور نمبر

جلد ۳۵، شمارہ ۹۸، نومبر دسمبر ۱۹۸۰ء، ص ۲۳۶، ایڈیٹر: امیر احمد صدیقی، جوائنٹ ایڈیٹر: شاہ نواز قریشی

○ یوم جمہوریہ نمبر

جلد ۳۵، شمارہ ۱۱، جنوری، فروری ۱۹۸۱ء، ص ۲۸، ایڈیٹر: امیر احمد صدیقی، جوائنٹ ایڈیٹر: شاہ نواز قریشی

○ منشی دیانرائن نغم نمبر

جلد ۳۷، شمارہ ۳، جون، جولائی ۱۹۸۲ء، ص ۱۴۸، ایڈیٹر: امیر احمد صدیقی، جوائنٹ ایڈیٹر: شاہ نواز قریشی

○ فراق نمبر حصہ اول

جلد ۳۷، شمارہ ۱۲، مارچ، اپریل، مئی ۱۹۸۳ء، ص ۲۵۶، ایڈیٹر: امیر احمد صدیقی، جوائنٹ ایڈیٹر: شاہ نواز قریشی

○ فراق نمبر حصہ دوم

جلد ۳۹، شمارہ ۲، مئی، جون، جولائی ۱۹۸۴ء، ص ۲۲۸، ایڈیٹر: امیر احمد صدیقی، جوائنٹ ایڈیٹر: شاہ نواز قریشی

○ اندرا گاندھی نمبر

جلد ۳۹، شمارہ ۱۰، جنوری، فروری، مارچ ۱۹۸۵ء، ص ۲۴۸، ایڈیٹر: امیر احمد صدیقی، جوائنٹ ایڈیٹر: شاہ نواز قریشی

○ عثمان عارف نمبر

جلد ۴۲، شمارہ ۱۲، مارچ، اپریل، مئی ۱۹۸۷ء، ص ۱۶۸، ایڈیٹر: امیر احمد صدیقی، جوائنٹ ایڈیٹر: شاہ نواز قریشی

○ اوڈھ نمبر

جلد ۴۸، شمارہ ۱۱، فروری، مارچ ۱۹۹۴ء، ص ۱۶۴، ایڈیٹر: سید امجد حسین، معاونین: محمد الیاس خاں، مبین احمد صدیقی

○ ضمیمہ اوڈھ نمبر

جلد ۴۹، شمارہ ۳، جون ۱۹۹۴ء، ص ۱۴۸، ایڈیٹر: سید امجد حسین، معاونین: محمد الیاس خاں، مبین احمد صدیقی

○ اوڈھ نمبر حصہ دوم

جلد ۴۹، شماره ۷، اکتوبر، نومبر ۱۹۹۴ء، ص ۲۰۰، ایڈیٹر: سید امجد حسین، معاونین: محمد الیاس خاں، مبین احمد صدیقی
○ نصف صدی نمبر

جلد ۴۹، شماره ۱۲، مارچ، اپریل، مئی ۱۹۹۵ء، ص ۲۳۲، ایڈیٹر: سید امجد حسین
○ کیفی اعظمی نمبر

جلد ۵۷، شماره ۴، جولائی، اگست ۲۰۰۲ء، ص ۱۲۰، ایڈیٹر: شاہ نواز قریشی، معاون: مبین احمد صدیقی
ماہنامہ نیاز مانہ لاہور
○ جمہوریت نمبر

جلد ۱، شماره ۱۲، جنوری ۱۹۹۰ء، ص ۱۱۴، ایڈیٹر: سعید احمد، اسٹنٹ ایڈیٹر: مقصود گوہر
ماہنامہ نیا شعور لاہور
○ شاہد نمبر

اپریل ۱۹۹۰ء، ص ۸۰، نیجنگ ایڈیٹر: بیگم محمودہ معراج خالد، ایڈیٹر: لطیف ساحل
ماہنامہ نیرنگ دہلی
○ چکبست نمبر

جلد ۱۶، شماره ۳، مارچ ۱۹۳۲ء، ص ۷۲، مدیر مسئول: عشرت رحمانی
○ فلم نمبر

جلد ۱۸، شماره ۴، اپریل، مئی ۱۹۳۳ء، ص ۸۰، مدیر مسئول: عشرت رحمانی
ماہنامہ نیرنگ خیال لاہور/راولپنڈی
○ عید نمبر

جلد ۲، شماره ۹، مارچ، اپریل ۱۹۲۵ء، ص ۱۱۰، ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن
○ عید نمبر

جلد ۴، شماره ۲۱، مارچ، اپریل ۱۹۲۶ء، ص ۱۴۴، مدیر: حکیم محمد یوسف حسن
○ ادبی نمبر

جلد ۵، شماره ۲۵، جولائی ۱۹۲۶ء، ص ۸۲، ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ عید نمبر

جلد ۶، شمارہ ۳۳، مارچ، اپریل ۱۹۲۷ء، ص ۲۵۸، ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ سالنامہ ۱۹۲۸ء

جلد ۶، شمارہ ۴۲، دسمبر ۱۹۲۷ء، ص ۲۱۲، ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ عید نمبر

جلد ۷، شمارہ ۴۳، فروری، مارچ ۱۹۲۸ء، ص ۲۰۸، ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ سالنامہ ۱۹۲۹ء

جلد ۸، شمارہ ۴۴، دسمبر ۱۹۲۸ء، ص ۱۷۰، ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ عید نمبر

جلد ۹، شمارہ ۵۷، فروری، مارچ ۱۹۲۹ء، ص ۲۲۴، ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ سالنامہ ۱۹۳۰ء

جلد ۹، شمارہ ۶۶، دسمبر ۱۹۲۹ء، ص ۲۰۶، ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن، حنیف ہاشمی

○ عید نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۶۸، فروری، مارچ ۱۹۳۰ء، ص ۱۰۰، ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ ایڈیٹر نمبر

جلد ۱۰، شمارہ ۷۳، جولائی ۱۹۳۰ء، ص ۹۶، ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ سالنامہ ۱۹۳۱ء

جلد ۱۰، شمارہ ۷۸، دسمبر ۱۹۳۰ء، ص ۲۵۲، ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ عید نمبر

جلد ۱۱، شمارہ ۸۰، فروری، مارچ ۱۹۳۱ء، ص ۱۵۱، ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ فلم نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۸۵، جولائی ۱۹۳۱ء، ص ۶۴، ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ افسانہ نمبر

جلد ۱۱ شماره ۹۰ دسمبر ۱۹۳۱ء، ص ۶۹ ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن
○ عید نمبر

جلد ۱۲ شماره ۹۴، ۹۵ اپریل، مئی ۱۹۳۲ء، ص ۲۱۰ ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن
○ نگارش لطیف نمبر

جلد ۱۲ شماره ۹۶ جون ۱۹۳۲ء، ص ۱۰۴ ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن، بدرالدین حسن
○ اقبال نمبر

جلد ۱۳ شماره ۹۹، ۱۰۰ ستمبر، اکتوبر ۱۹۳۲ء، ص ۴۰۸ ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن
○ سالنامہ ۱۹۳۳

جلد ۱۳ شماره ۱۰۲ دسمبر ۱۹۳۲ء، ص ۱۱۲ ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن، میاں بدرالدین حسن
○ اپریل فول نمبر

جلد ۱۳ شماره ۱۰۶ اپریل ۱۹۳۳ء، ص ۹۶ ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن
○ اشاعت خاص نمبر

جلد ۱۳ شماره ۱۰۹، ۱۱۰ جولائی، اگست ۱۹۳۳ء، ص ۲۰۰ ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن
○ سالنامہ ۱۹۳۴ء

جلد ۱۳ شماره ۱۱۴ دسمبر ۱۹۳۳ء، ص ۲۸۴ ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن
○ افسانہ نمبر

جلد ۲۰ شماره ۳ مارچ ۱۹۳۴ء، ص ۹۰ ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن، مدیر اعزازی: بدرالدین، مدیر معاون فرید جعفری
○ جہلی نمبر

جلد ۲۰ شماره ۶، ۵ مئی، جون ۱۹۳۴ء، ص ۱۱۲ ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن
○ نگارش لطیف نمبر

جلد ۲۰ شماره ۷ جولائی ۱۹۳۴ء، ص ۱۱۲ ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن، مدیر اعزازی: بدرالدین، مدیر معاون فرید جعفری
○ سالنامہ ۱۹۳۵ء

جلد ۲۰ شماره ۱۲ دسمبر ۱۹۳۴ء، ص ۲۴۴ ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن، مدیر اعزازی: بدرالدین، مدیر معاون فرید جعفری

○ عید نمبر

جلد ۲۱ شماره ۱ جنوری ۱۹۳۵ء ص ۹۶ مدیر مسئول و مالک: حکیم محمد یوسف حسن مدیر اعزازی: بدرالدین مدیر معاون فرید جعفری

○ مشرق نمبر

جلد ۲۱ شماره ۶، ۷ جون جولائی ۱۹۳۵ء ص ۱۵۶ چیف ایڈیٹر: پرویز انسٹر مدیر اعزازی: بدرالدین

○ سالنامہ ۱۹۳۶

جلد ۲۲ شماره ۶ دسمبر ۱۹۳۵ء ص ۱۸۴ چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن آنریری ایڈیٹر: میاں بدرالدین حسن سید فرید جعفری

○ ایڈیٹر نمبر

جلد ۲۳ شماره ۶، ۵ جون جولائی ۱۹۳۶ء ص ۲۰۰ ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ سالنامہ ۱۹۳۷ء

جلد ۲۵ شماره ۱ جنوری ۱۹۳۷ء ص ۲۷۴ چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ افسانہ نمبر

جلد ۲۶ شماره ۹ ستمبر ۱۹۳۷ء ص ۹۶ چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ سالنامہ ۱۹۳۸ء

جلد ۲۶ شماره ۱۲ دسمبر ۱۹۳۷ء ص ۲۶۰ چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ افغانستان نمبر

جلد ۲۷ شماره ۱ جنوری ۱۹۳۸ء ص ۹۶ + چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ حرب و ضرب نمبر

جلد ۲۸ شماره ۱ جولائی ۱۹۳۹ء ص ۲۵۶ چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ سالنامہ ۱۹۴۱ء

جلد ۳۴ شماره ۱ جنوری ۱۹۴۱ء ص ۲۷۴ چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن آنریری ایڈیٹر: سران الدین ظفر سب ایڈیٹر: شاہد کاشمیری

○ اردو مجلس دلی نمبر

جلد ۳۴ شماره ۶، ۵ جون جولائی ۱۹۴۱ء ص ۱۶۰ چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ سالنامہ ۱۹۴۲ء

جلد ۳۶، شماره ۱، جنوری ۱۹۴۲ء، ص ۲۰۰، چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ سالنامہ ۱۹۴۴ء

جلد ۴۱، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۴ء، ص ۱۸۰، چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ عید الاضحیٰ نمبر

جلد ۴۳، شماره ۱، نومبر ۱۹۴۵ء، ص ۱۳۸، چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ سالنامہ ۱۹۴۶ء

جلد ۴۴، شماره ۲، جنوری، فروری ۱۹۴۶ء، ص ۲۱۲، چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن، ایڈیٹر: احسان دانش، ضبط ایم اے، سعید عارف

○ عید نمبر

جلد ۴۵، شماره ۷، جولائی، اگست ۱۹۴۶ء، ص ۱۴۴، ادارہ تحریر: حکیم محمد یوسف حسن، ضبط ایم اے

○ سالنامہ اسلام

جلد ۴۹، شماره ۷، جولائی، اگست ۱۹۴۷ء، ص ۲۸۸، چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ اختر شیرانی نمبر

جلد ۲۶، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۵۰ء، ص ۱۲۸، چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ تاثیر نمبر

جلد ۲۷، شماره ۳، مئی ۱۹۵۱ء، ص ۱۰۲، چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن

○ سالنامہ

جلد ۲۹، شماره ۲، فروری ۱۹۵۲ء، ص ۹۶، چیف ایڈیٹر: قمر عینی الہ آبادی

○ فنر نمبر [پروفیسر فخر الاسلام مرحوم]

جلد ۳۰، شماره ۸، اگست ۱۹۵۲ء، ص ۶۴، چیف ایڈیٹر: حکیم محمد یوسف حسن، سب ایڈیٹر: قمر عینی، ثمر جالندھری

○ مختصر مختصر افسانہ نمبر

جلد ۳۶، شماره ۸، ستمبر ۱۹۵۹ء، ص ۲۱۶، ترتیب: حکیم محمد یوسف حسن، محسن ہاشمی

○ موسیقی نمبر

جلد ۳۸، شماره ۱۱، نومبر ۱۹۶۰ء، ص ۱۹۲، مدیر اعلیٰ: حکیم محمد یوسف حسن، معاون خصوصی: سراج الدین

○ سالنامہ ۱۹۶۷ء

جلد ۳۳، شمارہ ۵۰۱، جنوری ۱۹۶۸ء، ص ۳۸۰، مدیر اعلیٰ: حکیم محمد یوسف حسن، مدیر: سلطان رشک
○ چینی افسانہ نمبر

شمارہ ۵۰۴، ۵۰۵، اپریل، مئی ۱۹۶۸ء، ص ۲۲۰، مدیر اعلیٰ: حکیم محمد یوسف حسن، مدیر: سلطان رشک
○ سالنامہ ۱۹۶۹ء

جلد ۳۵، شمارہ ۵۱۳، ۵۱۴، ۱۹۶۹ء، ص ۴۰۰، ادارہ: حکیم محمد یوسف حسن، سلطان رشک
تا شیر نمبر

جلد ۳۶، شمارہ ۵۲۰، ۵۲۱، جنوری ۱۹۷۰ء، ص ۳۰۰، ادارہ: حکیم محمد یوسف حسن
○ خاص نمبر

جلد ۳۹، شمارہ ۵۴۲، ۵۴۳، ستمبر، اکتوبر ۱۹۷۲ء، ص ۱۶۰، ادارہ: حکیم محمد یوسف حسن، سلطان رشک
○ اردو کانفرنس ایڈیشن

جلد ۵۲، شمارہ ۵۷۴، ۵۷۵، ۱۹۷۵ء، ص ۲۰۸، ادارہ: حکیم محمد یوسف حسن، سلطان رشک
○ گولڈن جوبلی نمبر ۲

جلد ۵۲، شمارہ ۵۷۵، شمارہ ۶۳۳، ۶۳۴، ص ۸۰۰، مدیر: سلطان رشک
○ اشاعت خصوصی

جلد ۵۹، شمارہ ۶۵۸، ۶۵۹، ستمبر، اکتوبر ۱۹۸۲ء، ص ۲۵۶، مدیر: سلطان رشک
○ خاص نمبر

جلد ۶۰، شمارہ ۶۶۵، اپریل ۱۹۸۳ء، ص ۳۴۰، مدیر: سلطان رشک
○ فن اور شخصیت ایڈیشن

جلد ۶۰، شمارہ ۶۷۸، مئی ۱۹۸۴ء، ص ۳۲۸، مدیر: سلطان رشک
○ سالنامہ

جلد ۶۱، شمارہ ۶۸۵، دسمبر ۱۹۸۴ء، ص ۳۷۶، مدیر: سلطان رشک
○ آزادی ایڈیشن (اشاعت ثانی)

جلد ۶۱، شماره ۶۹۱، جون ۱۹۸۵ء، ص ۳۴۴، مدیر: سلطان رشک

۱۰ اشاعت خصوصی

جلد ۶۱، شماره ۶۹۳، اگست ۱۹۸۵ء، ص ۱۶۰، مدیر: سلطان رشک

۱۰ سالنامہ

جلد ۶۲، شماره ۷۰۳، جون ۱۹۸۶ء، ص ۴۴۰، مدیر: سلطان رشک

۱۰ اشاعت خصوصی

جلد ۶۲، شماره ۷۱۸، ستمبر ۱۹۸۷ء، ص ۲۰۰، مدیر: سلطان رشک

۱۰ سالنامہ ۱۹۸۸ء

جلد ۶۲، شماره ۷۳۲، دسمبر ۱۹۸۸ء، ص ۲۶۴، مدیر: سلطان رشک

۱۰ خاص نمبر

جلد ۶۶، شماره ۷۵۱، جون ۱۹۹۰ء، ص ۲۸۸، مدیر: سلطان رشک

۱۰ سالنامہ

جلد ۶۷، شماره ۷۶۹، دسمبر ۱۹۹۱ء، ص ۳۲۰، مدیر: سلطان رشک

۱۰ اشاعت خاص

جلد ۶۹، شماره ۷۹۱، اکتوبر ۱۹۹۳ء، ص ۱۶۴، مدیر: سلطان رشک

۱۰ صبا ایڈیشن: صبا اکبر آبادی

جلد ۶۹، شماره ۷۹۳، دسمبر ۱۹۹۳ء، ص ۱۴۰، مدیر: سلطان رشک

۱۰ ماہیہ نمبر

جلد ۷۶، شماره ۱۱۰، اکتوبر ۱۹۹۹ء، ص ۱۵۰، مدیر اعلیٰ: سلطان رشک

۱۰ سالنامہ

جلد ۷۸، شماره ۳، مارچ ۲۰۰۱ء، ص ۲۸۰، مدیر اعلیٰ: سلطان رشک

۱۰ سالنامہ

جلد ۷۸، شماره ۹، ستمبر ۲۰۰۲ء، ص ۴۰۰، مدیر اعلیٰ: سلطان رشک

○ سالنامہ

جلد ۸۰، شمارہ ۴، اپریل ۲۰۰۴ء، ص ۲۷۲، مدیر اعلیٰ: سلطان رشک

ماہنامہ الوارث کراچی

○ رحمت للعلمین نمبر

جلد ۳، شمارہ ۶، جون، جولائی ۱۹۶۸ء، ص ۲۲۴، مدیر نگران: سید امیر علی امام، مدیر: ایم ارشاد وارثی

○ رسول کریم نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۱۲، جنوری، فروری ۱۹۸۱ء، ص ۱۲۸، مدیر نگران: سید امیر علی امام، مدیر: ایم ارشاد وارثی

○ ضمیمہ رسول کریم نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۲، مارچ، اپریل ۱۹۸۱ء، ص ۹۶، مدیر نگران: سید امیر علی امام، مدیر: ایم ارشاد وارثی

○ خواجہ غریب نواز نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۳، مئی ۱۹۸۱ء، ص ۶۴، مدیر نگران: سید امیر علی امام، مدیر: ایم ارشاد وارثی

○ حج نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۸، اکتوبر ۱۹۸۱ء، ص ۴۰، مدیر نگران: سید امیر علی امام، مدیر: ایم ارشاد وارثی

○ رسول کریم نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۱۱، جنوری، فروری ۱۹۸۲ء، ص ۱۲۸، مدیر نگران: سید امیر علی امام، مدیر: ایم ارشاد وارثی

○ ضمیمہ رسول کریم نمبر

جلد ۱۷، شمارہ ۲، مارچ، اپریل ۱۹۸۲ء، ص ۹۶، مدیر نگران: سید امیر علی امام، مدیر: ایم ارشاد وارثی

○ رسول کریم نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱۲، جنوری، فروری ۱۹۸۳ء، ص ۱۲۴، مدیر نگران: سید امیر علی امام، مدیر: ایم ارشاد وارثی

○ رسول کریم نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۸۳ء، جنوری ۱۹۸۵ء، ص ۱۵۲، مدیر نگران: سید امیر علی امام، مدیر: ایم ارشاد وارثی

○ رسول کریم نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۱۲، دسمبر ۱۹۸۹ء، ص ۱۹۶، مدیر نگران: سید امیر علی امام، مدیر: ایم ارشاد وارثی

ماہنامہ وجدان کراچی

○ بنات حوا نمبر

جلد ۵ شمارہ ۲۱ جنوری فروری ۱۹۸۸ء ص ۲ مدیرہ اعزازی: ڈاکٹر شائستہ چغتائی، نائب مدیر: وسیم انور

○ جگر نمبر

جلد ۵ شمارہ ۹، ۱۰ ستمبر اکتوبر ۱۹۸۸ء ص ۱۱۲ مدیران: ڈاکٹر شائستہ چغتائی، منظر تمنائی، نائب مدیر: وسیم انور

○ عید میلاد النبی ایڈیشن

جلد ۵ شمارہ ۶ اکتوبر ۱۹۸۹ء ص ۵۶ مدیران: ڈاکٹر شائستہ چغتائی، منظر تمنائی، نائب مدیر: وسیم انور

ماہنامہ دی ورلڈ پیس لاہور

○ شہید پاکستان نمبر

جلد ۱۵ شمارہ ۱۲ اکتوبر ۲۰۰۴ء ص ۳۴ چیف ایڈیٹر: قاضی ایم اے خالد معاون ایڈیٹر: سید بدر الدجی، محمود انور

ماہنامہ والضحی گوجرانوالہ

○ شہدائے اہلحدیث نمبر

شمارہ ۳ اکتوبر ۱۹۸۷ء ص ۱۳۲ مدیرہ: بیگم حبیبہ غفار

○ نماز نمبر

جلد ۵ شمارہ ۱۰ اکتوبر نومبر ۱۹۹۵ء ص ۸۰ مدیر اعلیٰ: پروفیسر حافظ خالد حیات محمود مدیر مسئول: محمد صدیق کھوکھر

○ میاں فضل حق نمبر

جلد ۶ شمارہ ۱۰ اکتوبر نومبر ۱۹۹۶ء ص ۹۶ مدیر اعلیٰ: پروفیسر حافظ خالد حیات محمود مدیر مسئول: محمد صدیق کھوکھر

○ باجی شریا شاہد نمبر

جلد ۷ شمارہ ۱۰ اکتوبر نومبر ۱۹۹۷ء ص ۱۲۳ مدیر اعلیٰ: پروفیسر حافظ خالد حیات محمود مدیر مسئول: محمد صدیق کھوکھر

○ صحابیات مبشرات نمبر

جلد ۱۵ شمارہ ۹، ۸ اگست ستمبر ۲۰۰۵ء ص ۹۶ مدیر اعلیٰ: حافظ خالد حیات محمود مدیر مسئول: مولانا محمد صدیق کھوکھر

ماہنامہ الولی حیدرآباد

○ امام انقلاب مولانا عبید اللہ سندھی نمبر

جلد ۱۴، شمارہ ۲۱، اکتوبر، نومبر ۱۹۹۰ء، ص ۱۰۴، تعاون: ڈاکٹر ابوسلمان شاہجہان پوری

ماہنامہ الہادی کراچی

○ طالبان نمبر

جلد ۷، شمارہ ۵۴، جولائی، اگست ۱۹۹۸ء، ص ۲۰۸، مدیر مسئول: حافظ مشتاق احمد عباسی

ماہنامہ الہدیٰ ہرنولی

○ سیرت النبی نمبر

جلد ۲، شمارہ ۹، ستمبر ۱۹۹۱ء، ص ۴۰، مدیر مسئول: حضرت مولانا محمد یعقوب مہتمم جامعہ اشرف العلوم

ماہنامہ ہدیٰ اسلامی ڈائجسٹ نئی دہلی

○ ایمان نمبر

۱۸، شمارہ ۶۵، مارچ ۱۹۵۸ء، ص ۳۲۲، مدیران: خالد مصطفیٰ صدیقی

ماہنامہ ہما اردو ڈائجسٹ نئی دہلی

○ غالب نمبر

جلد ۵، شمارہ ۳۳، مارچ ۱۹۶۹ء، ص ۲۳۳، مدیر: عبدالوحید صدیقی

○ علی گڑھ مسلم یونیورسٹی نمبر

جلد ۸، شمارہ ۷۳، اگست ۱۹۷۲ء، ص ۲۹۲، مدیر: عبدالوحید صدیقی

○ اقبال صدی نمبر

جلد ۱۳، شمارہ ۱۳۳، اگست ۱۹۷۷ء، ص ۳۵۶، مدیر: عبدالوحید صدیقی

○ نیپو سلطان شہید نمبر

جلد ۱۵، شمارہ ۱۵۹، اکتوبر ۱۹۷۹ء، ص ۱۹۲، مدیر: عبدالوحید صدیقی

○ بہادر شاہ ظفر نمبر

جلد ۱۶، شمارہ ۱۷۲، نومبر ۱۹۸۰ء، ص ۳۲۲، مدیر: عبدالوحید صدیقی

○ شاعر انقلاب نمبر: جوش ملیح آبادی کی یاد میں

جلد ۱۵، شمارہ ۱۹۲، جولائی ۱۹۸۲ء، ص ۳۲۲، مدیر اعلیٰ: خالد مصطفیٰ صدیقی

○ محمد علی جوہر نمبر

جلد ۲۰، شمارہ ۲۲۴، جنوری ۱۹۸۵ء، ص ۳۴۰، مدیر اعلیٰ: خالد مصطفیٰ صدیقی

○ تحریک اردو نمبر

جلد ۲۲، شمارہ ۲۳۶، جنوری ۱۹۸۶ء، ص ۳۲۴، مدیر اعلیٰ: خالد مصطفیٰ صدیقی

ماہنامہ ہمارا ڈاکٹر کراچی

○ انفلوئنزا نمبر

جلد ۴، شمارہ ۶، جولائی ۱۹۵۷ء، ص ۴۸، نگران: ڈاکٹر دلاور عباس، ایڈیٹر: ڈاکٹر عبدالرحمن خان

ماہنامہ ہمالیوں لاہور

○ سالگرہ نمبر ۱۹۲۸ء

جلد ۱۳، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۲۸ء، ص ۱۴۲، ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء، جاسٹ ایڈیٹر: حامد علی خان بی اے، منصور احمد

سالگرہ نمبر ۱۹۲۹ء

جلد ۱۵، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۲۹ء، ص ۱۷۰، ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء، جاسٹ ایڈیٹر: حامد علی خان بی اے، منصور احمد

○ سالگرہ نمبر ۱۹۳۰ء

جلد ۱۷، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۳۰ء، ص ۱۸۶، ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء، منصور احمد

○ سالگرہ نمبر

جلد ۱۹، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۳۱ء، ص ۱۶۸، ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء، منصور احمد

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۱، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۳۲ء، ص ۲۱۸، ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء، منصور احمد

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۳، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۳۳ء، ص ۱۵۲، ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء، جاسٹ ایڈیٹر: حامد علی خان بی اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۵، شمارہ ۱، جنوری ۱۹۳۴ء، ص ۱۵۲، ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء، جاسٹ ایڈیٹر: حامد علی خان بی اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۷ شماره ۱ جنوری ۱۹۳۵ء، ص ۱۳۶ ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: حامد علی خاں بی اے

○ روسی ادب نمبر

جلد ۲۷ شماره ۵ مئی ۱۹۳۵ء، ص ۸۴ ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: حامد علی خاں بی اے

○ فرانسیسی ادب نمبر

جلد ۲۸ شماره ۳ ستمبر ۱۹۳۵ء، ص ۷۲ ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: حامد علی خاں بی اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۲۹ شماره ۱ جنوری ۱۹۳۶ء، ص ۱۲۰ ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: حامد علی خاں بی اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۱ شماره ۱ جنوری ۱۹۳۷ء، ص ۱۰۵ ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: حامد علی خاں بی اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۳ شماره ۱ جنوری ۱۹۳۸ء، ص ۱۲ ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: حامد علی خاں بی اے

○ مشاعرہ نمبر

جلد ۳۳ شماره ۲ فروری ۱۹۳۸ء، ص ۷۲ مدیر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: حامد علی خاں بی اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۵ شماره ۱ جنوری ۱۹۳۹ء، ص ۱۰۶ ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: حامد علی خاں بی اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۷ شماره ۱ جنوری ۱۹۴۰ء، ص ۱۰۲ ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: حامد علی خاں بی اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۳۹ شماره ۱ جنوری ۱۹۴۱ء، ص ۹۸ ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: حامد علی خاں بی اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۴۳ شماره ۱ جنوری ۱۹۴۳ء، ص ۵۶ ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: حامد علی خاں بی اے

○ سالگرہ نمبر

جلد ۴۵ شماره ۱ جنوری ۱۹۴۴ء، ص ۸۰ ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: یوسف ظفر

○ سالگرہ نمبر

جلد ۷۷ شماره ۱ جنوری ۱۹۴۵ء ص ۱۵۶ ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: یوسف ظفر

○ سالگرہ نمبر

جلد ۷۷ شماره ۱ جنوری ۱۹۴۶ء ص ۲۲۳ ایڈیٹر: میاں بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: یوسف ظفر

○ سالگرہ نمبر

جلد ۵۳ شماره ۱ جنوری ۱۹۴۸ء ص ۶۰ ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: شیر محمد اختر

○ قائد اعظم نمبر

جلد ۵۴ شماره ۲ اکتوبر ۱۹۴۸ء ص ۴۰ ایڈیٹر: بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء جوائنٹ ایڈیٹر: شیر محمد اختر

○ سالگرہ نمبر

جلد ۶۰ شماره ۱ جنوری ۱۹۵۱ء ص ۱۳۶ سرپرست: میاں بشیر احمد بی اے (آکسن) بیرسٹرایٹ لاء مدیر: مظہر انصاری دہلوی بی اے آنرز

○ سالگرہ نمبر

جلد ۶۳ شماره ۱ جنوری ۱۹۵۳ء ص ۱۵۲ مدیر: میاں بشیر احمد نائب مدیر: ناصر کاظمی

○ اقبال نمبر

جلد ۶۳ شماره ۲ اپریل ۱۹۵۳ء ص ۶۰ مدیر: میاں بشیر احمد نائب مدیر: ناصر کاظمی

○ فلک پیا نمبر

جلد ۶۳ شماره ۵ مئی ۱۹۵۳ء ص ۵۶ مدیر: میاں بشیر احمد نائب مدیر: ناصر کاظمی

○ آخری نمبر

جلد ۷۷ کل نمبر ۴۲۱ جنوری ۱۹۵۷ء ص ۷۲ مدیر: میاں بشیر احمد نائب مدیر: ناصر کاظمی

○ سالنامہ

جلد ۷۷ کل نمبر ۴۲۲ ۱۹۵۸ء ص ۲۷۲ مدیر: میاں بشیر احمد نائب مدیر: عبدالغفور

ماہنامہ ہمدرد صحت دہلی

۱۵ شاعت خاص وق و سل

جلد ۷۷ شماره ۱ جولائی ۱۹۳۸ء ص ۳۰۴ مرتبہ: حکیم حاجی عبدالحمید دہلوی

ماہنامہ ہمدرد صحت کراچی

۱۰ اشاعت خاص

جلد ۲۷ شماره ۱۰ اکتوبر ۱۹۵۸ء ص ۸۰ ایڈیٹر: حکیم محمد سعید دہلوی

۰ صحت نونہال نمبر

جلد ۲۵ شماره ۸ اگست ۱۹۹۷ء ص ۱۱۲ مدیر اعلا: حکیم محمد سعید مدیر منتظم: مسعود احمد برکاتی

۱۰ اشاعت خاص: بیاد حکیم محمد سعید شہید

جلد ۲۷ شماره ۱ اکتوبر ۱۹۹۹ء ص ۸۰ مدیر اعلا: سعدیہ راشد

ماہنامہ ہم قدم لاہور

۰ سالانہ اجتماع نمبر

اکتوبر ۱۹۸۲ء ص ۹۶ مرتب: احسن اختر ناز

۰ رفتار کار نمبر

دسمبر ۱۹۸۲ء ص ۶۰ مرتب: احسن اختر ناز

۰ طلبہ مسئلہ نمبر ۲

جلد ۱۲ شماره ۱۱ نومبر ۲۰۰۰ء ص ۶۴ مدیر: عبد المجید ساجد

ماہنامہ ہم قلم کراچی

۰ سالگرہ نمبر ۱۹۶۱ء

جلد ۱ شماره ۶ فروری ۱۹۶۱ء ص ۳۸۴ ادارہ مصنفین پاکستان

۰ سالگرہ نمبر

جلد ۲ شماره ۶ فروری ۱۹۶۲ء ص ۱۴۴ ادارہ مصنفین پاکستان

ماہنامہ ہومیو پیتھ کراچی

۰ حمید نمبر

جلد ۲۲ شماره ۶ جون جولائی ۱۹۳۷ء ص ۲۴ مدیر: ڈاکٹر اے ایم حمید

۰ ڈاکٹر عبد الحمید مرحوم (انیسویں بری)

جلد ۴۲، شمارہ ۳، مئی، جون ۱۹۸۹ء، ص ۴۸، نگران و مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر اے ایم حمید دہلوی، مدیر: ڈاکٹر زبیر احمد
 ○ ڈاکٹر عبدالمعید حمید مرحوم نمبر

جلد ۵۰، شمارہ ۱، مئی، جون ۱۹۹۸ء، ص ۵۸، نگران و مدیر اعلیٰ: ڈاکٹر بیگم جہاں آراء حمید، مدیر: ڈاکٹر زبیر احمد
 ماہنامہ ہومیو پیتھی گوجرانوالہ
 ○ سالگرہ نمبر

جلد ۱، شمارہ ۱، اپریل، مئی ۱۹۹۶ء، ص ۳۲، چیف ایڈیٹر: ہومیو ڈاکٹر انعام سعید خان
 ماہنامہ ہونہار کراچی
 ○ اقبال نمبر

جلد ۷، شمارہ ۱۱، نومبر ۱۹۷۷ء، ص ۱۱۲، مدیر اعلیٰ: انیس الرحیم، مجلس مشورت: ڈاکٹر جمیل جالبی، ابن حسن نگار
 ماہنامہ یادِ خدا چنیوٹ
 ○ پاکستان نمبر

جلد ۱۲، شمارہ ۴، اگست ۱۹۴۸ء، ص ۱۲۸، مدیر مسئول: ڈاکٹر عزیز علی، مدیران اعزازی: ایم نذیر مجیدی، اے ایم کیمبوکا
 ماہنامہ یادگار لاہور
 ○ سالگرہ نمبر ۱۹۳۳ء

جلد ۳، شمارہ ۱۳، ۱۴، جنوری، فروری ۱۹۳۳ء، ص ۲۰۰، مدیر: بنیر بی اے، معاون: محمد لطیف جعفری بی اے
 ○ سالنامہ ۱۹۳۴ء

جلد ۵، شمارہ ۲۵، ۲۶، جنوری، فروری ۱۹۳۴ء، ص ۲۲۰، مہتمم اعلیٰ: احمد حسین، ادارہ نیر بی اے، سید وحید بی اے
 ○ سالنامہ ۱۹۳۵ء

جلد ۷، شمارہ ۳۷، ۳۸، جنوری، فروری ۱۹۳۵ء، ص ۲۰۰، نگران: محمد علم الدین، سالک ایم اے (علیگ)، مرتب: احمد حسین، منظر صدیقی
 ماہنامہ یادگار شیخ سہارن پور

○ اشاعت خاص بیاد حضرت جی ثالث حضرت مولانا محمد انعام الحسن کاندھلوی

جلد ۵، شمارہ ۱۵۶، ۱۶۲ تا ۱۶۳، جنوری تا جولائی ۱۹۹۹ء، ص ۱۸۲، مدیر: نیر بی اے، معاون: سید وحید بی اے

اشاریہ

آپ بیتی نمبر

○ اردو ڈائجسٹ دسمبر ۱۹۷۳ء ○ پاکیزہ فروری ۱۹۹۳ء ○ سیارہ ڈائجسٹ مارچ ۱۹۸۰ء ○ مست
قلندر اگست ۱۹۳۹ء

○ سہ ماہی الزبیر بہاول پور ۱۹۶۳ء

مولانا ابوالکلام آزاد نمبر

○ ایوان اردو دسمبر ۱۹۸۸ء ○ جامعہ مارچ ۱۹۶۳ء دسمبر ۱۹۹۹ء مارچ ۲۰۰۰ء ○ صبا فروری مارچ ۱۹۵۹ء
○ ماحول جلد ۲ شماره ۳

○ ہفت روزہ ○ چٹان لاہور ۱۵ فروری ۱۹۶۵ء ماحول کراچی ستمبر ۱۹۶۰ء

○ پندرہ روزہ ○ کماستان دہلی مارچ ۱۹۸۶ء

○ سہ ماہی اردو ادب علی گڑھ ۱۹۵۹ء ○ روح ادب کلکتہ جون ۱۹۹۰ء ○ صبح دہلی ۱۹۶۸ء

افسانہ نمبر

○ آجکل اگست ۱۹۶۳ء ○ ادب لطیف جون جولائی ۱۹۳۷ء مئی جون ۱۹۴۱ء جولائی اگست ۱۹۴۲ء ۱۹۴۵ء

ستمبر ۱۹۴۹ء نومبر ۱۹۵۰ء جولائی ۱۹۹۷ء ○ ادیب مئی ۱۹۳۰ء ○ افکار اپریل مئی ۱۹۵۹ء مارچ اپریل ۱۹۶۳ء

○ اوراق مارچ اپریل ۱۹۷۲ء ○ بتول جنوری ۱۹۹۵ء ○ بنات اگست ستمبر ۱۹۳۵ء بیسوی صدی جولائی

۱۹۵۴ء ستمبر ۱۹۵۵ء ستمبر ۱۹۵۶ء جولائی ۱۹۵۷ء جولائی ۱۹۶۱ء جولائی ۱۹۶۲ء جولائی ۱۹۶۵ء مئی ۱۹۷۹ء جولائی

۱۹۸۶ء جولائی ۱۹۸۸ء ○ پاکیزہ جولائی ۱۹۹۰ء جون ۱۹۹۱ء اگست ۱۹۹۱ء دسمبر ۱۹۹۱ء جولائی ۱۹۹۳ء دسمبر ۱۹۹۳ء

جون ۱۹۹۵ء، دسمبر ۱۹۹۵ء، جون ۱۹۹۶ء، ستمبر ۱۹۹۶ء، اکتوبر ۱۹۹۷ء، جولائی ۱۹۹۸ء، جولائی ۱۹۹۹ء، اکتوبر ۱۹۹۹ء؛
 فروری ۲۰۰۱ء، جولائی ۲۰۰۱ء، نومبر ۲۰۰۱ء، فروری ۲۰۰۳ء، جولائی ۲۰۰۳ء، ستمبر ۲۰۰۵ء، ○ تجوید نو نمبر ۱۹۹۵ء،
 ○ جام نو ستمبر ۱۹۶۶ء، اپریل ۱۹۶۷ء، ○ حور دسمبر ۱۹۸۱ء، ستمبر ۱۹۸۲ء، ستمبر ۱۹۸۷ء، ستمبر ۱۹۸۸ء، ستمبر ۱۹۸۹ء،
 ستمبر ۱۹۹۰ء، اکتوبر ۱۹۹۱ء، ستمبر ۱۹۹۲ء، ○ خواتین ڈائجسٹ اکتوبر ۱۹۸۷ء، اکتوبر ۱۹۸۸ء، اکتوبر ۱۹۸۹ء، اکتوبر
 ۱۹۹۰ء، اکتوبر ۱۹۹۲ء، اکتوبر ۱۹۹۳ء، اکتوبر ۱۹۹۵ء، جنوری ۱۹۹۶ء، اکتوبر ۱۹۹۶ء، اکتوبر ۱۹۹۸ء، اکتوبر ۱۹۹۹ء، ○
 رہنمائے تعلیم جنوری فروری ۱۹۳۴ء، ○ ساقی جولائی ۱۹۳۰ء، جولائی ۱۹۳۱ء، جولائی ۱۹۳۴ء، اگست ۱۹۳۹ء؛
 اگست ۱۹۵۲ء، فروری ۱۹۵۷ء، ستمبر ۱۹۶۱ء، ○ سب رس ستمبر ۱۹۴۹ء، ○ سروش جون ۱۹۳۰ء، ○ سیارہ
 ڈائجسٹ اگست ۲۰۰۰ء، ○ شاعر مارچ ۱۹۶۸ء، مئی ۱۹۹۲ء، ○ شاہد اگست ۱۹۳۶ء، ○ شاہراہ ستمبر ۱۹۵۳ء،
 ○ عالمگیر اپریل ۱۹۴۶ء، ○ فخر عدالت نومبر ۲۰۰۱ء، ○ فردوس فروری ۱۹۵۰ء، جولائی ۱۹۵۱ء، ○ قند ۱۹۵۹ء؛
 جنوری ۱۹۷۵ء، ○ قومی ڈائجسٹ جون ۱۹۹۱ء، جون ۱۹۹۳ء، ○ کتاب اکتوبر ۱۹۷۰ء، ○ گل خنداں جلد ۶،
 شمارہ ۳، ○ محشر خیال مارچ ۱۹۳۸ء، ○ مست قلندر جون ۱۹۳۹ء، فروری ۱۹۴۴ء، ○ مشہور جولائی ۱۹۴۶ء،
 ○ ناوک جون ۱۹۹۲ء، ○ نگار فروری ۱۹۴۹ء، مارچ ۱۹۸۱ء، ○ نگارش فروری ۱۹۶۰ء، فروری ۱۹۶۳ء، ○ نیرنگ
 خیال دسمبر ۱۹۳۱ء، مارچ ۱۹۳۴ء، ستمبر ۱۹۳۷ء، ۱۹۵۹ء، مئی ۱۹۶۸ء،

○ ہفت روزہ اشتراک ۱۱ ہور ۱۵ دسمبر ۱۹۷۲ء، ○ جہان نو کراچی جلد ۳، شمارہ ۳۲، ○ خیام لاہور ۲۴ فروری
 ۱۹۳۱ء، ○ دو ماہی اکادمی لکھنؤ مئی جون ۱۹۸۹ء، ○ الفاظ علی گڑھ اگست ۱۹۸۱ء، اگست ۱۹۸۸ء،

افغانستان نمبر

○ اردو ڈائجسٹ اپریل ۱۹۸۹ء، فروری ۱۹۹۰ء، ○ بیدار ڈائجسٹ دسمبر ۱۹۸۹ء، ○ سیارہ ستمبر ۱۹۸۱ء،
 ○ سیارہ ڈائجسٹ مئی ۱۹۸۰ء، ○ الفاروق ربیع الاول ۱۴۰۷ھ، ○ قومی ڈائجسٹ اکتوبر ۱۹۸۱ء، ○ نیرنگ
 خیال ۱۹۳۸ء، ○ الہادی جولائی اگست ۱۹۹۸ء،

اقبال نمبر

- آموزگار جنگاؤں جنوری ۱۹۹۰ء، اپریل ۱۹۹۰ء، نومبر دسمبر ۱۹۹۰ء، اپریل ۱۹۹۲ء ○ آنکھ پھولی نومبر ۲۰۰۲ء ○ احساس جلد ۲ شمارہ ۱۲۱ ۱۹۷۷ء ○ ادبی دنیا اپریل ۱۹۶۷ء، اپریل مئی ۱۹۷۰ء ○ اردو ڈائجسٹ نومبر ۱۹۹۱ء ○ الاعوان نومبر ۱۹۹۶ء ○ افکار دسمبر ۱۹۷۷ء ○ افکار معلم نومبر ۱۹۹۰ء، اپریل ۲۰۰۳ء ○ بتول نومبر دسمبر ۱۹۷۷ء ○ پھول نومبر ۲۰۰۲ء ○ پیغام حق مارچ ۱۹۳۶ء، جون ۱۹۳۶ء ○ تحریک جون ۱۹۶۷ء ○ تذکرہ اپریل ۱۹۶۴ء ○ جام نو اپریل ۱۹۶۷ء ○ حمایت اسلام نومبر ۱۹۹۸ء، نومبر ۲۰۰۰ء، نومبر ۲۰۰۱ء ○ اپریل ۲۰۰۲ء، نومبر ۲۰۰۲ء، اپریل ۲۰۰۳ء ○ الحمر اپریل مئی ۱۹۵۲ء ○ خاتون مشرق جون ۱۹۴۹ء ○ خیال و فن نومبر ۲۰۰۴ء ○ الدعوة نومبر ۲۰۰۲ء ○ ذہین نومبر ۲۰۰۲ء ○ الرشید اکتوبر ۱۹۷۸ء ○ رنگارنگ نومبر دسمبر ۲۰۰۲ء ○ سب رس جون ۱۹۳۸ء، دسمبر ۱۹۷۷ء، مارچ ۱۹۷۸ء ○ سیارہ مارچ ۱۹۷۸ء، جولائی ۱۹۹۲ء ○ سیارہ ڈائجسٹ مارچ ۱۹۷۷ء ○ شاعر جون ۱۹۸۸ء ○ شام و سحر نومبر ۱۹۷۶ء، نومبر ۱۹۷۷ء ○ طلوع اسلام اپریل ۱۹۵۰ء ○ فکر و نظر دسمبر ۱۹۷۷ء، فروری ۱۹۷۸ء، مئی ۱۹۷۹ء ○ فیئر ٹاک نومبر ۱۹۹۵ء ○ فیض الاسلام جنوری ۱۹۷۸ء ○ قومی زبان نومبر ۱۹۷۷ء، اپریل ۱۹۷۹ء، نومبر ۱۹۸۱ء، نومبر ۱۹۹۷ء، نومبر ۱۹۹۹ء ○ اپریل ۲۰۰۰ء، نومبر ۲۰۰۰ء، اپریل ۲۰۰۱ء، نومبر ۲۰۰۱ء، اپریل ۲۰۰۲ء، نومبر ۲۰۰۲ء، نومبر ۲۰۰۳ء، اپریل ۲۰۰۳ء ○ ۲۰۰۵ء ○ کتاب نومبر ۱۹۷۷ء ○ کردار نومئی ۱۹۵۹ء، مئی ۱۹۶۰ء ○ کوثر نومبر ۱۹۸۴ء ○ ماد نو اپریل ۱۹۷۰ء، ستمبر ۱۹۷۷ء، نومبر ۱۹۷۷ء، نومبر ۱۹۸۲ء ○ محفل نومبر ۱۹۷۷ء، نومبر ۱۹۹۳ء ○ المعارف نومبر ۱۹۸۳ء ○ نشر فروری ۱۹۷۸ء ○ نگار جنوری ۱۹۶۲ء، دسمبر ۱۹۷۷ء ○ نورس ڈائجسٹ اپریل ۱۹۷۱ء ○ نئی قدریں ۱۹۶۹ء ○ نیرنگ خیال اکتوبر ۱۹۳۲ء ○ ہما اردو ڈائجسٹ اگست ۱۹۷۷ء ○ ہمایوں اپریل ۱۹۵۳ء ○

○ ہفت روزہ استقلال لاہور ۲۸ نومبر ۱۹۷۸ء ○ چٹان لاہور ۲۳ - اپریل ۱۹۵۱ء - ۲۱ - اپریل ۱۹۵۲ء - ۲۲ -

اپریل ۱۹۵۷ء - ۲۳ - اپریل ۱۹۶۲ء - ۲۴ - اپریل ۱۹۶۷ء ○ ساغر کراچی ۲۱ - اپریل ۱۹۵۸ء

○ پندرہ روزہ استقلال ۱۵ - اپریل ۱۹۵۸ء

○ دو ماہی اسلامی تعلیم مارچ ۱۹۷۳ء ○ شیراز دسری نگر مارچ ۱۹۶۲ء

○ سہ ماہی اردو نئی دہلی اکتوبر ۱۹۳۸ء ○ صحیفہ اکتوبر ۱۹۷۳ء - جنوری ۱۹۷۴ء - اکتوبر ۱۹۷۷ء - اکتوبر

۱۹۸۲ء - دسمبر ۱۹۸۶ء - دسمبر ۱۹۸۸ء ○ العلم کراچی دسمبر ۱۹۷۷ء

○ افشاں دیال سنگھ کالج لاہور ○ اقرار گورنمنٹ ایم اے او کالج لاہور ○ برگ گل گورنمنٹ کالج - مندی

○ پطرس نیو ہوسٹل گورنمنٹ کالج لاہور ○ جہلم گورنمنٹ انٹر کالج جہلم ○ حریم ادب گورنمنٹ کالج لاہور

○ خبر و نظر گورنمنٹ کالج گوجرانوالہ ○ خیابان پشاور یونیورسٹی جون ۱۹۶۲ء - اکتوبر ۱۹۷۷ء ○ دبستان

گورنمنٹ کالج آف سائنس لاہور ○ راوی گورنمنٹ کالج لاہور ۱۹۶۹ء - ۱۹۷۳ء ○ رگ سنگ گورنمنٹ

ڈگری کالج لورالائی ○ سرسیدین سرسید کالج راولپنڈی ○ صریر خامہ سندھ یونیورسٹی حیدر آباد ○ ضیا بار

گورنمنٹ کالج سرگودھا ○ طبیہ کالج میگزین انجمن حمایت اسلام لاہور ○ علم کی دستک علامہ اقبال اوپن

یونیورسٹی اسلام آباد ○ علی گڑھ میگزین علی گڑھ مسلم یونیورسٹی علی گڑھ ○ الغزالی گورنمنٹ غزالی کالج حیدر

آباد ○ فاران اسلامیہ کالج لاہور ۱۹۷۷ء - ۱۹۸۸ء ○ فکر تاباں گورنمنٹ کالج برائے خواتین سمن آباد

○ کارواں گورنمنٹ کالج جھنگ ○ کارواں اسلامیہ کالج گوجرانوالہ ○ کاوش جناح اسلامیہ کالج سیالکوٹ

○ کائنات اردو سائنس کالج کراچی ○ کرن لاہور کالج برائے خواتین ○ کریسنٹ اسلامیہ گورنمنٹ کالج

لاہور ○ دی کوئین میری کالج لاہور ○ گورڈنمین گارڈن کالج راولپنڈی ○ گورنمنٹ گرلس کالج حیدر آباد

○ محمل زنانہ اسلامیہ کالج لاہور ○ ملتان یونیورسٹی میگزین ملتان ○ مہک گوجرانوالہ ۱۹۷۵ء - ۱۹۷۸ء

○ دین گارڈ فاطمہ جناح میڈیکل کالج لاہور

جگر نمبر

- آجکل جنوری ۱۹۶۱ء ○ تحریک اکتوبر ۱۹۶۰ء اکتوبر ۱۹۶۳ء ○ اکتوبر ۱۹۶۲ء ○ فاران اکتوبر ۱۹۸۰ء
○ فروغ اردو مارچ ۱۹۶۱ء ○ نگار جولائی ۱۹۶۱ء ○ وجدان اکتوبر ۱۹۸۸ء

جواہر لال نہرو نمبر

- آجکل نومبر ۱۹۸۹ء ○ ایوان اردو دسمبر ۱۹۸۹ء ○ پرواز ادب دسمبر ۱۹۸۹ء ○ جامعہ ۱۹۸۹ء
○ سہ ماہی اردو ادب علی گڑھ ۱۹۶۳ء ○ صبح دہلی ۱۹۶۸ء

جج نمبر

- اقراء ڈائجسٹ ۱۹۸۷ء ○ اوقاف نومبر ۱۹۷۷ء ○ پاکستان اسٹیٹ آئل ریویو جولائی ۱۹۸۸ء
○ پرچم دسمبر ۱۹۸۱ء ○ پیشوا اپریل ۱۹۳۲ء مارچ ۱۹۳۳ء ذی قعدہ ۱۳۵۳ء ○ تاج مارچ ۱۹۶۵ء ○ تبصرہ
○ جنوری ۱۹۷۳ء ○ ترجمان القرآن مئی ۱۹۹۳ء ○ دعوت الحق اکتوبر ۱۹۸۱ء ○ سبیل الرشاد اپریل ۱۹۹۹ء
○ سیارہ ڈائجسٹ اپریل ۱۹۹۰ء ○ سیرت طیبہ جولائی ۱۹۹۳ء ○ صوت الاسلام اپریل ۱۹۹۲ء
○ الفرقان شوال ۱۳۶۹ھ شوال ۱۳۷۰ھ ○ فکر و نظر ستمبر ۱۹۷۵ء ○ قومی ڈائجسٹ جون ۱۹۸۸ء
○ الوارث اکتوبر ۱۹۸۱ء

- ہفت روزہ تنظیم المحدث روپڑ ۲۴ جولائی ۱۹۳۶ء ۲۲ اکتوبر ۱۹۳۷ء ○ وحدت کراچی اگست ۱۹۸۶ء

ڈراما نمبر

- آجکل جنوری ۱۹۵۹ء ○ ادب لطیف مئی جون ۱۹۳۹ء ○ اکتوبر نومبر ۱۹۵۴ء ○ ادبی دنیا جون جولائی
۱۹۳۵ء ○ افکار اپریل مئی ۱۹۶۸ء ○ شاعر اگست ستمبر ۱۹۶۳ء مارچ ۱۹۶۸ء ○ قند ۱۹۶۱ء

رمضان المبارک نمبر

- اسلامی انقلاب اپریل ۱۹۹۰ء ○ باجی مارچ ۱۹۹۴ء ○ الحسنات فروری ۱۹۹۶ء ○ حیا ڈائجسٹ

اکتوبر ۲۰۰۵ء ○ درویش اپریل ۱۹۹۰ء ○ سبیل الرشاد فروری ۱۹۹۹ء ○ صورت الاسلام اکتوبر نومبر
 ۲۰۰۴ء ○ ضیاء العلوم اپریل ۱۹۵۶ء ○ قومی صحت اپریل ۱۹۹۰ء ○ نور علی نور دسمبر ۲۰۰۰ء
 ○ ہفت روزہ سیرت لاہور ۲۹ جنوری ۱۹۶۲ء

سیرت النبی نمبر / رسول نمبر

○ آب حیات جون ۲۰۰۲ء ○ آگہی اکتوبر نومبر ۱۹۹۶ء ○ آئینہ نومبر ۱۹۵۸ء جولائی ۱۹۶۷ء جولائی
 ۱۹۶۸ء ○ الاحسن ربیع الاول ۱۳۷۷ھ ○ اخبار وطن اگست ۱۹۹۲ء جون ۲۰۰۰ء ○ اردو ڈائجسٹ مارچ
 ۱۹۷۷ء اپریل ۱۹۸۸ء مئی ۱۹۸۹ء ○ اسوہ حسنہ جنوری ۱۹۱۵ء ○ اشاعت اسلام جون ۱۹۳۷ء
 ○ الاشرف مارچ ۱۹۸۰ء ○ اصلاح نسواں دسمبر ۱۹۵۳ء ○ اظہار فروری ۱۹۷۹ء جنوری فروری ۱۹۸۰ء
 جنوری ۱۹۸۲ء نومبر ۱۹۸۳ء دسمبر ۱۹۸۴ء نومبر ۱۹۸۵ء ○ اقراء ڈائجسٹ اکتوبر ۱۹۸۵ء دسمبر ۱۹۸۵ء
 ○ اوقاف مارچ ۱۹۷۸ء ○ بتول نومبر ۱۹۸۷ء ○ بزم قاسمی جولائی ۱۹۹۸ء ○ بزم قرآن جولائی ۱۹۹۶ء
 اگست ۲۰۰۲ء ○ بصیر ستمبر ۱۹۷۲ء اکتوبر نومبر ۱۹۷۲ء ○ بناتِ عائشہ جون ۲۰۰۲ء جولائی ۲۰۰۲ء ○ پاکستان
 اسٹیٹ آنل ریلوئی فروری ۱۹۷۹ء جنوری ۱۹۸۰ء جنوری ۱۹۸۱ء جنوری ۱۹۸۲ء دسمبر ۱۹۸۲ء نومبر
 ۱۹۸۳ء اکتوبر ۱۹۸۸ء اکتوبر ۱۹۸۹ء اکتوبر ۱۹۹۰ء ستمبر ۱۹۹۱ء ○ پیشوا اگست ۱۹۳۱ء اگست ۱۹۳۲ء جولائی
 ۱۹۳۳ء ربیع المنور ۱۳۵۵ھ ربیع المنور ۱۳۵۶ھ ربیع المنور ۱۳۵۷ھ ربیع المنور ۱۳۵۸ھ ربیع المنور ۱۳۵۹ھ
 ○ پیغام ڈائجسٹ اکتوبر ۱۹۹۰ء اکتوبر ۱۹۹۲ء ○ تاج فروری ۱۹۱۶ء مارچ ۱۹۱۶ء نومبر ۱۹۲۳ء ○ الجامعہ اکتوبر
 نومبر ۱۹۸۶ء ○ احسن نومبر ۱۹۹۲ء ○ الحسنات فروری ۱۹۵۱ء ○ حنفیہ فروری ۱۹۶۰ء ○ خاتون پاکستان
 اگست ۱۹۶۳ء ○ خالقہ جولائی ۱۹۶۳ء ○ خضر نما جولائی ۱۹۹۷ء ○ خواجگان جولائی ۱۹۹۷ء مئی ۲۰۰۲ء مئی
 ۲۰۰۳ء ○ درویش اکتوبر ۱۹۸۹ء نومبر ۱۹۹۰ء جولائی ۱۹۹۷ء ○ دلیل راہ نومبر ۱۹۹۱ء ○ الرشید فروری
 ۱۹۷۹ء ربیع الثانی ۱۴۰۲ھ ○ رضا مارچ ۱۹۸۹ء ○ روحانی ڈائجسٹ مئی ۲۰۰۳ء ○ سبیل نومبر ۱۹۸۱ء
 ○ سلوک و احسان ستمبر ۱۹۸۹ء نومبر ۱۹۹۰ء نومبر ۱۹۹۱ء اکتوبر ۱۹۹۲ء اکتوبر ۱۹۹۳ء ستمبر ۱۹۹۶ء

ربيع الاول ۱۴۱۸ھ جولائی ۱۹۹۸ء جون ۲۰۰۰ء ○ سیارہ ڈائجسٹ اپریل ۱۹۹۲ء ○ الصدیق دسمبر ۱۹۵۳ء ربيع
 الاول ۱۳۷۸ھ ○ صوت الاسلام دسمبر ۱۹۸۵ء اکتوبر ۱۹۸۸ء اکتوبر ۱۹۸۹ء ستمبر ۱۹۹۳ء اگست ۱۹۹۶ء
 ○ صوفی نومبر ۱۹۱۹ء نومبر ۱۹۲۰ء نومبر ۱۹۲۱ء اگست ستمبر ۱۹۲۸ء ○ ضیاء العلوم نومبر ۱۹۵۶ء ○ ضیائے حرم مئی
 ۱۹۷۳ء ○ عصمت فروری ۱۹۱۷ء ○ عطائے رسول جولائی ۲۰۰۰ء ○ فاران جنوری ۱۹۵۶ء ○ الفاروق
 جولائی ۱۹۶۹ء ○ فانوس دسمبر ۱۹۸۲ء ○ الفرقان مئی ۱۹۶۲ء مئی ۱۹۶۳ء ○ فکر و نظر مئی ۱۹۷۵ء مارچ ۱۹۷۶ء
 دسمبر ۱۹۹۲ء ○ کوثر دسمبر ۱۹۸۵ء اکتوبر ۱۹۸۸ء ○ کہکشاں ڈائجسٹ نومبر ۱۹۷۷ء ○ لا جواب جون
 ۱۹۹۱ء ○ مادہ نو اگست ۱۹۶۳ء اگست ۱۹۶۴ء ○ محدث ربيع الاول والاخر ۱۳۹۳ھ ربيع الاول والاخر ۱۳۹۶ھ
 جولائی ۱۹۹۹ء ○ محفل مارچ ۱۹۸۱ء ○ مسلمہ دسمبر ۱۹۸۳ء ○ مسیحائی جون ۲۰۰۲ء اپریل مئی ۲۰۰۳ء ۲۰۰۴ء
 اپریل ۲۰۰۵ء ○ مسیحائے زماں اپریل مئی ۱۹۳۸ء ○ مشکوٰۃ المصابیح دسمبر ۱۹۹۶ء ○ مصباح القرآن
 اکتوبر ۱۹۸۹ء ○ معارف اسلام اگست ۱۹۶۱ء اگست ۱۹۶۷ء جولائی ۱۹۶۹ء مئی ۱۹۷۰ء ○ المعصوم اپریل
 ۱۹۹۲ء ○ مولوی ربيع الاول ۱۳۴۷ھ ربيع الاول ۱۳۴۸ھ ربيع الاول ۱۳۵۱ھ ربيع الاول ۱۳۵۲ھ ربيع الاول
 ۱۳۵۳ھ ربيع الاول ۱۳۵۴ھ ربيع الاول ۱۳۵۵ھ صفر ۱۳۵۷ھ ربيع الاول ۱۳۵۷ھ صفر ۱۳۵۸ھ ربيع الاول
 ۱۳۵۸ھ صفر ۱۳۵۹ھ ربيع الاول ۱۳۵۹ھ صفر ۱۳۶۰ھ ربيع الاول ۱۳۶۰ھ صفر ۱۳۶۱ھ ربيع الاول ۱۳۶۱ھ صفر
 ۱۳۶۲ھ ربيع الاول ۱۳۶۲ھ صفر ۱۳۶۳ھ ربيع الاول ۱۳۶۳ھ صفر ۱۳۶۴ھ ربيع الاول ۱۳۶۴ھ صفر ۱۳۶۵ھ
 ربيع الاول ۱۳۶۵ھ صفر ۱۳۶۶ھ ربيع الاول ۱۳۶۶ھ صفر ۱۳۶۷ھ ربيع الاول ۱۳۶۷ھ صفر ۱۳۶۸ھ ربيع
 الاول ۱۳۶۸ھ صفر ۱۳۶۹ھ ربيع الاول ۱۳۶۹ھ صفر ۱۳۷۰ھ ربيع الاول ۱۳۷۰ھ صفر ۱۳۷۱ھ ربيع الاول ۱۳۷۱ھ
 ۱۹۸۳ء دسمبر ۱۹۸۴ء نومبر ۱۹۸۷ء ○ نظام المشائخ ربيع الثاني ۱۳۳۰ھ ربيع الاول ۱۳۳۳ھ ربيع الاول
 ۱۳۳۵ھ ربيع الاول ۱۳۳۶ھ ربيع الثاني ۱۳۳۸ھ اکتوبر ۱۹۲۵ء ستمبر ۱۹۲۶ء اکتوبر ۱۹۲۶ء ستمبر ۱۹۲۷ء اگست
 ۱۹۲۸ء اگست ۱۹۳۱ء جون ۱۹۳۵ء ○ نقوش حیات اکتوبر ۱۹۹۰ء ○ نور علی نور جولائی ۱۹۹۹ء ○ الوارث
 جولائی ۱۹۶۸ء فروری ۱۹۸۱ء اپریل ۱۹۸۱ء فروری ۱۹۸۲ء اپریل ۱۹۸۲ء فروری ۱۹۸۳ء جنوری ۱۹۸۵ء دسمبر
 ۱۹۸۹ء ○ الہدی ستمبر ۱۹۹۱ء

- ہفت روزہ استقلال لاہور ۹ جنوری ۱۹۴۹ء ○ المحدثیت امرتسر ۲۶ جولائی ۱۹۱۲ء، ۲۷ دسمبر ۱۹۲۹ء
○ ایشیا لاہور اکتوبر ۱۹۹۰ء ○ چٹان لاہور ۲۷ جولائی ۱۹۶۳ء ○ خدام الدین لاہور ۲۲ جنوری ۱۹۸۲ء
○ ہلال راولپنڈی ۱۲ مارچ ۱۹۷۶ء، ۱۶ فروری ۱۹۷۹ء

- پندرہ روزہ اسلامک موومنٹ دہلی جنوری ۱۹۸۳ء ○ الایمان لاہور جلد ۶، شمارہ ۶۵ ○ الحسنت
راپور فروری ۱۹۵۱ء ○ ضیائے حدیث سوہدرہ ستمبر ۱۹۹۲ء ○ الہدیٰ درجنگہ اپریل ۱۹۸۶ء

- اقرا گورنمنٹ ایم اے ادا کالج لاہور ○ شاہین زمیندارہ کالج گجرات ○ عزم نو گورنمنٹ ڈگری کالج شکر
گڑھ ○ فاران اسلامیہ کالج لاہور ○ کاوش جناح اسلامیہ کالج سیالکوٹ ○ کائنات اردو سائنس کالج کراچی

شاعری نمبر / غزل نمبر / نظم و غزل نمبر

- آجکل اگست ۱۹۶۹ء ○ ادب لطیف مارچ ۱۹۹۵ء ○ افہام جنوری ۱۹۹۳ء ○ تجدید نو جنوری ۱۹۹۶ء
○ تقاخر جنوری ۱۹۹۲ء ○ جام نو اپریل مئی ۱۹۷۲ء ○ جان نثار اپریل مئی ۱۹۷۲ء ○ حور جنوری ۱۹۹۲ء
○ روشن جنوری ۱۹۸۰ء ○ محفل جولائی ۱۹۸۶ء ○ نرگس ستمبر ۱۹۳۷ء ○ نگار جنوری ۱۹۳۵ء ○ نئی قدریں ۱۹۶۷ء

غالب نمبر

- آجکل فروری ۱۹۵۹ء، فروری ۱۹۶۹ء ○ ادب لطیف جنوری ۱۹۶۹ء ○ افکار فروری مارچ ۱۹۶۶ء، فروری
مارچ ۱۹۶۹ء ○ تحریک مارچ ۱۹۶۹ء، اپریل ۱۹۷۳ء ○ سب رس نومبر ۱۹۷۹ء ○ سخنور فروری ۱۹۹۹ء
○ سورج مئی ۱۹۹۶ء ○ شاعر مارچ ۱۹۶۹ء ○ شبستان اردو ڈائجسٹ ۱۹۶۹ء ○ الشجاع فروری ۱۹۶۹ء
○ عکس صادق جلد ۱ شمارہ ۷۸ ○ فروغ اردو دسمبر ۱۹۶۸ء ○ قومی زبان فروری ۱۹۶۹ء، مارچ ۱۹۶۹ء
فروری ۱۹۷۱ء، فروری ۱۹۹۸ء، فروری ۲۰۰۰ء، فروری ۲۰۰۱ء، فروری ۲۰۰۲ء، فروری ۲۰۰۳ء، فروری ۲۰۰۵ء
○ ماحول جلد ۲ شمارہ ۳-۴ ○ ماہ نو فروری ۱۹۶۷ء، فروری ۱۹۶۹ء ○ مہر نیمروز مارچ ۱۹۷۰ء ○ نگار جنوری
۱۹۳۲ء، فروری ۱۹۶۱ء، فروری ۱۹۶۹ء ○ نئی قدریں ۱۹۶۹ء ○ ہما اردو ڈائجسٹ مارچ ۱۹۶۹ء

○ پندرہ روزہ گلشن لاہور اپریل ۱۹۴۹ء

○ سہ ماہی اردو کراچی جنوری ۱۹۶۹ء، اپریل ۱۹۶۹ء، اردو ادب علی گڑھ ۱۹۶۹ء، اردوئے معلیٰ
دہلی فروری ۱۹۶۹ء، تحریر دہلی ۱۹۷۱ء، رثائی ادب کراچی ۱۹۹۷ء، صحیفہ لاہور جنوری ۱۹۶۹ء، جولائی
۱۹۶۹ء، اکتوبر ۱۹۶۹ء

○ افشاں دیال سنگھ کالج لاہور، فردا گورنمنٹ کالج مری، فکر و نظر علی گڑھ مسلم لیگ یونیورسٹی علی گڑھ
○ فارمن کرپشن کالج لاہور، محمل زمانہ اسلامیہ کالج لاہور، مسلک گورنمنٹ کالج آف ایجوکیشن ملتان

فیض نمبر

○ ادب لطیف مارچ ۱۹۸۵ء، افکار ۱۹۸۵ء، امنگ فروری ۱۹۸۵ء، انشعاب جنوری فروری
۱۹۹۰ء، جائزہ جنوری ۱۹۶۵ء، روشن خیال ستمبر ۱۹۸۹ء

قرآن مجید نمبر

○ الارشاد نومبر دسمبر ۱۹۷۱ء، بانو جنوری فروری ۱۹۵۰ء، پیشوا جنوری ۱۹۳۳ء، شعبان ۱۳۵۳ھ
○ پیغام حق دسمبر ۱۹۴۱ء، اپریل ۱۹۴۹ء، الجامعہ دسمبر ۱۹۶۷ء، جریدۃ الاشرف اکتوبر ۱۹۹۸ء، مارچ
۱۹۹۹ء، اگست ۱۹۹۹ء، جنوری ۲۰۰۰ء، حنفی ستمبر ۱۹۷۴ء، خاتون پاکستان ۱۹۶۵ء، راہ اعتدال جنوری
۱۹۹۸ء، سب رنگ ڈائجسٹ ستمبر ۱۹۷۶ء، سیارہ ڈائجسٹ اپریل ۱۹۷۰ء، صوت الاسلام جون
۱۹۸۶ء، اپریل ۱۹۸۹ء، اپریل ۱۹۹۰ء، فروری ۱۹۹۵ء، جنوری ۱۹۹۹ء، ضیاء العلوم مئی ۱۹۵۶ء، فیض
الاسلام فروری ۱۹۶۸ء، قاری مئی ۱۹۸۷ء، قاسم العلوم رمضان ۱۳۴۵ھ، کردار نو اگست ۱۹۶۲ء،
مسلمہ مارچ ۱۹۴۹ء، مولوی رمضان ۱۳۵۴ھ، رمضان ۱۳۵۵ھ، رمضان ۱۳۶۳ھ، رمضان ۱۳۶۴ھ، نظام
اپریل ۱۹۶۶ء، نگار جنوری فروری ۱۹۴۵ء، نور علی نور نومبر ستمبر ۲۰۰۳ء

○ ہفت روزہ خدام الدین لاہور نومبر ۱۹۷۱ء

○ پندرہ روزہ ندائے اہل سنت لاہور مارچ ۱۹۹۲ء

○ عزم نو گورنمنٹ ڈگری کالج شکر گڑھ

کشمیر نمبر

- آجکل جنوری ۱۹۶۹ء ○ ادبی دنیا مارچ اپریل ۱۹۶۶ء ○ افکار معلم دسمبر ۱۹۹۰ء ○ افکار ملی مئی ۱۹۸۹ء
- بتول دسمبر ۱۹۹۲ء ○ بنیادی حقوق جنوری ۱۹۹۶ء ○ شہ رگ اپریل ۱۹۹۰ء ○ صوت الاسلام مئی ۱۹۹۴ء
- عزیمت مارچ ۱۹۹۰ء ○ لا جواب جولائی ۱۹۹۰ء ○ المصباح فروری ۱۹۹۵ء

کہانی نمبر / عالمی کہانی نمبر

- آنسہ اپریل مئی ۱۹۷۹ء ○ احساس ۱۹۶۷ء ○ اردو ڈائجسٹ جنوری ۱۹۷۷ء ○ پاکیزہ ستمبر ۱۹۹۰ء
- اکتوبر ۱۹۹۱ء ○ اکتوبر ۱۹۹۲ء ○ جولائی ۱۹۹۳ء ○ دسمبر ۱۹۹۳ء ○ اگست ۱۹۹۴ء ○ نومبر ۱۹۹۴ء ○ اکتوبر ۱۹۹۵ء ○ تخلیق ستمبر
- اکتوبر ۱۹۸۴ء ○ رازدار جولائی ۱۹۹۳ء ○ سچی کہانیاں اگست ۲۰۰۵ء ○ سلام عرض جنوری ۱۹۷۲ء ○ سیارہ
- ڈائجسٹ جنوری ۱۹۸۹ء ○ قومی ڈائجسٹ جنوری ۱۹۷۹ء ○ جون ۱۹۹۷ء

جوبلی نمبر / سلور جوبلی نمبر / گولڈن جوبلی نمبر

- آجکل اپریل ۱۹۹۲ء ○ ادب لطیف ۱۹۸۶ء ○ اردو ڈائجسٹ مارچ ۱۹۸۶ء ○ اپریل ۱۹۸۶ء
- اشکال ستمبر اکتوبر ۱۹۹۷ء ○ افکار اگست ستمبر ۱۹۷۰ء ○ بیسویں صدی فروری ۱۹۸۶ء ○ پیشوا اکتوبر
- ۱۹۵۰ء ○ تحریک اکتوبر ۱۹۷۸ء ○ زمانہ فروری ۱۹۲۸ء ○ جامعہ دسمبر ۱۹۴۶ء ○ حق نما فروری ۱۹۹۸ء
- حکایت ستمبر ۱۹۹۵ء ○ حور اگست ۱۹۸۹ء ○ خواتین ڈائجسٹ اپریل ۱۹۹۷ء ○ طلوع افکار مارچ
- ۱۹۸۸ء ○ عالمگیر اپریل مئی ۱۹۵۰ء ○ عصمت اگست ۱۹۵۸ء ○ ماہ نو ○ منہاج القرآن نومبر ۲۰۰۵ء
- نئی قدریں ۱۹۸۰ء ○ نیرنگ خیال جون ۱۹۳۴ء ○ جلد ۵۲ شمارہ

○ ہفت روزہ تہذیب نسواں لاہور ۶ جولائی ۱۹۱۸ء

○ سہ ماہی العلم کراچی ستمبر ۱۹۷۵ء ○ مارچ ۱۹۷۶ء

- الاستاد گورنمنٹ کالج آف ایجوکیشن فیصل آباد ○ الادب گورنمنٹ اسلامیہ ڈگری کالج قصور ○ اندیور
- پبلک سکول حیدر آباد ○ اوج گورنمنٹ کالج راوی روڈ شاہدرہ ○ اورنگ گورنمنٹ کالج سٹیلاٹ ٹاون

راو پینڈی ○ البصیر اسلامیہ کالج چنیوٹ ○ پیام سحر خولجہ فرید گورنمنٹ کالج رحیم یار خان ○ جوہر انجمن اتحاد
 جامعہ اسلامیہ دہلی ○ جوہر گورنمنٹ کالج جوہر آباد ○ خیابان پشاور یونیورسٹی پشاور ○ دبستان گورنمنٹ کالج
 آف سائنس لاہور ○ ساربان گورنمنٹ ڈگری کالج لیاقت پور ○ سحر سر سید گورنمنٹ گرلز کالج کراچی ۱۹۸۰ء
 ۱۹۹۴ء ○ سر چشمہ گورنمنٹ اسلامیہ انٹر کالج لاہور چھاؤنی ○ شاہین زمیندارہ کالج گجرات ○ طبیہ کالج
 میگزین انجمن حمایت اسلام لاہور ○ علم و ہنر گورنمنٹ کالج آف کامرس گوجرانوالہ ○ امبر گورنمنٹ کالج
 برائے خواتین گوجرانوالہ ○ فاران اسلامیہ کالج لاہور ○ فکر تاباں گورنمنٹ کالج برائے خواتین من آباد
 ○ فولیو فارمن کرچن کالج لاہور ○ القلم گورنمنٹ کالج پتوکی ○ القلم گورنمنٹ ڈگری کالج پتوکی ○ کارواں
 اسلامیہ کالج گوجرانوالہ ○ کائنات اردو سائنس کالج کراچی، ○ کرن لاہور کالج برائے خواتین لاہور
 ○ کونپلیس وقار النساء ہائی اسکول راو پینڈی ○ مرغزار گورنمنٹ ڈگری کالج شیخوپورہ ○ مسلک گورنمنٹ کالج
 آف ایجوکیشن ملتان ○ مشعل گورنمنٹ کالج انک ○ مطلع نو گورنمنٹ انٹر کالج بہاول پور ○ نخلستان ادب
 گورنمنٹ صادق ایجرٹن کالج بہاولپور ○ نوید صبح گورنمنٹ کالج سرگودھا ○ ویمنس کالج میگزین علی گڑھ
 یونیورسٹی علی گڑھ ○ وین گارڈ فاطمہ جناح میڈیکل کالج لاہور

سید ابوالاعلیٰ مودودی نمبر

○ اردو ڈائجسٹ ستمبر ۱۹۸۱ء ○ بتول ستمبر ۱۹۸۰ء ○ ترجمان القرآن اکتوبر ۲۰۰۳ء مئی ۲۰۰۴ء
 ○ زندگی نمبر دسمبر ۱۹۷۹ء ○ سیارہ مئی ۱۹۸۰ء ○ قومی ڈائجسٹ جنوری ۱۹۸۰ء
 ○ ہفت روزہ ایشیا لاہور ۲۰ مارچ ۱۹۹۳ء

مہاتما گاندھی نمبر

○ آجکل اکتوبر ۱۹۶۹ء ○ جامعہ نومبر ۱۹۶۹ء ○ شان ہند اکتوبر ۱۹۸۷ء ○ فروغ اردو دسمبر ۱۹۷۹ء
 ○ فکر و نظر علی گڑھ مسلم یونیورسٹی علی گڑھ

ناول نمبر

- آ نچل ستمبر ۲۰۰۴ء ○ پاکیزہ جولائی ۱۹۹۱ء ستمبر ۱۹۹۳ء ○ خواتین ڈائجسٹ نومبر ۱۹۹۶ء ستمبر ۱۹۹۹ء
 اگست ۲۰۰۵ء ○ دوشیزہ اکتوبر ۲۰۰۴ء ○ شعاع جولائی ۱۹۹۷ء اکتوبر ۱۹۹۸ء اکتوبر ۱۹۹۹ء مئی ۲۰۰۲ء فروری
 ۲۰۰۵ء ○ نوائے کراچی جنوری ۱۹۵۷ء
 ○ پندرہ روزہ نئے افق کراچی مارچ ۱۹۹۰ء

ناولٹ نمبر

- آ نچل ستمبر ۲۰۰۵ء نومبر ۲۰۰۵ء ○ ادب لطیف دسمبر ۱۹۵۹ء ○ پاکیزہ اکتوبر ۱۹۸۷ء مئی ۱۹۸۹ء نومبر
 ۱۹۸۹ء نومبر ۱۹۹۰ء جون ۱۹۹۲ء دسمبر ۱۹۹۲ء جون ۱۹۹۳ء مارچ ۱۹۹۵ء ستمبر ۱۹۹۵ء نومبر ۱۹۹۶ء جولائی ۱۹۹۷ء
 نومبر ۱۹۹۸ء اکتوبر ۲۰۰۰ء نومبر ۲۰۰۰ء اگست ۲۰۰۲ء جنوری ۲۰۰۳ء فروری ۲۰۰۴ء ○ خواتین ڈائجسٹ اگست
 ۱۹۸۹ء فروری ۱۹۹۲ء اگست ۱۹۹۵ء اگست ۱۹۹۷ء اگست ۱۹۹۸ء اگست ۲۰۰۱ء اگست ۲۰۰۴ء ○ دوشیزہ اکتوبر
 ۲۰۰۵ء ○ ساقی جولائی ۱۹۶۰ء اگست ۱۹۶۲ء ○ شعاع مارچ ۱۹۹۷ء مئی ۱۹۹۷ء نومبر ۱۹۹۸ء اپریل ۱۹۹۹ء
 نومبر ۲۰۰۰ء ○ کرن جولائی ۲۰۰۴ء

عبدالمجید کھوکھر یادگار لائبریری گوجرانوالہ

کے ذخیرہ رسائل میں ۱۹۰۲ء سے ۲۰۰۵ء تک موجود

خصوصی شماروں کا اشاریہ

